

ספר פתחי שערים

מכבוד הרב הגאון הגדול המובהק חסיד ועניו המקובל אלקי וקדוש יאמר לו
המפורסם בחיבוריו הנפלאים בנגלה ובנסתר
כש"ת מוהר"ר **יצחק אייזיק חבר** זללה"ה
שהיה אב"ד בק"ק ראזאנאי וואלקאוויסק טיקטין וסובאלק

הפותח שערי חכמה ודעת ומאיר עיני המשתוקקים לבא אל היכלי חכמת האמת
פנימה להסתופף בכל שערי כתבי האר"י ז"ל ולעדן נפשם ורוחם בפרי עץ החיים אשר
טועמיהם חיים זכו גם יבאר ויפענח כל נעלם וכל רזין סתימין שבאו בכת"י הגר"א ז"ל
בנסתרות ובמקום שנראים דבריו כחולקים ומשיבים על דברי האר"י ז"ל ישוה
דעתם בעומק בינתו והיו לאחדים

יצא עתה לאור מתוקן מהרבה שגיאות שנפלו בדפוס ראשון הנדפס בשנת תרמ"ח,
ובתוספת מקורות והארות

על ידי

יהושע ליפשיץ

מחבר הספרים

מאיר הספרא על ביאורו"ג בספרא דצניעותא, מאיר האידרא על אד"ר ואד"ז,
מאיר הלשם על ספרי לשם שבו ואחלמה ד"ח, מאיר הנפש על נפש החיים,
מאיר העץ על עץ חיים ב"ח מאיר הדעה על שו"ע יו"ד הל' נדה, ומאיר תפילה

הוצאה ראשונה טבת תשע"ב
הוצאה שניה אלול תשע"ד
הוצאה שלישית אלול תשע"ח

©

כל הזכויות שמורות
להשיג הספר ובכל עניני הספר
יהושע ליפשיץ
רח' בית וגן 19
ירושלים עיה"ק
02-641-2336

ניתן להשיג את הספרים

ובארה"ב
שירה - יהושע וידר
718-871-8652

ובבני ברק
'מרכז הספרים'
רח' הרב שך 2
03-619-4114

בירושלים עיה"ק
ספרי 'גירסא'
חפץ חיים 13
02-538-1211

הדר ביופיר
עימוד והכנה לדפוס
5725225@gmail.com

שמע בני מוסר אבין ואל תטוש תורת אמך

אלה שמות אבותינו ואמותינו
אשר לא משה התורה מזרעם ומזרע זרעם

לזכר נשמתם

הרב יצחק אייזיק חבר

בנו

הרב משה ראבינאוויץ (מו"ל ספר אביו פתחי שערים)

בנו

הרב אריה לייב (לייב) ורעיתו בריינע

בתם

אלטע (זעלדא) ובעלה הרב יהושע העשל הכהן

בתם

חיה (איידע) ובעלה זלמן יהודה שטערן (בראנדייס)

בניהם ובנותיהם

ישראל צבי (Harry) רפאל (Rafael) משה (Milton) מלכה (Mollie)

ובריינע (Blanche)

מאת כל משפחות פרעגער ושטערן ופרינץ

הוקרה מיוחדת להורנו

מרדכי אברהם ומלכה פרעגער ז"ל

Max and Mollie Frager

מאת בניהם ובנותיהם

לעילוי נשמת

יואל מאיר בן זאב

היה אחד ממייסדי הכולל בקולומבוס, אוהיו, ומעמודי הקהילה.
חי את כל חייו באמונה ושמחת החיים. אפילו בזמן שהיה בצער חיזק
אחרים, וראה את הטוב שבכל מצב. כאשר אחרים חשבו לחזקו אדרבא הוא
חיזק אותם.
היה חי בידיעה שהעולם הזה פרוזדור לעולם הבא.

חכמת נשים בנתה ביתה

בת גדולים לשם ותפארתה
הרבנית עטל בת הרה"ג ר' אריה
זכר צדקתם לברכה
שהלכה השבוע לעולמה
מתוך אושר נחת ושיבה טובה
אשת חבר מליאה חסד על לשונה
דיבורה בנחת להשכיל מבקשי עצתה
חשקה בגלוי ומצפונה בחמדת התורה ופקודיה
לראות דורות ישרים מבורכים זכתה
לגדלם לחונכם ולסעדם בדרך סלולה
פניה מאירות תמיד בשמחה
דאגת הזולת ולעצמה צמצמה
לבעלה הגה"צ ר' לייזר ואהבת שקידת תורתו הקדושה
מסרה נפשה לפנות ממנו כל עול לקחה על עצמה
אין ספר לתאר גדלותה וטהרתה
בתפילה שזכות הספר הזה יהיה לעילוי נשמתה
לצרו בצרור החיים עד עת התחיה
ויבא הגואל העתידה במהרה

לרפואת
שלמה קלמן
בן ראצא טובה

להצלחתם
בתלמוד תורה וכל ענינים
ליהודה אהרן ויואל
בני נתנאל שמעון
וכל משפחתם

להצלחת
יוסף
בן חיה שרה

ראובן גרוס
ראש ישיבת "שער השמים"
עיה"ק ירושלים תובב"א

ט' סיון ט"ט

שלמח האומצ'יק ויזילו הפוגמ'יק הלעז'יק
ד' הופיע הספר הקפול פגמ'יק לעז'יק ע"י
הא"י ז'דמ'א ר'ד'א ויק'וט'א האד'ק'ק הזאון כ"י
יהולע איפ'ליע'ל לעמ'א לער'ח יע'מ'א ויה'צ'יק
א'ר הספר ה"י מ'כ'א לע'י'א'ות ולע'ז'ות הדפוס'יק
הק'וב'מ'א ד'ספר י'פ'ה, י'ע'ק ה'וס'י'ף א'ר'ב מ'צ'ו'ל'ה
ה'ז'ה'ו' וד'י'א'ר'י'ק, ט'א'ר'י'ן ח'ד'יק ע'ל'ה מ'פ'ג'מ'ו'ת
כ'כ'ל פ'ג'מ' ח'מ'צ'ט'ן א'ר מ'ק'ו'ר'ו ד'ז'ד'ר'ו ה'ז'ק ז'ל'ה'ה.
י'ל'ה כ'ו'ח א'א'ו'ר'י'ג'א'ן י'ה'י'ן מ'ג'ר'ב' ל'ז'א'ו' מ'ע'י'נ'ו'ג'ו'
ה'ח'ו'צ'ה וי'ז'כ'ה א'ל'ג'ג' ב'א'י'ל'ו' א'ל ט'י'ה ד'ב'ר'א'ו'ת
ה'ז'י'ף

ד'די'כ'ג' ה'ג'א'ה'
ה'ק'י' ר'א'ד' / ז'ה'ס

בס"ד

ז' אייר תשע"א

דברי הסכמה וברכה

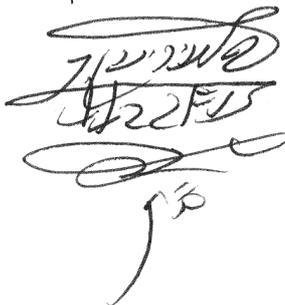
הריני בזה להודיע בשער בת רבים, שערים המצויינים בקבלה, על כי שמחתי לראות גליונות חדשים מספר "פתחי שערים" להגאון הגדול המקובל האלהי רבינו יצחק אייזיק חבר זלה"ה, תלמיד הגרמ"מ משקלאב זלה"ה תלמיד הגר"א זלה"ה, העומד לצאת לאור עולם מחדש בקרוב.

והנה, בענין הספר הקדוש והנורא הזה, אין לדכותי צורך לדבר אודותיו, שהוא מלאכת מחשבת להפליא, המסכם כל ספר עין חיים של האר"י ז"ל, ומבאר את עומק דבריו ביישוב השמועות החולקות, ובהקבלת ענייני תורת הגר"א ז"ל בכל נושא ונושא, שמביאם לצד דברי האר"י ז"ל, ומפלא בדבריהם ומיישב שיטותיהם. ואכן זכה רבינו המחבר ז"ל את הרבים בכך שערך תורת הגר"א ז"ל על סדר כל ההקדמות שבספר עין חיים, שהוא ספר המקיף את כל הקדמות הקבלה בסדר השתלשלות העולמות. וגם דרך הרב המחבר ז"ל בספרו בדרך הקודש של שיטת רבינו הרמח"ל ז"ל לבאר כל ההקדמות כפי שיטת הנמשל שחידש ולימד רבינו הרמח"ל ז"ל בספריו הקדושים. אלא שהרמח"ל פירש את הכללים והיסודות בלבו, ואילו הגאון רי"א חבר ז"ל פירש בדרך נמשל את רוב ככל הפרטים והפרטים שבסוגיות העמוקות של ספר עין חיים. ועוד הוסיף רבינו המחבר ברכה ותועלת אל הלומדים כאשר בסוף כל הקדמה, המשך לבאר עוד התייחסות אותן ידיעות שנתבארו שם, גם בדרך דרוש, ובכך נתחדשו הרבה ביאורים בנושאים שרמזם בפסקי התנ"ך ובמאמרי הז"ל, והאירם לאור תורת הקבלה. באופן שהספר הוא אוצר בלום של ידיעות מופלאות אשר כל הלומד בהם יזכה לאור הגנוז שבתורת הקבלה.

ולזה באתי להודיע, כי האברך היקר, כהר"ר יהושע ליפשיץ שליט"א שהשתתף בשיעורים לשמוע בלימודים בספר הקדוש עין חיים כמשך כמה שנים בשיבתנו "אהבת שלום", והוא הגון וישר בלימודו ובעבודתו, ויגע טובא על תקנת ספר זה במשך הרבה שנים להגיה ולהעיר בו הערות ולהוסיף מקורות, ולפרש סתומות. וגם עמל הרבה על תיקוני הגירסאות, חלק מהם גם על פי ספר כתב יד. גם ערך והכין תוכן העניינים כדי שימצא הלומד את דברי הפתחי שערים את מקורותיו שבספר עין חיים, בציון הפרקים הקשורים לאותה הסוגיא. ובכך רווחא שמעתתא. וזכה וזיכה את הרבים בעבודתו החשובה בהשלמת ותקנת הספר הנפלא הזה אשר מעתה יקל על הלומדים המעיינים בו להבין את דבריו העמוקים, ותרכה הדעת.

ולכן אברך אותו שחפץ ה' בידו יצליח לברך על המוגמר ולהפיץ תורתו של הגרי"א ז"ל בעולם. וזכה עוד רבות בשנים ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולהגדיל תורה ולהאדירה.

הכותב והחותם לכבוד התורה ולומדיה בקדושה

Yeshiva **שב שמעתתא**

Rabbi M. Shapira
Dean

הרב מ. שפירא
ראש הישיבה

כ"א מנח' גשוא ירושלים

ד"ר

הנאה לי יציבי הכב הקאן ר' יהושע איקסלר לסיטא אברך כמירושל ומה
דמרה ואוכלר מאצ, הדנה מחימולר שרבה ל ספי "כחמי שלמים" זמן הקריא
חבר צצזזה שגוא גלציה והארה בדיקרי ולכלי הצברים שהם פשונו לא זלום
הגדואים בספי הנורא, ד"ר חיים זיבנו הארי הק' צו יציבי הנ' בהדנהו אס"ד
זל המיון אבו ומה ומתן כביכ לא גורה, אקיד לאורם אים ומוקים מי הדור
את הליג וקדג בקציהם ואהלקל אמתוך ל קצום ונשקבות, וצבני מרה דניס
הקווס וזלתיים בלקום אתה, ודאנת דניני שדאיני אס"ד ליל בו אמל הוא, נכאים
הצברים ליל חליהל בהולצאג הספי ומ הדנה יציבי הנ' וגהי בו מלאה אגדיניס
בקלג ה', ונציקי ומ תלמי זה יקחו מלוח צו אקציו מרה ואהאצירה ואכנהוג
צדג אלקים בהלע צוכון

בדיכב ארובה ארמלי מרה ואמאכיה

אלהי שלום וברכה

הרב יחיאל מיכל זילבר
פנים מאירות 12 ירושלים
טל: 02-5372252

בס"ד

מכתב ברכה

חנני לחוקיר ולהכיר האי צורבא דרבנן הרה"ג ר' יהושע לפשיץ שליט"א העוסק זה כמה בהוצאה מחדש של ספרים העוסקים בחכמת האמת, ובכשרונותיו הברוכים וחריצותו המופלגת עלה בידו להעיר הערות חשובות ונכבדות להבנת דבריהם העומדים ברומו של עולם, בהבאת דבריהם ממקומות אחרים בהם הוסיפו ביאור, ונוכחתי לדעת התועלת הנפלאה בהשוואת דבריהם, בגדר "דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר" כדברי הירושלמי מסי' ר"ה,

ועתה באתי לעודד פעליו המבורכים בדרך ד' חילו ופועל ידיו תרצה שלא תצא ח"ו תקלה בהבנת יסודי האמת, ונזכה שיתקלס עילאה ית' ישוטטו הרבים ותרבה הדעת להתקרב אל ד'

הכו"ח בחיל וברעדה

הצעת בן הרב המחבר נ"י

הדור אתם ראו ספר חדש מלא ישן המשמח לבות אנשי קודש הבאים בסוד ה' ליראיו שחיבר אאמ"ו הגאון הצדיק אשר כבוד תורתו ויראתו כבר נודע ביהודה ובישראל גדול שמו מרן יצחק אייזיק חבר זצלה"ה שהיה אב"ד בק"ק ראזינאי וואלקאוויסק טיקטין וסובאלק הוא הגבר הוקם על ויצא מוניטין שלו בעולם על ידי חיבוריו הנפלאים בנגלה ובנסתר שיצאו לאור בחייו ואחרי מותו, ה"ה ס' בית יצחק על עניני קבוע וס"ס, שו"ת בנין עולם חלק א' על או"ח ויו"ד, ס' סדר זמנים יד מצרים על הגדה של פסח, ס' מגן וצינה, חלק ראשון מס' בית נאמן על דיני נאמנות באיסורין, ס' אור תורה על ס' מעלות התורה, הגהות על הש"ס, ס' גנזי מרומים על מס' אצילות, ועוד כהנה רבות שהשאיר אחריו ברכה בכת"ק הנמצאים תחת ידי ותח"י אלמנת אחי הג' מו"ה אהרן פונדק ז"ל מווילנא יזכני ה' להוציאם לאור ה"ה ס' שו"ת בנין עולם חלק ב' על חו"מ ואבה"ע חלק ב' מס' בית נאמן ס' בירורי המדות על דיני ברירה ס' אפיקי ים על כל אגדות שבש"ס ביאור אגדות דמס' סנהדרין יד רמה הוא ביאור על הגדה של פסח על פי סוד ביאור על יונה בדרך רמז הרבה ספרי דרוש

משה בהגאון המחבר מו"ה יצחק אייזיק זצלה"ה חופ"ק
יעדוואבנא יע"א

הקדמה

מן הראוי להקדים הקדמה נכבדה לכבודה של תורה מאירה זו. כזו, שהיתה מפארת ומרוממת את הוד מעלת המחבר זצ"ל ה"ה הגאון רבי אייזיק חבר. כזו, שהיתה מגדירה את תורתו ומבארת את התועלת העצומה להגיון הן בספר והן בשאר כתביו. אך דא עקא, שאיני כדאי לכך. ממילא אינני יכול אלא להורות באצבע כלפי הסכמות הגאונים שליט"א שכתבו כדי מידה בעניין זה.

אמנם כבודה של תורה הוא, ואוי להם לבריות מעלבונה, ממילא אנער חצני להקדים איזה מילין של ד"ת, דרוש בדברי אגדה.

איתא (מגילה יח ע"א) כי אתא רב דימי אמר אמרי במערבא מלה בסלע משתוקא בתרין. וצ"ע, מ"ט דשווי השתיקה הוא דווקא פי שנים מהדיבור.

ובהקדם, ע"י רש"י (ויקרא א א) ד"ה ויקרא אל משה, ז"ל - הקול הולך ומגיע לאזניו וכל ישראל לא שומעין, יכול אף להפסקות היתה קריאה ת"ל וידבר, לדבור היתה קריאה ולא להפסקות, ומה היו הפסקות משמשות, ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין ענין לענין ק"ו להדיוט הלומד מן ההדיוט, עכ"ל.

יוצא אם כן, שתכלית ההפסקות שבין הפרשיות היא מתן האפשרות ללומד לשהות להתבונן בדברים ולהבין דבר מתוך דבר. אם כן מובנת היטב המעלה של שתיקה אחרי הדיבור, שהרי זהו הדבר שמאפשר ללומד להתבונן בעומק הדברים.

אמנם בכך עדיין אין די, שכן יש לשים לב שההפסקה היא לא רק סיום הפרשה הקודמת, אלא היא כמו כן הפסקה לפני הפרשה הבאה אחריה. ונלענ"ד שיש בדבר זה עומק גדול עוד יותר, שהפסקה זו עניינה להורות ללומד ששורש הדברים אינו מתחיל בפרשה עצמה, אלא שלכל דבר יש שורש נעלם והוא אשר קדם לו.

ממילא יתבאר: אכן שתיקה היא בעלת מעלת "פי-שנים" מהדיבור, שכן שתיקה היא גם הרווח שלפני המילה המראה את שרשי הדברים וגם אחרי המילה יש רווח, להתבונן בדברים כדי לתת לדברים לפרות ולרבות.

ואפשר לומר שזהו כל עניין פעולתי בספר זה: לצרף לדיבור של הספר הזה את חלק השתיקה שלו.

תכלית פעולתי בספר זה היתה להגיש לפני לומדי ספר עץ חיים את הספר פתחי שערים, שכן זהו עיקר עניין ספר זה, ביאור ספר עץ חיים. ומעשה הפעולה היה, לסדרו באופן שמקורותיו - שרשיו יהיו ערוכים לפני הלומד כדי שיוכל לגשת אליהם בקלות. ומאידך, התאמצתי לשים רווח בין דיבור לדיבור על ידי פיסוק לקטעים קצרים יותר, לשתוק במקום שצריך, כדי שתהיה שהות ללומד להתבונן לבד.

ובכך, השתדלתי להיות בגדר שתוקא בתרין.

מענין לענין באותו ענין: בתוכן הענינים ציינתי אלו פרקים מ"עץ חיים" צריכים ללמוד לפני שלומדים את הפת"ש. כל פרק בע"ח המצוין בתוכן הענינים הוא מצוין רק פעם אחת, בידיעה שהלומד צריך לדעת שזה נוגע גם לפתחים הבאים בפת"ש השייכים לאותו ענין. לדוגמא: אם יש כמה פתחים בפתחי שערים הנוגעים לע"ח שער הנקודות פרק ו' סימנתי בתוכן הענינים את הפתח הראשון בו מדובר על אותו הפרק בע"ח ולא על כל פתח ופתח.

בפתיחת מניית המעלות הנוספות של מהדורה זו, מוצא אני מקום לפרסם ענין פלא שאירע לי, והוא אשר הניע אותי להוציא לאור מחדש את הספר הנוכחי.

זכיתי ללמוד ספר זה בחברותא עם אברך יקר, מתלמידי ישיבת מיר. יום אחד התקשינו מאוד דברי רבינו בנתיב א"א, ובדיוק באותו יום זכיתי ליכנס לשיעורו של הג"ר א"ש על ביאור הגר"א על ספד"צ, וכל השיעור שלו על דברי הגר"א נסובו אז בדיוק על אותו ענין בו התקשינו בלשון רבינו. ולפתע הבנתי, שכל דברי הפת"ש שם לא באו אלא להסביר את דברי הגר"א הללו, ומאז המשיך הדבר באופן זה במשך כמה וכמה שבועות, שתמיד מצאנו כי רבינו בא לבאר את דברי הגר"א, וידיעת הנאמר בגר"א עזרה מאוד להבין את כוונת רבינו. לכן השתדלתי בספר הנוכחי לציין לכל דיבור מהגר"א על ספד"צ שמתבאר בדברי רבינו.

הרבה מקומות היו כאן שרבינו אומר ללא מקור מפורש, וכנראה היה לו כדבר פשוט. עכ"פ לי לא היה הדבר ברור, ולכן הבאתי את מקורותיו מהזהר, כתבי האריז"ל וכתבי הגר"א.

רבינו מביא בתוך דבריו גימטריאות רבות מאוד לתמוך יתדותיו. ניסיתי להראות שרבינו לעולם לא הביא בדבריו גימ' לשוא, וע"כ השתדלתי למצוא את מקורם הנאמן. מודיע אני צערי בשער בת רבים, אינני ת"ח ולא בקי. אלא שהיתה לי עזרה רבה מאחרים למצוא את כל אלפי המקורות. ויתכן מאד שבמקומות רבים לא דייקתי, והיה נכון יותר לצטט את הגר"א במקום האר"י, או הזהר במקום האר"י, או להיפך, או שציטטתי את לשון הרמח"ל כאשר בסך הכל הוא רק מביא את לשון הזהר, וכל זה באשמתי, וחסרון ידיעותי והבנתי.

כל מקום שכתוב תיקו"ז ציינתי המקור בדפוס וילנא עם בהגר"א, אף שהמחבר ציין בדפוס אמסטרדם, וכל ספד"צ וכן בהגר"א על ספד"צ ציינתי על פי הדפוס שנמצא בשערי הזהר, וס"י ציינתי לפי הדפוס הישן שהודפס בווארשא, וז"ח כפי הדפוס של מוסד הרב קוק.

מראי מקומות בגוף החיבור הם ממני ולא של המחבר, לבד ממקומות בודדים ממש (ואז בדרך כלל הם מובאים שלא בסוגריים).

ניקוד האותיות הוא בד"כ ממני, חוץ ממקומות בודדים שהם מהמחבר.

להלן אמנה את השינויים שעשיתי בגוף הספר לתועלת המעיינים :
בכותרות של הספר, מכנה רבינו את סימני הספר "נתיבים". אמנם בפנים בחיבור הוא משנה וקורא להם "שערים", ואני קראתי בכל מקום בשם "נתיב". חלוקת הנתיבים לפרקים מכונים "פתחים" בלשון רבינו, אמנם לעתים רבינו מכנהו "אות" או "סימן", וגם את זה שיניתי לקרותו בכל פעם 'פתח' וכ"ז למען הקל על המעיין.
בחלק ב' תיקנתי בגוף הספר תיקונים רבים על פי כת"י שמקורו ב'בית הספרים על שם מנדל גוטסמן' (ישיבה אוניברסיטה כ"י מס' 32 ובמכון לתצלומי כת"י פרט 57801), וכנראה שהכת"י הזה איננו כתה"י שממנו הדפיסו את הספר לראשונה בשנת תרמ"ח, שהרי בדפוס הישן כתוב שנתיב הקלי' אבד ואילו בכת"י זה נתיב זה נמצא, ובמהדורתנו בדפוס הקודם הוא ראה אור לראשונה כחלק בלתי נפרד מספר פתחי שערים. והנה במהדורתנו זו נוסף אור חדש על ציון, שכן מצאנו את כתב היד של חלק א. כתב היד של חלק א נשמר במשך שנים רבות אצל הרב אלעזר גואלמן זצ"ל שהיה לומד עם נערים בעירה סטוויסק, נשמר על ידי צאצאיו ונמסר על ידם לבנו של רבינו ר' יוסף חבר בכדי לזכות את הרבים בהגדלת התורה והאדרתה, כתב היד נשמר על ידי משפחת ורקוביציקי ונמסר על ידם בנדבת לבם. זו עבורי שמחה מיוחדת מאוד, לזכות את כלל ישראל בספר פת"ש המתוקן כולו על פי כת"י.

והנה הסוגריים המרובעים המה תיקונים שנעשו על פי כתה"י, ואילו הסוגריים העגולים הם הנוסח הנדפס שלא ככת"י. וכן יש סוגריים שהם מדברי רבינו המחבר עצמו, אותם סימנתי בהערה שהם מהמחבר. כל מקום שהשינוי מהכת"י למודפס היה ברור לטובת כתה"י, תיקנתי את הגירסא ללא סוגריים כלל, כ"ש אם לא היה נפק"מ בהבנת הדברים כגון בין תיבת "מוכנה" ל"מוכנת" ועוד כיו"ב. ובכל פעם שבנדפס היתה טעות ברורה כמו 'זה אכר זה' שיניתי ל'זה אחר זה', וכדומה.

רבינו נוהג במקומות רבים בספריו לצטט פסוקים בצורה לא מדויקת, ד"מ יש לציין בפרט את הפסוק המובא מזכריה יג ב' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ', ורבינו מביאו בלשון 'וביער רוח הטומאה' יותר משלשים פעם בספריו. כך, שבכל מקום שמצאתי ציטוט לא מדויק, השתדלתי לסמן את הפסוק הנכון. כמו כן בכל מקום שכתב רבינו אותיות כמו "ההין" (במקום ההי"ן עם גרשיים) הוספתי גרשיים כפולות, וכן שיניתי 'נפש הבהמיות' ל'נפש הבהמית'.

אסיים הקדמה זו בנשיאת כפי בתפילה ליושב מרומים, שיתקבלון מלי בבי מדרשא.

הערה למהדורה שניה

ישתבח היוצר ויתברך הבורא, שזיכני להוציא לאור מהדורה שניה, מאחר והמהדורה הראשונה כמעט ואזלה מן השוק, וכבר יש ת"ח רבים שזו מהדורתם בה מחזיקים ללמוד את תורת רבינו, ומאז התרבו מאוד ההוגים בה.

וזה גופא, ד"ת הרי פרים ורבים, ומכיוון שת"ח לומדים את הספר כבר שמעתי מכך
הדים רבים, וכטבעם של דברים - ביקורת. רבים מצאו טעויות בכל מיני מקומות, אם זה
בבית נתיבות ואם זה מקורות שלא דייקתי כה"צ, או נוסחאות שאינם מדוייקים דיים.
ממילא שינסתי מתני, ועמלתי לסקל המסילה פעם נוספת, והשתדלתי להשלים את
שהחסרתי. וכן תועלת גדולה נוספה במהדורא זו, שהוספתי בסופה מפתח מפורט לפסוקים
ומאמרי חז"ל, מהפזורים לרוב בדברי רבינו. יה"ר שלא יצאו מתח"י מכשול וטעות ח"ו.

שלמי תודה

אודה ה' בכל לבב על שזכיתי להוציא ספר זה לאור, בו אני יכול לפרסם את תודתי לה' ית', על כל הטוב שגמלני, שזיכה אותי לצאת מארץ מרחקים, ולחיות בירושלים עיה"ק ולעסוק בדברי תורה, ולהתקרב לתלמידי חכמים חשובים להתאבק בעפר רגליהם, וליהנות מדבריהם, ולהתחנך על ברכיהם. יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שאזכה לחיות בתוך כותלי בית המדרש כל ימי חיי אמנן.

איתא במשנה (ב"מ לג ע"א) אבידת אביו ואבידת רבו של רבו קודמת לשל אביו שאביו הביאו לחיי העה"ז ורבו שלימדו חכמה הביאו לחיי העה"ב, ע"כ. זהו, אם כן, המקום להודות לרבתי, שהם כמלאכי ה' צב-אות. הרי כל מה שיש בי שהוא מצד המעלה היא בזכותם ומהם, וכל החסרונות שיש בי - וחטאתי נגדי תמיד - שורש קיומם הוא מהחסרון שלי בקבלה מהם.

ידועה הקושיא, הרי כתוב (תהלים ק"ו) "מי ימלל גבורות ה'", דהיינו שאי אפשר להגיד את שבחי ה' ית' שכן כל שבח רק יביא למיעוט ערכו בעינינו. אם כן קשה, הכיצד יעלה על הדעת כי אנו מצווים לספר בניסי יציאת מצרים בליל הסדר, והתירון הוא שהסיפור אינו לצורך הגדת שבחו, שכן באמת אין לנו תפיסה בזה, אלא התחייבנו באמירת השבחים רק בכדי שלא נהיה ח"ו בבחינת כפויי טובה על הנסים שעשה לנו.

וכך אני מרגיש כשאני בא להודות לרבתי, שבאמת בכל מה שאגיד לא יהיה די, וכל ההודאה שלי היא רק בכדי שלא אהיה כפוי טובה.

והנה ראש וראשון לכולם הודאתי נתונה לרה"ג רבי יא"ר שליט"א [אני מזכירו ברמז שכן רצונו של אדם זהו כבודו] שזכיתי לקבל ממנו ולגדול מהשפעתו, ועל כל העידוד, התוכחה, האמונה והחיזוק, ששתל בי. וכמו כן לרה"ג ר' יוסף צבי חשין שליט"א שזכיתי ללמוד ממנו הרבה מאוד, וכן הרבה מאוד טפחני וריבני. וכן יש בי הכרת טובה גדולה מאד לרה"ג ר' א"ש שליט"א על עזרתו הרבה, והרבה מהעידוד שלו הוא שהביא להוצאת ספר זה לאור עולם. ובפרט תודתי נתונה על שהואיל בטובו וחסדו לחונני בפתרון השאלות הרבות שעלו במהלך עריכת הספר.

והנה תודה מיוחדת יש לי למורי שינקתי מהם בשמיעת שיעוריהם, בראשם לגאון רבי משה שפירא שליט"א, וכמו כן לגאון רבי יעקב הלל שליט"א, ר"י אהבת שלום. ומכתביהם מתנוססים בראש חיבור זה, והדבר הוא לגאון ולתפארת עבורי.

כמו כן יזכרו לטובה אלו שסייעו בעדי להבאת ספר זה לידי גמר, הרי הם אלה שלמדו עמי את הספר, וכך לר' א"י קליין שליט"א שדאג לסגן את הדברים שיצאו צחים וברורים. וכך לר' משה שוחט על הגהת הספר.

וכאן המקום להודות מעומק לבי להורי היקרים ה"ה אאמו"ר ר' מאיר וא"מ אליזבט אלישבע שיחיו, על כל אשר עשו ועושים למעני הן בגשמיות והן ברוחניות במסירות רבה. כמו כן ברכת תודתי נתונה למו"ח ר' יונה וחמותי איטא דבורה שיחיו.

ואחרון חביב, כאן אודה לכל בני משפחתי, ובמיוחד לנוות ביתי היקרה שתחי', שאני חייב לה תודה מרובה יותר ממה שאפשר לכתוב, שעומדת על ימיני ותמיד עוזרת לי בכל מעשי, דואגת להסיר מעלי כל עול וטורח דרך ארץ בכדי שיהיו כל חיי נתונים אך ורק ללימוד התורה ועשיית מצוות, ומוסרת את נפשה כיד ה' הטובה עליה לחנך את ילדינו בדרך הנכונה על פי התורה. יהי רצון שנזכה יחדיו לגדל בנים ובני בנים לתורה ויראה עד ביאת הגואל במהרה.

יהושע בה"מ ליפשיץ

יום שלישי כ"א אלול תשע"א

תוכן הענינים

מקורו בספר עץ חיים

נתיב הצמצום

א	מעלת הקבלה להבין השגחתו ית' והנהגתו ית'	פתח א	
	כל הדיבורים הם רק ברצונו ית' ולא בבעל הרצון,	פתח ב	עגו"י א'
ב	ולהסביר איך שייך שם כלפיו ית'		
ג	ספירות הם חלקים של גילוי הרצון	פתח ג	
ה	הצמצום הוא שורש הבחירה	פתח ד	עגו"י ב'
ט	הצמצום הוא שורש לגבול	פתח ה	
	סובב כל עלמין היא מצדנו והוא א"ס המקיף, וממלא כל	פתח ו	
י	עלמין מצדו ית'		
	מקום פנוי הוא באמצע וזה נקרא מלכות, שתכלית הכל	פתח ז	
י	שהמלכות יעלה עד א"ס		
	א"ס המקיף הוא בצורת עיגול בכדי להתיחס לכולם	פתח ח	
יא	בהשווה אחת		
	בתוך החלל נשאר רשימו, והוא הסיבה שהכל יחזור	פתח ט	
יב	לטוב, שכל הרע על פי רצונו		
	על ידי צמצום נעשה מקום לבוצינא שהוא שורש לדינים,	פתח י	
טו	ולהדרגתיות		
	קו הא"ס הנכנס לתוך הרשימו הוא שורש של כל	פתח יא	
טז	העולמות, ובתוך כל העולמות נמצא אור א"ס		
	הקו הוא האור שבתוך הצינור, והצינור מפסיק שלא	פתח יב	
יח	לראות האור הקו		
	הקו לא נמשך עד סוף הא"ס המקיף כדי שיהא אפשרות	פתח יג	
כב	לבחירה, וזה הכי קרוב לא"ס המקיף שזה עיקר רצונו		

נתיב עיגולים ויושר

	צלם אלקים כולל ציור איבריו ומידותיו, והם רמוזים	פתח א	עגו"י ד'
	לספירות וציור העולמות וזה מטבורו דא"ק ולמטה, כי		
כד	למעלה הוא רק קיבול שכר		
כז	כל האבי"ע הוא לבוש לא"ק מטיבורו ולמטה	פתח ב	
	עיגולים הם נפש ויושר הוא רוח, וביושר יש זכות וחובה,	פתח ג	עגו"י ג'
	ולא בעיגולים, ולכן רק ישראל שייכים ליושר, כי יש בהם		
כח	רוח, ואו"ה לעיגולים, כי יש בהם נפש		

מקורו בספר עין חיים

	גם בעיגולים יש כחינת ימין ושמאל וזה תלוי ביושר	פתח ד	
לג	שבפנימיותם		
לד	אור פְּנִים ואור מקיף וגידול האדם	פתח ה	
	האדם בחסרון הצריך תיקון' עד שיזכה שיכנס חיה	פתח ו	
לה	לתוכו, וזה ממילא חסרון במאורות, ועולמות		
	עליות וירידות בכניסה ויציאה של מוחין בנר"נ הפנימי,	פתח ז	
לו	והתיקון הוא עולם הבא מהאור המקיף		
	בצלם אלקים שבאדם יש נשמה ומוח המתקשר אליו,	פתח ח	
לו	ומשם לגוף, וכן להרגשים יש יותר גילוי של הנשמה.		
	כמו בעליונים שמהחיצונים נבראו המלאכים ומהפנימיות	פתח ט	השתלשלות י"ס
	הנשמות בני אדם, כך הוא באדם שיש חיצוניות שעושים		דרך עיגולים א'
לח	פעולות ופנימיות שגורמים אותם		
לט	כמו שיש פנימיות וחיצוניות ביושר כך יש בעיגולים	פתח י	
	יש התלבשות ביושר ולא בעיגולים, ולכן ביושר הפנימי	פתח יא	
מ	יותר עליון, ובעיגולים הפוך		
	א"ק ממלא את כל החלל, והאצילות נמצאת בחצי	פתח יב	עגור"י ד'
מא	התחתון דא"ק דהיינו החצי התחתון דעיגוליו		

נתיב אורות אח"ף דא"ק

	חצי העליון של א"ק הוא כפי העתיד של קיבול שכר ולכן	פתח א	
	בו מושרש הכל, ולא מושג לנו, ולכן אפשר רק לדבר דרך		
מג	כללות מה שנוגע לשרשי האצילות		
	בגלל הנ"ל אי אפשר לדבר כלל בא"ק, רק בזיו היוצא,	פתח ב	אח"ף א'
	וגם זה רק בכללות, והוא ראייה שמיעה ריח דיבור, שהם		
מה	טנת"א, ורק בזיו מתחיל גילוי שם הוי"ה		
	בהנהגה ובא"ק יש ראש הוא קביעות ההנהגה, כפי	פתח ג	
מז	החושים, וגוף שהוא ביצועו לפועל		
מח	התלבשות הנשמה ברשר"ד והם גילוי הנשמה הפנימית	פתח ד	
	אבי"ע תלויה בא"ק ואינה תולדה ממנו, ולכן אע"פ	פתח ה	
	שהאצילות תלויה בו מטבור ולמטה אבל עיקרה בא		
מט	מהזיו שבאח"ף		
	אור הנשמה שבתוך הא"ק מאיר דרך נקבי האח"ף וכל	פתח ו	
מט	אחד בכלי השייך לו שיותר זך מאברי א"ק		
נא	אח"ף נחלק לבינה ותבונה, יעקב וישראל, ולאח ורחל	פתח ז	
נב	אור העינים מקביל לחיה ולאור מקיף	פתח ח	

פתחי

תוכן הענינים

שערים

3

מקורו בספר עין חיים

	פתח ט	אח"ף ב'
נה		
	פתח י	
נז		
	פתח יא	
נח		
	פתח יב	אח"ף ג'
נט		
	פתח יג	
ס		
סא	פתח יד	טנת"א א'
סב	פתח טו	
	פתח טז	
סג		
	פתח יז	
סו		
	פתח יח	
סז		
	פתח יט	טנת"א ב'
סח		
	פתח כ	
ע		
	פתח כא	
עא		
עב	פתח כב	

נתיב אורות דעקודים

	פתח א	עקודים א'
עד		
עו	פתח ב	
	פתח ג	
עז		

מקורו בספר עץ חיים

עט	אורות הפה הם שורש כל הפרטים של האצילות, והוא נכלל בכלל א', כמו שמאמר בראשית כולל כל הט' האחרים, והוא סוף כל החושים, שכולל כל השרשים יחד	פתח ד	
פ	כאן בגילוי הכלי נתגלה האו"מ שמתחבר לאור הפנימי	פתח ה	
פב	א' יו"י וא' יו"ד, שהם אורות וכלים, השייכים לעקודים שהיא התחלת הכלי, ויצא היפוך מנקודות	פתח ו	
פג	עוד בב' אלפין, בשייכות לפה	פתח ז	עקודים ב'
פג	גילוי אורות הפה על אף שהם כלי א' הם כוללים י"ס כמו שקיום האדם תמידי על ידי נשימתו, כך קיום העולם תמידי על ידי מעשה התחתונים, וזה המטי ולא מטי של העקודים, ולכן עקודים מתחילים רק במלכות	פתח ח	עקודים ג'
פד	כלי רק נתגלה באור הפה בסוף ששם אינו מחובר עם שורש האורות כמו בדיבור	פתח ט	
פה	חילוקי השתלמות של נרנח"י בהסתלקות העקודים, וממילא יובן למה רק זו"ן היה פב"פ ולא או"א	פתח יא	
פו	כל בחינה כללית המסתלקת גורמת סילוק הבחינה הפרטית באלה שלמטה ממנה השייכים אליה, והסתלקות זו מקבילה להעלם היחוד מהעולם הזה	פתח יב	עקודים ד'
פח	פנים ואחור השייך כלפי מעלה, פירוש הדבר שהשפע בא מאחוריים דחסד או דגבורה או דרך הרבה מסכים	פתח יג	עקודים ה'
צ	כל תחילת גילוי האור עד סוף מקומו, וסילוק משם, וענין הפרצוף למעלה מהטבור ולמטה ממנה	פתח יד	מול"מ א'
צא	כלי דעקודים הוא כלי הכתר, שזה שורש האבי"ע כמו שכתר שורש הפרצוף	פתח טו	
צג	פירוש מטי ולא מטי בכללות וענין של פב"פ ופב"א	פתח טז	
צד	ואב"פ ואב"א	פתח יז	
צה	הסתלקות והפיכת פנים ואחוריים	פתח יח	
צו	יש כלי א' וי' אורות בעקודים	פתח יט	
צז	החילוק בין כתר לט"ס בעקודים	פתח כ	מול"מ ב'
צח	פירוט המטי בכתר ואחר כך בחכמה ואחר כך בבנינה וכו' עד מטי בגבורה	פתח כא	
ק	מטי בת"ת	פתח כב	
קא	החילוק בין התפשטות הראשונה שנכנסו א' א' להתפשטות השני שנכנסו כולם בכלי הכתר וכו'	פתח כג	מול"מ ג'
קא	י"ס השרשיים שבתוך פה דא"ק שאליו מסתלק החכמה	פתח כד	
קב	איך כלי לא נעשה אלא רק אחרי הרחק ב' מהאור, ויש יתר הסבר בהתפשטות הראשונה והשניה		

מקורו בספר עין חיים

קג	איך יש זו"ן בג"ר וחסד ולא בו"ת	פתח כה	מול"מ ד'
קד	מטי ולא מטי השורש לעליית הנשמה בשינה	פתח כו	

נתיב הנקודות

	אבי"ע הוא הנפש של הא"ק שעיקרו של אדם הוא קיבול שכר ואינו לפי מעשה אדם, והוא נקרא א"ק על אף שאין לו איברים וכו' כי הוא דוגמת אדם התחתון וכמו שאדם התחתון כולל בו כל העולמות כמו כן כאן בסוד השורש א"ק כולל וסובל כל עלמין דאבי"ע ובו תלוי ירידתם ועלייתם לפי ערך קבלתם מא"ק	פתח א	
קז	שורש הנקודים מעל האח"ף ששם טמון עומק הרצון שבאבי"ע יש בחירה	פתח ב	נקודות א'
קח	אור הנקודות הם נקודות דס"ג שהם ס"ג דס"ג, והכלים הם ב"ן דא"ק, והאור ממועט יותר מאורות אח"ף כי הם בלבוש שיתקבל למטה בגבול	פתח ג	
קיא	ט' נקודות, שבהם יש שינוי משא"כ בהוי"ה, וההבדל בין קמץ ופתח לשאר, ולמה מלכות אין לה ניקוד	פתח ד	
קיב	למה אין עיגולים באח"ף ויש בנקודות	פתח ה	
קיד	טעם למה מקום האצילות למטה מהטבור, ולמה היה שם אור לפני שנסתלק לצורך הנקודות	פתח ו	נקודות ב'
קטו	אין חסרון אצל אצילות, אלא רק בחסר השפעתו לבי"ע בגלל חסרון בבי"ע עצמה, ולכן כל הפרסה רק בשביל בי"ע	פתח ז	
קיז	עליית פנימיות האור ברגלי א"ק למ"ן להוציא הנקודות, וג' חלקי נקודות שיצאו מזה	פתח ח	
קיח	תחילת כל דבר כולל כל התולדות שלו, לכן הנשמה ראתה שכרה בג"ע והרוח למד תורתו לפני לידת האדם	פתח ט	
קכ	עומק הטעם למה היה אור בתוך רגלי א"ק ואח"כ הסתלק, וג' אורות בנקודות, שהם מה שיצאו מהעינים, ומה שירד דרך הפרסה, ומה שלקח מהאח"ף לעשות כלים	פתח י	
קכא	נפש ורוח שייך בהם קלקול, ולכן היה בהם השבירה, אבל הנשמה מעל זה, עומק במילה, ותורה ותפילה	פתח יא	
קכה	אח"ף שורש לנר"נ	פתח יב	
קכז	קבלת ג"ר דנקודות מחלקי האוון	פתח יג	
קכח	איך יצאו כלים דג"ר מאח"ף	פתח יד	
קכט	ענין התלבשות תחתון בנה"י דעליון, ושייכות בין נקודות לעיניים דא"ק שהיא לא על פי זכות אלא טבע	פתח טו	נקודות ג'
קל			

מקורו בספר עין חיים

קלא	ג' נקבים פה טבור עטרת היסוד, הם ג' מקומות יניקת הנוק'	פתח טז
קלד	שינוי רמות של סט"א, ולכן שינויים ביציאת אורות לנקודות מא"ק	פתח יז
קלו	גילוי ופרצה מפי הטבור	פתח יח
קמא	חולם הוא כתר מפי הטבור, ושורוק הוא חו"ב מפי היסוד	פתח יט

נתיב שבירת הכלים

קמב	ענין סט"א וסטרא דקדושה, והמכריע הוא האדם	פתח א	נקודות ד'
קמג	איך יש לסט"א, ועכ"ז נחשבת כאין ואפס	פתח ב	
קמה	ג' בחינות באדם לפני החטא ואחר החטא ולכן השבירה רק בכלים	פתח ג	
קמו	למה השבירה דווקא בז"ת	פתח ד	
קמח	למה היה שבירה בז"ת וביטול באחורי או"א וביטול בנה"י דכתר, וקשר בין ג"ר לז"ת	פתח ה	
קנ	איך מופיע ג' סוגי קלקולים הנ"ל באדם עצמו	פתח ו	
קנב	למה בנקודים קדם הכלים, ובעקודים קדם האורות, ודוגמתו באדם	פתח ז	
קנד	תועלת בשבירת הכלים על ידי כניסת האור	פתח ח	
קנד	ג"ר יכלו לסבול כל האורות מתחתיהם, משא"כ בז"ת	פתח ט	נקודות ה'
קנה	נפילת אחוריים דאו"א	פתח י	נקודות ו'
קנו	ט"ו אותיות באו"א וז' בז"ת	פתח יא	
קנט	אחוריים דאו"א שהם בד"ק חי"ה	פתח יב	
קסא	נקודות בסוד רה"ר, ותיקון בסוד רה"י	פתח יג	שבירה ב'
קסב	איך נרמז הז' מלכים באלופי עשו	פתח יד	
קסה	פירוט המלכים (של נקודות פרק ד')	פתח טו	
קעב	אב"א כדי קיום, וזה תהו, ופכ"פ הוי זווג, וזה גילוי של תורה	פתח טז	
קעג	עיקר החסרון בעולם הנקודות היה חסרון הדעת שהוא המתקלא	פתח יז	
קעה	למה מלכות לא יצא עם המלכים, וישוב סתירה בין הגר"א לאר"י בענין זה	פתח יח	
קעז	מציאותה דמלכות בשבירה, ובתיקון, ובגלות	פתח יט	
קעט	איך שבירה, ועליית ג"ר דז"א, ונפילת ט"ס דנוק' למטה, שייכים באדם למטה	פתח כ	
קפא	מיתת המלכים ונפילתם לבי"ע	פתח כא	שבירה ג'
קפב	שבירה א' פירוט שבירת הדעת חסד וגבורה	פתח כב	שבירה א'

מקורו בספר עין חיים

קפג	פירוט בירידת אחורי או"א ונה"י דכתר, וממילא שינוי בתחת לשליש ת"ת	פתח כג	
קפד	שינוי השבירה בין חג"ת לנה"י, שהוא ההבדל בין הנהגת העולם הזה והעולם הבא	פתח כד	
קפו	עוד בנפילת כלים לבי"ע והיות הג"ר בג' קוים	פתח כה	
קפז	פירוט כל נקודה לה' פרצופים, וממילא כמה יצא מג"ר, ומהז"א, ומהנוק'	פתח כו	שבירה ו'
קפח	סיבת מיתת המלכים שלא היה נוק' בא"א	פתח כז	
קפט	ג' חלקי כלי נפלו לבי"ע	פתח כח	שבירה ז'
קצ	רפ"ח ניצוצין שהם ד' מיני ע"ב	פתח כט	

נתיב עולם התיקון

קצג	כללות התיקון של המ"ה יוצא מהמצח	פתח א	
קצד	כל נוק' חסר, והשלמתה על ידי הזכר	פתח ב	
קצז	התיקון היא חיבור הניסי לטבעי, וזה לא לגמרי כדי לאפשר בחירה, וענין המילה	פתח ג	
ר	איך יש תיקון בגוף האדם, והמשך ביאור ענין המילה, ושייכותו לאמונה, ותיקון בכללות	פתח ד	
רא	גם בהנהגת עולם הזה יש בריאה חסרה, ותיקון, וירידה, ותיקון הסופי	פתח ה	
רג	המשך התיקון שבימות העולם על ידי אברהם אבינו, ושבירה בחרבן בית המקדש	פתח ו	
רה	עיקר המתקלא על ידי התורה ומצות	פתח ז	
רז	המתקלא גורם שיהיה מציאות של רה"י וגם שיהא ג' קוים וגם שיהא מציאות של פרצופים	פתח ח	
רט	מ"ה יצא מע"ב וס"ג, וזה תיקן הב"ן, ואיך משם ס"ג נהיה ב"ן, ולעתיד יחזור	פתח ט	תיקון ב'
ריב	התחלת התיקון היא העלאת הז"ת מבי"ע למקום הנהי"ם דאצילות, והם מ' יום של יצירת הולד	פתח י	תיקון א'
ריד	מלך הדר הוא תיקון דמ"ה והוא כולל דו"נ ולכן יש לו אשה, וזה גם ריחוק הרע והעליה למעלה עליונה	פתח יא	תיקון ג'
ריז	ספיקות במ"ה דתיקון וב"ן דנקודות, ואיך יש רק יושר דמ"ה ורק עיגולים דב"ן	פתח יב	תיקון ד'
ריח	התיקון בכח"ב	פתח יג	תיקון ה'
רכ	התלבשות אורות עליונים בתחתונים היא כדוגמת נר"נ דאדם המתלבש באברי גופו	פתח יד	

מקורו בספר עין חיים

רכא	כל התיקון נעשה רק בעולמות, ולא בנשמות, שזה נעשה על ידי מעשים שלנו	פתח טו	
רכג	עיקר התיקון היא במתקלא שהוא מוחין לז"א, וזה היה במשכן על ידי בצלאל, ובמתן תורה, ובכל אדם	פתח טז	
רכה	התיקון היא תוספת מוחין, ולמה לא היה מוחין לנקודות, ובחטא הם מסתלקים	פתח יז	מלכים ה
רכו	המשך מציאות שהמוחין באים בסוד תוספת, ומה שיוצא מזה, והבדל בין שבת שקדושתה תלוי בו ית', ליו"ט שתלוי בקידוש ב"ד	פתח יח	
רכח	למה הנוק' יצא בכתר לכד ומה קורה לט"ס שלה בעת חסרון	פתח יט	
רלא	א"י דוגמת נוק' דנקודות	פתח כ	
רלג	תחילת תיקון הנוק' על ידי אברהם אבינו והשלמתה בס"ר ישראל בהר סיני	פתח כא	
רלד	איך התורה שייכת לנוק' דנקודות, ולכן שייך אצלה שבירה ועליית ט"ס וירידת ט"ס	פתח כב	
רלז	פשר הסתירה האם הג"ר נעשה א"א ואו"א או רדל"א	פתח כג	מלכים א', ב'
רלח	בכלים דג' נקודות ראשונות	פתח כד	
רלט	חילוק שליטת היצה"ר לפני החטא ולאחר החטא, וצורך מיתה	פתח כה	
רמא	חילוק השבירה בין חג"ת לנה"י ופשר הסתירה בזה	פתח כו	

נתיב סדר הפרצופים

רמה	שיעור קומה תרי"ג באצילות	פתח א	
רמו	זו"נ וזווג, ותיקון חסרון	פתח ב	
רמח	זווג בזו"ן באו"א בא"א ובעתיק	פתח ג	עתיק א'
רנ	חיבור מ"ה וב"ן	פתח ד	
רנב	עתיק	פתח ה	
רנג	מ"ה וב"ן דעתיק	פתח ו	עתיק ב'
רנד	ז"ת דאצילות וענין הזמן	פתח ז	
רנז	ז"ת דאצילות מושרש בז"ת דעתיק ורדל"א שורש ההנהגה הלא מובן לנו	פתח ח	
רנח	הקשר בין ז"ת דעתיק לז"ת דאצילות	פתח ט	עתיק ג'
רס	ג"ר דעתיק בהוה ושם ידיעה, וז"ת בג' זמנים וזה בחירה	פתח י	
רסא	ספיקות בב"ן דעתיק	פתח יא	עתיק ד' וה'
רסג	ג"ר וז"ת דרדל"א	פתח יב	

נתיב פרצוף א"א

א"א א'	פתח א	א"א הוא הפרצוף הראשון שבאצילות שבו מתחיל ענין הגבול, והסבר למה מ"ה דאריך שורשו מחכמה, וב"ן דאריך שורשו מכתר	רסו
	פתח ב	הלבשת הפרצופים זה בזה ג' פרקי נה"י	רסח
	פתח ג	התלבשות עתיק בא"א עד סיום רגליו, וממילא באצילות	רסט
	פתח ד	ב' בחינות בא"א כפי עצמו, והוא ניסים, וכפי ז"א ליתן אפשרות לתשובה והוא ביסוס הדין	רעא
א"א ב', ג'	פתח ה	חד"ר שרש של אצילות בג"ר דא"א שמתלבש על חג"ת דעתיק והג"ר דא"א הם, גלגלתא, אורא, ומו"ס, והם מושרשים בעתיק כי בינה סוד דעת מאיר בגלגלתא, וחסד באורא, וגבורה במו"ס, ע"פ הגר"א בספרא	רעג
	פתח ו	הסבר איך ג"ר דא"א הוא תיקון דאצילות, ומה גרם לשבירה ואיך שורשו של דין מעל חסד על פי הגר"א	ערה
	פתח ז	תיקון הג"ר דא"א הוא צמצום האור כדי לגלותה למטה וזה לא מתקלא שלא שייך אלא זה לפניו מזה שכל גילוי הגלגלתא מתוך האורא ואינו נקרא בשם כלל על פי הגר"א	רעח
א"א ד'	פתח ח	שיטת האר"י שמו"ס מחכמה דא"א ובאמת אין סתירה בין הגר"א לאר"י	רעט
א"א ה' ו'	פתח ט	ז' תיקוני גלגלתא דא"א המבסמים הדינים	רפב
	פתח י	פרטות של התיקון הראשון דז' תיקוני גלגלתא שהם ז"ת דגלגלתא שממנו תחיית המתים	רפג
	פתח יא	גלגלתא גם עושה מן לצדיקים, וענין אוכל	רפז
	פתח יב	מן לא היה בו החסרון שבאוכל	רפט
	פתח יג	תיקון ב' קרומא דאורא	רצא
	פתח יד	תיקון ג' עמר נקי	רצד
	פתח טו	תיקון ד' רעוא דרעוין	ש
	פתח טז	תיקון ה' אשגחא פקיחא	דש
	פתח יז	הבדל בין גוונים דמתחזיין, לגוונים דלא מתחזיין, והמשך ענין העיניים	שה
	פתח יח	תיקון ו' וז'	שט
	פתח יט	ב' נקבי החוטם הם חייך, וחייך דחייך	שיב
	פתח כ	חלוקת האר"י של כתרא אורא ומו"ס בא"א, וזה שורש המתקלא	שטו
א"א ה'	פתח כא	י"ג נימין וי"ג חוורתא	שיז

מקורו בספר עין חיים

ג' הוי"ת כמו"ס שורש הזמן, והעבודה ות"ד הם אור ישר, ושערות הראש או"ח	פתח כב	
שיט		
שכג החוורתי עצמו חסד, וג' בחינות שהוא משפיע	פתח כג	
שכה החוורתי והלוייתן	פתח כד	
שלב מחצית השקל וחיוורתי	פתח כה	
שלה אורח באמצע שערות הראש, ותיקונו בז"א	פתח כו	
שלח תיקון השרוך נעל על ידי עמלות בתורה, והבדל בין תנאים לאמוראים	פתח כז	
שמב פלוגתא דשערי שהוא שורש כל התיקונים	פתח כח	
שדמ ז' תיקוני גלגלתא שורש הנהגת ו' אלפי שנין, וי"ג ת"ד שורש לאלף השביעי	פתח כט	
שמו תיקון הנוק' לעתיד להיות כז"א	פתח ל	
שמח ת"ד לנוק', תשובה בכינה, למה אבא נותן לנוק', ואמא לז"א	פתח לא	
שנ מו"ס הוא החלק העליון של הבינה דא"א שמקבלת מהחכמה דא"א, ותשובה וי"ג מידות הרחמים	פתח לב	
שנב מו"ס וגלגלתא וחילוקים ביניהם	פתח לג	
שנג שינוי התיקון של דו"ג על ידי הת"ד	פתח לד	
שנה דיקנא יסוד, ושבועה	פתח לה	
שנז ת"ד ימי קדם, ולמה לא מוזכר באד"ר	פתח לו	
שנט למה אין תיקון האודנין בא"א על אף שהת"ד נפקין מאודנין	פתח לז	
שס אורא ומ"ס, הם כתר וחכמה, או חו"ב שבא"א דא"ק, ושורש הדיקנא	פתח לח	א"א ח'
שסב הארת המו"ס ודיקנא היא כל הגילויים של עולם הבא	פתח לט	
שסו איך תיקון י"ג היא הנוק' ושורש לכולם, ונהר פרת	פתח מ	
שסח ט' תיקונים לז"א וד' לנוק', של מיכה ושל משה	פתח מא	א"א ט'
שע תיקון א' עד ו'	פתח מב	
שעב תיקון ז' עד ט'	פתח מג	
שעו תיקון י' עד י"ב	פתח מד	
שעח תיקון י"ג	פתח מה	
שפב ב' פאות בצדדי הפרצוף	פתח מו	א"א י"א
שפד ש"ע נהורים בפני א"א	פתח מז	א"א י"ג, י"ד
שפו הגילויים מפה דא"א	פתח מח	א"א י"ב

מקורו בספר עין חיים

נתיב או"א

שפח	או"א הם מעבר בין א"א לזו"ן ומעלים זו"ן לדרגת א"א על ידי תוספת מוחין	פתח א	או"א א'
שפט	איך או"א שייכים לגימ' של שמותם, וגם לשם מ"ב	פתח ב	
שצ	התלבשות האו"א על א"א מימין ושמאל וזה שורש הדין שדין בפועל יש רק בז"א	פתח ג	
שצב	חילוק בין זו"נ בין ז"א לא"א תלוי בשינוי ביסודות, וחילוק ירידת חו"ג בין תיקון הראשון לאחר כך בין או"א לישסו"ת	פתח ד	
שצד	חילוקים בין א"א לז"א	פתח [ה] [ו]	
שצו	פרסה שהוא הפרוכת	פתח [ו] [ז]	או"א ג'
שצז	או"א רק עבור הזו"ן ואין להם שערות	פתח [ז] [ח]	
שצח	ה' חילוקים בין או"א לזו"ן וג' חלקי זיווג	פתח [ח] [ט]	
שצט	או"א ישסו"ת והתלבשותם בזו"ן	פתח [ט] [י]	או"א ד'
ת	ג' בחינות של חכמה ושל בינה, והתכללותם יחד	פתח [י] [יא]	או"א ח', ט'
תא	ב' מיני זיווגים באו"א או בפנימיות או בחיצוניות, ובהם יש או לקיום או לגלות נשמות חדשות	פתח [יא] [יב]	
תב	התלבשות האמא בז"א ובנוק' תלוי בזווג או"א	פתח [יב] [יג]	זווגים א'
תג	מציאות החו"ב וישסו"ת ביו"ד ה"י ובזרועות	פתח [יג] [יד]	זווגים ב'
תד	ל"ב נתיבות החכמה, וצירופי אותיות, ול"ב אלקים במע"ב	פתח [יד] [טו]	זווגים ד', ה'
תז	הלבשת או"א את א"א והמ"ב זווגים	פתח [טו] [טז]	
תט	זווג דנשיקין	פתח [טז] [יז]	הולדת או"א זו"ן א'

נתיב פרצוף ז"א

תיג	בז"א יש שינוי ועליה וירידה, ופרטים, וזמנים משא"כ בא"א	פתח א	
תיד	יניקת ז"א מדדי בהמה	פתח ב	ז"א א'
תטז	עיבור ז"א	פתח ג	ז"א ב'
תיט	זווג הנשיקין	פתח ד	הולדת או"א זו"ן ב'
תכ	עיבור הוי תיקון, תשובה, שורש הבירור במו"ס	פתח ה	
תכב	ש"ך ופ"ר ניצוצין	פתח ו	רפ"ח א', ה'
תכג	סידור אנ"כ בשעת תיקון הז"א במעי אמא	פתח ז	אנ"כ א'
תכה	עיבור ז"א ג' ימי קליטה, ומ' ימים ראשונים	פתח ח	אנ"כ ב'

		מקורו בספר עין חיים	
		פתח ט	אנ"כ ו'
תכז	רפ"ח ניצוצין נותנים ציור לאברי הולד בבטן אמו, ומה שנתקן נעשה פרצוף במדריגה קטנה, ולכן אין לו בחי' רוח שמפריע מלאות מסוף העולם ועד סופו	פתח י	עיבורים ב'
תכח	סיבה לעיבור י"ב חדש, וג' בחינות עיבור יניקה וגדלות בכל מעשה ומעשה	פתח יא	
תל	חלקי עיבור המרומזים בשעבוד ויצי"מ	פתח יב	שער הכללים ג'
תלג	עוד בעיבור של ז', ט', וי"ב	פתח יג	
תלה	ברכת בלעם שהשכינה קשורה בכלל ישראל	פתח יד	מוחין ג'
תלז	ענין הלידה דז"א	פתח טו	
תלח	עליית נה"י דאמא לצורך לידה, וליצור חלב	פתח טז	
תמ	אלדד ומידד גילוי לדד עם שם אלקים	פתח יז	
תמב	עיבור יניקה גדלות	פתח יח	מוחין ה', ו', ז'
תמד	כבד לב מח שייכים לג' דרגות נר"נ שהם עיבור יניקה גדלות	פתח יט	
תמו	איך יש נר"נ בכל האיברים, ואפילו בנר"נ יש נר"נ פרטי	פתח כ	
תמז	איך שמופיע דוגמת הנרנח"י שבאדם, בעליונים, שהם עיבור יניקה וגדלות	פתח כא	
תמט	לידת נה"י דז"א	פתח כב	
תמט	יש נר"נ בכל א' מהנר"נ, וכל מה שיש בתחתון כלול בעליון בשורש	פתח כג	
תנא	נר"נ ועיבור יניקה וגדלות במצוה, ובלימוד תורה ובכוונה טהורה	פתח כד	
תנד	חיצון פנים ותיכון בעיבור יניקה וגדלות בעבודה	פתח כה	מוחין א'
תנה	בשר גידים ועצמות שייכים למח לב כבד, ועוד עילויים שונים	פתח כו	רפ"ח ו'
תנז	יניקה היא גמר התיקון דנה"י שתמיד הסט"א פוגע בדרגה התחתונה ביותר, וזה משפיע ממילא למעלה	פתח כז	
תנט	המשך תיקון היניקה מדם המתברר	פתח כח	
תסא	תיקון הרגלים על ידי היניקה שהוא גילוי של חג"ת בנה"י	פתח כט	
תסג	האבות היו שייכים לחג"ת שהוא שדים ושם שד-י שונה מעיבור		
תסה	מוחין דקטנות, ואנ"כ דמוחין	פתח ל	מוחין דקטנות א'
תסז	מוחין דהוי"ה, גדלות	פתח לא	
תסח	גילוי הדעת ביניקה	פתח לב	מוחין דקטנות ב'
תע	יסוד דאמא	פתח לג	
תעב	תיקון וקלקול תלוי במוחין והעדרתם	פתח לד	

פתחי

תוכן הענינים

שערים

13

מקורו בספר עין חיים

תעד	ג' בחינות נה"י דאמא ותיקונם במיתת האדם	פתח לה
תעו	העלת אוב את נפש המת	פתח לו
תעז	כניסת מוחין דהוי"ת בגדלות	פתח לז
תעט	התמעטות מוחין דקטנות על ידי גידול מוחין דגדלות	פתח לח
תפ	המשך הנ"ל על ידי משה ויוסף ותפילה	פתח לט
תפג	סוף מעשה ביי"ד פרקי הידים ואחיזת רע בסופם	פתח מ

מוחין דקטנות
ג'

נתיב גדלות דז"א

תפ	תחילת גדלות דז"א היא תוספת חב"ד לו"ק והיא מהנה"י	פתח א	מוחין דצלם א'
תפז	דתבונה, וזה הן בעובי והן באורך	פתח ב	
תפח	עליה של כל שלישי ושלישי בנפרד	פתח ג	מוחין דצלם ב'
תצ	למה כתר שונה מחב"ד בענין זה	פתח ד	
תצא	חילוק בין כתר לשאר מוחין	פתח ה	
תצב	הבדל בדרגות הכתר, בין גלגלתא למו"ס	פתח ו	מוחין דצלם ג'
תצה	נה"י החדשים מתפשטים אחורי ז"א עד החזה, והם	פתח ז	מוחין דצלם ד'
תצו	המדות שמקבלים מאביו ואמו, והכרוזים	פתח ח	
תצז	נה"י מתפשט אחורי ז"א כדי שאמא תסתכל בפניו	פתח ט	מוחין דצלם ה'
תצח	בכפיפת ראשה, שהוא סוד התשובה, והשלימות	פתח י	מוחין דצלם ו'
תצט	נה"י הנ"ל הם חיוורתי שיוורדים עד הכתפיים	פתח יא	מוחין דצלם ח'
תק	בינה וכתר שייכים לשם אה"ה	פתח יב	מוחין דצלם ז'
תקא	חב"ד בכניסתם במוחין דז"א	פתח יג	
תקב	שם אלקים שייך להנהגה חיצונית דז"א והוי"ה	פתח יד	פרקי הצלם א'
תקג	לפנימיותו ואה"ה והוי"ה בא"א פו"ח	פתח טו	פרקי הצלם ב'
תקד	כתר אינו במנין הספירות בחיצוניות אלא דעת במקומו	פתח טז	דרושי הצלם א'
תקה	רמוז גדלות דז"א בשירת הבאר	פתח יז	
תקז	עיבור יניקה וגדלות בפרקי הצלם, וגילויים בא"ב	פתח יח	
תקח	עור בשר וגידין ועצמות הם עסמ"ב	פתח יט	
תקט	לידת מוחין	פתח כ	
תקיא	או"א ודעת ביחסם לז"א	פתח כא	
תקיב	צל"ם כנגד נשמה מקיף אבא בלבוש אמא ומקיף אבא	פתח כב	
תקיג	ללא לבוש		
תקיז	ל"מ דצלם		
תקטז	צ' דצלם, שזה שייך לתורה, ולישראל		
תקיח	דמות, תפילין, ופרצופי לאה ורחל, והראני נא את כבודך		
תקכ	פרצופי לאה ורחל שהם ב' בחינות נוק'		

מקורו בספר עין חיים

תקכא	רחל ולאה, וקשר של יד ושל ראש, של תפילין	פתח כג	
תקכב	איך מרומז צל"ם, בבאר, ענני הכבוד, ומ"ן, ועוד בענין דמות	פתח כד	
תקכג	דעת בראש ודעת המתפשט, וילון, ומילה	פתח כה	
תקכד	התפשטות הדעת בז"א והוא במים ואור	פתח כו	דרושי הצלם ב'
תקל	על פי התפשטות הדעת אפשר להבין כניסת יצה"ר ויצה"ט באדם	פתח כז	
תקלא	התפשטות חד"ר בז"א מנה"י דאמא והם בהוי"ה כוז"ו וטדה"ד	פתח כח	
תקלב	טיפת הזרע היוצא בזווג היא מהדעת	פתח כט	
תקלג	חלקי האמא שנתגלה בזרע והחלקים הנסתרים	פתח ל	
תקלד	מקום לחו"ג ביסוד דז"א	פתח לא	
תקלה	ירידת הגבורות וירידת החסדים, וההבדלים ביניהם	פתח לב	
תקמ	שינוי מיתוק בין חג"ת לנה"י דז"א	פתח לג	
תקמא	התפשטות הדעת בז"א וג' מיני דעת	פתח לד	
תקמב	חסד דז"א מתפשט בכל הז"ת	פתח לה	
תקמג	השתנות השפע בזמנים מסוימים והתחדשות המוחין שינוי השלמת הז"א שהוא מקביל לגידול ילד מגיל ג' עד גיל י"ג	פתח לו	דרושי הצלם ג'
תקמד	גדלות מוחין בראש ז"א, וראש ז"א ורחל, ומקביל לזה מגיל ג' עד גיל י"ג	פתח לז	
תקמה	צלם דמוחין דז"א	פתח לח	
תקמז	השפלת תבונה למטה לכתר דז"א במדה מסוימת ולא יותר	פתח לט	דרושי הצלם ד', ה'
תקנא	כניסת מוחין דצלם במקביל לגיל לאחר י"ג שנים עד כ'	פתח מ	
תקנב	הצלם היא לבוש למוחין, וזה בפנים ובחוץ	פתח מא	דרושי הצלם ח'
תקנג	עיבור ט' חדשים וי"ג שנים	פתח מב	הצלם א', ב', עיבורים א', ב', ג'
תקנד	עיבור יניקה ומוחין באדם ובבריאה	פתח מג	
תקנה	עיבור ב' דמוחין בא בבחירת התחתונים לטוב	פתח מד	עיבורים ה'
תקנו	מוחין דז"א באים מת"ד ותפילין	פתח מה	נסירה ב'
תקנז	יסוד דז"א - אבר חי ומת, ואברהם וכוס של ברכה	פתח מז	נסירה ז'
תקסא	זיו פנים הנמשך מחו"ב שונה מדעת המתפשט בתוך הגוף	פתח מז	נסירה ח', ט'
תקסב	דיקנא הוא גילוי המידות, והבדל בין דיקנא דז"א לא"א	פתח מט	

מקורו בספר עין חיים

פתח נ	שמיעת תפילה, ואזני ז"א, וקשר בין תשובה לדיקנא דז"א, והבדל בין דיקנא דז"א לא"א	תקסז
פתח נא	נגידו דמשח רבות דנגיד מדיקנא דא"א לז"א, וברכת כהנים	תקסט
פתח נב	הארת התפילין	תקעב
פתח נג	מצח ז"א, וכנגדו בסט"א	תקעד
פתח נד	הארת מצח א"א למצח דז"א, וכשלא מאיר ח"ו	תקעח
פתח נה	שערות על ראש ז"א	תקפ
פתח נו	סיבוך השערות דז"א	תקפב
פתח נז	תפילה ביחס לאזניים ופיאות המפריעות	תקפד
פתח נח	חורתא באמצע השערות	תקפו
פתח נט	עיני ז"א, וגבותיו וגביניו	תקפט
פתח ס	חוטמא דז"א	תקצא
פתח סא	ידים, אצבעות, וציפורנים	תקצב
פתח סב	יסודות או"א ביחס לדעת בז"א	תקצג
פתח סג	פרצופי יעקב וישראל	תקצה
פתח סד	דור המדבר	תקצז
פתח סה	ב' המטות מטה אלקים ומטה משה	תקצט
פתח סו	איך שדור המדבר התנהג על פי חסד ודין ולא ממוצע וזה הב' מטות, וההבדל בין זמן שמשה היה קיים לאחר כך, בין חכמה לבינה, חמה לבנה, ותורה של עה"ח לתורה של עה"ד	תרא
פתח סז	ערב רב ועשו, ויעקב וישראל, ומילה	תרה
פתח סח	עוד מענין יעקב ועשו	תרז
פתח סט	ערב רב הדבוק מצד ימין של פרצוף יעקב	תרט
פתח ע	עשו הדבוק בצד שמאל של פרצוף יעקב	תריא
פתח עא	ז"ח שיר השירים ברזא דאתוון א"ת ב"ש, וב' בחינות טוב, טוב מצד עצמו והפיכת רע לטוב	תריד
פתח עב	רצון משה להוריד הארת יסוד אבא לרחל, והמרגלים	תרטז
פתח עג	יהושע וכלב מהארות דאמא, זה מהיסוד, וזה מהטבור	תריח
פתח עד	יהושע יסוד, והוא ירושלים, וכלב טבור, ומשה פה	תריט
פתח עה	נקודה דחורבה ונקב מאחור בז"א, ובלעם ופעור	תרכא
		הארת המוחין ד'
		הארת המוחין ה'
		פרצופי זר"ן ב'
		פרצופי זר"ן ג'
		פרצופי זר"ן א', ה'
		הארת המוחין א', ב'

מקורו בספר עין חיים

הארת המוחין
זו"ן ו'

פתח עו	הדור שנכנסו לארץ, ושינוי צורה של מן באר וענני הכבוד	תרכג
פתח עז	חילוקי אונאה הנוגע לגילוי מלכותו ית'	תרכה
פתח עח	דורמיטא, תוספת שבת ומילה	תרכז
פתח עט	מכירת יוסף	תרכח

נתיב פרצוף נוקבא דז"א

פתח א	כל מציאות הנוק' הוא מה שמקבלת מז"א	תרל
פתח ב	נוק' דז"א מעלה כל מעשי התחתונים למעלה, והוא תיקון הברית, והוא מה שהאבות עשו	תרלא
פתח ג	נוק' דז"א יצא רק במלכות דכתר, דהיינו בסוד נקודה לבד, וצריך להשתלם לפרצוף שלם, וזה התחיל בא"א וברית מילה	תרלג
פתח ד	גידול נוק' דז"א כפי גידול ז"א דהיינו עיבור ותהו וכו'	תרלו
פתח ה	גידול נוק' דז"א בתהו עיבור וגדלות, ותיבת נח, ובגדלות יש הדרגות של נסירה	תרלז
פתח ו	גידול נוק' דז"א על ידי הארה מנקב החזה	תרלט
פתח ז	תחילת כניסת אורות נוק' דז"א דרך אור חוזר	תרמא
פתח ח	צדדי נוק' נבנים על ידי חסדים וקו האמצעי על ידי גבורות	תרמב
פתח ט	השבירה רק בנה"י דנוק' כי בחג"ת אין חסרון	תרמג
פתח י	הנרתק גורם ההבדל בין ז"א לנוק' שלו	תרמה
פתח יא	גבורות דנוק' עולים לכתרה שונה מז"א, וענין הקשת	תרמו
פתח יב	יום ראשון של שנת הי"ב שהוא התחלת נערות	תרמח
פתח יג	המשך בנין נוק' מז"א	תרמט
פתח יד	ה"ס דז"א וה"ס דנוק' ויסוד ומלכות שלהם	תרנא
פתח טו	ג' נקבים בז"א שהם מקומות של הנוק'	תרנב
פתח טז	איך לפעמים הנוק' פרצוף בפני עצמה	תרנד
פתח יז	נערה ודלתות רחמה	תרנה
פתח יח	נערה ושם שד"י	תרנז
פתח יט	נסירה	תרנח
פתח כ	המשך הנסירה, רקיע מכון, נע"ר נערה בוגר"ת	תרס
פתח כא	נסירה על פי בהגר"א בסד"צ, והזו"ן באמא שונה מזה שבאבא, ומקום כוונתו בתפילה	תרסב
פתח כב	רחם דנוק' דז"א, ם סתומה	תרסד

מקורו בספר עין חיים

תנסו	המשך פתיחת הרחם, ואי"ל ואיל"ת, והנסירה שבתוך הרחם	פתח כג	
תרסט	א"ט ב"ח	פתח כד	תיקון הירח ד', ה'
עתר	ד' דרגות של נוק' פב"פ, וג' אב"א, ורמזו במע"ב	פתח כה	מיעוט הירח א'
תרעג	קטרוג הלכנה וסיהרא בישא	פתח כו	מיעוט הירח ב'
תרעד	תיקון הנוק' ביום ו' ולולא החטא	פתח כז	
תרעו	חטא אדה"ר ביחס למיעוט הירח	פתח כח	
תרעח	תיקון הנוק' בשבת, וסילוק השכינה על ידי חטאו של אדם ושל דור אנוש	פתח כט	
תרפ	תיקון הנוק' על ידי האבות ומשה	פתח ל	
תרפב	תיקון הנוק' ביצי"מ	פתח לא	
תרפג	חרבן בית ראשון ושני	פתח לב	מיעוט הירח ג'
תרפה	הבדל בין בית ראשון לשני, וחורבן בית שני	פתח לג	
תרפז	גלות אדום וסט"א בבי"ע	פתח לד	

נתיב פרצופי יעקב ולאה

תרצ	זו"נ דדכר הוא יעקב וישראל ושל נוק' לאה ורחל	פתח א	
תרצא	יעקב ולאה הם אחוריים דאו"א ולא מתו אלא נפלו	פתח ב	יעקב ולאה א'
תרצג	צורת העמדתם של יעקב ולאה בשבירה	פתח ג	יעקב ולאה ב'
תרצד	מעלת יעקב על לאה והפוך	פתח ד	
תרצה	לאה באתגליא ואינה אב"א ורחל באתכסיא ולכן אב"א, ולמה רחל עקרה ולאה פתוחה רחמה	פתח ה	
תרצז	פירוט בפרצוף יעקב, ותפילין	פתח ו	יעקב ולאה ג'
תרצט	עוד בפרצוף לאה	פתח ז	יעקב ולאה ד'
תשא	בית ראשון ובית שני רחל ולאה ומשיח בן דוד	פתח ח	
תשג	קשר של תפילין היא רשימו של אור של לאה שזהו הנהגה ניסית	פתח ט	
תשה	בנין רחל נעשה על ידי חג"ת דז"א באו"ח, ותיקון הידים	פתח י	יעקב ולאה ה'

נתיב פרצופים לאה ורחל

תשח	דוד בר נפלי, ומאחוריים דאמא, ברית בין הבתרים	פתח [יא]	לאה ורחל א'
תשי	חזה ראשונה ושניה, ואדם לפני החטא ולאחר החטא	פתח [יב]	לאה ורחל ב'
תשיב	ב' נשים של יעקב ושל ישראל, וגילוי קשר של תפילין	פתח [יג]	
תשיד	רחל ולאה ב' מיני יראה, ובעיקר היראה השייך לרחל	פתח [יד]	לאה ורחל ג'
תשטז	היראה השייך ללאה	פתח [טו](ה)	

מקורו בספר עין חיים

	לאה ורחל ד'	פתח [טז] (ו)	סחיטת ענבים בחטאו של אדה"ר, וחכמות חיצוניות, ותרפים
תשיז		פתח [יז]	עקבי לאה וכישוף, ובלעם
תשכ		פתח [יח]	משה ובלעם הנהגה מעל הטבע לטוב ולהיפך
תשכב		פתח [יט]	משה משיח, ב' נחשים, ויתוש דטיטוס
תשכד		פתח [כ] (י)	לוחות ומעשה עגל
תשכו		פתח [כא] (יא)	עגל, ומנחה, ועוד ענינים בגימ' ק"ג
תשכט		פתח [כב] (יב)	ג' גילויים לנוק' שהם פה (לאה) טבור ועט"י (רחל)
תשל		פתח [כג] (יג)	ג' מקומות הנ"ל בנוגע לנגעים
תשלג		פתח [כד] (יד)	ב' בנות לוט חניפה וגסות הרוח
תשלו			

נתיב מ"ד ומ"ן

תשלט	מ"ן ומ"ד, וצורת אל"ף שהוא ב' יודי"ן וו'	פתח א	מ"ן ומ"ד א'
תשמ	שורש מ"ן במו"ס ומ"ד באוירא	פתח ב	
	בירורים התלויים באדם ואלה שתלויים בו ית', ויש לכל דור תיקון לעצמו, וכל קלקול רק באדם ולא בעולמות עצמם	פתח ג	
תשמב	לידת אדה"ר בזו"ן דאצילות על ידי עלייתו לאו"א, עליית מ"ן על ידי ג' דברים שהם כלי המ"ן, המ"ן והרוח דשביק בגוה	פתח ד	
תשמד	התחלת התיקון ממ"ד למ"ן והמשכו	פתח (ו) [ה]	מ"ן ומ"ד ב
תשמז	זיווג גופני וב' מיני נשיקין בז"א	פתח (ז) [ו]	מ"ן ומ"ד ד'
תשמט	זיווג גופני וב' מיני נשיקין באו"א	פתח (ח) [ז]	
תשנא	מלכים יצאו מזיווג נשיקין, ונשמות מזיווג נשיקים, וזיווג היסוד	פתח (ט) [ח]	
תשנג	זיווג הנשיקין שהיא המחשבה במעשה המצוה	פתח (י) [ט]	
תשנד	ז' דרגות של זיווג הנשיקין, וכן בנשמות	פתח י (א)	
תשנו	טיפת הזיווג והאור שבתוכו	פתח (יב) [יא]	מ"ן ומ"ד ה'
תשנז	אור מים רקיע, מוח דם בשר	פתח (יג) [יב]	
תשס	ק' ברכות	פתח (יד) [יג]	
תשסא	אמ"ר וק"ב בנוק'	פתח (טו) [יד]	מ"ן ומ"ד ו'
תשסג	זווג הראשון, ואחר כך	פתח (טז) [טו]	מ"ן ומ"ד ז'
תשסה	לבוש למ"ן ומ"ד	פתח (יז) [טז]	מ"ן ומ"ד ח'
תשסו	זיווג נשיקין	פתח (יח) [יז]	מ"ן ומ"ד ט'
תשסז	רוח שהזכר נותן לתוך הנוק'	פתח (יט) [יח]	מ"ן ומ"ד י'
תשע	רוח שהזכר נותן לנוק' בזווג דאו"א	פתח (כ) [יט]	
תשעב	זיווג שני שהוא המשכת חיה ומקיפים	פתח [כ] [כא]	מ"ן ומ"ד יא
תשעד			

מקורו בספר עין חיים

תשעה	ג' קלקולים של הסט"א ותיקונם בג' עולמות בי"ע	פתח (כב) [כא]	
תשעו	עשיית כלי של מ"ן	פתח (כג) [כב]	
תשעח	זיווג נשיקין ונהר עדן וגן	פתח (כד) [כג]	מ"ן ומ"ד יב, יד

נתיב פנימיות וחיצוניות

תשפ	עולמות הם החיצוניות, והאדם הוא הפנימיות של כל עולם ועולם	פתח א	פו"ח א'
תשפא	פו"ח גדלות ועיבור ויניקה	פתח ב	פו"ח ב'
תשפב	אותיות נקודות, או"פ ואו"מ, וברכת המצוות	פתח ג	
תשפד	תיקון הקלקול, ועלייתה לנצחיות, והם או"פ ואו"מ	פתח ד	
תשפו	כל מצוה יש לו תיקון ועליה בפני עצמו	פתח ה	פו"ח ג'
תשפז	כלים של המאורות היא חוקם, ושינוי חוקם בזו"ן או"א, וא"א, והבדל בין חוקם בשבת לימי החול	פתח ו	
תשפט	תיקון מ"ה וב"ן, יעקב ומשה	פתח ז	פו"ח ו'
תשצ	חיות הפנימי משם מ"ה	פתח ח	פו"ח י"ב
תשצב	אצילות פנימיות ביחס לבי"ע שהם חיצוניות	פתח ט	פו"ח ח'
תשצג	פו"ח באדם וכן בשכרו	פתח י	
תשצה	דעת שורש כל תיקון	פתח יא	
תשצז	שינוי דרגות של דעת בגידול האדם	פתח יב	
תשצט	מעלת מלאכים מעל ישראל, והיפך, ומהיכן יצאו מפו"ח אורות מקיפים ופנימים באדם, וכל חיות הבשר תלוי בפנימיים	פתח יג	פו"ח י'
ת		פתח יד	פו"ח י"ב
תתב	שינוי במוחין בין כלים פו"ח	פתח טו	
תתג	פו"ח ציצית ותפילין, ומלאכים ושמותם	פתח טז	פו"ח י"ג

נתיב פו"ח וסוד החשמ"ל

תתה	ענין החשמ"ל, עורו של אדם וכתנות אור/עור	פתח יז	חשמ"ל א'
תתז	אדם לפני החטא ואחרי החטא עור ואור תורה על קלף או של אש שחורה על אש לבנה	פתח יח	
תתט	טעמים נקודות ואותיות וחשמ"ל	פתח יט	
תתיא	חשמ"ל תפילין ומזוזה	פתח כ	
תתיג	רקיעין שונים בחשמ"ל	פתח כא	
תתטו	שתי צדדים של הקלף, ואצבעות, חמה/ושמש	פתח כב	
תתיז	מקום אחיזת החיצונים בין הכלים החיצונים למקיפים	פתח כג	
תתכ	כתנות אור ועור	פתח כד	
תתכב	עור ושערות בחשמ"ל	פתח כה	חשמ"ל ג'

מקורו בספר עין חיים

נתיב אבי"ע

תתכה	כללות הנפש גוף לבוש היכל שבאבי"ע	פתח א	דרושי אבי"ע א', ב', ג'
תתכו	מקום הקליפות באבי"ע ופגימתם	פתח ב	
תתכח	מקום הקליפות בתחתית העשיה, ומקומם למעלה ואפילו באצילות	פתח ג	
תתכט	מקום הקליפות בבי"ע	פתח ד	
תתלב	קשר בין דרגות היצר הרע בחלונות שבין העולמות, והוא אותו קשר של היושר בין העולמות	פתח ה	
תתלג	חשמ"ל וקליפת נוגה	פתח ו	דרושי אבי"ע ד' דרושי אבי"ע ה'
תתלה	חיה במאורות ובעולמות	פתח ז	
תתלו	קומת סט"א וגזירות דרבנן	פתח ח	
תתלז	מקום הסט"א בקומת אדם וצלם דנבוכדנצר	פתח ט	
תתלט	מסך שבין אצילות לבריאה	פתח י	דרושי אבי"ע י"ג
תתמא	מעקה בין אצילות לבריאה	פתח יא	דרושי אבי"ע י"ד
תתמב	מעקה בשאר העולמות	פתח יב	
תתמד	שינוי השלמת הפרצופים באבי"ע	פתח יג	
תתמו	היות קליפת עולם העשיה מחייב עמל להוציא השבטים מתוכם, וכן ללמוד תורה, ועוד שינויים באבי"ע	פתח יד	
תתמח	בי"ע ודרגות הסט"א שבהם	פתח טו	
תתנ	ב' מיני זיווגים בפה בהולדת מלכים ונשמות ישראל	פתח טז	
תתנא	זיווג לצורך בריאה יצירה, ועשיה	פתח יז	
תתנג	קשר בין אצילות לבריאה, ובין בריאה ליצירה וכו'	פתח יח	
תתנד	ענין השמות	פתח יט	שמות א'
נתיב אבי"ע וסוד השמות			
תתנו	מקיפי נוק' ושמות נו"ה	פתח כ	שמות ו'
תתנח	מקשה לילד ושמות של י"ס	פתח כא	
תתס	כלי אור פנים ואור ומקיף	פתח כב	מקיפים א'
תתסא	אור מקיף של האדם	פתח כג	
נתיב אבי"ע וסוד המקיפים			
תתסג	אור מקיף הישר והחוזר	פתח כד	
תתסד	שערות של הגלגלתא	פתח כה	
תתסה	עולם הבריאה היא עולם כסא הכבוד	פתח כו	כסא הכבוד א'

מקורו בספר עין חיים

תתסח	שיטת הגר"א בהנ"ל, מט"ט וסנד"ל	פתח כז	
		נתיב אבי"ע, וסוד הכסא	
תתסט	מיעוט הירח, וקשר בין בריאה לאצילות שונה משאר עולמות	פתח כח	כסא הכבוד ב'
תתע	אכתריא"ל י"ה הוי"ה צב"אות המתגלה בבריאה ורא"ש המט"ט	פתח כט	
תתעג	שינוי המלאכים בבי"ע	פתח ל	
		נתיב אבי"ע	
תתעה	מטטרו"ן שר הפנים	פתח לא	
תתעז	לולא חטא מי מריבה	פתח לב	
תתפ	עולם הבריאה וד' שנכנסו לפרד"ס	פתח לג	
	מלחמת עמלק, ועמלק ואחר, אליעזר עבד אברהם, וחטא מי מריבה	פתח לד	
תתפב			
תתפד	עוד חילוקים בבי"ע	פתח לה	

נתיב הקליפות ומרכבה טמאה

תתפז	זו"נ דקליפה	פתח א	קליפות א'
תתפט	זו"נ דלוי"תן בצד הקדושה, והפכו	פתח ב	
תתצא	המקלל והפכו בגינת אגוז, ואחיזת הסט"א בשערות דז"א	פתח ג	
תתצה	מיי"ן טבין ומיי"ן בישין	פתח ד	
תתצז	עוד בזו"ן דקליפה שהם נחש, ושטן, וב' שיניים דנחש	פתח ה	
תתק	שינוי בין סט"א לצד הטוב בבי"ע ובמוחין	פתח ו	קליפות ב'
תתקא	מרגלים של טוב ושל היפך	פתח ז	
תתקד	פה לטוב ולרע	פתח ח	
תתקו	ב' מוחין בסט"א וב' חלקי פיתוי	פתח ט	
תתקח	כבוד וטחול בקליפות	פתח י	
תתקי	ג' עלמין ב"ע בסט"א	פתח יא	
תתקיג	אמה עבד ושפחה	פתח יב	
תתקטו	לשון הרע וב' סוגי נשים דסט"א, בור ובאר	פתח יג	
תתקיז	ב' חלקי ערב רב	פתח יד	
תתקיש	אופן ב' בג' ציפורים, בזכר ובנוק'	פתח טו	
	ב' מרגלין דכורא דסט"א שייכות ביום, וב' זונות נוק'	פתח טז	
תתקכא	דסט"א שייכים בלילה		
תתקכג	דדי בהמה, ועוד בדו"ן דסט"א	פתח יז	
תתקכה	הבדל בין קודם החטא לאחריו בסט"א בין נקודה לפרצוף	פתח יח	קליפות ג'

מקורו בספר עין חיים

תתקכו	עוד בגידול של קומת הסט"א	פתח יט	
תתקכח	ד' יסודות דסט"א	פתח כ	
תתקל	תיקון הנגה על ידי משה רבינו, ור"ע	פתח כא	קלי' נגה ב'
תתקלג	תיקון הג' קלי' על ידי מילה פריעה והטפת דם, אש המתלקחת ובגדי עשו	פתח כב	קלי' נגה ד'
תתקלד	קליפת נוגה בדרכי יצר, ובתיבת משה ושל נח	פתח כג	
תתקלז	קליפת נוגה בסוף הימים ובערב רב ובצרעת	פתח כד	קליפת נגה ה'
תתקלט	קומה שלימה של קליפת נגה ונחשת, וטבע	פתח כה	קליפת נגה ג'
תתקמא	קלי' נגה היא לבוש ושם מקום העבודה שלנו	פתח כו	
תתקמג	קלי' נגה אש רוח ענן, ונגה לו סביב, וציצית	פתח כז	
תתקמה	סור מרע ועשה טוב, וגדרים וסייגים	פתח כח	
תתקמז	פסל ומסכה, בעגל דע"ר	פתח כט	קליפת נגה ז'
תתקמט	הנ"ל בעגלים של ירבעם	פתח ל	

נתיב קיצור אבי"ע

תתקנא	אדם הוא המתקן של העולמות	פתח א	קיצור אבי"ע ב'
תתקנב	שדים שתחת הוילון	פתח ב	קיצור אבי"ע ח'
תתקנד	דצח"ם באדם ובעולם ותיקונו	פתח ג	
תתקנו	אוכל לנפש ולגוף לטוב ולרע כרת ותשובה	פתח ד	
תתקנח	יצר הרע שלפני החטא ושלאחר החטא	פתח ה	קיצור אבי"ע ג'
תתקס	רמ"ח ושס"ה	פתח ו	קיצור אבי"ע ד'
תתקסב	אם זכה אז הנוק' עזר כנגדו, ואם לאו	פתח ז	
תתקסד	ב' נשים עצם ובשר	פתח ח	
תתקסו	ד' חיות המרכבה בכל עולם לסט"א ולסטרא דקדושה	פתח ט	קיצור אבי"ע ח'
תתקסז	חומר וצורה בכל ד' עולמות, ושינוי שמות המלאכים	פתח י	
תתקסח	שמות הטומאה, וגידול האדם בג' דרגות	פתח יא	קיצור אבי"ע ט'
תתקע	עוד בגידול האדם	פתח יב	

נתיב הצמצום

פתח א

ה' צבאות עמנו משגב לנו אלקי יעקב סלה

הוא יתברך ע"י נביאו (ירמיה ט כב, כג) כה אמר ה' אל יתהלל חכם בחכמתו וגו' כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל וידע אותי וכו'⁶ כי באלה חפצתי נאם ה' וגו'. הורה בזה שתכלית הבריאה [נודע] שהיה בעבור האדם כמ"ש במעשה בראשית אחר בריאת אדם הראשון (בראשית א לא) וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד, ר"ל שעל ידי בריאת האדם בארץ נתגלה כלל טוב הבריאה כולה והיאך נשלם בזה רצונו יתברך.

ולו ביאר הנביא שלא יחשוב האדם שאין שלימות אחר נמצא בבריאה כי אם

חכמת האמת¹ בכללה שדברו בה המקובלים, אשר דבר ה' בפיהם, אמת ומסורה היא בידם בקבלה עד משה רע"ה² ומפי נביאי האמת, כמו שהאריכו בזה הרבה מן הראשונים והאחרונים, הוא³ להבין ענין השגחתו יתברך והיאך הוא מנהיג נבראיו בהשגחה פרטיית הולך ע"פ סדר התורה ומצותיו יתברך, והיאך ברא ויצר את כל העולם כולו ומשגיח עליו, והתכלית אשר בעבורו נברא העולם והיאך ע"י התורה והמצוות נתקן הכל ונשלם רצונו יתברך, וענין שכר ועונש⁴ וכל שרשי התורה והעבודה תלוי בזה⁵. וע"ז אמר

מאיר הפתח

נסתרות במוחא ולבא ברחימו ודחילו, ואורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא [תרגום: שחכמה ובינה הם נסתרות במח והלב באהבה ויראה, ותורה בלי יראה ואהבה לא פורחת למעלה]. ופי' הגר"א שם כ"ו ע"ג לא פרחת לעילא ר"ל לאור"א שהן לעילא וכו', דהיינו הדרך היחידה לעשות מצוה בגדלותה ובשלמותה היא בידיעת חכמת האמת, ואז היא פרוחה לעילא, ועי' שער הגלגולים הק' י"ח וז"ל, האדם מתעסק בעשית המצוות לבד, הנה הוא זוכה אל הנפש הנקרא עשיה ולא יותר וכו' ואם ישתדל עוד האדם הזה ויעסוק גם בתורה ולומד והוגה ושונה בה תמיד בתורה שבע"פ ועוסק תמיד לשמה בה, אז יזכה גם אל הרוח שהוא מן יצירה וכו', ואם ישתדל עוד האדם הזה ויעסוק בחכמה הנעלמת ובסודות התורה אז יזכה גם אל הנשמה שהיא מן הבריאה, ותאיר הנשמה ברוח שבו ותוסיף מעלה על מעלתו וחכמה על חכמתו, ואז נקרא אדם שלם אשר עליו נאמר ויברא אלהים את האדם בצלמו, עכ"ל, ולכן מובן למה כל שרשי התורה והעבודה תלוי בזה, כי רק בלימוד הקבלה אפשר לזכות לנשמה. 6. עי' בהגר"א על ספד"צ ז' ע"ד שמביא את זה כמקור ללימוד תורת הקבלה.

1. עי' הקדמת המרח"ו לשעה"ק ז"ל: אין הקליפה הרעה מצד הנחש סמאל עבד רע נאחזת אלא בקלי' הטובה, היא משנה מטטרון עולם היצירה הנקרא עבד ושפחה דמטרוניתא, אבל לא במטרוניתא שהיא המוח הפנימי חכמת האמת ונקרא עץ החיים. עי' בהגר"א על תיקו"ז נ' ע"ג וז"ל, בתרין שוקין ששם הוא הליכה, נק' הלכה, ובתרין דרועין שם מקום הקבלה, נקרא קבלה, עכ"ל. וכידוע שמידת האמת ת"ת נמצא במקום הזרועות, נמצא א"כ שהקבלה נקראת חכמת האמת. 2. עי' בהגר"א על תיקו"ז ט"ו ע"ד וז"ל, קבלה - ר"ל שמקובלין איש מפי איש עד משה מסיני, עכ"ל. 3. עי' ברמח"ל ריש קל"ח פתחי חכמה וריש דעת תבונות. 4. עי' ברמח"ל בדעת תבונות אות ז' שמביא כמעט את כל הטעמים שנמנו כאן לתכלית לימוד חכמת הקבלה, כתכלית הספר שלו, על אף שספרו נראה כספר השקפה. 5. עי' לקמן פרצוף ז"א פתח כג וז"ל, וכלל כל מצוה הוא מתחלק לג' מדרגות, מחשבה, דבור ומעשה וכו', ואם [מקיים המצוה במחשבה שהוא] בדחילו ורחימו, הוא מתקן המצוה בגדלותה ובשלמותה, הוא בסוד מוחין בחינת נשמה שבו, ועי' תיקו"ז כ"ו ע"ב וז"ל, חכמה ובינה אינון

שיתבאר בסמוך בס"ד (פתח ב'), ולכן רצון עולה בגימטריא שמ"ו (שעה"פ יתרו), והצדיק העובד אותו יתברך ומשלים רצונו לרצון בוראו, הרי נקרא שמו יתברך עליו ממש, ונעשה הכל רצון אחד. ולכן ארו"ל (ב"ב ע"ה ע"ב) שצדיקים נקראים על שמו של הקב"ה¹⁰. וכן כל הבריאה כלל הוא קשור ברצונו יתברך, והם ג' עלמין בי"ע שיתבאר בס"ד כולם נבראו לרצונו ולכבודו. והצדיק המקיים רצונו הוא משיג רצונו ויודע אותו, ובזה יוכל המתהלל להתהלל. **ודבר** זה, היאך התורה והמצוות כולם הם מגלים רצונו יתברך, ושמו יתברך ניכר ע"י, הוא כלל חכמה העמוקה הזאת. ובלתי אפשר להגיע לתכלית השלימות כי אם שע"י חכמה זאת יתבאר ענין הבריאה בפרטות, וקשר רצונו והשגחתו יתברך בנבראיו, והיאך התורה היא עיקר הכל ועל ידה נברא הכל, ועל ידה מתקיים הכל ונשלם רצונו יתברך להטיב לנבראים, ולהעלותם מעלה מעלה.

בעולם השפל הזה ועניינים גשמיים ושלמות גופני שנכלל באלו הג' והם החכמה והגבורה והעושר, שזה שקר מפורסם, מאחר שאלו הג' דברים אינם תלויים בבחירה ורצון אדם, רק הכל מאתו יתברך, ואם נאמר שאין שלמות אחר זולתם, היה לו יתברך להשפיע אלו הג' דברים לכל אישי בני אדם בשוה, ומדוע יעצור הוא יתברך מלהשפיע לכולם. כי מטבע הטוב להיטיב לזולתו⁷, ואין כילות וצמצום אצלו יתברך. לזה אמר שעיקר תכלית הבריאה היא שלמות אחר, במה שהאדם מתדבק לקונו, וישיג רצונו יתברך ויקיים מה שהשיג⁸ מרצונו האמיתי שהוא הבחירה המסורה ביד האדם שע"י הוא בוחר בטוב להיות דבוק בעבודתו יתברך ובתורתו, ומתדבק רצונו של אדם עם רצונו יתברך⁹.

וע"ז אמר הנביא (ישעיה מג ז) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו. והיינו, שרצונו יתברך הוא שמו, כמו

פתח ב

מדברים רק ברצונו יתברך לבד, ולא בבעל הרצון. כי המאציל ית"ש, אין אנו מדברים ממנו כלל, ואין לשום נברא אפילו העליון שבעליונים

וצריך שתדע, שכל מה שדברו המקובלים, וכל מה שגילה האריז"ל (מסודות) [בסודות] חכמת האלקות והעולמות, אין אנו

מאיר הפתח

ידיעה חלק מכחות הנפש שבו, שרצונו הוא אורו עצמו המתפשט למטה, וע"י בהגרא"א ס"י ב' ע"א וז"ל, ובדעת הוא השגת הדבר והוא מתפשט אח"כ בגוף כשעושה אח"כ הדבר, ולכן אמרו דעת המתפשט וכו', והן שקראו שכל ומשכיל ומושכל, ומושכל כלול מן השכל ומשכיל וכו'. 10. הלשון שם, שעתידין להקרא, וצ"ע למה הוא מזכירו בלשון הוה, וע"י זהר ח"ב ל"ח ע"א וז"ל, וכתוב (שמות לד כג) יראה כל זכורך את פני האדון יהו"ה מאן פני האדון יהו"ה דא רבי שמעון בר יוחאי, עכ"ל, דהיינו כאן רואים שצדיקים נקראים על שם הקב"ה בהוה, ולהבין הענין ע"י עוד בהגרא"א על תיקו"ז מ"ב ע"ב וז"ל, וכמו שאמרו הראשונים דכל דבר שיהיה לעתיד הוא עתה לפרקים, וכן הוא בתדב"א רבה פ"ג אות סד, ויקרא רבה פ' כ"ז פ"ד, עכ"ל. דהיינו שמה שיהיה לעתיד שכל הצדיקים יקראו על שמו של הקב"ה יש עתה לפרקים כמו

7. ע"י ע"ח עקודים פרק ח' וז"ל, ומטבע החסד והרחמים הוא להיות מטיבים בעולם, וכן ע"י ברמח"ל בדעת תבונות אות יח וז"ל, כי הא-ל ית"ש הוא תכלית הטוב ודאי, ואמנם מחק הטוב הוא להטיב. 8. ע"י חגיגה י"ד ע"ב וז"ל, עמד רבן יוחנן בן זכאי ונשקו על ראשו ואמר ברוך ה' א-להי ישראל שנתן בן לאברהם אבינו שיודע להבין ולחקור ולדרוש במעשה מרכבה יש נאה דורש ואין נאה מקיים נאה מקיים ואין נאה דורש אתה נאה דורש ונאה מקיים אשריך אברהם אבינו שאלעזר בן ערך יצא מחלצין, ע"כ, דהיינו ה'נאה מקיים' היא ההנהגה על פי ההבנה, והוא הכתוב בפסוק 'ידע אותי', ע"י לעיל הערה 5. 9. ע"י הקדו"ש ז' ע"א על מעלת לימוד התורה, שהשכל והמשכיל והמושכל אחד הוא (מורה נבוכים ח"א פ' ס"ח, פרדס רימונים ש"ח פ' י"ג) וכאשר יודעים דבר מהתורה הוא דבוק ברצונו ית", שנעשה אותו

ולמטה, מאחר שנתן כח לנבראים להיות משיגים הנמשך ממנו, ויהיה רצונו נוטה אליהם. בזה יש לנו קצת השגה ונוכל לדבר בהם. ובזה אנו מייחסים לו שמות אשר כלל כולם הוא שם הוי"ה¹² הגבור והנורא כמו שיתבאר בנתיבים הבאים בס"ד. וזה שכתוב (שעה"פ יתרו) רצו"ן בגימטריא שמ"ו, ששמו הוא רצונו המושג לנו. וקודם בחינת הצמצום הזה אין שייך לייחס שם אליו ית', רק שמו והוא הכל אחד, ואין יודע שמו כי אם א"ס בעצמו ית'.

והוא מה שכיוונו המקובלים¹³ שכתבו שקודם אצילות העולמות היו העשר ספירות כמוסים בא"ס כשלהבת הקשורה בגחלת, והוא דרך משל ועניין עמוק. שענין עשר הספירות הם עשר שמותיו ית', שהם כחות השגחתו ופעולתו המאיר לנבראים שעל ידם יש לנו השגה בהם, ונוכל לננותם בשם. ואחר הצמצום יש לנו כח לדבר בהם. ובבחינה שקודם הצמצום, אין שייך לייחס שום שם, כי אין משיג שמו רק הוא ית' לבדו, ושמו והוא הכל אחד. והיא גם כן כוננת ר"א הגדול באומרו (פדר"א פרק ג') שקודם שנברא העולם היה הוא ושמו אחד. רצה לאמר שאין שייך לייחס שום שם כלל, רק הוא ית' לבדו ושמו אחד, והבן דברים אלו כי עמוקים הם.

שום השגה [ח"ו] בבעל הרצון, כי הוא נעלם מכל רעיון ומכל מחשבה ואין בו תפיסה כלל, רק אנו מדברים ברצונו.

וגם זה אינו כפי פשטות הדברים וענין עמוק הוא. כי הנה בפרקי דר"א (פרק ג') אמרו עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו (בלבד) [לבד]. ודברים אלו עמוקים הם מאוד, כי באמת הוא ית' אין לו שם ח"ו, כי מה דמות תערכו לו (ישעיה מ יח), כי ענין השם הוא בדבר המושג ששמו נקרא לפי עניינו, כענין מה שקרא אדם הראשון שמות לכל הנבראים (בראשית ב כ), שזהו [היה] חכמתו הגדולה במה שהשיג טבעי כל הנבראים ומהותם, ולפי ערך כל אחד כך הוא שמו, כמ"ש (שם ב יט) וכל אשר יקרא לו האדם נפש חיה הוא שמו, ר"ל הוא שמו המסוגל ומיוחד אליו לפי טבעו ומהותו. ובאמת אותיות של כל שם, הם צירופי כחות עליונים שבו נברא הנברא ההוא כמו שנתבאר (אצלנו) במ"א (אח"ף פתח ט'). ואם כן איך שייך לייחס שם אל המאציל ב"ה, אשר אין לשום נברא תפיסה ורעיון בו כלל.

אך הוא ית' לרוב חסדו אשר רצה להטיב ולברוא נבראים בעלי גבול ותכלית לאיזה שלמות אשר כיוון בעבורו¹¹ ית', צמצם רצונו להיות נוטה לנבראיו. ואז אחר הצמצום הזה, נוכל לדבר ברצונו ובכל מה שנמשך ממנו

פתח ג

שמותיו ית', וכדי שיהיה נקרא אדון [וכל השמות]. והוא מ"ש שהבריאה היה בשביל גילוי כבודו ויכולתו והשגחתו, שבזה נוכל

וזהו מה שכיוון הרב הקדוש הרח"ו ז"ל (בהיכל א' שער א' ענף א') בביאורו תכלית [כוונת] הבריאה שהיה בשביל גילוי

מאיר הפתח

בעצמותו של א"ס ית' וכו' [מלש"ו חלק הביאורים ח"א ו' ע"א], וכן עי' ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות כו וז"ל, הגילוי הנשאר אחר הצמצום נקרא הכל כמו מלכות א"ס ב"ה, פירוש שתחשוב כל המסתלק מן הכח הפרטי של בריאת נבראים כדוגמת ט' ספירות למטה, עכ"ל, ועי' עוד בהגר"א על ספד"צ כ"ו ע"א, וכן תבין למעלה למעלה כמה עולמות קודם הצמצום, רק שאין רשאי

אצל רשב"י. 11. נדצ"ל בעבורם ה'. 12. עי' בהגר"א ס"י פ"א מ"א אופן ג' כל השמות הכל בשם הוי"ה ב"ה. 13. עי' ויקהל משה במאמר אדם דאצילות פ"א וז"ל, כבר ידעת שכל הדברים של מטה בעולמות הנעשים והיצורים והנבראים, כולם יש להם שורש דק וכמוס למעלה בעצמות של א"ס ית' וכו', ממילא בהכרח שיש לעשר ספירות שבעולם האצילות שורש כמוס ונעלם מאד

נברא בצלם אלקים. וכל העניינים שיש בו, הם צל ודמות למה שלמעלה, ושרשם בספירות שהם הכחות שנברא בהם, שהם ענין עשרה מאמרות שנברא בהם העולם (אבות פ"ה מ"א), וכולם נכללים באדם. ולכן כל מה שנמצא באדם אנו מדברים בדרך משל למעלה למעלה, כמ"ש (איוב יט כו) ומבשרי אחזה א-לוה, כמו שיתבאר באריכות בנתיבות הבאים בס"ד.

טעם שני שנקראו ספירות מלשון מספר¹⁷. שבאמת לפי ערכו ית' אין שייך שום חשבון ומספר ושינוי ופירוד ח"ו, ולא עליה וירידה, ולא שום ענין מה שאנו מדברים בהם, רק הכל מצדנו. כי מצדו ית' הוא אחד המיוחד כמו קודם הבריאה, ואין שום דבר זולתו ית', ורק הכל מצדנו, שניתן לנו השגה לפי ערכנו לדבר בהם. ובזה שייך בהם בחינת מספר ושינוי. ועל זה נאמר בספר יצירה (פ"א מ"ב) עשר ספירות בלי מה וכו' ואם רץ לבך שוב למקום. ר"ל שבאמת אין בהם מספר ומהות רק מצדנו, והוא על ידי הצמצום שהוא מקומו של עולם כמו שית' בס"ד (פתח ה'). ואין לנו לדבר רק מן הצמצום ולמטה. וגם זה רק בערכנו לבד, ולא מצדו ית' שגם אחר הצמצום הוא ממלא כל עלמין (זהר ח"ג רכ"ה ע"א) ואין עוד מלבדו כתיב (דברים ד לה), כמו שהאריך בזה הגאון מוה"ח מוואלאזין ז"ל בספרו הנחמד נפש

לכנות בשמות המורים על פעולותיו והנהגותיו ית' והם כלל העשר ספירות שדברו בהם המקובלים. ר"ל עשר מיני גילויים מכחותיו ית' המושגים לנו, שהם בפרט מתחלקים לעשר, שהם עשר שמותיו ית' כמבואר בזה"ק ובספר יצירה (סוף פרק ו'¹⁴). ונקראים בשם ספירות מכמה טעמים: האחד, מלשון הארה¹⁵ וזו וזוהר, כי דבר הבלתי מושג נקרא חושך כמ"ש (תהלים יח יב) ישת חושך סתרו, כמ"ש בכמה מקומות. ודבר המושג נקרא אור שמאיר, שעל ידי האור האדם רואה ומשיג כל דבר. ולפי שהוא ית' מושג לנו לפי ערכנו ע"י פעולותיו בכללות עשר מדרגות, נקרא שהאציל עשר ספירות, ר"ל עשר מיני הארות והשגות כפי המבואר בדבריהם באריכות. ונקראים (בשביל כך) ג"כ בשם אורות לטעם הנזכר.

וגם לפי שאין לנו שם אחר במה לכנות, כי האדם הוא גשמי, ואינו משיג מה שהוא במדרגה עליונה ממנו שאינו לפי ערכו¹⁶. לזה אין אנו יכולים לכנותם רק בשם אורות, שהוא דבר היותר דק וזך שבגשמים, וניתן לנו רשות לכנות להם שם במה שאנו יכולים, כמ"ש (הושע יב יא) וביד הנביאים אדמה. וכל עניינים גופניים שדברו המקובלים וזוה"ק ואד"ר ואד"ז וספד"צ ובכתבי האריז"ל כגון עיבור יניקה ומוחין, קטנות וגדלות, מצחא, אודנין עינין ודומיהם, הכל הוא בדרך משל, מאחר שהאדם

מאיר הפתח

בלשון מספר כי כל דבר שבעולם מובדל א' מחבירו בגבול ותכלית, אך המספר אין הבדל ניכר אלא במחשבה כן הם (דהיינו הספירות) בעלי תכלית בשכל ובמחשבה, אבל לא בגבול ותכלית, ועוד שכל דבר שבעולם יש לו גבול ותכלית, אבל המספר אין לו קץ ותכלית לעולם, נמצא המספר אין הבדל ניכר אלא במחשבה, שלזה קרא א' ולזה קרא ב' המהות נבדל א' מחבירו דהיינו אותו דבר הנספר נבדל אחד מחבירו וז"ש עשר ספירות בלי מה פ"ה הם עשר מספרים אבל הם בלי מהות, כי המהות נבדל א' מחבירו אבל הם אינם נבדלים בעצם אלא הם מספרים בלבד שהבדלתן במחשבה ובשכל וכו', ספירות ע"ש שהמספר וכו' רק במחשבה, כי אף אם תספור אנשים וכו' כשיתפרדו אינו ניכר מי הוא א' ומי הוא ב' כי הוא אינו דבוק בעצם וכו', וא"כ כשיתפרדו איה המספר כי איננו, עכ"ל.

להסתכל ולהבחין קודם הצמצום, עכ"ל. ¹⁴ נדצ"ל פ"א מ"ב ¹⁵ מלשון לבנת הספיר, מוזכר בשל"ה תולדות אדם בית ישראל כו, וכן בעבה"ק ח"א פ"ג, וכן ברמ"ק פרדס רימונים ש"ד פ"ה. ¹⁶ כמו שכותב הרמב"ם פיה"מ הק' לפרק חלק סנהדרין, וז"ל, כמו שלא ישיג הסומא עין הצבעים, ואין החרש משיג שמע הקולות, ולא הסריס תאות המשגל, כן לא ישיגו הגופות התענוגים הנפשיות, עכ"ל. ¹⁷ ע"י יהל אור ח"א ו' ע"ד וז"ל, והענין שנקרא ספירות ע"ש המספר, לא ע"ש הדברים הנספרים כי ע"ס הן במחשבה לבד שלכן נק' עשר חכמות, ונק' בלי מה, ואין דבר בעולם שיהיה במחשבה לבד רק המספר שאין ניכר בדברים עצמן, וידוע שדבר א' אינו נופל במספר שלכן א' אינו מספר ומתחיל מב', וא' הוא כלל המספר, וכשיהיו שני דברים, מונין ג"כ א' וכו', הספירות הוא לשון מספר וכוון אותם

מן המוח על העיניים. והמופת לזה שמי שרוצה להשקיט רעיון להרבות ההשגה צריך לסגור עיניו ולסתום הראות כדי להרחיב ההשגה. כמ"ש (איוב יב ה) לפיד בוז לעשתות שאנן, שמי שצריך לעשתות שאנן ורעיונות נשקטות, יבוז הלפיד המאיר, והלפיד אינו אלא נכון למועדי רגל שלא יעלוז אשוריו ואכ"מ.]

החיים (שער ג') וכל דבריו שם עמוקים מאוד, לחכם ומבין מדעתו¹⁸.

[בספרי שפת אמת חלק שפתי דעת (אשר יעדתיו בעהי"ש לביאור על איוב) הסברתי הענין במוחש הטבעי, שכח ההשגה שבאדם היא עצמה הכח הראות שבו, שנמשך

פתח ד

העליונה, ולאמר דלית דין ולית דיין והוא בחיריי בטבעו.

ואם בבחירתו נוטה לצד הטוב ומתקרב לצד הקדושה, אז מתקשר בקדושה העליונה וגורם ע"י ההדרגה שיתגלה מעט מעט עוצם קדושה עליונה, עד שלסוף שית אלפי שנין דהוה עלמא (סנהדרין צ"ז ע"א) תתגלה קדושתו ית' למטה ויתבטל הרע, ואז יהיה תכלית גילוי רצונו בבריאת עולמו. וכל זה על ידי ישראל והתורה. ושיערה חכמתו ית' שצריך לזה כל משך שית אלפי שנין דהוה עלמא. וכל המשך הזה הוא סובב והולך בחכמה עמוקה ונפלאה אשר נעלם מאתנו, וגורם לגילוי הטוב והמתקת הרע וביטולו²⁰, ושלימות רצונו ית' בעולמו. ונמצא ששורש לכל זה הוא למעלה במקומו של עולם. ר"ל שעל ידי שנעשה צמצום שלמותו ית', בזה יצא שורש שימצא אח"כ עצם הרע למטה. וכן שורש הדינים²¹ הוא שם כמו שיתבאר בסמוך בס"ד.*

עוד אמרו המקובלים¹⁹ ומבואר בכתבי הרב הקדוש ז"ל, שתכלית מציאות הצמצום ובריאת העולם היה בשביל הבחירה שיהיה נמצא באדם ועי"ז יהיה מקום לרע בעולם, ושיהיה נמצא יצה"ר, וסט"א המתנגדת לקדושה, והאדם בבחירתו הטוב יתדבק בטוב וברצונו ית'. ועל ידי זה יתרבה שכרו על ידי שיוחזר לטוב גם הרע, כמו שיהיה לעתיד כמ"ש (זכריה יג ב) ואת רוח הטומאה אעביר וגו' (שם יד ט) והיה ה' אחד וגו'.

וביאור הענין הוא מעצם גבורותיו ית', במה שמצמצם כח כל יכולתו, ומצדו וערכנו סילק את שלמותו הבלתי בעלת תכלית, וברא נבראים בעלי גבול ותכלית שיהיו יורדים ממדרגה למדרגה יותר שפלה, עד שיהיה האדם נמצא למטה בתכלית השפלות שהוא העולם הגשמי הגמור שבו אין כבודו וכחו ית' מושג ונראה כלל לנבראים. עד שמצד זה, נמצא כח המסית לאדם לכל עון וחטא, ולהכחיש השגחה

מאיר הפתח

הנמצאת לצורך הבחירה, עכ"ל, וכן ע"י ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות ל' וז"ל, בצמצום הושרש שילכו הדברים לפי הנהגת העולם, עכ"ל. 20. דהיינו על ידי המתקת הרע מתבטל הרע ע"י לקמן נתיב פנימיות וחיצוניות פתח ב'. 21. הוא בחי' בוצינא דקרדינותא

18. ע"י חגיגה י"א ע"ב: אין דורשין במרכבה ביחיד אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו. וע"י ב"ע רכז ע"ב דהיינו שהוא עומד במעלת המתקלא ובמעלת עולם התיקון. 19. ע"י ברמח"ל אדיר במרום דף ריא, וז"ל, מה שנראה בענין הצמצום ותולדותיו, אינו אלא ההנהגה הזאת

***בית נתיבות**

וב' ענין עמוק הזה רמזו לנו רז"ל במאמר א' סתום הנזכר במס' שבת פ' הבונה (ק"ד ע"א) אמר רב חסדא, כתב שבלוחות נקרא מצפנים ונקרא מצחוץ, כגון נבז בנבז, זהר רהב, סרו ורס, ועי' תוס' שם שהניחו צתימה²². אבל יש בזה כוונה עמוקה, והוא כי הלוחות רומזים ללב האדם, והוא מרכז האמצעי שבו צ' חללים כנגד צ' לוחות, כמ"ש (ירמיה לא לב) ועל לוח לבם אכתבה, וכתיב (משלי ז ג) כתבם על לוח לבך וגו'. והענין כי אדם עולם קטן²³ וכולל כל הנמצאים, והלב שבו הוא המרכז האמצעי שבו, שהוא תכלית האדם, ובו שורה נפש החיוני וכל מדותיו שבו, וכמ"ש (משלי ד כג) מכל משמר נגור לבך כי ממנו תולאות חיים, והוא במקום ארון הקודש שהיה צק"ק שבו צ' לוחות, שצם כל התורה כולה רשומה בכלל ובפרט, כלול בכח באותיותיה וברמיזותיה. וכמו כן כל שלמות האדם וכל נורך עבודתו והגיעו לתכלית כוונת רצונו ית', הכל תלוי בלב, ולכן נקרא לב, שרומז לכלל הנצחיים שנבראו בלב נתיבות חכמה (ס"י פ"א מ"א), שהם כ"צ אותיות ועשר נקודות²⁴, שהם צחי גוף ונפש שלהם כידוע. והם כלל כל אותיות התורה, שבתורה נברא כל העולם, כמ"ש בספר יצירה (פ"ב מ"ו) כ"צ חפצים בגוף אחד, וכלל כל הספר יצירה הולך על ענין זה של כ"צ אותיות וי' נקודות, והם כתב שבלוחות הלב.

הנצחיים. ומתקנס כולם ע"י עבודתו ותורתו, וגודל כמות הקדושה המתגלים בו, והוא צחי פרצופי זו"נ שהוא כלל התורה והמצוות המתגלים ע"י צינה ותצונה המתפשטים בהם לעשות שם מוחין כידוע.

וע"ז אמרו, הלב מציין (בכחות ס"א ע"א), שע"י חכמה ותצונה של התורה שמלמדים אותו וכנסיים בלבו, מתגדלים כחות מדות טובות שבו לבא אל הגילוי. וכמ"ש (משלי א ח) שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אביך, ועל זה נאמר (שם כב טו) אולת קשורה בלב נער שצ"ט מוס"ר ירחיקנו ממנו, שאולת הקשורה בלבו הוא הרע המושרש בו, שהם כחות הסט"א שהם צאים ע"י שצרי כלים שהם מדות המגונות שאינם מסודרים בסוד פרצוף, והם נשצרים ופונים לעשות הרע. וע"י כניסת או"א בו, אז נעשה מצחי נקודות סוד פרצופים ומתגדל. והוא סוד אי"ש ואש"ה שבהם י"ה של ה'י²⁵, או"א שנכנסים צו"נ להגדילם, צגי שצ"ט מוס"ר. וע"ז אמרו (שבת ק"ד ע"א) מ"ס וסמ"ך שבלוחות צנכ היו עומדים כידוע, שמ' וס' הם צינה ותצונה²⁶ והם נכנסים בלוחות שבלב צימין ושמאל, להסיר ממנו לב האצן לעשות לו לב צצר (יחזקאל יא יט). והם עומדים צנכ שאינם קצועים בו, שלפעמים נכנסים ולפעמים מסתלקים, הכל לפי צחירתו. והם כתב שבלוחות שהם נקראים מצפנים ומצחוץ צצחי פנים ואחור, שאם הוא צומר צטוב, אז כל עלמין כלולין בו ומאירין בו צסטרט דקדושה צצחינה פנים. ואם ס"ו סר מן הדרך, אז כתיב (ישעיה א ד) נזרו אחור, וכמ"ש (ירמיה ז כד) ויהיו לאחור ולא לפנים, ואז כל קומת הסט"א המתנגד לקדושה כלול בו. וצמקום שהיה משכן לשכינה השורה צק"ק צין שני הכרוצים שהוא נגד הלב, צ' אודנין דלצא (עי' תיקו"ז ק"ו ע"א) נעשה משכן לטט"א. והוא גוריא דנורא דנפיק מצית קה"ק²⁷ דאחריצוי להיכלי כו', וצמקום שהיו צ' כרוצים, שם שועלי"ם הלכו בו (איכה ה יח) גי' צ' פעמים כרו"ב, וכתיב (תהלים סח לה) תנ"ו עוז לאלוקים וכו' והם שועלים קטנים המתצלים כרמים (שיה"ש ז טו)²⁸.

והנה הלב, שם הוא צחי האמצים באדם, שהוא ית' צראו שכל כחות הקדושה הם נטועים בו רק צכח לצד צצחי נקודה מחשבת בלבד, ואינם מתגלים מיד. ולכן צעת שנוול האדם (איוב יא יב) ועיר פרא אדם יולד, ואין בו שום שלמות ולא שום ענין מסטרט דקדושה. עד שהוא מתחיל להתחנך ומלמדים אותו תורה, ואז מתחילים מדות טובות שבו להתגדל ולנאח מן הכח אל הפועל, ואז הקדושה הולך ומתגדל בו. והוא ממש כמו שורש העליון, שתחילה היה הצמצום כדי שיהיה שורש לרע ולסט"א, ואח"כ מתחיל חוט הקדושה להתפשט בו צצחי קו למלא את כל המקום החלל הזה לעשות בו עולמות ופרצופים ואצרים, שהם כלל כל הכחות הקדושה שנמצאים באדם השלם שהוא כולל כל

מאיר הפתח

שער הזווגים פ"ו. 27. עי' יומא דף ס"ט ע"ב וז"ל, הגמ' שם, אותיבו בתעניתא תלתא יומין ותלתא לילואתא מסרוהו ניהליהו, נפק אתא כי גוריא דנורא מבית קדשי הקדשים, אמר להו נביא לישראל היינו יצרא דעבודת כוכבים, עכ"ל. 28. עי' תיקו"ז קל"א ע"ב, ועי' בהגר"א על ספד"צ כ"ו ע"א וז"ל, את המאור הגדול שמשא, ואת המאור הקטן סיהרא במיעוטה, שנעשית

עי' לקמן פתח י'. 22. שהרי מילים אלו אינם בלוחות. 23. עי' זהר ח"ג ל"ג ע"ב וז"ל (בראשית א כו) וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ מאי ובכל הארץ דא גופא עולם קטן, עכ"ל, ועי' בהגר"א על תיקו"ז קט"ז ע"א וז"ל, כל צדיק וצדיק יש לו עולם בפני עצמו, דא גופא דבר נש דאתקרי עולם קטן, עכ"ל. 24. עי' זהר וירא קד ע"ד. 25. נדצ"ל השם. 26. עי' ע"ח

נשמחו מתפשטת זו וממלא כל כליו ומדותיו שיהיו הכל פונים לעבודתו ית' בסט' דקדושה.
בדו"ר רה"צ הוא סוד גדול כנודע, שבמקום הנמאס היה שורש הדינים כדי שאח"כ יהיה מקום שורש למלאות הסט"א כידוע. והדינים הם צו"ת צ"צ מקומות בגבורה והוד שהם צ' וה', שלכן אז צ"ד יושבים למתק הדינים, כי כשיש דין למטה כו'³² (דברים רבה פ"ה פ"ה). ומן שורש אלו הדינים נמלא למטה הסט"א שהם בסוד ר', אחריים דאלקים³³ בסוד אלהים אחרים, וע"י התורה והמלות, מהפכים הרע לטוב. והוא בסוד העליה ממטה למעלה בסוד (שמות לח כד) זה"צ התנופה³⁴. כידוע שהרע אחזה צו' בסוד (משלי ה ה) רגליה יורדות מות, והוא ענין שכינתא בגלותא לזרר ני'וי'ן מן הסט"א ולעשות מר' סוד ד' דלח³⁵. ומתהפך מזה"ר לרה"צ ומהפכים חושך לאור ומיררו למתקו. וכן כלל האדם יש אלו צ' דברים, שע"י נמאס אור הנשמה כשאינו מאיר זו בשלמות, אז נעשה שורש לרע שבחילה מהרהר כלבו לאיזה חטא, ואח"כ חושבו היאך (ו)להוציא מחשבתו לפועל, וכל זה אינו רק במחשבה ובכח לבד, ואח"כ גומר באיבריו לעשות בפועל. ואם האדם מישר

והוא מ"ש כגון נצו"צ צו"ן, שנצו הוא סוד מקום החלל הריקני אשר נשאר אחר הנמאס, והוא כמ"ש (שמות כו ח) נצו לוחות וגו'²⁹, ובהיפוכא בסטרא דקדושה. כשמתחנן לתורה ועבודה נעשה צו"ן, והוא כי נ' כפופה הוא סוד הנחש דרגליה עקימא (זו"ח שיה"ש ע"ז ע"א) אשר לפתח חטאת רוצן (בראשית ד י), והוא דומה לזבוב ויושב בין שמי מפתחי הלצ (ברכות ס"א ע"א) שהם צ' צ', תרי צתי לצא, והו' שבו באמצע הוא סטרא דקדושה שאין מניח לנחש לשלוט לגמרי, ובו מתקשר האדם לסטרא דקדושה, והוא אות אמת, שע"ז נאמר (בראשית ד טו) וישם ה' לקין אות, וארו"ל (רש"י שם) אות משמו, והוא ו' של השם כמ"ש רבינו הגדול הגר"א מוילנא ז"ל צביאורו לספ"ד פ"ד (ל"א ע"ג) באריכות³⁰. וע"י שהאדם מתקדש עושה מנצו"צ צו"ן, שבחילה היה הנחש מסטרא דשמאלא נחש עקלתון צרגלא עקימא, ואח"כ מתישר ומתהפך השמאל לימין. כמ"ש רו"ל (ברכות ס"א ע"צ) נדיקים ינה"ט שופטם, ומהפכים ינה"ר לינה"ט כמ"ש (שם נ"ד ע"א) כלל לצבך צשני יצרך, ושורה הטוב צ' צתי ליצא³¹, והנו"ן הוא קו א"ס הנמשך לתוך מקום החלל וממלא אותו אור פניו, וכן כלל האדם,

מאיר הפתח

עכ"ל, וע"ש בגר"א שמציין לריש תיקון ס"ה. 32. אין דין למעלה, וע"י אדרא דמשפטים קכ"ג ע"ב וכד דינין מתתקנין לתתא מתתקנין לעילא, וכל תקונין דמלכא בחדוותא בשלימו וכו', וכד דינין לא מתתקנין לתתא, כביכול הכי לעילא, דכל תקונין לא מתישרן הכי דהא אימא אסתלקת מעל בנין ובנין לא ינקי, דהא יסוד לא אשרי בנוקבא, עכ"ל. 33. א' א"ל אלה"י אלה"ים בגימ' ר'. 34. ע"י זהר ח"ב רכ"ד ע"ב. 35. ע"י בהגר"א על תיקו"ז מ"ב ע"א ד"ה לא יפסיק וז"ל, כל זמן שמאמין באחדותו ית', אפילו עובר כמה עבירות אינו מומר לכל התורה, ואע"פ שחטא ישראל הוא ומצטרף למנין וכו', ונכלל תפלתו בכלל ישראל ותפלתו היא בקוץ הנ"ל, והענין כי קוץ הנ"ל הוא מבועא דלא פריש מבירא לעלמין, כי זאת בחי' אחרונה מל' של ז"א אות ברית של ישראל דבוק תמיד בה, כיון שתמיד ישראל מאמינים באחדותו וזה הקוץ מורה דלא ליחלף באל אחר, שלכן הד' והר' גדולים אבל שאר הבחי' שתלויים בשאר מצות מסתלקים בעו"ה מחמת עונות כשרובם ח"ו, וזה הוא סט' דנחש בשאר עבירות, אבל עקרב הוא המודה בעבודת כוכבים ומשתחוה לאל אחר, וכן בבת אל נכר אז הקוץ (דהיינו האמונה) ח"ו מסתלק מצדו, וזהו פירוד הגמור וז"ש ואיהו פוסק וברח כו', ר"ל יוסף במדרגתו, ומסתלק הקב"ה ממנו כלל וכלל ואין תפלתו עולה כלל דהעליה משכינה לז"א ע"י הזיווג, עכ"ל.

ראש לשועלים, ונקראת שם אלקים, דבאצילות נקראת ה"א אחרונה של הוי"ה, זנב לאריות, ובירדה בבריאה נעשית ראש לשועלים לעולמות בי"ע, ששם שועלים מחבלים כרמים, דבאצילות לא יגורך רע כמ"ש בתיקו"ז ובתז"ח בכמה מקומות, עכ"ל. 29. ע"ש ת"א שתרגם נבוב לשון חליל. 30. וז"ל, ותאמר אל האנשים ידעתי כו' כי ה' אלקיכם הוא אלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, והודתה כי יש משגיח על הארץ, ותקנה חטא קין שאמר להבל, לית דין ולית דיין כמ"ש בתרגום יונתן ובמ"ר, ובקשה מהם אות כמ"ש ונתתם לי אות אמת והחיייתם כו' והצלתם את נפשותינו ממות, הוא הענין של קין, ויאמר קין כו' הן גרשת אותי כו' והיה כל מוצאי יהרגני וישם ה' לקין אות לבלתי הכות אותו כל מוצאו, וז"ש ונתתם לי אות כו' והצלתם את כו', ואמר בתז"ח דף פ"ו ע"א דהאות שנתן לו הקב"ה הוא אות ו' של ברית כמ"ש שם בראשית ברא שית ודא מטטרון אות בצבא דיליה ובגיניה אתמר וישם ה' לקין אות לאגנא עליה כו', עכ"ל. 31. ע"י תיקו"ז נ"ה ע"ב תרי בתי לבא אינון למאן פתי מנייהו, אלא ההוא דשמאלא דאתמר ביה לב כסיל לשמאלו, ועליה אתמר ומוצא אני מר ממות את האשה, לב חכם לימינו דא אשת חיל עטרת בעלה, עלה אתמר מצא אשה מצא טוב, דאיהי יצר הטוב מזליה דבר נש, עלה אתמר להניח ברכה אל ביתך ברכת ה' היא תעשיר, ועלה אתמר ראה חיים עם האשה אשר אהבת,

מ"ם דלס, ומשם מאיר לל"צ צקוד הלצ מצין (צרכות ס"א ע"א).

סר"ו ור"ס, ס' הוא צחי' בינה עילאה שמשם הוא קומך לכל הנופלים. ושורש הס' הוא צרשימו העליון שנעשה מקום חלל צדמות ס', שע"ז נשרש שם שורש הדינים צקוד צוד"ק. ומשם שורש לרע הנמנע למטה כמ"ש, והוא הר' של סר"ו. ומכל מקום, צקוף הרע הוא ו' משמו ית', והוא צקוד קו הנמשך צמוך צרשימו, להיות הרע למטה קשור וכפוף לסט' דקדושה צקוד (תהלים קג יט) ומלכותו בכל משלה. שע"ז לצקוף הרע בכלות שית אלפי שנין דהוה עלמא יחזור הכל לטוב, והוא הו' שלצקוף. והוא ע"ס שורש אור המקיף הסובב על ראשו של אדם מה שלא היה יכול לכנוס לתוך הכלים, והוא צקוד בינה עילאה קוד ס', שהאדם יכול להגיע אליו ע"י שהולך ומתגדל יותר לעלות למעלה ממדרגתו, והוא המסייע לו כמ"ש (יומא ל"ח ע"ב) הבא לטהר מסייעין לו, מה שאין ציכולת צינתו להתגבר על יצרו. ולכן אמרו הס' הוא דסמיכא לנופלים, להעביר הנחש מן האדם, שהוא צקוד נ' כפופה. והוא מה שכתוב (צרכות ד' ע"ב) מפני מה לא נאמר נו"ן באשרי, מפני שיש צה כו' ואעפ"כ חזר דוד וסמך כו', שנאמר קומך ה' לכל הנופלים כו'. וסמיכתם הוא צרות הקודש שמצינה נציאים (תיקו"ז כ"ה ע"א), והנפילה היא צרגלים ששם אחיזתם, (צראשית לב כה) ויגע צקף יריכו וגו', ושם הוא דרגא דנצואה ע"י שנתקנים הרגלים מצחי' בינה, והם ס' דרגין דנצואה כידוע. וישראל צמ"ת שעלו לשער החמישים דצינה צחי' כתר עליון, וכו' למ"ם וסמ"ך שצלותם ששם חירו דכולה וניתקן וזהמת הנחש. והוא מ"ש (שמות יט יז) וימיצו צמחית ההר, שהיה להם קימה צמקום התחמון שצקוד ה"ר שכתבנו למעלה, שאם לא היו מקבלים התורה, היה נכפה עליהם ההר כגיגית

דרכו, (אז) מהפך הרע לטוב, צמחילה מונע מן העשיה, ואח"כ מן המחשבה, ואח"כ מן ההרהור³⁶, ועי"ז הוא גמר תיקונו, ונשמתו מאיר בכל גופו. ועל זה אמר דוד (תהלים קיט נט) חשצתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך, שאף אם היה עולה צמחשצתו איזה ענין מעניני הגוף ועוה"ז, לא היה מוציאו מן הכח אל הפועל, אלא אדרבה, ואשיבה רגלי אל עדותיך. והם הרגלים שבהם אחיזת החיצונים³⁷ כמ"ש (צרכות ו' ע"א) הני צרכי דרצנן דשלהי כו'.³⁸ והם עונות שאדם דש צקצו (ע"ז י"ח ע"א) וצהרגלו, ולכן נקראים רגלים. וז"ס צה"ר, שהצ' פתחה היא מצפון, שהוא הצפוני הצפון בליבו של אדם צקט' דשמאלא, ושם התחלת היתריו כמ"ש (צראשית ד י) לפתח חטאת רוצן. ואח"כ מורידו צשאל מטה, והוא פתח התחמון של ה' כמ"ש רז"ל (זהר ח"ג רנ"ב ע"א), שמשם יורד התאוה לכבד כמ"ש צעשו (צראשית כה ל) הלעיטוני נא מן האדום וגו' כמ"ש צמדה"נ פ' תולדות (קל"ח ע"ב), ומשם נופל לתכלית הרע שהוא הר' והוא חרבו של מלאך המות, מרה דתליא צכבד (זהר ח"ג רל"א ע"א), וכשעושה תשובה צריך לחזור לאחוריו צקוד רה"צ, צקוד (שמאל א' ב ו) מוריד שאל ויעל, ונכנס צמוך פתח האד שצה' למעלה, למעט צתאוותו מאוד ולעשות סיגופים גדולים וליך משמאלא לימינא, ולכנוס לתוך בית עילאה בינה, ששם התשובה, ויהיה נסתם פתח הצפון צקוד מ"ם סתומה שצלותו. וצאמת אחר שכ"כ נשרש צרע הגמור, תיקונו הוא צדרך נס צכח גדול צסיוע עליון ע"י ג"ר שאינו לפי כח האדם שהנהגתו צו"ת לצד, והוא צחי' מצונה דינקא לצנין ורביעה עליהו (אד"ו ר"ז ע"ב) ומסייע אותו להתגבר על יצרו צקוד (אבות פ"ה מ"ב) גיבור כארי. והיא גבורה ארייה סוד ה' של רה"צ כמ"ש, והוא ע"י צחי' המוחין שמאירים צראש צקוד מ"ם סתומה דמצונה

מאיר הפתח

פ"ג) שמים מהיכן נבראו לבושו שנא' כו', עכ"ל, מכאן אנו רואים שהחטא הוא בלבושים, ועי' בהגר"א על ספד"צ ט' ע"ד (ישעיה ס"ג) הדור בלבושו שהוא נצח כנ"ל, והדר לבושו פורה דרכתי (שם) שהוא סוד הרגלין, ויין נצחם על בגדי כו' ואוריד לארץ נצחם, וז"ס האמור בפרשת משפטים, ויגע בכף ירכו, וההוא ירך דרווח מיעקב, וההוא ירך הוה בחלישו דילי' עד דאתא שמואל, מאי בחלישו דלא משיך נבואה, כד אתא שמואל נטל ההוא ירך וסלקיה וכו' ושם, מה כתיב ותקח רבקה את בגדי עשו כו' באלין לבושין דיליה גזל כו', ובג"כ הני מאני דרבנן דקא בלו מחופיא דדהו, והני ברכי דשלהי מנייהו הוא ודאי כו' ע"ש, וידוע שסוד הירך הוא נצח

36. עי' לקמן הערה 284. 37. עי' בהגר"א על ספד"צ כ"ט ע"ג. 38. עי' בהגר"א על ספד"צ כ"ו ע"ג וז"ל, ע"ה טו"ר ושם חטא אדה"ר, כמ"ש פתח ואמר למלכא דהוה ליה כמה בניינין כו', עד עור ובשר תלבישני שהוא לבוש לאצילות ושם חטא לכן אמר לקמן וכד חב אדם אתפשט שמאלא כו' שהוא בריאה הלבוש ששם חטאו, ולכן וידעו כי ערומים הם שהפשיטו מלבוש, וז"ס שאמרו שלבושיו של אדה"ר נתפתח ונשאר ערום ולכן עשה לו כתנות עור דמשכא דחוייא וצריך המיתה להפשיט אותו המלבוש שהוא הגוף של נחש, ובתחלה היה לו כתנות אור דבריאה ששם אור לבושו כנ"ל בווהר הנ"ל וזהו עוטה אור כשלמה (תהלים ק"ד) וז"ש (פר"א

וגו' כי אני ה' אלקיהם. וזוה שאמר הוא ית' למשה, סר"ו מהר וגו', נתן לו מקום להתפלל עליהם, שעדיין יש תקוה שע"י חבל זה הקשור בנשמותיהם צקוד אות ו' עלו למעלה להמתיק הרע ע"י התשובה מצנינה עילאה, ונעשה מסר"ו ור"ס.

ובן הוא בכל אדם צפרט, שחלל הלצ היא צקוד אות ס' צתמונתו, והוא מקום החלל הנמאוס שעל זה אמר דוד (תהלים קט כב) ולצי חלל צקרצי, ועי"ז שם נשרש הרע צאודנא השמאלא לציבא, צחלל השמאל, חבל מ"מ, נשאר קשר האמונה קיים בכל אשר צשם ישראל יכונה, והוא צקוד אות ו' שע"ז חוזר משמאלא לימינא, ועולה ממטה למעלה, והצן מאוד.

ח"ו. והוא פתח התחמוץ שצה' כמ"ש, ששם הוא סוד של ר' של ה"ר, עכ"ס הרע. וכן ע"י שחזרו ועשו את העגל, חזר הרע למקומו, ואז כחוצ (שם לצ ח) סר"ו מהר מן הדרך שנפלו ממדרגתם העליונה עד ה' שלמטה. ולולי אות ו' שנשאר צקוף, והוא קשר הקדושה שנשאר שע"י זה נעשה הכנה לאדם לחזור בתשובה, לא היה להם תקנה ח"ו. והוא סוד ו' דכל הולך על גחון (ויקרא יא מצ"ג) השולט על הנחש, והוא דרגא דמרעה"ש⁴⁰ שהתפלל עליהם והחזירם למוטב. וכן בכל דור ודור מאיר ניצונו של משה צכדי שיהיו ישראל קשורים צקדושה עליונה, שע"ז נאמר (שם כו מצ) זכרתי את צרימי יעקוב צו', וכמ"ש (שם מד) אף גם זאת צהיותם וגו' לא מאסמים

פתח ה

ונמצא שכל המציאות הוא בגדר נקודה ומרכז לגבי אור א"ס בעצמו, הסובב אותו מכל צד. והכוונה בזה כמו שאנו רואים בעיגול, שנקודת אמצעיתו הוא המרכז, הוא בתכלית הקטנות שאפשר להיות, ואינו אלא נקודה מחשביית לבד, ואינו מושג לחוש הראות, שאם היה נראה ומוגבל, לא היה נקרא נקודה, שהרי אפשר לה להתחלק לחלקים. וכל מרכז הוא רק התחלת הקווים הנמשכים ממנו מכל צד, ואינו מושג רק במחשבה, כמ"ש בזה חכמי המדות. וכמו כן, אנו מכנים כל המציאות הנברא בשיעור וגבול בנקודה אמצעית מרכזית לבד, שהרי בו ית' אין שייך גבול ושיעור ומדה ח"ו. ונמצא שהנבראים הם רחוקים מא"ס הממציאם תכלית ההרחק שאפשר להיות, שהרי זה הוא ההפרש ביניהם, שא"ס הוא בלי גבול ושיעור, והם בגבול ושיעור. ואין ערך להם כלל

כבר כתבנו (פתח ב') שענין הצמצום שגילה האריז"ל הוא דרך משל ומליצה. והיינו שהוא ית' ברצונו לברא נבראים בעלי גבול ותכלית בכדי שיהיה נמצא האדם למטה בעל בחירה ורצון, ויהיה בו ג"כ כח לנטות אחר הרע המתנגד לקדושה ורצונו ית', הוצרך לסלק כח שלימותו הבלתי בע"ת, ולהתגלות לנבראיו בערכם בבחינת גבול ושיעור. והוא מ"ש שסילק א"ס ית' באמצע אורו הגדול ונעשה מקום ריק ופנוי שיבראו בו הנבראים. ורצה בזה שעל ידי שסילק והעלים כח שלמותו הבלתי בע"ת, בזה נעשה מקום וסיבה לנבראים, שיהיו יכולים להמצא בבחינה ואופן מה שהם עתה, שהם בעלי גבול ושיעור. ונמצא, שכח הצמצום והסילוק הזה, עשה מקום והכנה אל כל הנבראים שיהיו בגדר יש ומציאות, כפי מה שהם עתה.

מאיר הפתח

בפרשת משפטים דף קכ"ג ע"א מעוי בדעת אתתקן עייל ברישא אתתקן ואתפשט לגו, דהיינו הת"ת שהוא המעיים והוא הטבור נתקן בדעת, ולכן נשמת משה שהוא סוד הדעת ו' דגחון שומר על הת"ת שלא תשתכח מכלל ישראל, עכ"ל, רואים מכאן שהו' דכל הולך על גחון הוא נשמת משה רבינו שעומד נגד הנחש.

והוא שנבא ממנו שמואל כידוע ושם ג"כ, עכ"ל, ומכאן אנו רואים את הקשר להגמ' בברכות. 39. ע"י גמ' קידושין ל' ע"א שזהו חצי אותיות התורה. 40. ע"י בהגר"א על ספר"צ י"ד ע"ד וז"ל, וכ"ה כאן בתחלת יציאת הדעת שיצא מו"ק של א"א, לכן מלביש לת"ת של א"א כידוע שת"ת כולל ו"ק, ולכן ת"ת בדעת הוא כמ"ש

מה שא"כ בנמצאים לגבי א"ס המקיפם. ואין אנו מדברים בזה רק דרך דמיון לשבר האוזן מה שהיא יכולה לשמוע. וע"י הצמצום הזה נקרא הוא ית' מקום בדברי חז"ל כמ"ש (ב"ר פס"ח סי' ט) שאין העולם מקומו אלא הוא מקומו של עולם. ר"ל שהוא הסיבה להם ונתן להם מקום וענין שיהיו נמצאים, על ידי שסילק והעלים מהם אור שלמותו הבלתי בע"ת.

לנגד א"ס, שאם הייתי נותן ערך וכמות לגודל א"ס עליהם, א"כ אתה נותן גבול ושיעור לא"ס, וזה דבר שא"א להיות. ונמצא שבאמת אין המשל דומה לנמשל לגמרי. שהרי בנקודת המרכז לנגד העיגול הסובבו, אף שאינה אלא נקודה מחשביית לבד, (הרי) בהכרח יש כמות ושיעור בעיגול כמה הוא עולה יותר מן הנקודה המרכזית שבאמצעו, מאחר שגם בעיגול יש שיעור וכמות וגבול,

פתח ו

כתיב (דברים ד לה) כמו קודם הבריאה ממש. והבריאה לא עשתה שום שינוי ח"ו בא"ס הממציאים.

והוא אמונת היחוד שאנו מחוייבים להאמין, כמו שהאריך בזה הגאון מוהר"ח ז"ל בנפה"ח שם בהרחבה (שער ג'). ונמצא שמצדו ית', הוא סובב לכל הנבראים בשיווי גמור, ואין שייך אצלו, לא בחינת מטה ולא בחינת מעלה ח"ו, ולא שום עליה וירידה ושינוי. וגם זה מה שאנו מדברים הוא רק ברצונו ית'. שמזה נמצא לנו גילוי ברצונו מה שניתן לנו להשיג ולראות, ולא בבעל הרצון. והבן עומק דברים אלו כי א"א להרחיב הדבור בעניינים העמוקים האלו שע"ז נאמר (ס"י פ"א מ"ח) בלום פיך מדובר, ואם רץ לבך שוב למקום (כמ"ש).

ואור א"ס יתברך, הוא המקיף את כל מקום הפנוי הזה מכל צד בשוה. והוא ג"כ ענין עמוק כמו שכתב בכמה מקומות בזה"ק דא"ס הוא ממלא כל עלמין, וסובב כל⁴¹ עלמין (זהר ח"ג רכ"ה ע"א) ולית אתר פנוי מיניה (תיקו"ז ק"ה ע"ב) ואיהו מלגאו דכל ספירות ובין כל ספירה כו⁴². והכוונה בזה, שכל מה שאנו מדברים מענין הצמצום וסילוק אור א"ס ומציאות הספירות והעולמות וכל העניינים שאנו עסוקים בהם אינם אלא לפי ערכנו ומצדנו, שהוא ית' בעוצם גבורתו (ו)נתן לנו רשות להשיג ממנו בערכנו בבחינת גבול ושיעור ובחינת עולמות, ע"פ כמה מדרגות ועניינים שיהיה שייך לעבודה. אבל מצדו ית', הכל אחד ממלא כל עלמין ואין עוד מלבדו

פתח ז

שנקרא שכינה בדברי המקובלים. וענין השכינה הוא בחינת השראת השגחתו ופעולתו ית' והארתו לנבראיו. ועיקרו בשביל האדם הנבחר לעבודתו, ובשביל ישראל שנקראו ראשית (ילקוט בראשית פ"א רמז ב')

ובחינת הצמצום הזה הוא באמצע, נקודה הפנימית, והוא בבחינת מלכות שבו. וגם בזה יש כוונה עמוקה, והוא כמ"ש (פתח א') שכל הבריאה היה בשביל שיתגלה כבוד מלכותו ית' בעולם, והוא מה

מאיר הפתח

ואיהו אסחר לכל סטרא, עכ"ל. 42. עי' תיקו"ז קמ"ח ע"ב וכתב בגר"א שם, שלגו הוא חכמה, לבר היא בינה,

41. נדצ"ל 'על כל' וכן כתוב בזהר, אבל בתיקו"ז (ז) ע"א) יש לשון כזה כי שם איתא, איהו ממלא כל עלמין

והוא בחינת מלכות העליון⁴⁴, שבו היה הצמצום והתחלת גילוי רצונו ית', והוא עיקר התכלית והרצון, ועל זה נאמר (תהלים קמה יג) מלכותך מלכות כל עולמים. ולכן בחינה זו נקראת מרכז האמצעי, כמו שהמרכז הוא עיקר התכלית שאליו פונים כל הקוים הנמשכים ממנו, כמו כן עומק רצונו ומחשבתו ית', היה בשביל גילוי מלכותו על ידי החזרת הרע לטוב, ולהעלות שורש נשמותיהם של ישראל הדבוקים בשכינה, לשורש רצונו העליון. ולכן אמרו שהצמצום היה בנקודת המלכות והבן.

שהם תכלית עומק ראשית הכוונה בכריאה כמ"ש (עי' תיקו"ז ז ע"א) סוף מעשה במחשבה תחלה. והוא מה שאנו מקבלים מלכותו עלינו, והיינו השגחתו והפנאתו רק בשבילנו. והוא עצם זיו האור הנשפע מאתו ית', שבזה אנו מדובקים בו על ידי התורה והעבודה, בכדי לעלות למדרגה יותר עליונה, ולהעלות להשלים רצונו ית' בתחילת הכריאה. וזהו עניין מה שאנו מעלים את השכינה למעלה. והוא מה שכתוב בזה"ק ובתיקונים דמלכות סלקא עד א"ס⁴³.

פתח ח

מאור א"ס המקיפם, מה שלא היה כן אם היה הצמצום בדמות מרובע או משולש. וכוונתו בזה הוא סוד גדול, כי באמת כל מציאות העולמות נתבאר למעלה שהיה בשביל גילוי רצונו להטיב לברואיו בכדי שלא יהא בושט למקבלים⁴⁵,

הצמצום היה שנסתלק אור א"ס מן המקום הפנוי שוה בעיגול מכל צד כמו שנתבאר עניינו למעלה. והטעם כתב הרב זללה"ה, כדי שכל העולמות אשר הם בתוך המקום החלל הזה, יקבלו אורם בשוה מכל צד

מאיר הפתח

היכן היא עולה. אמר לו הרי בארנו עד אין סוף שכל הקשר והיחוד והשלמות להצניע באותה צניעות שלא משגת ולא ידועה שבה רצון כל הרצונות]. ועי' גר"א ספד"צ ד' ע"ד וז"ל, כל הברורים של הסיגים בסוד מ"נ סלקין במ"ס, עכ"ל, ומקורו מזהר זה (המ"ס נקרא א"ס לענין זה ע"ש בגר"א בעומק). 44. עי' ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות כו וז"ל, הגילוי הנשאר אחר הצמצום נקרא הכל כמו מלכות א"ס ב"ה, פירוש שתחשוב כל המסתלק מן הכח הפרטי של בריאת נבראים כדוגמת ט' ספירות למטה, עכ"ל. 45. עי' ברמח"ל בדעת תבונות אות יח וז"ל, כדי שתהיה ההטבה הטבה שלמה, ידע בחכמתו הנשגבה שראוי שיהיו המקבלים אותה מקבלים אותה ביגיע כפם, כי אז יהיו הם בעלי הטוב ההוא ולא ישאר להם בושט פנים בקבלם הטוב כמי שמקבל צדקה מאחר, ועל זה אמרו (ירושלמי ערלה פ"א מ"ג) מאן דאכיל דלאו דיליה בהית לאסתכולי באפיה, עכ"ל. ועי' ליקוטי הש"ס (ב"מ נט ע"א): מ"ש רז"ל אתתך גוצא גחין ותלחש לה. דע כי בין האמא ובין הנוקבא תרווייהו יצאו לעומ' חזה הזכר מבין תרין חדוי אלא שאמא הגדולה נשארה פב"פ שוה לו תמיד והנוקבא הוא עם הזעיר הוא לפרקים ולכן ארז"ל אתתך גוצא וס"ה וחכם באחור ישבח' אותיות ש"ח בינ"ה כי בעת בריאת עולם

ובין כל ספירה וספירה היא דעת שהוא כתר. 43. עי' תז"ח ו' ע"ד וז"ל, פתח ואמר זרקא מקף שופר הולך סגולתא נטיל (שכינתא – בי' הגר"א) תלת אבנין וזריק לון (לכתר – בי' הגר"א) לגבי עלא וכד זריק לון אתעבירו אבנא חדא ואמר למארי מתיבתא קבילו האי (לתקנא לגבי בעלה – בי' הגר"א) אבנא לגביכו דהא שכינתא איהי בגלותא ולית בכו מאן דיתער לגבה לרצאה לה לגבי בעלה, עכ"ל [תרגום: פתח ואמר זרקא מקף שופר הולך סגולתא נטל שלש אבנים וזרק אותן למעלה וכשזרק אותן נעשו אבן אחת ואמר לראשי הישיבה קבלו אליכם את האבן הזו שהרי השכינה בגלות ואין בכם מי שיתעורר אליה לרצותה לבעלה], מכאן אנו רואים שהמלכות עולה עד א"ס, שכתר נקרא א"ס. ועי' עוד זהר (ח"ב רל"ט ע"א) רבי אלעזר שאיל לרבי שמעון אמר הא קשורא דכלא (נ"א דעולה) אתקשר בקדש הקדשים לאתנהרא אתדבקותא דרעותא דכהנא וליואי וישראל לעילא עד היכן איהו סלקא, אמר ליה הא אוקימנא עד אין סוף, דכל קשורא ויחודא ושלימו לאצנעא בההוא צניעו דלא אתדבק ולא אתידע, דרעוא דכל רעוין ביה, עכ"ל הזהר [תרגום: רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אמר הרי קשר של הכל (העולה) נקשר בקדש הקדשים להאיר ההתדבקות של רצון הכהן והלויים וישראל למעלה עד

אין פירוד ואין מקום פנוי, כמו שכתוב בזה"ק (תיקו"ז קמ"א ע"ב) לית אתר פנוי מניה. ועל ידי זה כל הנמצאים שהם בערכנו ומצדנו, כולם מקבלים את אור הא"ס בהשוואה גמורה מכל צד, בבחינת אור המקיף כמו שיתבאר בע"ה לפנינו. ובזה נעשים ישראל גוי אחד בארץ, ונקשרים ביחידו של עולם. והוא ענין הנשיקה⁴⁶ (זהר ח"ב קכ"ד ע"ב) לאדבקא רעותא ברעותא⁴⁷, כמו שנתבאר במ"א (או"א פתח ט"ז). ונמצא שבאמת הוא ית' קרוב לכל הנמצאים מכל צד, ואין הפרש קורבה בין העולם היותר עליון להיותר תחתון, מצד בחינת אור המקיף הם כולם סמוכים לא"ס המקיפם ובטלים בערכו ית', ורק מצד בחינת אור הפנימי יש בהם חילוק מדרגות זה תחת זה כמו שית' לפנינו בס"ד (שבירה פתח ב'). לכן כינו לא"ס המקיף לכל הנבראים בדמות עיגול שהוא מקיף בשוה.

שיהיה נמצא הבחירה מסורה ביד האדם. ועל ידי עבודתו יעלה אותם למעלה ויקשר כל הנמצאים בסיבה הראשונה, על ידי שמקשר רצונו עם רצון בוראו, ואז כל הנבראים כולם שנבראו בשביל האדם כפי עומק מחשבתו ית', שהיה נצרך כמות זה בשביל העבודה והבחירה, יהיו כולם פונים אל תכלית אחד אל רצון בוראם, ונמשכים אל התכלית א' שיצאו למציאות בעבורו. והוא כמו שכתבו רז"ל (ברכות ו' ע"א) אמר הקב"ה לישראל, אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנאמר, שמע ישראל ה' וגו', ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר, ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. והיינו שישראל על ידי התורה והמצוות בכלל, מקשרים כל הנמצאים לסיבה הראשונה.

והכל על ידי שורש האמונה כי אין מלבדו, והוא ית' ממלא כל עלמין, ומצדו ית'

פתח ט

סטרא דקדושה, והוא הסט"א הרע הגובר בעולם בכדי שיהיה בחירה ורצון. מכל מקום נשאר שרש קדושה עליונה נבלע גם בתוך הסט"א בסוד (תהלים קג יט) ומלכותו בכל משלה. והיינו, שכל ענין הנהגת שית אלפי שנין דהוה עלמא אף שהבחירה מסורה, לפעמים מתגבר הסט"א ח"ו, ולפעמים סטרא דקדושה שלטא, הכל לפי הבחירה. מכל מקום השקפתו ית' שלבסוף הכל יוחזר הרע לטוב ויתבלע לגמרי, ולא יהיה לו שליטה לגמרי ח"ו, אלא

אחר שנסתלק האור הגדול מן המקום שנעשה פנוי, שבו היה מקום עמידת העולמות, מכל מקום לא נסתלק מכל וכל, אלא נשאר שם רשימו מן האור הגדול הזה, שבכל מקום שמסתלק הקדושה נשאר רושם ממנו. והכוונה בזה לפי מה שנתבאר, שענין סילוק האור הוא בחינת סילוק שלמותו הבלתי בע"ת, והרצון היה רוצה שיהיה בחינת העולמות בעלי גבול ושיעור יורדים ממדרגה למדרגה, בכדי שלמטה בעולם התחתון יהיה נמצא התנגדות כל⁴⁸

מאיר הפתח

וז"ל, סוד הזיווג תלוי בשליטת היחוד שמתדבקים ממש כלי הז"א וכלי הנוק' להחשב כאחד ממש, כמו הפנימיות שכבר הוא אחד, וזהו והיו לבשר אחד, מתחיל מזיווג הנשיקין, שהוא חיבור הרוחין ביחד שהוא הפנימיות המתחזק בסוד היחוד, עד שמתדבקים גם החיצוניות, עכ"ל, ועי' לקמן עגו"י פתח ט'.
47. נוסח הזהר שבידינו היא: רוחא ברוחא.
48. נדצ"ל אל.

שהיו החכמ' והבינה באחור הית' כלי החכמ' ש"ח ומרכנת עצמה לה"ח שבה לכלי הבינ' כי הנקב' לעולם אברים קטנים שליש בערך הזכר ובזמן שהאמא הית' באחור עם האבא הית' ניזונית ע"י משא"כ עתה דתרווייהו כחדא שריין וניזונים בשוה מאריך ונאמר על אמא מאן דאכיל דלאו דיליה בהית לאסתכולי באפי' ועל הנוקבא נאמר זה תמיד כאשר היא באחור והבן. 46. עי' ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות קלו

יהיו מוכנים להוציא הרע הזה. וגם יהיה ההנהגה על דבר זה בשביל התכלית שכיון בזה רצון העליון, ונמצא שעצם הכלים ועצם הרע הוא עצמו רושם אור העליון, והיינו עיקר רצונו, ואין עוד מלבדו כתיב, אפילו מעשה כשפים (חולין ז' ע"ב, סנהדרין ס"ז ע"ב). ואמרו (שם ושם) למה נקרא שמם כשפים, שמכחישים פמליא של מעלה. והכל אחד, שמה שיש להם כח להתנגד לסטרא דקדושה זהו עצם רצונו ואין רשות אחר ח"ו*.

וענין הקו שנכנס בהם, הוא אור שלמותו ית'. ואף שבשבירת הכלים נשאר בהם ניצוצים. והוא רשימו מן אור שלמות א"ס העליון, שבזה אין מניח להרע לגמור⁵⁰, אלא שבסוף יוחזר הרע לטוב, שהוא סוד הבלא דגרמי⁵¹ שנשאר בגוף האדם שבקבר, שעל ידה הוא קם בתחיה כמו שיתבאר אי"ה בנתיב שבירת הכלים בארוכה (פתח כט) והוא עניין הרשימו שנשאר למעלה, והבן מאור.

*בית נתיבות

שבאמצע הוא סוד הטוב, והוא אות אמת⁵³, שהוא אחוז בקו שבאמצע החלל הזה, ולכן נקרא החלל הזה רש"ת, שמשם שורש הבחירה לטוב ולרע. והוא ענין עמוק מאוד אין מושג כלל היאך ימצא בחירה ורצון אחר נגד רצון העליון, והיאך הוא ע"ס רצונו ית"ש שיהיה הרע נמצא. ועכ"פ לא יהיה צידו השליטה הגמורה, אלא יוחזר הכל לטוב לבסוף, והוא סוד בראשית⁵⁴ שבו התחילה התורה שהוא אב"י רש"ת, ואב"י הוא הו' שבאמצע שבמלואו וא"ו צקוד אב"ד, שע"י הוא חוזר ליחוד העליון.

וסוד בראשית רומז על סוד ראשית הנמצא, כמ"ס צוה"ק (ח"א ט"ו ע"א) בריש הורמנותא דמלכא גליף גליפי

שסוף סוף יהיה נשלם רצונו ית' וגילוי שלמותו. וע"ז נאמר (יחזקאל כ לב) והעולה על רוחכם היה לא תהיה חי אני וגו' אם לא ביד חזקה וגו' אמלוך עליכם, וכתיב (שם לו כו) והסירותי את לב האבן וגו'. וכמה מקראות מורים ע"ז שלא ניתן שליטה גמורה לסט"א ח"ו, אלא כך ניתן לו רשות להיות עושה את שלו בזמן שית אלפי שנין, וע"י סיבוב הגלגל באלו ו' אלפים שנה, השקיף א"ס ית' שע"ז מעט מעט יתתקן עד שלבסוף יהיה בתכלית השלמות.

וכל זה היה ע"י השרש העליון, שנשאר רשימו מאור הא"ס בתוך המקום הפנוי הזה שמהם⁴⁹ נעשו כל הכלים, ר"ל עצם העולמות וכל מדות ההנהגה שהם מתנהגים ומנהיגים התחתונים לפי ענין מעשיהם ולפי ענין הבחירה שלהם. והיינו, שגוף ענין הנהגה זאת וכל בחינת הרע שלמטה, גם הוא על פי עומק רצונו, שאין רשות אחר לרע ח"ו בפני עצמה להיות מתנגד לקדושה. אלא זהו עצם רצונו, שיהיה הרע עושה את שלו וכל העולמות

ואמרו רז"ל צפ"ק דשצת (שצת י"א ע"א) אלמלי כל הימים דיו כו' אין יכולים לכמוז חללה של רשות, שנאמר, שמים לרום וגו' ולב מלכים אין חקר. והוא, כי דצר זה הוא למעלה מהשגת שום אדם, היאך היה ענין שורש הבחירה צמקום החלל העליון הזה, שהבחירה הוא צקוד רש"ת, כמ"ס (אבות פ"ג מ' ט"ו) הכל לפוי והרשות נמונה. וענין רשות הוא הטוב והרע, שהרע הוא צקוד רשת לרגלי בני אדם, שינה"ר פורש רשתו עליו להפילו לשאול תחתית, כמ"ס (איכה א יג) פרש רשת לרגלי וגו', שעיקר אחיזתם הוא צרגלין⁵². ועי"ז (שם) השיצני אחור נתנני שוממה כל היום דוה, שמהו"ד נעשה דו"ה (זהר ח"ג רמ"ג ע"א). והו'

מאיר הפתח

גדול, והמידות כל הספירות והכלים אותם הענינים עצמם שנכללים ברשימו אך מפורטים ונגלים ושולטים, כי כל מידה שהיתה נכללת ברשימו שניתן לה שליטה לעשות הנהגה, נעשית כלי אחד, עכ"ל. 50. נדצ"ל להתגבר. 51. ע"י ע"ח טנת"א פרק ה', וע"י ע"ח מוחין דקטנות פרק ב'. 52. ע"י בהגר"א על ספר"צ כ"ט ע"ג. 53. ע"י זהר ח"א רמ"א ע"ב וז"ל, סימנא דחיי לא שרייא אלא באות אמת, ומאי איהו אות אמת, דא את ו', עכ"ל, וע"י

49. נדצ"ל שממנו. וע"י ברמח"ל כללים ראשונים ו' וז"ל, הרשימו הוא אור קדמון בהיותו כולל כל עניני ההנהגה של טוב ורע בכלל עד שלא נתפרטו החלקים והמידות, כל אחד לפי ענינו, כי עדיין הדברים כמו בשורש דק לבד, ואחר כך כשנכנס הקו, לקח בעצמו כל עניני הרשימו, ואותם הענינים עצמם עשאים מידות גמורות ומפורטות כל אחת למה שראוי בה לצורך ההנהגה, נמצא הרשימו כלל כל עניני ההנהגה בדקות

השזיעי. וסוד רשו"ת הוא שם שקו"ץ⁵⁷, שם השזיעי סוד המלכות שהמנוסם היה צקוד מלכות כמ"ש למעלה (פתח ו'). והיינו, שהוא סוד שזי"ת שהוא מורה על גבול ומדה צו"ד"ק, כמ"ש, ויכל ושי"ץ⁵⁸ כו'. וצאמצע הוא ק"ו, והוא הקו הנמשך מחוט א"ס לתוך המקום החלל ההוא, שהוא ו' של רשו"ת, והחלל של רשו"ת הזה נקרא לז מלכים, ששם הוא סוד (תהלים קמה יג) מלכותך מלכות עולמים.

ויע"י הצחירה שנתנה לאדם נקרא האדם מלך, שכמו שהמלך אין רשות אחר שולט עליו, אלא הכל תלוי בצלונו, כמו

כו'⁵⁴, והן צ' ראשית שהוא סוד הצחירה על צ' דרכים שלתכלית זה היה צריאת העולם, ולכן נצרא העולם צב' ולא צא'⁵⁵. וגילוי הא' הוא ע"י המורה צא' דאנכי וגו', שע"י המורה סוף כל סוף יתגלה היחוד לע"ל צסוף שית אלפי שנין דהוי עלמא, והס סוד ו' אחוון של צראשית שזהם הצחירה מסורה. והדג"ש שצמוך הצ' הוא סוד הרשימו⁵⁶ שנשאר צמוך החלל הזה, שהחלל הוא הצ', שלכן היא פרוזה צפון, ושם היה הרשימו שהוא עומק כוונת רזונו ית' השקוע תוך מקום החלל הזה, שהוא צשזיל מורת הכל לטוב צעוה"צ צאלף

מאיר הפתח

ברוך הוא, אל"ף אל"ף, למה אינך נכנסת לפני כשאר כל האותיות. אמרה לפניו, רבונו של עולם, משום שראיתי שכל האותיות יצאו מלפניך בלי תועלת, מה אני אעשה שם. ועוד, שהרי נתת לאות ב' אוצר גדול זה, ולא ראוי למלך עליון להעביר אוצר שנתן לעבדו וליתנו לאחר. אמר לה הקדוש ברוך הוא, אל"ף אל"ף, אף על גב שאברא את העולם באות ב"ת, את תהיי הראש לכל האותיות. אין בי יחוד אלא בך. בך יתחילו כל החשבונות וכל מעשי העולם, וכל יחוד לא יהיה אלא באות אל"ף. 56. ע"י תיקו"ז קס"ד ע"א והאי נקודה עלה אתמר ונעלמה מעיני כל חי וכו', וע"י בגר"א שם וז"ל, דהאי נקודה אתכלילת מכל ספירן דבעלה דבה איהי מקבלת ממנו וכמ"ש בפ' פקודי והוא אבן שתיה בת עין אבל ספיר דאתכלילת מכולהו, עכ"ל, וע"י בהגר"א על תיקו"ז ל"ה ע"ג ד"ה נקודה שזה חכמה, וע"י לשון התיקו"ז פ"א ע"א וז"ל, האי נקודה איהי ראשית ה' קנני ראשית דרכו כגוונא דא בראשית כלא איהי נקודה חדא וכו' מאן חלל דילה ב' עכ"ל, אם כן רואים שהנקודה הזאת היא כלולה מכל הספירות, והיא ראשית, והיא חכמה, ופשוט הדבר שכאשר יש בחי' שהיא ראשית קומה, היא מקבלת מכל הקומה שלמעלה ממנה, וע"י בהגר"א על תיקו"ז כ' ע"ב וז"ל, נקודה בהיכליה - ר"ל לכך י' בתוך אור אור, עכ"ל, אם כן רואים שנקודה בהיכליה היא הי' שבתוך אור, ושניהם יחד זה אור, וע"י בהגר"א על תיקו"ז ל"ו ע"א ד"ה ואינון חמש ר"ל כי אור נקרא כתר אור ויו"ד גנוז בה כנ"ל, אחר כך נפיק היו"ד חכמה ואח"כ יוצא האור והוא בינה כי בכתר שורש חו"ב זו"נ כידוע והוא היו"ד והאור ואח"כ יוצאין מהם חו"ב ונקרא בינה אור ולכן נקרא בינה גלגלתא, וכן נקרא בכל שמות שבה אהי"ה וכן כולם כידוע שעיקר התגלות הכתר באור ובינה היא ה' עילאה וכו', עכ"ל, אם כן רואים שהאור כולל י' ואור שהם נקודה בהיכלה, וע"י בהגר"א על ספד"צ ה' ע"ב שהי' ואור הם אורא ובוצינא, וע"י בהגר"א ספד"צ ו' ע"א שהזיווג זו"ן הראשון היא אורא ובוצינא. 57. שב"אנא בכח'. 58. ע"י ת"א במדבר טז לא,

ביתר ביאור בהגר"א על ספד"צ ל"א ע"ד. 54. ע"י לקמן פתח יב בבית התיבות, ובהערה 69 כתבנו תרגומו. 55. ע"י זהר ח"א ב' ע"ב וז"ל, כד בעא קב"ה למעבד עלמא, כל אתוון הוו סתימין, ותרין אלפין שנין עד דלא ברא עלמא, הוה מסתכל קב"ה ואשתעשע בהו, כד בעא למברי עלמא אתו כל אתוון קמיה מסופא ארישיהו, שריאת את ת למיעל ברישא, אמרה רבון עלמין ניחא קמך למברי בי עלמא דאנא חותמא דגושפנא דילך אמ"ת ואנת אתקריאת אמ"ת, יאות למלכא למשרי באת אמ"ת ולמברי בי עלמא, אמר לה קב"ה וכו', עאלת את ב, אמרה ליה, רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא דבי מברכאן לך לעילא ותתא, אמר לה קב"ה הא ודאי בך אברי עלמא, ואנת תהא שירותא למברי עלמא, קיימא את א לא עאלת, אמר לה קב"ה אל"ף, אל"ף למה לית אנת עאלת קמאי כשאר כל אתוון, אמרה קמיה רבון עלמא בגין דחמינא כל אתוון נפקו מן קמך בלא תועלתא מה אנא אעביד תמן, ותו דהא יהיבתא לאת ביי"ת נבזבזא ברבא דא ולא יאות למלכא עלאה לאעברא נבזבזא דיהב לעבדו ולמיהב לאחרא, אמר לה קב"ה אל"ף אל"ף אע"ג דאת ביי"ת בה אברי עלמא, אנת תהא ריש לכל אתוון, לית בי יחודא אלא בך, בך ישרון כל חושבנין וכל עובדין דעלמא וכל יחודא לא הוי אלא באת אל"ף, עכ"ל. תרגום: כשרצה הקדוש ברוך הוא לעשות את העולם, כל האותיות היו סתומות, ואלפיים שנה טרם שברא את העולם היה מסתכל הקדוש ברוך הוא ומשתעשע בהן. כשרצה לברוא את העולם, באו לפניו כל האותיות מסופם לראשם. התחילה האות ת' להכנס בראש. אמרה, רבון העולמים, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שאני תשלום חותם שלך אמ"ת, ואתה נקראת אמ"ת, ראוי למלך להתחיל באות אמ"ת ולברוא בי את העולם. אמר לה הקדוש ברוך הוא, וכו' נכנסה האות ב'. אמרה לו, רבונו של עולם, נוח לפניך לברוא בי את העולם, שבי מברכים אותך למעלה ולמטה. אמר לה הקדוש ברוך הוא, הרי ודאי שבך אברא את העולם, ואת תהיי הראשית לברוא את העולם. עמדה האות א' ולא נכנסה. אמר לה הקדוש

הטוב, והצחירה היא נקודה האמנעית שזליצו, אם להיטו נטה לזד הטוב או להיפך ח"ו. והוא מ"ש (משלי כה ג) שמים לרום וארץ לעומק, ולז מלכים אין חקר, שגם ענין הצחירה שציד האדם הוא למעלה מן ההשגה, היאך ידיעתו ית' אינו מכריח, וגם היאך נמצא הנטיה צדדס, כיון ששני הדרכים שקולים אללו כמ"ש בספרים.

כן אין צנמצא שום נצרא שיהיה לו רנון ושליטה צענמו, אללא הכל מכה עליון הקוצב עליו רק האדם צעולם השפל, ולכן נקראו ישראל בני מלכים, כמ"ש (שמות יט ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגו'. והאדם כולל צידד שמים וארץ שמשם הוא צ' יצרים טוב ורע שצו, שנפש הצהמיית שלו מן הארץ ושם שורש הרע, ונשממו העליונה מן השמים ושם שורש

פתח י

אור חשוך והיינו שלא נתגלה אור שלמותו ית', רק בחושך גדול ובצמצום. וע"ז נאמר (תהלים יח יב) ישת חשך סתרו וגו', שע"ז נותן כח הדין למטה למשרתים לפעול ע"י שלוחי הדין, שהם כחות הסט"א למטה.

אבל שם למעלה אין שייך שום דין (ח"ו), ששם אינו לפי הנהגת עולם התחתון כלל, אלא שרשים והכנות. ועיקר הדין התחיל להתגלות בז"ת דעולם האצילות כמו שיתבאר לפנינו בס"ד (בית נתיבות כאן ובפתח יב). אך מאחר ששם שרש השרשים, לכן ע"י משל ורמז אנו אומרים ששרש הדין הוא שם*. והוא ענין הצמצום בבחינת מלכותו ית' שרצה להיות ההנהגה כמלך המושל בעמו, כמ"ש (משלי כד ט) מלך במשפט יעמיד ארץ לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. וגם להיות ההשגחה והאור מתפשט ממדרגה למדרגה, על פי ירידת העולמות וסדר פרקי המרכבה זה אחר זה, כמו המלך שמנהיג את עמו ע"י שרים שאחד מקבל מחבירו זה מזה כפי מדריגותיהם זה למעלה מזה.

על ידי הסילוק והצמצום הזה בתוך המקום שבו כל העולמות, נעשה שורש לדין. והוא בחי' בוצינא דקרדינותא⁵⁹ שנתבאר בזוהר בכמה מקומות ובדברי הרב הקדוש זללה"ה. והיינו כמ"ש שתכלית הבריאה היה בשביל הבחירה, ויהי' בחי' הנהגת העולם בדין גמור שלא לוותר כלל, רק אם יהיו זכאים יהיו מקבלים שפעו ואורו ית' יתקרב להם, הכל לפי ערך עבודתם באותו מדה ושיעור ממש. ובאם לאו, יסתלק מהם אורו ית', ויתרחקו מאור פניו. וזה נעשה על ידי הצמצום הזה, שהוא ית' רצה שיהיו הנמצאים נסתרים מאור השלמות הגמור שהוא בלי גבול ושיעור, אלא הכל כפום מדות דיליה, וכמ"ש רו"ל (ירושלמי תענית פ"ב ה"א) מאן דאמר קוב"ה וותרן הוא כו', אלא מאריך אף וגבה דיליה. והוא ענין חיבור הקו הנכנס ברשימו⁶⁰, שהוא ענין שיתוף מדת הרחמים למדת הדין (רש"י בראשית א א). והיינו, שיהיה ארך אפים לרשעים כמו שיתבאר בסמוך בס"ד (בית נתיבות). ולכן נקרא בוצד"ק, ר"ל שבוצינא הוא נר, וקרדינותא הוא חושך⁶¹. ור"ל

מאיר הפתח

על פי הרמח"ל (קל"ח פתחי חכמה אות כ"ח) שהקו נכנס לתוך הרשימו, וכן כתב ביהל אור ח"ג ל"ה ע"ד הם (מזבח הפנימי והחיצון) ז"נ בסוד כלים ועצמות כידוע ובסוד קו ורשימו, עכ"ל, ע"י לקמן תיקון פתח ב', וע"י ז"א פתח כ', שכותב בפירוש שהרשימו הוא הצמצום. 61. ע"י פסחים ז' ע"א חיטי דקורדניתא, וע"י בהגר"א על תיקון"ז כ' ע"ג ד"ה בוצינא וז"ל, כתר שנקרא חושך לרוב העלמו שנאמר ישת חושך סתרו וזהו בוצינא דקרדינותא אור החשוך והוא מ"ס ע"ש גבורה וכו', עכ"ל, רואים

שתרגום של ויכל היא שצי. 59. ע"י יהל אור ח"א ו' ע"א שזהו יסוד דבינה דרדל"א, וע"י בהגר"א על ספד"צ ד' ע"א שסותר עצמו וז"ל, מגבורה דעתיק מתפשט ה"ג במ"ס והוא בוצינא דקרדינותא ומתפשט במזל תחתון, עכ"ל, אם כן קשה שפעם כתב שזה בכינה דרדל"א ופעם כתב שזה בגבורה דעתיק, אלא י"ל שזהו שם לשורש הדינים (ע"י ע"ח עגו"י ענף ב') בכל מקום שהוא, ולכן שייך גם בגבורה דעתיק וגם בכינה דרדל"א. 60. זהו שם הכינוי למקום הפנוי, וכן לקמן עגו"י פתח ה', וזה

*בית נתיבות

סילוק אור העליון הצב"ת שמורה על יחודו הא"ס. ושם הוא שורש הדינים שם אלוקים, אבל אין הדינים צענמס צמקום עליון כזה, רק למטה צו"ת דאלילות שהם זו"ג, דרגא דשמים וארץ. והוא מ"ש את השמים ואת הארץ, ואת, לרבות צחי" יסו"ת שהם מתפשטים צו"ג, שהוא סוד צינה דמסטרעה דינין מתערין (זהר ח"א ר"כ ע"ב). וסוף קו א"ס שנכנס תוך הרשימו הוא שיחוף מדה"ר להיות מאריך אף ולהנהיג צהדרגה, שע"ז יהיה תקנה לאדם שיוכל לתקן מעשיו. וסוף סוף הדין עושה את שלו, ואין וותרנות כלל, רק הוא צמידת ארץ אפיס. וכל ענין הקו אינו נכנס בשלמותו העליון, רק לפי ערך הכלי שהוא נכנס בו, והיינו שמנהיג הרשימו לפי ענינו שיהיה הכל צדין גמור, וגם הצריחה יהיה לה קיום, שלצפוף יהיה נתקן הכל, וז"ס יום הדין הגדול שלע"ל, שאז יהיה גמר תיקון העולם ויוגמר החשבון צדין גמור, והצן מאוד.

וע"ז ארו"ל (רש"י צראשית א א) צתחילה עלה צמחשצה להצראות צמדה"ד, ראה שאין העולם מתקיים שיתף מדה"ר למדה"ד, כי סוף מעשה צמחשצה תחילה (עי' תיקו"ז ז ע"א), שתכלית הצריחה היה כדי שיתנהג העולם צדין גמור הכל לפי המעשה צדקדוק גדול, והוא שורש הדין הנשרש צצמנוס ע"י סילוק אור א"ס, שהוא העלם שלמותו שלא יתגלה כי אם לפי הכנת הנצראים ע"פ מעשיהם, שאם הם מטיצים מעשיהם אז הם מזדככים ציותר, ומאיר בהם האור ציותר, שיכולים לקבל הארה יותר מכפי ערכם הראשון, ולהיפך, הם מתקטנים ומצטמצמים עד שאין האור יכול להאיר כמו צתחילה. והוא סוד צחי" קטנות וגדלות וכל העניינים שאנו מדברים צפרופים, שהכל הוא ע"י העבודה של צני אדם (כמו שית' צס"ד צנתיצים הצאים), והוא סוד צראשית צרא אלוקים, צראשית הוא מקום הצמנוס, והתחיל צצ' ולא צא⁶² שהוא סוד

פתח יא

בערכנו, ויהיו מתפעלים בערך מה שראוי לנו לקבל בבחינת גבול ושיעור, אבל בתוך פנימיותם מתלבש אור הא"ס הבלתי בע"ת. והוא ממש כמו הנשמה המתלבשת בגוף בכל איבריו, ואין מקום פנוי בגוף שלא יאיר בו הנשמה. והפרש גדול יש בין הנשמה ובין הגוף, שהגוף פועל באבריו עניינים גופנים לפי ערכו כל אבר לפי עניינו. העין לראות והאוזן לשמוע והחוטם להריח והפה לדבר והידיים לעשות, וכן כל האברים. והנה ידוע שכל פעולת האיברים א"א להם לפעול בלי הנשמה, שהרי במות האדם שמסתלק נשמתו ממנו, הוא כאבן דומם ואין לו שום פעולה כלל. ונמצא שכל הפעולות של אברי הגוף הם ע"י הנשמה. ואעפ"כ אין פעולת הנשמה כפעולת אברי הגוף.

אחר שנסתלק האור הגדול מן המקום הפנוי והחלל הזה, חזר והמשיך הא"ס ית' קו אחד ממנו בשוה⁶³ לתוך המקום הפנוי, להאיר בו ולעשות בו סדר עולמות כמו שיתבאר. ולא נמשך רק בצינור א' קטן לבד, בכדי שלא יוחזר הרשימו ויהיה א"ס כבתחילה. והיינו כי הרשימו כבר כתבנו (בית נתיבות פתח ד') שהוא מקום בנין כל העולמות לפי ערכיהם כל א' עומד במקום לפי ערכו. וכן עולם האצילות שהוא הראשון אשר נעשה בדמות אדם, ר"ל עומד להיות מסודר בהנהגותיו לפי עבודה של האדם ולפי בנינו. וכן העולמות של מעלה שהם שרשים לזה העולם, הכל נמצאים במקום החלל הזה, והיינו שכולם נראים לנו ברצונו ית' בבחינת גבול ושיעור לפי מה שנשיג בהם

מאיר הפתח

אות כ"ט וז"ל, הספירות הם מה שיצא מסוד המקום שנעשה בזמן הצמצום, כל ספירה חלק מן הרשימו, ולפנים מזה יש פנימיות הנמצא מצד קו הא"ס ב"ה שנכנס בתוכו, והקו מאיר בתוך הפנימיות בסוד נשמה לנשמות, ומצד זה הוא שוה בכל המדרגות לגמרי, אך

מכאן שהבוצד"ק היא החלק הגבורה שבכתר, וע"י בהגר"א על ספד"צ ג' ע"ג עיקר תקונוי במ"ס שמשם מאיר לתתאי, עכ"ל, ושאר חלקי הכתר נסתרים, ולכן לא עולים בשם כל כך. 62. ע"י זהר ח"א ב' ע"ב הובא לעיל הערה 55. 63. ע"י ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה

שלמותו (ית') הבלתי בע"ת, ששיער מחשבתו שצריך לזה הצמצום והשיעור בכדי שיהיה בחירה ועבודה, ובזה נקשרים עם א"ס, שלבסוף יחזור הכל לטוב ולשלמות בלתי בע"ת. אבל בכל עת זמן עמידת העולמות, וברצונו שיהיו נגלים לנו לפי ערכנו, אין מתגלה בהם שלמות א"ס, רק לפי ערך מדרגת העולמות, ורק שע"י הם נקשרים בבחינת א"ס שהוא הבלתי בע"ת, וכן עולם האצילות שהוא מדת הנהגתו ית' העולמות.

וכן עולמות שלמעלה שהם שרשים לו, מתפעלים ע"י חוט א"ס⁶⁶ המתלבש בהם ומתפעלים לפי ערכם. וגם נשלם בהם כוונת רצונו ית' המתלבש בהם. וע"ז אמרו בזוה"ק (תיקו"ז ד' ע"א⁶⁷) דלא אשתני קוב"ה בכל אתר, שבכל מקום שמתלבש, אף שאינו מאיר שם אלא לפי ערכם, מ"מ אינו אלא מה שניתן לנו רשות להשיג ולראות. אבל בעצמו ית' פועל לפי ערך בלתי בע"ת בכל מקום שהוא. ובחינת בלתי בע"ת הוא מקושר במה שהוא בעל גבול ותכלית. והיאך הוא דבר זה, א"א לנו להשיג כלל כמו שא"א להשיג הגוף איך הנשמה מתפעלת ע"י אברי הגוף. וזהו ענין דיבוק המאציל בנאצל ע"י הקו הזה שכתב הרב הקדוש זללה"ה.

שהנשמה היא עצמה מתחלקת לרמ"ח אברים ופרטים כמו הגוף ממש⁶⁴. ומה שהוא מתלבש בעין הוא עושה פעולת הראיה, והיינו שהעין רואה ענין גשמי מצד העין עצמה, שהוא לבוש לכח הראות שבנשמה, וכח הראות שבנשמה פועל לפי ענין הנשמה בראיה רוחנית, אך אין מתגלה בעין כי אם בערך העין עצמו. ונמצא שאף שכחות הנשמה גדולים יותר בלי ערך מכחות הפועלים באברים עצמם, מכל מקום אינו מתראה בגוף רק לפי ערכם. ונמצא שנתלבש בהם בבחינת קו א' קטן מצומצם לפי כמות הגוף לבד להנהיגו, ומ"מ הוא עצמו מתפעל לפי ענין אברי הנשמה ופועלתם^{65*}.

וכמו כן ממש הוא למעלה למעלה, שכל העולמות הם בדמות אדם שהם גוף ונפש, עצמות וכלים. שהכלים הם חלקי הרשימו, ומקום החלל הזה, ר"ל שהוא בחינת גבול ושיעור שנתן הוא ית' לכל אחד לפי ערכו ומדרגתו לצורך הנהגת העולם. ובתוכם מתלבש נשמה והוא אור א"ס ית' הקצה מבחינת בלתי בע"ת. והיינו, שהוא מתלבש בהם לפעול על ידם כאומן ע"י כלים, כל אחד לפי ערכו ומדרגתו, אבל גם פועל בעצמו לפי ערך בלתי בע"ת שלו. אך אין זה מתגלה בנבראים היאך הוא, שבאמת עיקר הבריאה הוא בשביל

*בית נתיבות

להסמכל צערוה ח"ו או צמ"ח שאסרה התורה, או גם כח הראות שבנשמה פועל ג"כ במקום טמא לפי ערך רוחני שבו, וכן ככל אבר ואבר. וכן להיפוך, אם משתמש באבריו

ומזה תזין ענין המיקון והפגם שנעשה בנשמה ע"י מעשה האדם, שכל פעולות הגוף נרשמים הם בנשמה, כל אבר ואבר לפי ענינו, כגון אם הוא פוגם במוש הראות

מאיר הפתח

כולה היא נשמה אחת, ולא נאמר שחלק הנשמה בחוטם אינה חלק הנשמה שביד, אלא כל הנשמה בכל חלק, והרי היא שוה בכל חלק מן הגוף והפעולות משתנות בחלקי הגוף, אך הנהגת הגוף הוא על ידי הנשמה, הרי נמצא שהנשמה מנהגת את הגוף בכל שינוי פעולות בלא שתשתנה היא, והקו הוא כנשמה לגוף, שכבר פירשנו שהכחות מחולקים ברשימו כגוף אך הקו מנהיגו כנשמה אם כן צריך שיהיה שוה בכל המדרגות, עכ"ל. 66. עי' ברמח"ל אדיר במרום עמוד יד וז"ל, כבר נתבאר זה במקומות רבים היטב והכלים הם הספירות המשתנות בפועלתם לפי צורך הנהגה, אך העצמות הוא סוד חוט א"ס ב"ה המתפשט בכלום. 67. עי' ברמח"ל קל"ח

הנשמה שהיא הלבוש שלו, זאת נעשית לכל פרצוף לפי מה שראוי לו, ובה נבחנים הפרצופים זה מזה, שאין השינוי בקו אלא בלבוש שלו שהיא הנשמה, עכ"ל. 64. עי' אד"ר קמ"א ע"ב וז"ל: תאנא אתתקן דכורא בסטריה במאתן ותמניא וארבעין תקונין דכלילן ביה מנהון לגו ומנהון לבר מנהון רחמי ומנהון דינא, עכ"ל [תרגום: למדנו: נתקן הזכר בצדו ברמ"ח תיקונים הכלולים בו, מהם בפנים ומהם בחוץ, מהם רחמים ומהם דינים], וכן ע"ח עגו"י פרק ב'. 65. עי' ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות כ"ט וז"ל, דבר זה נראה בבחינת הנשמה והגוף גם כן, כי בגוף הוא חילוק האברים, ומה שמוטבע באבר אחד אינו מוטבע באבר אחר, אך הנשמה

בדבר מנוה מתקדשים כחות הנשמה ופועלים בערכם. וזהו ענין שכן ועונש של הנפש אחר שהוא יולא מן הגוף, שהוא מתפעל לפי ערך נפשו ולפי העניינים שהוטבעה בהם צעת התלצסם בגוף האדם. וע"ז ארו"ל (סנהדרין ז"ט ע"ג) ע"פ ושמרתם את כל מנזחי ועשיתם אותם, אל תקרי אותם אלא אחס, שהאדם גופו נעשה ונתחדש בכל עת ע"י קיום המנזרות, ומאירים בו כל אצרי נפשו בצחי' קיום נחמי, כמו חוט א"ס המתלצסם ברשימו, וע"ז נאמר (דברים לב מו) כי הוא חייבם. וכל מה שאנו מדברים למעלה בסוד קו ורשימו בצחי' אור

פנימי ומקיף, הכל הם דוגמתם בלדס התחתון נשמה וגוף, שחלק מן הנשמה מתלצסם באצרי הגוף לפעול כמדתם, והוא בצחי' אור פנימי, והם חלקי נר"נ שלו, וגם מקיף עליו מסביב בסוד חיה יחידה להעלותו לתכלית שלמותו, לעלות למדרגות גדולות יותר ויותר. וסוף כל סוף יחזור הגוף למדרגת הנשמה כמו שיהיה לאחר התחיה, שיהיה הגוף והנשמה קיימים לנצח, והגוף יזדכך ג"כ, בסוד (תהלים לו ז) אדם ובהמה תושיע ה', וכמו שנת' בס"ד במקום אחר (ז"א פתח י"ז).

פתח יב

האור הזה הנמשך לתוך הרשימו נכנס דרך צינור. והצינור הזה נותן גבול אל הקו שלא יתפשט אלא בגבול לפי מדת הצינור, ולעשות עולמות בתוך החלל הזה. והיינו שג' בחינות נמצא שם: א', רשימו. ב', וקו. ג', והיינו באמצע בין הקו בין הרשימו⁶⁸. והיינו שהרשימו הוא מדת העולמות כולם ופעולתם לפי בחינת הגבול במה שראוי להתפשט לתחתונים ע"י הבחירה והעבודה. והקו הוא מה שנשלם רצונו ית' הבלתי בע"ת ופועל לפי ערכו ע"י פעולת הרשימו שהוא הבעל

גבול. והצינור הוא הבטתו אל דרך המוגבל שבו מתלבש מה שהוא פועל אותם הפעולות עצמם של הרשימו לפי שלמותו, שהבטתו זאת אל דרך המוגבל נותן גבול ושיעור, שמן הפעולה הנעשית בדרך בלתי בעל תכלית לא יתראה לנו כי אם בערך גבול ושיעור לפי ערכנו. והוא המחיצה שנתן הוא ית', שלא יתראה לנו עצם האור כמות שהוא, שאם כן, היה מתבטל ענין הגבול לגמרי, ולא היה מקום לעבודה ולבחירה כלל, והיה מתבטל בנין העולם לגמרי, והבן זה*.

*בית נתיבות

גו סמיס דסתימו מרזא דל"ס קוטרס בגולמא נעיץ צעיקמא, לא חיזור ולא אוקס ולא סומק ולא ירוק ולא גוין כלל, כד מדיד משיחא עמיד גוויין לאנהרא בגו צווינא נפיק חד נציעו

והוא מנזאר דדברי רשז"י צראש התחלת פ' צראשית צויה"ק צמ"ש (ח"א ט"ו ע"א) צריש הורמנותא דמלכא גליף גליפו צטהירו עילאה צווינא דקרדינותא נפיק

מאיר הפתח

זה הוא הצינור שגם הוא קו מא"ס ב"ה אלא שהיא הבטת אל הרשימו לפי מה שהוא רשימו מוגבל, ומה שאנחנו מקבלים זהו כללות הרשימו, מה שהא"ס ב"ה פועל אותו הענין עצמו לפי שלמותו, זהו מה שנמשך מן הא"ס ב"ה אל תוך החלל דרך הצינור, והיינו שבתוך מה שהא"ס ב"ה מביט אל הדרך המוגבל בכל יכולתו מתעלם ומתלבש מה שהוא פועל אותם הפעולות עצמם של הרשימו לפי שלמותו, לכן נקרא לזה צינור ולזה אור נמשך בתוכו, וזה הנמשך הוא מה שנאמר שהרשימו מקבל אורו מא"ס ב"ה, וכן שמתדבק המאציל בנאצל וזהו דוקא המנהג את הרשימו כנשמה את הגוף כי הבטת הכל יכול כבר שמעת שאינה שום הארה מתחלפת מן

פתחי חכמה אות כ"ז בהערה הבאה. 68. ע"י ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות כ"ז וז"ל, מה שאנו אומרים שקו אחד נמשך מא"ס ב"ה המקיף כמו צינור אחד אל תוך החלל, ושדרך הצינור הזה יורד אור מא"ס ב"ה למה שבתוך החלל, ועל ידו מתדבקים המאציל בנאצל, והענין הוא כי הנה בכלל הכל יכול הוא להיות מביט גם אל פעולת זולתו, וכיון שנתחדש מציאות הדרך המוגבל הנה יביט עליו הא"ס ב"ה גם כן בכל יכולתו, והרי לנו בכאן ג' דברים מה שהא"ס פועל לפי שלמותו, אותם הדברים עצמם שאנחנו מקבלים אותם בגבול, ומה שאנחנו מקבלים לפי הגבול, ומה שהכל יכול מביט אל ענין הדרך המוגבל עצמו שאנחנו מקבלים, והנה הבטת הכל יכול

גליפו, חקק חקיקה. והוא הצמנוס וסילוק האור שנעשה מקום פנוי, וע"י זה נעשה שורש לכלים ומדות, שהם אותיות החקוקות בחותם המלך. וענין הגליפין הם שיעורים של מחשבה עליונה ששיער מקום לצבאים כל א' לפי ערכו, וזה סוד ניתוקי האורות⁷⁰ שהיה תוך הצמנוס שמעש נעשה שורש לאותיות של עולם המלבוש שגילה הארזיז⁷¹ כידוע, והם סוד תיבת צבאי"ת, שהם אותיות צבאי"ש א"ת, והם כ"צ אותיות מא' עד ת' שבהם כלולים כל השערים פנים ואחור מזירופי הכ"צ אחוון שבהם נצרה כל היצור.

ובסוד הגליפין הם נרמזים צבאות צבאי"ש, והוא סוד עמוק מאוד, כי עיקר הגליפין מקומם בגלגל דע"ק⁷² ששם הם י"ג גליפין בסוד י"ג יאורים⁷³ שהם תצ"ט ופלגא לכאן ולכאן, בסוד צבאות. והם בסוד כ"צ אותיות וה' אותיות מנפ"ך שהם עולים ג' אלפים ות"ק. וכ"צ אותיות הם תצ"ט, ועולים הכל לתצ"ט ופלגא בסוד צבאי"ת, ואלו הכ"צ אותיות עם מנפ"ך הם הכלים שנצנו מהם כל העולמות וכל הנצבאים כמו שנתבאר בכ"מ. ושורשם למעלה בסוד הרשימו,

דמינה הצטבעו גווינן לתתא סתים גו סתימין מרזא דא"ס, בקע ולא בקע אורא דליה לא אטידע כלל עד דמגו דחיקו דבקיעותיה נהיר נקודה חדא סתימא עילאה צתר ההוא נקודה ולא אטידע כלל וצגין כך אקרי ראשית מאמר קדמאה⁶⁹, ע"כ.

ובס"ד זה המאמר מדבר מסוד הצמנוס והכנסת הקו והרשימו מה שגילה הארזיז"ל, והוא מה שכתוב צבאי"ש הורמנותא, ר"ל צתחילה הרצון והרשות כמ"ש (צית נתיבות לעיל פתח ט') שכל מה שניתן לנו לדבר, אינו רק צבאי"ש לזכר ולא צבעל הרצון, והרצון הוא ענין צבאי"ש העולמות ואצילותם והנהגתו אותם, שסוף הרצון הוא מהתחלת הצמנוס מן העולם היותר עליון עד היותר תחתון שכולם נעשו צבאי"ש. והתחלת הרצון הוא הצמנוס צבאי"ש המלכות צבאי"ש גילוי מלכותו, והוא מ"ש דמלכא והוא צבאי"ש הרשות והצבירה שנקרא הורמנותא דמלכא, ור"ל רשות ושולטנות, ר"ל ע"י שסוף מעשה היה צמחשבה תחילה (ע"י תיקו"ז ז ע"א) להיות הצבירה נמצאת והוא ראשית רצונו ית', לכן גליף

מאיר הפתח

אופן רכ"ט. 72. זה א"א וכן כתוב בהגר"א על ספד"צ ד' ע"ג וז"ל, התחלת התיקון הכל מע"ק א"א עכ"ל. 73. ע"י יהל אור ח"ב א' ע"ד שמביא מגינת אגוז שתשר"ק ג' אלף והן א' שהוא אחד, וז"ש במ"ר (ויקרא ב) שתצ"ו חיילות משבחים להקב"ה ועוד ה' כפולות כמנפ"ך מספרם ג' אלפים וחצי שהם ג' וחצי ועם תצ"ו (מא' עד ק' ג' תצה) הן תצ"ט ופלגא והן היאורים כנ"ל (זהר ח"ב כ"ז ע"ב) ברכות בחשבון ושני מיני אותיות הם א' כסדרן וא' תשר"ק בוז"ן והן אלף חסר א' וז"ש תצ"ט יאורין ופלגא בסטרא דא וכו', ע"כ. ע"י עוד שער מאמרי רשב"י י"ז ע"א וז"ל, הנה ידעת כי נצח והוד ויסוד נקראים צבאות, ושם צבאות הוא בגימטריא תצ"ט, והרי איך הנה"י הם בגימ' תצ"ט והנצח הוד יסוד דדכורא הם תצ"ט מכאן ונצח הוד יסוד דנוקבא מכאן הם תצ"ט אחרנין, ולפי שהם מחוברין יחד אחר באחור אלו שתי פעמים צבאות שהם נצח הוד יסוד דדכורא ונצח הוד יסוד דנוקביה, ואין ביניהם רק כותל אחד המחבר את שתייהם, והכותל מתחלק חציו לשם צבאות הזה וחציו לזה לכן הם תצ"ט ופלגא מכאן ותצ"ט ופלגא מכאן שהם אלף חסר חד באופן כי הם תצ"ט ותצ"ט שהם צבאות דנצח הוד יסוד דדכורא וצבאות דנצח הוד יסוד דנוקבא ויש בין שניהם כותל אחד המפסיק בין ב' הצבאות האלו, וזה הכותל נחלק לשני חצאין כנו' פלגא מכאן ופלגא מכאן, עוד צריך שתדע כי בהיו' אלו השתי צבאות מחוברין אחר באחור על ידי הכותל ההיא המפסקת ביניהם יש עוד באמצע שתי הצבאות האלו שהוא באמצע

הרשימו אלא מביט עליו לפי מה שהוא, אך האור הזה הוא ענין המתחלף מן הרשימו שהוא לפי השלמות העליון של א"ס ב"ה, ומה שברשימו הדברים הולכים בהעלמים וחסרונות כדלקמן בנשמה, הוא הכל לפי הטוב והשלמות, ע"כ. 69. תרגום: בראש (בראשית בחכמת המלך חקק וכו') שלטון המלך, חקק חקיקות (חקיקה) באור עליון נר חזק, ויצא תוך נסתר הנסתרים, מראש (מסוד) האין סוף עשן בגולם נעוץ בטבעת, לא לבן ולא שחור ולא אדום ולא ירוק ולא צבע כלל. כשמדר (כשחזר) מדידה, עשה צבעים להאיר, לפנים בתוך הנו, יצא (ויצא) מעיין אחד שממנו נצבעו הצבעים למטה, סתום תוך הסתומים של סוד האין סוף, בקע ולא בקע את האויר שלו לא נודע כלל, עד שמתוך דחק הבקיעה שלו מאירה נקודה אחת סתומה עליונה אחר אותה נקודה לא נודע כלל, ולכן נקראת ראשית, המאמר הראשון. 70. נדצ"ל חקיקת האורות, וע"י לשון כזה ברבינו בספרו בית עולמים דף י"א ע"א וז"ל, וכן היה כאן בא"ק וז"ש והוה מגליף ומשער ביה, פי' נחקקו האורות ונסתלקו למעלה. 71. סוד זה הוא מתורתו של הרב ישראל סרוג שממנו קיבל הרמ"ע מפאנו, והוא הרל"א שערים פו"א וכל הצרופי האותיות דכל התורה כולה, שהוא רוחניות דאותיות התורה (ע"י לשם שבו ואחלמה ביאורים ח"א פ"ה ע"ג) וזה מוזכר גם כן בנפש החיים שער ד' פרק י', וע"י הקדו"ש של הלש"ו בהקדמה לשער פונה קדים) ומקורם בעמק המלך שער שעשועי המלך ושער שבר מלך בתוך ספר שער היחודים, וע"י עוד מגלה עמוקות

צדדי שיהיה השגה לנצרכים צבחי' גבול, ועי"ז נעשה אור להאיר למחמונים, צטהירו עילאה⁷⁵ הוא מקום החלל הזה שנקרא טהירו, מקום פנוי מלשון טהירו של מונח (יומא ט"ו ע"א) ומלשון וטהר יומא שזכר צדברי רז"ל רפ"ק דזרכות (דף ז' ע"ב) שהוא ממש כמו אס פנה אור היום, ואעפ"כ נשאר רושם האור, כמו כן נשאר שם רשימו כל דהוא כמ"ש צאריכות.

בוצינא דקרדינותא נפיק גו סתים דסתימו, הוא שורש הדין הנשרש שם במקום הזה, שכל אור (ש) הוא מנחי' דין כמו אור האש ואור החמה דהיא סומקתא כידוע, שאם לא היה צמצום וסילוק, לא היה שייך הארה והשגה כלל.

שחלל הזה שהם הגליפו שזכר כאן. והוא מ"ש כאן, צריש הורמנותא דמלכא צקוד מלכו"ת שהם תנ"ו צקוד כ"צ אומיות, שהם כלל כל הכלים של כל הצריאה והוא כלל החלל הזה. וצאומיות צרי"ש הוא תנ"ט, ונשאר י"ג צקוד י"ג גליפין, והוא ו"ו וכלל גם הפלגא צתנ"ט הנו' צקוד שם צבאו"ת. ואומיות א"ת הנשאר מצראשית הוא כ"צ האומיות הנו', והם צקוד י"ג יאורים צגלגלתא דע"ק שהם צוקעים ממו"ס ששם מים רבים, ושם הוא סוד הצו"ד"ק שהוא מדיד משיחין (ו"ח נ"ח ע"ב), והם צקוד יאור אור י', דנפיק י' מאויר ואשתאר אור⁷⁴. וכן שורשם למעלה למעלה צקוד החלל הזה, שנסתלק אור א"ס צכלל הי', ונשאר חלל ורשימו

מאיר הפתח

גניזות באותה נקודה, מגיע ולא מגיע, מאיר בו בדרך נקודה ראשונה שיצאה ממנו, ולכן הכל אחוז זה בזה, מאיר בזה ובזה. כשעולה, הכל עולים ונאחזים בו, והוא מגיע ונגזז במקום של אין סוף, והכל נעשה אחד. ולהבין הזהר עי' בהגר"א על תיקו"ז ל"ה ע"ד י' אויר וז"ל, צ"ל י"ה אויר, והוא כח"ב אויר כתר, י"ה חו"ב, ור"ל יהי אור, שיצא היו"ד מן אויר וישאר אור, ואז יהיה בסוד הגילוי וזהו יהי הוי"ה ויו"ד הראשון של יהי הוא היציאה מן אויר והשני שנתלבש בה"א כמו שמפרש והולך וכן בהגר"א על תיקו"ז דף ל"ו ע"א ד"ה ואינון חמש, ר"ל כי אויר נקרא כתר, אור ויו"ד גנוז בה כנ"ל, אחר כך נפיק היו"ד חכמה, ואח"כ יוצא האור והוא בינה, כי בכתר שורש חו"ב זו"נ, כידוע והוא היו"ד והאור ואח"כ יוצאין מהם חו"ב ונקרא בינה אור, ולכן נקרא בינה גלגלתא וכן נקרא בכל שמות שבה אהי"ה וכן כולם כידוע שעיקר התגלות הכתר באור ובינה היא ה' עילאה לכן ה"פ אור והם מתפשטים בה"ס מחדס עד הוד כידוע וכו', עכ"ל, ועי' עוד בהגר"א על ספד"צ ה' ע"ב כל התיקונים הוא לגלות אורן, וזהו סתים למוחא כנ"ל, לזה אמר אזדכך, ויוצא נהירו ממנו כמ"ש בא"ז (רפ"ט ע"ב) בהאי מזלא פשיט פשיטותא דקוטרא עלאה כו' וביה אתכליל אבא ונהיר ממנו כמ"ש בא"ז, ונפקא מההוא מ"ס מנהירו דביה כו' הוא האור שיוצא ונהיר ע"י הקרום כנ"ל וכו', וע"ש נקרא אבא ג"כ אוירא, וע"ז אמרו בזוהר, כד נפק י' מאויר מה דאשתאר הוא אור כמ"ש בזוהר בראשית (ט"ז ע"ב) אור דא רזא סתימא אתפשטותא דאתפשט ואתבקע מרזא דסתרא דאויר עלאה כו' בקע מאוירא דיליה כו' ע"ש. ⁷⁵ עי' תז"ח נא ע"ב, ועי' בהגר"א על תז"ח נ ע"א ד"ה בטהירו וז"ל, [הטהירו הוא] אור העליון שהוא בסוד הצמצום ששם מאיר אור א"ס ותוקף האור אשר אין למעלה ממנו נמשל לצהרים שהוא תרגום טהירו ושם הוא עיקר שורש האור, ע"כ. ועי' עוד בביאור הגר"א שם ד"ה צריש, שבחינה זו

נצח הוד יסוד דז"א ונצח הוד יסוד דנוקביה יש שם באמצעם עוד י"ג יאורין אחרנין, שית ופלגא מכאן ושית ופלגא מכאן ונמצא שמתחלק לכל אחר ואחר, עכ"ל. ⁷⁴ עי' זהר ח"א ט"ז ע"ב וז"ל, יהי אור, כל מה דנפק ברזא דא נפק, יהי על רזא דאבא ואימא דאיהו י"ה, ולבתר אתהדר לנקודה קדמאה, למהוי שירותא לאתפשטא למלה אחרא אור, ויהי אור, אור דכבר הוה, אור דא רזא סתימא, אתפשטותא דאתפשט ואתבקע מרזא דסתרא דאויר עלאה סתימא, בקע בקדמיתא ואפיק חד נקודה סתימא מרזא דיליה דהא אין סוף בקע מאוירא דיליה, וגלי האי נקודה י', כיון דהאי י' אתפשט, מה דאשתאר אשתכח אור, מההוא רזא דההוא אויר סתימאה, כד אשתכח מניה נקודה קדמאה י', אתגלי לבתר עליה מטי ולא מטי, כיון דאתפשט נפק, ואיהו הוא אור דאשתאר מאויר, והיינו אור דכבר הוה והא קיימא, נפק ואסתלק ואתגניז, ואשתאר חד נקודה מניה, למהוי מטי תדיר בארץ גניזו בההיא נקודה, מטי ולא מטי, נהיר ביה בארץ נקודה קדמאה דנפק מניה, ובגין כך כלא אחיד דא בדא, נהיר בהאי ובהאי, כד סליק, כלא סלקין ואתאחדן ביה, ואיהו מטי ואגניז באתר דאין סוף, וכלא חד אתעביד, עכ"ל. [תרגום: "יהי אור", כל מה שיצא בסוד זה יצא. "יהי" על סוד של אבא ואמא, שהוא י"ה, אחר כך חזר לנקודה הראשונה להיות ראשית להתפשט לדבר אחר, "אור". "ויהי אור", אור שכבר היה. אור זה סוד סתום, התפשטות שהתפשטה ונבקעה מסוד של סתר האויר העליון הסתום. בקע בתחילה והוציא נקודה סתומה אחת מסוד שלו, שהרי אין סוף בקע מאויר שלו וגילה נקודה זו י'. כיון שי' זו התפשטה, מה שנשאר נמצא אור מאותו סוד של אותו אויר סתום. כשנמצאה ממנו נקודה ראשונה, י' התגלתה אחר כך עליו הגיע ולא הגיע. כיון שהתפשט יצא, והוא הוא האור שנשאר מאויר, והיינו אור שכבר היה, וזה עומד. יצא והסתלק ונגנוז, ונשארה נקודה אחת ממנו שתהיה מגיעה תמיד בדרך

הפרטוף, ונגד חומר היולי⁷⁷ שהוא שורש כל הד' יסודות, וגם זה לא שייך שם במקום העליון הזה.

בד מדיד משיחין עמיד גוויין לאנהרא, ר"ל שענין גילוי הגווינים מה שאנו מדברים בהם, אינו אלא מעולם האצילות ולמטה ששם הוא גילוי המשיחא וקו המדה, ושם הוא שיעור קומת של יונר בראשית, ולכן נקראים הספירות מדות, שהם דרכי הנהגה לתת לאיש כדרכיו כפום מדה דיליה בשיעור מצומצם, הכל כפי מעשה התחתונים. ולכן שם אנו מדברים בד"מ בצחי' גווינים, שחיוור רומז לחסד, וסומק לדין, וכן כל הגווינים כידוע, ועשיית המשיחין הוא ע"י המו"ם דע"ק דשם בוד"ק ושם הוא שיעור כל המדות, וכל מדות הנבראים, ולכן ע"י עמיד גווינים למטה בוד"ק לאנהרא, בסוד יהי אור, יו"ד הנפיק מאויר ואשתאר אור כידוע⁷⁸.

לגו בגו בוינא נפיק חד נביעו, ידוע כי מו"ם נקרא בוינא, ששם שירותא דאצילות והתחלת המדות, ולכן שם שורש הדין מתגלה, והוא גבורה דעתיק המתלבש שם⁷⁹, אצל זו מאיר ג"כ אורא ששם חסד דעתיק, ושם הוא יו"ד דנפיק מאויר ואשתאר אור, ושם באורא אחזיה נהוריה האי דל"א⁸⁰. והיינו, שענין התחלת המדות והגבולים שבו מתנהג העולם בצח' דין, היא ע"פ ע"פ ע"פ חסדו ית' בשביל להטיב לצריותיו, שלא יהיה בושט למקבלים, ובחסד הזה גנוז שכר הנשמות וטובתם שאליו היה רצון המאציל, והוא סוד דל"א שהוא רצון העליון. וז"ש לגו בגו בוינא, ר"ל תוך האורא שהוא נגנו תוך הבוינא, שם נפיק חד נביעו הוא נהורא דרדל"א דאחזיה שם דל"א הוא סוד דעת דרדל"א. ונדע כי הדעת לעולם כולל כל הז"ת והוא הפנימיות שלהם⁸¹, שקי דאילנא לגו (תיקו"ז י"ט ע"א), ולכן נקרא גם הוא בשם נביעו, ומשם שורש גילוי הגווינים לתתא בוד"ת דאצילות, שכל הגווינים הם בוד"ת, ודעת שורשם, וממא שגילוי

אצל צאמת אין שם במקום הזה גילוי דין אלא שורש השורשים, שמנד הנמצאם ילא הדין למטה. ונמצא שהדין הוא רק במחשבה לצד, וגם בצחי' מחשבה, לא שייך שם רק שורש המחשבה. וז"ש גו סמים דסתימו, ר"ל שהדין הוא בקימות ובצחי' שורש השורשים. והכל בעומק רצון א"ס ית', שכיון בזה לתכלית המושג אצלו לצד, וז"ש מרזא דא"ס. וגם זה אין אנו מדברים בעצם בעל הרצון כי אם רק ברצון לצד הפונה לנבראים, שמנד זה נקרא אי"ן סו"ף בגי' אור"ר⁷⁶, שרצה להאיר לנבראים ע"פ עומק מחשבת רצונו.

קוברה בגולמא נעין בעוקא, ר"ל קשר הגולם נעין בטבעת העיגול, והיינו שהמקום הפנוי הזה, אנו מכנים בד"מ בשם עיגול סביב, לומר שא"ס מקיפו מכל צד בשוה. שמנודו ית' אין הפרש מקום כלל, לא מעלה ולא מטה ולא אשתני בכל אתר, וכל הנבראים הם מוקפים ממנו בשוה, ומקושרים בסביבה ראשונה בשביל גילוי רצונו, שהוא ע"פ נקודת המרכז של העיגול בצחי' מלכותו ית', שהמרכז הוא קשר הגולם. וקרא למקום חלל העיגול הזה גולמא מאחר ששם לא נהיה עדיין שום צחי' כלי ושיעור ומדות רק למטה באצילות, אצל שם הוא רק בצחי' שורש התחלת גילוי רצונו וקשר הנבראים בסביבה ראשונה.

וז"ש לא חיוור ולא אוכס לא סומק ולא ירוק, ולא גוון כלל, שכלל כל הגווינים הם ד' אלו, שהם נגד ד' אותיות הוי"ה שמורה על כלל דרכי ההנהגה ושינוי כל הנבראים ששורשם באצילות שמשם התחיל ענין פרצופים וסידור דמות אדם וציר העולם, כמו שית' בנתיבות הצאים בוד"ת. אצל שם בשורש השורשים אין לפי הנהגת הנבראים, אלא שורש הצריאה לצד, ולכן לא שייך ליחס שם שום ענין גוון כלל, ולכן הזכיר כאן ד' גווינים אלו, ואמר אח"כ ולא גוון כלל, הוא נגד קונו של יו"ד שהוא כלל כל הד' אותיות צחי' כתר של

מאיר הפתח

בהו), ועי' בהגר"א על תיקו"ז קמ"ה ע"ד ד"ה מאן דרשים וז"ל, כתר לית ביה גוון כלל דוגמת חומר הראשון, וגם מוזכר הד' פרטים וחומר קדמון. 78. עי' זהר ח"א טז ע"ב הובא לעיל 76. 79. עי' בהגר"א על ספד"צ ו' ע"ב, ועי' עוד לקמן א"א פתח ז'. 80. עי' ע"ח א"א פרק ו', ועי' לקמן א"א פתח טו, ועי' אד"ז רפח ע"ב (ובדברי הגר"א הרדל"א היא שם לכל העתיק ולא דווקא לג"ר שבו עי' בהגר"א על ספד"צ ו' ע"א). 81. עי' בהגר"א בספד"צ יד ע"ד: דעת דכליל שית כמ"ש למטה (טז ע"ב) מפתחא דכליל בשית, והוא פנימיות של ז"א וק"ק.

נקראת אורא עלאה. 76. גימ' זו מובאת ברמ"ע מפאנו יונת אלם ב'. 77. עי' ע"ח קיצור אבי"ע י' וז"ל, חומר הראשון ונקרא היולי להיותו פשוט וחומר הארץ נקרא תוהו כי אין ניכר בו ציור מה ענינו עד שיורכב כמ"ש ואחר שקנה הצורה שהוא הנפש נקראים החומר והצורה יחד בשם בוהו ואז נתהו הד' יסודות ארמ"ע בחומר וצורה ואז נקרא בוהו יחד שניהן כי בהיות חומר הארץ לבד בלי צורה נקרא תוהו כנ"ל, עכ"ל. אבל קשה מבהגר"א ס"י פ"א מ"ד אופן ב' וז"ל, חו"ב של כל דבר הוא חומר הראשון היולי שעליו נאמר גלמי כו' (עי' שם בהמשך שחכמה היא תהו, ובינה היא

אבל מזדו ית', הוא אחר הצמצום כמו קודם הצמצום, וזה ענש מפלאי גבורתו ית' והוא נעלם מכל רעיון, היאך הוא דבר זה, אף שהוא שני הפכים בנושא.

ו"ז"ש אורח דיליה לא אחידע כלל, ואף אחר שנכנס בו קו חוט הא"ס ית', לא נכנס בו רק בערך הגבול ומקום המצומצם, והיינו שענש פעולתו שפועל לפי שלימותו, אינו מושג לנו כי אם בגבול לפי ערכינו, והוא מ"ש שנכנס תוך צינור א' לצד. ונמצא שאינו מושג לנו רק בצחי' נקודה אחת סתימא, ר"ל שאין לנו השגה, רק שהכל הוא מרכז א' וכוונת רצון א' מאתו ית' אשר אין מושג לשום נכרע עליון שבעליונים. וכוונת מרכז רצון הזה הוא גנוז תוך המקום החלל שהוא הציט שבו ציין כל העולמות. והוא סוד צי' 82 של צראשית שבו נקודה אחת, אף שאין שייך שם לא אות ולא נקודה כלל, מ"מ עיקרו היא למטה בחכמה דאזילות מו"ס, רק שרומז גם לשורשו למעלה למעלה.

ו"ז"ש עד דמגו דחיקו דצקיעותא נהיר נקודה חדא סתימאה, ויותר אין לנו שום השגה כלל. וז"ש צתה ההיא נקודה לא אחידע כלל, וזהו צראשית מאמר קדמאה לכולא, ר"ל ורמו על ראשית המחשבה והרצון, והבן.

כל הגוונים הוא משורש האי רל"א שמשם שורש המתקלא, כמ"ש צק"ד צנתיצות הצאים.

ו"ז"ש דמינייה אצטצטעו גוונים לתתא סתים גו סתימין מרזא דא"ס, סתימין נקראים העיגולים ויושר שאנו מדברים בעולם אדם קדמון, שצאמת הם סתימין ואינם לפי הדרגת מדות ההנהגה השייך לנצראים שהם בעולם האזילות, רק שהוא הצונה כל העולמות, וכל סדריהם הוא היוזא מאל"ק הזה כמו שית' צק"ד. וסתים לגו סתימין, הוא צחי' מקום החלל הזה שהוא הרשימו שהוא התחלת נטות רצונו לנצראים ע"י הגבול שנתן, שהוא יוצא מהעלם א"ס וסילוק צלתי תכלית.

ו"ז"ש מרזא דא"ס, ושם צקע ולא צקע, ר"ל שנכנס בו קו אחד (מאיר) [צאור] שצקע לתוך החלל הזה למלא אותו מזוי אור העליון, אבל לא צקע לגמרי, שהרי לא מילא אותו כמקדם אלא דרך צינור א' כדי שיהיה גבול ושיעור ולא יהיה פועל אלא כפי שיעור המקצלים, אף שהוא פועל בערך שלימותו הצצ"ת מ"מ לא יתראה לנצראים רק לפי ערכם. ועיקר ענין הצמצום הזה שהוא האויר החלל הריקני אינו מושג כלל מהותו, כי צאמת הכל הוא רק מזדנו ובערכנו,

פתח יג

רחוק מאד תכלית ההרחק היותר אפשרי מבחינת הנבראים שנבראו בשיעור וגבול, שמצד זה נמצא בו הבחירה. ולכן נקרא שכאן הוא סיום המשכת חוט קו הא"ס, ר"ל שהוא בסוף גילוי אור שלמותו ית' שכאן הוא בהעלם היותר אפשרי בבחינת גבול, עד שמצד זה מוצא הסט"א להסית את האדם ולומר דלית דין ולית דיין כלל. ואף גם שנתבאר שעיקר תכלית הבריאה היה בשביל עולם השפל הזה, והוא סוף מעשה במחשבה תחילה (עי' תיקו"ז ז ע"א), והוא סוד אור א"ס המקיף מתחת העולמות כולם שמצד זה העולם התחתון הזה הוא יותר קרוב לאור א"ס, ר"ל שהוא היותר קרוב לכוונת תכלית רצונו ית'. והעולם שעליו שממנו מקבל עולם התחתון שאינו אלא הכנה

הקו הזה שנמשך מא"ס המקיף ונכנס לתוך חלל הצמצום הזה, לא נמשך לגמרי עד א"ס הסובב למטה תחת העולמות, שאם היה כן היה נוגע למטה ג"כ בא"ס, ואז לא היה שייך בחינת מעלה ומטה כלל. וכך אם היה נמשך דרך כל הצדדים, לא היה בחינת ימין ושמאל, פנים ואחור. אבל ע"י שנמשך דרך צינור דק וגם לא נגע חוט הזה באור א"ס שלמטה, יצדק בו מעלה ומטה ראש וסוף וימין ושמאל, אלו הם תוכן דברי הרב זללה"ה.

וכוונתו בזה, שבריאת העולמות היה על אופן שירדו כל העולמות ממדרגה למדרגה, כל עולם במדרגה פחותה מן העולם שעליו, עד שעולם התחתון השפל הזה יהיה

והסתלקות פני כבודו, הכל לפי ערך התחתונים ועבודתם.

וכבר נתבאר (פתח א') שעיקר הצמצום והכוונה בבריאה היה, שיהיה הכל תלוי לפי העבודה ולפי התורה, שבזה יש הפרש מדרגות בין עובד אלקים לאשר לא עבדו (מלאכי ג יח), שלזה משפיע שכר וטוב ולזה פורעניות ועונש, לזה בהארת פנים ולזה בהסתרת פנים. ולכן הוצרך הוא ית' להשפיע אורו במקום הזה בבחינת קו א' באמצע ולא מכל הצדדים, ר"ל בבחינת כל יכולתו וטובו הגדול שמשפיע לכולם בשוה, אלא בקו הדין והצדק שיהיה השפע יורד באותו הקו, ובזה יהיה שייך בחי' ימין ושמאל, ר"ל חסד ודין, פנים ואחור, הסתלקות השפע וביאתו, וכל הפרטי פרטים שאנו מבחינים בהנהגה שהוא סוד הבנין (ו)הספירות ופרטיהם וכל חלקיהם שהם באצילות בבחינת קטנות וגדלות, זיווג ועיבור ומוחין, והכל הוא ע"י שורש הזה, שקו אור א"ס לא נכנס אלא בבחינה אחת.

לו, הוא רחוק ממרכז רצונו ית' התכלית במדרגה אחת יותר. והעולם היותר עליון שעליו שהוא הכנה להכנה, הוא מתרחק עוד יותר מדרגה מתכלית כוונת רצונו. ואף גם שהעולם התחתון הוא עיקר התכלית שהוא ראשית המשכת רצונו לנבראים, אינו מתגלה רצונו זה בכאן, שאם היה כן הרי היה העולם התחתון במדרגת העולם היותר עליון, וא"כ היה בטל ענין ההדרגה שזה נקרא בחינת מעלה ומטה והיה מתבטל הבחירה לגמרי. וז"ש שחוט א"ס לא נגע למטה וגם לא נמשך לו האור מכל הצדדים. ר"ל שלא נתגלה אל הרשימו שהוא מקום כל הבריאה בבחינת בלתי בע"ת, שהוא הא"ס המקיפו מסביב שכולל כל השלמות בכל מקום בשוה שלא יהיה הפרש בהשפעתו בבחינת העלם וגילוי רב או מעט, אלא כולו בהשוואה ויחוד גמור, שא"כ לא היה הפרש בהנהגת הנבראים בין אם הם ראויים לקבל שכר או אינם ראויים לכך, שזהו ענין בחינת ימין ושמאל, פנים ואחור, שהוא גילוי אור פניו

נתיב עיגולים ויושר

פתח א

ענין הספירות וכל מה שידובר בהם, ולכן התעוררות הספירות מוכנים לפי ערך הנהגת האדם פה. ואין דבר שנמצא באדם התחתון בכל הפרטי פרטים שאין כנגדו במציאות בנין העולמות וסדרי פרקיהם, וגם בסדר ההנהגה העליונה. והוא מ"ש דכולל דיוקנין דרזין עילאין דעלמא דלעילא, ר"ל כוחות המדות שנמצאים בספירות באצילות ובכל פרטיהם. וגם דיוקנין דרזין תתאין דעלמא דלתתא, ר"ל בנין עולמות ופרקי מרכבה דעלמין ב"ע שהם נכללים בפרקי גופו של האדם התחתון, ולכן נאמר שנברא בצלם אלקים*.

וענין צלם אלקים רומז על ב' מיני דיוקנין הנ"ל, שידוע ששם אלקים הוא ע"ש הבריאה וכל פרטי מע"ב שנבראו עלמין דלעילא ותתא, שלכך בכל מעשה בראשית לא נזכר רק שם אלקים לבד. ולכן שם זה הונח גם במלאכים ואישים העליונים, וכן מורה על הנהגה ושולטנות, שלכן כל מי ששבט המושל בידו ג"כ נקרא בשם אלהים, כמ"ש (שמות כב כז) אלהים לא תקלל וגו' (שם ח') עד האלהים יבוא דבר שניהם, ולזה אמר (בראשית ה א) בדמות אלקים עשה אותו⁸⁵. וזהו ענין צלם ודמות⁸⁶, שצלם מורה על פרטי ציור אבריו וכל

אחר שכתבנו מענין הצמצום והכנסת הקו בתוכו, נתחיל לבאר מה שנעשה במקום הזה. וראשית כל דבר הוא סוד עיגולים ויושר של י"ס דאדם קדמון שנעשה ונצטייר במקום הזה. ותחילה נבאר ענין שם אדם קדמון שהזכיר הרב ז"ל, שהוא י"ס דאדם קדמון לכל הקדומים. והענין בזה, שכבר ידוע שהאדם הוא תכלית הבריאה, ואליו היה כוונת המאציל ית"ש, שלכך ניתנה לו התורה והעבודה וכל הבנין תלוי בו, שלכן נקרא האדם עולם קטן בפי כל החכמים⁸³, שכולל וחיבק בתוכו כל הנמצאים וכמ"ש בזוה"ק פרשת יתרו (ע"ה ע"ב) דקוב"ה סדר בבר נש כל דיוקנין דרזין עילאין דעלמא דלעילא וכל דיוקנין דרזין תתאין דעלמא דלתתא כולא מתחקקא בכר נש דאיהו קאים בצלם אלקים⁸⁴ כו'. וכוונת המאמר שהאדם כמו שהוא כולל בתוכו ב' דברים: א', שציור אבריו ופרטי חלקיו וכחותיו רומזים למציאות כל העולם בכלל, בכל פרטיו ומדרגותיו כמו שכבר האריכו בזה המחברים. הב', שכל מדותיו שנמצאים בו, כגון החמלה והרוגז הכעס השמחה והעצב והקנאה והתאוה וכל הפרטים הנמצאים בו, הם נגד המדות העליונות המוכנים להנהגת הנבראים שהם סוד

מאיר הפתח

שמו ממש, אבל שם אלקים משותף הוא על יתר הנבראים המלאכים נקראים אלקים. בני אדם נקראו אלקים, הדיינים נקראו אלקים, וע"כ חשש המקום על כבוד שמו. 86. עי' ע"ח דרושי הצלם פרק א' שכתב שצלם הוי יה"ו ודמות הוא ה' אחרונה וכן כותב רבינו לקמן גדלות דו"א יח, לכן נראה שכאן זה הפוך, וט"ס, וצע"ג, ועי' לקמן עקודים פתח א' ופרצופים פתח א' שגם נר' שזה הפוך שם, ועי' ברמח"ל קנאת ה' צב-אות עמוד קלו וז"ל, דע שיש מראה, ויש תואר, והתואר הוא דמות הפנים או הגוף בתיקון חלקיו, והמראה הוא הצלם הנראה מכל הפנים

83. עי' זהר ח"ג ל"ג ע"ב וז"ל (בראשית א כו) וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ מאי ובכל הארץ דא גופא עולם קטן, עכ"ל, ועי' תיקו"ז קט"ז ע"א וז"ל, כל צדיק וצדיק יש לו עולם בפני עצמו, דא גופא דבר נש דאתקרי עולם קטן, עכ"ל. 84. תרגום: הקב"ה את האדם סידר בו כל הצורות של סודות העליונים של עולם העליון וכל דמויות סודות התחתונים של עולם התחתון והכל נחקקים באדם שהוא עומד בצלם אלהים. 85. עי' זו"ר ד ע"א, יז ע"ב: וא"ר אבהו, בא וראה כמה חשש הקב"ה על כבוד שמו הגדול שהוא יהו"ה, כי זהו

מצינו במראה הנביאים ובמרכבת יחזקאל (יחזקאל א כו) ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, שהוא סוד אדם דאצילות שלמעלה מעולם הכסא שהיא הבריאה שרומז לפרטי כחות מדות העליונות, שהם ממש מסודרים כמו שהם מסודרים למטה באדם, וכל עולם ועולם לפי ערכו ומקומו, כך הם פרטי כחותיו ונקרא בשם אדם.

וכמו שנמצא באדם גוף ונשמה, והגוף מתחלק לאברים פנימיים וחיצוניים ומוחין המתפשטין בו ליתן לו חיות והם מקושרים זה בזה, וכל בחינה שבו הוא צריך לכלל כל קומתו, שאם לא היה בו אותו הכח לא היה שלם במדרגת אדם כפי מה שהוא, כמו כן כל עולם וכל פרצוף בעלמין דלעילא, יש בו בחינת גוף ונשמה עצמות וכלים כמו שיתבאר לפנינו באורך בס"ד.

וגם הכלים הם מתחלקים לפנימיות וחיצוניות ומוחין, והם מקושרים זה בזה ומיוחדים כולם לענין אחד שיהיה נשלם ע"י ההנהגה. וכל פרט מהם צריך לכלל העולם כולו, וכן כל מה שאנו מוצאים שינויים באדם בחינת עליה וירידה, קטנות וגדלות זיווגים, הכל הם למעלה למעלה בבחינה עליונה מאד כמו שיבואר בס"ד בנתיבות הבאים. ומטעם זה העולם הראשון שנתגלה אחר הצמצום שהוא השורש לכל הנבראים (מכל) [וכל] עולמות כולם, נקרא בשם אדם קדמון**, ר"ל הראשון שאנו מדברים בו בבחינת ציור אדם.

*בית נתיבות

זרל אומן, כמ"ש הגאונים שזפסוק זה ושלחתינו מצואר כל חכמת הפרטוף ושרטוטין⁸⁸, (והיינו) כמ"ש שהאדם כולל

פרקיו, ודמות מורה על מדות וכחות שבו שהם ענייני התמונות הנראים לנביאים, שבהם היו משיגים הגזירה וההנהגה שיהיה למטה לפי העת והזמן, כמ"ש (הושע יב יא) וביד הנביאים אדמה. והיינו שהאדם כולל בתוכו גם מדות העליונות, ולכן שם אדם הונח על כל עולם ועל כל פרצוף מכל עלמין, שכל שהוא כולל כלל כל (הבריות) [הכחות] וגם כל פרטי ההנהגה נקרא בשם אדם, שהוא הצלם הכולל הכל.

ובאמת, שם אדם לא הונח כלל על גוף האדם, כי הוא נקרא בשר אדם, עצם אדם, וכדומה. אבל עיקר השם הוא רק על נשמתו הנותנת חיותו לכל אברי גופו וכל הפעולות הם על ידו, ורק משתנה ע"י איברי הגוף, שכח הראות שבנשמה פועל בעין הראיה⁸⁷. ונמצא שעיקר שם עין הוא על בחינת הראיה רוחנית שבנשמה, וכן השמיעה באזנים, והריח בחוטם, והמישוש בידים, וההליכה ברגלים וכן בכל האברים, ולכן גם כל פרטי הכחות שבכל עולם המכוונים ממש לנגד כחות האדם התחתון, נקראים בשם אותם האיברים ובהם הוא עיקר השם. ובאדם למטה הם שמות מושאלים ע"ש שהם צל ודמות לכחות עליונים, ממש לנגד אותם הכחות והפרטים. ולכן כל הדמות שבאצילות הם נקראים ממש בדמות אדם. והוא סוד מ"ש יד ה', אזני ה', עיני ה', שמורים על כחות המדות המאירים המשפיעים לכל העולמות, עד שבאים למטה בעולם הגשמי, ונרשמים גם באדם בעניין גשמי. וכן

ויש זפסוק הזה סוד עמוק, מ"ש (זראשית ה א) זה ספר תולדות אדם, ציוס זרל אלקיס אדם זדמות אלקיס

מאיר הפתח

בנין הולד נבנה הרוח הבונה אותו, שם בוקע ונעשה הנקב מה שבשאר האברים היה עומד לפניו, ואחר כך על ידי הנקבים האלה נעשים ההרגשים, ואמנם אין הבקיעה תלויה בהרגשים, שהרי יש מי שיהיה לו אותו אבר וללא ההרגש, ועוד שלא תמיד אדם שומע או מריח או מדבר, ואף על פי שנקביו אלה פתוחים והנה כל זה הוא מצד הנקבים האלה שהנשמה משגחת על ידם כנ"ל, עכ"ל. 88. מוזכר בזוהר חדש פ' יתרו ל"א ע"א,

והוא הוד הפנים ממש, עכ"ל, ולכן נראה להחליף צלם ודמות הכתובים בקטע, ועדיין צ"ע. 87. עי' ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות ל"ב וז"ל, ואמנם מציאות הפנים הוא חלק אחד של הגוף שבו הנשמה פונה ומשגחת למה ששייך בין הגוף ובין זולתו, והיינו ההרגשים: ראה שמיעה ריח דבור, שהנשמה עומדת במשכנה ודרך האברים האלה מרגשת כל ההרגשים האלה וכו' והאמת הוא שהנקבים עצמם עשויים מן הנשמה, דהיינו בהיות

בתוכו כל פרטי עלמין דלעילא ותתא, וכל פרקי המרכזה מנזייריס המה צפרקי אצריו וגידיו ועצביו וכל חלקיו, וגם כל הכחות והמדות שבו, הם כוללים כל פרטי המדות והנהגות שצספירות. וידוע כי שינוי ההנהגה הולך אחר סוד צירוף י"ב צירופים של שם הוי"ה דמשתני בכל רגע ומתגלגל בתת"פ צירופים⁸⁹ בתת"ק רגעים של כל שעה שהם הלבושים המשתנים בכל עת, וכמו כן, כחות האדם משתנים בו בכל רגע ע"י קיבוץ הדם שבו שמתחלף בכל עת ומגיע ללב, ששם נפש החיוני⁹⁰ שהוא סוד מקור שם הוי"ה.

והוא מ"ש ז"ה ספר תולדות אדם נגד י"ב צירופים הנ"ל, והם שינוי השרטוטין והגוונים הנמצאים באדם שע"י נודע כל מאורעות ומקראות האדם וכל פרטי כחותיו ומדותיו, והם נקראים תולדות אדם. והוא סוד השמש הסובב הגלגל צ"ב שעות, סופי תיבות (בראשית ה א) ז"ה ספר"ר תולדות אדם, וסופי תיבות (בראשית ז ז) וי"צ"ר ה' אלהים א"ת האדם וגו'. ועי"ז נעשים כל התמורות בסוד התמ"ר ע"י היקף השמ"ש, כמ"ש (קהלת א ו) הולך אל דרום וסובב אל צפון וגו', וספר"ר הוא סוד ש"ס⁹¹ שמורה

על שם הוי"ה שכולל כל שמנה ומתחלק ל"ב צירופים כוללים בקוד ז"ה. ועי"ז ארו"ל (אבות פ"ב מ"א) וכל מעשיך בספר"ר נכתבים, שהכל מנזייר צשרטוטין דמנחא ודאנפין כו', כמ"ש צוהר חדש פ' יתרו (ל"א ע"א) וצחיקו"ו (ק"מ ע"ב) (צאריכות). וכל מע"ב נכללים באדם, שלכן נאמר צבריאתו (בראשית א לא) וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד (וגו'), והם תס"ז תיבות מבראשית עד לעשות נגד ר"ת ז'ה ספר"ר תולדות. וא' דאדם הוא אל"ף דאנכי שכולל כל הצריאה ציחוד ע"ז, וכולם מתייחדים ע"י האדם, ונשארים האותיות האמנעיים מד' תיבות הנ"ל בגי' עד"ן, והוא סוד פנימיות צריאת האדם. וכונת מרכז הפנימי של הצריאה בשביל קיבול שכרו כמ"ש"ל, וכמ"ש (בראשית ז ח) ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר, ותחילה לא זכה רק לגן, אבל עדן הוא (ישעיה סד ג) עין לא ראתה וגו', והוא תכלית קיבול שכרו ושלמותו. ועל כל זה אמר (בראשית ה א) ציוס צרא אלקים וגו', צדמות אלקים עשה אותו, הוא הדמות הכולל כל הצרואים שנצבר בשם אלקים הנזכר במע"ב, והצן מאוד.

****בית נתיבות**

עוד יש טעם כמוס מה שנקרא עוה"ו בשם אדם קדמון, שהנה כמו שאדם הגופני שנצבר בתחילה והוא אדם הראשון, הוא כולל בתוכו כל בני אדם וכל אנשים שיצאו ממנו ושעתידין להולד עד סוף העולם, והם היו כלולים במוחו ככה כמ"ש במקום אחד צאריכות (אפיקי ים סנהדרין ל"ח ע"א). וכן נשמתו היתה כוללת כל נשמות שהיו ושעתידין להיות, כמ"ש במדרש (שמות רבה פרשה מ' פסקה ג') שיש שהיו תלוים בשער ויש צראשו ויש צעיניו כו', שכלל פרטוף נשמתו היתה כוללת [פרטוף] כל הנשמות, כמ"ש רז"ל (יצמות ס"ב ע"א) אין צן דוד צא עד שיכלו כל הנשמות שצגוף. והיינו שנכללו בגופו של אדה"ר, ר"ל בקומת נשמתו שהוא צניור גוף ממש צתרי"ג צחי' שבו כידוע, שע"ז נאמר (קהלת א ט) אין כל חדש תחת השמש, שכל דבר שצעולם כבר הוכן

בתחילה במע"ב, ונכלל הכל באדה"ר. וכמו כן עולם א"ק הזה שאנו מדברים בו, הוא כולל וחובק בו כל העולמות אצ"ע וכל הפרטים שבהם, וכמו שכל הנשמות וכל גופי בני אדם שנולדים זה מזה, (ו)הם מסתעפין אחד מחצרו, וכל אב הוא סיבה לצן שנולד ממנו, וכן הוא צנשמות שיצאו ונכללו צנשמתו של אדה"ר, כל נשמה מסתעף ותולדה מן הנשמה שקדם לו צמדרגה. וכמו כן הם כל העולמות, הם עלולים זה מזה והולכים ממדרגה למדרגה, וכולם נכללים בא"ק, יש מהם תלוים בשער, ויש צעינו, ויש צחוטמו, ויש צאזנו כו'. כידוע שקוד ר'ש'ר'ד' שצא"ק ממנו נשפעים לעולמות התחתונים בסוד ניקודין תגין אותיות, וסוד השערות דצגלגלתא הוא בסוד שם ע"ב שבו טעמים כמו שית' צנתיבות הצאים צס"ד. וזה סוד מקום צית המקדש אשר

מאיר הפתח

האפשרויות עם ב' נקודות (דהיינו אָ יָאָ יֵאָ יֶאָ יִאָ יֵאָ יֶאָ יִאָ, ואחר כך יָאָ יֵאָ וכו') הרי ל"ו (ו' פעמים ו') ולכן יש ל"ו פעמים שם הוי"ה שהוא גימ' תתקל"ו, ועוד קמ"ד אלפין (ל"ו כפול ד') סך הכל יש תת"ף, עכ"ל. 90. עי' ע"ח טנת"א פרק ה'. 91. עי' שעה"כ קרה"ת פרק ג' כי ספר הוא בחי' ב' שמות א-היה דיודין"ן וההי"ן העולים חדש ועם כ"ח אותיותיהם הם בגי' ש"ם והם ספר"ר, עכ"ל.

ובתיקונים ק"מ ע"ב, ועי' ניצוצי זהר על הז"ח הנ"ל שמביא תשובת הגאונים לגבי ענין זה. 89. עי' בגר"א ס"י כ"ג ע"ד שמביא מהפרדס של הרמ"ק - י"ב שעות היום הם נגד י"ב צירופי הוי"ה ובכל הוי"ה יש תת"ף תיבות נגד תת"ף חלקים שיש בשעה והם ו' נקודות, ה' תנועות גדולות (קמץ צירי חולם חיריק ושורוק) ושב"א, ולכל אות משם הוי"ה מצרפים אות אל"ף בכל

יסקו דוד המע"ה ושמואל הנביא (שמואל א' יט יט) צניו"ת
 צרמ"ה, שצהמ"ק הוא כלל כל הצריאה וניור כולם, וכולל כל
 מע"צ צקוד (צראשית ה א) ז"ה ספ"ר תולדות אד"ס

שכתצתי למעלה. ורמ"ה הוא סוד אד"ס קדמו"ן והוא
 צהמ"ק שהוא ניו של עולם שכולם כלולים צאד"ס קדמו"ן
 כמ"ש, והנן מאוד.

פתח ב

וצריך שתדע שא"ק שאנו מדברים בו הוא
 הממלא כל המקום החלל הזה⁹², וכל
 העולמות אשר יבוארו לפנינו הם נכללים בו,
 והוא סובל את כולם וכל העולמות הם לבושים
 אליו. והיינו, כי כלל הבריאה נכלל בד' חלקים:
 הא', הספירות, והם כחות אלקות הבונים כל
 הבניינים והמשפיעים והמנהיגים אותם. (ב'),
 והנשמות. (ג'), וכחות הנבראים עליונים
 המשפיעים למשרתים והם המלאכים שנבראו
 לעשות שליחותו ית' להנהיג העולם התחתון.
 (ד'), ועולם התחתון ובכללו הגלגלים וכוכבים
 וד' יסודות התחתונים ודצח"ם וכל אשר בהם,
 והם נקראים בשם ד' עולמות אבי"ע כמו
 שיתבאר בס"ד.

ונמצא שענין השלמות הזה הוא הסובל כל
 הנבראים והם כלולים בו, שהכל לפי
 ענין המושרש שם, ששם הוכן כל ההכנות
 הצריך לעולמות האלה שיצאו מן הכח אל
 הפועל, ושם הוא עלייתם ושלמותם. וגם הוא
 מתלבש בהם, ור"ל שפעולת כל העולמות אלו
 הוא על ידו, לפי ההכנות שהוכנו בו ממש, כמו
 נשמה המתלבשת בגוף. אבל אינם יכולים לקבל
 ממנו כי אם לפי ערכם, לפי הסדר שצריך
 בשביל הנהגת התחתונים, ולפי הצריך לעבודה.
ולכן כתב הרב ז"ל (טנת"א פרק א') שכל
 עולמות אבי"ע אינם מתחילים להלבישו
 רק מטיבורו ולמטה⁹⁴. וענין זה יתבאר באורך
 בס"ד בנתיבים הבאים, וכל מה שלמעלה מן
 הטבור אינו אלא בבחינת קיבול שכרם וגדר
 עלייתם בסוף במדרגות יותר עליונות מה שלא
 ניתן עתה שיתראה זיוום למטה, וזהו כוונת
 מאמר הקדוש רשב"י בתיקונים (קל"ד)⁹⁵ ת"ח
 כמה עולמות אינון דאינון מתלבשין ומתרכבין
 בספיראן כו'. והיינו כל העולמות שהם בא"ק
 שחלקים מהם הם מתלבשים בספירות
 דאצילות, וחלקים היותר עליונים אינם
 מתלבשים בהם, רק מתרכבים בהם כרוכב על
 סוס שהם למעלה למעלה ממדרגת הנהגת
 הנבראים כפי שהם עתה. ובאמת העולמות
 שבא"ק הם עד אין מספר זה למעלה מזה, שכל
 עולם הוא (עולם) [אילן] שלם מענפים ושריגים

וכל אלו הד' מסודרים בסדר א' אשר כיוון
 אליהם המאציל ית"ש שכך צריך בשביל
 גילוי השלמות וגילוי תכלית רצונו ית'. וכל מה
 שראוי לתחתונים לפי הנהגתם ומעמדם לפי
 ערך העבודה שלהם, הוא מתחיל מעולם
 האצילות ונשלם בתחתית עולם העשיה. אבל
 א"ק הוא השורש לכולם, ור"ל שם הוא הסיודור
 לפי ערך השלמות ושכר הראוי לנבראים אחר
 שיתוקנו (ו) ע"פ סידור היקף הבריאה, והוא ענין
 עליות העולמות למעלה ממדרגה למדרגה
 שיהיה לעתיד לבא שיעלה למעלה בא"ק כמ"ש
 הרב (ע"ח סדר אצילות פרק ב')⁹³, ויתבאר
 בנתיבות שלפנינו בס"ד.

מאיר הפתח

והענין כי מטיבורו ולמטה הוא לבר מגופא, ואין נחשב
 בכלל הפרצוף, והטעם כי בכל פרצוף פרסה מחלק
 בטיבורו ומסלק כל האורות למעלה מן הפרסה, ולכן כל
 הפרצופים שעד הפרסה נכללין בו כי כל שלמטה כלול
 בשל מעלה רק שאין נחשבין בו שם כי בטלים הם לנגדו
 שם, עכ"ל. 95. בתיקו"ז המודפס עם ביאור הגר"א הוא

92. ע"י לקמן אח"ף פתח ה'. 93. וז"ל, הנה ישכיל
 עבדי ירום ונשא וגבה מאד, ישכיל מעשיה בסוד ונחמד
 העץ להשכיל עץ הדעת, ירום מיצירה, ונשא מבריאה,
 וגבה מאציל' מא"ד אותיות אדם הוא א"ק אז יבוא משיח
 בע"ה, עכ"ל. 94. ע"י בהגר"א על ספד"צ ט"ז ע"א,
 וז"ל, וכן בא"ק, האצילות מתחיל מטיבורו ולמטה,

זה אין לנו השגה כלל ולא לשום נכרא בעולם, והוא סוד הפנימיות של א"ק, ואין אנו מדברים רק מזיו הנשפע ממנו דרך ד' החושים רשר"ד שיתבאר בס"ד, והוא סוד ההכנות לנבראים. וגם בזה א"א לדבר רק בדרך רצוא ושוב⁹⁸ מה שצריך בשביל החקירה מאצילות ולמטה, והיאך יצאו מן הכח אל הפועל עד שנתקנו בצירור הראוי לתחתונים להנהגתם ושפעם ופעולתם והבן.

ועלים ופירות כולל כל הענין שבכל העולם מצורך העבודה והתיקון שנעשה ע"י לכל א' לפי עבודתו ומדרגתו זה למעלה מזה. שאין צדיק דומה לחבירו⁹⁶, וכל מצוה מתקן תיקון אחר בבריאה, שהם העולמות שמנחילים לכל צדיק וצדיק⁹⁷ לפי ערך מדרגת עבודתו ותיקונו. ולכל אלו שרשים עליונים מאד הוכנו הכל בא"ק הזה, שהוא הנושא של כל מקום החלל וכל ענין הצמצום נעשה ברצונו יתברך. ובכל

פתח ג

וביאור אלו הדברים הוא, כי הנהגת העולם נתחלק לשתי מדריגות, והוא הנהגה כללית והנהגה פרטית. הנהגה כללית הוא ענין הנהגה טבעית, שבבחינה זו אין הפרש בין עבודה לעבודה, והשפע נשפע לכולם בשוה לקיום הנבראים. והנהגה זאת נקרא בחינת עיגול¹⁰¹, ר"ל שכמו שהעיגול הוא כדור שוה בהיקף אין שייך בו ימין ושמאל מעלה ומטה כלל, כמו כן אין הפרש בהנהגה הזאת בין מדת החסד לדין, והיינו שהוא ית' הנותן חיים לכל הברואים בשוה לקיומם כפי ערכם ומהותם כמו שהוא השפע למטה לדצח"ם שבעולם השפל, שהוא ית' משפיע שפע לדומם שיהיה מקיימו ומעמידו על עמדו שיהיה במדרגת הדומם. כמו

ועולם א"ק הזה הכולל וחובק בתוכו כל העולמות וכל ד' חלקי אבי"ע והנמצא בהם. הוא מתחלק לעשר ספירות בשתי בחינות עיגולים ויושר, והיינו שנתחלק לי' עיגולים זה תוך זה כגלדי בצלים, חכמה בתוך כתר ובינה בתוך חכמה כו'. וכל ספירה מהם נחלק לי"ס פרטיות, וכל פרט ופרט מי"ס⁹⁹ פרטי פרטיות, וכן עד"ז עד מלכות דא"ק והם נקראים בבחינת נפש. ובתוכם מתפשטים י"ס בצירור אדם, ונקרא יושר דא"ק והוא מדרגת רוח. והוא כדמות אדם כלול מרמ"ח אברים¹⁰⁰ מצטיירים בצירור ג' קוין ימין ושמאל ואמצע, וכן בכל ד' חלקי עולמות אבי"ע יש בהם בחינת עיגולים ויושר.

מאיר הפתח

להרהר שוב למקום שלכך נאמר רצוא ושוב ועל דבר זה נכרת ברית, עכ"ל. 99. נדצ"ל לי"ס. 100. עי' בהגר"א על תיקו"ז קט"ו ע"ד, וז"ל, דרמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת הן נגד זו"נ רוח ונפש וכו' ורמ"ח מ"ע הן נגד רמ"ח איברים ושס"ה מל"ת הן נגד שס"ה ימי השנה דהאדם והזמן הן נגד דו"ג, עכ"ל, וזה ג"כ פשוט דברי הע"ח עגו"י ב' וז"ל, הקו ההוא מתפשט ביושר מלמעלה למטה מראש גג העליון של עיגול העליון מכולם עד למטה מתחתית סיום כל העיגולים ממש מלמעלה למטה כלול מי"ס בסוד צלם אדם ישר בעל קומה זקופה כלול מרמ"ח אברים, עכ"ל. 101. עי' ברמח"ל בקל"ח פתחי חכמה אות י"ג וז"ל, סוד התמונות - מראים הדברים לפי טבע התמונה ההיא למטה ממש, והעיגול מראה הנהגה טובבת בלא חילוק הנהגת חסד דין רחמים, אלא כמו

דף קנ"ט ע"ב, ולשון התיקונים הנמצא אצלנו הוא בשינוי קצת, וז"ל, תא חזי, כמה עלות סתימין דאינון מתלבשין ואינון מורכבין בספירן, עכ"ל, אבל גירסת המחבר הובא בע"ח עגו"י פתח ד'. 96. מקורו בע"ח סדר אצילות פרק ב' שאין לך יום שדומה לחבירו ואין צדיק דומה לחבירו ואין בריאה דומה לחבירתה, עכ"ל. 97. עי' עוקצין (פ"ג מי"ב) אמר רבי יהושע בן לוי, עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק שלש מאות ועשרה עולמות, שנאמר (משלי ח), להנחיל אהבי יש ואצרתיהם אמלא. אמר רבי שמעון בן חלפתא, לא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום, שנאמר (תהלים כט), יי עז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום. 98. ע"פ ס"י פ"א מ"ח, וז"ל, עשר ספירות בלימה בלום פיך מלדבר ולבך מלהרהר ואם רץ פיך לדבר ולבך

מדרגות רבות לפי ערך דין וחסד, טוב ורע, עליה וירידה, והוא בחינת ציור אדם. והיינו שציור אדם ברמ"ח אבריו הוא ממש ציור ערך האור העליון הנשפע לפי ערך התורה והמצות שהם ג"כ מתחלקים לתרי"ג בחינות, רמ"ח מצוות עשה ושס"ה ל"ת בציור אדם ממש, ולפי ערך עבודת האדם למטה משתנה ג"כ מצב כל הנבראים, או שיהיו נופלים ממדרגתם או עולים יותר למעלה, או שיתרבה אורם או שיתמעט. ובאמת בחינה זו הוא מדרגה יותר עליונה מבחינת העיגולים שהוא תכלית כוונת רצונו ית' כמ"ש כמה פעמים, והוא בפנימיות העיגולים, ר"ל עומק המחשבה שבהם. וכולם נמשכים אחר בחינת היושר הפנימי, שגם בחינת קיומם בעיגולים כפי הטבע שנבראו בתחלה, תלויים ועומדים אחר בחינת הנהגת היושר, שהוא המסודר לפי ערך העבודה של בני אדם.

וְזֶה הנהגה שמובדלים בזה ישראל מכל עובדי אלילים כמ"ש רז"ל (יבמות ס"א ע"א) אדם אתם, אתם קרויים אדם וכו'. והיינו שאו"ה שלא נתנה להם התורה והמצות, קיומם והעמדתם הוא בבחינת עיגולים, והיינו לפי הטבע שניתן בתחילת הבריאה מצד חסדו ית'. והם נקראים בחינת חיצוניות העולם בכללו, מאחר שאינם פנימיות כוונתו ית"ש בבריאת עולמו. אבל ישראל להם ניתן התורה ומצותיה וכללותיה ופרטותיה, ממש בציור אדם שהוא תכלית מעלת האדם שעליו נברא הכל שיהיה מתנהג ע"פ התורה. והם נקראים בחינת יושר של העולם שהוא בציור קוין ואברים, שהוא קומה שלימה המסודר ע"פ דרכי התורה ופרטיה.

וְגַם הנהגת או"ה ג"כ משתנה לפי ערך שינוי מצב ישראל ועל פי עבודתם, לפעמים להעניש אותם, ולפעמים להיטיב אותם, הכל על פי עומק השגחה הפנימית הזו אשר הוא מסודר על פי התורה ומצות שישראל עוסקים בה*.[1] נמצא שבאמת ההשגחה העיקרית

כן נותן שפע לצומח שנותן בו נפש הצומחת, ובנפש הצומחת הוא נקרא צומח. וכן לבעלי חיים, וכן לאדם בבחינת נפש המדברת. וכל מדרגה יותר גבוהה כוללת מה שתחתיו וחובק אותם, כמו שהדומם אין בו אלא נפש הדומם לבד ועליו מקיף הצומח ויש בו נפש הצומחת ובנפש הצומחת נכלל ג"כ כח הדומם¹⁰². והמופת לזה שאם הצומח מתייבש ונעקר מן הארץ אז נעשה עפר ונרקב ונשאר בו נפש הדומם לבד. וכן הבע"ח יש בו נפש (החיוני) [החיים], ובתוכו כלול נפש הצומח שבו מתגדל הבע"ח ובתוכו נפש הדוממת. והמדבר יש בו נפש המשכלת, ובתוכו כלולים שאר נפשות זה תוך זה, וזה למטה ממדרגתו של זה. אכן אעפ"כ נקרא שהכל השקפת השי"ת עליו בשוה נותן חיים לכל א' שיתקיים בערכו. וכן הוא למעלה בד' יסודות, חובק כל א' חבירו, שהמים מקיפים העפר, והרוח מקיף יסוד המים, ויסוד האש ליסוד הרוח והאור. ואח"כ למעלה הגלגלים וכוכבים ומזלות, כל אחד כולל את מה שתחתיו ומקיף זה ע"ז, וכן הוא למעלה למעלה. וכן השפע הנשפע בהם הולך ממדרגה למדרגה ג"כ בכלל לפי ערכם ומעמדם הכל בשוה, ר"ל בבחינת נטות רצונו ית' בקיום הנבראים כל א' לפי מה שהוא, ובחינה זאת הוא מה שהיה בתחילת הבריאה שנבראו כולם בחסדו ית', שאינם תלויים בקיום העבודה. וזהו ענין שפע הנשפע לכל הנבראים שע"ז נאמר (נחמיה ט ו) ואתה מחיה את כולם¹⁰³, והוא ית' זן בחסדו כל בשר. ונמצא שבבחינה זו נקרא שכל הנבראים עלולים זה מזה, וכלולים א' בתוך חבירו המקיף עליו והוא עילתו, והוא בחינת עיגולים שבעולם.

וּבְחִינָה ב' נקראת בחינת יושר, והיינו כמ"ש למעלה שתכלית הבריאה היה בשביל הבחירה והעבודה, וכל הנבראים תלויים בזה שיהיה ההנהגה בדקדוק גדול על כל פרט ופרט לפי עבודת בני אדם. שמצד זה יש שינוי

מאיר הפתח

פרק א'. 103. עי' ברמח"ל בדעת תבונות אות קס וז"ל, כי הכבוד העליון הוא השורה בכל מקום והוא המחיה

השגחה כללית לפי מהות הספירה היא וזה בסוד ההשתלשלות, עכ"ל. 102. מקורו בע"ח קיצור אבי"ע

כע"ח גם בבהמה והוא נפש הבא מן הארץ כמ"ש (בראשית א כד) תוצא הארץ נפש חיה וגו', ורוח הוא באדם לבד כמ"ש (איוב לב ח) אכן רוח הוא באנוש וגו', והוא עיקר מדרגת האדם¹⁰⁴, ובו תלוי כל העבודה, והוא העולה והיורד, ובא באדם לתקן נפש הבהמיית שלו, והוא מן השמים ומדרגה זאת ניתנה לישראל והוא מ"ש (יבמות ס"א ע"א) אדם אתם, אתם קרואים אדם כו'.

וכמו כן ניתן לישראל אמצע העולם בארצנו הקדושה שהוא במרכז הארץ והוא הפנימיות בכולם, שהוא סוד בחינת יושר שהוא באמצע בחינת עיגולים, וכמו שבחינת עיגולים בא בתחלה, ואח"כ בחינת יושר, כמו באדם פרטי, שתחלה כשנולד קונה מדרגת נפש ואח"כ כשזוכה מקבל מדרגת רוח כמ"ש הרב הקדוש בזה (ע"ח שער המוחין פרק י"ב)¹⁰⁵. כמו כן תחלה לא נתגלה אומה הישראלית בעולם עד אחר שבא אברהם אבינו וממנו התחיל להתגלות בחינת יושר הזה, והוא שנתברך (בראשית יב ב) ואעשך לגוי גדול, וממנו יצאו ישראל, ולכך אמר לו הוא ית' (שם יב א) לך מארצך וגו' אל הארץ וגו', ונתן לו אה"ק למורשה שהוא בחינת יושר דעולמות כמ"ש. ולכן נקרא אברהם אדם¹⁰⁶, האדם הגדול

ההולכת בסדר ציור דמות אדם בכל הפרטים, הוא רק בישראל לבד, ומזאת ההשגחה העיקרית, משתלשל ומסבב תמיד בכל יום ובכל רגע גם ההשגחה כלליות על העכו"ם, לא לפי מעשיהם, אלא לפי מעשה ישראל שבתוכם. ולכן, בעת שהיו ישראל עושים רצונו של מקום, היו נתונים עליון על כל גויי הארץ וגו' (דברים כח א) לפי שהיה מאיר מאד בחינת יושר שלהם באור הפנים עליון.

אבל על ידי שקלקלו מעשיהם נתעלם האור הגדול הזה, ומושגחים בהסתר פנים ביושר ודקדוק עצום ובדין גמור, וזה גורם שהחיצוניות מתגבר יותר על הפנימיות, וישראל הם בגלותא. וכן הוא בכל עולם ועולם, שהיושר שבאותו עולם הוא (שמו) [זיון] הנמשך לנשמות של ישראל ובכל עולם לפי מקומו, שנשמותיהם של ישראל הם קו פנימי, ונמשכים בפנימיות כל העולמות והוא בחינת היושר שלהם. ובחינת עיגולים של כולם, הוא הנמשך להאיר לאו"ה ולשאר נבראי מטה. וכן הוא למעלה באצילות מדות ההנהגה והשגחתו ית' והמשכת אורו להם, הוא באלו ב' המדרגות בבחינת פנימיות ויושר לישראל, ובבחינת חיצוניות ועיגולים לאו"ה ולנבראי מטה***. ולכן בחינת עיגולים נקראת בכ"מ בערך מדרגת נפש ובחינת היושר נקרא במדרגת רוח כידוע, שנפש נמצא בכל

מאיר הפתח

וגם הוא בה' מדרגות, כי תכף כשנולד נכנס בו נפש דרוח, אח"כ כשנגמר בשני היניקה כלי אמצעי דז"א נכנס בו רוח דרוח, וכשנכנס בו לבוש אמצעי דאמא עם המוחין דיניקה שמצד אמא אז נכנס בו נשמת רוח, וכשנכנס בו לבוש אמצעי דאבא שהם הקרומות עם המוחין שמצד אבא אז נכנס בו חיה שברוח, וכשנכנס בו כלי לבוש אמצעי דנה"י דא"א שהוא הקרומות ובו המוחין שמצד א"א אז נכנס בו יחידה דרוח, והרי נשלם הרוח לגמרי אח"כ בעיבור ב' דגדלות אז נכנסת בו הנשמה דז"א גם הוא ע"י מדרגות כי תכף נכנס בו נפש שבנשמה ואח"כ וכו', עכ"ל, ועי' עוד שער הגלגולים הק' ז' בעת שנולדו זוכים לנפש ובהיותם בן י"ג שנה ויום אחד אם יזכו מעשיהם יכנס בהם גם הרוח ואם יזכו עוד הנה בהיותם בן כ' שנה יכנס בהם הנשמה ג"כ ועד"ז עד סיום הכל, עכ"ל. 106. עי' עוד בדברי המחבר שיח יצחק (ש"ט ע"א) וז"ל, אברהם אבינו, שורש מחצבתינו,

את כל הנמצאות והעיד הכתוב (נחמיה ט ו) ואתה מחיה את כולם ועל כן נאמר (ישעיהו ו ג) מלא כל הארץ כבודו, עכ"ל. 104. עי' ליקוטי הגר"א בסוף ספד"צ ל"ז ע"ד וז"ל, והענין כי הרוח באדם הוא האדם, אבל הנפש הוא המדרגה למטה ממנו, והנשמה למעלה ממנו והוא מדרגת מלאך כידוע, עכ"ל, ועי' יהל אור ח"א כ"ח ע"ד וז"ל, הענין של נר"נ, נשמה היינו השכל אינו בגוף האדם אלא מזלו ושורה עליו, והרוח הוא כח ההרגש שבאדם, והנפש הוא כח החיוני הצומחת שבאדם, עכ"ל. 105. וז"ל, קודם שנעשה כלי החיצון דז"א, אז כבר היה בו קודם העיבור בחי' נפש דנפש שהוא הבל דגרמי, ובעיבור כשנעשה כלי החיצון דז"א אז נכנס בו רוח דנפש, וכשנתלבש בו כלי החיצון דאמא שהם המוחין, נכנס בו נשמת נפש, וכשנתלבש בו כלי החיצון מוח דאבא, נכנס בו חיה דנפש, וכשנתלבש בו כלי מוחין דא"א נכנס יחידה דנפש, אח"כ ביניקה נכנס בו הרוח,

אברהם, וממנו התחיל בחינת השגחה זאת הפרטיית שיהיה על פי התורה והמצוות.

בענקים (ירושלמי שבת פט"ז ה"א) שהוא בחינת יושר בציור אדם בעל רמ"ח אברים בגי'

*בית נתיבות

כל גוי הארץ וגו', ולכן נקראים ישורון. וכן כל זמן שהיו ישראל צא"י, היו מתנהגים ע"פ ניסים, אך לא כ"כ בגילוי כמו במדבר אחר שנסתם הצאר וגזר מיתה על משה רע"ה שהוא כלל נשמות ישראל¹⁰⁸. והוא כולל כל צחי' יושר דכל העולמות¹⁰⁹, והוא סוד ו' דכל הולך על גחו"ן (ויקרא יא מצ) דצאמנע ס' ריבוא אותיות התורה (קידושין ל' ע"א) שהוא קו הנמשך ציושר ציוור אדם, סוד מ"ה דמש"ה. והש' הוא ג' קווי"ן¹¹⁰ שהוא ציושר, מה שא"כ צעיוגולים כמ"ש הרב זלצה"ה. וזה סוד שציקש משה רע"ה מאיתו ית' אחר שנגזר עליו מיתה, יפקוד ה' וגו' אלהי הרומות לכל בשר איש על העדה וגו' (במדבר טו כב), כי בכל דור מאיר נשמת משה¹¹¹ בהיותו גדול שצדור, והוא נגזר צו צקוד (קהלת א ה) וזרח השמש וצא השמש וגו', שהוא כולל כל ישראל כל צחי' יושר של כל העולמות שהוא צחי' רוח העולמות, והשיב לו הוא ית' (במדבר כו ית) קח לך את יהושע איש אשר רוח צו וגו', כי איש כזה ראוי להנהיג את ישראל שהנהגתם תלויה צקוד צחי' יושר כמ"ש, ע"פ התורה והמצוות. וכן לאחר שנחרב צהמ"ק וישראל צגלות, ג"כ מתנהגים ע"פ מדה זו, רק שהוא צהקתר פניס. כי צחינת היושר הוא מתעלם הארתו מנד שאינס עושים רצונו של מקום כ"כ. והחילונית מתגבר, אצל הכל הוא צדקדוק עזום ע"פ התורה והמצוות, וצלא תורה ומצוות אין להם קיום לישראל, שהם אינס תלוים רק צצחי' יושר לצד, וז"ס מ"ש (שבת קנ"ז ע"א) אין מול לישראל. והוא סוד חילונית המולות וכוכבים שהם כגלדי צללים זה צתוך זה, וסוד גלגל הוא ס"ו, כי הס' הוא סוד

וזה סוד צ' עניני ההנהגה שאנו רואים בעולם: א', הנהגה טבעיית הנרמז צסם אלהים שצו העולם מתנהג צטבעי, והוא צא מצחי' עיגולים וחילונית דאצילות¹⁰⁷, והוא נשפע ג"כ אל חילונית ועיגולים דכל העולמות צי"ע. ומשם נשפע ג"כ לגלגלים וכוכבים ומולות, שהם ג"כ צחילונית שלהם צקוד עיגולים שהם משפיעים לתחתונים, ועולם כמנהגו נוהג לפי משטרם צארץ. והצ', הוא הנהגה הניסיית שהוא ית' פועל נפלאות בעולם לצדד הטבע, ומשם הנהגת ישראל, ולפי ערך מעלתם, כך מתגדל הארת צחי' יושר דאצילות וכל עלמין צי"ע, עד שהארת העיגולים ועניינם מתצטלים נגד צחי' יושר הפנימי.

וזה"ש הנהגה שהיו מתנהגים ישראל מעת יצ"מ שהיה שידוד כל המערכות, ונעשה נפלאות (גדולות) בעולם, והליכתם צמדבר מוקפים צענני כבוד, וניתן להם לחם מן השמים וצאר, כי אז היה מדרגתם גדולה מאוד ע"י התורה שקצלו, שהוא סוד גילוי דמות אדם צתרי"ג מצוות. ונתגלה ענין צחי' יושר עד שצחי' העיגולים היה מתצטל לגמרי, וגם הנהגת הטבעי היה משעוצד להנהגה זו, גם צאו"ה צשציל ישראל לטובתם, כמו שהיה צמכות מצרים, וקי"ס, ומפלת עמלק, ומלכי כנען, וכדומה. והוא צחי' גילוי שם הוי"ה, צחי' רוח דעולמות. והוא סוד מ"ש (דברים לג ה) ויהי צישורון מלך וגו', אחר שהזכיר מעלת ישראל צאומרו (דברים לג צ) ה' מסיני צא וגו' (שם ג') אף חוצצ עמיס וגו' (שם ד) תורה צוה לנו משה וגו', ולכן ע"י נתגלה צחי' יושר דעולמות, והאיר מדרגתם של ישראל להיות (דברים כח א) עליון על

מאיר הפתח

ולכן ת"ת בדעת הוא כמ"ש בפרשת משפטים דף קכ"ג ע"א מעוי בדעת אתתקן עייל ברישא אתתקן ואתפשט לגו, דהיינו הת"ת שהוא המעיים והוא הטבור נתקן בדעת, ולכן נשמת משה שהוא סוד הדעת ו' דגחון שומר על הת"ת שלא תשתכח מכלל ישראל, עכ"ל, רואים מכאן שהו' דכל הולך על גחון הוא נשמת משה רבינו שעומד נגד הנחש. 110. עי' בהגר"א על תיקו"ז מ"א ע"א וז"ל, ד' חיות (המרכבה) הן ג' בחג"ת ש' דמשה וד' אדם במ"ה דמשה וכו' והיא אינה ממותקת שהיא דיני"א במלכות אדני, ועי' עוד יהל אור ח"ב י"ב ע"ג וז"ל, ש' דמשה מצד כללותו באבות ועיקר שמו מ"ה דמשה והוא מל' באסתלקותא לכתר, עכ"ל. 111. עי' שער

נברא בריאה חדשה ממש אחרי שהושלך בכבשן האש, והיה נידון לשריפה וכל העומד לשרוף כשרוף דמי, והוא יתברך הצילו מהאש הגדולה באמיתת יחודו, כמ"ש נאה ליחיד להציל את היחיד, ולכן אינו מתייחס אחר תרח אביו כי היה ממש בריאה חדשה מאתו יתברך שלא ע"י אב ואם, כאדם הראשון ממש, ולכן אמרו רז"ל שנקרא אדם כמ"ש האדם הגדול בענקים, עכ"ל. 107. עי' לקמן פתח ט'. 108. עי' מדרש תנחומא בשלח פ' י' וישמע יתרו וגו', למשה ולישראל עמו, שקול משה כנגד כולם, עכ"ל. 109. עי' בהגר"א על ספד"צ י"ד ע"ד וז"ל, וכ"ה כאן בתחלת יציאת הדעת שיצא מו"ק של א"א, לכן מלביש לת"ת של א"א כידוע שת"ת כולל ו"ק,

צורת אדם אשר תלוי בהנהגת התורה צרמ"ח מ"ע ושק"ה ל"ת, ובחי' יושר נקרא טוב מטעם הג"ל. ולכן ניתנה ע"י משה רע"ה שהוא כולל כל ס' ריבוא נשמות ישראל וכולל קן הפנימי צסוד ו' דגחון. והענין כי כלל הכל מתחלק לג' בחי' שאמרו, אורייתא וקצ"ה וישראל חד הוא¹¹³. והיינו, המאורות שהם כל העינים שאנו מדברים בספירות ופרופים דאילנות והנמשך מהם הם הנשמות, והתורה הוא המשכת המאורות לנשמות כמ"ש החסיד האלוקי מוהרמ"ח לואטנו ז"ל בכתביו (אדיר צמרוס דף קי)¹¹⁴, ומשה הוא שורש לכל נשמות ישראל, ולכן נמסר לידו מטה ה' לעשות נפלאות בעולם, וכל הנבראים יהיו נמשכים אחר רצונו. ויצטל הנהגת הטבע לפניו שהוא בחי' עיגולים הנמשך אחר היושר, וזה סוד מסו"ה משה (שמות לד לג) שהוא בחי' מ"ה שקיז דאילנא לגו (תיקו"ז י"ט ע"א) סוד אדם, וסו"ה הוא העיגול ויושר והוא נקודת הדעת שהוא פנימיות של ז"ת סוד ז' ימי צראשית. והיינו, אם לא היו ישראל עושים את העגל, היה בחי' יושר דעולמות מתגבר לגמרי והיה נתקן העולם

עיגולים והו' הוא היושר המתפשט בהם, והוא פנימיות הגלגלים והמזלות, והו' הוא סוד התלי¹¹² נחש צריח שהוא המהפך כל המזלות וטבעם, ובהם תלוי כל הניסים ונפלאות הנעשים בעולם. שלכן התחלת המופתים לפני פרעה היה צתינים, שע"ז נצטל כל כוחו והיה התחלת שידוד הטבע והמזלות. וזה סוד המטה שנמסר למשה שהוא סוד בחי' יושר של כל העולמות, שע"י התורה שאז צי"מ נצחרו ישראל להיות לעם סגולה, להיות נקשרים צבחי' יושר של כל העולמות. והוא סוד מ"ה דמט"ה, והט' שצאמנע הוא ט' כלים דיושר צניור ג' קוויין חצ"ד חג"ת נה"י צראש צטן גויה צמוחין ידים ורגלים, והוא סוד תכלית כוונתו ית'. והוא מה שכתב צצריחת האדם (צראשית א לא) והנה טוב מאוד, וזהו ט' דמטה סוד טוב.

והוא מ"ש רז"ל צמס' נמחות (נ"ג ע"ב) יבוא טוב ויקבל טוב מטוב לטובים, יבא טוב זה משה, ויקבל טוב זו תורה, מטוב זה הקצ"ה, לטובים אלו ישראל. והיינו, שמפרש שלכן נתנה תורה לישראל שהם צאים מצחי' יושר דעולמות

מאיר הפתח

בשביל התורה וכו', וקב"ה הוא בינה כמ"ש בכ"מ וכו', והנהגת העולם בז"ת בשביל ישראל ותורה וכו', עכ"ל. [ע"י לש"ו דע"ה ח"ב טו ע"ג וז"ל וכמ"ש זהר יתרו צ' ע"ב אורייתא וקב"ה כולו חד וכו' והוא מה שאמרו (דהיינו שאין כזה לשון בחז"ל) קב"ה ואורייתא וישראל כולו חד, עכ"ל] 114. וז"ל, אך הענין דע, כי לכל מאור יש סגולה פרטית, ולפי הסגולה ההיא פועלים כל שאר המאורות, כי כולם נכנסין בכל פעולה מפני ההסכמה, וזה כבר מבואר בכמה מקומות, והנה בזהוה אמרו, כי הקב"ה והתורה וישראל אחד הוא (זח"ג עג) וצריך להבין זה הענין היטב, אך צריך שתדע כי הנשמות יוצאין מן המאורות, ובאמת כל המאורות כלן מראש האצילות ועד סוף העשיה יצאו מהם נשמות, כמבואר במ"א, ואמנם זה הכלל צריך שיהיה תמיד בידך, שאורות הספירות לפי התולדה שצריך שתצא משם, כך הם מתחלפות להשתוות אל התולדה, והנה הארת הספירות להוצאת הנשמות היא הארה היותר עיקרית, שכל שאר הארות אליה כמו ענפים, והנה ההתפשטות הזו של המאורות להוציא הנשמות הוא בכח חדש ודאי בהם, לבד הכח הצריך להם לעצמם, וההתפשטות הזו היא התורה, שיש בה כל כך חלקים כמו הנשמות היוצאות מהם, ועל כן נאמר שהתורה היא שורש לנשמות ישראל, ונמצא שיש ג' דברים, המאורות, והנשמות היוצאות מהם, והתפשטות המאורות לעשות הנשמות, ואלו הג' דברים הם, קב"ה ואורייתא וכנסת

הגלגולים הק' ל"ו. 112. ע"י בהגר"א על ספד"צ י"א ע"ג וז"ל (תיקון) י"ג (הוא) מזל תחתון כנ"ל, וכ"ה בכל י"ג, כמו ב"ג דגילופין יש שני גילופין שכוללים את כל הגילופים, והן נכללין בא' שהן זו"נ, כמו שני המזלות כידוע, והוא ג"כ במזלות הרקיע, י"ב מזלות, ותלי, שהוא כמלך שהוא נקרא תנין כידוע, ובו נאחזין כל צבא השמים ונכללין בו, וכ"ה באלו הגלופין, א' שכולל את כולם ונקרא תנין, והוא מתפשט באורך הראש, וממנו מתפשטים כל הגילופים לכאן ולכאן, כמ"ש בא"ר שם (קכ"ח ע"ב) חוורא דיליה אנהיר לתליסר עיבר גילופין לארבע עיבר בסטרא חדא ולארבע עיבר בסטרא דאנפוי ולארבע עיבר בסטרא בסחריני אחרא וחד לעילא דגלגלתא, ר"ל ארבע לאחוריו וארבע וארבע לב' צדדי הפנים וחד על הראש, והוא התנין שכולל את כולם, והוא דמות הנחש מתפשט באורך על כל הראש ולכן נקרא תנין, עכ"ל. 113. לא מצאתי כזה לשון בזהר אלא רק בנפה"ח (ח"ד פ' י"א) וז"ל, ולזאת עיקר חיותם ואורם וקיומם של העולמות כולם על נכון, הוא רק כשאנחנו עוסקים בה כראוי, כי קב"ה ואורייתא וישראל כולא חד, עכ"ל, אבל כתוב בזהר (ח"ג ע"ג ע"א) בזה הלשון ג' דרגין אינון מתקשרין דא בדא קב"ה אורייתא וישראל, וע"י הסבר הדבר ביהל אור ח"ג י"ט ע"א וז"ל, כי ישראל אחידין בכ"י, וכן קיומא דכ"י בעולם אינו אלא בישראל וכו', ותורה ידוע דרגה, והוא ית' שוכן בקרב הארץ

שיהיה לפעמים הסתרת פנים והטבע שולט עדיין, ולכן אח"כ הורחב לשום על פניו מסו"ה, והוא גלגל אד"ס עיגול ויושר, והצנן.

בשלימות כמו שיהיה לע"ל, והוא הארת פני משה וקירון אור פניו כמ"ש (במדבר ו כה) יאר ה' פניו אליך וגו', וע"י העגל חזר הקלוקל ונתגבר ג"כ בחי' העיגולים וגרס

** בית נתיבות

צמע"ב. אצל בחי' יושר הפנימי הוא משתנה תמיד ע"פ התורה והעבודה לפי הזמן, ויש בו עליה וירידה וכן הנהגת הטבע אין צו שינוי כלל, משא"כ הנהגה הפנימית שהיא מבחי' יושר, דרגא דאדם, והוא משתנה בכל יום (ו)לבושין דאיהו לביש צנפרא כו' (תיקו"ז ע"ב ע"ב). ולכן בכל יום מסתלק בחי' יושר דחמה צלילה למעלה מן הרקיע, ולמחר נכנס צו בחי' אחרת כמ"ש צמ"א מזה באריכות (אפיקי ים סנהדרין ז"א ע"ב). ורוז דברי הזוה"ק והתיקונים אינם מדברים רק מבחי' יושר דעולמות, רק במקומות (מועטים) הזכירו גם בחי' עיגולים, כי עיקר עסקינו ועבודתינו הכל הוא ציושר לצד, ולכן גם דברי רז"ל באגדות ומדרשים הם צבחי' זו.

ומזזה תצין סודות נסתרים, יתגלו לך כמה דברים צדרי חז"ל מה שדברו בענייני הגלגלים ומזלות, ומענין יסודות התחתונות שצאריך, שנראים לכאורה תמוהים מאוד וסותרים הדברים שנתבררו היפוכם. כעין מה שכתוב (פסחים ז"ד ע"ב) שצלילה החמה מהלכת למעלה מן הרקיע, וכן תיקנו אנשי כנה"ג בצרכות ק"ש, הפותח בכל יום דלתות שערי מזרח וצוקע חלוני רקיע כו'. כי באמת הם לא דברו מענין חילוניות הגלגלים ומזלות, אלא מבחי' הפנימיות שלהם שהוא סוד בחי' יושר שזהו השייך לישראל וצריך לעבודה, והוא ע"פ התורה הנמונה לנו, שבאמת צבחי' עיגולים דעולמות לא שייך (שינוי) זמנים ולא עליה וירידה וחילוף המצב, כי הוא עומד לפי הצריחה שהיה צמחילה

פתח ד

שעיקרו להשפיע בשוה כל א' לפי מה שהוא, אין הפרש בין עובד אלקים לאשר לא עבדו (מלאכי ג יח). אך מ"מ הוא נמשך אחר בחינת יושר שבפנימיותם, שע"ז משתנה גם הנהגת הטבע. וכמו שענין הנהגת האו"ה משתנה ג"כ הכל לפי ערך עבודת ישראל, וכן שפע המזלות וכל היסודות, הם משתנים על פי העבודה. וכמו שהיה בנס חנניה מישאל ועזריה שהאש לא הזיק להם וכדומה, וכמ"ש (תענית כ"ה ע"א) אצל רבי חנינא בן דוסא מי שאמר לשמן וידליק כו' וכל ענין גילוי הנסים והנפלאות או התעלמם, הכל לפי זכות ישראל שהיושר מתעלם או מתגלה, ומ"מ הכל תלוי ביושר לבד.

וגם בחינת העיגולים שייך בו קצת בחי' ימין ושמאל¹¹⁵. והיינו כי אנו רואים שגם בבחינתם נובעים נבראים התחתונים והיסודות, אף שהם בבחינת עיגולים זה מקיף את זה, מ"מ משתנים לבחינת קווים חד"ר, שהרי יסוד האש¹¹⁶ הוא בחינת דין, ויסוד המים בחינת חסד, ויסוד הרוח הוא (ה)ממוצע, בחינת רחמים. וכן הכוכבים וגלגלים אף שכל א' מקיף את חבירו מ"מ יש שהם משפיעים דינים, ויש חסדים כידוע. וכן (הוא) בנבראי מטה, האריה טבעו חסד, והנשר רחמים, והשור הוא מצד דין כידוע (זהר ח"ב פ' ע"ב), ומ"מ נקרא שאינו בבחינת קוין מצד שאינם מסודרים על פי עיקר התורה והעבודה להיות ההשגחה בפרטות, רק

מאיר הפתח

העיגולים ושם יתבאר לך איך גם ב"ס העיגולים יצדק בהם ימין ושמאל ואמצע עם היותן כדמיון עיגולים זה תוך זה, עכ"ל. 116. עי' בהגר"א על ספד"צ א' ע"ב וז"ל, ואמר שם שלש אמות א"מ"ש, יסודן כף זכות וכף חובה ולשון חק מכריע בנתים, ור"ל ג' קוין חסד דין

ישראל, והבן זה מאד, עכ"ל. 115. עי' ע"ח עגו"י ענף ב' וז"ל, ובענף ג' בענין יו"ד עיגולים דעולם הנקודים יתבאר איך גם בחי' י"ס של העיגולים יש בהם בחי' קוים ממש עם היותם עיגולים מלבד בחי' הי"ס של היושר הנעשה בציור מראה אדם ע"ש ושם תכלית דרוש

פתח ה

שיזדכך יותר ומביאו לשלמות יותר נכבד כמו שיהיה לעתיד לבא כשיקום הגוף בתחיה ויזדכך מאד, ויהיה ראוי להיות נצחי, ואז יוכלו להאיר בו גם שני הבחינות של יחידה וחיה ג"כ. ואפילו מדרגת נר"ן שהם בחינת אור פנימי שאינם מתפשטים בכל אדם, ואין זה בכל זמן כמ"ש בזוה"ק ובכמה מקומות (זהר ח"ב צ"ד ע"ב) דכשנולד אז לא יהבין ליה רק נפשא מסטרא דבעירא, ואח"כ כשזוכה, אז נכנס בו הרוח, וזכה יתיר יהבין ליה נשמתא. וגם בזה יש כמה מדרגות והם נר"ן של נפש, וכן של רוח, וכן של נשמה, והוא מבחינת עשיה או יצירה או מבריאה. וגם בזה יש כמה מדרגות, או מנר"ן של מלכות דעשיה, או של ז"א דעשיה, או של בינה, וכן ביצירה וכן בבריאה, ובזה יש מדרגות לאין מספר, הכל לפי זכותו של האדם, ולפי ענין עסקו בתורה ובמצות שהם תרי"ג בחינות נגד תרי"ג שבגוף. שבכל מצוה יש כמה מדרגות בקיומה לפי גדר עבודתו, אם ביראת העונש או ביראת הרוממות או מאהבה, ובכל דבר מדרגות רבות ועצומות שבזה נבדל כל צדיק מחבירו, וכפי זכותו כך מאירים אברי גופו ומזדככים ביותר עד שנכנסים בו יותר מדרגות עליונות מבחינת נר"ן שלו.

אבל מ"מ אי אפשר לשום אדם לעלות למדרגה גדולה כזו, עד שבחינות חיה ויחידה שלו יתלבשו בגופו בבחינת אור פנימי, שאם היה כן היה האדם חי לעולם, שבחינות אלו של חיה ויחידה הם למעלה ממדרגת אחיזת הרע שבו, וע"י שנכנסים בו מתבטל הבחירה ממנו לגמרי, ולכן לא יזכה שום אדם לזה רק

אלו ב' בחינות יושר ועיגולים יש בכל א' מהם פנימיות וחיצוניות בכלים שלהם. ואור הפנימי שלהם מתחלק ג"כ לב', אור פנימי ואור מקיף. ונבאר תחילה (ענין) אור פנימי ואור מקיף מהו עניינו, והוא שכבר נתבאר למעלה בנתיב הצמצום, ששורש הכל הוא הקו ורשימו. שהרשימו הוא המקום הפנוי שנשאר אחר שנסתלק האור הגדול מן החלל הזה, שהוא ענין סילוק בחינת בלתי בע"ת ונשאר רק לפי ערך מה שראוי לנבראים לקבל והם הנבראים הנבנים במקום החלל הזה. שכל א' הוא חלק א' מן הרשימו, ור"ל מה ששיער ברצונו ית' שראוי להם. וכן הכלים דאצילות הוא שיעורי המאורות המאירים מאתו ית' לקיום הנבראים והנהגתם. והקו הנכנס בהם הוא בחינת רצונו יתברך המתלבש בהם ופועל רק לפי ערך המקבלים לבד, וזה נקרא אור פנימי¹¹⁷ כמו הנשמה שמתלבשת באברי האדם שפועלת בהם לפי כח האברים הגופניים. אף שבעצמם הם פעולות רוחניות, וכמו שהוא בנשמה, שאין כל הנשמה מתפשטת להתלבש באברי הגוף, רק חלקים ממנה, והם בחינת מדרגת נר"ן, אבל נשאר ממנה חלק העליון שאין יכול להתלבש כלל בגוף והוא בסוד אור מקיף, והם בחינות חיה ויחידה שכל בחינות נר"ן הוא רק כנקודה לבד נגד אור החיה והיחידה, ובחינתם הוא להאיר על הגוף מלמעלה להשלימו ולהביאו למעלה יותר גדולה¹¹⁸, עד שיוכל להביאו למדרגת נצחיות. וכל זמן שאין הגוף מזדכך כל כך, אין השני מדרגות הנ"ל יכולים להאיר בגופו ולפעול פעולתם, אבל משקיף עליו

מאיר הפתח

האחת היא נשמה פנימי שבתוך גוף האדם וזו באה עם האדם, השני היא נשמה בבחי' צלם הנקראת אור מקיף וזו נשארת למעלה בעולם העליון ועומדת על ראש האדם, וזו עומדת בבחינת צנור אחד על ראש האדם

ורחמים, שהן השלשה ספרים שנפתחין בר"ה, מים חסד, אש גבורה, אויר ממוזג בין חום לקור מכריע בנתיים, עכ"ל. 117. ע"י בהערה הבאה. 118. ע"י שער מאמרי רשב"י י"ד ע"א וז"ל, לכל אדם יש ב' בחינות נשמה,

לעוה"ב אחר התחיה, שאז יזדככו הגופים לגמרי וביער רוח הטומאה וגו'¹¹⁹. ואעפ"כ אלו שני הבחינות מאירים עליו מלמעלה, לסייע

לאדם להביאו לגדר שלימות זו של הנצחיות, ולהעלותו למדרגה יותר גדולה מכפי מה שהוא עתה.

פתח ו

וכמו כן הוא בכל העולמות, שיש בהם כלים ואור פנימי גוף ונפש, שאין לך דבר שאין בו נפש פנימי המתלבש בו לקיומו ולחיותו בסוד (נחמיה ט ו) ואתה מחיה את כולם¹²⁰, ואפילו הדומם ויסוד העפר יש בהם אור פנימי וכח החיוני השופע מלמעלה וכן כל הגלגלים והכוכבים, וכמו שהוא בחמה פנימיות וחיצוניות, אור וכלים, שהוא סוד גניזת האור הראשון במאורות כמ"ש במקום אחר (גדלות דז"א כט) באריכות מזה. וכל העולמות הם עתה במדרגה פחותה, כפי ערך עבודת האדם למטה, שכ"ז שאינו שלם בתכלית שלמותו, עד שאין בחינת חיה יחידה שלו יכולים להתלבש בגופו, כמו כן בכל הנבראים אין אור הפנימי המתלבש בהם נכנס בהם בשלמות, ולכן העולם הוא מתנהג כפי שהוא עתה, בין בבחינת הנהגה טבעית ובין בהנהגה הניסית שהוא ענין עיגולים ויושר כמ"ש למעלה (פתח ג'). ועדיין לא נשלם העולם, ויש כמה קלקולים ודברים רעים לפי ענין עבודת האדם, וגם המאורות אינם מאירים כראוי עד לע"ל, שאז יהיה נשלם תקון האדם שיזכה למדרגת חיה ויחידה שיהיו נכנסים בגופו, שאז (על ידי זה) יסתלק הרע לגמרי, אז גם העולמות התחתונים ועליונים יעלו ממדרגתם, שהכלים שלהם יזדככו יותר ויוכלו לקבל מדרגה יותר גדולה מן האור המתלבש בהם שהוא הנפש שבהם. ולכן גם המאורות יאירו ביותר, כמ"ש (ישעיה ל כו) והיה אור הלבנה כאור החמה, ואור החמה יהיה שבעתיים

כאור שבעת הימים וגו' כמדרגתם הראשונה שעלה במחשבה בתחילה קודם שנתקלקלו הנבראים על ידי חטא של אדם הראשון, כמו שיתבאר בס"ד בנתיב שבירת הכלים (פתח ג').

וכן נבראים התחתונים יעלו למדרגה יותר גדולה, ויתרבה השפע גם בדומם וצומח ובבעל חיים, כמו שכתוב (שבת ל' ע"ב) עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות כו', ויתרבה הברכה בצומח, וכן בבעלי חיים (ישעיה יא ו) וגר זאב עם כבש וגו', וכן בַּמְדַבֵּר (ישעיה סה כ) כי הנער בן מאה שנים ימות (פסחים ס"ח ע"א) גם באומות העולם כו'. אבל עתה כל זמן הנהגת שית אלפי שנים אין הנבראים בשלמותם, מאחר שאין אור הפנימי נכנס להתלבש בהם בשלמות, ועיקר האור נשאר למעלה המקיף עליו המשקיף על קיומו להביאו למדרגה הגדולה הזאת אשר יהיה לעתיד, ואפילו בחינת נר"ן המתלבש תוך הכלים שהם הנבראים, אינו מתלבש בהם תמיד בשוה, רק עולה ויורד, שהכל תלוי לפי עבודת האדם, ולפי מדרגת ישראל שלפעמים נכנס בהם חלק יותר גדול ממדרגת נר"ן, ולפעמים פחות. לכן השפע בצמחים ובבעלי חיים למטה אינו במדרגה שוה תמיד, רק לפעמים מתרבה ולפעמים מתמעט. וכן בגלגלים וכוכבים שבזמן הבית היו מאירים יותר כמ"ש (יואל ב י) שמש וירח קדרו וכוכבים אספו נגהם וגו', וארז"ל (ברכות נ"ט ע"א) מיום שחרב בית המקדש לא נראה רקיע בטהרתה

מאיר הפתח

מן הארץ. 120. עי' ברמח"ל בדעת תבונות אות קס וז"ל, כי הכבוד העליון הוא השורה בכל מקום, והוא

שיכול האדם לעלות למעלה על ידי הנשמה ההיא, עכ"ל. 119. על פי זכריה יג ב וז"ל, ואת רוח הטמאה אעביר

כו'. וכן בצבא מעלה במלאכי השרת כמ"ש (חגיגה י"ג ע"ב) כתוב אחד אומר שש כנפיים וגו', וכתוב אחד אומר וארבע כנפיים וגו', כאן

בזמן שבית המקדש קיים כו', וכן הוא השינוי בהם בכל עת ובכל זמן, לפי ערך הכנת ישראל ומדרגתם.

פתח ז

וכן הוא באצילות למעלה, שממנו נשפעים כל הנבראים שבג' עלמין ב"ע, הכלים הם הכחות המשפיעים לעשות נבראים (ו)להנהיגם לפי מה שהם, (ו)הוא בחינת הכלים שלהם. ואור הפנימי שבהם הוא רצונו ית' המתלבש באלו הכחות והמאורות¹²¹ ג"כ אינו מתראה לפי עצם רצון העליון שהוא לתכלית השלמות שאליו היה כוונת הבריאה, שדבר זה אינו מתראה בהם כי הוא דבר שלמעלה ממדרגת הנבראים, אלא לתכלית השלמות שיהיה אחר שיהיה נשלם קשר הבריאה בעוה"ב. והוא בחינת אור מקיף המשקיף על הכל להביאו לתכלית השלמות שלעתיד. וכעת אינו מתגלה בהם הרצון רק מה שהוא שייך לנבראים כפי מה שהם עתה, והוא בחינת אור הפנימי שבהם שהרצון פועל בהם ומתפעל מהם לפי ענין הנבראים, וזהו תכלית רצונו.

וכשאינן מוכנים לכך, אז המאורות מתקטנים ואינם פונים לנבראים רק במדרגה פחותה, אז אין הרצון מתגלה כל כך. והוא סוד כניסת האורות בכלים דאצילות על ידי בחינת מוחין שהם עולים ויורדים בכמה מדרגות, והם כל השינויים שיש בעליית הפרצופים דאצילות למעלה בשבת ויו"ט ובזמן התפלה הכל לפי עבודת ישראל, כמ"ש האר"י ז"ל שנכנסים יותר מדרגות מנר"ן דאור הפנימי הנכנס בכלים דאצילות.

והרצון המתלבש בכלים ומאורות של הספירות הוא ג"כ לפעמים מתגלה במדרגה יותר גדולה, והוא כאשר המאורות מאירים לנבראים במדרגה יותר גדולה כפי שהם מוכנים לכך, אז יתגלה רצון הפנימי ביותר.

וכמו שהוא באצילות, כן הוא בעולמות שלמעלה בא"ק שהוא הנושא לכל הבריאה והשורש לאצילות ג"כ, אנו מדברים בו כל הבחינות שאנו מדברים באב"ע מצד שהוא שורש להם, אף שאין לנו השגה בענייני הא"ק שאינו לפי ערכנו ורק מזיו היוצא ממנו בבחינת הארת הד' חושים אנו מדברים, כמו שיתבאר בס"ד בנתיבות הבאים, מכל מקום, מצד שהוא שורש להם, אנו מכנים בו בחינות אורות וכלים אור פנימי ואור מקיף וכל הבחינות שמדברים למטה¹²².

פתח ח

עתה נבאר ענין הכלים שהם מתחלקים לב' מדרגות, והם בחינת פנימיות וחיצוניות. ונבין ענין זה ממה שנבין באדם התחתון שנברא בצלם אלקים כמ"ש כמה פעמים, הנה גוף

האדם יש בו ב' חלקים, פנימיות וחיצוניות, החיצוניות שבו הוא גוף הבשר והעצם שהם האברים עצמם הפועלים כל הפעולות, והפנימיות שבו הם המוחין וצינורות שלו

מאיר הפתח

כל הארץ כבודו, עכ"ל. 121. נ"ל שחסר כאן כמה מילים, כדי לחלק בין או"פ לאו"מ. 122. ע"י בהגר"א

המחיה את כל הנמצאות, והעיד הכתוב (נחמיה ט ו) ואתה מחיה את כולם, ועל כן נאמר (ישעיהו ו ג) מלא

אמצעי, והוא הפנימיות שבו שהנשמה עיקר (שכונתה) [שרייתה] והתחברה עם המוחין והמח מקבל עצם הזיו מן הנשמה, ופועל בכל אבר לפי עניינו.

ומזה בא השנוי בין אדם לחבירו, שיש שמוחו ושכלו יותר גדול מחבירו וכן שינוי כל המדות שבין אדם לחבירו, הכל בא מצד המוחין שבו, [ו]לפי ערך המוחין כך הוא הארת הנשמה בו, נמצא שהנשמה המתלבשת בגוף, עיקר דבקוּתה במוחין, והוא נקרא חצי הפנימי של האדם. אבל חצי החיצוני שבו שהם עצם האיברים, הם רחוקים מהארת הנשמה, ולכן ההרגש אינו ניכר בו כל כך כמו שהוא ניכר במוחין ששם עיקר גילוי ההרגש, וכל כחות הנפש מתראים בהם ביותר*.

המתפשטים בכל אברי הגוף, שמשם יש כל ההרגשות בכל האיברים. וכל התנועות שבהם הוא על ידי הרגשות קרומי המוחין, שהם נותנים כח ההרגש לעין לראות ולאוזן לשמוע ולחוטם להריח, וכן באברי הידים והרגלים לעשות כל א' פעולתו לפי ערך בחינת המוחין המתפשטים בפנימיות, כמ"ש (משלי ג ח) ושיקוי לעצמותיך¹²³.

ונמצא שאע"פ שכל הכחות הפועלים בגוף האדם, אין מתראה לנו כי אם בחיצוניות האברים, מכל מקום עיקר פעולתם בא על ידי הפנימיות, הכל לפי ערך המוחין וקרומין, שמי שמוחו יותר גדול וזך וממוזג, ההרגשים שבו יותר גדולים, והטעם כי הנשמה המתלבשת בגוף (האדם) היא מאירה בו על ידי

*בית נתיבות

ממנו מאוד. משא"כ שכר התורה¹²⁶ ניתן גם צוה"ז כמ"ש (דברים ל כ) כי היא חייך וגו', וכמ"ש (אבות פ"ו מ"ז) גדולה תורה שנותנת חיים לעושה צוה"ז וצוה"ב, שע"י התורה הגוף מודרך פנימיותו ציורה. ואור המקיף הוא בוקע מרחוק מבחוץ, עד שנפגשים זה בזה, אור פנימי ואור מקיף, כמ"ש תלמוד מציא לידי מעשה. וז"ס ב' מצות שניתן לישראל תפילין וציצית, שתפילין הוא בסוד המוחין שבוקעין צראש¹²⁷, והוא נגד אור הפנימי המתדבק במוחין ופנימיות שבו שצוה הוא מקושר עם צורא"ו כמ"ש (צרכות ו' ע"א) את ה' האמרת היום וגו', וכתיב שמע ישראל וגו', וכן בתפילין דמארי עלמא ומי כעמך ישראל וגו', ותפילין הוא מלשון חיבור, כמ"ש (צראשית ל ח) נפתולי אלקיס נפתלתי וגו'. וציצית הוא בסוד הטלית אור מקיף¹²⁸ נגד כלל המעשה (במדבר טו לט) וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' וגו'. וכל א' כולל כל פרטוף אדם שהוא נגד ד' אותיות של השם,

וז"ס ב' מדרגות שיש צעודה, תורה ומעשה, והנה ארו"ל (קידושין מ' ע"ב) תלמוד גדול שמציא לידי מעשה, כי התורה עיקרה בפנימיות הגוף, במוחין שלו לידע ולהבין. משא"כ המעשה הוא בחיצוניות, צאצאים עולם, וע"י עסק התורה הוא מתקרב יותר לזמי' הנשמה שבו, שצוה משיג את צורא"ו ומשיג ראונו ית', שזהו עיקר ראונו שמתגלה ע"י התורה, והשגחתו ית' מתגלה מן העולם כמ"ש צמ"א צוה. אצל עיקר התורה הוא על מנת לעשות, שלזה נצרא האדם בגוף. ונמצא שמצד זה חיצוניות של האיברים הוא מעולה יותר, אצל הוא רחוק מאור המקיף, כי (קידושין ל"ט ע"ב) שכר מצוה צהאי עלמא ליכא, רק הפירות מעט ניתנים לגוף כדי לקיימו שזהו ענין שכר המצות המצוה צורה¹²⁴, הכל מעניינים גשמיים שאינו כתוב צציל קיבול שכר רק הכנה (לקיים) [לקיים] המצות כמ"ש המחצרים צוה¹²⁵. וז"ס אור המקיף מבחוץ כדי להשלימו, אצל עיקר השכר היא רחוק

מאיר הפתח

ששכר מצוה בעולם הבא, אבל שכר תורה שהוא חיי עולם איך שייך בה סוף שהיא עולמית, ועי' של"ה שבועות ת"א ד' וז"ל, לזה שנינו (אבות פ"ו מ"ז) גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושה בעולם הזה, עכ"ל, ונר' שיש עוד ראייה מהתיקו"ז ג' ע"א וז"ל, כי היא חייך ואורך ימיך, כי היא חייך בעולם הזה דא גן דלתתא, ואורך ימיך דא עלמא דאתי עלמא אריכא, עכ"ל. ¹²⁷. עי' לקמן גדלות דז"א פתח נ"ב. ¹²⁸. עי' שעה"כ

על ספד"צ ג' ע"א בהגה"ה וז"ל, וכן למעלה היה ג"כ בענין הזה הסתלקות ותיקון כמו הצמצום והורדת השפע דרך קו וכן דרך פרסה ובכל העולמות כידוע, עכ"ל. ¹²³. עי' רש"י שם וז"ל, ושיקוי לעצמותיך - הוא המוח כענין שנאמר ומוח עצמותיו ישוקה (איוב כא) עכ"ל. ¹²⁴. דהיינו בפרשת בחקתי, ובוהיה אם שמוע וכו' ובוהיה עקב וכו'. ¹²⁵. עי' רמב"ם הל' תשובה פרק ט' הלכה א'. ¹²⁶. עי' בהגר"א משלי טז טו שכותב

לא"ס¹²⁹, והפנימי הוא סוד הזכר שהוא הצחירה והעבודה המתלבש עתה בכלים, להביא אח"כ לשלמות בעוה"צ צסוד (סנהדרין ל"ז ע"א) יום שכולו שבת צחי הנקצה, ששם השכיחה והמנוחה. והוא סוד (ישעיה כו א) ליתן נחש צריח וליתן נחש עקלתון, שאם היו נוקקים זה לזה, והיה מתחבר המקיף צחינוניות הכלים לגמרי עם אור הפנימי שבו, היה מתבטל ענין צנין העולם צצחי' הנהגתו צשית אלפי שנין, שזהו ענין יום השציעי שכולו שבת שהוא חורצן העולם (ספד"צ ל"ו ע"ב) קרן ציובלא אחעטר, ומתבטל המעשה לגמרי. ואז מתחבר אור פנימי והמקיף זה לזה, שרצון האמצעי מתחבר לתכלית הרצון, ולכן סירס הזכר, שאור פנימי אע"פ שדבוק בכלים, מ"מ אינו מאיר אלא דרך צינור לצד לפי כחות הכלים, ולפי ענין הרשימו, והמקיף נסתלק לגמרי, ומאיר מרחוק על הכלים החיצונים, וע"י זה נשלם צנין העולם, ואין להרחיב הדיבור יותר צצברים (ה)עמוקים האלו, והוא רחום יכפר וגו'.

והס ד' פרשיות צתפלין וד' צניית צטלית. והתורה והעבודה הם סוד (צ"צ ע"ד ע"ב) ליתן זכר ונקצה צצראו, ואלמלי נזקקין זה לזה, היו מטשטשין את העולם, מה עשה וכו' סירס את הזכר והרג את הנקצה ומלחה לצדיקים כו'. וביארנו צמ"א שענינו תורה ועבודה, שהם המתצרים את ישראל לצדיהם שצשמים (מלכים א' ז לו) כמעט איש וליות, והס זו"נ תורה ומעשה. שהמעשה צא ע"י התורה ומקבל ממנו כמ"ש (משלי ו כג) כי נר מנורה ותורה אור, ואם היה מתגלה שצר התורה והמנורה צעוה"ז, היה מתבטל ענין הצחירה, שלא היה ענין לרע ולסט"א לפתותו. וזהו שהיו מטשטשים צנין העולם, ולכן סירס הזכר, שעיקר השכר נשאר כמוס לעוה"צ, ובעוה"ז אינו מאיר אלא צהארה מועטת דרך דופן לקיים הצריחה, ושצר המנורה נחעלם לגמרי, דצהאי עלמא ליכא כלל. וע"פ הסוד, ענין הלייתן הוא צסוד אור פנימי ומקיף, שהמקיף הוא צסוד הנקצה, כמ"ש (ירמיה לא א) נקצה מסוצצ גצר, והוא תכלית הרצון מלכות דסלקא

פתח ט

בכחות חוקי ההנהגה והמאורות הללו, הוא דבוק בחלק אשר הוא להוציא נשמות בני אדם ולהנהיגם, וזהו ענין קירוב אור הפנימי לכלים הפנימיים, ועל ידי זה, בבחינת פנימיות שבו, הנשמות וכחות אלו הם זכים יותר, כי מעלות הנשמות גדולה יותר ממעלת המלאכים ושאר נבראים. אבל בחינת חיצוניות של כחות מאורות אלו, הם להוציא המלאכים המשרתים לנשמות בני אדם, ולכן אור הפנימי אינו שייך להם, כי אין הרצון העליון דבוק בהם כ"כ, אבל הם מקבלים ההארה מאור המקיף. והיינו, שאור מקיף נקרא שהוא גדול מן הכלים, ואינו לפי בחינתם. וכך השפעת המלאכים הוא למעלה ממדרגת המעשה והעבודה, שהוא מכוון לפי

וכמו כן הוא במאורות העליונים שבאצילות, הכלים שבו הם חוקי ההנהגה המאירים לנבראים, יש בהם ב' בחינות אלו, פנימיות וחיצוניות, ויש בהם כמה מדרגות של פנימיות וחיצוניות. ובחינה אחת הוא, כי ידוע שכחות מאורות של האצילות הם החוקים ששיער א"ס ית' לברוא כל הנבראים ולהנהיגם, והם מתחלקים לב' בחינות, הא' היא לברוא מלאכים למעלה להיות משרתים משמשים לנבראים ביצירה, וכן כוכבים ומזלות למטה בעשיה, וכן דצח"מ וד' יסודות למטה. וחלק הב' הוא להוציא נשמות של בני אדם שהם כוללים כל הפנימיות של ג' עלמין בי"ע¹³⁰, וכן האדם למטה. ונמצא, שעצם רצונו ית' המתלבש

מאיר הפתח

יש בחי' ב' והוא הפנימית שבו שהוא כעין נשמה אל הגוף שמבחוץ, ומבחי' זו נבראו נשמות בני אדם הצדיקים התחתונים, עכ"ל, וע"י שעה"כ ר"ה ב' זה שייך

ציצית פרק ב', וע"י ע"ח עיבורים פרק ד'. 129. ע"י לעיל הערה 43. 130. ע"י ע"ח עיבורים פרק א' וז"ל, המלאכים כולם הם מבחי' חיצונית דו"נ דאצילות, אמנם

שבו, שבו כל ההרגשים וכל המדות נפעלים בו¹³², וכל המעשה בא על ידו, וזהו תכלית בריאתו בשביל הבחירה כמ"ש (צמצום פתח א'). והוא הדבוק בנשמה המתפשטת בו, שהוא תכלית שלמותו ומ"מ כלי החיצוניות הוא זך יותר, ר"ל שבו מתגלה המעשה ונראה לעין הרואה, אבל מ"מ מצד שבחינת הפנימיות שבו הוא העיקר בבריאה, וכלים החיצוניים הם רק משמשים לכחות הפנימיות, נקרא שהפנימיות הוא זך יותר, שמתקרב יותר אל הנשמה. שאור המקיף של הנשמה שאינו נכנס בכלים הוא מאיר מבחוץ עליהם והוא רחוק מהם, מאחר שעיקר תכלית השקפתו בשביל כחות הפנימיים, שיוצא מן הכח אל הפועל ע"י המשרתים שהם אברים החיצוניים שהם מתגלים יותר ונרגשים לעין מכחות הפנימיות שבו, והבן.

וכן יש כמה מדרגות בפנימיות וחיצוניות, שחיצוניות של הפנימיות הוא פנימיות נגד פנימיות של חיצוניות, והם חילוקים הרבה ועניינים שונים שנמצאים בחוקי ההנהגה וכחות מאורות העליונים, שחוקים אלו הם פנימיות לחוקים אחרים, כמו שיתבאר עוד בס"ד בנתיב פנימיות וחיצוניות בביאור דברי הרב זללה"ה במקומו. וכמו שהוא באצילות, כך הוא נשרש למעלה בא"ק שהוא הסיבה והנושא הראשון החובק בתוכו כל הבריאה וכל הכחות שבאצילות, ולכן גם שם יש אלו ב' בחינות, פנימיות וחיצוניות או"פ ואו"מ, והבן מאד.

חוקי ההנהגה שבמאורות של הספירות¹³¹. וכן אור המקיף אינו לפי ערך הכלים, ולכן בעצמם מלאכים מעלתם יותר גדולה מבני אדם, כי חיצוניות הכלים הוא זך יותר, והיינו שאינם לפי ענין הגשמיים ואין בהם קלקולים ושום רע, אך אור המקיף רחוק מהם, כי עיקר הקפת רצונו ית' מה שהוא סיבה לנבראים בבחינת המלאכים ושאר צבא מעלה, אינו אלא בבחינת הכנה ולהיות משרתים בשביל האדם לבד.

וכן הוא באדם לפי זה שמתחלק לב' חלקים, א' כחות הפנימיות שבו, ב' וכחות המעשה באברים חיצוניים שלו. שהמעשה מתגלה יותר באברים חיצוניים, אבל עיקר הפעולה הוא ע"י הרגשים הפנימיים וכחות הפנימיות שבו, המקושרים עם כחות הנשמה ממש. ובזה תבין מ"ש הרב הקדוש הרח"ו ז"ל (בעץ חיים שער פנימיות וחיצוניות דרוש י') שמזיווג החיצוניות של הכלים נעשים מהם נשמות המלאכים, ומבחינת זיווג הכלים הפנימיים שלהם נעשה נשמות של בני אדם הצדיקים. והוא ג"כ מ"ש שמלאכים יוצאים מזיווג הנשיקין, שהוא מהבלים של הפה מבחינת חיצוניות, ונשמות של צדיקים, מזיווג גופנים שהוא מן המוחין בעצמם, כמ"ש הרב שם, והבן מאד.

וכן הוא באדם הגשמי, שיש בו בחינת פנימיות והם המוחין שמשם כחות ההרגשה, ומ"מ המעשה הוא באברים החיצוניים שהם העצם ועור ובשר. ועיקר מדרגת האדם הוא הפנימיות

פתח י

וחיצוניות, כמו כן הוא בעיגולים דעולמות כמ"ש (לעיל פתח ט) שבחינת יושר דאצילות

כמו שהוא בבחינת יושר שהאור מתחלק לב', פנימי ומקיף, והכלים לפנימיות

מאיר הפתח

ועי' יהל אור ח"א כ"ח ע"ד וז"ל, הענין של נר"ג, נשמה היינו השכל אינו בגוף האדם אלא מזלו ושורה עליו, והרוח הוא כח ההרגש שבאדם, והנפש הוא כח החיוני הצומחת שבאדם, עכ"ל.

לכל האבי"ע. 131. עי' פתח הבא. 132. עי' ליקוטי הגר"א בסוף ספר"צ ל"ז ע"ד וז"ל, והענין כי הרוח באדם הוא האדם, אבל הנפש הוא המדרגה למטה ממנו, והנשמה למעלה ממנו והוא מדרגת מלאך כידוע, עכ"ל,

ע"י עניינים טבעיים. והרי גם בזה יש ב' אלו המדרגות של נשמות ומשרתים, וכן מתלבש בהם אור פנימי וגם מקיפים מבחוץ לעיגולים, היינו מה שרצונו ית' מתלבש גם בהנהגה זאת לצורך הבריאה ולצורך העבודה. שהנהגה החיצונית הזאת היא טפילה לפנימיות וצריכה אליה כפי עומק מחשבתו ית', ומה שפועל לפי ערכם נקרא פנימיות שבהם, והוא המדביק בהם לצורך נשמות ישראל, ואור המקיף הוא מה שאינו לפי ערכם רק תכלית הרצון המשקיף עליו מבחוץ, והוא אינו נוגע בעיגולים מצד חוץ רק משקיף למעלה. וכמו כן הוא בג' עלמין ב"ע במלאכים ומשרתים שהם עשויים להיות שלוחים גם לבחינת הנהגה החיצונית הזאת בדרך הטבע, וכן בברואים שבעולם העשיה, וכן הוא בשורש השרשים בא"ק הזה, והבן מאד.

הוא חוקי ההנהגה והמאורות שהם לפי דמות אדם בבחינת פרטיות לפי עומק המעשה ולא לפי טבע כלל, שבזה יש ג"כ פנימיות וחיצונית נשמות בני אדם ומלאכים משרתים להוציא כחות מאורות אלו לפועל. וכן בכל הנבראים (בכו"מ¹³³) [בכמ"ז בכמ"ד] שצריך שימצא בהם בחינת פנימיות זה, בשביל שלמות הנהגה זאת הפנימית של דמות אדם ע"פ התורה ומצותיה. כן הוא בעיגולים שלהם, שהוא בחינת כחות מאורות שהם להאיר בדרך כלל, לא לפי העבודה רק לפי טבע הבריאה בעצמו כבבחינת השתלשלות להיות זה עלול מזה, וזה נמשך ומתפעל מהעליון שעל גבו, יש בהם ג"כ ענין פנימיות השייך לנשמות הצדיקים, שהרי הנהגה הפנימיות הזה אינו בא למטה בבחינת גילוי רוחניית כמו שהוא למעלה, רק מלובש בגשמיים בבחינת הטבע, שגם הנפלאות נעשים

פתח יא

שלהם, שחכמה ובינה דא"ק מלבושים לבחינת א"א שבו, וזו"נ מלבושים לאו"א, וכן אצילות מלבוש לז"ת דא"ק, ובריאה מלבוש לז"ת דאצילות, וכן הוא בכל הפרטים, כמו שיתבאר באריכות בנתיבות שלפנינו בס"ד.

והכוונה בזה כי בבחינת עיגולים, אין שייך בהם התלבשות עולם בעולם שתחתיו, ולא התלבשות פרצופים כלל, כי כחות מאורות הנהגה בבחינה זו אינם אלא בדרך כללי¹³⁴, בהשקפה כללית על הנבראים לקיימם על עמדם, ואינם עשויים להעלות מדרגה אחת שבנבראים למדרגה יותר עליונה. ונמצא שאין שייכות לתחתון עם עליון ממנו, ואינו מקבל ממנו שלימות העליון העצמי, שיהיה הוא ג"כ במדרגתו, אלא אינו אלא מסובב ממנו כדרך עילה ועלול, שתמיד העלול הוא במדרגה למטה מן העילה שעליו, ומקבל

וצריך שתדע, כי הפרש גדול יש בין בחינת היושר דעולמות ובין בחינת העיגולים. כי בבחינת העיגולים, כל מה שהוא יותר במעלה הוא מקיף היותר חיצון, והיורד ממנו במדרגה הוא פנימי בו ומוקף ממנו, כי עיגולי אדם קדמון מקיפים לעיגולים דאצילות, וכן עיגולים דבריאה בפנים עיגולים דאצילות, וכן ביצירה הוא לפנים בתוך עיגולים דבריאה, וכן דעשיה. וכן הוא בפרטות, דעיגול כתר דא"ק מקיף לעיגול חכמה שלו, וכן יורדים המדרגות מלמעלה למטה. אבל בבחינת היושר הוא להיפוך ממש, שכל מה שהוא יותר עליון הוא יותר פנימי, וכל מה שהוא יותר גרוע במדרגתו הוא יותר חיצון ומלבוש לפנימי שבו, שא"ק מתלבש תוך אצילות, ואצילות בבריאה, ובריאה ביצירה, ויצירה בעשיה, כל עולם מלבוש לעולם שמעליו. וכן הוא בפרטות

מאיר הפתח

133. נראה דכוונתו 'בכל מקום'. 134. כדלעיל עגו"י פתח ג'.

ר"ל מראה בתוכו כחות העליון עצמו, שעל ידו נשלם להיות יכול לעלות למדרגה יותר גדולה. וגם הספירות דבחינת יושר אינם בבחינת כלליות ועיגולים, רק מתפשטים ומגלים כל כחות האורות שלהם בגלוי, והוא ענין התלבשות, שמתלבשים זה בזה, העליון בתחתון להשלימו. ונמצא, שמצד זה מי שהוא יותר יורד במדרגה, הוא נקרא לבוש חיצון המגלה הכחות של העליונים המתלבש ומאיר בתוכו, ולפי ערך מדרגת התחתון לפי ענין העבודה, כך הוא שיעור ההתלבשות שמתלבשים הפרצופים זה בזה. כמ"ש האריז"ל שלפעמים עולים זו"נ בכל הפרצופים דאו"א, ולפעמים רק בישסו"ת, ולפעמים עד חצי הפרצוף, ולפעמים עד ג"ר, וכן כמה מדרגות כמו שיתבאר בנתיבות שלפנינו.

ממנו לפי ערך העלול לבד. ונמצא, שכל שהוא עליון ויותר מקיף, הוא יותר פנימי, שהוא סיבה ראשונה אליו, והעילה היותר עליון הוא סיבה לסיבה. ונמצא, שכל שהוא יותר עלול ויורד יותר ממדרגה, הוא יותר תחתון ויותר פנימי, ר"ל יותר מוקף. ומה שנקרא פנימי יותר, אינו אלא בדרך השאלה, שמצד התחתונים העיגול היותר עליון הוא יותר פנימי, והיותר מרוחק ונעלם מן התחתון, ורק נקרא בשם זה מצד שהוא יותר מוקף ויותר עלול מסיבתו.

מה שא"כ בחינת היושר שהוא לפי מדרגת פרצוף אדם לפי ענין הבחירה שיש בזה עליה וירידה, וקטנות וגדלות, וכל הפרטים שנמצא שהתחתונים עצמם יכולים לעלות למדרגה יותר. והיינו, שהתחתון יעלה למדרגת העליון שעליו, והיינו ע"י שהעליון מתלבש בו,

פתח יב

ויורד גם מצד תחתיים של עיגולים, אבל לא עד סוף כל העיגולים כולם, אלא רק עד עיגול עתיק יומין שהוא בחינת פרצוף כתר דאצילות. וביאור ענין זה הוא עמוק מאוד, וצריך להקדים לך הקדמה אחת, ונבין הענין תחילה מבחינת הרקיעים הסובבים הארץ שהיא באמצע כמרכז, והגלגלים ורקיעים הם מסבבים אותו, וכן המאורות הולכים ומסבבים את הארץ להאיר לדורים עליה. וידוע כי השמש וכל הכוכבים מסבבים בכל יום בכ"ד שעות, בי"ב שעות של היום בחצי אופק העליון מעל הארץ, ובי"ב שעות של הלילה הם מסבבים מתחת לארץ, ואז הוא לילה בערכנו, ויום אל חצי אופק התחתון כידוע כ"ז. ונתבאר במ"א שדברי חז"ל (פסחים צ"ד ע"ב)¹³⁸ שאמרו שהחמה מסתלקת למעלה

והנה צריך שתדע, כי היושר דא"ק הוא העיקרי המתפשט תוך כל העיגולים דא"ק, וכן היושר דאצילות וכל בי"ע הוא העיקרי, שהוא מתפשט תוך עיגולי אבי"ע לפי מ"ש בביאורם היאך בחינת יושר של כל העולמות הוא העיקרי בכוונת הבריאה, והוא כוונה הפנימית שלהם, ובחינת העיגולים הוא בחינה טפילה אליו, ולזאת תדע, כי א"ק הוא הכולל¹³⁵ כל מקום החלל הזה¹³⁶, שהוא כולל כל חילוקי הנבראים ממעלה למטה בכל מדרגותיהם, וכולם נתלים ונמשכים מא"ק וכוללים בו¹³⁷, שהם רק פרטים שלו. ולזאת א"ק דיושר הוא מתפשט בכל העיגולים דא"ק, וגם רגלי א"ק מתפשטים ובוקעים גם בתחתית כל העיגולים הסובבים מתחת רגליו, ובוקע

מאיר הפתח

ובלילה למעלה מן הרקיע, עכ"ל, ועי' ברמח"ל אדיר במרום עמוד רלה, וז"ל, אך האמת הוא, אעפ"י שהגלגלים והכוכבים הם דברים גשמיים, הנה בתוכם מתלבשין פנימיות מהשרשים בסוד הספירות של העשיה, וכל הדברים שתמצא שאומרים רז"ל בענין השמש ושאר

135. בכת"י מייתי הכא שחסרה כאן תיבה אחת (ואולי הוא "את"). 136. עי' ע"ח עגו"י פרק ד', ועי' עוד רמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות לב. 137. בכת"י מייתי הכא שחסרה כאן תיבה אחת. 138. וז"ל הגמ' שם, חכמי ישראל אומרים ביום חמה מהלכת למטה מן הרקיע

לכולם ופועל על ידם, ולכן הוא מתפשט בהם גם למטה בחצי עיגולים התחתונים שהם נקראים בחינה אחרת לנגד בחינת חציו שלמעלה. אבל אין זה רק עד סוף אצילות דעיגולים דלצד מטה, שמאצילות ולמטה הוא בבחינת גבולים שנתנו למאורות להנהגה כפי מדת התחתונים שיכולים לקבלו ולהתנהג ע"י שהוא בחינת הזמן שבשית אלפי שנין דהוה עלמא (סנהדרין צ"ז ע"א). אבל מה שלמעלה מזה שהוא בחינת א"ק עצמו אינו לפי הנהגת הזמן כלל, אלא לפי שלימות העליון שיהיה לע"ל. ובחינת יושר הוא רק לפי השלימות העליון המגיע לעבודה, ולכן אין נכנסים שם בחינת התלבשות יושר דא"ק, ולא נקראו עיגולים דא"ק רק מצד מה שהם נותנים שורש לנבראים בהנהגת הזמן, ולכן אין רגלי א"ק מסתיימים רק עד חצי עיגולי עתיק דאצילות של צד מטה לבד, (ודברים אלו עמוקים מאוד ואין להרחיב הדיבור בהם ולא ניתנו לגלות בכתב, אך כדי להבין עומק דברי האריז"ל, הוצרכתי לדבר בו ברמז מעט, והוא רחום יכפר עון וגו' ודי בזה). שמה שהוא במדרגה יותר מאצילות, אין שייך בו חילוק בין מעלה ומטה כלל, שהוא לפי השלמות העליון שאינו לפי הנהגת הזמן ולפי העבודה, רק בבחינת קיבול שכר ואין הנהגת היושר למטה נוגע שם, כי אם היה נוגע למטה בחי' זו, היה מתבטל הנהגת הזמן והבחירה והיה חוזר הכל לאור א"ס העליון כמו קודם הצמצום. שלכך נתעלם האור למטה כמ"ש בנתיב הצמצום (פתח יג) מזה, ולכן עד עיגולי עתיק שיש בזה שייכות להנהגת הזמן להיות נמשך אחריו, עד שם מתלבש בו יושר דא"ק שהוא הכוונה התכליתית בזה לפי העבודה ולא יותר, והבן מאד מאד.

בלילה וכל הדברים שדברו, הוא רק בבחינת יושר שבהם וכל התוכנים של חכמי או"ה, מדברים רק בבחינת עיגולים לבד.

והנה בבחינת העיגולים יש חציו לצד מעלה שהוא באופק שבו א"ס¹³⁹ שמנקודת זריחת השמש שלשם עד נקודת שקיעתו הוא חצי עיגול העליון. ונגדו למטה ממש חצי אופק השני הוא מקבל מסוף העליון, ואינו עיקרי כמו חצי העליון, שלפי דרכי המאורות הפנימים המאירים בהם, יש בו שינוי בין חצי העליון לחצי התחתון, שבעליון הוא פנימיות אחר ובתחתון פנימיות אחר. אף שמצד העיגולים עצמם אין בהם הפרש כלל, ולכן מה שהוא יום לאופק עליון הוא לילה לתחתון, ומה שהוא לילה (לעליון) נעשה יום לתחתון, וכן הם כל העולמות הסובבים למעלה בעיגולים, אלו שהם סיבות לתחתון, הם ג"כ מתחלקים לב' חלקים, חצי העליון הוא בחינה אחרת, וחצי התחתון לבחינה אחרת. וכל בחינת עליון ותחתון לא שייך כלל בעיגולים, [כי] אין בהם מעלה ומטה כלל כמש"ל, רק מצד בחינת היושר שהוא מתפשט לתוך העיגולים והעיגולים הם טפלים לו, מצד זה יש בחינת מעלה ומטה גם בעיגולים. וכל זה מצד הפנימיות שבהם שבזה מתקשרים העיגולים עם היושר להיות נמשכים אחריו ומתנהגים ע"י, וז"ס המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, וכל הנהגת סיבוב המאורות והנהגת כל הנבראים תלוי הכל ע"פ עבודת ישראל שהם בסוד יושר בציור אדם כמ"ש.

ונמצא שא"ק היושר שבו שכולל כל הנבראים בכל פרטיהם בכל חילוקי ד' עולמות אבי"ע, הוא פנימי לכולם וסיבה

מאיר הפתח

הדברים הנראה לפי הגשמיות, אבל העיקר הוא בפנימיות ההולך לפי דרכי ההנהגה הפנימית, וע"ש שמסביר את הגמרא הזאת. 139. נראה דצריך למחוק המילה 'א"ס'.

הכוכבים שאינן עומדים לפי הנראה לעינינו, מדבר הכל בזה הפנימיות שלהם, שבהם עיקר ההנהגה, ומי שאינו יודע דרכי החכמה אינו יכול להשיג אלא חיצוניות

ממנו¹⁴⁷, והוא בכללות בסוד ד' אותיות הוי"ה, שהוא האילן הכולל לכל האילנות, כמו שכל השמות הם מסתעפים ממנו¹⁴⁸. וידוע שכל שם הוא לפי הפעולה והמאור הנמשך למטה וכולם מסודרים תחת השורש, והם כולם לבושים לשם הוי"ה שהוא סוד חילוקי הפעולות, שהם הכל בחילוקי צירופי שם הוי"ה שמשתנה לפי ענין המלבישים אותו, ובשורש הכל אחד. ונכללים כולם בד' אותיות אלו, והם כלל ד' עולמות אבי"ע, נגד ד' אותיות אלו. וגם אצילות עצמו שכולל ב"ע שתחתיו, הולך תחת ד' אותיות של שם הוי"ה, והוא הזיו הנמשך מא"ק למטה לאצילות שהם בסוד אורות אח"פ שנדבר בהם בס"ד*.

*בית נתיבות

מרכז זה. וגילוי זה אינו אלא ע"י האדם שנצטרך לעבודתו, ולכן בתחילת מעשה צראשית לא הזכיר רק שם אלקים. והקדים שמים לארץ, כי הוא כחות המאורות הפועלים שלא ע"פ העבודה, ונשפע מלמעלה למטה. אצל אחר שנצטרך האדם כתיב (צראשית ז ד) ציוס עשות ה' אלקים ארץ ושמים, שכן יחד שם הוי"ה שכל כחות הצריחה הנקראים צסם אלהים הם נכללים זו הוא מתחיל מן הארץ ממטה למעלה. וז"ס האדם שהוא מורכב מגוף ונשמה, שהגוף הוא

שכל מצוה עושה תיקון בכלל כל הבריאה, והוא מתחדש ומשתנה בכל יום ובכל עת.

ובל אלו הדברים הם מושרשים בא"ק, שהוא למעלה ממדרגת הנהגת הזמן, רק לפי בחינת קיבול שכר היותר עליון, ולפי השורש, ולכן שם הוא חילוקי כל העולמות, ולפי שדבר זה הוא למעלה מהשגת הנבראים כמ"ש (ישעיה סד ג) עין לא ראתה וגו'¹⁴⁶, ולכן אין לנו השגה בהעולמות הרבים ההם שמושרשים בא"ק הזה בפרטיותיהם וענייניהם, כי אין לנו השגה במהותם, רק נדבר בהם בכללות לבד מה שנוגע לשורש אבי"ע, שהוא כחות המאורות שנסדרו לפי ענין הנהגת הזמן. והוא סוד זיו היוצא

וענין שם הוי"ה לא נתגלה צמורה עד שנצטרך אלה"ר, שאז נשלם הצריחה כמ"ש צמדרש (צראשית רצה פרשה י"ג פסקה ג) שזכר שם מלא על עולם מלא. והענין, כי שם אלקים מורה על כחות אלוהיות וגילוי יכולתו והשגחתו הנפרטים, ולכן הוא צלשון צדים ע"ש שהוא כולל כלל כל הכחות של הנצראים צפרטות וכל הנהגתם. אצל שם הוי"ה מורה על יחודו ית', שכל הנצראים וכל כחות מאורות הנשפע להנהגתם הוא לתכלית גילוי יחודו ית', והולכים על

מאיר הפתח

כל הנביאים כולן לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא עין לא ראתה אלהים זולתך, עכ"ל. 147. עי' ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות לב וז"ל, כל עניני הנשמה נראים בפנים, כמו שמפורש בסוד חכמת הפרצוף בדברי הרשב"י ז"ל בפ' יתרו ובתיקונים, והנה שם עושה זיו הפנים כנ"ל, וז"ס הק"ן נהורין והש"ע נהורין שמודיעים מציאות הנהגת הא"א וז"א, אחר כך לפי מה שהיא נכללת שם, מתלהטת ובוקעת ועושה ד' נקבים שהם עינים אזנים חוטם ופה, ותבין מה ענין הבקיעות האלה למעלה, כי אין זה שבקעו פעם אחת ויצאו, אלא גם למטה אם היה הזיו נראה, היו רואים איך מבחינת הנשמה שנכללה כבר בפנים להראות ענינה, נמשך ויצא זיו אחד הבוקע ויוצא ממנו דרך הנקבים האלה ממש, ואין פעולת הזיו הזה אלא לעשות הבקיעות האלו, ומפני שהוא מבחינת נשמה, שעכשיו היא נסתרת כמו שאין נראה הזיו בפנים, כך אינו נראה מה שיוצא מן הבקיעות האלה, עכ"ל.

מ"א אופן ג' וז"ל, כל השמות הכל בשם הוי"ה ב"ה,

אינון כנויין דיליה על שם עובדין דיליה, כגוונא דא ברא נשמתא, בדיוקנא דיליה דאתקריאת על שם פעולות דיליה, בכל אבר ואבר דגופא דאתקרי עלמא זעירא, כגוונא דמארי עלמא אתנהיג בכל בריין ובכל דרא כפום עובדוי דכל אבר ואבר, ההוא אבר דעביד ביה פקודא אתקרי נשמתא לגבי חמלה וחסדא חנא ורחמי, וכו' דאית ב"נ דירית ג' מאה ועשר עלמין, הה"ד להנחיל אוהבי יש, כפום דרגא דיליה דאתקרי יש מאין עכ"ל. תרגום: כל השמות הם כנויים שלו, על שם המעשים שלו, כדוגמא זה ברא הנשמה בדמות שלו שנקראת על שם פעולות שלה, בכל אבר ואבר של הגוף שנקרא עולם קטן. כדוגמא שארון העולם נוהג בכל הבריות ובכל דור כפי מעשיו, כך הנשמה כפי מעשיו של כל אבר ואבר. אותו האבר שעושה בו מצוה נקראת הנשמה לגבי חמלה וחסד ורחמים. וכו' שיש אדם ששורש שלש מאות ועשרה עולמות, זהו שכתוב "להנחיל אוהבי יש", כפי הדרגה שלו שנקראת "יש מאין". 146. עי' גמ' ברכות ל"ד ע"ב וז"ל, ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן

אומיות ועשר נקודות שהוא סוד כזו¹⁵¹, והס ל"ב נתיבות שנצרכו בהם העולם¹⁵¹. שלזה התורה מתחלת ב'ב' ומסיימת ב'ל', שהתורה כוללת כל הצרכים וכל העולמות באותיותיה וקוציה כידוע, והו' באמצע כל הולך על גחון (ויקרא יא מז¹⁵²) הוא סוד הקו של א"ס המתפשט באמצע כל העולמות ככדי להחזיר הרע לטוב, והנחש יתמתק, ויתבטל הרע, ויתגלה היחוד. והוא סוד קצירת רגלי הנחש (בראשית רבה פרשה כ' פסקה ה') שאין לו קיום והעמדה, דשקרא לא קאי (שבת ק"ד ע"א), כי הקו של יחודו ית' מתלבש בכל העולמות להכניע הרע ולהחזירו למוטב, והוא סוד מילוי הו' וא"ו בסוד אח"ד שהוא גילוי היחוד, והכל ע"י שיחזור ישראל ל"ב אח"ד, כמ"ש (יחזקאל יא יט) והסירותי את לב האבן וגו', ונתתי לכם לב צר. והוא סוד י"ג טעמים שהם צכתר, סוד הרצון שהוא סוד היחוד, ועי"ז נשלם שם מ"ה, דבמ"ה זיני נהורא אתפליג עלמא (זהר ח"א נ"א ע"ב), והוא שם אד"ס שהוא תכלית כוונת הצריאה, ועכשיו שכל הולך על גחון יש לו שליטה עדיין, אז הו' לא נתמלא בשלימות, ואינו אלא בסוד קו א' בסוד ו' שהוא הנהגת שית אלפי שנין דהוה עלמא (סנהדרין ז"ז ע"א).

מן הארץ והנשמה מן השמים, כי הגוף נכללים בו כל כחות הנצרכים שנקראים בשם אלהים, וע"ז נאמר (בראשית ה א) זה ספר תולדות וגו', ביום ברא אלקים וגו' צדמות אלקים עשה אותו. אבל הנשמה שבו, מאירה צכחות חלקי גופו להחזיר הכל ע"פ התורה והמצוות, ועי"ז הם הולכים כולם להראות היחוד העליון שהוא נקרא בשם הו"ה. וכן הנשמה נקראת על שם של הקב"ה, והס ה' חלקי נרנח"י נגד ד' אומיות הו"ה עם קוצו של יו"ד, שכל הד' אומיות נכללים (צקון הזה) שהוא תכלית הרצון, שהוא צחי' כתר ששם ע"ס גילוי היחוד תכלית העולה מן התורה והמצוות. וכן ד' עולמות אבי"ע הם נגד ד' אומיות הו"ה, וא"ק הוא צחי' קוצו של יו"ד, ששם הוא למעלה מהנהגת הזמן, רק לפי שלמות גילוי יחודו ית' שהוא עיקר קיבול השכר, שלזה היה כוונת הצריאה. וע"ש זה אמרו רז"ל (ב"ב ע"ה ע"ב) שצדיקים נקראו ע"ש של הקב"ה כו'¹⁴⁹, וע"ז נאמר (ישעיה מג ז) כל הנקרא בשמי וגו', וכמ"ש רז"ל (אבות פ"ו מ' י"ב) כל מה שצרכו הקב"ה בעולמו לא ברא אלא לכבודו כו', והיינו בשביל גילוי כבודו, שמתבטע הטוב להטיב¹⁵⁰. וגילוי כבודו הוא תכלית העידון, והוא כלל הצריאה הנכלל בכ"ב

פתח ב

לזה, כי שם הו"ה נקרא כן מכמה טעמים, הא', מצד הראות מציאותו ית' והנהגתו בהנהגת

ענין זה של שם הו"ה התחיל גילוי מן הזיו המאיר מא"ק לעולמות שתחתיו, והטעם

מאיר הפתח

גדולתו ויזכו להיות מרכבה למעלה להדבק בו ית'. 151. עי' בגר"א ס"י פ"א מ"א אופן ג' וז"ל, והן י"ג טעמים בכתר כמ"ש בתז"ח (כ' ע"ד) ול"ב נתיבות הן עשר נקודות וכ"ב אותיות, עכ"ל, ועי' תז"ח י"ט ע"ד ד"ה כד בעאן, ששם רואים שהל"ב נתיבות החכמה הם השורש לכ"ב אותיות והי' נקודות. 152. קידושין ל' ע"א שזהו חצי אותיות התורה, ועי' בהגר"א על ספד"צ י"ד ע"ד וז"ל, וכ"ה כאן בתחלת יציאת הדעת שיצא מו"ק של א"א, לכן מלביש לת"ת של א"א כידוע שת"ת כולל ו"ק, ולכן ת"ת בדעת הוא כמ"ש בפרשת משפטים דף קכ"ג ע"א מעוי בדעת אתתקן עייל ברישא אתתקן ואתפשט לגו, דהיינו הת"ת שהוא המעיים והוא הטבור נתקן בדעת, ולכן נשמת משה שהוא סוד הדעת ו' דגחון שומר על הת"ת שלא תשתכח מכלל ישראל, עכ"ל, רואים מכאן שהו' דכל הולך על גחון הוא נשמת משה רבינו שעומד נגד הנחש.

עכ"ל. 149. הלשון שם: שעתידין להקרא, וצ"ע למה הוא מזכירו בלשון הוה, ועי' זהר ח"ב ל"ח ע"ב וז"ל, וכתוב (שמות לד כג) יראה כל זכורך את פני הארון יהו"ה מאן פני הארון יהו"ה דא רבי שמעון בר יוחאי, עכ"ל, דהיינו כאן רואים שצדיקים נקראים על שמו של הקב"ה בהוה, ולהסביר הענין עי' עוד בהגר"א על תיקו"ז מ"ב ע"ב וז"ל, וכמו שאמרו הראשונים דכל דבר שיהיה לעתיד הוא עתה לפרקים, וכן הוא בתדב"א רבה פ"ג ס"ד ע"א ויקרא רבה פכ"ז פ"ד, עכ"ל. דהיינו שמה שיהיה לעתיד שכל הצדיקים יקראו על שמו של הקב"ה יש עתה לפרקים כמו אצל רשב"י. 150. עי' ע"ח שער העקודים (פרק ה), לעולם בטבע העליון להאיר לתחתון, ויש לו חשק להאיר בו כמו חשק אמא (אב) לבנים. ועי"ש (פרק ח) ומטבע החסד והרחמים הוא להיות מטיבים בעולם. עי' ע"ח שער הכללים פרק ראשון: כשעלה ברצונו יתברך שמו לברוא את העולם כדי להיטיב לברואיו, ויכירו

בסדר זמנים, שאינם לפי פעולת בני אדם שבזמן, רק הוא בגדר שלימות וקיבול שכר שהוא לע"ל, שהוא למעלה מגדר הזמן. ולכן, שם הוי"ה אין שייך מאצילות ולמעלה, ואין אנו מדברים בשם הוי"ה בא"ק, רק מזיו הנמשך מא"ק ולמטה לאצילות כמו שיתבאר בס"ד. ולפי שאין אנו יכולים לדבר בא"ק בכל ענינו בפרט, מאחר שאינו לפי ערכנו, רק בבחינת שורש לבד, לכן אין אנו מדברים ממנו, רק בסוד ד' אותיות של שם הוי"ה בלבד, שהוא ג"כ בבחינת כלל, שמהוה הכל ומחיה את כולם. וזהו ענין השם הוי"ה שאנו מדברים בו, היוצא מד' חושים שבו, בסוד ראייה, שמיעה, ריח, דיבור, ובסוד טנת"א כמו שיתבאר בס"ד. והם השרשים לכל הפעולות וכל המאורות, שהם סוד הכנויים של שם הוי"ה שכולם מסתעפים ממנו, והוא כלל כל הנבראים וכלל כל העולמות המתחלקים לד' מדרגות אבי"ע כמו שיתבאר.

הזמן שמתחלק לג' מדרגות, היה הוה ויהיה* שהוא עבר והוה ועתיד¹⁵³, וגם מורה על הויית מציאותו ית'¹⁵⁴, וגם מורה על שמהוה הכל ומקיימם¹⁵⁵.

והענין כמ"ש למעלה (צמצום פתח ב') שבאמת אין לנו השגה במציאותו ית' ולא בפעולתו, רק אחר הצמצום מצד הארתו לנבראיו, ואין לנו השגה כי אם במה ששייך לערכנו, והוא מעולם האצילות ולמטה, שמשם התחיל הסידור של הפעולות והמאורות, להיות מסודרים ע"פ הנהגת בני אדם, וע"פ התורה כמ"ש כמה פעמים. ולכן, מאצילות ולמטה נוכל לקראותו בשם הוי"ה, ומה שלמעלה ממנו, אין לכנות שם שם ולא אות ונקודה¹⁵⁶, מאחר שהוא למעלה מהשגת הנבראים. ובבחינתו העליון, שא"א לנו לקראתו בשם, ואין לנו השגה במהותו כלל. וכן בבחינת ההנהגה שע"פ הזמן המתחלק לעבר ועתיד והוה, א"א ג"כ לומר רק מאצילות ולמטה, שלמעלה, אין שם הנהגה

***בית נתיבות**

כמ"ש רבינו הגדול הגר"א מוויילנא זללה"ה צביאורו למיקונים (קכ"א ע"ג) ושורש כל הנמצאים למעלה, ולכן כולם תלויים בשם הוי"ה, וע"ז נאמר (נחמיה ט ו) ואמה מחיה את כולם, והכן.

וסוד שם הוי"ה מורה על כלל הנמצא, שכל דבר יש בו נקודה וקו ושטח¹⁵⁷ ומעוקב, והוא סוד ד' אותיות השם, ה' הוא נקודה, וו' הוא קו, ושטח הוא ה' שכולל ג' קווין כגורת ה', ומעוקב השטח נג' נדדים הוא ה' השני,

מאיר הפתח

ומהותו, אשר על כן נגדרהו בשם ההוא, כל שכן השמות המאורות שאינם על צד ההסכמה ומקרה, אלא הם מורים עצמיות הדבר הנזכר על ידיהם, אך את אשר לא נדעה לא נוכל לגדור בשם, ועל כן אמר אליהו ז"ל בתפלתו, שלאין סוף ית"ש לא נמצא שום שם, כי אי אפשר לגדור אותו בשום שם, אמנם צריך שתדע, כי כל הדברים שאנו מזכירים בסוד דמות אדם, עיקרם אינו אלא מאצילות ולמטה, אבל למעלה אין אנו מכנים שמות אלה אלא בדרך השאלה, ומצד מה שהם שורש לדברים ההם באצילות, עכ"ל. [ע"פ זהר ח"ב מ"ב ע"ב]. 157. עי' בהגר"א ס"י כ"ה ע"ד, יו"ד הוא נקודה קו ושטח (ר"ל י' נקודה, ו' קו, ד' שטח, וכן הוא יו"ה של הוי"ה) עכ"ל, ועי' עוד בהגר"א ס"י ה' ע"ג שיש 'עומק' ולא 'מעוקב'.

153. מקורו בזהר ח"ג רנ"ז ע"ב וז"ל, איהו וכל הויין דיליה סהדין על מארי עלמא, דאיהו הוה קדם כל הויין, ואיהו בתוך כל הוייה, ואיהו לאחר כל הוייה, ודא רזא דסהדין הויין עליה היה הוה ויהיה, עכ"ל. תרגום: הוא וכל ההויות שלו מעידים על אדון העולם, שהוא היה לפני כל ההויות, והוא בתוך כל הוייה, והוא לאחר כל הוייה, וזה סוד שמעידות ההויות עליו, היה הוה ויהיה. 154. עי' בהגר"א בשו"ע אור"ח ה' וז"ל, אם בא לחשוב פי' כתיבתו אין פירושו כן (היה הוה ויהיה) אלא נמצא קיים, עכ"ל. 155. עי' זהר ח"ג רנ"ז ע"ב, יהו"ה מניח תלייא כל הויין, עכ"ל. 156. עי' ברמח"ל אדיר במרום עמוד צא, ואמנם צריך שתדע כי כשאנו מזכירים לאיזה אחד בשם, הוא מפני הכירנו ענינו

פתח ג

ראיה שמיעה ריח דיבור. ואח"כ החושים הם שרי המדינה המקבלים התפקודה¹⁶¹ בתחלה מן הנשמה שהיא המלך, ומוציאים כל פעולה מן הכח אל הפועל ע"י אברי הגוף בכל פרטיהם וענייניהם.

וכמו כן הוא ממש בפרצופים עליונים דאצילות שהם כחות ההנהגה המאירים לנבראים, והמוציאים כל הברואים ומקיימים אותם שהם בציור דמות אדם, ר"ל הולכים אחר כל הפרטים והסדרים הנמצאים באדם, יש בהם ג"כ אלו ב' הבחינות. שהקו הפנימי המתפשט בהם, הוא בחינת הנשמה המאירה בכלים, והוא רצונו ית' המתלבש בכחות המאורות האלו, כמש"ל (עגו"י פתח י') בביאורם. ואח"כ מגלים פעולות המאורות בגלוי לנבראים ע"י ב' מדרגות, א' בבחינת הראש של הפרצוף שהם סוד ג"ר שלהם, שהם המסדרים חוקות ההנהגה, להגדילם או להקטיןם ולסדרם בכל הסדרים, כפי מה שראוי להשפיע לנבראים לפי הכנתם ע"י עבודת התחתונים. ואלו הכחות הם נכללים בד' חושים שהם נפעלים ע"י המוחין, וכפי הארתם, לסדר כל א' לפי עניינו, כמו שיתבאר עוד בס"ד בפתח שאח"ז. ואח"כ נשלם סדר הפעולות בז"ת שהם הם סדרי ההנהגה עצמם, שהם נקראים ז"ת של הפרצוף וכמו שיבואר עניינם בנתיבות הבאים בס"ד.

עתה צריכים אנו לברר ענין הד' האורות כלליות שמתפשטים מא"ק להיות שרשים לד' עולמות אבי"ע, והם האורות היוצאים מד' מקומות מפנים שלו, והם מאח"פ ומענינים שבו, שהם ד' חושים¹⁵⁸ רשר"ד, ונבאר עניינם. הנה, בתחילה צריך שתדע בביאור ענין דמות אדם למטה, שממנו נוכל לתפוס הדברים בדרך משל לדבר במאורות העליונים, שהם מסודרים כפי סדר דמות אדם, והוא, כל פרצוף אדם שלם מתחלק בכלל לב' חלקים, והם הראש עם הפנים שלו חלק אחד, וכל הגוף מתחילת הצוואר ולמטה חלק שני. והיינו, שהאדם הוא ממש כמו המלך המושל במדינה, שהוא יושב על כסא מלכותו, והוא המסדר במחשבתו כל הנהגת המדינה וכל חוקיו. ויש לו שרים היושבים ראשונה במלכות, שהם מקבלים הציוויים של המלך ועומדים על הפקודה למלא את כל דבריו, והם המצווים לאנשי המדינה ושרי החיל היושבים במדינה, להוציא החוקים מן הכח אל הפועל. וכן הוא באדם, שנשמתו שהיא שורה במוחו ולבו¹⁵⁹ הוא כמלך, אשר מן הנשמה יוצאים כל פעולות הגוף בכל הפרטים, שאם הנשמה אינו מאיר באבר א', הוא שובת ממלאכתו, והוא מת ועבר ובטל מן העולם. אבל פעולת הנשמה הוא בתחלה ע"י הראש, ע"י החושים שבד' מקומות שבפנים, ע"י הנקבים הפתוחים בו שמשם יוצא הארת הנשמה ומתגלה להחושים האלו¹⁶⁰, והם

מאיר הפתח

תיקונים כ"ו ע"ב וז"ל, חכמה ובינה אינן נסתרות במוחא ולבא. 160. ע"י ע"ח קיצור אבי"ע פרק י', וז"ל, הד' חושים כ"א יש לו אבר פרטי, והם העין להרגש הראות, והאוזן להרגיש השמע, ואף להריח, והחך לטעום, וכל אלו וכו' חושים נמשכין מהמוח עצמו כי שם עיקרם, אלא שנתפשט הרגשם באלו האברים שזכרנו, וכל אלו נקרא חיצוניות כי הם ממשים וגשמיים, שהם רואים ושומעים, וכ"ז בפועל גמור אך הפנימי נקרא כח המדמה וזהו במוח עצמו וכו', עכ"ל. 161. אולי צ"ל הפקודה.

158. ע"י ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות לב וז"ל, הפנים עשויות להאיר מה שנסדר בפנים בתוך הגוף, ומכל חוש יוצאות האורות מזה, ולכן יוצאים ד' עולמות של ראיה שמיעה ריח דבור וכו', נמצאו כל העולמות רק זיוו והארתו של א"ק וא"ק נשגב מהם יותר ואינו מושג, עכ"ל. 159. ע"י ע"ח פרטי עיבור יניקה ומוחין פרק ב' וז"ל, הנפש נתלבשת בכלי חיצונים, והרוח בתיכון, והנשמה בפנימים, ונמצא כי במוח יש נר"ן אלא שכולם הם בחי' נשמה שהוא נשמת הנשמה ונשמת הרוח ונשמת הנפש ולכן אנו אומרים כי הנשמה במוח, עכ"ל, וע"י

פתח ד

הפועל. וכן הוא סוד חב"ד של כל פרצוף, שהוא המסדר סידורי הנהגת העולם וכל הפרטים שבהם בסדר ישר, פעמים להגדיל הדבר, ולפעמים להקטין או לסדרם בסדר כפי הזמן והעת הראוי לפי העבודה. שבחכמה הם בכלל, ובבינה הוא פרטי הבנת החכמה¹⁶³, ודעת הוא התולדה היוצא משניהם, המתפשט לפעול ההנהגה עצמה בז"ת¹⁶⁴ כפי מה שיתבאר ענין המוחין ואברי הפרצופים בס"ד בנתיבות הבאים. ואלו הכחות המסודרין במוחין במחשבה והעלם, מתגלים בתחילה דרך נקבי אח"פ והעינים.

וענין הנקבים הוא סוד מקומות ופרקי מאורות שבהם מתראים ומתגלים יותר בהארה מרובה, כוחות ההנהגה שנסדרו במחשבה, כמו שצינורי המוחין מתגלים יותר בנקבים שבראש שבאדם. ולפי שכלל כל פעולות של הנהגה שלימה הוא נכלל בד' ענינים אלו שהם רשר"ד, ולכן מתגלים בכלל באלו ד' אברים שבראש כחות מחשבת הפעולות אלו וסידורם. ולכן הם נכנסים תחת סוג ד' אותיות של שם הוי"ה, שכל אות הוא הוי"ה שלימה בפ"ע בסוד ד' מילואים, ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן, שיתבאר ענינם בס"ד. והיינו, שכל כח מפרטי אלו ד' כחות הכוללים הכל, כל א' כולל הנהגה שלמה של כל העולם. רק מתחלקים לפי חילוף נושא המילויים של השמות, שכל א' לפי ענינו משתנה המילוי שלו. ולפי שנושא של כל העולמות הוא הא"ק הזה, שכל העולמות הם ענפים ממנו, לכן מצד השורש אנו מדברים ג"כ

וסדר גילוי הכחות המאירים בד' חושים של הפרצוף, הוא במה שנבין ג"כ ענינם מבנין גוף האדם הגשמי, וכי הוא שידוע שכלל כל הכחות שבו הם ד' חושים שכתבנו, והם באים ע"י הארת המוחין שבו, שהמוח הוא בחלל הגלגולת, שכל אלו הכחות כמוסים במוח שבראש ע"י הנשמה השורה שם ומגלה כחותיה בעצם הזך שבמוח, ומשם נמשכים צנורות אל העין בבת עין הפנימי, ועושה כח הראות שיוצאים כחות הראיה כמו קוין וניצוצות אל דבר המובט, וחוזר ונצטייר אל העין, ומרגיש בכח המוח שבעין את דבר המובט, וחוזר ונרשם במוח. וכן הוא באוזן, נשלחים צינורות מן המוח אל חלל הפנימי שבאוזן, ומרגיש הקול החיצוני שעולה דרך האויר, ומכה בפנימיות האוזן ומבחין הקול ע"י צינורות המוח אשר שם. וכן הוא בחוש הריח בחוטם. וכן בדבור הפה, שהקול יוצא מחיך וגרון ונשלם ע"י האברים המורכבים שם בה' מוצאות¹⁶², ונשלם ע"י הדיבור, והוא ג"כ ע"י כח הנשמה שבמוח ששולחת ניצוצים אל המוצאות ההם.

ועי"ן נבין ג"כ דברי הרב הקדוש ז"ל, במאורות פרצופים העליונים שבכולם מתלבש הנשמה שהוא קו הפנימי סוד רצונו ית' המתלבש בכחות אלו המאורות וסדרי ההנהגה והיא מגלה כוחותיה ע"י המוחין. והיינו שהמוחין הם המסדרים כל הפעולות ע"י שכל, שלא יהיה דבר במקרה אלא בסדר נכון, כדי שיהיו ראויים להיות נשלם ע"י תכלית הרצון של

מאיר הפתח

מגלה אותם בפרט בסוד העובר במעי אמו, עכ"ל.
164. ע"י ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות קכד וז"ל, עיקר כל ההנהגה הוא בדעת, שהוא התולדה היוצאת מכח כל התיקונים שנתקנים מצד חכמה ובינה ולכן הוא יש לו להתפשט יותר מכל שאר המוחין, כי שאר המוחין עומדים בתוך כליהם, כי די להם להמצא בז"א ולעמוד בקו שלהם, אך דעת יש לו להתפשט אפילו בשאר הקוים בכל המדרגות כולם, עכ"ל.

162. שהם פיתוחי חותם המוזכר בע"ח טנת"א ג'.
163. ע"י ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות קיב וז"ל, אימא היא עצמה גילוי המוחין דו"א, ובה נתקנים בפרט כעובר בבטן אמו, זה סוד חו"ב, חכמה הוא כלל, בינה היא התבוננות על החכמה, והוא פרטיות הדבר, ונמצא לפי זה אבא עצמו התפשטות בסוד גילוי המוחין בדרך כלל, וכן כשהוא מוציא אותם מוציא אותם בכלל, ואימא הוא סוד התפרט המוחין וכן כשפועלת פעולתה בהם

בדרך השאלה, אלו העניינים הם אורות אח"פ ששם מתגלה סידור ההכנות הצריכים להנהגה כפי רצון הפנימי המתלבש בו, תחילת הארתם לעשות הכנה זאת הוא בד' מקומות אלו. אך שם בא"ק, אין מתחלקים אלו הד' חושים לפי

סדר מילואי ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן, רק בסדר אחר כפי מה שיתבאר בנתיב שאח"ז בס"ד, כי שם אינם לפי הנהגת הנבראים, רק בבחינת למעלה כפי שית' עוד בס"ד, לכן בהם סדרם משתנה, והבן.

פתח ה

כל העולמות אבי"ע וכל הפרטים שבהם, אינם באים בסדר השתלשלות מא"ק כמו בריאה שמתחיל אחר סוף האצילות וכן יצירה אחר בריאה ועשיה אחר יצירה, אלא הם נמשכים מאיברים דא"ק וגילויים שלו. והיינו כמ"ש הרב הלוצאטו ז"ל¹⁶⁵, שכל החלל הזה אינו אלא מציאות א"ק שלם בכל ענייניו, פירוש בנשמתו וגופו וזוהר שלו, והוא כלל הנהגתו ית' הנכלל בשם הוי"ה, ותחת זה לא יש עניינים אחרים, אלא שבהיות הנהגה הזאת (הנהגה עמוקה) [ההנהגה העמוקה], ולא הבינו אותה. אלא הארתה לבד הוא שנתגלתה לנו, והוא הציור היותר קטן וקצר של זאת ההנהגה, ובכאן בציור הזה שהוא מה שניתן לנו להשיג לפי ערכנו, אנו מדברים בהם בסדר השתלשלות. והמדרגות הם זו תחת זו, והיינו או"א תחת א"א, וזו"נ תחת או"א, וכדומה, אבל כולם אינם הולכים בהשתלשלות מא"ק, אלא זהו הגילוי מא"ק מה שאפשר לגלות מא"ק עצמו, ונחשב זה לחלק מא"ק. וכל המציאות הוא א"ק לפי הסדר של שם הוי"ה,

אלא שא"ק אינו מושג אלא הארתו מושגת, ובה כל העניינים שאנו דורשים, עיין שם. והיינו, שכל פרט מן ההנהגה ומאורות העליונים, הם נתלים בא"ק והיינו, שכל פרט מהם ניתן לנו לגלות מעט מהם בבחי' השייך אצלינו, אבל עיקרו של דבר נעלם מאתנו והוא בחי' א"ק עצמו, והיינו שזיו הנמשך מד' בחינות שבפנים שלו בנקבים הפתוחים שהוא ענייני גילוי מחשבה הפנימי הנתלית במעשה, מאיר בפרצופים של אצילות. שאף שפרצופי אצילות הם נתלים בחצי התחתון של א"ק הזה, והיינו מבחינתה התחתונה שניתן לנו להשיג, כמו שיתבאר בס"ד בנתיבות הבאים, מ"מ שורשם נמשך מן הזיו המתגלה בפנים שלו, שהוא התחלת גילוי כלל הפעולות המאירים מן הנשמה שבפנים שהוא רצון העליון המתלבש באדם הזה. והוא נמשך ע"י הדרגות רבות, שהוא סוד הזיו הנמשך מאח"פ עד הטבור שלו, ומשם ואילך מאיר באצילות שהוא נתלה מן הטבור ולמטה דא"ק כמו שיתבאר באריכות עניינם וסדרם בנתיבות הבאים בעזהש"י.

פתח ו

הארת הנשמה המתלבשת בפנימיות של א"ק הזה. הוא המתגלה ושולח זיו דרך נקבי אח"פ, והוא מתלבש ע"י הכלים שיוצאים

משם, והם יורדים ממדרגה למדרגה. שהבל האוזן הוא במדרגת הנשמה, והבל החוטם במדרגת רוח, והבל הפה הוא במדרגת נפש.

מאיר הפתח

עגו"י ענף ד' וז"ל, א"ק הזה ממלא בעיגול ויושר שלו את כל מקום החלל.

165. ע"י ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות לב, וע"י לעיל עגו"י פתח ב, וצ"ע מה הוסיף הרחמ"ל על לשון הע"ח

והוא מ"ש הרב זללה"ה, שהבל היוצא מב' אזנים, הוא בסוד בינה ותבונה שלמטה, ר"ל שהוא נשמה להם, כמו שלמטה בינה מתחלקת לב' פרצופים. שאם ז"א במדרגה פחותה, אין אימא מאירה בו אלא מהבחינה התחתונה שלה לבד, שהיינו מלכות דבינה שנעשת פרצוף בפ"ע, ונקרא תבונה. וכשהוא במדרגה יותר גדולה ע"פ עבודת התחתונים, אז יכול לקבל הארה מחלק העליון של אימא. והבחינה הראשונה נקראת שמאל נגד הבחינה השנייה של מדרגת בינה, שהוא במדרגה יותר פחותה, כמו שהשמאל יש בו כח פחות מבימין, ונקרא במדרגת דין לגבי ימין, והיינו צמצום והתקטנות האור יותר. וכמו כן בשורש העליון הוא בסוד הבל ב' אוזנים דא"ק, הבל אוזן ימין מאיר לבינה דאצילות, והבל אוזן שמאל לתבונה*. וכן הבל החוטם הוא שורש לז"א דאצילות, והוא ג"כ מתחלק לב' נקבים ימין ושמאל, נגד ישראל ויעקב. והיינו כי פרצוף ז"א הוא עצמו סדור הנהגת ו' אלפי שנין בכל הפרטים שבו לפי ערך התחתונים, שלפעמים הוא מתקטן, ואין המאורות פועלים אלא בהארה מועטת בצמצום, והוא בחינת הארה שהוא מחזה ולמטה, שהוא במדרגת מלכות שבו. ולפעמים, ע"י מעשה התחתונים, הוא מתגדל ומשפיע מבחינת חלק העליון שבו, שהוא בחינת ישראל, ונגדו בשורש, הוא בשני הכלים שבחוטם ששם הרוח.

והיינו, שאין הנשמה שבפנים מגלה כחותיה באלו החושים ולפי¹⁶⁶ ערך ומדרגת הנשמה, אלא לפי בחינת כלים של הגוף, רק הוא בהארה יותר מרובה ובגילוי יותר גדול כמו ערך הרוח, אף שהוא מוגשם, מ"מ דק יותר משארי יסודות. וכן הבל היוצא מנקבי אח"פ, הוא זך יותר מאברים של הגוף עצמם, וכן הוא בד"מ בכחות המאורות העליונים שהם יוצאים מן הרצון הפנימי המתלבש בהם, באים בהתגלות גדול ע"י נקבים אלו, והם נקראים כלים זכים יותר, שהנשמה מאירה על ידיהם, ר"ל כחות יותר נעלמות מכחות המתפשטים למטה להנהגת הברואים, ולפי שאלו החושים כל א' במדרגה יותר גבוה מהחוש שתחתיו, לכן נחלקים אלו ההבלים במדרגות נר"ן, שזה למטה מזה. וגם לפי שמתחלקים בערכם, כידוע שהנשמה הוא בחינת בינה, ורוח ונפש זו"נ, וכמו כן, אוזן הוא בינה, וחוטם ופה הם זו"נ, כמבואר בכמה מקומות. וגם אלו ההבלים הוא הזיו שבוקע מבפנים של א"ק ששם הוא סידור כחות ההנהגה ביותר שלימות, וכפי ערך הנהגת הזמן, (ו)רק הם שורשם, והנהגת הזמן נתלה בבחינה העליונה הזאת, לכן אנו מדברים באלו החושים בחינת נר"ן ובינה וזו"נ, ר"ל שהם שרשים שלהם. ולכן כל מה שנמצא בבינה וזו"נ דאצילות, ובכל חלקי פרצופיהם ומדרגותיהם, אנו מדברים באלו החושים ג"כ בדרך שורש לבד.

*בית נתיבות

השורשים הוא בעין שהוא נשמה לנשמה צחי' חיה, והראשון נעלם, כי אין יכולים לקבל ממנו רק צחי' התחתונה, שהרי הוא צקוד אור מקיף לצד, ומה שמסקיף אל צחי' נר"ן הוא מצחי' התחתונה שבו. ונדע כי תמיד צמספר המאורות הראשון הוא הכולל כולם, והשאר הם טפלים לו, ולכן נשאר רק ז' פעמים הצל לצד, ונקראים ג"כ הצלים, שכל אלו האורות הם נמשכים עד הצל הפה, שמסם מתחיל ענין המהות הכלים, כמ"ש האר"ז"ל.

וא"ל ההצלים הם שורש כל הנצראים, וז"ס ז' ההצלים שהזכיר קהלת (א א) שעליהם העולם עומד, והם הצ' נקבי האזנים, וצ' נקבי החוטם, וצ' נקבים שצעינים שהם שורש לשורשים צקוד נשמה לנשמה כמו שנת' צפינים. והצל השביעי הוא הצל הפה, והוא הכל הצל שמסם התחיל היות הכלים צקוד עקודים, תחילה נכללו צכלי א'. וז"ס צ' פעמים עי"ן גי' ס"ר (דרושי הלל פרק צ') כמ"ש (שמות ג ד) כי ס"ר לראות, כי הם ז' פעמים הצל¹⁶⁷, ששורש

פתח ז

הרוח משם אז הוא מת ממילא, שהנפש אין לו חיים והתקשרות בגוף, כי אם ע"י הרוח שבחוטם. ובאוזן מאירה הנשמה, כמ"ש (מלכים א' ג ט) ונתת לעבדך לב שומע וגו', שהבינה והשמיעה הכל אחד. שגם ברוחני הרוח שומע כרוזין דלעילא דכריז בכל יומא, ומשם בא הסיוע לאדם לעבודת יוצרו כמ"ש בזוה"ק בכ"מ (ח"ב נ' ע"ב), והוא בא מהארת הנשמה. ונמצא שעיקר האדם הוא תלוי בחוטם, וע"ז אמרו באד"ר (ק"ל ע"א) וזוטא ובכ"מ בחוטמא אשתמודע פרצופא, שניכר מדרגתו לפי ערך הרוח שבו. כמו א"א נקרא בשם זה ע"ש אריכו דחוטמא וז"א ע"ש זעירא דחוטמא¹⁷², שבא"א הם ש"ע נהורין, ובז"א רק ק"ן כמו שיתבאר בס"ד במקומו (א"א פתחים כו, מז). ולכן, כל זה אנו מדברים בא"ק שהוא בכחינת השורש, ושם הוא כל הענין בתכלית שלמותו. הוא ג"כ מאוזן סוד הנשמה, לבינה ותבונה, ומחוטם הרוח, לישראל ויעקב מב' נקבי החוטם, והבל הפה הוא שורש לנוקבא דז"א. שהפה הוא סיום הראש, והוא הכולל הדרכים של כל החושים, ומתפעל על ידם להנהיג הגוף וזולתו. כמו שנוקבא היא המעבר, שמעברת כל סדרי ההנהגה של אורות העליונים אל התחתונים, והיא המתפעלת מהם להביא ענין העבודה למעלה, להסדיר ע"ז דרכי הנהגת המאורות, כמו שיתבאר עניינה במקומו (גדלות דז"א פתח כב) בס"ד.

ולבאר אלו הבחינות של אח"פ ובחינת נר"ן, צריך להקדים הקדמה אחת בבחינת אדם התחתון הגשמי, ומתוכם נבוא לביאור הדברים העליונים האלו. והוא, שידוע שהנשמה שבאדם מתחלקת לג' מדרגות נר"ן, ונבאר עניינם. הנה צריך שתדע שכל אדם יש בו ב' חלקים, א' בחינת נפש הבהמיי, שבו נשרשים כל ענייני הגוף ותאוותיו וכל פעולותיו, ולמעלה ממנו הוא רוח האדם עצמו, שהוא עיקר מעלת האדם¹⁶⁸ שלכך נקרא בשם אדם¹⁶⁹, והוא חלק השמים העליון, וכל ענין המדות הטובות¹⁷⁰ והרצון הטוב לבחינת הטובה לעבודת יוצרו הוא תלוי ברוח הזה, ובו עיקר העבודה, והוא בא להשלים גם נפש הבהמית. והנשמה, היא מאירה בו מרחוק¹⁷¹, ונכנסת בגופו לסייע לרוח להשלים רצון בוראו, והוא רוח הקדושה שבוער בלב האדם, אשר ע"י הרוח עושה את שלו ומתגדל בכל חלקיו. וכאשר אינו בשלימותו, אז הנשמה מסתלקת ממנו, כמו שיתבאר אלו העניינים ביותר ביאור, בנתיב שבירת הכלים ונתיב התיקון בס"ד.

והנה, מקום גילוי אלו הג' חלקי נר"ן באדם הם בג' מקומות, באוזן וחוטם ופה. שהפה הוא נפשו התחתונה שהוא המדבר, וכולל כל בנין גופו וכלים שלו בכלל. ורוח הפנימי מאיר בחוטם שלו, כמ"ש (בראשית ב ז) ויפח באפיו וגו', וכמ"ש (בראשית ז כב) כל אשר נשמת רוח חיים באפיו, שאם מסתלק

מאיר הפתח

פ"א מ"א אופן ג' וז"ל, וכן באדם הנשמה נעלמת מאד, ועיקר חיותו של האדם הוא הרוח, והוא האדם המקבל שכר ועונש כידוע, והוא המרגיש, והוא כל כחותיו וחושיו והנשמה הוא השכל המלמד לאדם דעת, והוא מזלו של האדם ומלאכו כידוע והיא בשמים רק ניצוצות מתנוצצים ממנו על האדם להנהיגו ולהשכילו, עכ"ל, ועי' דברי רבינו גדלות דז"א פתח לד שזהו דעת המתפשט בחוט השדרה. 172. עי' בהגר"א על ספד"צ ל"ה ע"ג וז"ל, והענין כי בחוטמא אשתמודע פרצופא כמ"ש באד"ר דף ק"ל ע"א ודף קל"ז ע"ב ובא"ז דף רצ"ד ע"א

168. עי' ליקוטי הגר"א בסוף ספד"צ ל"ז ע"ד וז"ל, והענין כי הרוח באדם הוא האדם, אבל הנפש הוא המדרגה למטה ממנו, והנשמה למעלה ממנו והוא מדרגת מלאך כידוע, עכ"ל, ועי' יהל אור ח"א כ"ח ע"ד וז"ל, הענין של נר"ן, נשמה היינו השכל אינו בגוף האדם אלא מזלו ושורה עליו, והרוח הוא כח ההרגש שבאדם, והנפש הוא כח החיוני הצומחת שבאדם, עכ"ל. 169. עי' דברי רבינו לעיל עג"י פתח א', ועי' עוד ע"ח טנת"א פרק ה' ששם מ"ה גימ' אדם שייך לרוח. 170. אבל המדות רעות בנפש כדלקמן פתח י'. 171. עי' בהגר"א ס"י

והנה הבל הפה הוא מתחלק ג"כ לב' בחינות, אבל הוא נכלל בנקב א', יען כי הוא שורש ללאה ורחל שהם ב' חלקי פרצופה, בחי' דו"נ שבה. והיינו, שלאה הוא בחי' אחרת, שאינה ממש לפי סדר התחתונים המושרשים בה, שהרי רק רחל היא עקרת הבית¹⁷³ המנהגת התחתונים בפרטי מדרגותיה, או בבחינת אב"א או בבחינת פב"פ, או עד החזה או למעלה, בכל הפרטים שיתבארו במקומם בס"ד. אבל לאה אינה אלא בבחינת מלכות דאימא המתלבשת

כז"א ונעשה בו בבחינת פרצוף נוקבא בדברים פרטים שאינם לפי מדרגת עיקר ענין הנוקבא, לכן היא רק טפילה לרחל, ואינו פרצוף עיקרי רק מבחי' עליונה של אימא, ולכן אין הבל הפה נחלק לב' חלקים, אלא הכל נקרא ע"ש רחל, ולאה היא רק טפילה. ומ"מ, כיון שבחינת לאה הוא יותר נעלם, עלמא דאתכסיא¹⁷⁴ הוא, בסוד הקול שבפה קודם שבא לכלל דיבור, ומה שבא לכלל דיבור הוא בגלוי יותר, הוא שורש רחל, והבן.

פתח ה

וצריך שתדע, כי אורות אח"פ הם בסוד אור פנימי של נר"ן, אבל בחינת אור העינים הוא בחינה עליונה יותר, כי הוא במדרגת נשמה לנשמה, והיינו בסוד בחינת חיה. כידוע בנשמת אדם שיש בו ה' חלקי הנשמה נרנח"י, שידוע שנר"ן דילה מתפשטים בתוך הגוף. והיינו שהגוף מתחלק לג' מדרגות, אחד בראש, ושני חלקים בגוף, א' עד הפרסה וא' מן הפרסה ולמטה, שהם ראש בטן גויה שנזכר בספר יצירה (פ"ג מ"ה). והם כמו הבית המקדש שהיה ציור כל הבריאה, היה הוא מתחלק לג' חלקים ק"ק היכל ועזרה¹⁷⁵, ובין כל אחד פרוכת מפסיק*. כמו כן הוא באדם שהוא מקדש מעט וצורת כל העולם. [ואלו הנר"ן הם פועלים בגוף לפי ענייני הגוף, רק מקבלים ממנו

שלמות, לפי ערך מעשה הגוף. אבל בחינת חיה שבו, הוא למעלה ממדרגות ענייני הגוף, רק לפי ערך כלל כל המעשים העולים מעבודת האדם נרשמים בחיה שלו, ומקבל מכל אחד העבודה לפי ערכו, בכדי להעלותו לשלמות העליון. והיינו המחשבה דיבור מעשה, שהוא כלל עבודת הצדיקים, שלכן נקרא אד"ם, ר"ת א'דם ד'יבור מ'עשה (פע"ח ר"ה פרק ב'), שאדם הוא על שם מחשבה, והוא סוד מדרגת עלייתם למעלה בשכר הנצחי שהוא סוד עדן, בחינת חכמה, והוא סוד אור המקיף על הנר"ן, על כל אחד לפי מה שהוא. שהמחשבה של המצוה עושה תיקון אחר, וכן הדיבור תיקון אחר, והמעשה תיקון אחר, ולכן אור החיה הוא משקיף על כל א' בפ"ע. והוא מ"ש האריז"ל,

מאיר הפתח

וכמ"ש לעיל דשם ניכר בין ע"ק לז"א, וכידוע שכל הפרצוף הוא ע"ש החוטם, שלכן נקרא ע"ק אריך אפין אורכא דחוטמא וז"א נקרא זעיר אפין, ר"ל זעירא דחוטמא, עכ"ל. 173. ע"י זהר ח"א קנ"ד ע"א וז"ל, וירא יהו"ה כי שנואה לאה וגו' רבי אלעזר פתח (תהלים קיג) מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה, מושיבי עקרת הבית דא רחל, דאיהי עקרא דביתא, אם הבנים שמחה דא לאה, עכ"ל, וע"י ע"ח פרצופי זו"ן פרק א' שפירושו שרחל הנוק' של עיקר הגילוי דאצילות שהוא הזו"ן, וע"י אדיר במרום עמוד קצב וז"ל, ה' היא בחינה נוקביית אשר הפנימיות שבזאת הבחינה היא אימא, והחיצוניות היא נוק', והחיצוניות עושה ההנהגה

הזמנית, והפנימיות עושה הנהגת הנצחיות, ולכן מובן שזה עיקר הבית בזמן העבודה, עכ"ל, ע"י ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות קי"ח לתוספת ביאור. 174. ע"י זהר ח"א קנב ע"א. 175. ע"י בהגרי"א על ספד"צ ל"ג ע"ב וז"ל, אתפרש ואתדבק, לא אתפרש ממש, ר"ל אעפ"י שנתפרש המסך בין ע"ק לז"א מ"מ דבוק הוא בו, רק שאינו דבוק ממש כמו או"א למעלה מהקרומ, שלכן או"א נכללין בו ואינן נחשבים לפרצוף אחר, כמ"ש בזוהר הרבה פעמים, וכמ"ש למעלה וכנגד זה המסך הוא הפרכת במשכן בין הקדש ובין קדש הקדשים, וכן הוא בין ז"א לנוקבא קרום ושם עמידתה כנ"ל והוא המסך בין משכן לחצר אהל מועד ששם הוא נה"י, עכ"ל (וכן הוא

ואז מתגדלים מאורות של זו"נ ביותר, והוא סוד גדלות זו"נ ע"י אימא והמוחין שנכנסים בו. וסוד נר"ן שמתפשטים בז"א, הוא הרצון המתפעל ע"י חלקי העבודה שעולה לשלמות, שהא"ס פועל ע"י התלבשותו בסוד נשמה כמ"ש"ל (פתח ו'), ונר"ן הוא בסוד ג' החלקים הנ"ל. ובחינת חיה הוא בסוד אור המקיף שהוא כלל כל האצילות הנכלל בחכמה, כמ"ש (תהלים קד כד) כולם בחכמה עשית, שבחכמה מסודרים הכל בכלל, למעלה ממדרגות פרטיות סדר ההנהגה שהוא לפי התחתונים, שהפרטיות מתחיל בבינה. ולכן חכמה מאירה בסוד נשמה לנר"ן, על כל א' לפי מה שהוא. ושם מסודר כל הבריאה בחכמה, שיש טעם לכל דבר. והוא סוד עומק חכמתו ית', שברא בו את העולם, והיינו סוד שכר העבודה, ותכלית הרצון הוא בכתר סוד א"א, כמו שית' ביתר ביאור במקומו (א"א פתח לב) בעז"ה. ולכן שורש כל השרשים שהוא בא"ק, הוא ג"כ אור היוצא מן העינים הוא בסוד חכמה נשמה לנשמה מקיף לנר"ן שהם סוד אורות אח"פ כמ"ש. ואף שבאמת עיקר התכלית של העבודה הוא בשביל הנצחיות, שהוא לפי המסודר בא"ק, שעתיק ורדל"א הוא המעלה הנהגת הזמן למעלה לנצחיות¹⁷⁹, מ"מ בבחינת אצילות שהוא לפי הנהגת הזמן, תכלית ההטבה הוא בא"א שהוא הרצון התכלית שבו, לכן נקרא ג"כ בחינת יחידה, שאינו מתחלק למדרגות במיעוט וריבוי, והבן מאד מאד.

*בית נתיבות

הכרוזים, והוא הנשמה עצמות, ולכן שם הוא שורש הנצואה, כמ"ש (שמות כה כג) ודברתי אתך מנין שני הכרוזים וגו'. כי מנינה נציאים (תיקו"ז נ"ה ע"א) והוא נסוד שם ס"ג

שמקיף החיה הוא מתחלק לג' חלקים, שכשמקפת את המוח הוא מקיף לנשמה, וכשמקפת את הלב שהוא מדור הרוח היא מקפת לרוח, וכן בכבוד מקיף של הנפש.

אבן בחינת יחידה הוא במדרגת הכתר שהוא מקיף כללי, ואינו מתחלק לחלקי נר"ן, רק מקפת לכולם בבחינת נשמה. ובחינת יחידה הוא תכלית הרצון העולה מעבודת הנר"ן של הצדיקים, שבזה מתקשרים ביחודו ית'. שהרצון הוא רק א' לגלות השלמות, והצדיק זוכה לזה בסוד מסירת נפש שמוסר עצמו במחשבתו על קדושת שמו ית'¹⁷⁶ לעשות רצונו ית'. והוא מבטל כל כחותיו וענייניו, רק לגלות רצונו ית', והוא סוד עליית מלכות דסלקא לכתר, אבן די לא בידין¹⁷⁷ (דניאל ב לד), דסלקא לעילא עד א"ס ואין תכלית. והוא תכלית השלמות מהעבודה היותר גדולה של צדיקים, שאינו לפי ענייני הגוף ובביטול מציאותו נגד רצונו ית'.

והנה כ"ז הוא למעלה בסוד אצילות שהוא סודי המאורות המאירים ע"י הצדיקים, ומסודרים לעומתם ממש. הוא ג"כ עיקר העבודה עולה לזו"נ בסוד תורה ומצות, דיבור ומעשה, והמחשבה דסלקא לעילא. היא בסוד אימא המתפשטת בזו"נ, שע"י המחשבה מתגדל תורתו ועבודתו ביותר¹⁷⁸, ועושה אותם באהבה ויראה יותר גדולה. ועושה המצות ומרבה בעסק התורה במדרגה יותר גדולה, לדקדק במצות ולקדש הדיבור שלו לחדש בתורה יותר ויותר,

ובמו שר"ן של האדם הם מאירים נג' מקומות נגוף: הנשמה צמת, והרוח נלז, והנפש נכבד, כמו כן הוא נצטמ"ק נג' מקומות השראת השכינה: הא', נק"ק צין שני

מאיר הפתח

בפסוק שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד, עכ"ל. 177. ע"י תיקו"ז כא ע"א. 178. ע"י תיקו"ז כ"ו ע"ב וז"ל, חכמה ובינה אינון נסתרות במוחא ולבא ברחימו ודחילו, ואורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא, ופי' הגר"א שם כ"ו ע"ג לא פרחת לעילא ר"ל לאו"א שהן לעילא וכו', וע"י לעיל צמצום פתח א' והערה 5. 179. ע"י לקמן פרצופים פתח ה'.

בהגר"א ס"י פ"א מ"א אופן ה'). 176. ע"י דרך ה' (שער ד' פרק ד' אות ה') וז"ל, והנה מתנאי המצוה הזאת (של ק"ש) להיות האדם גומר בדעתו למסור נפשו על יחודו ית', ולקבל עליו כל יסורין ומיני מיתה על קידוש שמו ית', ונחשב לו כאלו עשה הדבר בפועל ונהרג על קידוש השם, עכ"ל, וזה בנוי על פי השערי קדושה ח"א פ"ד וז"ל, לקדש את שמו יתברך במסירת נפשו להריגה בכח

הפרטוף הנכלל בג' חלקי ראש צטן גויה והקול יוצא מאוהל מועד, שזינה מתפשטת צו"א עד החזה (ע"ח אח"ף פרק ה') שהוא עד הפרסה המפסיק צאמנע הגוף, והוא עד פתח ההיכל, ששם הפרוכת מפסיק צין עזרה להיכל. וצפ' זה הם ל"ה אומיות נגד ל"צ פעמים חלקים שצו' ימי צראשית וג' פעמים חלקים שצויכולו שצת, שהם סוד ל"צ נתיבות חכמה שצבה נצרא העולם וג' שורשים הידועים. ולכן כל התורה והמנות נשנו צאוהל מועד כללותיהם ופרטותיהם (חגיגה ו' ע"ב), שהמשכן הוא כלל כל הצריחה, וע"י התורה ומלותיה שהם מאמרי פיו ית', ניתן להם חיות וכח שהיו קיימים, וצלא תורה היה חרב העולם לגמרי ח"ו.

ותחילה יצא הדיבור למשה רעה"ש ואח"כ למדו כל ישראל, שמהה הוא סוד הדעת¹⁸⁴ שהוא פנימיות של הז"ת שהם כלל ז' ימי צראשית, והוא המתפשט בהם, ודעת קשור צזינה כמ"ש (אצות פ"ג מ' י"ז) אם אין צינה אין דעת. ואח"כ מדבר לישראל שהם פרקי אצרי פרטוף ז"א צסוד ס' ריבוא של ישראל שהוא כלל הכל. וצתחילה מדבר אל אחרון שהוא חסד דו"א שהדעת גנוז צו יריעה דחפיא¹⁸⁵ כידוע, והוא מלך וכהן,

צסוד נצי"א. וכן צהיכל השראת השכינה ניכר צמנורה, כמ"ש צנר מערבי (שצת כ"צ ע"ב) עדות הוא לישראל כו', והוא צסוד הלצ ששם הרות, והוא לצא נור דליק (דניאל ז ט) כידוע. וכן צעזרה צמנצה צאש היורד מן השמים עליו. ולכן צצית שני שהיה הסתלקות השכינה ולא נשאר רק רשימו לצד שעדיין (היו) [הוא] צגלות. שהכל גלות א' מחורצן צית ראשון כמ"ש צמ"א מזה, לא היה הארון צק"ק ונסתלקה הנצואה צחי' נשמה, וכן נר מערבי צמנורה לא היה דולק רק לפרקים לפי זכותם¹⁸⁰, שהיו מקצלים מעט ממדרגת הארת הרות. וכן צמנצה לא היה אש מן השמים, רק רשימו היה נשאר צק"ק אצן שמה צמנורה שלפרקים היה מאיר. וצמנצה היה האש ככלצ (יומא כ"א ע"ב) רק שלא היה משמש כלום. וכמו שהנשמה שם נכללו כל כחות הגוף וכל פרקיו צחי' צינה שהיא אש כל חי¹⁸¹ וכלל ציורם, כן היה צק"ק צארון. וכמו נו"ה של ז"א שהם מצינה¹⁸² כידוע, והם סוד תינוקות של צית רצן לימודי ה'¹⁸³. כמו כן צ' הכרוצים, משם יוצא הדיבור אל משה, והם קצועים צארון ימין ושמאל. והוא סוד פסוק (ויקרא א א) ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר, שיש צו ט' תיבות נגד כלל ט' פרקי

מאיר הפתח

185. להסבר הענין ע"י שער מאמרי רשב"י י"ח ע"א וז"ל, [ע'] בתוספתא (זהר ח"ב ס"ח ע"ב) וז"ל, ההוא היכלא אתחפייא בשית יריען כו' היכל הזה הוא הבינה, ואתחפייא בשית יריען, הם מחסד ועד יסוד דזעיר אפין כנודע, כי בינה עלאה נגנות תוך בינה דזעיר אפין, ומשם ולמטה עד היסוד יש שית יריען, והם סוד אות וז' ראשונה הנגנות גו אות ו' הנקראת שית יריען, ודע כי החסד יש בו מציאות אחד אשר על שמו נקרא יומם, ונתבאר בפרשת אמור שהוא משום דאזיל עם כולהו יומין, פירוש כי הוא מתפשט בכל שאר החמשה ספירות אשר למטה ממנו, כי הם אינם יכולים לקבל הארה עליונה אם לא באמצעות החסד הזה הנמשך ואזיל ככולהו, ונמצא כי הם שית חסדים שהם שית יריען הנז', אבל הראשונה מכולן כולה חסד ואינה נכנסת במספר עמהם, אבל החמשה ספירות אחרות יש בהם מציאות החסד ואינן חסד גמור אלא שבתוכן מתלבשין חמש יריען דחסד כנז', וזמ"ש אינון שית יריען אינון חמש לגו, פירוש כי לגו מהנהו חמש ספירות נמשכין בתוכן ה' יריעות החסד כי הראשונה אינה בכללן לפי שהיא לגו מכולהו חמש יריען הנז', וזמ"ש בגו אינון יריען קיימא חד מרקמא שהוא בחינת החסד העליון עצמו הנקרא יומם המתפשט לגו מאינון חמש, וטעם היותה נקראת מרקמ' הוא לפי שהיא הנותנת ציור וגוון לכל החמש ספירות אשר תחתיה, ולכן נקראת מרקמא, רוצה לומר

180. כדאיתא בגמ' יומא ל"ט ע"א תנו רבנן ארבעים שנה שמש שמעון הצדיק היה גורל עולה בימין, מכאן ואילך פעמים עולה בימין פעמים עולה בשמאל, והיה לשון של זהורית מלבין מכאן ואילך פעמים מלבין פעמים אינו מלבין, והיה נר מערבי דולק, מכאן ואילך פעמים דולק פעמים כבה, והיה אש של מערכה מתגבר ולא היו כהנים צריכין להביא עצים למערכה חוץ משני גזירי עצים כדי לקיים מצות עצים, מכאן ואילך פעמים מתגבר פעמים אין מתגבר, עכ"ל. 181. מקורו בתיקו"ז ע"א ע"א י' ראשית אתקרי ואיהו אבא דכלא, ה' אלקי"ם ואיהו אמא דכלא אם כל חי, עכ"ל. 182. מקורו בתיקו"ז נ"ה ע"א מבינה נביאים. 183. ע"י ביהל אור ח"א י"ד ע"ג וז"ל, נבואה מלמודי ה' נו"ה עלאין, ואין העולם קיים אלא על הבל פיהם של תינוקות בית רבן שהן דרגין דנו"ה, בסוד וכל בניך למודי ה' והן קיימין של העולם, ולכן מיום שחרב בהמ"ק נמסרה הנבואה לתינוקות, עכ"ל. 184. ע"י בהגר"א על ספד"צ י"ד ע"ד וז"ל, וכ"ה כאן בתחלת יציאת הדעת שיצא מו"ק של א"א, לכן מלביש לת"ת של א"א כידוע שת"ת כולל ו"ק, ולכן ת"ת בדעת הוא כמ"ש בפרשת משפטים דף קכ"ג ע"א מעוי בדעת אתתקן עייל ברישא אתתקן ואתפשט לגו, דהיינו הת"ת שהוא המעיים והוא הטבור נתקן בדעת, ולכן נשמת משה שהוא סוד הדעת ו' דגחון שומר על הת"ת שלא תשתכח מכלל ישראל, עכ"ל.

צינה עם חסד כמ"ש הגר"א מוילנא ז"ל זליקוטיו (יהל אור ח"צ ד' ע"ג)¹⁸⁶, שחסד הוא דאזיל צולהו יומי אור הראשון, והוא סוד אהר"ן אור"ר, ומ"ט שערי צינה הגנוזים באור הזה¹⁸⁷, ואח"כ לזקנים שהם סוד ע' כחות שנכללים בת"ת¹⁸⁸, והם ע' כחות שצמט, שמשעה רע"ה היה צחי" שמש, פני משה כפני חמה (צ"צ ע"ה ע"א) והוא ע' כחות של הדעת צקוד פנימיות של ז"ת. ומשם נשפע התורה לכל ישראל שהם ס' ריבוא פרטי הכחות שצנוף וכמו שצפה נכלל כל הכלים בכלל צקוד האותיות כולם, כמו

כן צק"ק שמשם הדיבור יואל, הם הלוחות שזהם תר"ך אותיות¹⁸⁹ שזהם נכלל כל התורה בכלל. וכן הדברות נתנו כולם ציני שהם סוד הפה כמ"ש הגר"א ז"ל זליקוטיו (יהל אור ח"ג ל"ה ע"ג)¹⁹⁰. ולכן כשנגנו הארון צקוף צית הראשון, מאז נסתלקה ג"כ הנצואה מישראל צצית שני שלא היה שם ארון, וכמו שנשאר רשימו צקוד אבן שמה (צראשית כח כג) והאצ"ן הזאת אשר שמימי מצבה וגו' שהוא סוד נצוא"ה, כמו כן נשאר צחי" רוק"ק וצת קול¹⁹¹, והבן מאוד.

פתח ט

אלו האורות הנמשכים מהבלים דנקבים של אח"פ, כולם נמשכו עד הפה, בכדי לעשות אח"כ כלים של עקודים ונקודים. ולבאר ענין הכלים, נקדים הקדמה אחת, והוא להבין מאמר חז"ל (אבות פ"ה מ"א) בעשרה מאמרות נברא העולם כו' וכמ"ש בתורה, ויאמר אלקים וגו'. והוא כי כבר כתבנו, שבכל העולמות יש עצמות וכלים, וכן באצילות. והיינו, סדרי

מאורות שהאירו לברוא כל הנבראים של ב"ע, שהם מסודרים כל א' בגבול וסדרי הנהגתם המשוער לפי ענין הנבראים, והם נקראים כלים, שעל ידם נברא הכל ומתנהג הכל, והם כחות המאירים ברצונו ית', כמ"ש למעלה (פתח ד'). והרצון המתלבש בהם, הוא סוד קו הפנימי שבכלים, שהוא נשמה להם, שע"י הרצון וכוונה נעשה, כמו שהנשמה פועלת ע"י אברי הגוף.

מאיר הפתח

נותנת כח ציור וריקום וגוון בה' ספירות שתחתיה, והנה זו היריעה המרקמא היא היותר סמוכה אל הבינה והבינה אתחפייא בגו האי יריעי' מרקמא, וזמ"ש בהיא יריעה רוצה לומר המרקמא אתחפייא ההוא היכלא שהיא הבינה שנחפית ומתלבשת בתוך זו היריעה הפנימי' שבכולן, עכ"ל¹⁸⁶. וז"ל, קומת אדם הוא מב' דברים ראש וגוף, והוא ג"ר וז"ת, בינה כוללת ג"ר וחסד ז"ת יומא דאזיל בכלהו יומין והן מלך וכהן, עכ"ל, ועי' בהגר"א ספר"צ י' ע"ד וז"ל, חסד בפום אמה כנ"ל והוא אור יום הראשון, שאדם רואה מסוף העולם עד סופו, שהוא יומא דכלהו יומין, שכולל כל הו"ק שהן כל העולם, עכ"ל, ואם כן משמע שהחסד כאן זה לא החסד הפרטי אלא שזה השפע של זיווג עליון שמוריד את הדעת העליון למטה, ואם כנים הדברים אז זה לא כמו פשטות האריז"ל בשער מאמרי רשב"י הנ"ל שזה כן חסד פרטי, אבל יתכן ששניהם כווננו לדבר א' ולא באנו להכריע אלא להוציא הדברים לפני הלומד, ועי' לקמן הערה 245. 187. עי' יהל אור ח"ג ל"ז ע"א וז"ל, ברו"ק י"ב תחומין גבולי אלכסון וכו' ובצירופים י"ב הן י"ב צירופי הוי"ה, שהם מ"ח אותיות וי"ה מצטרף עם כולם, שהם נש"ב וה' שער המ"ט, והוא נעלם קצת דרגא דאהרון, ויוד' של ה"א הוא

דרגא דמשה, עכ"ל. 188. עי' בהגר"א על ספר"צ ה' ע"א ואפי' חג"ת דו"א נקראו זקנים כידוע, וכמ"ש (יומא כ"ח ע"ב) אברהם זקן כו' יצחק זקן כו' יעקב זקן כו' וכ"ש חב"ד דו"א, עכ"ל, וכנראה שמקורו מתיקו"ז מ"א ע"ב ועי' שם בגר"א שמשמע שנקראו אור"א כך רק לפני התיקון, ואחרי התיקון כל הז"ת נקראים סבין, עי' עוד בדברי רבינו באח"ך פתח ח' בבית נתיבות שע"י כחות שבשמש הם בחי' משה רבינו רע"מ. 189. עי' שער מאמרי רשב"י ב' ע"ב וז"ל, פירוש כי יש בהם בעשרת הדברות תר"ך אותיות כמנין כתר, עכ"ל. 190. וז"ל, ידוע ששמים סוד הראש, כמ"ש בפ"ג דס"י והארץ הוא הגוף, והפה בה ב' בחי', בחי' האחרונה מד' חושים התלויים בשם הוי"ה שהוא הדיבור, והבחי' הראשונה לד' חושים שבמישוש שתלויים בשם אדני', ואינה ממנינם רק שורש להם, כמו כתר שהוא כתר מלכות של עליון וכו' והנה ב' בחי' שבפה היו בסיני (ז"ח ס"א ע"ב) ששם בנה מרע"ה מזבח ושם עולת תמיד העשיה בהר סיני ושם הדיבור ג"כ (וידבר אלקים - לעיל ביהל אור) עכ"ל, עי' עוד בביאור הגר"א תיקו"ז ע"ב ע"א שמביא שזה שייך בפרט ללימוד קבלה ולא לנגלה. 191. עי' בהגר"א תיקו"ז י"ג ע"א וז"ל, נבואה מסט' דנצח, ורוח הקודש

הרכבות אותיות, שכל אות יש בו שינוי כגון י' מורה על חסד, וה' על דין, והם מים ואש, ו' הוא רחמים והוא בחינת רוח, וכן הוא ג' אותיות אמ"ש¹⁹⁴ שהם יסודות לכל כמ"ש בספר יצירה (פ"ב מ"א). והיינו, שכל אות הוא מורכב מנקודות וקווים, שהוא בחינת כלליות והתפשטות, וכל תיבה מורכב מאותיות. והיינו, שכל נברא כפי מספר האברים ופרקי הכחות המחוברים בו, כך הוא סדר אותיותיו, וזהו שמו שמורה על עניינו, שזה היה חכמתו של אדה"ר שקרא שמות לכל הברואים (בראשית ב כ)¹⁹⁵, כי הוא היה מקיף בחכמתו והשגתו כל כחות הבריאה וסדריהם והשתלשלותם.

וְזָהָן ג"כ ענין מאמרם שהוא ית' ברא במאמר פיו כל העולם, והיינו שהפה הוא מקום שבו נסדר כלל כל הנבראים וסדרי כחותיהם ודרכיהם והרכבותיהם, שהם האותיות והתבות היוצאים מן הפה, אחרי שנשלם שם כל המוצאות¹⁹⁶, ובפה הם בכלל. ואח"כ כשיוצאים לחוץ מן הפה, הם מתחלקים לפרטים, והם התיבות שבו נברא הכל. ד"מ, באומרו ית' יהי אור, הוא ענין המשכות כחות והרכבת פרקיו נרמזים בג' אותיות או"ר, שבו נברא ובו מתקיים. וכן הוא בכל עשר מאמרות, והם עשרה כללים של הנבראים, שהם נגד י"ס הנושא של כולם. ובפרטות, הם כל התיבות

והנה ידוע, כי כל נברא יש בו הרכבת כמה כחות ופעולות, כמו שאנו רואים בנבראים התחתונים שהם מורכבים מד' יסודות ארמ"ע, ובכל א' ההרכבה בו לפי ערכו¹⁹², יש שגובר בו יסוד האש ביותר, ויש שגובר בו יותר יסוד המים, וכן כולם. ויש שגוברים בו ב' יסודות והב' האחרים הם מעט, ויש שמורכבים באופן אחר. והיסודות עצמם כל א' מורכב מד' יסודות, דרך משל יסוד העפר יש בו כל הד' יסודות שהרי אנו רואים שמוציאים אש מן האבנים ועפר, וכן כל גרגיר מעפר יש בו חלל, ושם בחללו יש אויר וכן מים כמו שאומרים הטבעיים. וכן הוא בכל היסודות, וכמו ריבוי חלקי ההרכבות והשתנות סדרם, כך הוא ריבוי הנבראים הנמצאים בעולם. וכן הוא בכל עולם ועולם שהוא מורכב מד' יסודות אלו לפי ערך אותו העולם, והיינו שהגלגלים גם הם יסודות יותר פשוטים, וכן המלאכים הם מורכבים מד' יסודות אלו¹⁹³, כמ"ש (תהלים קד ד) עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט, וכתוב (יחזקאל א כד) ואשמע את קול כנפיהם וגו' כקול מים רבים, וכתוב (שם טו) והנה אופן אחד בארץ וגו', והוא ד' יסודות רוחניים לפי ערכם, וכן הוא בכל עולם. ושורש כולם, ד' יסודות אלו והם ד' חיות שבמרכבה, וכן הוא בעולמות שלמעלה, ואלו ההרכבות הוא סוד

מאיר הפתח

ולהתפשט בדרכים ראויים לאותה הבריאה, והיו מתנועעים עד שנעשה הצורה היא, עכ"ל. 193. עי' ע"ח קיצור אבי"ע פרק ז', ועי' עוד יהל אור ח"ב כ"ז ע"ב וז"ל, אלו ד' חיות הן ד' יסודות הידועין, והן משורש הד' יסודות חגת"ם של אצילות, שהן ד' יסודות עלאין על כלהו, כמ"ש פ' וארא דף כ"ג וכ"ד, כד אתברי אדם מעפרא דמקדשא וכו', ואינון ד' סטרין דעלמא אתחברו בד' סטרין, דאינון יסודי דעלמא אש ורוח מים ועפר, עכ"ל. 194. עי' בהגר"א על ספד"צ א' ע"ב וז"ל, ואמר שם שלש אמות א"מ"ש, יסודן כף זכות וכף חובה ולשון חק מכריע בנתים, ור"ל ג' קוין חסד דין ורחמים, שהן השלשה ספרים שנפתחין ב"ה, מים חסד, אש גבורה, אויר ממוזג בין חום לקור מכריע בנתים, ועי"ז מתקיים העולם כמ"ש בזהוהר בראשית דף י"ד ע"א עכ"ל. 195. עי' דברי רבינו לעיל צמצום פתח ב'. 196. שהם פיתוחי חותם, המוזכר בע"ח טנת"א ג', ועי'

מסט' דהוד כידוע, ועי' עוד בביאורו דף קכ"ב ע"א שבת קול במלכות. 192. עי' דוגמתו ברמח"ל אדיר במרום עמוד קצח וז"ל, דע כי ראשית הנבראים התחתונים הוא העפר, בסוד הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר (קהלת ג כ) וחז"ל אמרו ואפילו גלגל חמה (בראשית רבה פרשה יב פסקה יא) כי באמת כל מה שבעשיה אין ראשיתו וחומריו אלא עפר, שהוא היסוד הד' מד' יסודות ארמ"ע, שכנגד העשיה עצמה, והענין כי בתחלה כשברא הקב"ה את העולם אז ברא הכל מן העפר, והוא כי הכין מעט עפר מה שרצה לאותה הבריאה, והעפר ההוא כבר היה בנוי ומורכב מד' יסודות, כי אין שום נברא פשוט, ואז הוציא המאציל ית"ש הארה מאחת המאורות והאיר על אותו עפר, ובהאיר אותה ההארה אז מיד קנה העפר ההוא כמו מציאות חדש, כי נעשה מעפר בשר או עצם או עץ או עשב, מה שנעשית ממנו עד שנעשית הבריאה, והוא כי הד' יסודות המורכבין שם קבלו כח להתנועע

בסוד הנקודות ותגין וטעמים כמו שיתבאר עניינם בנתיב אח"ז בס"ד. וכל אלו הנבראים, תחילת גילויים בשורשם בכלל היה בפה דא"ק, שנקרא ע"ש זה, כמו שהפה ממנו יוצא כל הדבור, כן משם יציאת כל הנבראים וכל סדרי המאורות שלהם שהם כלים דאצילות, ורק שהיה בכלל כמו שיתבאר בנתיב עקודים בס"ד. וכבר כתבנו, שמד' חושים אלו שהוא זיו היוצא מד' מקומות של רשר"ד, התחיל שורש גילוי כחות של האצילות, וירדו ממדרגה למדרגה, מהעלם אל העלם פחות, עד שהגיעו אל מדרגת הגילוי בפה. וז"ס ירידת והתפשטות ההבלים מאלו הנקבים עד שנסתיים המשכתם בפה, ושם נתגלה הכלי בכלל, ואח"כ משם ולמטה נתפשטו לענפים, והבן.

והאותיות שכתורה, ונכללו כולם בתיבות ואותיות שמבראשית עד לעשות בז' ימי בראשית, שבו נרמז מה שהיה ומה שעתיד להיות נגד ו' אלפי שנים דהוה עלמא, ואלף השביעי יום שכולו שבת (סנהדרין צ"ז ע"א). וכן נכללו בפסוק הראשון בז' תיבות שבו, ובתיבת בראשית בו' אותיות שבו, והדגש שבב' נגד יום שבת, וכמ"ש רבינו הגדול הגר"א ז"ל מווילנא בכתביו בביאורו לספד"צ (ל"ד ע"א)¹⁹⁷.

ונמצא, שכל כחות פרקי הנבראים הם נקראים כלים, שהוא הרכבת סך מספר האותיות שבו שיערה מחשבתו ית', שכך צריך לאותו נברא. והנשמה שבהם מבפנים הוא

פתח י

המקומות, ועושה אלו העניינים של ראייה, שמיעה, ריח, ודיבור. אבל תדע, שאין בחינת הנשמה בעצמו יוצא משם, כי בחינת החושים אלו הם גשמיים, ואין להם ענין רוחני כלל, רק שהם היותר דק (ה)כחות הפועלים בגוף, והולכים ממדרגה למדרגה, שכח הראייה, הוא יותר דק מכח השמיעה, ולכן רואה יותר מרחוק מן השמיעה¹⁹⁹, שכל שהוא זך יותר, הוא מתפשט יותר למרחוק. שהרי הנשמה שהיא זכה

וסדר התפשטות אלו ההבלים היוצאים מנקבי אח"פ דא"ק, הם בסוד נר"ן של הכלים, ובהם היה בחינת הכלים בלוע בהם בכח¹⁹⁸, אבל עיקר עשיית הכלים, היה ע"י הבל העינים דא"ק, שבפגעו נגד ההבלים בסיום הפה, אז נעשו הכלים. וביאור ענין זה, כי כבר בארנו למעלה (פתח ג') שהזיו המתגלה דרך אלו הנקבים, הוא בא מסוד הנשמה, וכמו באדם הגשמי, הנשמה שבפנים בוקעת דרך אלו

מאיר הפתח

פשוט, כי הרי הוא מבחינת החיבור הנעשה כבר, שמשם והלאה לא תצא עוד שום תולדה בלא התחברות שניהם, ולכן זה האור אף על פי שנראה בתחלה שאין שם כלי האמת הוא שיש בלועים בו מבחינות הכלי ודאי, אלא שבהיות האור גובר הרבה אין בחינות הכלים האלה ניכרים כלל, עכ"ל. 199. עי' בהגר"א על תיקון פ"ט ע"ד כמה חילוקים בין שמיעה לראייה וז"ל, הרבה חילוקים בין ראייה לשמיעה, כי הראייה הוא באור ימינא אספקלריא דנהרא, והשמיעה אף בלילה בחושך, אבל הראייה הוא מרחוק הרבה שרואין אף בשמים וכמ"ש מרחוק ה' נראה כו', אבל שמיעה בקרוב והן דרגא דת"ת וצדיק אספד"ג ואספד"ג, וכמ"ש שלום לרחוק ולקרוב שהן ת"ת וצדיק כמ"ש, ובראייה א' יכולין לראות מה

יהל אור ח"ב ה' ע"ג וז"ל, נש"ב הוא סוד ה"ג שכ"א נחלק לעשר, והן ה' מוצאות הפה שהן נ' שערים לאותיות בסוד רל"א שערים של אותיות דנפקין מבינה. 197. וז"ל, והכלל כי כל מה שהיה והוה ויהיה עד עולם, הכל כלול בתורה מבראשית עד לעיני כל ישראל וכו', וכל זה נכלל כולו בפר' בראשית עד נח כמ"ש כאן בס"ד, וכללו נכלל בפ' הראשונה עד ברא אלקים לעשות כנ"ל, וכלל הכללי הכללים בפסוק ראשון בז' תיבות ז' אלפי שנה, כמ"ש בפ"א שתא אלפי שנים תליין בשתא קדמאי וכו' ומקור כלל הכללים הוא בתיבת בראשית ו' אותיות ודגש של ה'. 198. עי' ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות לה וז"ל, והאור היוצא דרך החושים הוא אור שכבר נתחבר בכלי, לא תחשוב שזה האור היוצא הוא אור

שהוא הנושא של כל הבריאה שמגלה רצונו על ידי פעולת ההארה, שיביא הענין לידי גילוי בפועל ההנהגה והראוי לנבראים. וכ"ז שלא הגיעו למדרגת הגילוי בפה של א"ק, נקרא שעדיין לא יצאו בבחינת כלים, רק שהרצון מתגלם להוציא כלים. והוא ענין המשכת נר"ן מנקבים אלו, שכל בחינה יורד מדרגה יותר, כמו רוח שאינו זך כ"כ כמו מדרגת נשמה, וכן הנפש יותר מוגשם ממדרגת רוח, והוא התחלת גילוי כחות הגוף, שהנפש נרגש כחותיו בגוף במדות שבו²⁰⁰. ונמצא, שבחינת הכלים שהוא גילוי המאורות והפעולות, היו באורות והבלים אלו בכח, ונתגלו לפועל ממדרגה למדרגה, עד שבאו ונתפשטו אל הפה. כמו שנסדרו המאורות באצילות ממדרגה למדרגה, מבחינת בינה שהוא התחלת ציור הנבראים, עד המלכות נוקבא דז"א, שהוא האדריכל²⁰¹ הבונה כל עולמות ב"ע שהם במדריגות נר"ן לבי"ע, כמו שיתבאר בס"ד באריכות במקומם.

רוחנית לגמרי, אין מחיצה לפניה, ורואה מסוף העולם ועד סופו. וכן השמיעה יותר זך מן הריח, שהרי שומע יותר מרחוק ממה שמריח. והריח יותר זך מהדיבור, שכולם אין בהם הרגש ניכר לזולתם, מה שא"כ הדיבור הוא נרגש לאחרים ששומעים מה שמדבר. היינו, ששם הוא בבחינת כלים גמורים ע"י המוצאות המורכבים בפה, רק שהכל נכלל בדיבור שכל כחות הפעולות יוכל להוציאם בפה בדיבורו רק שאינו בא לידי מעשה גמור, עד שעושה באברים שבגוף, ונמצא שהוא הממוצע בין הכחות הזכים שבראש ובין כחות המעשה שבאברי הגוף.

וכן הוא בשורשם למעלה, שכל אורות אח"פ שמאירים מא"ק, הוא סדרי כחות מאורות של אצילות שנתפשטו והאירו בדרך עילה ועלול, מהעלם לגילוי, ממדרגה למדרגה, עד שבאו לאצילות להיות נסדרים ממש כפי הראוי לנבראים. והוא גילוי הרצון שבפנים של א"ק,

פתח יא

שבגוף בבחינת רוחניות, אך אינו דומה בחינת אור הנשמה המאיר בראש של הגוף לאותו המאיר בגוף, ששם הוא ג"כ בכלל, ובפרט בחושים ובמעשה בסדר השתלשלות. ואף שאין בנשמה עצמה שום שינוי כלל, מ"מ לפי בחינת הארתה בגוף, כך הם חלוקת פעולת אברי הנשמה המאירה בו. וכן הוא בכל ג' חלקי נר"ן, שכל א' מהם הוא פרצוף שלם, רק מתלבשים זה תוך זה. כידוע שתרי"ג בחינות בנפש²⁰², ותרי"ג ברוח, ותרי"ג

והנה ההבלים האלו אשר יצאו מנקבי אח"פ שהם בסוד נר"ן והכלים בלועים בו בכח כמ"ש בפתח הקודם, הם מתפשטים בהדרגה בבחינת פרצוף ג"כ כידוע. שכמו שהגוף הוא פרצוף שלם שיש בו פרטי תרי"ג בחינות, והוא מתחלק לב' חלקים ראש וגוף, שבראש נכללים כל כחות הגוף בכלל ובענין זך יותר, ובגוף הם בפועל גמור. וכמו כן הוא בנשמה, שהיא מתפשטת בכל אברי הגוף, בהכרח שימצאו בה כל בחינות האברים

מאיר הפתח

כ"ח ע"ג שאדריכל היא שם של המלכות, ובונה של הבינה. 202. ע"י יהל אור ח"ג ל"ז ע"ג וז"ל, סוד הענין, שכל אבר יש לו איכות, כי כולם הן תולדות הספירות, וכל אחד יש לו פנימיות וחיצוניות, ובפנימיות פועלת האיכות ובחיצוניות האיברים, וכ"ה בתרי"ג מצות, שכ"א הוא מעשה מיוחד ויש לכ"א כוונה מיוחדת, ולכן המצות בלא כוונה כגוף בלא נשמה וכו', תרי"ג אברים בגוף

שא"א לשמוע בזמן גדול, והראיה אינה נשכחת מהרה, כשרואה אדם א' מכירו לאחר זמן הרבה, וכן נקבע האהבה והשנאה בראיה יותר, וכמ"ש במרע"ה וירא את העגל כו' והתפעל יותר מבמאמר השי"ת, וכן הראיה מבוררת יותר וצחה להבין מבשמיעה, וכמה מדרגות עוד, עכ"ל. 200. דהיינו מידות רעות, ע"י דברי רבינו לעיל פתח ז' שמידות טובות ברוח. 201. ע"י יהל אור ח"א

הנפש. ומ"מ גם בחינת הגוף העיקרי שהוא סוד הכלים, היה בהם בכח שהנר"ן שהאירו מן הנקבים, האירו בבחינת כלים, רק שהאור היה מתגבר ביותר, ויורד ממדרגה למדרגה עד הפה, ששם נתגלה הכל באמת, כמו שיתבאר בס"ד (עקודים פתח א'). ולכן באורות אלו התחיל להתגלות בחינת אותיות, וכל מה שהיה יורד יותר (מ)מדרגה נתגלה בחינת אותיות יותר עד הפה, כמו שיתבאר עניינם בנתיב עולם העקודים בס"ד.

בנשמה, וכמו כן הוא באצילות, שהם בסוד עצמות וכלים, גוף ונשמה. ובשרשים דלהון, שהם ההבלים אשר יוצאים מנקבי אח"פ דא"ק שהולכים ממדרגה למדרגה בדרך עילה ועלול, הוא ג"כ בבחינת ראש וגוף. והיינו, שהבל הסמוך לאוזן הוא הראש של הנשמה, והרחוק ממנו הוא בחינת גוף. ור"ל שהוא מתפשט יותר במדרגה, וכן הוא בהבל היוצא מן החוטם, בחינת ראש וגוף של הרוח. וכן בהבל היוצא מן הפה, הוא בחינת ראש וגוף של

פתח יב

(אח"ף פתח כו). כמו כן בחושים שבראש נכללים כל הכחות בזכות יותר, וסיומם הוא בפה, והוא בחינת מלכות שבראש, וכמ"ש בתיקונים (י"ט ע"א) בתפילת אליהו ז"ל, מלכות פה, תורה שבע"פ קרינן לה.

וכן בהארת עינים דא"ק ששם מאיר בחינת חכמה שלו כמו שיתבאר בס"ד לקמן (נקודות פתח ב'), שם נשרשה בחינת המלכות שבפה, והיא בת עין, שמשם יוצא עיקר הארת העין, ובחכמה בפנים, הוא ביותר העלם במחשבה, ובעין יוצא קצת אל הגילוי. ולכן המחשבה והחקירה בשכל נקרא עיון, וכמ"ש (קהלת א טז) ולבי ראה הרבה חכמה וגו'. וכן מצינו בכ"מ שעיון המחשבה נקרא ראייה, כי שם בעין נרשם מה שנכלל בחכמה בהעלם. ואם היה יוצא הזיו מן העינים דא"ק בכח גדול כמו מאח"פ, לא היה בו בחינת עשיית כלים כלל,

ועשיית הכלים היה על ידי הארת עינים דא"ק. והענין, כי מאח"פ יצא הבל ממש, לכן היה שם כח הנשמה מתגלה יותר, אבל מהענינים לא נמשך רק הסתכלות לבד, והוא הבל היותר מועט, וע"י האור היוצא משם ופוגע בפה ועי"ז נעשה כלים. ויש בזה סוד עמוק כידוע, שהמלכות שרשה בחכמה, כמ"ש (משלי ג יט) ה' בחכמה יסד ארץ²⁰³, והיינו שחכמה של כל פרצוף, שם הוא כלל כל הכחות שבפרצוף, ששם מסודר הכל בחכמה על כל דבר ודבר, ובמלכות למטה הוא התכלית שלו, ונמצא שסוף מעשה במחשבה תחילה (עי' תיקו"ז ז ע"א). אבל שם הוא בכח יותר גדול, למעלה מהשגה, וכן הכלים דאצילות שתחלת גילויים בפה דא"ק הוא בחינת מלכות, שהפה הוא סוף הארת החושים שבראש, שכמו שבגוף מסודרים כל הכחות וסיומם בברית למטה ששם כלל כל האברים כמו שיתבאר בס"ד במקומו

מאיר הפתח

אלא בעשיית האדם מצות הש"י וכו', ומצות המילה שהיא מצוה המשלמת תרי"ג הוא בעטרה ובה ג"כ הכלל הנ"ל, שהיא כלולה מהכל לכן היא שקולה נגד תרי"ג מצות וזהו ברי"ת, שהוא הנוק' של היסוד שבה נכללת לאחד, בסוד תש"י כנ"ל, וכשחסר מצות המילה כל המצות אינן פועלים כמו זכר בלא נקבה, עכ"ל. 203. עי' תיקו"ז ס"ח ע"א וז"ל, רוא דמלה ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, בחכמה דאיהו אבא י' יסד

ותרי"ג איכות בנפש קבועים בגוף, אף לעכו"ם, ועוד יש תרי"ג איכות בנפש שאין קבועים בנפש, אלא מושפעים מהרוח וזהו תכלית האדם ושלימותו, והן באין מעשיית המצות, וזה אור הלבנה בשלימות וכו', ידוע שכל דבר שהוא כפול בא השני בגולם א' וכו', וכן הוא כאן, שתרי"ג איכות השניים באים באבר א', והוא עט' הברית ובו נכלל כל התרי"ג מצות גדולה מילה וכו', ולכן אין העטרה מתגלה מעצמו בבריאת הש"י כמו כל האיברים

העליונים שיהיו ראויים לסידור הנבראים התחתונים. וגם תכלית הכלים היה בשביל הגבול, שע"ז נעשה בחירה ורצון לעבודה, עד שע"ז יהיה בחינת שכר ועונש (לצדיקים), שהוא סוד מעשים טובים שלהם, שהוא עולה בבחינת מ"ן בסוד אור חוזר. והוא מלכות דסלקא עד אין סוף²⁰⁵ ואין תכלית, לכן ע"י האור חוזר שהגיע עד הפה, בבחינת מטי ולא מטי, נעשה כלי, והבן מאד מאד.

כי הוא במעלה יותר מאורות אח"פ. אך לפי שלא יצא ממנו הארה כי אם בצמצום גדול, והוא בבחינה היותר תחתונה שבו, והוא בחינת מלכות שבחכמה שהוא השורש אל התכלית בחינת מלכות, ובהתפשטו בהדרגה עד הפה, ע"ז נתהווה בחינת כלי, במה ששם היה בבחינת גבול ושיעור. והוא סוד אור החוזר²⁰⁴ שעד הפה נתפשט ומשם חזר למעלה, ובזה נעשה הכלי. שענין הכלי הוא בחינת הגבול והמדה למאורות

פתח יג

בפחות, הכל לפי ערך העבודה. והוא סוד התלבשות אימא בו בכמה דרגות, או מתבונה שניה או מראשונה או מבחינת בינה עצמה, כמו שית' עניינם בס"ד במקומם (או"א פתח ט').
והנה לכל זה צריך שיהיה שורש בא"ק, ששם הכל הכנות למה שיהיה אח"כ באצילות, לכן גם שם אנו מדברים באלו חילוקי המדרגות והוא סוד אלו השמות של ס"ג ושל אה"ה. וסידור חילוק האותיות של ס"ג, והתלבשות האותיות זה בזה שהוא התלבשות השרשים ו(ה)הכנות הנ"ל שמאוזן לחוטם, הוא שורש להתלבשות וגילוי אימא בז"א. וכמו שהז"א הוא עיקר בהנהגה והוא עיקרי באצילות, כמו כן למעלה בשורש העליון החוטם הוא שורש העיקר, כי (אד"ר קל"ז ע"ב) בחוטם אשתמודע פרצופא. והטעם, כי עיקר מדרגת האדם הוא ברוח שבו, והנפש הוא למטה ממדרגתו, והוא בא לתקן את הנפש ולהעלותו למדרגתו. והנשמה היא מן השמים, בחינה שלמעלה מן האדם, שבאה בו להשלימו. ועיקר האדם הוא הרוח שהוא באויר, ונפשו מן הארץ למטה ממנו. וע"ז נאמר (בראשית ב טו) ויקח ה' אלהים את האדם וגו' לעבדה ולשמרה, וכתוב (שם ה') כי לא המטיר וגו',

עוד צריך שתדע כי הבל האוזן המתפשט, תחילת התפשטותו הוא בחוטם, והתפשטות (ה)הבל של האוזן המאיר בחוטם שהוא מהבחינה היותר תחתונה שבו וגם מבחינת חיצוניות שלו, והוא בחינת ה' אחרונה דשם ס"ג שהוא בחינת תבונה. שלמעלה ממנו סוד אה"ה דיודי"ן בחינת בינה, וה' אחרונה דס"ג הוא בחינת נה"י דתבונה. וה' זו מילואה ה"י, ה' מתחלק לב' ההי"ן, וה' אחרונה הוא חיצוניות של נה"י האלו, הם מאירים בחוטם. והענין בזה כמו שיתבאר בס"ד, בבחינת התלבשות בינה בז"א במוחין שלו, שהוא השלמת הנהגתו, להוסיף בו כח והארה יותר מרובה לפי ענין עבודת התחתונים כשמטיבים מעשיהם. שיש בזה כמה מדרגות, שכל פרצוף מתחלק לב' חלקים, עד הפרסה, ומן הפרסה ולמטה, ששם יש צמצום וסילוק הארה. שנה"י שתחת הפרסה לא יקבלו הארה רק בערך הראוי לתחתונים, בערך שראוי ז"א לקבל לפי ענין המעשה, והוא סוד תבונה שבו. וגם זה אינו מאיר בז"ת, רק מהבחינה התחתונה שבו, שהוא נה"י דתבונה, וגם זה בבחינת חיצוניות. והכל לפי ערך המדרגות אשר שיערה מחשבתו ית' ליתן עטרות להנהגה, פעם במילוי גדול, פעם

מאיר הפתח

מסביר הבחי' אור חוזר בשערות הגלגלתא. 205. ע"י לעיל הערה 43.

ברתא דאיהי ארץ, ה' זעירא הארץ ודאי, עכ"ל. 204. ע"י דברי רבינו לקמן א"א פתח יד איך שהוא

חיים אל הפה ששם עיקר הכלים, והבל האוזן המתפשט בו, הוא בסוד שם ס"ג, הנשמה שבא לו להשלימו. וכמו שהנשמה מאירה באדם בבחינת חלק התחתון שבה, ולפעמים בחלק העליון, הכל לפי ערך צדקתו ועבודתו, כמו כן הוא מדרגת ההתלבשות אימא בז"א בבחינת תבונה ובינה, בכל הפרטים שאנו מדברים בהם. וכמו כן הוא בשורש השרשים בסוד הכלים האלו, בסוד התלבשות אותיות, באותיות דשם ית' אהי"ה²⁰⁷ וסגים²⁰⁸ בחילוקים פרטי האורות שבהם, שכתב הרב הקדוש זללה"ה.

ואדם אין לעבוד וגו', כי עיקרו בא לתקן הנפש אשר הוא למטה ממנו, כמ"ש רבינו הגדול הגר"א ז"ל מוילנא, בליקוטים שלו (סוף ספד"צ ל"ז ע"ג)²⁰⁶.

וכמו כן ז"א בחינת רוח, והוא עיקר האדם, שם מ"ה, ובא לתקן הנוקבא בחינת נפש, שם ב"ן, כמו שיתבאר במקומו בס"ד (ז"א פתח ב'). ואימא המתלבשת בו להשלימו, הוא נשמה של האדם, שם ס"ג. וכן בשורשו למעלה, עיקר שם מ"ה מתגלה בחוטם, ומשם נשפע רוח

פתח יד

הטעם הוא להבין פירוש המלות והאותיות כמשרז"ל (מגילה ג' ע"א) ויבינו במקרא אלו פסקי טעמים, שעל ידם אנו מבינים כוונת התיבות והעניינים. והנה, כמו כן הוא בשורשם למעלה, שהאותיות הם בגוף הכלים, שהם הרכבת כחות המאורות העשויים להנהיג התחתונים, ובהם ניכר ההנהגה. ומ"מ אין מנהיגים רק על ידי עצמות המתלבש בהם, והוא סוד הנשמה המאירה בגוף שמשם חיותו. ולפי שהנשמה המאירה בו נחלקת לג' מדרגות נר"ן, שהנפש הוא כח הגוף עצמו, והרוח בבחינת תגין שהוא מדרגה יותר למעלה, והם עטרות וזיונין לאותיות, ונקודות הם בבחינה נשמה.

ואף שבמ"א (עץ חיים טנת"א פרק ה') מבואר שהאותיות הם הכלים, ותגין הנפש היא שיתופא דגופא כמו התגין שקשורים באותיות, והרוח נקודות כמ"ש בתיקונים (י"ג ע"ב) ובכ"מ בזוה"ק, היינו במדרגותיהם באצילות ולמטה, ששם הם כלים ומדות ממש. אבל בשרשם בהבלים דאח"פ דא"ק, שהם יצאו בבחינת נר"ן מפנימיות הגוף דא"ק, ואינו אלא

אלו האורות שיצאו מאח"פ ומלמעלה, הם מתחלקים בסוד טנת"א, והם באים בהדרגה בבחינת העלם וגילוי יותר, עד שבאו לפה ששם הוא בסוד אותיות, והוא גילוי הכלים. כמש"ל (פתח ט') שהכלים הם בחינת אותיות שהם צירופי הרכבות הכחות ואורות של כל הנבראים, ומה שלמעלה מגדר אותיות הוא כל זמן שלא באו האורות בסדר שלם שיהיו מסודרים כפי צורך הנהגת התחתונים, אלא בבחינת שלימות למעלה ממדרגתם ובהם ג"כ כמה מדרגות זו למעלה מזו. והיינו, בחינת הקרקפתא של א"ק הוא בחינת שם ע"ב הוי"ה במילוי יודי"ן, והוא אע"פ ששם לא בא עדיין לבחינת אותיות, שעדיין אינו לפי הנהגה זו שיהיה בו בחינת כלים, ואינו אלא בבחינת טעמים של האותיות.

ונבאר תחלה ענין טנת"א. והוא כי ידוע שהאותיות בלא נקודות, אין להם הברה כלל, ומ"מ בהרגש אין נרגשים הנקודות רק בתנועה מוצאי הפה לבד ובכח העלם, אבל עיקר הגילוי הוא באותיות. והתגין הם עיטורי האותיות, ונחשבים לאחת עם האותיות. אבל

מאיר הפתח

מדרגת מלאך כידוע, עכ"ל. 207. אולי צ"ל אהי"ה ית'.
208. כוונתו לב' בחי' ס"ג.

206. וז"ל, והענין כי הרוח באדם הוא האדם, אבל הנפש הוא המדרגה למטה ממנו, והנשמה למעלה ממנו והוא

וכל א' כולל טנת"א שהם כלל הד' חילוקים הנ"ל.

והנה, ע"ב הוא בגלגלתא דא"ק עד האזנים שבו, ושם הוא סידור שרשי כל הנבראים בעומק חכמה העליונה של הרצון, והוא סוד השערות שעל הגלגלתא, שכל שער הוא עולם שלם, והם שיעורי עומק חכמתו ית' בטעם הבריאה ושורשו כידוע, שהשערות הם מותרי המוח²¹⁰, ובכל פרצוף נכלל(ים) כל החלקים שבו במוח שהוא בסוד חכמה, ומתגלה ע"י שערות שהם סוד שערים ונתיבות, שכל א' יש לו שורש אחר בעומק החכמה ושער אחד בפ"ע. והוא מ"ש (ב"ב ט"ז ע"א) שכל שער יונק מגומא בפ"ע, וכן בחכמה דא"ק, ששם שורש האצילות בסידור חכמה העליונה, שלכן א"ס בהתלבשותו בא"ק, האציל עולם האצילות כמ"ש האריז"ל (עץ חיים שער סדר האצילות פרק א'). ולפי שעומק חכמה עליונה דא"ק אין השגה לשום נברא, ששם הוא טעם כלל הבריאה וראשית גילוי רצון העליון, לכן אין לנו השגה בבחינת ד' חילוקי המדרגות שבו שהם טנת"א שבטעמים. ואין אנו מדברים אלא מבחינת הארת אוזן ולמטה, שמשם התחיל ציור התגלות חכמה העליונה הזו, לבוא לידי הכנה לגילוי האצילות.

שרשים לאצילות ששם הכלים, (ו)לכן בחינת אותיות שבהם, הוא מדרגת נפש שמתפעל לפי הגוף. והתגין שהם מדרגה יותר גדולה, הוא במדרגת רוח לנגד הגוף. והנקודות הם בחינת נשמה, והטעמים בחינת נשמה לנשמה. וכבר ביארנו (עגו"י פתח ב') שא"ק הוא הסובל כל אבי"ע, וכל הפרטים והפנימיות שבו הוא רצון המתלבש בו לצורך כל הנבראים. ולפי שכולם נכנסים תחת כלל ד' חלקים שהם אבי"ע, וכל אחד מארבע בחינות אלו כולל ד' חו"ב תו"מ. וכן בכל העולם, ד' חיות, וד' אופנים, וד' יסודות, ד' (מיני) דצח"מ, והכל הוא ע"פ שורש אחד, שהולכים כולם לפי סדר ד' אותיות של שם הוי"ה ב"ה, שכולם פועלים בכדי להכליל בשם הזה לגלות יחודו ית', שזהו עצם רצונו המתגלה לנבראיו ע"י ד' מדרגות כלליות האלה. ולכן הבקיעות שבא"ק הזה שורש הפנימי מגלה דרך שם רצונו, ג"כ מתגלה ע"י ד' בחינות אלו שהם טנת"א, שהם בסוד ד' מילואי שם הוי"ה, ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן, בסוד יה"י או"ר²⁰⁹, שעל ידי ד' מדרגות אלו מאיר רצונו ית' לברואיו. והם נכללים בד' אותיות של השם, שכל אות הוא שם הוי"ה שלם, כולל פרצוף שלם, רק משתנה ע"י המילוי, שכל מילוי הוא חילוקי פרטי המדרגות שבשם זה,

פתח טו

לשאלה²¹¹ שהיא העומדת להנהיג את הזו"נ דאצילות, ומתפשטת בו כמו שיתבאר עניינה

והארת הבל האוזן שבו הוא בסוד שם ס"ג, וכמו שבינה דאצילות היא קיימא

מאיר הפתח

העולמות להתקיים, ועוד שהשערות הן עצמן מותרי המ"ס והן קשישין ותקיפין והן שרשי הדין, אע"ג שהן בעצמן רחמים גדולים ועי"ז יכולין לקבל אור החסד שבתוכן, עכ"ל, ועי' מים אדירים של הגרמ"מ משקלוב דף מג, שהם מעכירת ופסולת המוח. 211. מקורו מזהר ח"א א' ע"א וז"ל, בראשית רבי אלעזר פתח (ישעיה מ כו) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה שאו מרום עיניכם לאן אתר לאתר דכל עיינין תליאן ליה ומאן איהו פתח עינים ותמן תנדעון דהאי סתים עתיקא דקיימא

209. גימ' זו מובא במגלה עמוקות אופן קמו. 210. מקור הלשון מהאד"ר קל"ד ע"א ועי' לקמן אבי"ע פתח כ"ה, וז"ל, השערות הם מותרי מוחא, שהיינו כל הדרכים של פעולות פרטיות שבפרצוף נסדרים הם במוחין, כמו שאנו רואים שהמוח בו מסדר האדם כל הדרכים, עכ"ל, וליתר עומק עי' בהגר"א על ספד"צ ג' ע"ג הלבושין הן י"ג תיקוני דיקנא, שעל ידיהם יוצאין האורות לכל העולמות מן המזלא, ויוצאין ע"י השערות צינורות דקין וע"י התלבשות בשערות, ועי"ז יוכלו כל

ששם הוא בסוד נשמה לנשמה, ואינו בערך חילוקי המדרגות של אצילות שיש בהם בחינות פנים ואחור, והיינו שפע בהארות פנים ושפע הבא באחוריים שהוא בהסתרת פנים. וכן חילוק בין ימין ושמאל, חסד ודין, מטעם ששם הוא עיקר הסידור לפי ערך הנהגת הנבראים ולפי עבודתם. וכן בשורש הארת אח"פ שהם נר"ן שמאירים לאצילות, יש להם קצת שייכות לענין זה, מצד השורש שהם משתוים לבחינת הגוף דאצילות, וגם מאירים ומתפשטים לצורך עשיית הכלים. מה שא"כ באורות ע"ב דבגלגלתא, שאין בו שום ענין והצטרפות כלל לאצילות, לכן אין שייך לייחס בו בחינת פנים ואחור ימין ושמאל כלל. ולכן מילוי הוי"ה שלו הוא ביודי"ן, שהוא בחינת עיגול כמו גלגלתא, ואין בו חילוק ימין ושמאל כמו באותיות אלפין וההיין שבמילוי ס"ג ומ"ה וב"ן. וכן בכל פרצוף ופרצוף שיש בו בחינת ד' מילויים אלו של ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן, לפי ערך אותו הפרצוף בחינת ע"ב שבו הוא בכללות, ואינו לפי ערך התחתונים. וכאן הוא בשורש השורשים הוא ע"ב דשורש השורשים שאין בו גילוי כלל, והבן מאוד.

במקומו (או"א פתח יג) בס"ד. כמו כן למעלה בשורש השורשים, בחינת הארת האזנים הוא שם ס"ג שורש הבינה, ולכן משם ולמטה אנו מתחילין לדבר. ותדע, כי הכלים האלו היוצאים מאח"פ אינם מבחינת כלים חיצונים דא"ק, אלא מבחינת הפנימיות שבו, ר"ל שרצון הפנימי של א"ס הכלול בא"ק, הוא להכין הכנות לגילוי עולם האצילות בבחינת רצונו הנעלם, והולך ממדרגה למדרגה, עד שבא לכלל כלים. ולכן הכלים (הכלים) האלו יותר גדול מהארות הכלים עצמם דא"ק. והיינו, שכלים חיצוניים דא"ק, הם כחות הרשימו שאחר הצמצום לפי בחינה עליונה שלמעלה מגדר האצילות, רק שרשים שלהם. אבל האור הפנימי הוא הרצון הכמוס בהם, מתלבש בלבוש דק, והוא כחות הכלים דאצילות הבלוע בהם. ר"ל שהם בהם בכח, הולכים לעשות הדרגה והכנה לאצילות בשביל גילוי רצון העליון, והוא מתחלק ג"כ לבחינות טנת"א בד' מדרגות שבו.

וכאן מתחיל שורש חילוק המדרגות של פנים ואחור ימין ושמאל. כי בבחינת הגלגלתא, שם אין פנים ואחור ולא ימין ושמאל כלל, אלא האור הוא בשוה בכל צדדים, כי לפי

פתח טז

סוף שיכולת הזקן, ואינו נוגע בפנים אלא רק חופף וסוכך עליהם מבחוץ. ובסוף שיכולת הזקן הם מתחברים יחד ב' אורות של ב' ניקבי האוון, אבל אין מתחברים בחיבור גמור, רק יש

הזיון הזה שנמשך מאח"פ מתפשט סביב הפנים, והיינו שזיו היוצא מב' ניקבי האזנים נמשך מתחלת האוון מב' צדדי הפנים נגד התפשטות הזקן. ונמשך התפשטותם עד

מאיר הפתח

שנקרא מקצה השמים למעלה, שהכל עומד ברשותו. ולפי שעומד לשאלה והוא בדרך סתום ולא גלוי, לכן נקרא "מיי", כי למעלה אין שם שאלה, וקצה השמים הזה נקרא "מיי". [דהיינו אינו מוכר אבל נראה ונסתר, ועי' עוד ע"ח עגווי' פרק ה', ועי' ברמח"ל אדיר במרום עמוד פ' וז"ל, הפנימית בעצמו לא סליק בשמא, אלא בהתחברו עם החיצונית, אז ניתן לו שם בבחינת התחברם יחד. ונחזור אל הענין, כי מה שנשרש בחכמה סתימתא הוא המתגלה בו"א, אך זה המתגלה הוא בבחינת אל"ה, ומה שהוא

לשאלה ברא אלה ומאן איהו מ"י ההוא דאקרי מקצה השמים לעילא דכלא קיימא ברשותיה ועל דקיימא לשאלה ואיהו בארס סתים ולא אתגליא אקרי מ"י דהא לעילא לית תמן שאלה [דהיינו הגלגלתא לעיל] והאי קצה השמים אקרי מ"י, עכ"ל. [תרגום: "בראשית". רבי אלעזר פתח, "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה". "שאו מרום עיניכם", לאיזה מקום, למקום שכל העינים תלויות אליו, ומי הוא, פתח עינים, ושם תדעו שאותו סתום העתיק שעומד לשאלה, ברא אלה. ומי הוא, "מיי", אותו

ונשמה, ועיקר שם אדם הונח על הרוח שבו²¹², שהוא עיקר מדרגתו, מה שא"כ נפשו הוא למטה ממדרגתו, והוא בחינת נפש בהמה מן הארץ²¹³, ובזה משותף עם כל בהמה וחיתו ארץ, כמ"ש (בראשית א כד) תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש וחיתו ארץ וכו', וארז"ל (תנחומא תזריע פרשה א') זו נפשו של אדה"ר²¹⁴. למדו זה מייטור הלשון, דאי אפשר לאמר, שמה שאמר הכתוב תוצא הארץ נפש חיה, היינו נפש בהמה וחיה, שהרי זה כתוב אחר זה בפירוש, וע"כ קאי על נפשו הבהמית של אדה"ר.

והנה, הרוח הזה בו תלוי כל העבודה, והוא העולה ויורד ע"י מעשה האדם, וכשהוא בשלימותו, אז נשמתו מחוברת עם רוחו, בסוד אימא שמתלבשת בז"א, ועי"ז מתחבר ג"כ להשלים נפשו, והנפש מתחבר עם הרוח בסוד (זיווגא) דדו"נ, כמ"ש (תהלים לו ז) אדם ובהמה תושיע ה'²¹⁵. ולאחר המיתה, אז נסתלק האדם למדרגה יותר עליונה ממדרגתו, שהוא סוד בחינת הנשמה שהיא משמים, דרגא דבינה, ששם שכר העבודה, יום השביעי שכולו שבת, והנפש נהנה ג"כ מהארת הנשמה, והוא סוד קרן ביובלא אתעטר, כמ"ש בסוף פ"ה דספ"ד (ל"ו ע"ב) וכמ"ש רבינו הגדול הגר"א מווילנא זללה"ה, בביאורו שם (ל"ו ע"ג)²¹⁶.

חלל ביניהם מעט, וכל אלו הדברים הם סודות עמוקים מאוד.

ותחלה נבאר ענין הפנים וזיוו. ובזה יבואר ג"כ מ"ש האריז"ל (א"א פרק י"ג) שיש חילוק בין הארת פנים דא"א ובין הארת פנים של ז"א, דבא"א הם ש"ע נהורין, ובז"א רק ק"ן לבד. והוא, כי מצינו בתורה בברכת כהנים (במדבר ו כה) יאר ה' פניו אליך וגו', והוא, כי תחי' בריאת אדה"ר היה זיו יוצא מפניו, וזה נחסר לו לאחר החטא כמ"ש במדרש (תנחומא בראשית פרשה ו'). ומשה רע"ה זכה לזה בקבלת הלוחות, כמ"ש (שמות לד כט) כי קרן עור פני משה, וכתוב וייראו מגשת אליו. וכן מצינו בתפלין של ראש, כתיב (דברים כח י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וייראו ממך, וארז"ל (ברכות ו' ע"א) אלו תפלין שבראש. וכן מצינו שאם האדם הוא בשלימות צורתו, אז אימתו מוטלת על הבריות, כמ"ש (בראשית ט ב) ומוראכם וחתכם יהיה וכו', והיינו כ"ז שיש לו צורתו בשלימות, כי בצלם אלקים עשה את האדם. ובקין, אחר חטאו כתיב (בראשית ד ה) ויפלו פניו, וכן כתיב (בראשית ד יד) ומפניך אסתר והיה כל מוצאי יהרגני, ואמרו (שבת קנ"א ע"ב) אין חיה מושלת באדם אא"כ נדמה לו כבהמה. וכל זה סוד עמוק, והוא כי כבר כתבנו, שהאדם הוא מורכב מגוף

מאיר הפתח

מבחינת השרש הנמשך מח"ס הוא סוד המ"י שבשם, ולהיותו דבר שהוא קיימא ולא קיימא לכן עומד תמיד לשאלה מ"י, עכ"ל. 212. ע"י ע"ח טנת"א פרק ה' שאדם בגימ' מ"ה וזה שם הוי"ה (במילוי אלפי"ן) השייך לרוח, וע"י ליקוטי הגר"א בסוף ספד"צ ל"ז ע"ד וז"ל, והענין כי הרוח באדם הוא האדם, אבל הנפש הוא המדרגה למטה ממנו, והנשמה למעלה ממנו והוא מדרגת מלאך כידוע, עכ"ל, וע"י יהל אור ח"א כ"ח ע"ד וז"ל, הענין של נר"נ, נשמה היינו השכל אינו בגוף האדם אלא מזלו ושורה עליו, והרוח הוא כח ההרגש שבאדם, והנפש הוא כח החיוני הצומחת שבאדם, עכ"ל. 213. שם ב"ן (הוי"ה במילוי ההי"ן) שהוא שם הוי"ה השייך לנפש בגימ' בהמ"ה. 214. ע"י בהגר"א ס"י פ"א מ"א אופן ג' (דף ג' ע"ב) וז"ל, נפש שיתופא דגופא (כ)נגדו הארץ בעולם שממנו הגוף וכן הנפש מד' יסודות כידוע שע"ז נאמר תוצא הארץ נפש חיה ואמרו נפשו של אדה"ר, וע"י

בבהגר"א על תיקו"ז קט"ז ע"ד, שמוסיף על הנ"ל - והוא שכינה בארץ שכאן בניינה, וע"י בהגר"א על ספד"צ כ"ח ע"א שמוכח מכאן שנפשו של אדם מעל המלאכים וזה מהקו האמצעי ולא מהקצוות. 215. ע"י יהל אור ח"ג ל"א ע"ב וז"ל, סוד בריאת האדם בגוף שבתוכו נפש הבהמית, והיא יסודו, ונפח בו רוח האדם, שהוא נק' האדם באמת, אד"ם ידוע, והוא סוד מ"ה וב"ן, שהמ"ה בא בתוך הב"ן, להוציא הברורין ולהשלים אותה, והוא סוד אדם ובהמה (אותיות בהמה בה מ"ה) ולכן הקרבנות מהבהמה שהוא בירורי הבן, עכ"ל, ומקורו מהספד"צ וז"ל (כ"ח ע"ב) ויאמר אלקים תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש וגו' היינו דכתיב אדם ובהמה תושיע ה', וע"י ביאור הגר"א שם. 216. וז"ל, זכה משה לקרן שזכה לבינה, דרגא דמשה כידוע בהרבה מקומות וכו', רומז לאלף השביעי שהוא דרגא דמלכות, ואז יעלה מלכות ביובל, ונשגב ה' לכדו ביום ההוא, כמש"ל פ"א,

בחינת פעולות גופניות וכלים יש להם. וכשהאדם הוא בשלימותו, אז ההבלים היוצאים מן הנקבים האלו, מראים ג"כ ענין מדרגתו ושלימותו מה שנקרא אדם. שהרי מצינו בחסידים הראשונים, שהבל הראות שלהם היה פועל להעביר הסט"א ולהעניש הרשעים, כמ"ש (ברכות נ"ח ע"א) נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות. וכן חוש השמיעה שהיו שומעין כרוזין דלעילא²²⁰ ומה שנגזר בשמים, כמ"ש (קהלת י כ) כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים וכו'. וכן מצינו בכ"מ בזוה"ק מתלמידיו של הקדוש רשב"י, שהיו שומעים עניינים גדולים בהליכתם בדרך, וכן בריח החוטם, כענין האי ינוקא שהיה מריח בריח הבגדים, ויודע מה שחטא האדם (זהר ח"ג קפ"ו ע"א) וכיוצא בזה, וכמו שמצינו ביצחק (בראשית כז כז) וירח את ריח בגדיו וגו'. וכן בדיבור, כמ"ש (איוב כב כח) ותגזור אומר ויקם לך, ויהושע שאמר (יהושע י יב) שמש בגבעון דום וגו', וכן בר' פנחס בן יאיר בהאי גינאה נהרא (תולין ז' ע"א), וכן בכמה תנאים וחסידים קדושי עליון.

הר"י שהארת החושים שבהם, היו נפעלים מבחינת גילוי הנשמה שבתוכם, ואלו החושים היו מסבכים ומקיפים זיו הפנים, שזיו הפנים שהוא הארת הנשמה בבחינה נשמה בלא כלים, היה מתלבש בהבלים של החושים האלה, כי הזיו הזה שהוא מסיר כל סט"א ומשרה רוה"ק על פניהם, הוא סיבה להוצאת גילוי החושים האלה, לעשות פעולתם בבחינת מעלת

ולואת, אדה"ר קודם החטא שאז היה שלם במדרגתו, ובחינת רוח שלו היה פרצוף שלם, שגם ג"ר שלו היו שלמים, והוא ענין חכמתו של אדה"ר שעלה למעלה, שהיה מהארת הנשמה אשר נתחבר ברוחו היה מוציא זיו הפנים, והיינו שנתגלה שלמות ערכו על אברי גופו מבחוץ²¹⁷, שבזה היה נשמר מכל החיצונים אשר הם מקיפים סביב אברים של האדם וסביב גופו, כמ"ש רז"ל (ברכות ו' ע"א) וקיימא עלן כי כסלא לאוגיא כו', כי הסט"א אין לה אחיזה כי אם בבחינה היותר חיצונה שבגוף, והוא עור האדם²¹⁸ קליפת נוגה, והזיו הזה שהוא בא מהארת הנשמה הוא מבחינת ג"ר, שאין שם אחיזה לס"א, ולכן עי"ז, אין שום בריה יכולה לשלוט עליו, כי כל התגברות הבעלי חיים על האדם, הוא מצד קלקוליו שבנפשו בסוד שם ב"ן, שמצד זה יש לחיצונים אחיזה בנפש הבהמיית שלו, אבל כשהנשמה בתוכו, מוציא זיו הפנים להרחיק ממנו כל סט"א. וכן היתה מדרגת משה רע"ה, שזכה לקירון עור פניו, ועי"ז נמשכה היראה עליו²¹⁹. וכן הוא ענין התפלין, שהוא הזיו המאיר מפנימיות המוחין ששם מאיר הנשמה. וכאשר ישראל עושים רצונו של מקום, זוכים לזיו הזה, ואז מוטל מוראם על כל הבריות מהטעם הנ"ל. וכן ענין החושים שהוא ההבל היוצא מנקבי העינים ואח"פ, שהוא ג"כ מגילוי הנשמה שמבפנים, אך אינו זך כ"כ כמו הזיו, שהזיו הוא עצם הארת הנשמה בלא בחינת כלים, מה שא"כ החושים האלה אף שהם זכים, מ"מ

מאיר הפתח

לו קירון אור, מי שעומד לפני משה ויבוש מלהסתכל בפניו ישפיל עיניו למטה, אבל יראה את זיוו, כך האלקות מתגלה על הנבראים ואינם רואים בו ומה יראו רק הזיו המתנוצץ ממנו וזה הזיו הם הספירות, ועי' עוד שם אות ל"ב וז"ל, ראוי הוא שיראה, דהיינו שיהיה לפניו זיו כמו שיש לשמש, וזה כבר נראה במשה רבינו ע"ה בקירון עור שלו, וכן אמרו על פנחס, שבשעה שהיה שורה עליו רה"ק, היו פניו לזהטות כברקים, ומה שעתה אין דבר זה נראה הוא מפני שאין דיוקן האדם שלם אחר חטא אדה"ר, אבל אדה"ר היה כך, עכ"ל. 220. עי' עוד

וכ"ה ביה"כ, וזהו במשוך היובל המה יעלו בהר, והוא היה ביה"כ, ורומז לעתיד וכו', כשיגיע זמן המלכות אלף השביעי, והוא ה', והוא תליא בנשיבא דרוחא, ואז כולם תייבין לאתרייהו, ועי' רומז אמחה את האדם אשר בראתי כו', שכולם חוזרין לשרשם, עכ"ל. 217. עי' דוגמתו במדרש ויקרא רבה פרשה כ' פסקה ב' וז"ל, תפוח עקיבו של אדם הראשון היה מכהה גלגל חמה, קלסתר פניו על אחת כמה וכמה, עכ"ל. 218. עי' דברי רבינו לקמן גדלות דו"א פתח ט"ו. 219. עי' ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות כ"ה וז"ל, משה רבינו ע"ה היה

הנבראים כמו שיתבאר בסמוך בס"ד (עקודים פתח יג) יהיה נמשך אליך, ועי"כ, ויחונך, יהיה חנך מוטל על כל הנבראים, וייראו ממך.

הארת נשמתם כמ"ש והוא ענין ברכת כהנים (במדבר ו כה) יאר ה' פניו אליך, והיינו שזיו אור הפנים של מעלה שגורם תיקונים לכל

פתח יז

שנאין²²³. והוא נושא עון ופשע ע"י סילוק הסט"א, ואז ההשגחה בסבר פנים יפות. וכן שמיעת התפילה ונשיב רוחא תננא וגחלי דנורא לאכפייא שנאין²²⁴, והוא סוד הארת ק"ן נהורין דיליה²²⁵. ובא"א, ששם הוא למעלה מבחינת הדין ושם הכל בחסד גדול, הזיו מאיר יותר עד שמסלק לגמרי כל הסט"א ושלוש בעולם, ויש זמן שגם ז"א מקבל הארת הפנים דא"א לגלות החסדים הגדולים בעולם למען שמו ית'²²⁶ ולצדיקים הגדולים וכמה פרטים ועניינים יש בזה, וכמו שיתבאר ענין הש"ע נהורין וק"ן נהורין דא"א וז"א ביותר ביאור במקומם בס"ד (א"א פתח יח, כד, כו).

והנה כל זה הוא מושרש בא"ק בבחינת שורש עליון, והם המוכן אח"כ לעתיד, לזמן שתהיה עליית העולמות ובסוד הנצחיות, יש שם זיו הפנים מפנימיות גילוי נשמה שבו שהוא הרצון העליון הכמוס, שאין מושג לנו ענין הזיו הזה ופעולתו, כיון שאינו לפי הנהגת הזמן של

ומעתה תבין ענין זיו הפנים של הפרצופים העליונים, שבזה יש הפרש בין ז"א ובין א"א, שז"א הוא העיקר באצילות שהוא כלל סדרי המאורות והפעולות והמשך ההנהגה המסודר לכל הנבראים התחתונים כפי עבודתם. וכך הוא הארת הרוח והנשמה שבו, שהוא חיבור אימא המאירה בו ונותנת לו מוחין, שמשם כלל החושים וכל הפעולות מסודרים בעיטורים ואורות מרובים, ששם נמשך השפע מבחינת פנים דז"א. והוא ענין החדוה והשעשועים שיש למאורות²²¹ וכחות עליונים המסודרים בז"א להאיר לתחתונים כאשר הם עושים רצונו של מקום, אז חדוה דכולהו עלמין, ובאור פני מלך חיים (משלי טז טו), וכל הסט"א נטמנת בנוקבא דתה"ר²²². והוא סוד זיווג פב"פ של זו"נ כמו שיתבאר עניינם במקומם (גדלות דז"א פתח עח) בס"ד, ואז כל כחות הפנימיות של החושים שהם אורות היוצאים מאח"פ, הם חופפים על זיו הזה, והוא סוד הזיו המקיף דיקנא דז"א שהוא לאכפייא

מאיר הפתח

דמשחא דרבנותא טבא תליין בדיקנא דמזלא יקירא דא, וכלהו נפקין לזעיר אנפין, לא תימא כלהו אלא תשעה מנייהו משתכחן בז"א לאכפייא דינין. תרגום: שלש עשרה מעיינות של שמן המשחה הטוב תלויים בדיקנא מזל הכבוד הזה, וכולן יוצאות לז"א. אל תאמר שכולן, אלא תשעה מהם נמצאים בז"א, כדי להכניע את הדינים. 224. עי' א"ז רצ"ד ע"א וז"ל, ובתיקונים דרב המנונא סבא אוקים הני תרי נוקבי מחד תננא ואשא [עשן ואשן], ומחד ניחא ורוחא טבא דאית ביה ימינא ושמאלא, עכ"ל, ועי' בהגר"א על ספד"צ ז' ע"א שזה מדובר על תיקון ז"א על ידי הארת הב' נקבים דפרדשקא. 225. עי' בפתח הקודם. 226. עי' לקמן נקודות פתח ה' שלמען שמו' היא שייך לחסדו ית' מעל מעשי בני אדם.

בדברי רבינו לעיל פתח ז'. 221. עי' ברמח"ל בס' משכני עליון עמוד קנב וז"ל, הזיווג הוא בהתקרב המאורות אחד אל אחד ובהתקרבתם בדרך זה, מי יוכל להגיד רוב תפארת קדושתם ועוצם גאונם, כי כאש בוערה לוחטים זה בזה ונאחזים ביחוד גדול, ומרוב העוז והחדוה תגיע השמחה אל כל המאורות ממאור למאור עד לפני השרש השלם והיחיד אין סוף ב"ה, וברבות השמחה ירבה השפע ממנו לרדת בכל המדרגות, עכ"ל. 222. עי' ע"ח קלי' פרק ב' שכותב שתהום רבא הוא חכמה דבריאה דקלי', ועי' אד"ר קמ"ג ע"א, ובהגר"א על ספד"צ ל"א ע"א שזה מקור הטומאה השייך לדכורא, אם כן במקום הזה אין לה מקום להשתייך לקומה דקדושה. 223. עי' אד"ז רפ"ט ע"ב וז"ל, תלת עשר נביעין

הארת החושים העליונים האלה, שהוא ענין ההנהגה שהוא למעלה מן הזמן ולפי בחינת הנצחיות לפי העניינים המושרשים שם.

שית אלפי שנין. וכן החושים שבו הכל לפי עניינו של א"ק, הוא מסבב ג"כ ענין הזיו הזה של א"ק שהוא נותן שלימות לאצילות שיקבל

פתח יח

סידור הנהגת האצילות ששם הוא בחינת כלים ומדות. ר"ל ששם כלי מורה על מדה וגבול כמ"ש (ישעיה מ יב) וכל בשליש וגו', שכמו שכלי הוא מצמצם דבר הניתן בתוכו, כמו כן פעולות אורות ההנהגה של אצילות שהם סדורים ע"פ הזמן וגבול נקראים מדות וכלים, שנותנים גבול להתפשטות גילוי הנשמה שבתוכם. אבל בא"ק ששם הוא למעלה מגדר גבול ומדה וזמן, לכן אין שם בחינת כלי ומידה כלל, רק הם לפי הנצחיות, רק שמדת שלמות בלתי תכלית, וענין הנצחיות שהוא שר הנשמות, אי אפשר לבוא כי אם ע"י הבחירה והנהגת הזמן, לכן שם הוא שורש לכלים, אבל אינם בגילוי, רק הכנות לבד.

וְיָצַח הָרַב, שעדיין לא היה בחינת גילוי לכלים שם, יען כי אור פנימי ואור מקיף הנמשך מב' נקבי האזנים המסתיימים בשיבולת הזקן, לא נתקרבו זה לזה, שאם היו קרובים יותר, לא היו²²⁸ יכולים לקבל האור. ומאוזן ימין נמשך האור מקיף, ומאוזן שמאל אור פנימי, ושם אור מקיף ואור הפנימי רחוקים זה מזה הרחק גדול, כבר נתבאר (עגו"י פתח ה') שאור פנימי נקרא מה שפועל לפי ערך הכלי שמתלבש בו, ואור מקיף הוא שפועל יותר מכפי ערכו. (ו)אף שאינו מתגלה, מ"מ מביט אליו להשלימו, והוא ממש כמו הנשמה המתלבשת בגוף, שחלק העליון ממנה אינו מתלבש בגוף, רק משם נשפע על האדם שלימות וסיוע לעבודת בוראו.

וְצָרִיךְ שתדע, שענין פנים ואחור, אנו יכולים לדבר בבחינת משל מהארת אוזן ולמטה, כי בבחינת הגלגלתא, לפי שהוא בחי' המונח היותר כללי ושם התחלת הרצון העליון הכמוס של הבריאה הזה והוא בחינת ראש וגלגלתא, אין שייכות בו לומר בחי' פנים ואחור אפילו בשורש, כי הוא לפי רצון העליון, אשר הוא לגלות היחוד הגמור. מה שא"כ באוזן ולמטה, ששם הוא בסוד שורש לאצילות אשר שם ההנהגה בסידור ההדרגה, פעם בגילוי פנים, פעם בהסתר פנים, בבחינת ימין ושמאל, לכן שייך שם בחינת פנים ואחור, ימין ושמאל. ולכן ההבלים האלו שנתפשטו מאוזן שהם ב' בחינות ימין ושמאל, אף ששם אין שייך שמאל כלל. שהרי אפילו בא"א אין שייך שמאל כלל כמ"ש באד"ר (קכ"ט ע"א) לית שמאלא בהאי עתיקא, כ"ש למעלה בא"ק, מ"מ בדרך משל, נוכל לדבר שם בחינת שמאל, לפי ששם הזיו הנמשך הוא שורש לב' הדרכים הנמצאים למטה באצילות, ונמשך הבל האוזן להאיר בב' הצדדים, אבל בבחינת פנים סביב הדיקנא, שכמו שבא"א דאצילות שערות הדיקנא הם תיקונים גדולים וחסדים גדולים המאירים למטה בז"א, כמו כן בשורש השרשים הוא בא"ק²²⁷ שהוא למעלה מבחינת הנהגת הזמן, אבל הוא שורש להנהגת הזמן. וההבל הזה, הוא לבוש מקיף לבחינת הזיו של הזקן, שזיו של הזקן הוא מתלבש בהבל הזה, והכל בחינת שרשים וגילוי רצונות עליונות לבוא לידי תכלית הכוונה של

מאיר הפתח

והן דיקנא יקירא כידוע, שאורות און הוא עד שבולת זקנו ואורות חטם הוא עד החזה שליש ת"ת ואורות פה עד הטיבור, עכ"ל. 228. אולי יש להוסיף כאן תיבת

227. עי' בהגר"א על ספד"צ ט"ו ע"ד וז"ל, וכן הוא בכל הפרצופים, בא"ק עד טיבורו יוצאין אורות אח"פ ונקראין כלן א"ס ע"ש א"ק, וכן בא"א יוצאין ג"כ אורות אח"פ

לאצילות, אילו היה אור המקיף מתקרב אל אור הפנימי, היה האור מתגבר יותר, שהרי אור המקיף אורו מרובה יותר ויותר מבחינת או"פ, וכיון שכן לא היה ראוי ליתן הכנות לגילוי הכלים דאצילות, לכן הוצרך שם להיות אור מקיף עומד מרחוק יותר מאו"פ, שעי"ז היה ראוי להיות שורש לאצילות. אבל באור החוטם שהוא מדרגה פחותה ממדרגת אור האוון, שם אף אם היה מתקרב השקפת האו"מ יותר אל או"פ, היה יכול להיות שורש לכלים דאצילות ומ"מ לא היו ראויים להתקרב לגמרי. מה שאין כן בפה ששם הגיע המדרגה שיהיה בחינת כלי בכלל כמו שיתבאר בסמוך בס"ד (עקודים פתח ד'), שם היה יכול או"מ להתקרב לאו"פ כמו שהוא בכל הכלים, שאו"פ ואו"מ הם נוגעים זה בזה שאור פנימי מאיר בחצי הכלים הפנימיים, ואו"מ בחציים החיצון כמו שנתבאר עניינם בנתיב עיגולים ויושר (פתח ה') והבן מאוד.

והנה, אלו ההכלים שיצאו מנקבים שבראש, אף שהם מהבל פנימי שבא"ק שהוא בחינת או"פ, מ"מ אין זה אלא במדרגת א"ק עצמו, לפי הנצחיות ולפי מדרגתו בבחינת קיבול שכו. אבל מה שנשפע ממנו לאצילות למטה שהוא מדרגה פחותה יותר ממדרגת א"ק, שהוא לפי ערך סידור הראוי להנהגת התחתונים, הוא בודאי כמה מדרגות גדולות יותר. אך לפי הארה הנמשכת מא"ק ליתן הכנה לאצילות, יש בזה ג"כ ב' מדרגות: א', ליתן שורש והכנה לגילוי או"פ שבאצילות. וא', לבחינת אור מקיף שעליו. לכן בבחינת השורש אנו מייחסים שמהבל האוון של ימין דא"ק שהוא הארה היותר מרובה, נמשך שורש והכנה לאור מקיף דאצילות, ומה שנמשך מאוון שמאל דא"ק שהוא בכח פחות יותר, הוא הכנה ושורש לאור פנימי דאצילות. ולפי שבמקום העליון הזה, הוא מדרגה גדולה יותר ממה ששייך להיות שורש

פתח יט

שכל²²⁹ וניגון שע"י מבינים במקרא. והנקודות הוא יותר בגילוי, שנרגש בתנועות המבטא, בהרחבה או בקימוץ, אבל אין זה הבל נרגש כ"כ כמו האותיות²³⁰ שהם בגילוי ממש. ולזאת בחינת הארת האזנים שהוא שורש לבניה, אנו מכנים בשם ס"ג, שיש בזה ד' מדרגות של טנת"א, ובכל אחד כמה מדרגות. היינו, הבל היוצא מאזנים הוא בחינת התחלת שם ס"ג, והוא הטעמים העליונים שעל האותיות, שהוא בחינת בינה שהיא עטרה על ראש ז"א כידוע, שעיקר האותיות הם למטה בכלים דדו"נ דאצילות. והבל הזה הוא כולל י"ס שלימות, שכל הארה נותן שורש להנהגה שלימה, והתפשטות ההבל הזה אינו מתפשט לאחורי הפנים ולא בכל הפנים, רק בצדדי הפנים לבד, נגד שיכולת הזקן, ושם הוא עיקר הארתם, אבל

כבר נתבאר (לעיל פתח ו') שהאורות היוצא מן האוון הוא בבחינת שם ס"ג, כי כמו שלמטה באצילות שם ס"ג הוא בינה שהיא מאירה ומתלבשת בז"א, כמו כן כאן האוון וחוטם שורש לאימא וז"א דאצילות והבל האוון הנמשך, הוא בחינת אימא המתפשט לז"א. וכבר נתבאר (פתח טו) שבכל שם ממילוי שם הוי"ה של ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן, יש בכל א' מהם ד' בחינות מילויים אלו שהוא שרשי אורות האצילות שהולכים ומתגלים מעט מעט בהדרגה, והוא בחינת האותיות שהם נקראים כלים כפי מה שביארנו למעלה בארוכה (לעיל פתח ט'). והם הולכים ומתגלים מעט מעט, עד שבאו לגדר אותיות ממש. והיינו סוד טנת"א, שהטעמים הם ג"כ בדמות קוין ונקודות, אבל אין בהם הבל נרגש, רק במחשבה לבד בשום

מאיר הפתח

²²⁹. בנוי על לשון הפסוק (נחמיה ח ח) ושום שכל ויבינו במקרא. ²³⁰. לשים לב שכאן המחבר לא 'התחתונים'.

והוא סוד ענין הי"ס דאצילות, וכן בשרשי העולמות העליונים, אשר הם יורדים מעילה לעלול להיות שרשים זה לזה, עד שיהיה נשלם סדור הרכבת מאורות ההנהגה והפעולות של האצילות הראוים להנהיג הנבראים שבעוה"ז, לפי העבודה ולפי המעשה. ולפי שבאצילות יש כל בחינות אלו של פנים ואחור, ובחינות נקבי האוזן ההולכים בדרך ישר בצדדים נגד שיבולת הזקן. והיינו, שבחינת אחור נקרא כשח"ו יש הסתר פנים, שאין התחתונים ראוים לקבל אור פניו ית', ומקבלים רק לקיום לבד, כמו האב המסתיר פניו מבנו, ואינו נותן לו בסבר פנים יפות. ופנים נקרא להיפוך, כשראוים התחתונים לקבל האור בשמחה וחדוה, בתוספת מרובה ובשלוה גדולה. והארת האזנים הם העומדים לקבל העבודה והמעשה מן התחתונים, שהוא סוד קבלת התפלה והצעקה, וכל ענין הבחירה של טו"ר. ולכן הם העומדים באמצע, בין פנים ואחור, ר"ל שהם עומדים באמצע בין פנים לאחור ר"ל שהם עומדים להתמצע לפי הקבלה הזאת, אם לפנות אליהם בהארת פנים או בהסתר פנים ח"ו, לכן אורות של הדיקנא שהם כלל כל מדותיו ית', הם נמשכים מהאזנים כמ"ש באדרא רבא (קל"א ע"א)²³¹ דמאודנין נפקא הדיקנא. והם המתפשטים באמצע, בין הפנים ובין האחור, ומ"מ נוטים יותר לצד הפנים, כי באמת אלו המדות הם חסדים ורחמים, ורב חסד מטה כלפי חסד (ר"ה י"ז ע"א). ועיקר כוונת רצונו ית' בשביל הטוב. ונמצא, שעיקר כוונת המשכת הבל האזנים, שהוא לקבל מעשה התחתונים, הוא בחינה ממוצעת, העומדת בין פנים ואחור, ומשם נמשך ג"כ בחינת פנים ואחור המתפעל לפי הראוי לעשות בערך קבלת השמיעה הזאת. ולכן, גם בשורש השרשים בהבל היוצא מאזנים דא"ק, ג"כ אנו מדברים בד"מ אלו העניינים, שהבל

עם כל זה, מן ההארה הזאת מתפשט ומאיר בכל סביבות א"ק הזה.

וביאור עניינים אלו הוא, שכבר אמרנו למעלה, שבא"ק אין שייך לייחס בחינת אחור ופנים באמת, כיון שאינו לפי הדרגת הנהגת הזמן אשר הוא לפי העבודה, שיהיה שייך בזה בחינת גילוי פנים והסתרת פנים, אלא בסוד השורש לבד. והיינו, שמה שהוא בהארה יותר מרובה, וגילוי מדרגה יותר גדולה, ורחוק יותר מהדרגת אורות המתקרבים בדרך עילה ועלול לאצילות יותר, אין לומר בו בחינת פנים ואחור, כמו בגלגלתא כמ"ש (לעיל פתח טו). מה שא"כ מאוזן ולמטה, שהוא הפונה להיות שורש לאצילות, בזה אנו מדברים בחינות אלו בדרך משל ושורש לבד, והשרשים מרובים מאד. דרך משל לאדם שרוצה לבנות בנין א' מפואר לאיזה תכלית הנרצה לו, שתחלה עולה ברצונו לעשות הבנין, ואח"כ מסדר במחשבתו כללות הבנין ותכליתו כפי שיהיה אחר שיצא אל הפועל. ואח"כ מסדר במחשבתו ציור הבנין, ואח"כ שוכר אומנין בקיאים לעמוד על הפועלים העושים הבנין. והאומנים הבקיאים מציירים במחשבתם היאך לעשותם, ואח"כ מצווים להפועלים לעשות אותם, ואח"כ הפועלים (העושים) בחכמה, ואח"כ נגמר בניינו לפרקים, ואח"כ מסדרים אותו להיות נשלם לגמרי. נמצא שיש כאן שרשים רבים הולכים בדרך עילה ועלול, עד שבא הדבר לידי גמר, שרצון הבעה"ב הוא שורש למחשבתו, וציור מחשבתו בכלל הוא שורש לציורו בפרט. וזה ג"כ שורש למה ששוכר אומנין הכוללים, ואומנים הכוללים. מה שמסדרים במחשבתם הוא שורש למה שמצווים אח"כ לפועלים. וכן הולך במדרגה עד שבא הבנין לידי גמרו וסידורו, ואז נשלם רצון הבעה"ב, והתכלית מתגלה מה שהיה תחילה כמוס ברצונו.

על בחינת ה' פרצופים כוללים של אצילות. והיינו, ששם התחיל גילוי שורש של הכלים דאצילות שהם בחינת אותיות, אבל עדיין לא בא לידי ציור ממש, ולכן נכללו כולם בה' אחת להורות על כללות הזה, והבן.

האוזן עיקרו באמצע נגד הזקן, (ו) רק מהארה הזאת מתפשט ג"כ בכל סביבות א"ק הזה בבחינת פנים ואחור. ואין להרחיב הדיבור יותר בענינים עמוקים האלו. ושם נכלל הכל באות ה', כי ה' צורתו ד' ו' שמורה על י"ס, וגם מורה

פתח כ

אילן תוך הגרעין ששם הוא בשורש כבר בכח כל ענפיו ושריגיו ועליו ופירותיו. וכמו שבזרע מוח האדם בשרשו כל אברים שבגוף כידוע, וא"כ מצד זה נוכל לייחס בבחינת השורש כל אלו הדברים שאנו מדברים בפרצופים שבאצילות. והוא כמ"ש במע"ב (בראשית א כד) תוצא הארץ נפש חיה, וארז"ל (תנחומא תזריע פרשה א') זו נפשו של אדה"ר, הרי שהיה בארץ בכח שורש הנפש של אדה"ר, שבנפש הזה יש כל כחות אברי הגוף, ובכח האדם הזה נשרש כבר כח תולדותיו שיוצאים ממנו זה אחר זה, כל אחד שורש לתולדתו. ובודאי בכח שהיה בארץ להוציא נפש האדם, לא היה שייך לומר שהיה שם חילוק אברים ופעולת הנפש, ואעפ"כ בהכרח שימצא שם בסוד שורש השרשים, כמו כן כל מה שאנו מדברים בא"ק בחילוקי אברים ובחינות שבפרצוף, אינו בסדר פרצוף, אלא בהשאלה בעלמא, בסוד שורש הראשון כמ"ש.

והנה, תחלה היה נכלל כל שורש של כל העולמות בא"ק, וכן שורש העצמות והנשמה של פנימיות כולם, ג"כ אנו מדברים בנשמה של פנימיות א"ק הזה בסוד שורש, והוא סוד ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן, שבפנימיות א"ק. וידוע, שגם בפרט כל א' מד' בחינות מילויים אלו הם פרצופים שלמים, שהרי באצילות, ע"ב הוא פרצוף אבא, וס"ג אימא, מ"ה וב"ן זו"נ, וכמו כן, כל אחד מד' אלו בא"ק, הוא (בבחינת) פרצוף שלם. וכל א' מהם מלוכש במי שלמטה ממנו, בסוד עילה ועלול, ומתגלה העליון ע"י התחתון, והולכים בהדרגה מגילוי אל גילוי יותר. והתחתון הוא מקבל

וצריך שתדע, ששם ס"ג הזה שמאיר באוזן בחינת בינה, לא יצא בשלימותו לגילוי, רק בחינת הטעמים שבו לבד. אבל מנקודות שבו ולמטה נשאר בפנים מלוכש תוך מ"ה וב"ן דא"ק. וביאור ענין זה, כי כבר נתבאר (פתח יד) שכל מה שיש בגוף כל פרצוף בבחינת כלים, הם תחילה בפנים בסוד עצמות ונשמה, שהוא סוד הרצון הגנוז וכמוס במאורות פעולות ההנהגה, כמו בנשמה שבאדם שיש בה בחינת כלל תרי"ג חלקים שנמצאים בגוף, הם בנשמה בגדר רוחני, שפועל בכל אבר לפי עניינו. וכל פרצוף נכלל מד' חלקים אלו, ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן. ע"ב, ס"ג, הוא עד הטבור ומ"ה, ב"ן, הם מן הטבור ולמטה. והיינו, שכל פרצוף יש בו ב' בחינות סדורים: א', אורות שהם לפי ענינו ומדריגתו. והב', הוא לפי מה שמשפיע באותו פרצוף שתחתיו, ומנהיגו לפי ערך התחתון שהוא יורד מדרגה למטה. וכל הפעולות וקשרי מאורות ההנהגה שיש בפרצוף לפי גדרו ועצמותו, כך הם כולם בפרטות מסודרים להנהיג את הפרצוף שתחתיו, רק שהוא במדרגה פחותה לפי ערך התחתון. והוא סוד נה"י של כל פרצוף עליון שמתלבש בתחתון, ונקרא ע"ש התחתון, ויתבאר ענינם ביתר ביאור בסוד הפרצופים של העולמות, במקומו (תיקון פתח יד) בס"ד. ונמצא, שכל מה שיש בגוף כמו כן צריך להיות אלו ב' החלוקות בנשמה שבפנימיותו שהם מתלבשים להנהיג כלי הפרצוף להיות לו נשמה. וכמו כן הוא בא"ק, אף שאין שייך שם כלים ואברים כמו באצילות, כמ"ש הרב בעצמו, שאין זה אלא בסוד השורש לבד, כמו שנמצא שרשים של

בחינת התחתונה שבו בשל ס"ג שהוא מדרגה למטה ממנו. ולפעמים נמצא שפרצוף תחתון מלביש חלק יותר עליון מן הפרצוף שלמעלה ממנו, יש עד כל גופו, ויש עד ז"ת שבו, ויש עד החזה, הכל לפי מה ששיערה החכמה העליונה, כמה חלקים מן העליון צריך לבוא לידי גילוי והארה אל התחתון, בכל פרצוף ובכל עולם ועולם לפי עניינו.

השגתו וכולל את שכתוכו מבחינת התחתונה שבו, והוא סוד התלבשות פרצוף עליון מחציו ולמטה בשל פרצוף שתחתיו, וכן כאן בשורש השרשים, שם ס"ג הוא פרצוף שלם, מחציו התחתון ולמטה, מתלבש בשם מ"ה וב"ן. ש"מ"ה וב"ן מלבישים תמיד מן הטבור ולמטה, כמו שיתבאר בסוד עולם הנקודים והתיקון בס"ד, וכן הוא בסוד ע"ב של א"ק, שמתלבש

פתח כא

בפנימיות א"ק. ובחינת שם ס"ג, שהוא התחלת גילוי חו"ב שהם המחשבה והציור של אצילות שהם הולכים לעשותם והם שרשים להם, נתגלה ממנו בחינת הטעמים שבו בכל חלקיו בסוד אורות אח"פ שהם שרשים לאימא וזו"נ דאצילות ששם השגה, וכן בינה קיימא לשאלה²³⁵. ולכן בשרשם ג"כ נתגלה מהם בחינות שהם שרשים לבד, אבל מחציים ולמטה שהוא מנקודות שבו, נשאר מלובש בפנימיות א"ק. והיינו שנתגלו ג' חלקי הטעמים שלהם, שהוא ע"ב שבס"ג, והיינו סוד רצון של הפרטים, והוא אשר הוציא שערות הזקן שהם בבחינת אור ישר.

ובכ"ו ששערות דיקנא דא"א הם אורות של מדת רחמים וחסד הנמשכים לז"א לתיקון ההנהגה²³⁶, כמו כן אנו מדברים בד"מ בדיקנא למעלה, אף שאין שייך שם בחינת שערות, שהרי שערות הם כלים וגבולים לאור הפנימי שבהם, שע"ז נעשה גבול לאור הפנימי, כמו שית' בענין הדיקנא דא"א בס"ד במקומו (א"א פתח כב). וזה אין שייך למעלה, שעדיין לא בא לבחינת גבול ושיעור רק הכנה אל

והנה משם ע"ב לא יצאו לחוץ אלא בחינת הטעמים שבו בכלל, בסוד השערות שעל הגלגלתא שהם בסוד אור חוזר²³² כידוע ששערות הראש הם בדרך אור חוזר, והוא סוד שיעורי רצונו ית' הנעלם העולה מכללות הבריאה המסודר בחכמה שבפנים²³³ שלא נתגלה לשום נברא. והוא בסוד גלגלתא שהיא גלגל הרצון העליון המקיף לכללות הבריאה, ושם ראשית גילוי הרצון שהוא בסוד כתר, והוא רצון הראשון שאין בו שום רעיון, רק בכלל רצון פשוט לבד. והרצון הוא סוד תכלית גילוי היחוד ע"י שיעורים ששיערה חכמה העליונה שבפנים הרצון שהוא המוח שבגלגלתא, שהוא הכולל כל הברואים כנודע, שא"ס בהתלבשות בחכמה דא"ק, האציל עולם האצילות²³⁴, וז"ס הטעמים שבו שהם טעמים כמוסים בחכמה עליונה הכולל כל חכמות כללות כל העולמות וכל הנבראים שהם כולם באים לגלות הרצון, והם השערות המתגלים על הגלגלתא, (ו)רק זה בלבד נתגלה ממנו, שזהו תכלית רצונו. אבל סידור הפרטים של עומק הרצון הזה לא באו לידי גילוי, רק הוא כמוס וחתום בפנים, וזהו סוד שאר חלקי ע"ב שבו שנשארו סתומים

מאיר הפתח

ח'. 234. ע"י ע"ח סדר אצילות א' וז"ל, אור א"ס בכח התלבשותו בחכמה דא"ק זה, האציל תחתיו עולם האצילות וז"ס כולם בחכמה עשית, מובא בהגר"א על ספד"צ א' ע"א. 235. ע"י לעיל הערה 211. 236. ע"י בהגר"א על ספד"צ ט"ו ע"ד וז"ל, וכן הוא בכל

232. ע"י בהגר"א על ספד"צ ו' ע"ב עמר נקי גבורה, שהן אור חוזר, והן נפקין ממ"ס, עכ"ל, וע"י רבינו לקמן א"א פתח יד שאור חוזר כאן הוא שהאור נסתר והשערות מעלים האור למעלה, ולא שהאור עולה למעלה מתוך מעשה בני אדם כמו בכל אור חוזר. 233. כדלעיל פתח

הנבראים בבחינת הזמן וגבול. ולכן שם נעשה שרשים לבחינת עשיית הכלים, ושאר בחינות שבו נשארים במ"ה וב"ן בפנימיות מלובשים, שמבחינה זו שהוא מ"ה וב"ן שבו בחינות השייכות לנקודים שהוא ענין אצילות עצמו, אי אפשר להם להתגלות עד שיצאו הנקודים אל הפועל. מה שא"כ בתחילה אין בהם גילוי במקום רם כזה, כי אם בבחינת רצון כמוס כענין הבנין שברצון הרוצה לבנותו, והבן מאד.

הגבול ושרשים לאצילות ששם הגבול, לכן אנו מדברים בד"מ ג"כ שם בבחינת שערות הדיקנא, והם תיקונים ושרשים גדולים שהם למעלה מגדר הזמן. רק השקפה בשביל התכלית והנצחיות שצריך היה לבוא הענין מהעלם לגילוי בהדרגה, הם הנקראים שערות והם באים ע"י גילוי הרצון הכמוס שמתחיל לגלות רצונו ע"י חכמה ובינה עליונה מאוד, שהוא למעלה מחכמת ובינת שיעורי מאורות המנהיגים

פתח כב

ונשמה. והחוטם מדרגת רוח, כמ"ש (בראשית ז כב) כל אשר נשמת רוח חיים באפיו, ושם הוא עיקר רוח של האדם, ולכן (אד"ר קל"ז ע"ב) בחוטמא אשתמודע פרצופא. ושם ג"כ ב' נקבים ימיני ושמאלי בסוד או"פ ואו"מ, וכאן נתקרבו יותר, שכאן היה ההעלם מתמעט, והיה קצת גילוי אל יציאות הכלים, ולכן שייך בהם התקרבות יותר לאו"פ ואו"מ שיותר מתקרב רצון הסובב אל רצון הפנימי המתלבש בכלים. שרצון הסובב הוא תכלית גילוי יחודו שהיה ברצונו להוציא ע"י גילוי הגבול והשיעור של הנבראים, ולכן כל שמתקרב יותר לבוא אל הגבול והשיעור, מתקרב יותר תכלית גילוי יחודו על כוונת פנימיות מחשבתו הכמוס בבריאה. ולכן שם היה ג"כ קצת גילוי יותר לבחינת אותיות, והיינו שהו', שהיה גנוז בה' דאוזן, נתגלה עתה. כידוע למטה באצילות, שז"א תחילה הוא בבטן אימא בסוד (גיטין כ"ג

וחלקי הב' של הטעמים שהם אמצעיים, הוא אור היוצא מחוטם דא"ק, והוא שהטעמים מתחלקים לג' חלקים: א', על האותיות, כמו זרקא ורביע וכדומה. ב', ויש באמצע כגון מקף וכדומה. ג', ויש למטה מן האותיות²³⁷, והם בבחינת בינה וזו"נ. כידוע שבינה הוא מדרגה למעלה מז"א, שהוא עיקר ההנהגה שהוא בחינת אדם שעיקרו ע"ש רוח שבו²³⁸, והנשמה הוא מדרגה למעלה ממנו משמים, בחינת בינה הנותנת לו שלימות. ונוקבא, הוא בגדר נפש שהוא למטה ממדרגת אדם בסוד (יבמות ס"ג ע"א) נחות דרגא נסוב אתתא, והיא המילוי שלו לבד, חוה מילוי מ"ה שהוא אדם²³⁹, בחינת ב"ן בהמה בכללא דאדם אשתכח, כמ"ש בספרא דצניעותא פ"ג²⁴⁰. וכן כאן, בבחינת הטעמים של ס"ג שהם שרשים אל בינה וזו"נ דאצילות, הם מתחלקים ג"כ לג' מדרגות אלו שהם אח"פ, שאוזן הוא בינה

מאיר הפתח

מלאך כידוע, עכ"ל, ועי' יהל אור ח"א כ"ח ע"ד וז"ל, הענין של נר"נ, נשמה היינו השכל אינו בגוף האדם אלא מזלו ושורה עליו, והרוח הוא כח ההרגש שבאדם, והנפש הוא כח החיוני הצומחת שבאדם, עכ"ל. 239. שם מ"ה הוא, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, וכאשר מורידים הוי"ה, נשאר ו"ד א' א"ו א' בגימ' 18 גימ' חוה, מקורו בע"ח תיקון פרק ג'. 240. נדצ"ל פ"ד (כ"ח ע"ב) וז"ל, אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה, משום דאתכלל בכללא

הפרצופים, בא"ק עד טיבורו יוצאין אורות אח"פ ונקראין כלן א"ס ע"ש א"ק, וכן בא"א יוצאין ג"כ אורות א"ח"פ והן דיקנא יקירא כידוע, שאורות און הוא עד שבולת זקנו ואורות חטם הוא עד החזה שליש ת"ת ואורות פה עד הטיבור, עכ"ל. 237. עי' ע"ח עקודים פרק א'. 238. עי' ליקוטי הגר"א בסוף ספר"צ ל"ז ע"ד וז"ל, והענין כי הרוח באדם הוא האדם, אבל הנפש הוא המדרגה למטה ממנו, והנשמה למעלה ממנו והוא מדרגת

יכול לקבל ממנה לפי ערכו. וכן ז"א מחציו ולמטה, עומדת נוקבא ומקבלת ממנו. כמו כן בשורש העליון, הארת האוון הוא לבדו מתפשט עד החוטם, וכשמגיע למדרגה זאת שהתפשטותו מגיע למדרגת שורש ז"א שהוא בחינת החוטם, אז מתלבש אור האוון באור החוטם. וכן אורות החוטם, עד הפה הוא בפ"ע, וכשמגיע לפה אז מתלבש תוך אור הפה. והוא מ"ש הרב הקדוש ז"ל, שכל אור האוון מה שמתפשט יותר, הוא מתעבה יותר, ר"ל שההדרגה גורם כל מה שהולך מהעלם אל גילוי, אז הוא יותר קרוב למדרגת אצילות ששם כל המדות וכל האורות בגבול ושיעור ומתקרב יותר אל ענינו, אף שאין שייך בעצם אותו האור שינוי מדרגות בבחינת ירידה ממדרגה למדרגה. שרצון הפנימי הכמוס בא"ק אין שייך בו ירידה וחסרון, רק מה שמתקרב יותר אל המקום ששם הוא בבחינת ריבוי ומיעוט, נקרא זה שנתעבה, הבן מאד.

ע"ב) עובר ירך אמו הוא²⁴¹, ואח"כ כשנולד אז מתגלה בחינת עצמותו. וכן כאן בשורש העליון, בחינת הו' שהוא סוד הרוח, שורש זה היה תחילה בהעלם בה' של האוון. ואח"כ נתגלה בחוטם, והד' של ה' הוא בפ"ע, והוא מורה על בחינת נוקבא שבאוון היתה נעלמת לגמרי, ובצאת הארתו לחוטם שהוא שורש ז"א אז נתגלה שם ג"כ קצת גילוי לבחינת נוקבא. אבל אין גילוי גמור לבחינת נוקבא בשורש רק עד הפה ששם נתגלה בחינתה יותר, שהפה הוא בחינת מלכות נוקבא לטעם שית' במקומו בס"ד (עקודים פתח א').

וגם צריך שתדע, כי אורות אח"פ הם באים מלובשים זה תוך זה כמו למטה שהפרצופים מתלבשים זה תוך זה, היינו אימא מן החזה ולמטה מתלבשת בז"א שהוא (ה) בחינה התחתונה ששם הפרסא מפסיק וכל האורות מצטמצמים שם, ונשאר בחי' מה שז"א

מאיר הפתח

והירכיים (שהם) ג"ת נה"י שלהם לבד, עכ"ל, ועי' עוד ברמח"ל אדיר במרום עמוד קנז וז"ל, בזמן העיבור והיניקה ז"א צריך לאי, ואינו נחשב לעצמו אלא לאחורים שלה לבד כי בעיבור הוא בסוד עובר ירך אמו (גיטין כ"ג ע"ב).

דאדם, עכ"ל. 241. עי' פרקי הצלם א' וז"ל, הנה אלו הנה"י דאו"א הם הבחי' אשר נתנו או"א מעצמותן בבנים להגדילם ולתקנן, ולסבה זו הבן חייב בכבוד או"א, וז"ס שארז"ל ברא כרעא דאבוה, וכן אמרו עובר ירך אמו הוא, והבן זה, כי אינו לוקח רק בחי' הכרעיים

נתיב אורות דעקודים

פתח א

ואורות טעמים התחתונים שהם בחינת מלכות, שהוא מדרגת נפש שהוא למטה ממדרגת רוח שבחוטם שהוא עיקר אדם²⁴², הוא אור היוצא מפה דא"ק. ולבאר ענין סוד זה על בוריו, נבאר ענין האותיות וענין מ"ש (אבות פ"ה מ"א) בעשרה מאמרות נברא העולם כו', וכל מ"ש בתורה ויאמר אלקים יהי אור וגו', ולמה נחלק מאמר ראשון בפ"ע, בראשית נמי מאמר הוא (ר"ה ל"ב ע"א), וט' בפ"ע. וכל אלו סודות גדולים ונוראים, כולל כל מע"ב וכל ענין יציאת העולמות והנבראים.

וענין האותיות ונקודות וטעמים הוא, כי אותיות הם ציורי הרכבת הפעולות ממש כפי ציור כל חלק שבבריאה. דרך משל, אות א' ציורו א שהם ב' נקודות מימין ומשמאל וקו מתפשט באמצע, שמורה שב' ענייני הפעולות שהם החסד והדין הם בסיתום, רק נכללים בבחינות צירוף לבד, אבל קו האמצעי שבו הוא בהתפשטות רחמים. שכן א' הוא בחינת יסוד האויר שהוא ממוצע (ס"י פ"ב מ"א), ואף שגם אש ומים נכללים בו, הם רק טפלים לבד, ועיקר שבו הוא קו האמצעי, וכן הדרך בכל ציורי האותיות, ואין כאן מקום ביאורם.

וענין התיבות הוא, שכל דבר שלם שיש בו הרכבת ב' אותיות או ג' או יותר, הוא לפי ערך אותו כלל הפעולה והמאור שהורכבו בו חלקי ההארה בפרטיות, עד שנעשה דבר שלם. וכן הרכבת ב' תיבות או ג' במאמר אחד, הוא הרכבת ב' מאורות כלליות יחד, להוציא

מזלו ושורה עליו, והרוח הוא כח ההרגש שבאדם, והנפש הוא כח החיוני הצומחת שבאדם, עכ"ל. 243. נדצ"ל ק"ו ומד"ה, ועי' בהגר"א על תיקון ל"ז ע"ב וז"ל, ונקרא קו המדה בה"ס חג"ת נ"ה, ושיעור קומה בכינה ויסוד, עכ"ל. 244. עי' בגר"א ס"י פ"א מ"א אופן ג' וז"ל,

מזלו ושורה עליו, והרוח הוא כח ההרגש שבאדם, והנפש הוא כח החיוני הצומחת שבאדם, עכ"ל. 243. נדצ"ל ק"ו ומד"ה, ועי' בהגר"א על תיקון ל"ז ע"ב וז"ל, ונקרא קו המדה בה"ס חג"ת נ"ה, ושיעור קומה בכינה ויסוד, עכ"ל. 244. עי' בגר"א ס"י פ"א מ"א אופן ג' וז"ל, עי' ליקוטי הגר"א בסוף ספד"צ ל"ז ע"ד וז"ל, והענין כי הרוח באדם הוא הנפש הוא המדרגה למטה ממנו, והנשמה למעלה ממנו והוא מדרגת מלאך כידוע, עכ"ל, ועי' יהל אור ח"א כ"ח ע"ד וז"ל, הענין של נר"נ, נשמה היינו השכל אינו בגוף האדם אלא

מאיר הפתח

242. עי' ליקוטי הגר"א בסוף ספד"צ ל"ז ע"ד וז"ל, והענין כי הרוח באדם הוא הנפש הוא המדרגה למטה ממנו, והנשמה למעלה ממנו והוא מדרגת מלאך כידוע, עכ"ל, ועי' יהל אור ח"א כ"ח ע"ד וז"ל, הענין של נר"נ, נשמה היינו השכל אינו בגוף האדם אלא

מזלו ושורה עליו, והרוח הוא כח ההרגש שבאדם, והנפש הוא כח החיוני הצומחת שבאדם, עכ"ל. 243. נדצ"ל ק"ו ומד"ה, ועי' בהגר"א על תיקון ל"ז ע"ב וז"ל, ונקרא קו המדה בה"ס חג"ת נ"ה, ושיעור קומה בכינה ויסוד, עכ"ל. 244. עי' בגר"א ס"י פ"א מ"א אופן ג' וז"ל,

כל בריאה היה ע"י כלל ג' שרשי יסוד אש רוח מים שהם הכוללים הכל. כמ"ש בספר יצירה (פ"ו מ"ב) שהם השלושה ספרים שבהם נברא העולם חב"ד²⁴⁷, והם שורש לאש מים רוח, שהוא התולדה שלהם. וכידוע, שבכל מאמר הוא הבל היוצא מן הפה שיש בו אש חמימות היוצא מן הלב, ומים היוצא מקנה מן הריאה, ורוח ג"כ משם²⁴⁸. ולפי שכל בריאה שהיה על ידי ג' שורשים אלו של אש מים רוח, נעשה ע"י ב' אומנים²⁴⁹, והם בחינת החכמה שהוא ראשית המחשבה כולל כל ענין הבריאה ביחד שנכלל ב' ספירות, וכן ע"י הדעת שהוא ו' המתפשט בו"ת שהם ו' ימי בראשית שבהם יצאו כל הברואים. לכן נאמר אצל כל בריאה ויאמר²⁵¹ אלקים. ומה שנזכר שם אלקים בכל בריאה, מורה על בחינת הכלים עצמם שכל הנבראים הם באים מחלקי הרשימו של (ה)צמצום הראשון, ששם נשרש ענין הדין. והיינו, הגבול והשיעור שניתן לנבראים שיהיו מתנהגים ויוצאים לפי סדור בני אדם למטה ע"פ

מהם התולדה הצריכה הכלולה בהם. ד"מ, במאמר (בראשית א ג) יה"י או"ר שמורה על אור הראשון שברא הוא ית' שהוא בחינת הארת חסד של ז"ת, שהוא יומא דאזיל בכולהו²⁴⁵, הוא יוצא מן הדעת שהוא כלליות הקיבוץ של כחות ז"ת שבא מחיבור חו"ב. ואו"ר הזה היה גנוז בדעת הזה שכולל חו"ב שהם ב' אותיות י"ה, והוא עצמו כולל ה"ח וה"ג, ב' עטרין, הם י"ה²⁴⁶. והוא אשר אמר וגזר שיצא משם או"ר, והוא פעולת החסד בבחינת יציאת האור, שכמה פעולות ובריאות נמשכים הימנו, כגון אור ומים וכדומה, וכן עצמות האור נקרא ע"ש זה, לפי ענין חילוקי הרכבת הפעולות שבג' אותיות אלו.

וכן בבחינת מספר וגימ' של האותיות, הכל לפי מספר פרטי החלקים שבו, ודברים אלו הם מסתרי פלאות תורתנו הקדושה, אשר אין להם קץ וסוף. וכן הוא כל ענין מאמרות של מע"ב, שכל בריאה הוא במאמר מיוחד לפי צירופי הרכבת החלקים האלו, וכל פעולה של

מאיר הפתח

נתפשט לו"ק של הכלי וכו', עכ"ל, ועי' בהגר"א על תיקון ע"ח ע"א וז"ל, מוחא ריאה ולבא הן נר"נ כמ"ש סוף תיקון כ"ו, ואעפ"כ שריא ע"י התנשבות הריאה הרוח בלב, כמו הנשמה שעיקר חופף על האדם וענפיה בתוכו, עכ"ל. ²⁴⁹. הב' אומנים מוזכרים בזהר ח"א כ"ב ע"א וז"ל, פתח ואמר למלכא דהוה ליה כמה בניינין למבני, והוה ליה אומנא, וההוא אומנא לא הוה עבד מדעם אלא מרשו דמלכא, כמה דאת אמר (משלי ח ל) ואהיה אצלו אמון, מלכא ודאי איהו חכמה עלאה לעילא, ועמודא דאמצעייתא מלכא לתתא, אלהי"ם, אומנא לעילא ודא אימא עלאה אלהי"ם, אומנא לתתא ודא שכינתא דלתתא, עכ"ל. תרגום: פתח ואמר, [משל] למלך שהיו לו כמה בנינים לבנות והיה לו אומן, ואותו אומן לא היה עושה דבר אלא מרשות המלך. כמו שאתה אומר "ואהיה אצלו אמון". המלך הוא ודאי חכמה עליונה למעלה, ועמוד האמצעי מלך למטה. אלהים אומן למעלה, וזו האם העליונה. היא אלהים אומן למטה, וזו שכינה שלמטה. ²⁵⁰. בהגר"א על ספד"צ י"ג ע"ג וז"ל, ויהי אמא ואבא נכללת בה, וניתוסף ו' שהוא דעת, כמ"ש למטה שדעת נכלל בכינה, אע"פ שעדיין לא יצא נכלל בה בסתימו, וידוע שכתר שורש הדעת ודעת במקומו, ולכן ו' במלת ויהי קודם ליהי', עכ"ל. ²⁵¹. דהיינו ו' י" אמר.

והן י"ג טעמים בכתר כמ"ש בתז"ח (כ' ע"ד) ול"ב נתיבות הן עשר נקודות וכ"ב אותיות, עכ"ל, ועי' תז"ח י"ט ע"ד ד"ה כד בעאן, ששם רואים שהל"ב נתיבות החכמה הם השורש לכ"ב אותיות והי' נקודות. ²⁴⁵. עי' בהגר"א על ספד"צ י' ע"ד וז"ל, חסד בפום אמה כנ"ל, והוא אור יום הראשון שאדם רואה מסוף העולם עד סופו, שהוא יומא דכלהו יומין שכולל כל הו"ק שהן כל העולם, עכ"ל, ואם כן משמע שהחסד הזה זה לא חסד פרטי אלא שזה השפע של זיווג עליון שמוריד הדעת עליון למטה, ואם כנים הדברים אז זה לא כפשטות האריז"ל בשער מאמרי רשב"י י"ח ע"א (הובא לעיל הערה 185) שזהו חסד פרטי, אבל כאן ברבינו נראה ששניהם כווננו לדבר א'. ²⁴⁶. עי' בהגר"א על ספד"צ כ' ע"ד וז"ל, שני היודיין של יה"י הוא שני היודיין של וייצר, שהן י' עלאה י' תתאה שמא שלים, ששם כתוב אצל וייצר ה' אלקים שמא שלים, וע"ש בהמשך ד"ה ואמר בה' אשתכלל. ²⁴⁷. עי' בהגר"א על ספד"צ א' ע"ב כל האצילות תולה במשקולת, בכף מאזנים, כמ"ש בס"י (פ"א מ"א) בספר וספר וסיפור שהן חב"ד והם שלש אמות א"מ"ש, עכ"ל. ²⁴⁸. עי' בהגר"א ס"י פ"א מ"ט אופן א' ואופן ב' וז"ל, הרוח שבקרב (דאדם) ואח"כ כשיוצא הוא מתחלק לרוח ומים, הוא הרטיבות שברוח ואש הוא החמימות, ואח"כ

שעושה שיהיה הכל חוזר לטוב ויהיה נשלם רצונו ית' בשביל חסדו וטובו, שרצה להיטיב לזולתו. והוא סוד מה שכתב (רש"י בראשית א א) בתחילה עלה במחשבה להבראות במדה"ד כו', שיתף הקב"ה מדת הרחמים כו'.

התורה ועבודה שהם הפעולות עצמם, שכך שיערה המחשבה שיהיה הכל ע"פ דין גמור, בכדי שיהיה שכר ועונש כמש"ל כמה פעמים. אבל בתוכם נגזו (ה)עצמות, והוא הרצון העליון המתלבש בכל פעולה ובכל מאור ובריאה

פתח ב

מאורות אלו אל הפועל לפי ענינם. והרוח שבהם הוא הרצון המשנה סדרי כחות המאורות לפי ערך עבודת התחתונים והנשמה הוא הרצון העליון המסבב שיבוא כל דבר לתכלית שלימותו לעתיד בבחינת השכר וגילוי היחוד, כמו הנשמה שבאדם המסייע אותו לעבודה, וכמו שיתבאר עוד בענין זה בענין פרצוף ז"א ואורות מוחין ונר"ן שבו באריכות בס"ד.

ולכן, והמשכילים הם אתוון, שהם סדרי (ה)פעולות שנעשה בחכמה (ה)עליונה, והם כלל כל הנבראים שנעשו ע"י הרכבת כ"ב האותיות שהם בסוד רל"א שערים פנים ורל"א שערים אחר²⁵⁴, כמ"ש ענינם במ"א (או"א פתח י"ד). והוא גמטריא והמשכילי"ם, שהראשון תמיד נעלם²⁵⁵ כידוע. יזהירו אינון נקודין, שהם מאירים לכלים להרבות אורם, כענין הרוח שבאדם שבו הבחירה והעבודה לעשות רצון יוצרו. והוא בחינת ע"ב, ס"ג, מ"ה, ב"ן, כמנין יה"י או"ר²⁵⁶ שהוא סוד שם הוי"ה, שהוא הרוח שבכלים, שהם י' הוי"ו²⁵⁷ מנוקדות, שהם י' מאמרות בחינת י' נקודות. כמו שהנקודות הם המנהיגין

וזהו ענין הנקודות של האותיות, שע"י האותיות מתנענעים, וכן הטעמים שבהם. כמ"ש בתיקונים (ד' ע"ב) והמשכילים יזהירו וגו', והמשכילים אלין אתוון, יזהירו, אינון נקודין, דאתוון לגבי נקודין כגופא לגבי רוחא, כזוהר הרקיע, אלין טעמי, דאינון נשמתא. וביאור ענין זה, כמו שבאדם יש גוף ונר"ן, שהגוף הוא אברים החיצונים, והנפש שבו הוא (ה)נפש הבהמיית המרגיש, שהוא חי ככל בע"ח בהמות וחיות. ואין זה מדרגת אדם לפי מה שהוא בבחינת מדבר, ותכלית בריאתו ועיקרו הוא בחינת רוח שבו, שהוא הרצון, שבו קבועים כל כחות להנהיג בהם גופו, ומדות הקבועים בנפשו, והוא עיקר מדרגת האדם²⁵². ונשמה הוא למעלה ממדרגתו בשמים, אשר שולח ניצוציו להתלבש ברוחו, כדי לסייעו לעבודה להשלים רצון קונו.

וכן הוא בפרצופים העליונים, הכלים עצמם הם בחינת גוף, ונפש שיתופא דגופא (תיקו"ז י"ג ע"ב) הם אותיות ותגין²⁵³ שבו, שהתגין הם קשורים באותיות. והוא הבחינה התחתונה שברצון שפועל להוציא כחות

מאיר הפתח

להיות שהתגין משותפין באותיות לכן נכללין נפש וגוף יחד בכ"ב אתוון וכולן נקרא כ"ב בחי' אתוון, עכ"ל. 254. יש תס"ב אפשרות של התחברות ב' אותיות מתוך הכ"ב אותיות והוא הכתוב בס"י פ"ב מ"ד, וז"ל, עשרים ושתיים אותיות יסוד קבען בגלגל כמין חומה ברל"א שערים וחוזר הגלגל פנים ואחור, עכ"ל. 255. והמשכילים בגימ' רל"א פעמיים חסר א', וזה מרמז שהכתר נעלם. 256. גימ' זו מובא בשל"ה שבת תו"א ה', וכן ברמח"ל תקט"ו תפילות תפילה קו"ל. 257. עי'

252. עי' ליקוטי הגר"א בסוף ספר"צ ל"ז ע"ד וז"ל, והענין כי הרוח באדם הוא האדם, אבל הנפש הוא המדרגה למטה ממנו, והנשמה למעלה ממנו והוא מדרגת מלאך כידוע, עכ"ל, ועי' יהל אור ח"א כ"ח ע"ד וז"ל, הענין של נר"ן, נשמה היינו השכל אינו בגוף האדם אלא מזלו ושורה עליו, והרוח הוא כח ההרגש שבאדם, והנפש הוא כח החיוני הצומחת שבאדם, עכ"ל. 253. עי' ע"ח טנת"א פרק ה' וז"ל, הכלים שהם גוף דו"א הנקרא עולם, הם בחינת אותיות ובהם נכללין התגין שהם הנפש וכו',

שהם ג' דרגין, א' השמש בכחינת החיצוני שהוא בכחינת כלים ואותיות, ונקראים מאורו"ת שבהם הטוב והרע בסוד או"ר ומו"ת²⁵⁹. והוא נקרא בשם שמ"ש בסוד תמ"ר²⁶⁰ בתמרוניתה עומדת²⁶¹ ושם כל התמורות שהוא בסוד האותיות שמתחלפים ומשתנים לכמה צירופים, הכל לפי ענין העבודה, שע"י משתנים הכלים בכחינת מילוי וחסרון. והאור הפנימי הגנוז בשמש, הוא בסוד הרוח הפנימי שבאדם וכן הוא בכל דבר, ולכן הוא עיקר האור השמש ו(ה)כוכבים. וזוהר הרקיע הוא דבר שלמעלה ממדרגת השמש, והוא בחינת נשמה אור מקיף, והוא סוד יה"י או"ר ויה"י או"ר.

האותיות להוציא כחם אל הפועל, והם מתחלקים על בחינת ד' מילויים אלו כמנין יזהירו. כזוהר הרקיע, הוא בחינת הנשמה, שהם הטעמים שבהם משתנה ביאור התיבות ע"פ שכל, כמ"ש (מגילה ג' ע"א) ויבינו במקרא אלו פסקי טעמים. והוא סוד רצון הכמוס העליון, שהוא בחינת הנשמה אשר בשמים, למעלה ממדרגת אדם. ולכן כזה"ר גמטריא ד' מילואים הנ"ל שהוא בסוד יה"י או"ר שהוא בסוד אור מקיף. ויזהירו, הוא בסוד ויה"י או"ר שהוא סילוק האור ע"י הצמצום²⁵⁸, והוא הרוח המצומצם בגוף ובכלים, והנשמה הוא המקיף למעלה. והם בסוד השמש והאור וזוהר הרקיע,

פתח ג

דאד"ם שקיו דאילנא לגיו (תיקו"ז י"ט ע"א)²⁶². והם המניעים לאותיות שהם הכלים. והם בסוד חיות ואופנים, וכתוב (יחזקאל א כ) כי רוח החיה באופנים²⁶³ (שם יט), ובהנשא החיות ינשאו האופנים וגו', והוא סוד ד' חיות הכוללים ד' אותיות הוי"ה שהוא בפנים. **וְכָל** מה שהיה הוה ויהיה בכל עלמין ובדצח"מ ובד' יסודות בכל פרט ופרט, הכל מבואר בתורה ונכלל בתיבת בראשית עד

וְאֵלֹ הם סוד (אבות פ"ה מ"א) עשרה מאורות שנברא בהם העולם, והם כלל כל האמירות שנעשה ע"י חיבור האותיות והרכבתם, שכוללים כל הכלים של אבי"ע שהם נכללים בל"ב אלהי"ם שבז' ימי בראשית אלו, שהם ל"ב נתיבות שנברא בהם העולם (ס"י פ"א מ"א). והם כ"ב אותיות דכלים וי"ס דנפש שיתופא דגופא, שכולם נקראים בחינת אלהי"ם. וי' מאורות בעצמם הם י"ס דרוח, והוא דרגא

מאיר הפתח

היסוד נקרא שמש ואחריו תמר במספר שוה, עכ"ל, וכן ע"ש בפרקי אבות וז"ל, נקרא הזעיר שמש והנוק' תמר, עכ"ל. 261. ע"י שעה"כ ק"ש פרק ו' וז"ל, המל' היא דינין וגבורות, וז"ס משחז"ל (ירושלמי מגילה כ"ד ע"ב) תמר בתמרוניתה עומדת ובקשו חכמים למתקנה כו', והענין הוא כי המלכות נק' תמר לפי שהיא בחי' הש"ך דינין כפולים, עכ"ל, וע"י עוד באפיקי ים לרבינו סנהדרין צ"ה ע"ב שמביא מרע"מ (ח"ג קנ"ג ע"א) ע"ש. 262. דהיינו השם מ"ה הוא משקה ומחיה מבפנים את האילן שהוא שם ב"ן. 263. ע"י זהר ח"ב רמ"א ע"ב, ת"ח בלכתם ילכו כדקאמרן, ובהנשאם מעל הארץ ינשאו האופנים לעמתם, דהא כמה דאלין חיות נטלין וסלקין הכי אינון, מאי טעמא בגין כי רוח החיה באופנים רוח החיה רוח קדשא דנשיב ובטש בכלהו אופנים, למחך אשתכח דכל מאן דאיהו בדרגא עלאה איהו נטיל למאן

ע"ח טנת"א פרק ה' וז"ל, והנקודות הם י' כמ"ש בע"ה, והם בחי' רוח, והם נקראו י"ס באמת בסוד השמים מספרים, כי השמים הוא ז"א בחי' רוח הכולל י"ס המספרים ומזהירים למלכות הנקרא כבוד אל וכו', אלו הי"ס של הרוח הן י' הויו"ת בנקודות מחולפין, עכ"ל. 258. ע"י בהגר"א על ספד"צ י"ג ע"ב וז"ל, יהי אור אבא ויהי אור אמא (זהר ח"א כ"ב ע"ב) שאבא טמיר יתיר וסתים מאמא דהיא קיימא לשאלה, וכמ"ש בתיקו"ז אומר ועושה, אומר באבא ועושה באמא, ובה אצטיירו כידוע, ולכן באבא כתיב יהי ובאמא כתיב ויהי, וכל תוספת ו' בנוק' כמו ו'ה' הוא וב"ד וז"ש (מגילה י' ע"ב) כ"מ שנא' ויהי אינו אלא צער, דדינין מתערין מינה, עכ"ל. 259. ענין זו מובא בשל"ה ת"א בית חכמה פרק ב' אות י"ד בשם ספר קול בוכים. 260. ע"י ספר ליקוטי הש"ס להאריז"ל ד"ה עד שלא שקעה חמה וזרחת וגו', דע כי

סוד ויאמר של ט' מאמרות דמע"ב, כי אמר"ר הוא ג' יסודות הכוללים הכל והם בסוד יה"ו של השם שהוא בחי' רי"ח שבפנים²⁶⁷ וה' אחרונה בחי' מלכות שבו עפר, ולכן הוא מחובר תמיד עם האותיות וכלים עצמם שהם סוד ב"ן מלכות ועט' היסוד דדכורא, בחי' אפרים עפר ואפר²⁶⁸ הוא תמיד בה, כי לא מתפריש מבירא לעלמין (זהר ח"ב רנ"ט ע"א). והוא מצות מילה הדבוקה בישראל לעולם, ולכן הם קמים בתחיה, והוא הבלא דגרמי השוכן בקבר סוד מ"ה שע"י שם ב"ן קם בתחיה. וזהו סוד דגש ורפה י' עם ו', שרפה הוא קו למעלה בסוד הארת חכמה בפנים בסוד י' והחכמה תחיה בעליה (קהלת ז יב) והוא כולל כל י' מאמרות של הרוח. והו' הוא נגד ו' ימי בראשית שבהם י' מאמרות. והוא סוד נקודה פנימאה של אות ב' דבראשית שהוא חכמה²⁶⁹, כמ"ש (בראשית א א) בראשית ברא וגו', ות"י בחוכמא וכו', וכמ"ש (תהלים קיא י) ראשית חכמה יראת ה' וגו'. ושם גנוז הדגש והוא יראת הרוממות בסט' דינא שהוא גנוז מאוד (מיכה ו ח) והצנע לכת²⁷⁰ וגו'. ואח"כ מתפשט בו' ימי בראשית בחסד אור הראשון דאזיל בכלהו יומי²⁷¹, והוא הרפה הקו שעל האותיות והם בז' אתון דבג"ד כפר"ת, ז' כלים של הז"ת. והוא האור הגנוז בצדיק בעט' יסוד שהוא האמונה הקבוע

לעשות בז' ימי בראשית, כמ"ש רבינו הגדול הגר"א ז"ל בפירושו לספד"צ פ"ה (ל"ד ע"א)²⁶⁴ באריכות. והוא כי (קהלת א ט) אין כל חדש תחת השמש, והכל יצא ע"י מאמרי פיו ית' במע"ב, שאלו המאמרים הוא צירופי האותיות שהם הכלים עם הרוח שהוא הנקודות. והם צירופי כ"ב אותיות ע"י רל"א שערים פנים ואחור (ס"י פ"ב מ"ד) שהם בסוד (דניאל יב ג) והמשכילים²⁶⁵ כו'.

והוא ענין העולמות שמתחדשים תמיד ע"י חידושי תורה של הצדיקים²⁶⁶, שע"י נעשים שמים חדשים וארץ חדשה, שהוא ע"י הרכבת האותיות עם המחשבה. והשגתם בתורה ע"י יגיעתם בה לשמה, נעשה צירופים חדשים באותיות ובנקודות* ומתחדשים ע"י הנבראים. וע"ז נאמר (ישעיה סו כו) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני תמיד נאום ה', כן יעמוד זרעכם ושמכם וגו'. וכולם כלולים במאמרות שנברא בהם העולם בכח, ובסוד י' הדברות הכוללים כל התורה, ולכן שם נמצאו כל הנשמות שהיו ושעתידין להיות וקבלו כל א' חלקו בתורה.

***הגדה"ה** וע' מ"ש הרח"ו ז"ל בשער טנת"א פ"ה, דדגש ורפה אולי הם בסוד הבלא דגרמי של הגוף יעו"ש. ואולי הוא ג"כ

מאיר הפתח

מקשים לקולות אותם שעוסקים בתורה. ובכל דבר שמתחדש בתורה על ידי אותו שעוסק בתורה, עושה רקיע אחד. 267. נדצ"ל שבאופנים. 268. עי' יהל אור ח"א ד' ע"ב וז"ל, ד"ה אינון תרין ממנין כו' והם עפר ואפר ב' מיני גבורות, פ"ר פ"ר, וא' הוא כתנות אור ועי' עור, עכ"ל. 269. כן כתוב בבהגר"א על תיקו"ז ל"ה ע"ג ד"ה נקודה חדא. 270. עי' בהגר"א על ספד"צ ז' ע"ד וז"ל, החכמה הוא גילוי של הצניעותא וכו' שבתוכו מתלבש הצניעותא שנקרא א"ס, כמ"ש (תהלים קד כד) כלם בחכמה עשית, וידוע שמתלבש א"ס בחכמה ועל ידו הכל נעשה, שמכאן ואילך א"ס מתלבש ע"י חכמה, וז"ש (משלי יא ב) ואת צנועים חכמה ואמר צנועים שהן ז' ימי בראשית ז' ספירות דעתיק ימין שמתלבש באצילות, ונא' (ירמיה ט כג) כי אם בזאת יתהלל המתהלל השכל כו' וז"ש (מיכה ו ח) מה ה' דורש ממך ממך כו' והצנע לכת עם אלקיך שהוא הידיעה, עכ"ל. 271. עי' לעיל הערה 245.

דנטיל ליה, עכ"ל. 264. וז"ל, והכלל כי כל מה שהיה והיה ויהיה עד עולם, הכל כלול בתורה מבראשית עד לעיני כל ישראל וכו', וכל זה נכלל כולו בפר' בראשית עד נח כמ"ש כאן בס"ד, וכללו נכלל בפ' הראשונה עד ברא אלקים לעשות כנ"ל, וכלל הכללי הכללים בפסוק ראשון בז' תיבות ז' אלפי שנה, כמ"ש בפ"א שתא אלפי שנין תליין בשתא קדמאי וכו' ומקור כלל הכללים הוא בתיבת בראשית ו' אותיות ודגש של ה'. 265. כנ"ל בפתח הקודם, וע"ש בהערה 255. 266. עי' זהר ח"א ד' ע"ב וז"ל, רבי שמעון פתח (ישעיה נא טז) ואשים דברי בפוך, כמה אית ליה לבר נש לאשתדלא באורייתא יממא וליליא, בגין דקב"ה ציית לקלהון דאינון דמתעסקי באורייתא, ובכל מלה דאתחדש באורייתא על ידא דההוא דאשתדל באורייתא עביד רקיעא חדא, עכ"ל. תרגום: רבי שמעון פתח "ואשים דברי בפוך". כמה יש לו לאדם לעסוק בתורה יומם ולילה, משום שהקדוש ברוך הוא

בישראל לעולם²⁷² בסוד ה' דהוי"ה הקשור תמיד עם ב"ן מלכות שהם האותיות, והוא אחיזתם בתורה (משלי ג יח), עץ חיים הוא למחזיקים בה וגו', שע"י הם קמים בתחיה,

כמ"ש (כתובות קי"א ע"ב) כל העוסק בתורה, ט"ל תורה מחייהו, והוא ט"ל אורות של ל"ט מלאכות דמע"ב, וזהו ו"י דויאמר דמע"ב, דגש ורפה, והבן מאד.

פתח ד

ולבן נתחלקו אלו ט' המאמרות בפני עצמם, שבכל אחד כתיב ויאמר אלקים, והראשון הוא נרמז בבראשית ברא וגו', כמ"ש (ר"ה ל"ב ע"א) בראשית נמי מאמר הוא. והוא, כי בכל דבר יש כלל ופרט, והראשון כולל כל הנבראים ותולדותיהם בכלל(ות) אחת. והוא מ"ש (בראשית א א) בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, והוא כולל כל י"ס וכל המאמרות וכל מה שנעשה בו ימי בראשית בכלל, כמ"ש (רש"י שם) את השמים, לרבות תולדותיהם, ואת הארץ, לרבות תולדותיה. והוא כי ג' תיבות בראשית ברא אלקים, הוא נגד ג"ר, את השמים הוא ו"ק דז"א, ואת הארץ הוא נוקבא מלכות, והם ז' תיבות נגד ימי בראשית. וכמ"ש רבינו הגדול הגר"א זללה"ה בפירושו לספד"צ שם (ל"ג ע"א)²⁷³, שכל מה שמפורש בשבעת ימי בראשית ששם מבואר בפרטות כל מה שהיה והיה ויהיה בשית אלפי שנים ואלף

השביעי יום שכולו שבת (סנהדרין צ"ז ע"א), הכל נכלל בפסוק ראשון בז' תיבות שבו. והוא בסוד עולם העקודים הזה, שהוא המונח הראשון אשר נשרש כאן בפה דא"ק, שהכל נכלל בכלי אחד, שכאן התחיל ענין גילוי הכלי לפי סדר הראוי לנבראים, ורק שם נכלל הכל בכלי אחד. ועל זה אמרו רז"ל (אבות פ"ה מ"א) בעשרה מאמרות נברא העולם, ומה תלמוד לומר, והלא במאמר א' יכול להבראות, אלא כדי ליתן שכר כו'. והיינו, כי אלו עשרה מאמרות הם י' כלים די"ס דאצילות שבהם הוא כח כל הבריאה בפרטות בכל דבר. ושם הגיע הגבול שיהיה ראוי שיתנהג ע"פ שני דרכים בבחינת שכר ועונש, לפי ריבוי כח המאורות או לפי מיעוטם, הכל על פי הבחירה ע"י טוב ורע של יצר הטוב ויצה"ר. אבל כאן בפה דא"ק, שם היו כל הכלים נכללים בכלי א', ועדיין לא הגיע לאותו מדרגה שיהיה ע"פ הבחירה גמורה

מאיר הפתח

יוסף במדרגתו, ומסתלק הקב"ה ממנו כלל וכלל ואין תפלתו עולה כלל דהעליה משכינה לז"א ע"י הזיווג, עכ"ל. 273. וז"ל, בראשית ברא עד הארץ כבודו - חשיב ז' דרגין דקדושה נגדן, והן שבעה תיבות דפ' הזה בראשית, שכולל את כל הדרגין דקדושה, כמו שמפרש והולך כידוע שפ' ראשון כולל הכל, וכמ"ש בהתחלת זוהר פרשת בראשית פ' ראשון ע"ש, ואמר בראשית מאמר כו' ר"ל בראשית הוא מאמר גלוי בראשית, שית, שהן כלל ו"ק, כלל העולם, בר"א הוא חצי מאמר של בראשית, חצי אותיות שבו והוא סתים, ברא ואין ידוע מאי, והוא אב ובן, אב חכמה עילאה סתים והחכמה מאין תמצא כמ"ש"ל, והוא בר"א, ובן גליא, והוא בראשית גליא ולכן כאן ו' אותיות, ו"ק וברא ג' אותיות נגד יו"ד, ג' אותיות של החכמה שכולל דו"נ כנ"ל ג' מוחין ובהן כלל

272. עי' בהגר"א על תיקו"ז מ"ב ע"א ד"ה לא יפסיק וז"ל, כל זמן שמאמין באחדותו ית', אפילו עובר כמה עבירות אינו מומר לכל התורה, ואע"פ שחטא ישראל הוא ומצטרף למנין וכו', ונכלל תפלתו בכלל ישראל ותפלתו היא בקוץ הנ"ל, והענין כי קוץ הנ"ל הוא מבועא דלא פריש מבירא לעלמין, כי זאת בחי' אחרונה מל' של ז"א אות ברית של ישראל דבוק תמיד בה, כיון שתמיד ישראל מאמינים באחדותו וזה הקוץ מורה דלא ליחלף באל אחר, שלכן הד' והר' גדולים אבל שאר הבחי' שתלויים בשאר מצות מסתלקים בעו"ה מחמת עונות כשרובם ח"ו, וזה הוא סט' דנחש בשאר עבירות, אבל עקרב הוא המודה בעבודת כוכבים ומשתחוה לאל אחר, וכן בבת אל נכר אז הקוץ (דהיינו האמונה) ח"ו מסתלק מצדו, וזהו פירוד הגמור וז"ש ואיהו פוסק וברח כו', ר"ל

וריה נכלל הכל בדבור בפה, שהוא בסוד אותיות יה"ו שנכלל הכל בה' אחרונה. וכן כאן, שחושים שבראש הם שרשי הכחות ומאורות של אצילות, נכלל הכל בפה דא"ק בבחינת שורש, וכמו שהפה בראש הוא התחלת גילוי החושים והתחלת הגוף, כמו כן הפה דא"ק התחלת בנין אצילות.

שיהיה בבחינת שכר ועונש, וז"ש שבמאמר א' היה יכול להבראות, בסוד כלים דעקודים, אלא כדי ליתן שכר כו'.

והנה מקום מדרגה הזאת נקראת פה, שהפה הוא סיום כל החושים שבראש²⁷⁴, וכל מה שהוא בחושים העליונים של ראייה שמיעה

פתח ה

הפרטים הנמצאים בגוף נמצאים בראש, ויוצאים מן הפה כמו למטה מיסוד. והטעם שכאן הגיע המדרגה שנתחברו אור מקיף ואור פנימי ביחד. כמש"ל (צמצום פתח ה') שעיקר הרצון הפנימי הוא בשביל הצמצום וההדרגה אשר ניתן שיעור למאורות דאצילות הפועלים ומנהיגים כל הנבראים, והוא המנהיגם לפי ערכם, ואו"מ הוא משקיף עליו להביאו לידי תכלית שלמות רצון העליון²⁷⁸. וכ"ז שלא הגיע למדרגה זאת, אין שייך לומר שהמקיף הוא סמוך לו, כי הלא כמה מדרגות הבטת הרצון הזה הוא רחוק מלהשקיף ממש על ענין המובט כיון שלא הגיע עדיין למדרגה זו. ויש כמה מדרגות שצריכים לירד בדרך צמצום מהעלם לגילוי, עד שיבואו לידי מדה ושיעור הזה. ולכן כאן שהגיע לידי מדה זו, נקרא שאו"מ מתחבר עם אור הפנימי. אך כאן לא הגיע המדרגה להיות הכלים מתגלים בכל פרטותיהם רק בדרך

ומקום הזה נקרא פ"ה, שכאן היה התקשרות כל קשרי מאורות והפעולות וסדריהם ופרטותיהם וכל מה שהוכן להוצאות כל העולמות והנבראים כולם, מה שהיו ויהיו כו', הכל בכלל, והם בחינת הכ"ב אותיות הכוללים הכל*. ושם הוא שם ס"ג²⁷⁵ כמו בינה דאצילות, שמשם יצאו זו"נ שהם עיקר המנהיגים העולמות והנבראים כולם. ונמצא שכל האותיות יוצאים מיסוד אימא, והוא הולד הנולד ויוצא מרחם אמו בכל חילוקי אברים, ובתחילה נצטייר שם בבטן אמו בכל אבריו, רק שלא נתגלה לחוץ ונקרא ע"ש אמו²⁷⁶. ובלידה הוא מתגלה, כמו שיתבאר עניינו בענין הולדת ז"א במקומו בס"ד (ז"א פתח ג'), כמו כן כאן בשורש הפה, הוא סיום אורות החושים העליונים שהם שרשים והכנה לאצילות. והפה הוא דוגמת יסוד אימא, פה דלמעלה נגד פה למטה²⁷⁷, רק שזה בראש וזה בגוף, וכל

מאיר הפתח

כמש"כ בע"ח כאן. 276. עי' ברמח"ל אדיר במרום עמוד קנ"ז וז"ל, בזמן העיבור והיניקה ז"א צריך לאי, ואינו נחשב לעצמו אלא לאחוריים שלה לבד, כי בעיבור הוא בסוד, עובר ירך אמו (גיטין דף כ"ג ע"ב). 277. עי' ברמח"ל קנאת ה' צבקות עמוד קלב וז"ל, יסוד אימא הוא הפה המוציא ומודדת מידתם בסוד ה' (ישעיהו מ יב) מי מדד בשעלו מים, ועל כן הם ה' מוצאות והם ה' מיני מציאות בסוד ה' הספירות שהם עיקר הפרצוף, עכ"ל. 278. עי' שער מאמרי רשב"י י"ד ע"א וז"ל, לכל אדם יש ב' בחינות נשמה, האחת היא נשמה פנימי שבתוך גוף האדם וזו באה עם האדם, השני היא נשמי בבחי' צלם הנקראת אור מקיף וזו נשאת למעלה בעולם

הספירות, עכ"ל. 274. עי' יהל אור ח"ג ל"ה ע"ג וז"ל, מ"ש בז"ח שיה"ש שסיני הוא הפה ע"ש, ידוע ששמים סוד הראש כמ"ש בפ"ג דס"י, והארץ הוא הגוף, והפה בה ב' בחי', בחי' האחרונה מד' חושים התלויים בשם הוי"ה שהוא הדיבור, והבחי' הראשונה לד' חושים שבמישור שתלויים בשם אדני, ואינה ממנינם רק שורש להם, כמו כתר שהוא כתר מל' של עליון וכו' והנה ב' בחי' שבפה היו בסיני, ששם בנה מרע"ה מזבח ושם עולת תמיד העשיה בהר סיני, ושם הדיבור ג"כ (וידבר אלקים - לעיל ביהל אור) ע"כ, עי' תיקו"ז י"ט ע"א וז"ל, יסוד סיומא דגופא אות ברית קדש, מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה, עכ"ל. 275. ס"ג וכ"ב בגימ' פ"ה,

החיבור של רצון המקיף העליון עם רצון הפנימי שאחד מקבל מחבירו. שרצון הפנימי מתפעל ע"י רצון המקיף כמו שהמעשה בא ע"י רצון התכלית, וכן המקיף מתפעל מן הפנימי שהתכלית בא ע"י רצון המעשה, ועי"ז נגמר הכלי שהוא הפעולה. ועיקר המשכתם הוא נגד הפנים שהוא זיו הנמשך למטה לתוצאות הפעולות בגילוי פנים, והאחוריים הוא סיבה נמשכת ממילא ע"י הבחירה ועבודה. אבל עיקר הכוונה הוא אל גילוי פנים להיות המאורות הולכים ופועלים בהארה מרובה. והוא מ"ש הרב הקדוש ז"ל, שעיקר אור הפה נמשך לפנים ומ"מ גם לצדדים ואחור נמשך האור הזה משם.

* בית נתיבות

תרי"ג, שז"א הוא סוד תרי"ג, רמ"ח אצרים ושס"ה גידים מטיפה דאור"א, וכן תרי"ג מנות הם רמ"ח עשה ושס"ה ל"ת מחו"צ. והם מציינה ששם הם צקוד ה' קולות הידועים. וצפ' שלפני הדצרות (שמנות כ א) וידבר אלקים את כל הדצרים האלה לאמר, הם ד' אלפין שהם נגד ד' אלפין שמתגלים כאן צפה דא"ק, שמשם ילאו כל האותיות וכל הדצורים. וצ' אלפין הם צר"ת א"ל"הים א"ת, וצ' צאמנע הא"לה לא"מר, נגד צ' של מקיף וחילוניות הכלים, וצ' צאמנע סוד פנימיים אור פנימי ופנימיית הכלים. וסוד הכלים הם צצחי"ו"ד שמורה על עשר כלים כלולים צאחד. אכן הם צקוד אור ישר ואור חוזר צקוד מנ"י ולא מנ"י, ולכן הם כפולים שמילוי יו"ד הוא ג"כ יו"ד, רק שאלו הם צגילוי פנים ואלו הם צקוד הסתלקות והעלם. וצ' צחי"א"פ ואו"מ הם צקוד שם הוי"ה שהוא הרצון הכמוס והעליון שצהס, שע"ז נאמר (נחמיה ט ו) ואתה מחיה את כולם, והצן מאוד.

כלל לבד, לכן לא נתגלה רק כלי א' שהוא כולל כל הכלים וכל הנבראים, כמו שבמאמר ראשון מ' מאמרות נבראו כל הברואים ותולדותיהם בכלל. ועיקר גילוי הכלים בפרטות הוא למטה מטבור דא"ק ולמטה, ששם היה סילוק האור וצמצום. ומשם ולמטה הוא שייך לאצילות והוא מתלבש בו כמו שית' עניינו במקומו בס"ד (ז"א פתח ב'), ולכן נקרא כאן אורות הכלולים בפה בשם עקודים, ר"ל שכל הכלים קשורים שם בכלי אחד.

ושם הם י' מקיפים וי' אורות פנימיים מכים ומבטשים זה בזה, ר"ל שכאן הגיע

וז"ם הר סיני ששם נתנו כל הדצרות וכל התורה, שסיני הוא הפה כמ"ש רצינו הגדול הגר"א זללה"ה צליקוטיו²⁷⁹ וצקפר צרית מנוחה. וסיני"י הוא פ"ה אד"ס, שכאן התחיל צחי"ו כלי שהוא צקוד אד"ס שהם מ"ה זיני נהורין דאתפליג צהו עלמא (זהר ח"א נ"א ע"צ) שנצראו כולם ע"י אותיות התורה. וכן צסיני היה חידוש הצריאה ע"י התורה שנתנה שם שיהיה צצחי"ו יושר צקוד דמות אד"ס, הכל ע"פ הצחירה ועבודה הראויה. ועי"ז אמרו (אצות פ"א מ"א) משה קבל תורה מסיני כו', והנה נעלם של סיני²⁸⁰, סמ"ך יו"ד נון יו"ד, סוד קו"ל. וז"ס קו"ל שיוצא מן הפה, שמתחילה היה שם צהעלם, ואח"כ הוא צקוד לידה יוצא לחוץ. וז"ס התורה שנתנה צקול, כמ"ש (שמות יט יט) משה ידבר והאלקים יענוו צקול. והם סוד ה' קולות של התורה סוד מנצפ"ך ששם ה' מוצאות הפה²⁸¹ שכוללים כל האותיות. והם סוד ה' חומשי תורה, וה' פעמים קו"ל הוא סוד צינ"ה

מאיר הפתח

עליון וכו' והנה ב' בחי' שבפה היו בסיני, ששם בנה מרע"ה מזבח ושם עולת תמיד העשייה בהר סיני, ושם הדיבור ג"כ (וידבר אלקים - לעיל ביהל אור) ע"כ. 280. נעלם דהיינו המילוי של סיני ללא אותיות השורש - מ"ך ו"ד ו"ן ו"ד. 281. שהם פיתוחי חותם המוזכר בע"ח טנת"א פרק ג', ועי' יהל אור ח"ב ה' ע"ג וז"ל, נש"ב הוא סוד ה"ג שכ"א נחלק לעשר, והן ה' מוצאות הפה שהן נ' שערים לאותיות, בסוד רל"א שערים של אותיות דנפקין מבינה.

העליון ועומדת על ראש האדם, וזו עומדת בבחינת צנור אחד על ראש האדם שיכול האדם לעלות למעלה על ידי הנשמה ההיא, עכ"ל. 279. יהל אור ח"ג ל"ה ע"ג וז"ל, מ"ש בז"ח שיה"ש שסיני הוא הפה ע"ש, ידוע ששמים סוד הראש כמ"ש בפ"ג דס"י, והארץ הוא הגוף, והפה בה ב' בחי', בחי' האחרונה מד' חושים התלויים בשם הוי"ה שהוא הדיבור, והבחי' הראשונה לד' חושים שבמישוש שתלויים בשם אדנ"י, ואינה ממנינם רק שורש להם, כמו כתר שהוא כתר מל' של

פתח ו

כולל כל המוחין וכל הפרצוף כידוע. ונמצא שיה"ו הם חב"ד, וא' של אהו"י הוא בכתר, ולכן הא' יותר נעלם מכולם. והברתו נעלמת לגמרי ואינו אלא בדרך כלל בבחינת פתיחת הפה להוציא קול הפנימי מן הגרון. ולכן אהו"י הם במספר כ"ב כנגד כ"ב אותיות. וז"ס יהו"א דסמוך לבג"ד כפר"ת שהוא רפה, כי בג"ד כפר"ת הם ז"ת שהם ז' כפולות שיש בהם דין וחסד דגש ורפה²⁸⁵, שאם הדין גובר, אז האור בא בסיתום וקימוץ בסוד נקודה לבד, ואם הם בסוד החסד, אז האור מתפשט בסוד קו על האותיות שהוא הרפה. ולכן, כאשר ז"ת מתחברים עם ג"ר וכתר ששם הוא עולם הרחמים כידוע, אז הם נעשים רפויים, אם לא כשיש דבר המבטל וגורם איזה הפסק בין הג"ר לז"ת.

והנה, כאן בעקודים שכל הכלים לא באו עדיין לגילוי גמור בבחינת פרט גמור, רק שכולם הם בכלל בכלי א' בהעלם היותר גדול שיכול להיות בבחינת הדרגת כלים שהם האותיות, לכן הם מרומזים באות א' של אהו"י וכמו כתור שהוא ראשית הכלים וכללות כולם. וכן האורות כולם פנימיים ומקיפים, הם ג"כ מרומזים באות א', רק שהאו"פ ומקיף הוא בצירוף יו"י א שהוא סוד שם הוי"ה²⁸⁶ שמורה

וההארה הזאת שנתגלה בפה, הוא בחינת ד' אלפין שהיו תחלה כלולים בחוטם בד' של ה', וכאן נתגלה בבחינת ד' אותיות של אלפין, שתיים בצירוף זה א, שהוא ציור יו"י, ושתיים בצירוף זה א, שהוא ציור יו"ד. והשנים של ציור יו"ד, הם ב' בחינות של כלים פנימיים וחיצוניים, וב' של ציור יו"י הם בחינת אור פנימי ומקיף.

וביאור ענין זה, שכבר ביארנו שאותיות הן בחינת כלים שהם גבולים ומדות של הפעולות והמאורות, כמו ההברות הנרגשות במבטא, שהם גבולים היוצאים מן הפה. וידוע שאותיות אהו"י הם היותר נחות בהברה, ואינם נרגשות כ"כ כמו כל שאר האותיות. ויש בזה סוד גדול, כי באמת אלו האותיות הם שרשים לכולם והיותר נעלמים מהם, והם בסוד כחב"ד²⁸² של הספירות שהם הכלים²⁸³, וכ"כ אותיות הם הכלים (של הי"ס, והענין, ש)כל ספירה יש לה מספר אותיות (ידוע) גדולים כפי השיעור הראוי לו לפי עומק חכמה העליונה. וחב"ד הם המוחין של הספירות שהם יותר נעלמים, (דברים כט כח) הנסתרות לה' אלקינו וגו'. וידוע כי הם כוללים כל בנין של הפרצוף, שהם שרשי ג' קווין של חד"ר, והם ג' אבהן דעלמא. וא' הוא הכתר שהוא הרצון²⁸⁴ בכלל,

מאיר הפתח

הכתר הוא סוד החק הראשון שבמדרגות, שיהיו אלה ושיהיו בדרך זה, שהם עתה ונמצא הכתר כללות הכל ממש, והנה הכתר נקשר בא"ס ב"ה, שהוא הרצון הכל יכול, והיינו כי אי אפשר לדעת שורש המונח הזה למה הוא דוקא כך לפי שהוא מושרש בכל יכול בשלמות, הרצון העליון, וכיון שודאי אסור לנו להתעסק בא"ס ב"ה, דהיינו בשלמותו מצד עצמו, בסוד כל יכול, לפי שכבר אין המחשבה תופסת שם, ממילא אסור להתבונן על כתר, פירוש לבקש טעמו וענינו שהם מושרשים למעלה כנ"ל, ועל כן על כתר וא"ס ב"ה נאמר במופלא ממך וכו' ובמכוסה וכו', עכ"ל. ²⁸⁵. עי' ס"י פ"ד מ"א וז"ל, שבע כפולות בג"ד כפר"ת מתנהגות בשתי לשונות, וע"ש בגר"א וז"ל, ר"ל דגש ורפה משא"כ בשאר אותיות שאינו ניכר דגש ורפה בהן, ע"כ. ²⁸⁶. לאפוקי אלקים

²⁸². עי' בהגר"א על תיקו"ז קל"ח ע"א וז"ל, אותיות יה"ו הן נסתרות נח נסתר וכו' דוגמת הכתר, היא נחה אחר כל תנועה, דוגמת האלף, אבל האלף היא טמירא דטמירין, עכ"ל, ועי' בהגר"א ס"י פ"א מ"א אופן א' וז"ל, ד' אותיות אהו"י שהן כוללים כל האותיות כי הן גימ', כ"ב, והן תחילת העשר וסופן ואמצען, ולכן בא מהם שמות העצם ולכן הם נחים נסתרים, עכ"ל. ²⁸³. נראה דצריך למחוק 'שהם הכלים'. ²⁸⁴. עי' בהגר"א על תיקו"ז כ' ע"ג וז"ל, כתר הוא רצון, בסוד רצון ומחשבה והרהור וקול ודיבור, נגד ה' פרצופים, עכ"ל, וכן עי' ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות ט"ו וז"ל, כל מה שתלוי במציאות הבנין, שהוא המונח הראשון של הספירות, אין לשאול טעם עליו, והוא שאמרתי למעלה, וזהו כתר שאמרו עליו במופלא ממך אל תדרוש, והיינו כי אור

על פנימיות. ובחינת כלים הם בצירוף יו"ד שהוא מורה על בחינת כלי²⁸⁷ בשיעור ג' בחינות שבו, נקודה, וקו, ושטח²⁸⁸, שהם ג' אותיות יו"ד. וכמו שג' אותיות אלו הם מורים רק על התחלת ג' ענינים הנ"ל, היינו הנקודה הוא ראשית הקו

והתחלתו והו' הוא קו התחלת השטח, וד' שהוא השטח התחלת המעוקב, וכולם הם רק התחלה לבד בלתי מתחלק לחלקים. כמו כן כאן הוא רק התחלת הכלים בכללות לבד, כמו שביארנו.

פתח ז

והנה אלו ב' בחינות אלפי"ן הכלים דאו"פ ואו"מ, תחלה היו בכח באורות אוזן וחוטם, שהם ב' נקבים שבאוזן וב' שבחוטם. היינו, מהנקבים שבימין שבהם הם או"פ ואו"מ, ומנקבים שבשמאל של האוזן והחוטם הם ב' בחינות הכלים. כי תמיד הכלים הם בחינת צמצומים ודינים יותר, כיון שהם בגבול ושיעור, משא"כ האור, אף או"פ שהוא מצומצם בתוך הכלים מ"מ הוא רצון הכמוס בכדי להטיב באחרונה כמש"ל (צמצום פתח ח') בארוכה, והוא בחינת חסדו ית'.

שהוא בא בהרגש הוא הכלי שהוא בחינת מדותיו ית' שמתגלים למטה. מה שא"כ רצון הכמוס שם אינו מתגלה, והוא כמו ההבל שאינו מתגלה בדיבור, ושם שורש ב' בחינות של או"פ ואו"מ בהבל של לחי עליון ושל תחתון. וכן בכלים בדיבור של עליון ותחתון²⁹⁰, ואח"כ נחשבים האורות בבחינת ימין שהוא חסד, והדבורים בבחינת כלים בשמאל. וז"ס ציור הכלים באות א בצירוף יו"ד, שיו"ד הא' הוא נגלה, והו"ד הוא י' אחר נעלם. והיינו, סוד כלים הפנימיים הם בהעלם, וכלים חיצוניים הם באתגליא. וכולם רומזים לי' כלים שנכללים בכלי א', והם בבחינת אור ישר ואור חוזר, הם ב"פ יו"ד.

ובפה נשרש ענין האור והכלי, שהבל של הפה הוא אור הפנימי²⁸⁹, והדיבור

פתח ח

וסדר גילוי עולם העקודים בפה דא"ק היה בהדרגה, ששם היו כל השרשים למה שנעשה אח"כ באצילות, ולכן כמו באצילות סדר בנין המאורות אשר שם הוא (בא) בהדרגה, כנודע מענין בחינת עיבור ויניקה ומוחין של פרצופים זו"נ, שהם פעולות (מאורות) ההנהגה. והיינו, שבהם הוכן הסדר שיהיו מאירים בהארה מרובה ובהארה מועטת, הכל לפי הכנת

התחתונים ולפי מעשיהם כמו שיתבאר במקומם (ז"א פתח יז) בס"ד. כמו כן היה כאן בשורש העליון בפה דא"ק ששם התחיל עשיית הכלים ובחינת הגבולים אשר ניתנו למאורות בבחינת כללות.

וצריך שתדע, שבחינה זו דעקודים אף שאינו אלא כלי א', מ"מ הוא כולל י' כלים בתוכו כמ"ש (לעיל פתח ד') שהוא מאמר

מאיר הפתח

נקודה קו ושטח (ר"ל י' נקודה, ו' קו, ד' שטח, וכן הוא יה"ו של הוי"ה) עכ"ל. 289. דהיינו הקול, שהוא בחינת לאה ע"ח אח"ף א'. 290. עי' ע"ח עקודים סוף

שהוא שם של הכלים כדלעיל פתח א', ולקמן פרצופים א'. 287. יו"ד עה"כ גימ' אהי"ה שהוא כלים עי' ע"ח א"א ד'. 288. עי' בהגר"א ס"י כ"ה ע"ד, יו"ד הוא

אך כל מדרגה שהוא יותר במעלה, אף בחינת תחתונה שבה, נגד בחינת התחתונה, לא נקרא נפש. והיינו, שבהכנס הרוח באדם מבחינת נפש שברוח, נגד הנפש העקרי נקרא במדרגת רוח. ואח"כ, כשנכנס בו הארת הנשמה מבחינת נפש שבה, נגד הרוח היא בחינת רוח שברוח, ונגד הנפש הוא בחינת נשמה שבנפש. וכן הוא בבחינת חיה ויחידה, עד שמדרגת נפש שביחידה היא יחידה בבחינת נפש העיקרי שבו. וכך הם כמה מדרגות לאין מספר, שגם הנפש היא בבחינת נרנח"י, ובכל אחד יש כל חילוקי המדרגות. וכן אם הם מעשיה או מיצירה או מבריאה או מאצילות, והוא בחינת חילוק המדרגות שבנשמות שהם זה למעלה מזה, שכל פרצוף דנשמת כלל ישראל, הוא קומה שלימה של כל העולמות בכלל. והוא מ"ש (יבמות ס"ב ע"א) אין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף, והוא קומה שלימה כידוע, וכל מה שיש בנשמות, הוא ג"כ בעולמות עצמם שהם מתפעלים הכל לפי ענין הנשמות, והוכנו ג"כ באלו המדרגות, כדי שיוציאו ג"כ כלל פרצוף דנשמות לצורך העבודה והבחירה. וכן הוא כאן בשורש העליון בעקודים שהוא הפה, ר"ל מקום התחלת גילוי המאמרות שהם הכלים והאותיות של כל הנבראים וכל מאורות ההנהגה, צריך שיהיה השורש למה שהוא בעולמות התחתונים ובבחינת הנשמות, לפי המצטרך לעבודה ובחירה כמ"ש.

הראשון אשר כולל כל הי' מאמרות, והם י"ס שלו. וכולם יצאו כאן בבחי' תחתונה שבהם, שהוא בחינת נפש שלהם לבד. ונבאר עניינם כמה שנבאר תחילה באדם התחתון שסדר בניינו בא בהדרגה, שכשנולד לא נכנס בו רק בחינת נפש לבד. ואח"כ כשלומד תורה נכנס בו בחינת רוח. ואח"כ כשמוסיף שלימות, נכנס בו מדרגות נשמה²⁹¹, וכן כל בחי' נרנח"י. והיינו, שידוע שהנשמה מתחלקת לה' מדרגות הנ"ל, כמ"ש רז"ל (ברכות י' ע"א) הני חמשה ברכי נפשי כו', לא אמרם אלא כנגד הקב"ה וכנגד הנשמה כו', והיינו ה' בחינות שבנשמה שבוזה היא מתדמית כביכול להקב"ה, והוא סוד ה' בחינות שבאצילות, בה' פרצופים א"א ואו"א וזו"נ, ובהם מתלבש בחינת הרצון עצמות וכלים. ובאדם אין מאירים אלא הבחינה התחתונה של כל ה' מדרגות של נרנח"י, והיינו בחינת נפש של כל א'. והוא, כי כל חלק מה' בחינות אלו כולל כל נרנח"י, והיינו סדר בנין שלם של ה' פרצופים שהוא בנין שלם של כלל הכל, כמו אצילות שכולל הכל בה' פרצופים, וכן בעלמין בי"ע. אבל האדם הוא רשימו דכולהו עלמין, אין מאירים עליו רק בחי' תחתונה שבהם, והוא בחינת מלכות שבכולם²⁹², שהוא סוד התכלית של המעשה, ולכן הם ה' פעמים נפש שהזכיר דוד המלך ע"ה במזמור זה, והיינו ה' חלקי נפש שבנרנח"י.

פתח ט

שיצאו ממטה למעלה, תחילה בחינת מלכות ואח"כ ו"ק מיסוד עד חסד, ואח"כ בינה וחכמה וכתר. וביאור ענין זה הוא דבר עמוק מאד מאד, והנה תראה, שהאדם עיקר חיותו ע"י הרוח שבו ששואף תמיד מן האויר ונכנס לריאות להיות

וצריך שתדע שכאן בעקודים יציאת הכלים היה בהיפוך ממה שהיה יציאתם בנקודים, שהם עולם האצילות עצמו, שבאצילות יצאו כסדרם מלמעלה למטה מכתר עד מלכות, אבל כאן בעקודים הוא להיפוך,

מאיר הפתח

עמוד ג' וז"ל, רצה המאציל ית"ש שיהיה קשר בין המאורות ובין התחתונים, עד שפעולת התחתונים תוכל

פרק א'. 291. עי' רבינו לקמן פרצוף ז"א פתח כג שזהו מעלת בדחילו ורחימו. 292. עי' ברמח"ל באדיר במרום

ולפי שתכלית הבריאה היה בשביל העולם התחתון הזה, וגם בשביל הבחינה התחתונה שבאצילות שהוא מדרגת מלכות, שהוא גילוי מלכותו שבעולם התחתון בחינת שכינה השורה למטה והמתפעל לפי עבודת ישראל, והוא שורש לגילוי מלכות העליון המתגלה ע"י כלים ומדות מאורות כחות הנהגתו ית' והתקרבו להאיר למטה. והוא בחינת שורש גילוי דבפה דא"ק, ועולה לעילא לעילא עד תכלית כוונת צמצום א"ס בשביל מלכותו, כמו שכתוב בנתיב הצמצום (פתח ז). ולכן כאן הכל בבחינת אור חוזר²⁹⁴ שהוא סוף המעשה במחשבה תחילה ותחילה (עי' תיקון ז ע"א), הוא גילוי בחינה התחתונה, בחינת מלכות של עקודים. ואח"כ ממטה למעלה עד גילוי הי"ס הכלולים בכלי הראשון שהוא בחינת כתר של כולם, שהוא בחינת אות א' של אהו"י כמ"ש למעלה (פתח ו). וזה הוא מלכות דסלקא²⁹⁵ לכתר כידוע, התכלית העולה אל הרצון. ויתבאר עוד בס"ד, בענין אורות דמטי ולא מטי בתוספת ביאור. ולכן היה בחינת יציאת הכלים הכלולים בכלי דעקודים במדרגה מתתא לעילא, מבחינת נפש שלמטה עד בחינת יחידה שלמעלה. הכל ע"י עליות הכלים ממטה למעלה, שהוא למה שיהיה אח"כ, שגם למטה בעלמין תתאין וכן בנשמות, קונים שלמותם ממטה למעלה, הכל ע"י תוספת העבודה והבחירה הזכה וטהורה.

מרחף על הלב, (שבזה גורם) להשקיט חום הטבעי שבו²⁹³, וגורם שהדם שבלב יסבב כל הגוף ברצוא ושוב, עד שבכל נשימה הדם חוזר בכל הגוף וחוזר ללב, ואח"כ מוציא הרוח מן הפה ולחוץ. וכן הוא תמיד בבחינת רצוא ושוב, בכל רגע ורגע הוא חידוש בכל גוף האדם ובאבריו. ולכן אמרו (ב"ר פרשה י"ד פסקה ט') על כל נשימה ונשימה תהלל י-ה, שבכל נשימה מתחדש הבריאה בגופו. והנה, כ"ז נמצא שורשו למעלה, שהרי צורת אדם הוא כלל כל העולמות כולם, והפה שבו הוא סוד פה דא"ק, ששם התחלת גילוי הכלים. והיינו, התחלת בנין הגוף שהוא הפה, כמ"ש עניינו באריכות למעלה (עקודים פתח א').

ותדע, שגם כלל כל העולמות כולם, הם מתחדשים בכל עת ובכל רגע ע"פ חידושי צירופי הוי"ה, והכל לפי העולה ע"י עבודת התחתונים, שבכל רגע נעשה חידוש בכל עלמין, והכל הוא בסוד אור חוזר מכל העולמות עד שורש התחלת גילויים בפה הנ"ל. והוא סוד הרוח שהפה שואב מאויר העולם ונכנס בלב, והוא סוד הנפש והרוח הפנימי שהוא הרצון הכמוס ומתלבש בכל עלמין ובכלים, לעשות פעולות חדשות. ומאורות מתחדשות בכל עלמין לפי רוח העולה, והוא סוד הרוח דבפה דא"ק דהוא מטי ולא מטי, עולה עד א"ס ומתפשט בכל עת למטה, לקיום כל העולמות.

פתח י

בפרטות ע"ד דברי הרב זללה"ה. והוא, כאשר יצא הארת הפה דעקודים, תחילת יציאת ההבל

אחר שביארנו סדר גילוי הכלים הנכללים בכלי דעקודים בדרך כלל, נבארם

מאיר הפתח

ומים, הוא הרטיבות שברוח ואש הוא החמימות, ואח"כ נתפשט לו"ק של הכלי וכו', עכ"ל, ועי' בהגר"א על תיקון ע"ח ע"א וז"ל, מוחא ריאה ולבא הן נר"נ כמ"ש סוף תיקון כ"ו, ואעפ"כ שריא ע"י התנשבות הריאה הרוח בלב, כמו הנשמה שעיקר חופף על האדם וענפיה בתוכו, עכ"ל. 294. עי' ע"ח עקודים פרק ה'. 295. עי' לעיל הערה 43.

להגיע אל העליונים, ולצורך הקשר הזה הכין המלכות שהיא העולה והיורדת על פי המעשים שלהם, ומעלה המעשים לכל המאורות להתעורר על ידיהם, ובסוד זה נצטיירו כל המאורות בציר תרי"ג, שהוא הנקרא דמות אדם והיינו דמות מלכות שהוא אדם דמרכבה, עכ"ל. 293. עי' בהגר"א ס"י פ"א מ"ט אופן א' ואופן ב' וז"ל, הרוח שבקרב (דאדם) ואח"כ כשיוצא הוא מתחלק לרוח

וכן הוא בפה, שההבל שבפה כשמוציא הדיבור לחוץ, אז מתגלה מחשבתו. וידוע, שאין ניכר הדיבור, עד שמפסיק הוצאת הבל פיו וחוזר למקומו, שאז נגמר חיתוך האותיות, ונרגש הדבר ע"י תיבות. אבל כל זמן שלא הפסיק הוצאת הבל פיו, לא נגמר הדיבור, ולא נרגש הברתו. וכן כאן בשורש השורשים, פה דא"ק הוא באמצע, בין חושים שבראש שהם כחות והכנות שהיו מתפשטים לעשות מדות וגבולים אל הפעולות והנהגות, ובין הפעולות והנהגות עצמם. ולכן, כל זמן שלא התפשט הבל הפה עד הטבור דא"ק²⁹⁶ שהוא סיום עולם העקודים, אז עדיין לא בא לידי גמר מעשה, ואינו אלא בכח לבד. עד שנתפשט למטה לבחינת גדר הגבול שהוא בחינת מקום גופו של א"ק, אז מתחיל לעשות כלי ומתגלה יותר, אבל כל זמן שדבוק כח העליון בו, שהוא ענין שלמעלה מן המדה והגבול, אין מקום לגבול. לכן היה צריך שיסתלק בחינת זאת במקורו, והוא סוד סילוק הכתר של העקודים שהוא גילוי הרצון שבראש הכלי. וע"י התעלמות גילוי הרצון הזה, אז ממילא נתגלה כח הגבול בפועל, והיינו שהיו יורדים כל הי"ס שבכלי דעקודים שהיו קשורים במקורם למעלה בבחינת גבול ושיעור ממדרגתם זה למטה מזה, מהעלם לגילוי, ועי"ז נגמר עשיית הכלי.

מן הפה לחוץ, עדיין לא היה הכלי בגילוי גמור רק כמוס בתוכו. וכאשר נתפשט הבל הפה, קנה כח הכלי הכמוס עביות יותר, עד שעל ידי זה לא היה יכול להסתלק למקורו. וכשחזר האור אח"כ למקורו, אז נשאר עביות יותר בבחינת הכלי שבכח, ואז נגמר גילוי הכלי. ואח"כ כשחזר האור למטה, לא חזר כבראשונה, רק בחינת (אור) הכתר שבכלי נשאר דבוק במאציל, ואור החכמה נכנס בכלי הכתר, וכן כולם ממטה למעלה. ועי"ז נשאר בחינת כלי על עמדו וכל אלו הם סודות עמוקים בדרכי החכמה.

והענין, שכבר ביארנו למעלה, שאורות העליונים נתפשטו בדרך הארה מהעלם אל גילוי בהדרגה. מבחינת אורות שהם למעלה משיעור גבול ומידה, עד בואם לידי מדה זאת. ובהגיע אל הפה שהוא סוף גילוי החושים שבראש והתחלת המעשה על ידי כלים שבגוף, שם התחיל גילוי הכלי. והיינו, שבאמת הפה הוא דבר ממוצע בין כחות נעלמים שבראש שהם כחות זכים יותר ואינם בגדר מעשה, ובין כחות הגוף שהם בגדר מעשה. וכל דבר ממוצע הוא מקשר העליון עם התחתון יחד, כמו עתיק דכל עולם שהוא מקשר סוף העליון עם ראש התחתון, כמו שיתברר עניינם בסדר בניין פרצופי אצילות בס"ד באריכות (פרצופים פתח ה').

פתח יא

(כא). וכל אחד מהם הוא מדרגה יותר גבוהה ממה שתחתיו, עד שבחינת נוקבא מלכות הוא בגדר נפש, ו"ק בחינת רוח, אימא בחינת נשמה, אבא חיה, א"א הוא יחידה. ובכל א' יש בחינת ה' חלקים אלו שהם כלל י"ס של הפרצוף. ונמצא שממילא הבחינה התחתונה שבו"ק (דהיינו) נפש שבו, הוא בחינת רוח לגבי נוקבא מלכות, וכן נפש שבחינה הוא במדרגת נשמה

והנה אלו הי' בחינות כלים שהם י"ס שבאותו הכלי דעקודים, באמת מתחלקים לה' מדרגות לבד, שהם כנגד ה' פרצופים שבאצילות, א"א ואו"א וזו"נ, שכל אחד מהם הוא ענין אחר כולל בהנהגה ובבנין המאורות. והו"ק הם כולם פרצוף אחד, שהוא בנין אחד שלם מכלל ההנהגה ופעולת ו' ימי בראשית כמו שיתבאר במקומו בס"ד (גדלות דו"א פתח

לחכמה, וכן כולם. ובזה העלאת מ"ן יתוסף מעלה לכל כלי, שכל מי שהוא יותר תחתון, קונה יותר שלימות ע"י העלאת מ"ן הזה, כי בו נגלה התכלית יותר, כי הוא קרוב יותר למדרגת הבחירה והעבודה שע"י גבול. והעלת²⁹⁸ מ"ן הזה אינו בבחינת עבודה ממש, שהרי עדיין לא היה מדרגת הגבול עד שנמצאת הנקודים ובריאת העולמות כולם, אלא הוא סוד העלאת התכלית במחשבה עליונה, שע"ז אמרו בזה"ק בכ"מ (עי' אד"ר קכח ע"א וכן זהר קרח קעח ע"א), כד סלקא ברעותיה כו'²⁹⁹, ולכן ע"י העלאת המדרגות האלו למקורם, נתוסף בחינת מקיף למלכות, ובז"א נתוסף בחינת יחידה, ובבינה בחינת חיה, ובחכמה בחינת נשמה. ואח"כ עלה חכמה במאציל כו', והוא סוד העלאת המחשבה למעלה מן התחתונים, ממדרגה למדרגה, וכל שעלה המ"ן יותר למעלה, בבחינת עלות התכלית ברצון העליון, נתוסף מעלות למדרגות התחתונות כמבואר בדברי הרב זללה"ה.

ולפי שעיקר כוונת הבריאה היה בשביל העבודה והבחירה שעניינם נשרש רק בזו"נ דאצילות, שבהם עיקר העליה והירידה והתיקון והקלקול, כמו שיתברר עניינם בנתיב שבירת הכלים באריכות בס"ד. מה שא"כ או"א הם רק הכנות להם לבד. לכן בעלות מחשבת תכלית הזה ברצון, נשלמו זו"נ בכל תיקונייהם בה' חלקי נרנח"י וב' מקיפים הראוים להם. מה שא"כ בחינת חו"ב, לא נשלם עניינם לגמרי בבחינת מקיפים, רק שבינה נשלם בה' חלקי נרנח"י קודם שעלתה למאציל, וחכמה רק בג' חלקי נר"ן לבד. והוא ג"כ סוד עמוק מאוד מאוד, כי ידוע שבינה קיימא לשאלה³⁰⁰, והיא המגדלת הזו"נ בסוד (שיה"ש ג יא) בעטרה שעטרה לו אמו³⁰¹. והיינו, שעטורי ההנהגה וציורם ונתינת קו המדה לעטורי ההנהגה

לגבי מלכות, וכן עד כתר בחינת א"א הוא יחידה לגבי נוקבא, ולגבי ז"א הוא בחינת חיה, ולגבי אימא נשמה, ולגבי אבא רוח. ולכן בחינת מלכות שבנקודה זו דעקודים יותר מתגלה בו בחינת הגבול והמדה מטעם שהיא קרובה יותר בהדרגה אל המקום אשר שם הגיע לידי גבול ומדה. ולכן בחינת מלכות שבנקודה זו [נשלמה בכל ה' חלקי נרנח"י שלה והיינו שאפילו בחי' עליונה שבה ג"כ מתגלה בבחי' כלי וגבול משא"כ בחי' ו"ק שבנקודות זו], להיותה יותר במעלה, ורחוקה יותר ממדרגת הגבול לגמרי²⁹⁷, בחינה עליונה שבה שהוא הכתר לא היה יכול להיות גלוי בחינת כלי, ולא נשלם רק ד' חלקים לבד. וכן בחינת בינה שבנקודה זו, להיותה עוד מדרגה יותר עליונה, גם בחינת חיה שבה שהוא בחינת חכמה שבה, לא היה יכול לבוא לידי גילוי, רק ג' חלקי נר"ן לבד. וכן בנקודת חכמה שבה, לא נתגלה רק ב' חלקי רוח ונפש לבד, ובחינת כתר שבה רק בחינת נפש לבד, שהיא המדרגה התחתונה שבה.

אמנם, כיון שברצונו ית' היה שכל חלקי הכלים כולם יצאו לידי פועל בשלימותם, כדי שיהיו כלולים כל הכלים דאצילות כללותיהם ופרטיהם בכדי שיהיו באים לידי גילוי בשביל הבחירה ועבודה, עדי גם אלו הכלים יבואו לידי תכלית שלמותם ברצונו העליון ית', שהוא סוד שכר העבודה. והוא בבחינת מ"ן העולה מתתא לעילא, שהמלכות סלקא לא"ס וכל העולמות יעלו מעלה מעלה. וזה א"א אם לא יהיו נשלמים כל חלקי הכלים שיבואו כולם לידי גבול ומדה, באופן שיהיה שכר ועונש ובחירה נמצאת, ואז יהיה נשלם עי"ז רצון העליון. ולכן הוצרכו לעלות כל הכלים למעלה במחשבה, והוא סוד סילוק הכתר של הכלי במקורו שנית, וכל חלקי הכלים יעלו כולם מעלה מעלה, החכמה לכתר, והבינה

מאיר הפתח

ע"ח מוחין דצלם פרק ב' שזה מוחין מאמא לזו"ן וז"ל, כאשר אמא שהיא התבונה רוצה להעטיר ולהכתיר את בנה ז"א, בסוד בעטרה שעטרה לו אמו, הנה היא יורדת ומשפלת גופה למטה וכו', עכ"ל, ועי' עוד תיקו"ז ס"ג

297. לכאו' צריך למחוק תיבת 'לגמרי'. 298. נדצ"ל העלאת. 299. עי' לקמן פתח כ' שרעותיה הוי כתר והחכמה עולה לשם, ועי' בהגר"א על ספד"צ ד ע"ד הגה"ה והוא. 300. עי' לעיל הערה 211. 301. עי'

בסוד העלאת מ"ן במחשבה, יותר נתגדלו, ויכול להתגלות בהם בחינת כלים לפי ערך מקומם. וכל מי שיורד יותר במדרגה, יותר נשלם בחלקיו מטעם זה, ומטעם זה. כאן בעולם העקודים היה זו"נ יותר גדולים במעלתם מאו"א, כי זו"נ היו בבחינת פב"פ מאחר שהיו שלמים בה' חלקי נרנח"י וב' מקיפים שלהם קודם עלייתם למעלה, מה שא"כ או"א שלא היה בהם בחינת מקיפים כלל. והיינו, כי סוד דזיווג צריך להיות פב"פ, והיינו גילוי הארה והתכללות הנוקבא שתהיה נשלמת ומתפעלת מאורות הדכורא כשי"ת עניינם במקומם בס"ד. והוא בכדי להוציא תולדות, והיינו לבנות עולמות שלמטה מהם ולהנהיגם. ודבר זה א"א אם לא שיהיו שלמים בכל מדרגותיהם, ואז פונים למטה מהם להשלימם. ולכן כאן בעקודים, שעדיין הדבר לא בא לידי גבול ממש וגילוי שלם בציוור אדם בכל פרטיו, רק בסוד כללות ושורש לבד, ולא נשלם בנין המאורות שיהיו פונים להנהגת התחתונים, כיון שאינם עדיין במדרגה קרובה להם כ"כ. לכן, רק זו"נ דעקודים להיותם יורדים יותר במדרגה, יכול להיות שם שורש לבחינת זיווג פב"פ להוציא תולדות למטה לתחתונים. משא"כ בחינת חו"ב שלהם והבן דברים אלו מאד, כי א"א להרחיב הדיבור במקום רם כזה כ"כ.

בתוספת הארה או במיעוט, הכל ע"י הבינה שבה הציוור³⁰². ומצד זה שייכות בחינות דין דאתיא מסטרהא³⁰³, שז"ס³⁰⁴ אחורי או"א שנתבטלו בשבירת הכלים, כמו שיתבאר בס"ד במקומו (שבירה פתחים ה, ו). מה שא"כ חכמה הוא דבר למעלה מבחינת מדה וציוור שבה הוא במחשבה כלליות. והכתר הוא סוד הרצון בלא מחשבה, והוא התכלית, ולכן מבחינת הכתר, לא נתגלה רק בחינת נפש שבה לבד, שהוא חיות כל הכלים שכולם תלויים ברצון העליון. ומבחינה זאת ולמעלה הוא בגדר א"ס במקום העקודים, שהוא סוד שורש התחלת הכלים. מה שא"כ חכמה יכול להיות בו ג' חלקי נר"ן שהוא כל שלמות פרצוף אדם שהוא הגבול שבו העבודה, ולכן בחכמה ששם המחשבה בכלל, יכול להיות בו בסוד השורש ג' בחינות נר"ן שבו קודם הסתלקו למאציל שהוא א"ס שהוא דבר למעלה מהנהגה. אבל בחינת חיה ויחידה שבו, שגם למטה בכלים התחתונים אינם מוגבלים בכלים רק הם בבחינת מקיפים לנר"ן, כאן שהוא רק מחשבה כלליות, א"א להתגלות בו בבחינת כלי יותר ממדרגה זו. אבל בבינה שהיא אם הבנים, יכול להיות בה גילוי כל ה' חלקי נרנח"י השייכים לבנין הגוף, קודם הסתלקה למאציל. ולכן, כל מה שעלו הכלים בחלקיהם יותר מעלה מעלה ממדרגה למדרגה

פתח יב

גמר הכתר לעלות שאז גם המלכות עלתה עד היסוד, אז חזר אור שהיה מגיע לה מן הכתר תחילה. וכל זמן שלא גמר לעלות, ואז היה מפסיק בין המאציל ובינה, נסתלקה ממנה

וסדר עלייתם למעלה הוא בדרך זה, כי כאשר עלתה הכתר למאציל, בתחילת עלייתו אז נסתלק ההארה למטה מבחינת חלק המלכות שבנקודה זו והוא בחינת יחידה שבה. עד כאשר

מאיר הפתח

דברים רצון ומחשבה וציוור וכו' וכתר הוא התכלית וכו' חכמה הוא טעם ותכלית הענין ועיקר הענין שבמחשבה ב' דברים, מקודם חושב הענין לעשות בכללות לעשות הכלי, ואחר כך (בינה) חושב ציוור הכלי ואותו הציוור הוא גבול הכלי, עכ"ל. 303. עי' זהר ח"א ר"כ ע"ב. 304. לכאורה צ"ל וז"ל.

ע"ב וז"ל, בההוא זמנא דשמחת תורה שויין (נ"א שריא) עטרה בריש כל צדיק לעילא, כמה דאת אמר בעטרה שעטרה לו אמו, ביום חתונתו וביום שמחת לבו, ביום חתונתו דא שכינתא תתאה, וביום שמחת לבו דא שכינתא עלאה, עכ"ל. 302. דהיינו המגדיר את האור מאבא, עי' ליקוטים בסוף בהגר"א על ספד"צ ל"ח ע"ד וז"ל, ג'

שלימות יותר. ולכן כל זה נשרש למעלה בעקודים בבחינת השורש, שענין סילוק שלימות העליון מה שנתעלם בא"ס ולא נתגלה למטה לפנות לנבראים, הוא גורם להעלות התחתונים יותר. אבל אין זה נוהג בכל זמן הנהגת שית אלפי שנין, שהרי אדרבא בכל זמן הזה השלימות מתעלם והבחירה עושה מה שברצונו והסט"א גובר. אבל כאשר יוגמר סיבוב הזה של הנהגת שית אלפי שנין, אז יהיה תכלית עליית התחתונים ממדרגה למדרגה, והוא ג"כ העלאת השורש למעלה לא"ס³⁰⁶.

ולכן גם כאן, כל זמן שלא נגמר עליית העליונים למעלה למקורם לא"ס, נגרע הארה מחלקים התחתונים יותר, כי יש עדיין מחיצה מבדלת. וכאשר נגמר שלימותו, ר"ל גמר ענין הסילוק שהוא למטה, בחינת גמר הנהגת שית אלפי שנין, שעד סוף הזמן הזה הוא הכל בחינת סילוק השלימות, ויש עדיין מחיצה מבדלת בין א"ס לתחתונים. אבל כאשר נגמר ענין הזמן הזה של העבודה, אז נגמר ענין רצונו בעלייתו והסתלקותו למעלה. לכן אז זמן עליית התחתונים למעלה ג"כ, ואז כל הבחינות שהיה נמצא בתחתונים מקדם בבחינת הנהגה זו הראויה לעבודה לפי ערך הזמן, נמצא אז כל המדרגות של חלקי הכלים הראוים לעבודה

בחינה זו, ולא נשאר בה רק רושם לבד. וכן הוא בכל המדרגות שקבלו התחתונים מן העליונים בעת הסתלקותם למעלה, חסר מדרגת האור שהגיע מהם אל התחתונים עד שגמרו לעלות למאצילים, וכן הוא בכל הפרטים.

וכל אלו עניינים עמוקים הם בדרכי החכמה, שכבר כתבנו (פתח ח') שכל ענין עולם העקודים הוא שורש מה שיהיה אח"כ בנקודים, ששם עיקר ההנהגה לפי הבחירה, ולכן כל מה שהוא בנקודים ובאצילות צריך שיהיו שורש לזה שם למעלה, כמו שהפה שורש לכל מעשה הגוף. והנה ידוע שעיקר התכלית בעבודה הוא סוד סילוק השלימות העליון³⁰⁵, (שאז) [שאיין] מתגלה אור העליון וגילוי היחוד עד שעייז מוצא הסט"א מקום להסית לאדם לכל עון וחסא ח"ו, וכפי שיתבאר בנתיב שבירת הכלים. וזה גורם תוספת שלמות יותר ע"י בחירה בטוב, שהקדושה מתגבר ומהפך הרע לטוב. ונמצא שכמו בנקודים ובאצילות מה שחסר שם ענין שהוא למעלה מהנהגת הזמן. ומה שבא לידי גבול ומדה בכדי להנהיג הנבראים ולהוציאם על מדת הבחירה הוא גורם תוספת שלמות למאורות אלו. מה שא"כ אם לא היה סילוק השלמות הזה לא היה מקום לרע כלל, ולא היה מקום להנהגת שכר ועונש וכל הדברים הנמצאים למטה, ולא היה מקום לתוספת

מאיר הפתח

אומרים השליטה הגמורה בלי שום מונע, ואז ממילא אם ירצה לפרט ענין זה לגלותו בפועל יעשה המונע ואחר כך יבטלהו, וזהו מרכז הא"ס ב"ה שהוזכר במקום אחר, שבו היה הצמצום שעל הענין הזה נבראו העולמות והעבודה בהם, והיה המעשה התעלם השלמות והשאיר חק אחד בלתי שלם כדלקמן שבו תפול העבודה כמ"ש בס"ד, עכ"ל. 306. עי' ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות מ"ט וז"ל, יש הפרש בין שית אלפי שנין למה שבא אחר זה, כי כל השית אלפי שנין הם הסיבוב ההולך וסובב עד הגיע אל הנקודה שממנה נסע, דהיינו היחוד, כי ממנו נסע הגלגל הזה ואליו יחזור ואז נת, והיינו מנוחה לחי עולמים, ומה שיהיה משם והלאה הוא דרך אחר וענין אחר שאינו לפי הדרך הזה כלל וכו', ובאלף השביעי עצמו הנה יתגלה שורש הענין, שנהיה בעולם הזה כל זמן הסיבוב, עד שנמצא השית אלפי בסוד עולם הנקודים,

305. עי' ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות ד' וז"ל, שלמות יחודו הלא הוא שליטתו הגמורה והמוחלטת שאין לפניו שום מניעה וחסרון, וזה נדעה בו מצד השלמות, לא מצד ההפך, פירוש, כי אין נראים החסרונות והתיקון הבא עליהם מכח שלמותו, אלא השלמות לבד הוא הנראה, והרי זה מקום מוכן להמצא על ידו עבודה, כשירצה לגלות יחודו בפועל, רוצה לומר שיגלה תחילה החסרונות ואחר כך ישוב יחודו עליהם ויתקן את הכל, ואמנם כמו שבהיות השלמות שולט אין צריך ודאי עבודה כלל, כי שלמותו הגמור אין שייך בו יותר טוב, ואם כן המצוות לא יוסיפו לו כלום ולא בהנהגתו, אך כשיהיה מציאות החסרונות אז יועילו המצוות, כי החסר יכול לקבל השלמות, אם כן רק זה הוא המקום שבו יכול להיות נופלת עבודה בדרך זה, והיינו שלפי חק הענין הזה תיפול בו היטב, כי אי אפשר לומר יחוד אלא אם כן

הכלים. וכן הוא במאורות עליונים של האצילות שעולים מעלה מעלה ע"י העבודה והבחירה, וכן הוא בשורשם בעקודים והבן מאד מאד.

נתקרכו יותר למאציל ולסיבה ראשונה, ומאירים בהארה יותר מרובה. והוא סוד שכר הנשמות בתורה ומצות תרי"ג שהם כפי מספר חלקי

פתח יג

מכם וגו', (דברים לא יח) ואנכי הסתר אסתיר וגו'. והיינו, שבז"א דאצילות ששם עיקר סידור ההנהגה של ו' אלפי שנין, יש בו ב' בחינות, א' כשהתחתונים מטיבים מעשיהם, אז מתקנים הנוקבא שהיא כללות נשמות ישראל והמתפעלת לפי עבודתם להיות חלקי הזיו שלה הפונים להשגיח למטה, שהפנים היא כללות האור הכמוס בַּפְּנִים מתגלה בזיו הפְּנִים³⁰⁸, (יהיה) הוא מקבל זיו הפנים של ז"א, והוא סוד זיווג זו"נ פב"פ. וחלקי זיו השגחה העליונה שהיא בסבר הפנים בחיבה יתירה מתלהט עם זיו המקבלים, שיהיו ראויים להתדבק בזיו העליון. אבל כשאין ראויים לכך, אז מסתלק תוספת שלימות הארה זאת מן התחתונים, ואין נשפע אליהם רק לפי ערך קיומם לבד. והוא בדרך עראי, כמ"ש (ויקרא כו כא) ואם תלכו עמי קרי (שם כד) אף אני אלך עמכם בקרי וגו'. והוא כאשר הם מתזירים פניהם מעבודה ואין פונים לעשות רצון קונם, להתדבק לזיו פניו ית'

כבר נתבאר (פתח ח') שכאן בעקודים היה שורש למה שיהיה אח"כ בנקודים ובאצילות בכל ענין השינויים שנתהוו בו בסוד עליה וירידה זיווג ופירוד, וכל הפרטים שהם תלויים בו לפי סידור מעשה התחתונים. ולכן גם כאן בעקודים היה שורש סילוק האור למעלה וחזרתם לשורשים, שאז התחתונים נתמעט הארתם, ומקבלים מן העליונים רק מבחינת אחוריים לבד. ויש בזה כמה מדרגות וחילוקים במספר אחוריים, אם מא' או מב', אם מאחוריים דחסד אם מאחוריים דגבורה, ובדומה כמה בחינות לאין מספר.

וענין הפנים ואחור³⁰⁷, הוא מ"ש בתורה שמצינו שבעת שהוא ית' פונה לברך את התחתונים בחיבה יתירה נקרא הארת פנים, כמ"ש (במדבר ו כה) יאר ה' פניו אליך, ישא ה' פניו וגו', וכן כתיב (ויקרא כו ט) ופנית אליכם וגו'. ולהיפוך, כאשר אין התחתונים ראויים לכך כתיב (דברים לא יז) והסתרת פני

מאיר הפתח

אות פו, וז"ל, מלבד הדמות של הגוף בתכניתו, ומלבד הנשמה שבו בצורה אשר לה, הנה יש דבר אחד נמצא מהתחברות שניהם, הוא זיו הפנים וטראי שזהו המשתנה החי מן המת, ולא זו בלבד כי אפילו השתנות ישוב הנשמה בגוף מתראה בו, הלא טראי החולה פניו רעות, ולא עוד אלא שמחשבת הלב נראית בו, הלא טראי פנים שוחקות פנים זועפות פנים מסבירות, כולם עדיהם המה של המחשבות הנסתרות בקירוב הלב, ואין הזיו הזה נמצא לא לנשמה בפני עצמה, כי הרי זיו של גוף הוא, ולא לגוף בפני עצמו כי אין לגוף זיו זה בלא הנשמה אבל הוא הדבר הנולד מחיבור הנשמה והגוף ביחד, עכ"ל, ועי' ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות לב וז"ל, הפנים עשויות להאיר מה שנסדר בפנים בתוך הגוף, ומכל חוש יוצאות הארות מזה, ולכן יוצאים ד' עולמות של ראייה שמיעה ריח דבור וגם מן המצח יוצא הארתו,

ותיקונם השלם אלף השביעי בסוד עולם העקודים, שגם שם יש כלי רק שהוא נשוא מן הנשמה כמפורש במקומו, וכבר שמעת איך בו נעשו מעשים שהם השרשים למה שיהיה אחר כך בעולם הנקודים, אך שם היה הכל עדיין בגילוי היחוד עד שלא היה מקום לא לשבירה ולא לשום אחד מן הדברים האלה שיהיו אחר כך, עכ"ל. 307. עי' ברמח"ל כללים דף כ"ח וז"ל, שיעורי הקריבות או הריחוק של התחתונים עם המשפיע העליון נשער בענין האחור ופנים, כי האחוריים הם בחינת ההרחק כאדם שפונה מחבירו שהופך עורף אליו, והפנים הם בחינת הקירוב, והיינו ההארות וההשפעות שאין שם סבר פנים אלא אדרבא סילוק וריחוק נקראים אחוריים, וההארות וההשפעות שיש שם סבר פנים והקירוב נקראים פנים, והנה קצה הריחוק הוא אחור באחור וקצה הקירוב הוא פנים בפנים, עכ"ל. 308. עי' ברמח"ל בדעת תבונות

והגבולים ההם, שהוא פועל עתה לפי ענין הכלים ולא יותר. ולכן כ"ז שהכלים מזדככים והמאורות מתרחבים להשפיע ברב חיבה שהוא נקרא פנימיות הכלים, והם בחינת המוחין שבהם, ששם החושים גלויים יותר. אז מתגלה רצון הפנימי בבחינת גילוי פנים שלו, שהוא תכלית כוונתו להשפיע רוב טוב ושלימות. אבל כשהתחתונים מעשיהם מקולקלים וגורמים שאין הכלים ומדות העליונות פועלים כי אם בחיצוניות שלהם בתכלית הצמצום והסתרת פנים, ואז רצון הפנימי מתעלם ופועל בבחינת אחוריים שלו, ור"ל בהסתלקות הטוב הגלוי, ונמשך הדין ממילא בכדי להסיר הרע האחוז במאורות העליונות.

וְז"ס בחינת זו"נ בהיותם אב"א ואי אפשר להם להזדווג במקומם, אם לא שיעלו למעלה לאו"א³¹⁰, ושם חוזרים פב"פ. והיינו, שהבחינה הראויה אל התחתונים ממש ע"פ סדר הבחירה, א"א להם להזדווג ולהאיר למטה, אם לא ע"י רחמים גדולים אשר הוא למעלה ממדרגת המעשה שבזה אין הסט"א יכול לקטרג, ואז יכול להיות נשפע קצת שפע לקיום הנבראים, כמ"ש (ויקרא כו מד) ואף גם זאת בהיותם וגו', לא מאסתים וגו', ועושה למען שמו ולמען רחמיו המרובים.

ועבודתם במקרה בלא השגחה, אז גם ההשגחה יורדת ג"כ עד"ז בהסתר פנים שלא להפנות אליהם בחיבה יתירה, וז"ס חזרת זו"נ אב"א. **ולפי** ערך מספר ירידתם למטה במדרגה בעבודתו ית', כך הוא ערך סילוק חיבתו והארת פניו, והוא ענין ריבוי האחוריים, שהשפע בא דרך כמה מחיצות ומסכים. ולפעמים אף בחינת האחוריים הזה בא בקצת חסד כמ"ש (ויקרא כו מד) ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים וגו', והוא ענין אחוריים דחסד. ולפעמים הסט"א גובר מאד, עד שנגזר פורעניות גדול בעולם, כזמן הגזירות וכדומה, ואז הוא סוד אחוריים דגבורה, שהוא נתינת כח לסט"א האוחזת שם באחורי הגבורה, וכן הם מדרגות רבות. וכל אלו המדרגות של האחוריים הוא ע"י סילוק השלימות שהאור מסתלק ונבלע במקורו ואינו מתפשט למטה, ולכן כאן בעקודים שנשרש בדרך כלל מה שיהיה אח"כ באצילות, היה ג"כ חזרת האורות למקורם, ועי"ז קבלו התחתונים מן האחוריים, והבן מאד.

וְסוּד פנים ואחור הוא באורות³⁰⁹, ובכלים הוא בסוד פנימיות וחיצוניות. והיינו, כמ"ש (אח"ף פתח טו) שסוד האור שבתוך הכלים הוא סוד הרצון הגנוז במאורות של פעולות המדות

פתח יד

בחינת מטי ולא מטי שהיה כאן בפה דא"ק. והיינו, שכאן בפה דא"ק נשרש ענין הכלים שהם מדות וגבולים אל פעולותיו ית' ומאורות העליונים שיאירו בגבול ושיעור בכל הפרטים ועניינים שבהם. שכל צמצום וגבול הוא סילוק שלימות שלמעלה מן הגבול. והיינו, ששיערה מחשבתו שגילוי כחו לתחתונים יהיה נמשך לפי

ואור הזה דעקודים האיר בו בבחינת מטי ולא מטי בסוד גילוי והסתלקות, כענין מ"ש (יחזקאל א יד) והחיות רצוא ושוב. כמו שאנו רואים בפה שכשהאדם רוצה לדבר מוציא הבל מפיו, וכשגומר הדיבור מסתלק ההבל למקורו, ואח"כ בדבור השני חוזר ומוציא הבל מפיו ועי"ז נגמר מאמרו. והוא סוד עשיית הכלים ע"י

מאיר הפתח

לקמן נתיב ז"א פתח כד רבינו כותב וז"ל, שבכלים יש פו"א ובאורות התפשטות והסתלקות, עכ"ל, וצ"ע. 310. עי' ע"ח עקודים סוף פרק ח' בהגה"ה, ועי' ע"ח מוחין פרק ט'.

עכ"ל. 309. דלא כמ"ש כ"כ בע"ח מטי ולא מטי פרק ב' וז"ל, כי באור יצדק בהם לשון התפשטות והסתלקות ולא יצדק בהם פו"א, עכ"ל, אבל בע"ח מטי ולא מטי פרק א' ופרק ד' כותב שיש פו"א באורות, וקשה שהרי

חלקים: א' עד הטבור, הוא בכחות מדות שלו והרוח החיוני שבלב, ושם הוא הרצון לב' דרכים לטוב ולרע, וכל כחות העליונות שבגופו מן החושים שבראש, הכל הוא לפי כח הרוח שבלבו. ושם הוא מדרגת אדם, בפה לדבר, ובלב לבחור דרך הטוב, והידים לפעול ע"י רוח שבלב. ומן הטבור ולמטה, שם יש פרסה מפסיק באמצע, בין הריאה והלב, ובין הכבד והטחול ובני מעיים, ומשם ולמטה הוא בחינה אחרת, למטה ממדרגת אדם, שבכבד הוא נפש והדם³¹⁵ אשר נמשך מן הכבד ומסבב כל הגוף, ושם כל התאוות ומדות גשמיים לענייני עוה"ז שהוא נפש הבהמיית, וצריך האדם לתקנם ולישרם ע"י טוב הרצון שבלב (כמ"ש).

והנה, הנשמה המאירה בו, אינה נכנסת בעצמה באדם, כי היא למעלה ממדרגתו מבחינת שמים, ושולחת ניצוצות מהבחינה התחתונה שבה אל האדם, והוא מבחינת חצי התחתון של פרצוף הנשמה שבו. שהנשמה היא ג"כ בדמות פרצוף שלם הוא סוד אימא הנכנסת בז"א מן החזה ומטה, והוא נה"י שבה, שכל נה"י שבפרצוף שייך לפרצוף שתחתיו, שהוא פועל לפי ערך התחתון. ולכן מן החזה ולמטה בכל פרצוף אינו לפי מדרגתו, אלא לפי ערך מדרגת התחתון, כמו באדם שהנפש שמן הפרסה ולמטה אינו בגדר אדם, אלא למטה ממנו כמ"ש.

ערך ומדה, וכשמגיע לסוף המדה, יסתלק משם הכח אשר היה מושל עליו בתחלה בבחינה אשר למעלה מערך התחתונים, והתעלמו בא"ס שלא בא לידי גילוי, ובזה נעשה הכלי. והוא מ"ש הרב ז"ל³¹¹, שתחלה נמשך אור הפה עד סיום עולם העקודים שהוא עד הטבור, ומשם חזר ונסתלק האור למקורו אל הפה, והוא ענין עמוק מאד.

ותחלה נבאר ענין מ"ש הרב (מיעוט הירח פרק ה')³¹² בכל פרצוף שהוא מתחלק לב' חלקים, א' עד הטבור³¹³ וא' מן הטבור ולמטה. והיינו, שכל בנין שלם של הנהגה שלימה הכולל בפרטותו כל הנבראים בכל חלקיהם הוא נקרא בשם פרצוף, כמו ציור אדם אשר יש בו רמ"ח אברים ושס"ה גידים³¹⁴, ומצויר בפרטיו כפי הצורך לכל התיקונים אשר נברא בעבורו לתיקון כל העולמות, והוא ע"י רמ"ח מצוות עשה ושס"ה לא תעשה, שלכך נקרא (זהר ח"ג ל"ג ע"ב, ותיקונים קט"ז ע"א) עולם קטן. וכבר כתבנו (אח"ף פתח ז') שעיקר אדם הוא בחינת רוח שבו, אבל הנפש שבו הוא למטה ממדרגתו. והוא בחינת נפש הבהמיית שבו אשר נשתתף בו כדי שרוח שבו יזדווג עמו וישלימנו ג"כ, שיעלה גם הוא במדרגת רוח. והסיוע הזה בא לו ע"י הנשמה אשר היא למעלה ממדרגתו, ומאיר בו לסייעו לעבודה. והנה אנו רואים שכל גוף אדם מתחלק לב'

מאיר הפתח

וז"ל, דרמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת הן נגד זו"נ רוח ונפש וכו' ורמ"ח מ"ע הן נגד רמ"ח איברים ושס"ה מל"ת הן נגד שס"ה ימי השנה דהאדם והזמן הן נגד דו"נ, עכ"ל, וזה ג"כ פשטות דברי הע"ח עגו"י ב' וז"ל, הקו ההוא מתפשט ביושר מלמעלה למטה מראש גג העליון של עיגול העליון מכולם עד למטה מתחתית סיום כל העיגולים ממש מלמעלה למטה כלול מ"ס בסוד צלם אדם ישר בעל קומה זקופה כלול מרמ"ח אברים, עכ"ל. 315. ע"י ענינו ע"ח מוחין פרק ה'.

311. ע"ח עקודים פ"א. 312. ע"ש שלמטה מהטבור הוא לבר מגופו. 313. ע"י בהגר"א על ספד"צ ט"ז ע"א, וז"ל, וכן בא"ק, האצילות מתחיל מטיבורו ולמטה, והענין כי מטיבורו ולמטה הוא לבר מגופא, ואין נחשב בכלל הפרצוף, והטעם כי בכל פרצוף פרסה מחלק בטיבורו ומסלק כל האורות למעלה מן הפרסה, ולכן כל הפרצופים שעד הפרסה נכללין בו כי כל שלמטה כלול בשל מעלה רק שאין נחשבין בו שם כי בטלים הם לנגדו שם, עכ"ל. 314. ע"י בהגר"א על תיקו"ז קט"ו ע"ד,

פתח טו

מזה הוא השורש לנקודים, והוא הארת הפה אשר הוא ענין כל הפרטים של אבי"ע שהיה תחלה בכלל א', ר"ל שכולם יעלו לגילוי רצון העליון, ושם נעשו הכנות לכל הענינים הנמצאים אח"כ בנקודים. והוא ענין התקרבות אור העליון לנקודים להתקשר בהם או בבחינת סילוק. והיינו שסוד ההתקשרות הוא בחינת ביטול הגבול והנהגת הזמן כמה שנוגע אל הבל העליון שהוא למעלה מן הטבור, והוא הארה מבחינת מה שיהיה לעתיד, בזמן קיבול השכר. וסילוק הוא בחינה שלא יגיעו למדרגה זאת, אלא יתנהג הכל בזמן וגבול, בשביל העבודה. וזהו ענין עשיית הכלים ע"י סילוק האור למקורו מן הטבור אל הפה. ובאמת צריך תמיד שיגיע האור אליהם ויחזור ויסתלק בבחינת רצוא ושוב, שהוא ענין שיהיה שייכות להנהגת הזמן והגבול אל הבחינה העליונה, והוא בסוד העבודה שעושה שיתקרב הגבול אל הבלתי גבול, ויחזור הכל לגילוי יחודו ושלימות רצון העליון.

ואף שכבר נתבאר (עקודים פתח א') שמפה דא"ק ולמטה נעשה בחינת כלי, וא"כ הרי יש גבול ומדה גם למעלה מן הטבור, מ"מ אינו בבחינת גבול ממש, שהרי הכלי שנתגלה אינו אלא בכללות, פי' הכתר של הכלים. ונודע כי לעולם כתר אינו מכלל הפרצוף אלא הוא מקושר במה שעליו³¹⁶, והכתר אינו אלא מגלה מעלת הפרצוף ותכליתו, כמו שהכתר מורה על מעלת המלך המלוכש בו, ומתגלה בו ענין מעלתו ושליטתו ותכליתו. וכמו כן כאן בכלי זה, הוא צירוף מעלת הגבול ומדה של אבי"ע

כבר ביארנו (עגו"י פתח ב') שא"ק הוא המונח הראשון אשר נעשה במקום החלל והצמצום שהיה בשביל העולמות. והוא החובק וכולל בתוכו כל הנבראים שהם ביי"ע, וכן מאורות עליונים וכחות אלקות אשר מוציאים הנבראים ומנהיגים אותם. ולכן, הוא מתפשט מראשית א"ס עד סוף העשיה, סוף החלל הזה. אך יש בענין זה ב' מדרגות: א', בחינת אבי"ע עצמו, והיינו הנבראים בגבולים שלהם וכחות מאורות ההשגחה לפי גבול ומדה לפי ענין הבחירה והעבודה. וא', בחינת עליית כולם לפי ענין השכר העתיד, שיתעלו למעלה ממדרגת גבול ושיעור. שגם הוא מסודר בבחינת ציור אדם שהוא רמ"ח ושס"ה, שהרי השכר גם הוא לפי ענין העבודה שהיה תחלה, וזה נקרא בחינת א"ק לפי ערכו. ר"ל כוונה ראשונה של א"ס ב"ה, שהיה רוצה בציור אדם והבריאה שיהיה בציורו, והשכר ג"כ לפי ערך זה, ולכן נקרא בשם אדם קדמון, ר"ל הראשון שהיה במחשבה בציור אדם. ומחציו ולמטה לא נקרא בשם זה, כי הוא למטה ממדרגת מעלת א"ק שהוא לפי ערך קיבול השכר והשלמות שיהיה ע"פ התורה, אלא בבחינת ערך העבודה עצמה בגבול ושיעור, שהוא לפי ערך הזמן של שית אלפי שנין.

ולכן אנו אומרים שאבי"ע הם עומדים בא"ק מן הטבור ולמטה, ר"ל שמשם ולמטה נקרא ע"ש אבי"ע שהוא מתלבש בהם ופועל לפי ערך הנהגת הזמן, בכדי להביאם אח"כ בסוף הזמן למדריגה יותר עליונה בבחינת א"ק עצמו שהוא למעלה מן הטבע. ולכן התחלת הנקודים הוא מן הטבור ולמטה, ומה שלמעלה

מאיר הפתח

ממנו, וקרא לזה הראש רישא דסתים לעילא, והיינו כי הוא מרומם מן הפרצוף כמו הכתר השורה על ראש המלך, שאינו מכלל הפרצוף אלא עומד למעלה מן הראש, ונמצא כל הפרצוף חוסה בצלו, עכ"ל.

316. עי' ברמח"ל מאמר ארימת ידי בצלותין (שערי רמח"ל עמוד רל) וז"ל, כל פרצוף ענינו מתגלה מן החכמה שלו ולמטה, וקמוצים וסתומים בכתר, והמקבלים מן הפרצוף התחתון מה שיהיה תלוי בכתר יהיה נעלם

שהוא התחלת גילוי רצונו ית', והוא הכלל של הנקודים שהם חלקי הגבוליים והכנה להם, ולכן נמשך ממש עד הטבור. ובהסתלק האור הזה

למקורו, אז נעשה הכלי, ר"ל שנעלם ממנו בחינת המשכת אור הגדול הזה אשר הוא למעלה מן הגבול.

פתח טז

וסדר עשיית הכלים אלו הם בד' בחינות: ב' בחינות התפשטות, וב' בחינות הסתלקות, שהם כנגד ד' אותיות של הוי"ה ית'. והיינו שתחילה היתה הסתלקות האור למקורו בפה מסוף הכלי עד ראשיתו אחר התפשטות ראשון שהיה עד הטבור. ואחר הסתלקות הראשון, חזר האור להתפשט בדרך הדרגה זה אחר זה, בבחינת מטי ולא מטי. שנגלה בכתר ואח"כ מסתלק ממנו ומגיע לחכמה, ואח"כ חזר להסתלק ונגלה בבינה, וכן עד"ז בכל י"ס שהם י' חלקי הכלי. וביאור ענין זה, כבר כתבנו (פתח א, ב) שכאן בעקודים לא היה הכל אלא בבחינת כלל כמו במע"ב, שבמאמר ראשון נבראו השמים והארץ וכל תולדותיהם בכלל, ואח"כ נתגלו כל א' בפרט בימו ובשעתו, בט' מאמרות אחרים. וכמו כן הוא כאן בשורש האצילות שהוא בעקודים, הכל היה בכלל, ומ"מ גם הפרטים צריך שיהיו בו בהעלם, שיהיה הכל הכנה למה שיהיה נמצא אח"כ בפרטות בכלים דנקודים. וכמו שבנקודים ששם עיקר ההנהגה ע"פ הבחירה של ב' דרכים טוב ורע, שכר ועונש, מיעוט וריבוי, עליה וירידה, יש בהם כמה מדרגות, והוא הארת המאורות בבחינת פב"פ, ובחינת הארת אב"א שהמקבל אינו מוכן לכך להסתכל (בפנימי) [בפנים מה] שלמעלה ממנו שיתנוצץ ויתרבה חלק הפנים שבו שהוא העיקרי במאור והנהגה, אלא שיאיר אחריו לבר, שהוא הטפל בהנהגה. וגם בזה יש ב' מדרגות, או שאחריו מקבל הארת פניו של העליון שעליו, או מבחינת אחריים של העליון

והטפל שבו. וכן כמה מדרגות, או מבחינת ב' אחריים או ג' או ד' באורות העליונים שהם מדרגה למעלה ממדרגה, הכל לפי הכנת התחתונים ועבודתם. ויש עוד מדרגת אחר בפנים, שהתחתון מחזיר פניו לאחורי העליון והעליון שעליו מחזיר פניו להיות³¹⁷ העליון שעליו. וכן בכל הי"ס, והיינו כשכל המאורות מחזירים פניהם מלהשפיע למטה, ואז נמשך השפע למטה דרך הרבה אחריים והוא דין גדול, ולבד ערך ריבוי הדינים כך הוא ריבוי האחריים, ובזה תלוי כל ענין ההנהגה בכל פרטותיה וסדריה. וכן יש מדרגות בפב"פ שאף שהתחתון מחזיר פניו מלהשפיע למטה, והעליון מביט על תחתון באור פניו, והוא המדרגה היותר גדולה, סוד זיווג זו"נ פב"פ, שענינו שאין הנוקבא פונה להשפיע לתחתונים לפי ערכה במדרגה נמוכה, אלא מוכנת להיות זנב לאריות³¹⁸, והיינו לקבל ולהעלות מעשי התחתונים להגביהם למדרגה יותר עליונה, עד שתתקן הנוקבא בכל חלקיה שנכללת מעבודת התחתונים שהוא בנין פרצופה, ויאירו כל חלקיה מפנים וזיווג הדוכרא הפונה להשפיע לחלקי הבנין הזה של הנוקבא אשר הוכנה ע"י עבודת התחתונים, ואז כשמתמלאים החלקים האלו מאור פנים העליון, הופכת הנוקבא פניה למטה ומוכנת לגלות ולהשפיע הזיו הזה אשר קיבלה מן הדוכרא. ויתבאר ענין זה בתוספת ביאור בנתיב זיווג דזו"נ בס"ד כי שם מקומם, וכתבנו מזה פה בכדי להבין ענין מה שאנו מדברים כאן באור עקודים.

מאיר הפתח

סיהרא במיעוטה, שנעשית ראש לשועלים, ונקראת שם אלקים, דבאצילות נקראת ה"א אחרונה של הוי"ה, זנב

317. נדצ"ל לאחורי. 318. עי' בהגר"א על ספד"צ כ"ו ע"א וז"ל, את המאור הגדול שמשא, ואת המאור הקטן

פתח יז

היסוד, ואז יסוד חוזר פניו אל ההוד לקבל הארה ממנו. ואז חוזר אחוריו לנגד נקודת המלכות, ופניה לצד אחוריו, כי היסוד מוכן לקבל שלימות יותר עליון מכפי מדריגתו. והיינו לקבל מהוד שעליו, ואז אין הארת פניו יכול לפנות אל המלכות, כי פונה לקבל ולא להשפיע. וכן הוא בכל החלקים המסתלקים, שכל עוד שמסתלק מחלק יותר עליון, אז התחתון משתווה אליו וחוזר פניו אליו, והתחתון מחזיר פניו לאחוריו. וכל בחינת חזרת פנים מן התחתון שהוא העלם האור, גורם שהעליון יתגדל יותר כמ"ש למטה בסוד הבחירה, שהדין והסילוק גורם תיקון ושלמות יותר, עד שנגמר הסתלקות לגמרי. ואז נשלמו כל חלקי הכלי הזאת בבחינת י"ס שבה, ואז כל החלקים חוזרים פניהם למעלה, פני התחתון אל אחורי העליון. ונמצא שכל חלק יותר תחתון נגרע ערכו, שמקבל מאחוריים הרבה ביותר מן העליון, ור"ל שהסילוק של השלמות גבר יותר בחלק הנוגע למלכות מהסילוק הנוגע אל חלק היסוד, וכן זה למעלה מזה. והוא סוד ריבוי האחוריים, שכל אחוריים הוא בחינת מחיצה וחשכת הארת הפנים, שעיקר זיו הפנימי של הנשמה אינו מתגלה אלא בפנים, וכן כאן, אור א"ס הכנוס בתוכו מצטמצם ומתעלם יותר מן חלק התחתון, יותר מן העליון.

וְהָרִי בזה נעשה שורש לי' חלקי הכלים שלמטה באצילות יגיעו למדריגת י' בחינות כלים כל א' למטה ממדרגת חבירו, שכן שיערה מחשבה העליונה שיהיה הכל הולך בהדרגה בדרך עילה ועלול כמ"ש כמה פעמים. ונמצא שכאן הכתר והחכמה נשארו בבחינת פב"פ, כי הכתר חזר פניו מהאור שעליו, והיינו שכאן למעלה מהכתר הוא למעלה ממדרגת כלי

ועתה נבאר מה שאנו מדברים כאן באורות דעקודים, שכבר נתבאר (בפתח הקודם) שכל מה שנמצא בנקודים ואצילות צריך להיות שם בסוד השורש והכלל. והוא שהסתלקות הראשון שחזר האור למקורו בפה, היה כדי ליתן גבול להתפשטות הזוה, ויהיה נקרא עי"ז בחינת כלי כמ"ש. וצריך שתדע, כי באותו הכלי היו כלולים י' בחינות כלים שהם י"ס הכלולים שם, וכל מה שהוא יותר מתפשט למטה, יותר מתקרב אל הגבול והשיעור. לכן בהסתלקות הזוה, אנו אומרים שתחלה מסתלק האור מחלק חי' של הכלי שהוא בחינת מלכות שבו. ובאם נבחין מדריגה זו שגדר חלק המלכות שבאותו נקודה הגיע לכלל שם כלי ומדה, ושאר המדרגות העליונות עדיין לא נסתלק משם הארת הבלתי בעלת תכלית, א"כ אין שייכות למלכות עמהם כלל, כי אין זה מדרגתם. ולכן אנו אומרים שבבחינה זו חזרה חלק המלכות פניה למטה, ואין יכולה להסתכל לט"ס שעליה, שהם עדיין לא נקראו בשם כלים וגבולים. והאור הפונה להסתלק הוא בבחינת אב"א עם חלק הכלי של המלכות. והיינו שיש ב' מדרגות של הרחק מנקודת המלכות אל הט"ס שעליה, שהם ב' האחוריים המפסיקים מהארת פנים העליון, להארת פנים התחתון. וכאשר נסתלק גם האור³¹⁹ מחלק היסוד, אז גם היסוד נתגלה בבחינת גבול וכלי, וחזר אחוריו מן האור, שאינו משתווה לו מטעם הנ"ל, ואז יש השתוות ליסוד עם המלכות עד שיהיו דבוקים יסוד ומלכות בבחינת פב"פ. שהמלכות תחזיר פניה אל היסוד להשתלם ממנו, שאין היסוד פונה לקבל שפעו ממקום שהוא מדרגה יותר ממנו, אלא פונה למטה, לפעול כמדתו. ואח"כ כשנסתלק האור גם מן ההוד, אז נשתווה ערך מדרגת ההוד להיות כלי ויוכל להשתוות עם

מאיר הפתח

יגורך רע כמ"ש בתיקו"ז ובתו"ח בכמה מקומות, עכ"ל. 319. נדצ"ל האור גם.

לאריות, ובירדה בבריאה נעשית ראש לשועלים לעולמות בי"ע, ששם שועלים מחבלים כרמים, דבאצילות לא

נעשה שורש לנקודים ואצילות בכל המדרגות הנמצא שם של בחינת פב"פ או אב"א, או פנים באחור, או אחור בפנים, כפי מה שנתבאר.

וגבול לגמרי, ואין השתוות לכתר עם האור הזה. אבל יש השתוות לכתר עם החכמה, שהרצון עם המחשבה תמיד קשורים זה בזה, כידוע. ומכאן

פתח יח

שיצא הכלי שורש הגבול בכלל, א"ס ית' מקשרו תמיד בבחינת בלתי בע"ת, שהרי לכך היה ענין יציאת הכלים והגבולים, בכדי לגלות היחוד העליון שהוא שכר הנצחי. ולכן כללות התיקונים וסדור ההנהגה הנעשה באצילות ע"י העבודה של שית אלפי שנין, הוא נכלל למעלה בשרשו, והוא הכלי הראשון שהוא הפה, שמשם היה המאמרות וכל ענין התורה והעבודה לקשרו במדרגה עליונה של יחוד העליון. ובכל בחינה ובחינה של חלקי הספירות שהם שרשי כל בנייני המאורות הצריכים להנהגה, כל א' מהם צריך לקשרו בבחינה עליונה זאת שלמעלה מן הגבול. ולכן האור חזר ונכנס בכתר, ונסתלק ונכנס בחכמה בדרך מטי ולא מטי, בפרטות בכל חלקיו. ולכן הכלי הוא א' והאורות הם י', כי הכלי נעשה בפעם אחת, והאורות נכנסו בזה אח"ז.

והיינו ששם הגבול הוא בכללות לבד כי אין שייך שם פרטי הגבולים, כי עדיין לא הגיעו למדה זאת. אבל האורות, הם בהם בבחינת מטי ולא מטי בכל חילוקי בנין הספירות הצריכים להנהגה, שכולם צריכים להתעלות למדרגה עליונה זאת בפרטות, והארת והשקפת הא"ס הבלתי בע"ת צריך להיות להם בדרך פרט לצורך התיקון הזה. ולכן נקרא כאן עקודים, שי' אורות מקושרים בכלי אחד, והוא ממש בד"מ החומר ההיולי שכתבנו, שכל הצורות קשורים בו בכח א' לבד, והצורות הם בו בדרך מטי ולא מטי, בהשגה, והעלם השגה, רק ברצוא ושוב.

והנה התפשטות הראשון והסתלקות הראשון היה הכל בפעם אחת. אבל אח"כ חזר ונכנס האור אל הכלי בהדרגה בבחינת כניסה ויציאה, שמטי האור בכתר ונסתלק משם ונכנס בחכמה, ואח"כ נסתלק מחכמה ונכנס בבינה. וכן הוא תמיד בבחינת מטי ולא מטי, כי להיות הכלי אחד, לא היה יכול לקבל האור אם לא ע"י בחינת מטי ולא מטי. והוא סוד גדול ועמוק בדרכי החכמה, כי כאן בעקודים הוא הממוצע בין בחינת בלתי בעל תכלית לבעל גבול ותכלית. והמשל בזה, כמו חומר ההיולי³²⁰ אשר כולל בתוכו כל הצורות, ואין אנו יכולים לעמוד עליו ולהבדיל בין צורה לצורה, כיון שלא באו לידי ציור גמור. והוא כמו פורח באויר, שאם באנו להעמיק בהשגתו בצורה אחת, אין אנו יכולים ליתן לה ציור וגבול, כיון שכל הצורות ביחד נכללים בה. וכמו כן הוא כאן בשורש³²¹ עולם העקודים, אשר הוא כולל בו בדרך כלל כל חלקי הגבול והמאורות הסדורים בגבולים ושיעורים, אין אנו יכולים להעמיק בהם בבחינת גבול, אלא בבחינת גבול ובבחינת בלתי בעל גבול. והיינו סוד מטי ולא מטי, שאור א"ס הבלתי בע"ת הוא מוגבל בו ואינו מוגבל בו. והיינו שמשותווה בו אל ערך השקפת הגבול וגם מסתלק מהשקפה זאת, אלא נכלל בעומק רצון העליון הבלתי בעל גבול. ולכן התפשטות הראשון שהיה פונה ליתן הכנה אל הגבול שעדיין לא נראה הגבול, וגם ההסתלקות הראשון אשר הוא שיעור המחשבה להסתלק מליתן מקום לגבול, נעשה בפעם א'. אבל כל

פתח יט

כי ב"ה ה' צור עולמים, והיינו שבא לרמז על ענין שלמות העבודה שע"י העבודה ותורה ומצות, זוכים ישראל לנצחיות הגמור, שהוא למעלה ממדרגת הזמן. והיינו, כי כל ענין הבריאה וכל סידור מאורות של אצילות, קשורים הם בשורש העקודים בכללות, אשר הוא המקשר אצילות למעלה למעלה בבחינת בלתי בעל תכלית, ששם הוא סוד י"ה הוי"ה אשר ע"י ציור כל העולמות כמבואר. וכאן שורש כל האותיות ונקודות שהוא הפה, שמשם התחלת יציאת הכלים. ולכן בפסוק הזה, ט' תיבות נגד ט' חלקי הכלים שמכתר ולמטה, שהכתר הוא כללותם של הכלל ואינו נחשב עמהם כמ"ש, ויתבאר עוד בס"ד בנתיב שאח"ז.

וכן, ל"ב אותיות בפסוק זה, נגד כ"ב אותיות וי' נקודות, ל"ב נתיבות חכמה³²³ שבהם נברא העולם (ס"י פ"א מ"א) ושורשם העליון כאן במקום הזה, שהוא המאמר הראשון הכולל כל הט' מאמרות האחרות. וסוד הבטחון הוא ענין סילוק האור, כי אף שאין מגיע לו הטוב והשכר למטה, הוא בוטח במה שעתידי להיות. והוא עיקר כוונת הבריאה, שיהיה האור בבחינת מטי ולא מטי, בכדי שיהיה הבחירה מסורה. ולכן, ההשגחה עם הבטחון קשורים זה בזה, כי לפי ערך הבטחון כך הוא ענין ההשגחה, כי לפי ערך התקשרות מחשבתו לתלות הכל בהשגחה עליונה, הוא בסוד מ"ן שגורם מ"ד באצילות. וכן למעלה בסוד השורש, הוא בסוד הסתלקות והתפשטות, שמקשר הכל בבחינת בלתי בעל גבול וביטול הגבול ושיעור הנמצאות, אל שורשם בא"ס, בסוד (דברים ד לה) אין עוד מלבדו, שע"ז אמרו (אבות פ"ב מ"ד) בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך, והבן מאד עומק הדברים.

וכאן הוא סוד (ישעיה כו ד) כי ב"ה ה' צור עולמים, כי הם ב' בחינות התפשטות וב' בחינות הסתלקות, נגד ד' אותיות הוי"ה. שכל בחינת התפשטות הוא בבחינת גילוי הרצון, סוד חסד ודכורא, והסתלקות הוא דין ובחינת נקבה. והם ב' אותיות י"ו וב' אותיות ה"ה. והם מחכמה ולמטה, אבל בכתר הם רק ב' אותיות י"ה לבד, שכאן התחיל ציור הכלים. והיינו, שבעת התפשטות הראשון כשנכנס בכתר ואז ה"ט"ס לא היו מקבלים האור, אז שייך בהם ענין ציור אות וגבול ומדה בסוד השורש. אך להיות פונה שם האור להאיר גם שם, א"כ הגבול הזה הוא בבחינת חסד, אבל ההסתלקות הוא יותר דין, שפונה לסלק מהם שלמותו. לכן הוא בחינת דין לגבי ערך התפשטות, ונמצא שמצד זה נשרש שם מקום לגילוי ד' אותיות הוי"ה שהם כללי כל הברואים וכל פרצופי האצילות, שכולם באים תחת סדר של ד' אותיות הוי"ה ב"ה.

אבל כתר דעקודים שהוא התחלת גילוי הרצון לבוא לידי פעולה גבולית ומדה, אין שם שייכות של חסרונות ב' מיני התפשטות, שכל התפשטות שבו אינו בגבול כלל, שהרי כשנכנס בו האור הוא מקושר בבחינה שלמעלה, שאינו לפי ערך הגבול ומדה כלל, ואין לייחס בו שם כלי רק מצד הסתלקות לבד. ולכן כשהם³²² ב' מיני הסתלקות, א' בכלל וא' בפרט, הם רק ב' אותיות י"ה, ולפי שכתר כולל לעולם כל הט' שתחתיו, לכן באלו ב' אותיות י"ה, נכללו כל הד' אותיות במילוי יו"ד ה"א, גימטריא כ"ו, כי שאר החלקים השייכים לז"ת עדיין לא באו שם לידי גילוי כלל במקום העליון הזה, רק בכח המחשבה לבד. והוא כוונת הכתוב (ישעיה כו ד) בטחו בה' עדי עד,

מאיר הפתח

ע"ד) ול"ב נתיבות הן עשר נקודות וכ"ב אותיות, עכ"ל, ועי' תז"ח י"ט ע"ד ד"ה כד בעאן, ששם רואים שהל"ב

322. נדצ"ל כשאין. 323. עי' בגר"א ס"י פ"א מ"א אופן ג' וז"ל, והן י"ג טעמים בכתר כמ"ש בתז"ח (כ)

פתח כ

להיות נכלל בכלי של הכתר, ואז החכמה קיבלה ממנו הט' אורות בבחינת פב"פ כמ"ש למעלה.

ויבואר למטה שזיווג פב"פ דחו"ב הוא ע"י העלאת מ"ן וע"י התחברות החכמה

אל הכתר שהוא סוד סילוק הבריורים למחשבה ומשם אל הרצון, ועי"ז יכול להשפיע אל הבינה ליתן ציור להארה להתפשט לז"ת. וכל זה נשרש למעלה בעקודים, שתחלת אצילות קודם שהיה בחינת העלאת מ"ן זה, לא היה זיווג חו"ב בבחינת פב"פ ממש, רק בהארה בעלמא, בסוד קיום הנבראים לבד, והשגחה כלליות. אבל ע"י שחזר האור אל הכתר, ואז נסתלק אור החכמה אל הכתר שהוא סוד סליק ברעותיה³²⁶,

המחשבה אל הרצון, ואז עי"כ יכול להחזיר פניו וליתן השפע ממש אל הבינה, להוציא תולדות. והוא סוד נתינת ח' אורות שנתן לה. ובהסתלק אור החכמה אל הכתר לקבל בסוד חיבור המחשבה עם הרצון, אין שייכות לעליית בינה שם, כי הבינה היא אם הבנים. וכ"ז שאין הז"ת שלמים כראוי, בחינת בינה היא קשורה עמהם לגדלם, ואינה מסתלקת מהם לחכמה להתחבר עמה. והוא סוד עמוק, שז"ת כ"ז שלא נשלם פרקי מאורותיהם בגדלות גמור כפי הראוי להנהגה שלימה בהארה מרובה מצד מיעוט העבודה למטה, אז צריכים להארת אימא להגן עליהם מהתגברות הסט"א בסוד פריסת סוכת שלם (תיקו"ז י"ד ע"ב)³²⁷, וצריכים שמירה מכל דבר, כי הסט"א גובר. ואז אינה יכולה להזדווג ולהתחבר עם חכמה זיווג גמור, עד שהם גדולים כראוי וצריכים לקבלת המוחין, וראוים מאורות אלו לכך, אחר שסר הקטרוג מן

ומעתה, נבוא לביאור ענין זה שכתב הרב הקדוש זללה"ה בענין מטי ולא מטי בפרטות, כי תחלה בהתפשטות האור אל הכתר, שם היו כלולים כל הט'³²⁴ אורות, ואח"כ היה בבחינת לא מטי, ונסתלק אור השייך לכתר וט' אורות נשארו בו. ואז ממשיך הכתר כל הט' אורות אל החכמה בבחינת פב"פ, ואז החכמה האירה פניה אל הבינה הארה לבד, ועדיין לא נתנה לה את הח' אורות תחתונות שהיו כלולים בה. ואח"כ חזר אור הכתר בה, ואז אור החכמה חזר להתעלם באור הכתר, אך אור הבינה שהיא בחכמה אינו עולה עמו בכתר כדי להאיר לז"ת, ואז חזר החכמה והפך פניו לבינה ונתן לה הח' אורות.

ויבואר ענין זה, כי נודע שדרך מאורות העליונים, שכל מי שהוא למעלה כולל כל מה שתחתיו, שכולם הם עלולים ממנו. ובהתפשטות האור העליון אל הכלי העליון שהוא בחינת כתר, שכבר נתבאר (אח"ף פתח טו) שבאור הזה היה בלוע כח הכלים, והיינו שהיה פונה התפשטות האור הזה ליתן כלים ומדות למאורות, וגמר עשיית הכלי היה ע"י הסתלקות האור כמ"ש. ונמצא שהיה כלול בכח אור הזה כל חילוקי י"ס הכלולים בכלי אחד, וכשנסתלק מבחינת הכתר, לא נסתלק רק הכתר שבאור הזה, והוא בחינה עליונה של האור שהוא התחלת גילוי הרצון, וגילוי הזה נסתלק ונתעלם. ועי"ז ניתן בחינת מדה למאורות שהם מתחילים מחכמה³²⁵ ולמטה בכל פרצוף, שכתר אינו מכללו, רק בחינת התכלית והרצון שבו לבד. ונמצא, שט' ספירות התחתונות היו יכולים

מאיר הפתח

על ספד"צ א' ע"א שירותא מחכמה מהא"ז ר"צ ע"א. 326. ע"י בהגר"א על ספד"צ ד' ע"ב בהגה"ה וז"ל והוא [זה שכתב בביאורו שכל עליית מ"ן היא למו"ס] מ"ש בזהר כד סליק ברעותא, שמחשבה והרהור באו"א ומחשבה עילאה שהוא רצון בא"א, עכ"ל. 327. ע"י

נתיבות החכמה הם השורש לכ"ב אותיות והי' נקודות. 324. ע"י בשעה"ק י"ז ע"ג שכתוב שם ח' אורות ולא ט' שהרי הכתר לא נכנס בהתפשטות השני, וכן הוא בע"ח ל"א ע"ד שחזר בו מלומר ט' וכותב ח', וצ"ע שהרי בפתח כב הוא כותב כמסקנת הע"ח. 325. ע"י בהגר"א

כי אחר שכבר נתגדלו הז"ת, ראויים לקבל המוחין שהוא סוד קבלת עטורי ההנהגה ביתר שאת, ואז אין צריכים לאימא לבחינת גידול אברים שלהם ופרקי מאורות הצריכים לגילוי הנהגה עצמה, שכבר נגמרו ואין חסרים רק תוספת הארה ועטרות לבד.

ואח"כ חזר להיות מטי האור בכתר, ואז חו"ב שניהם עולים למעלה לכתר, ואז עולה החסד לבניה ונקרא לא מטי בחסד, ואז הוא מטי בגבורה כי החסד נותן הו' אורות שלו לגבורה, שכבר ביארנו שכאשר מתגלה האור הגדול בכתר, אז החכמה מסתלקת אליו שהוא סוד סילוקא דמחשבה ברעותא כמאן דארח ריחא³²⁸, ואז גם בינה נכללת עמו, מאחר שכבר נתגדלו הבנים, וראויים לכך שחו"ב יעלו מעלה מעלה וא"צ להם, כי הם רחוקים מקטרוג הסט"א, ואז העטרות שלהם צריכים להכלל מאור היותר עליון, ואז החסד ג"כ עולה לבניה, כי חו"ב עלו שני מדרגות יותר, ועי"ז ניתן כח שגם החסד יעלה מדרגה יותר עליונה האור שבו, ואז יוכל החסד להשתוות עם הגבורה ונותן לו הארותיו, שכל שהאור מסתלק מן העליון, אז יכול להאיר למי שתחתיו, שנשאר הארה מועטת בעליון שראוי לתחתון לקבל ממנו, כמו שהוא בכל פרצוף, שנה"י שלו מתלבש בתחתון, אחר שנסתלק האור למעלה מן הפרסא, כמו שיתבאר במקומו בס"ד (יעקב ולאה פתח ו'). וכן הוא כאן בשורש העקודים, שכל אור כלי עליון שלא מטי שם אור השורש, יכול להאיר למי שתחתיו, בבחינת פנים בפנים.

הסט"א, אז יש זיווג בין חו"ב לקבל תוספת הארה יותר מרובה.

וכמו כן הכל נשרש בעקודים, שבעת תחלת הסתלקות ניתן שורש לדבר זה, אף שעדיין אין בחינת בינה ראויה להעלות מ"ן לזיווג הזה מאחר שאין הז"ת שלמים כראוי, ואז אין שם רק הסתלקות המחשבה וחיבורה עם הרצון שהוא המשקיף על סוף המעשה העולה במחשבה תחלה, ואז אין הבינה עולה שם כי צריכה לבנים.

ואח"כ, כשחזר להיות לא מטי בכתר ומטי בחכמה, ואז הז' בנים שיש בבניה הם גדולים ואינם צריכים לאמם, ואז בינה עולה לחכמה, ואז לא מטי בבניה, ואז יורדים הז' אורות שבה אל החסד. והענין בזה, כי כאשר נסתלק השלמות הזה מבחינת הכתר שהוא בבחינת עליונה יותר, ואז אין שייכות לעליית המחשבה אל הרצון שכבר נסתלק ענין כללות הרצון, ואז צריכים חו"ב לעשות שלהם להזדווג יחד כמו שהוא באצילות למטה, שאחר עלות המ"ן למחשבה ורעו עילאה, אז נסתלק הרצון וצריכים חו"ב להזדווג. והוא ממש כמו ענין האומן המצייר במחשבתו לעשות בנין, שתחילה עולה מחשבתו אל הרצון התכליתי שבעבורו יעשנו, ואז אין שייכות לו לעסוק בבנין, אבל אחר שכבר עלה ברצונו, אז מסיר ענין התכלית הזה ממחשבתו, ומחשב סדר הבנין וצירורו, שהוא בחינת זיווג חו"ב למעלה. וכן הוא בשורש השרשים כאן, סוד לא מטי בכתר ומטי בחכמה, ואז מזדווגים יחד, ועי"ז אימא מוציאה הציור לפועל בסוד ו"ק כידוע,

מאיר הפתח

לאנהרא לה לסיהרא כדקא יאות, כמה דאת אמר (שם כו) והיה אור וכו', עכ"ל. תרגום: ובאותו זמן שהגיע זמן הלבנה להאיר, מה כתוב, "הנה ישכיל עבדי". נאמר על הלבנה "הנה ישכיל עבדי", זהו סוד האמונה. "הנה ישכיל" שמתעוררת התעוררות שלמעלה, כמי שהריח ריח ובא להתעורר ולהסתכל. "ירום" מצד האור העליון של כל האורות. "ירום" כמו שנאמר "ולכן ירום לרחמכם". "ונשא" מהצד של אברהם. "וגבה" מהצד של יצחק. "מאד" מצדו של יעקב. ואף על גב שבארוהו, והכל אחד בסוד של החכמה. ובאותו זמן יעורר הקדוש ברוך הוא

בג"א שם שהוא מיחס את זה לבניה. 328. עי' זה ח"א קפ"א ע"ב וז"ל, ובהוא זמנא דמטי זמנא דסיהרא לאתנהרא, מה כתוב הנה ישכיל עבדי עליה דסיהרא אתמר, הנה ישכיל עבדי דא הוא רזא דמהימנותא, הנה ישכיל דאתער אתערותא לעילא, כמאן דארח ריחא ואתי לאתערא ולאסתכלא, ירום מסטרא דנהורא עלאה דכל נהורין, ירום כמה דאת אמר (ישעיה ל יח) ולכן ירום לרחמכם ונשא מסטרא דאברהם, וגבה מסטרא דיצחק, מאד מסטרא דיעקב, ואף על גב דאוקמוה וכלא חד ברזא דחכמתא, ובהוא זמנא יתער קב"ה אתערותא עלאה

פתח כא

אין החסד מסתלק לגמרי לבינה להיות לא מטי בחסד, אלא רק שלא יתרחקו לגמרי ב' מדרגות. אבל כשמטי בבינה, אז החסד יורד למקומו, ולכן גם בחסד הוא מטי. ובזה נשרש כל הפרטים שהוא באצילות בבחינת שורש לבד. וכן כשמטי בחכמה, אז ראוי להיות לא מטי בבינה, שהבינה תתחבר עם אור החכמה. אך, להיות שהחסד נתגדל ועלה למקום הבינה בעת הסתלקות אור החכמה למעלה, שהבינה ג"כ עלתה עמו שלא להתרחק ב' מדרגות, היה יכולת לחסד לקבל אור הבינה אף שהוא מו"ק, כשביל ההתחברות שיש לחסד עם בינה והוצרך אור הבינה להיות במקומו, לכן מטי גם בבינה וגם בחסד, כי אין ראוי לו להתחבר עם הבינה לגמרי, מטעם שאינו לפי סדר ג"ר כמ"ש.

וכלל ענין מטי ולא מטי הוא סוד שורש הסתלקות והתפשטות, שהוא שורש לחסד ודין הנמצא באצילות, ששם ההנהגה לפי הבחירה כמ"ש. וכאן בעקודים, הוצרך להיות שורש שגם בעת הדין יהיה תיכף התפשטות האור, בסוד (תהלים ל ו) כי רגע באפו חיים ברצונו, כשביל קיום הנבראים. ורק בעת שז"ת הם בקטנות, אז אין בחינת סילוק בינה מז"ת כשביל שפע של קיום הבריאה, שא"א בלאו הכי. אבל בהיותם גדולים, אז בבחינת המוחין שהוא תוספת שלימות, בזה יש הסתלקות והתפשטות, וגם זה בשורש העליון הוא בבחינת רגע א' מטי ולא מטי, שהשקפת רצון העליון הכל כשביל להוסיף שלימות בעולמות, והבן.

אח"כ חזר להיות לא מטי בכתר, ואז מטי בחכמה. והבינה אף שראויה להיות שם, מ"מ כיון שחפץ חסד הוא, ירדה למקומה, והחסד ירד למקומו, ואז הוא מטי בחסד ולא מטי בגבורה כי אור הגבורה נסתלק למעלה לחסד. ואז הופכת כלי הגבורה ונותנת הה' אורות לת"ת ואז הוא מטי בת"ת. זה הוא ג"כ לפי מה שנשרש למטה באצילות, שלעולם הבינה יש לה התקשרות עם החסד כמ"ש בזוה"ק (ח"א קס"ג ע"א) חסידה ברושים ביתה, והוא אור הראשון, יריעה דחפייא להיכלא, ובסוד מלך וכהן³²⁹. וכן כאן, לפי שבינה צריכה להתקשר עם החסד, ומאחר שהחסד עלה אורה למעלה אל הבינה, אז הם ראויים להתקשר יחד, ולכן הבינה ירדה למקומה, ואז מטי ג"כ בחסד. וכן הוא בסדר ירידת האורות למטה, תמיד בינה וחסד קשורים ביחד, וכן בעת שלא מטי בבינה שנסתלק אורה אל החכמה, גם אור החסד נסתלק שם למעלה עמה. כי תמיד בעת שנסתלק האור מן העליון אז פונה להאיר לתחתון, ואז אור היותר תחתון ממנו, מסתלק אליו להתחבר יחד. וכן חסד עם בינה הם תמיד בענין א', או לא מטי שכולם מסתלקים למעלה, או מטי לכולם, כי החכמה ובינה הם ריעים דלא מתפרשין³³⁰, וכשמסתלק החכמה למעלה גם הבינה מסתלקת לכתר, ואז החסד עולה לבינה שלא תהיה רחוקה ממנו שני מדרגות.

ולפי שבאמת ענין הו"ק הם בחינה אחרת מג"ר, שהם לפי הנהגת הזמן משא"כ ג"ר הם עטרות להם³³¹, לכן כשמטי בבינה, אז

מאיר הפתח

הוא ג"ר וז"ת ובינה כוללת ג"ר וחסד ז"ת יומא דאזיל בכלוהו יומין והן מלך וכהן, עכ"ל. 330. עי' זהר ח"ג ד' ע"א, אתר עלאה דאינון באחדותא בחדוותא דלא מתפרשין לעלמין אלין אקרון רעים, ועי' עוד בע"ח עקודים פרק ה'. 331. עי' ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות נא וז"ל, שורש הבריות הוא רק ב' תחתונות, שהם ז' ימי בראשית, והג' ראשונות הם רק עטרות על הז"ת להנהיגם ולתקנם, על כן במציאותם אין שייך קלקול כי

התעוררות עליונה להאיר ללבנה כראוי, כמו שנאמר "והיה אור וכו'". 329. עי' זהר ח"ב ס"ז ע"ב וז"ל, תא חזי ברזא דקדושה (נ"א דשמא קדישא) איהו מלך וכהן, דמשמש תחותיה בין לעילא בין לתתא, אית מלך לעילא דאיהו רזא דקדש הקדשים, ואיהו מלך עלאה, ותחותיה אית כהן רזא דאור קדמאה, דקא משמש קמיה ודא איהו כהן דאקרי גדול סטרא דימינא, עכ"ל, ועי' עוד ביהל אור ח"ב ד' ע"ג וז"ל, קומת אדם הוא מב' דברים ראש וגוף

פתח כב

בחינת הכלי לגמרי, שהיו כל חלקי אור הראוי לכלי להתגלות בהם, שלא היה בערך להיות מוגבל בגבול ומדה, כיון שעדיין לא ניתן מדה לאור, ולא היה יכול לכנוס רק בחינה התחתונה של האור בחינת מלכות שבו. והוצרך הדבר לבוא בהדרגה, תחלה בחינת אור מלכות בכתר, ואח"כ אור היסוד בו ואור מלכות בחכמה, וכן כולם. אבל בפעם הא' לא היה יכולים לכנוס חלקים העליונים של האורות בכלי, מאחר שאינם לפי ערך הכלי מאחר שלא נסתלק מאתם בחינת הכתר, שהוא בחינת בלתי בעל תכלית שהוא שייך למה שלמעלה מעקודים. אבל בפעם הב' של התפשטות, שאז נתעלם אור שלימות הכתר, אז היה יכולים כל חלקי האור לכנוס בכלים שלהם, והבן. ובזה תבין מ"ש הרב זללה"ה, למה ב' בחינות התפשטות של האורות בכלים הם בסוד י"ו של שם הוי"ה, כי בחינת התפשטות הראשון, הוא בסוד י' שהארה בא בקימוץ וסיתום, נקודה אחת, שלא היה אלא חלק א' מן האור, משא"כ בהתפשטות שני, שאז היה בא בהתפשטות כל האורות שהיו בו, הוא בסוד ו', שהוא התפשטות קו בגלוי³³⁵.

ויש חילוק בין התפשטות ראשון לשני, כי בהתפשטות ראשון לא נכנסו כל האורות בכתר וכן בכולם למטה, אלא אחת לאחת, כי בתחלה נכנס בחינת אור המלכות בכלי הכתר, ואח"כ נדחה אור זה למטה בחכמה ונכנס אור היסוד לכתר, ואח"כ נדחה לחכמה, ומחכמה לבינה, ונכנס אור ההוד בכתר, ואור היסוד לחכמה, ואור מלכות בבינה, וכן עד"ז עד למטה. אמנם, בהתפשטות³³² נתעלם אור הכתר לגמרי, ונכנסו כל הט'³³³ כלים³³⁴ בכתר, ומשם ירדו כל הח' בחכמה. וכן כולם, עד שנשאר אור החכמה בכתר, ואור הבינה בחכמה כו', וכן כולם עד אור המלכות ביסוד.

וכל בחינת מטי ולא מטי הוא שנסתלק אור החכמה מן הכתר, וכן עד"ז כל הבחינות. וטעם לזה, כי בהתפשטות הראשון עדיין לא נתגלה בחינת כלים, והיה כח הכלים בלוע בהם, שהיה הכנה לעשות כלים לבד, לכן נתגלה כל האורות בשלימותם, ולכן לא נכנס אז בכל א' רק אור א' לבד, כי לא היה אפשר להם לקבל כל הכחות ביחד מצד הארת אור הכתר, שעדיין לא נסתלק מהם שלמות העליון, לכן לא נתגלה

פתח כג

הכתר הנ"ל אשר היה תחלה מתפשט תוך הכלי, ואח"כ נתעלם לשרשו אל מלכות הנ"ל. וביאור ענין זה כמ"ש למעלה (פתח יח) שבעקודים התחיל גילוי כלי, לבוא הדבר לידי גבול ומדה

וצריך שתדע, כי האורות המתפשטים בכלי דעקודים, יש בחינה עליונה למעלה מהם, והם י' שרשים של י' ספירות מכתר עד מלכות. ולמטה מבחינת מלכות זו, מתחיל אור

מאיר הפתח

מ"ח ד"ה עשר ספירות וז"ל, המחשבה הוא בבהילו וברגע א' ולכן הוא בצורת י', והקול הוא באריכות לכן הוא בצורת ו', עכ"ל, ועי' עוד בהגר"א ס"י כ"ה ע"ד, יו"ד הוא נקודה קו ושטח (ר"ל י' נקודה, ו' קו, ד' שטח, וכן הוא יה"ו של הוי"ה) עכ"ל, ועי' בתיקו"ז ל"ז ע"א ולית נימא ונימא דשערה דעתיקא קדישא דלא נפקא ממבועא עלאה והאי נימא איהי ו' מבועא דיליה י'

הם למעלה ממעשה בני אדם, והעוונות אינם פוגמים אותם אלא מסלקים אותם ועל כן נמצאו ונתקיימו, עכ"ל. 332. נדצ"ל השני. 333. זה סותר לדבריו בשתי פתחים הקודמים, עי' לעיל הערה 324, אמנם זהו כמסקת הע"ח וכמש"כ בשעה"ק הובא בהערה שם. 334. נדצ"ל אורות. 335. עי' בהגר"א על ספד"צ כ"ה ע"א ע"ק נקרא יו"ד וז"א ו', עכ"ל, ועי' בהגר"א ס"י פ"א

שלמעלה מעקודים, שהם סוד הכנות של החושים שלמעלה, שהיו בכדי שיבוא הדבר לידי גבול, שבאים מהעלם אל העלם פחות, וכן כמה מדרגות עד שבאו לידי גילוי. והבחינה העליונה של המלכות שלמעלה מכתר דעקודים, הוא גדול בערך מבחינת הכתר דנקודים, ואין יכול לקבל מבחינת פנים של המלכות של שרשים העליונים, רק מבחינת אחוריים שלו. כמו למטה באצילות, הנוקבא נבנית באחוריים דדכורא, שהוא סוד הסתרת זיו הגדול של הפנים, וכן הוא למעלה למעלה בבחינת שורש. וגם זה אינו אלא בבחינת חיות לבד, ולא בבחינת שפע, כיון שהוא דבר שלמעלה ממדרגתם, שהם באים בבחינת גבול, והשרשים הם למעלה מהגבול, עד שהיה בחינת לא מטי האור בכתר שלו, שהוא סוד העלם הרצון של הגילוי בשרשו, בסוד רצון הגבול הנכלל במה שלמעלה מן הגבול, ואז יכול לקבל שפע ממש מן השרשים, והבין.

בכלל, בסוד חומר היולי³³⁶ שכולל בו כל שרשי הגבולים ומדות כל הפעולות המאירים למטה, וכתר של הנקודה זו היא הרצון שבכלל הגילוי הזה, אבל למעלה משם, הוא בחינת מדות אלו שלא במדה וגבול כלל למעלה מהנהגת הזמן, אלא בבחינת קיבול שכר. וגניזת המדות בבחינה יותר עליונה, כענין גניזת הנשמות כשמסתלקים מן העולם התחתון ועולים אל העולם שלמעלה מהם. וכן הוא תמיד, שעולים ממדרגה למדרגה, כענין מ"ש (ברכות ס"ד ע"א) תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, וכל מדרגה עליונה לנגד מדרגה היותר עליונה, היא כמו מדת הגבול לערך בלתי גבול³³⁷.

וכן כאן כל המידות הנמצאים בגבול בנקודים, צריכים להיות במדרגה יותר עליונה בעקודים. ששם הם בכלל, בבחינת רצון, ושם נכללים כל הי' מדות בכלל א', ולמעלה מזה מדרגה יותר עליונה, והם בחינת שרשי י"ס

פתח כד

והטעם לזה, כי תחלת התפשטות האור מן הפה עד הטבור, כבר נתבאר (אח"ף פתח י') שהוא גילוי הרצון להוציא כלים, והסתלקות מהם הוא שעשה הגבול והמדה בבחינת צמצום. וכיון שראשית כוונת מציאות הגבול היה ע"פ רצון העליון המושרש בבחינת בלתי בע"ת, ולכן האיר אז אור הכתר, והסתלקותו אז היה מציאות הגבול. אבל אחר שכבר נעשה הגבול, אז צריך הרצון להתעלם, כמו אחר שנגמר בנין הכלי ע"י האומן, הרצון שלו מתעלם מאחר שכבר נעשה מה שברצונו, ורק שהרצון הוא בהעלם גדול למה שנעשה ע"י הכלי והוא התכלית הבא ממנו. והתפשטות השני הוא בסוד הגעת שלימות הבלתי בע"ת שנוגע בכל עת

ודע, כי הכלים לא נגמרו בעקודים ע"ד³³⁸ הסתלקות האור עד שנתרחק האור מהם ב' מדרגות, שכלי של המלכות לא נגמר עד שנסתלק האור אל הת"ת, וכן בכל הכלים ממטה למעלה, כי כן שיערה המחשבה העליונה שלבחינת גבול ומדה, היה צריך במקום העליון הזה שיתרחק האור מן התחתון ב' מדרגות והם ב' מסכים מבדילים בין האור ובין הכלי, ואז נגמר בו ענין הגבול לכשיקרא בשם כלי. **ולבן** בעת הסתלקות האור, אף שעדיין לא נגנו אור הכתר לגמרי, וא"כ היה האור מרובה יותר, היו נקראים בשם כלי. מה שא"כ בהתפשטות האור בחזרתו פעם שניה, אף שנתעלם אור הכתר, מ"מ נקראו בשם אורות.

מאיר הפתח

וז"ל, כל האורות שהם עליונים נקראים א"ס לבחי העולם אשר למטה ממנו, עכ"ל. 338. נדצ"ל 'על ידי'

דסלקא באוריא עד אין סוף ונחתא עד אין תכלית, ע"כ. 336. ע"י לעיל הערה 77. 337. ע"י במבו"ש י"ג ע"ד

והוא בבחינת זכר ושורש לאור השני שנכנס שם שהיה אצלו בבחינת נקבה, שהרי אור השני שבא לשם היה להנהיגו בבחינת גבול להביאו לידי שלימות, הוא מתפעל ע"י הרצון הראשון שנתעלם שם, והמובחר שברושם האור הראשון מתעלם באור הזה של החכמה שנכנסה בכתר, ונשאר רק אור החשוך, וע"י נעשה כלי. והיינו, כמ"ש שעיקר עומק הרצון הראשון הוא מתעלם לגמרי תכליתו ועניינו, ולא נשאר רק בבחינת גבול השייך לנבראים, והוא הכלי.

וכן הוא בכלי החכמה, שנשאר בתוכו אור החכמה רושם ממנו, ונתלבש באור הבינה שחזר ונכנס שם בהתפשטות שני. והיינו, שהתפשטות השני לא היה כמו בתחלה, כיון שהיה צריך להיות בערכו של הגבול, שלכך נכנס אור החכמה בכתר ואור הבינה בחכמה, במדרגה יותר למטה, ובחינת החכמה שבראשונה שהיה שם שלא היה עדיין בבחינת גבול ממש, הוא אשר נתעלם ומתלבש באור הבא אח"כ בבחינת גבול שהוא בחינת בינה שבו, ומתעלם שם, ונשאר האור מועט אשר אינו מתעלם ומתלבש, ועי"ז נעשה כלי.

בהנהגת הגבול אחר העלם הרצון שהיה בתחלת המעשה, והגעת השלמות הזה נקרא בשם אור, שהרי הוא הולך לתקן הגבול ולהביאו לבסוף לבחינה שלמעלה מן הגבול. ומכל מקום, לא נתבטל עי"ז בחינת הכלי שהרי מניחו על עניינו, ונתעלם רצון הראשון שנתפשט מבחינת בלתי בע"ת.

וזה ידוע, שבכל מקום שמסתלק אור העליון, נשאר ממנו איזה רושם, שהרי מצינו גם בגוף האדם התחתון שהוא סוף הקדושה, שכשנסתלק ממנו נפשו, מ"מ נשאר בו איזה רושם שהוא בחינת הבלא דגרמי³³⁹, שהוא גורם לו לקום בתחיה לעתיד, כמו שיתבאר בנתיב שבירת הכלים (פתח כט) בס"ד. והנה כמו כן כאן, אף שנסתלק אור הכתר מן הכתר, מכל מקום רושם שלו נשאר שם. והיינו, מה שסוף כל סוף עולה הכל בבחינת הרצון העליון, והבחינה הזאת נתלבש באור אשר חזר ונכנס בו, והיינו הגעת שלמות הבלתי בע"ת המגיע אל פעולת הגבול להביאו לידי שלימותו התכליתי שלבסוף, בזה כמוס בהעלם רצון הראשון אשר נתעלם בנקודת כלי הכתר הזה,

פתח כה

וישסו"ת הם בחינת בינה³⁴⁰, וא"א אף שאין בו נוקבא כי הוא יחידה, מ"מ כולל ב' בחינות של או"א בסוד ב' מזלות של הדיקנא, כמו שיתבאר עניינם בס"ד במקומו (א"א פתח לד). ולכן גם כאן נשרש דבר זה, שיהיה בכל א' בחינת זו"נ בסוד השורש, מה שא"כ בו"ק שהם פרצוף א' למטה בחינת דוכרא, לכן גם שם לא היה בחינת זו"נ.

ועוד נעשה שם שורש בעקודים למה שנעשה באצילות. והיינו, שידוע שמלכות דאצילות הוא מאסף לכל המחנות³⁴¹, ולית לה

בג"ר של הכלי בכח"ב ששם היה בכל א' בחינת זו"נ, היינו בכתר היה אור הראשון שנשאר ממנו רשימו שנתלבש באור החכמה, וכן בחכמה אור הראשון שנתלבש בכינה שבו, וכן בכינה אור הראשון עם אור החסד ובחינת יו"ד שנתנה חכמה בה בהפיכת פנים אליה, משא"כ בו"ת שם לא היה בחינת זו"נ, והכל הוא בסוד השורש למה שיהיה אח"כ למטה באצילות.

כי ידוע שחו"ב שבו הם בסוד זו"נ כל אחד מהם, כי או"א עילאין הם בסוד חכמה

מאיר הפתח

נקרא שבט דן (במדבר י כה) אבל הוא כינוי למלכות כמש"כ (זהר ח"ג קצ"ז ע"א) וז"ל, כנישתא דישראל, מהו

או ע'ד'. 339. ע"י ע"ח טנת"א פרק ה', וע"י ע"ח מוחין דקטנות פרק ב'. 340. ע"ח ז"א פרק ג'. 341. כך

בחינת ב' אותיות ד"ו, והו' ניתן ליסוד והד' למלכות, והשלימה בעד אור המלכות. והוא ג"כ מה שאנו מוצאים באצילות, שהיסוד הוא בחינת ו' ובו שורש דו"נ, שיסוד הוא הו' שבו והד' בחינת נוקבא עטרת היסוד, ששם הוא שורש הנוקבא כידוע, ושתי בחינות שביסוד נעשה ע"י בינה כידוע, שהוא ע"י מזל תחתון ונקה ששם הוא מקומה של אימא. וכן תיקון הנוקבא הוא על ידה בסוד אימא אוזיפת לברתא מנהא (זהר ח"א ב' ע"א), וכן כאן בשורש העליון, ניתן בחינת ו"ד מבינה ליסוד ומלכות, ו' ליסוד, וד' למלכות, שהוא בסוד ד' דלה ועניה.

מגרמה כלום (זהר ח"א קפ"א ע"א) כי אין הנוקבא בחינת הארה מחודשת מה שלא נמצא למעלה, רק היא כלולה מכולם, והיא המשלמת את ההשגחה למטה לפי הסדר המסודר למעלה, והיא המקבלת את עבודת התחתונים, ולפי ערך העבודה כך היא נשלמת, וכך הוא הגדלתה וזיווגה בכל הפרטים שבה כמו שיתבאר במקומו בס"ד. ולכן היא נקראת דלה ועניה³⁴², שאין בה רק מה שנותנים בה מאורות העליונים, ולכן, גם זה נשרש למעלה בעקודים, כי האור של המלכות הוא ביסוד, ובחינת כלי המלכות לא היה בה אור כלל, רק מזו"נ שבבינה ניתן

פתח כו

הספירות של הגבול, כי כפי מספר החלקים של מאורות שהם באים לפעול ולהנהיג הנהגת הזמן לפי מספר אותיות התורה ופרטותיה וחלקיה, כך הוא לעומת זה השכר המעותד לו, והוא הנהגת הנבראים לפי ערך השלימות התכליתית, שהוא לכל א' לפי ערך עבודתו. וא"כ, בהכרח שיהיה נמצא למעלה מכלים של הספירות מספר השורשים כפי ערכם. והוא סוד לא מטי של הכתר, שהרצון העליון של העקודים התחלת הכלים בכלל, עולה לשורשו לבחינת שלמעלה מהנהגה ראשונה. ולפי שכלל הנהגת הזמן הוא מתחלק לב' בחינות של מ"ה וב"ן שהוא ב' בחינות דו"נ חסד ודין, כמו שיתבאר במקומו בנתיב התיקון בס"ד (פתח א'), ובהם תלוי כל העבודה והבחירה, ולכן גם כאן הוא בסוד השורש שזו"נ נשרש בכתר דעקודים שהוא תחלת גילוי הרצון של הגבול, ושם צריך להיות נשרש בחינת זו"נ. והם ד' מקומות שנשרש שם בחינת זו"נ בכח"ב וביסוד, והיינו שכמו שאלו

כבר נתבאר (פתח יד) שהאור שנכנס בעקודים היה בסוד מטי ולא מטי. והיינו, ששם ניכר בכל עת גילוי האור (ה)מוגבל בכלי והסתלקו משם. והיינו, ששם נשרש ענין הנהגת הרצון על פי הגבול והמדה לפי ערך הבחירה והזמן, וגם בחינת הסתלקות האור שהוא בסוד הסתלקות הנשמה למעלה אחר המיתה לקבל שכרו, כי כל זמן היותו מלוכש בגופו, הנשמה מוגבלת ובלתי אפשר לה לקבל שכר.

וכן כאן בא האור בבחינת הנהגת הגבול בעת הזמן, וגם גילוי בסוד קיבול שכר, שהוא בבחינת התפשטות מגבולו ולבושו. ולפי שכאן הוא קשר הנהגת הזמן ומה שלמעלה מן הזמן, לכן בא האור שם בבחינת מטי ולא מטי, וענין לא מטי הוא סוד סילוק האור לשורשו, והשורש הם י' ספירות שלמעלה מכתר דעקודים, שהם ג"כ י"ס מכתר עד מלכות. והוא סוד קיבול השכר והנהגתו, שהוא ממש מכוון לערך

מאיר הפתח

עניה יבשא ולית לה אלא מה דיהבין עבדין בחשאי. תרגום: התפלה, שהיא שכינה, אדנ"י, עולה לבעלה שהוא יהו"ה, ומעלה הכל. שבזמן שהוא מתכסה ממנה בקלפות הללו, היא נקראת עניה יבשא, ואין לה אלא מה שנותנים עבדים בחשאי. ע"י ע"ח עקודים פרק ה', וע"י

כנישתא דא איהו עצרת כנישו, כד"א מאסף לכל המחנות, מאן דכניש לכל משריין עלאין לגביה, עכ"ל. 342. ע"י זהר (ח"א השמטות דף רסב ע"ב): צלותא דאיהי שכינתא אדני סלקא לגבי בעלה דאיהו ידו"ד וסליקת כלא דבזמנא דאיהו מתכסי מינה באלין קליפין איהי אתקריאת

פתח ה') שהוא סוד עיטורי ההנהגה, שבכל יום ויום באים עיטורים חדשים. כי ההנהגה מתחדש בכל יום, וכל יום עושה העבודה והתורה של ישראל תיקונים חדשים. וכל אלו התיקונים מסתלקים למעלה בסוד קבלת השכר, והם העלמין חדתיך שבוראים ישראל בתורתם ומצותם³⁴⁷ שמוכנים להם לעתיד, שע"ז נאמר (משלי ח כא) להנחיל אוהבי יש וגו'. שלכן (קידושין ל"ט ע"ב) שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, שא"א לשלם שכר נצחי כ"ז שהנבראים הם בבחינת גבול ושיעור. ובכל יום, מסתלקין המוחין למעלה, שהם התיקונים שנעשו ע"י העבודה של ישראל, ונכנסין למחר מוחין חדשים שגם הם יתקנו ויעלו למעלה. ובבחינת התפשטות המוחין בז"א הם נכנסים בו להיות בבחינת גבול ושיעור לפי ערך ז"א שבו ו"ק, בסוד ו' ימי בראשית ו' אלפי שנים. והסתלקותם הוא לעלות למעלה ממדרגת גבול ושיעור, בסוד קיבול שכר. ולכן בלילה, זמן שליטת הדינים מאוד, והסט"א מתפשטת בעולם, כי אז המוחין מסתלקים למעלה ונשאר בבחינת דורמיטא³⁴⁸. ונמצא שההעלאה הזאת של המוחין אף שהוא

ג"ר דאצילות הם המעטרים להנהגה והם המשלימים אותם לבוא לידי התכלית, כמו הנשמה וחייה ויחידה של האדם שהם עומדים להשלים מדרגת האדם, וכן יסוד דאצילות הוא העיקר בכלל ההנהגה שמחבר דו"נ, שלכן נקרא ברית כולל כל תרי"ג שבאדם³⁴³, וכן מצות מילה כוללת כל המצות תרי"ג³⁴⁴. ולכן כאן בעקודים נשרש באלו ד' מקומות, ב' בחינות של דו"נ שהם שורש לכל הנבראים, שכולם זכר ונקבה נבראו³⁴⁵. וכן הנהגתם בדין וחסד, וכן העבודה בבחינת מ"ע ול"ת. רק שבכתר דעקודים שהוא התכלית, נשרש שם בחינת דו"נ, בסוד העליה לשרשם לבחינה העליונה שהוא ההנהגה בבחינת קיבול שכר. ולכן בבחינת מטי ולא מטי, זו"נ שבכתר הם שעולים למעלה אל הכתר שנתעלם למעלה, והוא בסוף השרשים בחינת מלכות של השרשים, והוא סוד גילוי מלכותא דלעילא כו', בסוד ה' ימלוך לעולם ועד (שמות טו יח).

וכן נשרש כאן סוד העלאת המוחין שעולים בכל לילה מז"א, ולמחר באים מוחין חדשים³⁴⁶. ונתבאר ענינו במקומו בס"ד (שבירה

מאיר הפתח

ובעל כנפים יגיד דבר, ונטיל קודשא בריך הוא אלין מלין ובני בהון עלמין דאתמר בהון, כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה, ורזא דמלא ואשים דברי בפין ובצל ידי כסיתין לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי אתה אל תקרי עמי אלא עמי בשותפו, עכ"ל. תרגום: אמר רבי שמעון לחברים אשרי חלקנו שעליונים ותחתונים הם בהסכמה לסייע לנו זהו שבארוהו בעלי המשנה שאדם שמשדל בעבודת רבונו שכל הבריות של העולם הם בסיועו כמו שבארוה כל העולם כלו לא נברא אלא לצוות לזה ואפלו שרפים וחיות ואופנים לא נבראו אלא לסייעו וכשאדם מוציא הבלים ודבורים בתפלתו כמה עופות פותחים כנפיהם ופיהם לקבל אותם זהו שכתוב כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר ונטול הקדוש ברוך הוא הדברים הללו ובונה מהם עולמות שנאמר בהם כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה וסוד הדבר ואשים דברי בפין ובצל ידי כסיתין לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי אתה אל תקרי עמי אלא עמי בשותפות. 348. ע"י ע"ח נסירה פרק א' וז"ל, כדי שתתקן יותר לגמרי שלא על ידו, צריך שיסתלק

בהגר"א תיקו"ז י"ז ע"ג ד"ה ואינון. 343. ע"י אריז"ל לקוטי תורה, ספר משלי, וז"ל, עולה ברי"ת עם הכולל כמנין תרי"ג, משום שבו מתקבצים חו"ג יחד דהיינו מ"ע ומל"ת כנ"ל, עכ"ל. 344. ע"י לעיל הערה 202. 345. ע"י ב"ב (ע"ד ע"ב) וז"ל, אמר רב יהודה אמר רב כל מה שברא הקב"ה בעולמו זכר ונקבה בראם, עכ"ל. 346. זה מה שכתוב כאן בע"ח עמוד ל"ג ע"ב 'דוגמת הנשמה כשיוצאת מן הגוף' וע"י עוד ע"ח נסירה פרק ג' וז"ל, נשמת האדם היושבת במוח שלו עולה בכל לילה בסוד מ"ן ומתעברת בתוך מלכות עיבור גמור ומחדש לו נשמתו היושבת במוח שלו, עכ"ל. 347. ע"י בתיקו"ז קכ"ב ע"ב: אמר רבי שמעון לחבריא זכאה חולקנא דעלאין ותתאין אינון באסכמותא לסייע לן, האי איהו דאוקמוהו מארי מתניתין דבר נש דאשתדל בפולחנא דמאריה דכל בריין דעלמא אינון בסייעתא דיליה, כמה דאוקמוהו כל העולם כלו לא נברא אלא לצוות לזה, ואפילו שרפים וחיות ואופנים לא אתבראו אלא לסייעתיה, וכד בר נש אפיק הבלים ודבורים בצלותיה כמה עופין פתחין גרפייהו ופומייהו לקבלא לון, הדא הוא דכתיב (קהלת י') כי עוף השמים יוליך את הקול

חוזר ונותן גבול ופונה ליתן שיעור להארה, בכדי שיהיו סיוע לעבודה ובחירה, והוא סוד חזרת האור לכלי בבחינת מטי ע"י חזרת אור הכתר פניו למעלה שכתב הרב זללה"ה.

ואין אותו כתר דעקודים שבסוף השרשים יונק מן הכתר עליון של השרשים רק חיות לבד הצריך לו ולא יותר. וכל אלו הסדרים וחיבורי דו"נ, שבכתר ושכחמה ושכבינה יש דו"נ, וכך סדר עלייתם שכתב הרב שלפעמים עולים ד' אורות של החו"ב למעלה, ולפעמים כל ה' האורות, וכך סדר עליית זו"נ שבכתר למעלה אל שורש המלכות, ושורש המלכות עולה אל שורש היסוד, וכל הפרטים שדבר הרב שם, הכל הוא סוד סידורי כחות שהכין מחשבה עליונה בבחינת הארה וסילוק, כפי הצריך להיות שורש והכנה לאצילות ונקודים לפי הפרטים הצריכים לו, ואין להאריך עוד בדברים עמוקים אלו.

בשביל התכלית בסוד התיקון בבחינת קיבול שכר, מ"מ גורם בכלים מיעוט הארה, והיינו סוד סילוק השכר מעולם הגבול להיות צדיקים מעונים ביסורים, דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא. וזה עיקר תיקונם, שיהיו ראויים לעבודה ולתיקונים אחרים ליום מחר ע"י העבודה, וכך הוא בכל יום. ובעת העבודה יש להם סיוע מלמעלה, שהוא רצונו ית' המסייעם, בסוד (יומא ל"ח ע"ב) הבא לטהר מסייעין אותו. לכן ביום הוא כניסת המוחין ופריסת אור החסד בעולם שהוא זמן העבודה, אבל כוונתו להסתלק אחר גמר העבודה שלא לשלם השכר כאן. וכך הוא כאן בשרשו בעקודים, סוד מטי ולא מטי, בכל עת שהוא כניסת האור בכתר בזו"נ, שבו סוד ב' חלקי העבודה כמ"ש. וסילוק זו"נ שבכתר למעלה, הוא שורש לביאת המוחין וסילוק המוחין. ולכן בכל עת חוזר האור ויורד למטה ע"י חזרת אור הכתר פניו למעלה, שאז

מאיר הפתח

ממנו היו מושכין לו חסד וחיות אל ההוא קיסטה דחיותא שנשאר בתוכו בגוף בעת השינה מן חסד דבינה, והיה מתפשט בו בתוכו ואז הדינין ואחוריים היו מסתלקין ונאחזין באחור דנוקבא ונפרדין זה מזה וכו', עכ"ל.

המוחין ממנו, וסילוק זה נקרא שינה, והבן זה, כי קודם לכן היו אחוריים של שניהן כולם דינים ולהיותן דינים היו דבוקים יחד, כי כולם כותל אחד להם ולכן הפיל עליו דורמיטא ונסתלקו ממנו המוחין כנ"ל הנקרא שינה, ואז נשמתו שהם המוחין שנסתלקו

נתיב הנקודות

פתח א

והנה כבר כתבנו (צמצום פתח ג, ד) למעלה, שעיקר ענין הצמצום והחלל שבו, הונח לב' עניינים, הא' שיהיה הבריאה בגבול ושיעור ויהיה נמצא האדם בבחינת בחירה, בנטיה לטוב ולרע ע"י יצה"ט ויצה"ר שבו, שהוא סטרא דקדושה וסטרא דמסאבא אשר אחוזים בו, כמו שיתבאר באריכות בס"ד, וע"פ סדר זה הוכנו מאורות של אצילות שהם כחות ההנהגה המשגיחים על הברואים, אשר כולם טפלים אל האדם התחתון, ונמשכים אחריו אל המקום אשר הוא נוטה ללכת, שם ילכו כולם, ועליהם הם כחות מאורות האצילות אשר מוציאים ומאירים לג' עלמין ב"ע שהם כוללים הנשמות והמלאכים והגשמיות הטפלים אליו, ושיהיו המאורות אלו של אצילות פועלים על פי סידור הנהגת האדם התחתון ממש לפי עבודתו, אם לטוב ואם להיפוך ח"ו, וענין הב' שהוכן במקום החלל הזה הוא ענין העלאת הנבראים כולם שיהיו סידור הנהגתם וקיומם למעלה ממדרגת הזמן אשר הם עתה, אלא שיתוקנו ויתנהגו בבחינה יותר עליונה של הנצחיות, ולעלות מעלה מעלה ממדרגה למדרגה, וזהו ענין בחינת א"ק אשר אנו מכנים אותו בדרך משל בסוד השורש בצורת אדם.

והוא ע"ד שכתבנו למעלה (עגו"י פתח א') שכמו שהאדם הגשמי למטה נחלק לב' מדרגות: א' עיקר האדם שהוא בחינת רוח שבו³⁴⁹, שבו הבחירה והעבודה, והוא מתגלה מחציו ולמעלה עד הטבור בכלים עליונים שבו. ב', היא בחינת הנפש שלו שהיא למטה

אחר שנגמר גילוי הכלים בדרך כלל בסוד השורש, אח"ז נעשה בנין הכלים בפרטות, והוא סוד עולם אצילות בכללו עם ב"ע, שבתחלה נקרא בשם נקודים קודם התיקון, ואחר התיקון נקרא בשם אחר, כשי"ת באריכות בס"ד, ומקום עמידת הנקודים אלו שהם עולם אצילות, עם הנמשך ממנו שהוא סוד ג' עלמין ב"ע מקומו בא"ק מן הטבור ולמטה, ובתחלה נבאר עניינו שהוא דבר עמוק בדרכי החכמה, ודבר זה הוא כלל בכל המקומות אשר יתבאר עניינם בנתיבות הבאים בס"ד, והוא שכבר כתבנו (עגו"י פתח ב') שענין אדם קדמון הוא המונח שנעשה אחר הצמצום שהוא הכולל כל הנבראים וסובלם, וכחות אורות המנהיגים אותם, וענין א"ק הזה אנו מדברים בו בבחינת אדם, אף שאין שייך בו, שהרי דמות אדם אינו אלא בסידור הרכבת פרקי המאורות והעולמות אשר הם מסודרים ממש כפי ענין פרקי אברי האדם לפי הפעולות הנמצאים בו, ולפי ערך העבודה אשר נמסר בידם, הכל בבחינת גבול ושיעור, וזה אין שייך בא"ק, שהרי אינו לפי סידור הגבול והעבודה, ועדיין לא הגיע למדרגה זו שיהיה שייך בו שם פרצוף או כלי או מדה או הנהגה, אך כבר נתבאר למעלה באריכות, ששם אנו מדברים רק בדרך שורש וסיבה לבד, מאחר שהוא הסיבה להם והסובל אותם והם נמשכים מעניינו, לכן אנו מדברים בו בבחינת פרצוף ואברים וחושים וכחות, כמו שאנו מדברים בשאר פרצופים שבאצילות ולמטה.

מאיר הפתח

מלאך כידוע, עכ"ל, ועי' יהל אור ח"א כ"ח ע"ד וז"ל, הענין של נר"נ, נשמה היינו השכל אינו בגוף האדם אלא מזלו ושורה עליו, והרוח הוא כח ההרגש שבאדם, והנפש

349. עי' ליקוטי הגר"א בסוף ספר"צ ל"ז ע"ד וז"ל, והענין כי הרוח באדם הוא האדם, אבל הנפש הוא המדרגה למטה ממנו, והנשמה למעלה ממנו והוא מדרגת

הברואים אשר הוא בציור אדם, ויש בו ב' חלקים, א' לפי ענין העבודה והבחירה להיות נתקן הרע לטוב, והב' הוא בחינה שלמעלה, בבחינת קיבול שכר, והוא תיקון הנפש עם הרוח וחיבורו בו, כמו כן כאן בעולם הזה, אשר הוא הראשון שאנו מדברים בו בצורת אדם אף שאין שייך שם כמ"ש.

וכמו שאדם התחתון כולל וחובק בו כל העולמות, שגם המלאכים ומשרתים עליונים ותחתונים נסבלים בו ונשואים על ידו לעלות ולירד והוא המאסף לכל המחנות³⁵⁰, כמו כן כאן בסוד השורש, א"ק כולל וסובל כל עלמין אבי"ע, ובו תלוי ירידתם ועלייתם לפי ערך קבלתם מא"ק, או מאורות העינים או מן המצח, וגם מקום עמידתם או מן הטבור ולמטה, או בבחינת עליה למעלה כמו שיתבאר בס"ד.

ממדרגתו, ורק שבאה בו כדי להתקן ע"י הרוח, וגם הנפש תתעלה במדרגת הרוח ממש, והוא שכרו בעבור העבודה, כמו כן כאן באדם קדמון הזה שעיקרו הוא מדרגתו שהוא למעלה מגדר אבי"ע שאינו לפי הנהגת הזמן, אלא בבחינת קיבול שכר ועליית העולמות למעלה למעלה בבחינת נצחיות, והוא חציו העליון שעד הטבור, שאינם לפי גדר אבי"ע כלל, אבל חציו התחתון הוא למטה ממדרגתו, והוא בחינת נפש וגדרו, והיינו מה שבו תלויים כל עלמין אבי"ע שהם האורות הפועלים בגבול ושיעור ומדה, ומסודרים להנהגת הזמן ע"פ הבחירה המסורה (ו)רק עומדים שע"ז יעלו מעלה מעלה למעלה מגדר הזמן, וזהו סוד תלייתם של אבי"ע בא"ק, ר"ל שנקשרים בו לעלות למעלה כמו הנפש הנקשר באדם, להיות נתקן על ידי הרוח שבו, ולכן נקרא בשם אדם קדמון, ר"ל שכמו שהאדם הגשמי שהוא האחרון שכולל כל

פתח ב

הקדושה ויתגלה בעולם מגילוי אל גילוי, עד שיתגלה לגמרי, והוא סוד ביאת נשמות ישראל בעולם אשר הם באמצע העולם³⁵¹, וניתנה להם התורה, ונקשרו בקדושה עליונה שעל ידה מתגלה יחודו ית' בעולם יותר ויותר, עד סוף הזמן הקצוב לכך בעומק מחשבתו ית', אז יתגלה היחוד לגמרי, כמ"ש (זכריה יד ט) יהיה ה' אחד וגו', וכתוב (זכריה יג ב) ואת רוח הטומאה אעביר וגו'.

ונמצא, שענין זה של הבחירה בשני דרכים, הוא התכלית העליון שהיה ברצונו ית', ובשבילם היה בנין כל העולמות, וכל העולמות העליונים יותר, הם היו רק בבחינת הכנה להם לבד, אך תכלית התיקון וסוף המחשבה שהרע יתהפך לטוב ויתקן, זה הוא העולה ראשונה במחשבת רצונו ית', כידוע שכל

כבר ביארנו בנתיבות הקודמים, שעיקר כוונת אצילות העולמות והצמצום והנבראים הכל היה בשביל הבחירה שיהיה למטה בעולם השפל, ע"י סילוק גילוי הקדושה וסילוק גילוי היחוד והרצון, שיהיה הדבר הולך בהדרגה מהעלם אל גילוי, עד שיהיה למטה ההעלם היותר גדול, שע"ז יהיה נמצא כח הסט"א המתנגד לכל דרגין דקדושה והמסית לאדם לכל חטא ומדה רעה, עד שמתגבר בתכלית ח"ו לכפור גם בהשגחה ובסבה ראשונה, מצד שנתעלם ענין הקדושה מן האדם לגמרי, וזהו עיקר הכוונה בבריאה, שהאדם בבחירתו הטובה יתגבר בסטרא דקדושה המתלבש בו, לעמוד בקשרי המלחמה לנגד הנחש המסיתו הזה, וע"י התגברו בתורה המאירה לפניו הדרך, יסיר כל חושך, ויעביר כל מדרגות הסט"א, ותלך

מאיר הפתח

הוא כח החיוני הצומחת שבאדם, עכ"ל. 350. ע"י לעיל הערה 341. 351. דהיינו בחי' יושר של העולם ע"י

הנסדר בסדר קווין ביי"ס של הפרצוף, בחכמה הם כולם שווים, אין א' נבדל מחבירו, שהרי הם שם במחשבה לבד, ולכן נקראים שם בבחינת נקודה³⁵², וענין המחשבה נקרא בשם עין³⁵³ כמ"ש (קהלת א טז) ולבי ראה הרבה חכמה וגו' (קהלת ג טז) ראיתי תחת השמש וגו' (תהלים סו יח) ראיתי בלבי וגו', והטעם, כי כמו שהחכמה הוא כולל כל י"ס דאצילות כמ"ש בנתיבות הבאים בס"ד וכמ"ש הרב זללה"ה (אצילות פרק ג') דא"ס בהתלבשותו בחכמה דא"ק האיר ביי"ס דאצילות, וכמו שחכמה (הוא מחשבה) כולל כל הבנין, כמו כן נתגלה כחו בעין, שעין הוא כולל כל העולם³⁵⁴ כידוע במאמרי רז"ל בכ"מ*, ולכן הארת העין הוא ג"כ בדמות נקודה כללית, וכן ההשגחה הכללית נקרא ג"כ בשם עין³⁵⁵, שהוא מתפעל לפי המחשבה הכללית, וכמו שאח"כ המחשבה באה לידי ציור בבינה, ששם הם מתחלקים לפרטים שהיא אם הבנים³⁵⁶, כמו כן כללות ההשגחה אשר באתה בעין מתפרש אח"כ בחושים של אח"פ, ונמצא, ששורש המחשבה של אצילות עצמו, הוא למעלה מאח"פ, והתיקון, שהוא עיקר התכלית והרצון, הוא עוד יותר למעלה, והוא בא מן המצח ששם הוא גילוי של הרצון העליון, וכמו שית' עוד ענינו במקומו בס"ד (גדלות דז"א פתחים נג, נד).

דבר שמתקרב אל התכלית, הוא העולה בראשונה במחשבה, ולכן, ב' בחינות אלו של אבי"ע, בהיותם בבחינת הקלקולים או בבחינת התיקון, מקומם למעלה בשורשם באורות היוצאים מא"ק, שאף שמקומם הוא למטה, שהרי עיקר עניינם הוא במה שעומדים למטה ונתנו בבחינת גבול ושיעור ומדה בשביל ענין הזה אשר נמצא אצלם, מ"מ, שורשם ורצון העליון שכיוון להוציאם, הוא למעלה במדרגה, וז"ס שאנו אומרים שהנקודות יצאו מעינים דא"ק שהוא למעלה מאורות אח"פ, והתיקון הוא בסוד מ"ה החדש שיצא עוד יותר למעלה, מן המצח דא"ק שהוא למעלה מן העינים, ואורות אח"פ הם למטה מהם, אף שמקום התפשטותם הוא למעלה, שהרי הם מתפשטים רק עד שיבולת הזקן והטבור דא"ק, משא"כ הנקודים הם מהטבור ולמטה מ"מ, מקום התחלת יציאתם, הוא למעלה, מעינים והמצח, והיינו שהתחלת שורש עלות המחשבה ברצון הוא בנקודות ובתיקונם, וכללות הנקודים שבהם נשרש הבחירה וכל סידור הנהגת הזמן, הוא תחילת המחשבה שהוא בסוד חכמה שהוא בחינת יו"ד, היינו כל י"ס בכלל, שכל י"ס הוא כולל כל ענין ההנהגה בכל חלקיה, ובחכמה הם בכלל במחשבה, בסוד (תהלים קד כד) כולם בחכמה עשית, ושם אינם מתחלקים לפרטים והתפשטות, רק כל ענין השינוי של ההנהגה

*בית נתיבות

זולמו, ועיקר הראות הוא צא מן המוח ע"י זינורי המוסין, ומאיר צבת עין שצאמלע, ומשם יוצא האור וזקוע דרך קוים

והעין צאדם הוא כלל כל הגוף וכל הנהגתו הוא לפי ראות עינו, הן צמה שנוגע לעלמו, (ו) הן צמה שנוגע אל

מאיר הפתח

המחשבה אחר העין משא"כ בקדושה כמ"ש עיניך בשדה כו' כידוע, ולכן השגת החכמה כינו בראיה ולבי ראה הרבה חכמה ודעת (קהלת א') עכ"ל. 354. ע"י בתיקו"ז קמ"ז ע"ב וז"ל, עינא איהו כגלגל כו' ר"ל שנקרא גלגל העין דכליל כל עלמא. 355. ע"י ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות לט וז"ל, הציורים הם מיני הנהגות, דרך משל, אם עין האדם יצטייר במחשבה ירצה לומר שנצטיירו שם מיני הנהגות בענין ההשגחה שהם למטה העין של אדם בכל גווניו וחלקיו, עכ"ל, וע"י בהגר"א על ספרד"צ ז' ע"א שמחלק בין עיני א"א לעיני ז"א. 356. דהיינו

לעיל עגו"י פתח ג'. 352. ע"י בהגר"א על תיקו"ז כ' ע"ב שזה הנקודה שבתוך האות ב' שהוא סתום ביסוד הבינה, וכן כתוב ברמח"ל אדיר במרום עמוד פ, וז"ל, הנקודה שאמר שנעשית מחשבה בסוד חכמה ובה צייר כל ציורין באבא, עכ"ל. 353. ע"י ברמח"ל באדיר במרום עמוד תעה - בשעה שהיו האורות עומדים להתלהט הנה היה בא אור משרש העין שהוא מהתפשטות המחשבה העליונה, עכ"ל, וע"י בהגר"א על ספרד"צ כ"ב ע"ג וז"ל, העין הולך אחרי המחשבה כמ"ש ולא תתרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם, כי ברשעים

ע"י עננים (רע"מ ח"ג רנ"ז ע"א) דמכסין עלה, צקוד (ישעיה נ ג) אלזיש שמים קדרו"מ וכו', והוא צקוד עו"ר עי"ן, קוד עש"ו והוא צ' תני"ן צמילוי, צ' תנייניס הידועים שהם צ' עננים דמכסין על צת עין שהם קוד ד"ו קר"ת רומ"י רצתי וזערתא (רע"מ שס³⁶³) כמנין מילוי עין, עי"ן יו"ד נו"ן וצ' פעמים עין צמילוי, הוא צ' פעמים רומ"י והם אוחזים צקרומים ומחיצות של העינים שהם צקוד הכלים הנשצרים צגווינין חשוכין³⁶⁴ דעינין, שהם צ' תנייניס נחש עקלתון ונחש צריח צ' נונין של נו"ן דעין, ונשאר ו' צמוכס צהעלם, הוא קוד (תהלים קג יט) ומלכותו ככל משלה, והוא ו' דגחון דצאמנע התורה (קידושין ל' ע"א) רע"מ המתלבש צתלמידי חכמים שצדור³⁶⁵ שהוא צגלותא ציניהן, ומגין ע"י התורה שעוסקין צה צימא דאורייתא צתורה שצכת צושצ"פ שהם צ' תנייניס דקדושה³⁶⁶, ונשאר ממילוי עין הנ"ל אחר שתסיר צ' נוני"ן הנ"ל, הוא כמנין ציון והיא צת עין שמסם תלא תורה לישראל, ושם הוא אור העין, כמ"ש (מלכים א' ט ג) והיו עיני וליצי שם וגו', וצעולם הנקודים נגמו האור של צת עין, ונשאר צגווינין חשוכין לצד, וגילוי האור היה על ידי משה רבינו ע"ה רע"מ, כמ"ש (שמות צ צ) ותרא אותו כי טוב הוא, שנתמלא כל הצית אורה (זהר ח"צ י"א ע"צ), והוא התורה שנתנה ע"י, וע"י היה התיקון שהוא עלה צרנון צקוד המנח, שכולל משפט דקה חסד כלל התורה, וכן גמר התיקון הייה ע"י משיח, איש צמח שמו (זכריה ו יב, עי' צמ"ר פי"ח סי' כ"א), וכמו שית' ליד צק"ד צנתיב עולם התיקון.

נמשכים אל המוצט דרך האויר, וחוזר לאחוריו ונצטייר צצת עין, יש כאן צחי' קומה שלימה של ד' אותיות הוי"ה, שכה הראות הגנוז צצת עין הוא צחי' י' צכללות³⁵⁷, והתפשטו משם צאויר הוא צקוד ו' שהוא קו הנוצץ מן העין, וצהגיעו אל דבר המוצט שהוא הציור של דבר הנראה הוא צקוד ה' ראשונה של השם שהציור הוא צפרטות והוא כלל הג' מרחקים שצכל דבר נראה שהוא ג' קוויין צקוד ה' ואח"כ צחזרתו לצייר דבר המוצט צצת עין הוא ה' שניה של הוי"ה, וידוע כי כל דבר נראה ע"י גווינין, והגווינין הם ה' מיני (גווינין³⁵⁸ שהם) אדום, לבן, ירוק, שחור, ותכלת, והוא קוד ה' מיני הויות שצכל עין, שכל הנהגה כולל ה' צחי' של חג"ת נ"ה, שיסוד אינו אלא כללות³⁵⁹ והנהגה הוא מתחלק לצ' חלקים של חסד ושל דין, והם קוד ה' חסדים וה' גצורות של הדעת כידוע³⁶⁰, והם קוד צ' עינים של שמאל ושל ימין, שכל עי"ן הוא ה' הויות כמ"ש, וח"ס הנקודות שיאלו מאור עינייניס דא"ק שהם ה' ספירות של אצילות שצהם הוא ההנהגה צסידור צ' צחי' הנ"ל, וראות העין יואל ע"י המוח המאיר צצת עין שהוא קוד מלכות המאירה מחכמה שהוא קוד מילוי עי"ן, עי"ן יו"ד נו"ן, צקוד אחוריים דאדני³⁶¹, ולפי שצקוד הנקודות היה שורש לצט"א וקוד השצירה שהיה צסטרך דמלכות אשר הם אחידין צאחוריים דידיה, ולכן הם צהעלם צקוד אחוריים צצחי' מלכות, וצ' פעמים עי"ן צמילוי הוא צקוד שצרי"י כלים שצרי"י דצראשי"ת, ונשאר א"ת קוד כ"צ אותיות שהם הכלים שנסצרו כמנין עש"ו צמילוי עי"ן שי"ן וי"ן³⁶² שהם מלכי אדום, (והוא) צקוד חשוכה דעינין

מאיר הפתח

סומקא הא חמשה כחושבן ה' (חמש) דאיהי אמונה דקודשא בריך הוא דאיהו ו', עכ"ל. 359. כן הוא בבאיור הגר"א בספד"צ ב ע"ד. 360. עי' לעיל צמצום יב בבית נתיבות, שהוא שקיו דאילנא לגיו המוזכר בתיקו"ז י"ט ע"א. 361. נדצ"ל הנעלם דעי"ן, עי"ן יו"ד נו"ן, בגימ' א' א"ד אד"נ אדני. 362. גימ' שבר"י, מובא לעיל שבירה טו. 363. ע"ש ביהל אור שזה מלכות דס"א. 364. עי' בהגר"א בתו"ח כג ע"ב ד"ה אתפחיא. 365. כן הוא באריז"ל שער הגלגולים הק' כ', ועי' בהגר"א על תיקו"ז מ"ג ע"ג וז"ל, [אורו של משה] אינו מאיר לעולם וזהו גלותא דיליה בגלות רביעי, וכל מ"ש בזהר ובר"מ עליו הכל על התפשטות אורו בת"ח ושם מחולל מפשעינו, עכ"ל. 366. עי' בהגר"א על

הפרטים הם ז"א שיוצאים על ידי הבינה, וז"ל הגר"א בספד"צ א' ע"ג - כי הזיווג הוא אינו רק להוליד בנים ולתת להם מוחין ולקיימם כמ"ש למטה, והכל הוא ע"י הבינה אם הבנים כנשר יעיר קנו על גזוליו ירחף (דברים ל"ב) שהיא מתפשטת בזו"נ כידוע עכ"ל. 357. עי' יהל אור ח"ג ג' ע"א שהה' מראות אשלי"ת הם ה' גווינים מסטרא דה' עילאה, וע"ש עוד וז"ל, שני בת עין הן א' החיצון פני אדם מל' ה' אחרונה, וא' נקודה פנימאה חכמה יו"ד של השם, וה' מראות ה' ראשונה, אור הוא ו' כמו שמפרש והולך, והחיצונה הנ"ל הוא המראה, עכ"ל. 358. עי' תיקו"ז קס"א ע"ב (תיקונא תנינא אחרי תיקון ע') וז"ל, דאש אית ליה תלת גווינין חוור וירוק ואוכם ורביעאה תכלת, ואינון דבקיין בגחלת דאיהו

פתח ג

בהדרגה יותר נמוכה מבחינת ההארה הנמשך לשרשים שלהם שהם אח"פ. והטעם שמשם יצאה הארה מעט היא, כי כל נקבים של אח"פ הם נקבים פתוחים ממש וההבל יוצא משם כמעט בלא לבוש, מה שא"כ הבל היוצא מן העינים הוא יוצא דרך מחיצה של גוף העין וע"י הקרומים הרבים אשר שם, והיינו כמ"ש, שבאורות אח"פ לא בא ההדרגה עדיין לידי מדה וגבול ממש, רק הרצון העליון הכמוס בהם שנותן הכנה למדות וגבולים, הוא היה הגובר ביותר, משא"כ בנקודים, ששם בא בהדרגה של הכלים בפרטות עניינם לידי מדה וגבול ממש, לכן האור היוצא להם בא ע"י מחיצה ממש*, ולכן שם נתמעט ההבל, כי אינו יוצא אלא ע"י כלים גמורים.

ואור היוצא מן העינים לצורך האצילות, הוא בחינת נקודות של טנת"א, שהטעמים, כבר נתבאר (אח"ף פתח יד) שהם נחלקים לג' מדרגות שהם באח"פ, והם בסוד ס"ג³⁶⁷ דס"ג, כי כלל שם ע"ב של א"ק הוא בגלגלתא דיליה ובמוחין, ושם ס"ג הטעמים שבו בג' חלקים יצאו והאירו דרך אח"פ, ונמצא שהנקודות הם של ס"ג דס"ג בבחינת נקודות ומשם הוא הארה הנמשך אל הכלים דנקודים, ועיקר הכלים דנקודים שעומדים מן הטבור ולמטה, הם בסוד שם ב"ן כמו שיתבאר בס"ד (אח"ף פתח כ') אבל הארה הנמשך להם הוא בבחינת ס"ג דס"ג בבחינת נקודות, והבל הזה הוא מועט יותר מן ההבל הנמשך מאח"פ, והיינו כי הכח הנמשך להם מן החושים דא"ק שהם כוללים כל הנהגת הגוף שהם הכנות למדות של אצילות, הוא

*בית נתיבות

נפש של יעקב שיעקב צחושצנא, ועם אצרהס ויחמק הוא ע"צ נגד ע"צ נקודין הנ"ל, וכ"ד עינין הם כ"ד אותיות של כל פסוק מג' פסוקים הנ"ל שהוא סוד כ"ד זירופים הנ"ל שכל אחד נכלל מג' אצהן ג' גוונים הנ"ל, והנה צד' אותיות הוי"ה הם כ"ו, וצכל א' ג' עיינין וט' נקודין, וצב' ההי"ן ט' עיינין וכ"ז נקודין כמ"ש צפנים (פתח ז') שאור הפנימי שצבת עין שם הכל בכללות צקוד י', והתפשטות האור מן העין אל דבר המוצט צאור הוא צקוד ו' ג"כ בכללות, והציר דצבר המוצט צענמו וחזרת המוצט המצטייר צעין, הוא צחי' צ' ההי"ן של השם, ונדע, כי הכלים בכללם הם ט' חצ"ד חג"ת נה"י, ומתחלקים צקוד ג' חלקים ראש צטן גויה הכוללים ג' חלקי הגוף, וצפרטות הם ט' כלים וכ"ז פרקין צהתחלקות ג', שצכל כלי תיכון חיון ופנימי, כמו שית' צמקומו צס"ד, ולכן ציו"ד ו' הם צכלל וצההי"ן הם צפרט, ושם צעיינין הם הכל צצחי' עיגולים עיינין ונקודין, והצן.

סוד אור העינים הוא שם הוי"ה צעייני' ונקודין, והם כ"ד עיינין וע"צ נקודין, והענין צזה, כי שם הוי"ה מתגלגל צי"צ זירופים, וצאמת הם כ"ד זירופים שד' אותיות צונות ד' צמים (ס"י פ"ד משנה ט"ז) אך שאות ה' אחרונה היא כפולה לכן הם י"צ ונמצא שצאמת הם כ"ד, רק שי"צ הם צאתגליא וי"צ צאתכסיא³⁶⁸, והם סוד כ"ד שעות של יום ולילה, שי"צ ציממא, וי"צ דליליא הם כלולים ציממא צקוד (צראשית א ה) ויהי ערב ויהי צוקר יום אחד, והוא סוד ההנהגה שמתחלק ל"צ חלקים צי"צ שעות והם צקוד הנהגת חסד ודין, צעליית השמש וירידתה, והוא סוד הגלגל המקיף כל המאורות צי"צ שעות של היום והלילה, שגלגל הוא צעיגולא סוד גלגל העין, וכלל העין הוא צג' גווינין שהם דרגא דג' אצהן ג' גוויני הקשת כידוע³⁶⁹, וס' גלדי עינא עם י' דצת עין (הוא יו"ד) הוא סוד שם ע"צ של ג' פסוקים ויסע ויצא ויט (תיקו"ז ל"ח ע"צ) שהם צג' אצהן והם ע'

מאיר הפתח

מחוברים בגבול א', לפיכך כל גבול כפול הוא, וכן ביי"ב בתים של הוי"ה שהן כ"ד אלא שהן כפולים, ולכן י"ב שעות ביום וי"ב שעות בלילה, עכ"ל. 369. עי' תיקו"ז ל"ב ע"ב וז"ל, בעין ג' גוונים עם בת עין שכינתא

ספד"צ י"א ע"ג דהיינו נחש בריח ונחש עקלתון. 367. נדצ"ל ע"ב. 368. עי' בהגר"א ס"י כ"ג ע"ב וז"ל, הי"ב גבולים (דאלכסון) באמת היה להם להיות כ"ד, ד' לכל שטח אלא שהן כפולים, כי ב' קצוות של ב' שטחים

פתח ד

אז הם בסוד מ"ה וב"ן ביחד, אז האור בא להם מלמעלה מבחינת מצח דא"ק, והארתו ע"י זיווג דע"ב וס"ג הכולל, כמו שית' במקומו בס"ד (תיקון פתח א').

וענין הנקודות הוא שהאורות באו בכלים סתומים, שלא היו יכולים להתפשט בהם בפרטות, בסוד ציור קווים ובחינת פרצופים ובגילוי פנים לפי מצב הכלים שלא היו ראויים לכך, לכך נרמז האור בהם בציור יודי"ן, שכל י' הוא נקודה סתומה שהאור מקובץ ואינו מתפשט לחלקים, והוא כלל י' האורות שבכל כלי נגד י"ס שבו, אבל בתיקון, שהם באים בגילוי ובהתפשטות, הם בסוד ווי"ן וקוים³⁷³, ולכן כמו כן כאן בז' נקודות מציר"י ולמטה הם נקודות לבד, שבהם היה השבירה והקלקול, שגם אחוריים דאו"א נתבטלו מצד התפשטותם בז"ת, ואלו האחוריים הם בסוד בינה בכללות, כמו שיתבאר באריכות בס"ד בנתיב שבירת הכלים (פתח י') ולקמן בנתיב הזה (פתח יא) מה שא"כ ב' נקודות הראשונות שהם בסוד כתר וחכמה, שחכמה כולל פנים דאו"א ביחד, שם לא היה ביטול ושבירה כלל, לכן שם נתגלה האור בציור קווים, כי אלו המאורות אינם לפי ענין הקלקולים, רק למעלה מהם, והם עטרות שלהם כמו שית', וז"ס נקודת קמ"ץ ופתח"ח.

אלו האורות אשר יצאו מן העינים הם אשר נקראו בשם נקודות, והם ט' נקודות של קמ"ץ, פת"ח, סגו"ל, ציר"י, שב"א, חול"ם, שר"ק, חיר"ק, קיבו"ץ, כי הם בחינת כל הי"ס³⁷⁰ כנודע, אשר הם כולם היוו"ת משונות בנקודות אלו, והענין בזה כי היו"ה תמיד הוא כולל כל אילן שלם של כלל הברואים שהולכים הכל תחת סדר של ד' אותיות השם כמ"ש כמה פעמים, כמו למטה ד' יסודות בכל דבר, וד' בחינת דצח"ם, ד' איכויות³⁷¹ חם ולח יבש וקר, וד' חיות, וד' אופנים, וד' רגלי הכסא, כי כל מאור הפונה למטה להנהגת התחתונים, הוא צריך להשקיף על הכלל, ולהעמיד ד' חלקים הנ"ל כל א' בשלימותו לפי ענינו, (ו) רק השינוי במדות ואורות כחות ההנהגה העליונה, הוא ע"י הנקודות של השמות הנ"ל, ועל ידם פונים המאורות לכל אשר ילכו ויתפשטו כמו האותיות שהם מתנענעים ע"י הנקודות, והם הכלים של האצילות שהם למטה מן הטבור דא"ק כמו שיתבאר עוד לפנינו בס"ד, הם מתנועעים ע"י האורות שבא להם מלמעלה, רק שהכלים משתנים לפי ענינם, או בקלקול או בתיקון לפי מצבם, שהקלקולים עומדים לצאת מהם הם נקראים בשם ב"ן, ואז האור אשר מנהיגם הוא בסוד אור העינים והוא סוד הנקודות שהם אורות הנקראים בשם ס"ג דס"ג הכולל³⁷², ואם בבחינת מצב הראוי לפי התיקון,

מאיר הפתח

כמוהו כו', עכ"ל. 372. דהיינו הס"ג הכללי, הס"ג דא"ק, וכן כתוב בע"ח טנת"א פרק א'. 373. עי' בהגר"א על ספד"צ כ"ה ע"א ע"ק נקרא יו"ד וז"א ו', עכ"ל, ועי' בהגר"א ס"י פ"א מ"ח ד"ה עשר ספירות וז"ל, המחשבה הוא בבהילו וברגע א' ולכן הוא בצורת י', והקול הוא באריכות לכן הוא בצורת ו', עכ"ל, ועי' עוד בהגר"א ס"י כ"ה ע"ד, יו"ד הוא נקודה קו ושטח (ר"ל י' נקודה, ו' קו, ד' שטח, וכן הוא יה"ו של היו"ה) עכ"ל, ועי' בתיקו"ז ל"ז ע"א ולית נימא ונימא דשערה דעתיקא קדישא דלא נפקא ממבועא עלאה והאי נימא איהי ו' מבועא דיליה י' דסלקא באוריא עד אין סוף

דמשתתפת באבהן, עכ"ל. 370. העשירי היא בלי שום ניקוד מתיחס למלכות כמ"ש בתיקו"ז קנ"א ע"א וז"ל, תא חזי, תשע זמנין יקו"ק בכל ספירה וספירה נקודה דיליה, ואיהו יקו"ק במלכות בלא נקודה, ואלין אינון נקודין דמחייבין כל ספירה וספירה תשע נקודין, אינון חד יקו"ק בקמ"ץ תניינא יקו"ק בפת"ח תליתאה יקו"ק בציר"י רביעאה יקו"ק בסגו"ל חמישאה יקו"ק בשב"א וכו', עכ"ל. 371. עי' בהגר"א על תיקו"ז קכ"ד ע"ב ד"ה מסטרא דאור, וז"ל, אע"ג דבכ"א ב' איכויות מ"מ אלו הם עיקרים ופועלים יותר, דאור רכותו נרגש שהוא ספוגי והכל נכנסין בו לח מאד, יותר מהמים אין ספוגי

כמו שיתבאר במקומו בס"ד, ולכן אלו ב' נקודות קמ"ץ ופת"ח, הם במספר כ"ב, לרמז על כ"ב אותיות שהם הכלים בכללם, כמו שנת' למעלה בנתיב אורות דעקודים באריכות, שהם נשאר ש' שלמים*, ונשאר בו' נקודות י"ג יודי"ן כמספר עי"ן לרמז על מקום יציאתם משם**.

ונגד מלכות לא יש כלל נקודה, כי בעולם התוהו לא היה לה(ם) מלוכה כלל, ולא יצאה ענינה אל הפועל, בסוד וארעא אתבטלת כמו שיתבאר בס"ד (שבירה יח)³⁷⁴, ולכן גם באורות העינים לא יש נגדה נקודה כלל, כי היא נשארה במקומה, בסוד אישון בת עין, בסוד נקודה אחת לבד³⁷⁵, כתר שבה,

*בית נתיבות

וכל השצירה היה צנחי עיגולים לצד שינאו צנחי נפש לצד, ולא נשארו רק צ' הנקודות הראשונות שלא נשצרו, ולכן היה צהס צחי קווי"ן ג"כ שהס קוד שני המדרגות עיגול ויושר, והצן.

ומספר כל הנקודות בכלל הס י"ד כמנין צ' פעמים ע' לרמז על צ' עיינין הנ"ל, והס צחי ז' אותיות צג"ד כפר"ת שהס כפולים שהס כלל מאורות ההנהגה ז' ימי צראשית שנכללים מצ' חו"ג, וכולס היו צצחי עיגולים,

**בית נתיבות

צקוד ווי"ן שהס צצור קווי"ן, והס י"ג ווי"ן צקוד ג' הווי"ת ג' מוחין דמאירין צעיינין, ומוציאים האור צהתפשטות צפתיחו דעיינין צקוד קווי"ן, אצל כשהקלקול גוצה, אז עניי חפיין על עינא (ישעיה נ ג) אלציש שמים קדרות וגו', ואז מלכי אדו"ס גוצרים, ואז עיינין מתהפצין לגוון סומק ונשאר האור צסמימו, ואז הס צקוד יודי"ן צקוד ענ"י, והוא (קוד) מ"ש שעני המצפה לשולחן אחרים עולם חשון צעדו (צינא ל"צ ע"צ) שהס גווינין דמכסיא על עינא, ועני חשוצ כמת (נדריס ס"ד ע"צ) שהוא צקוד מלכי אדום דמימו, ואין ענ"י אלא צדעת (נדריס מ"א ע"א) שהוא היה חקר צעולם התוהו (כמו שית' צמקומו צס"ד (שצירה פתח יז)) ו"ס (מגילה י' ע"צ) כל מקום שנאמר ויה"י אינו אלא צער, כי הו' נהפך ל"י, ו"ס הנוקצא דדעתה ק"ל (שצת ל"ג ע"צ) דלית לה מגרמה כלום (זהר ח"א קפ"א ע"א) ועיקר תיקונה מן הדכורא, וכן צעולם התוהו, קוד שס צ"ן צו היה המיתה ותיקונו ע"י מ"ה צדכורא, ולכן כאן נאמר י"ג פעמים ו"י (כו'), והצן מאוד.

והוא מאמר רז"ל צמס' סנהדרין (ע' ע"א) דרש כו' י"ג ווי"ן נאמר ציין, ויחל נח איש האדמה ויטע כרס וגו', שהס י"ג ווי"ן וי"ג יודי"ן, והענין כמ"ש (צראשית מט יצ) חכלילי עינים מיי"ן וגו', כי ע"י היין כשהוא נכנס צגוף צמדחו, אז הוא גורס שמתה יחירה ותוספת הארה צמוחין, והס מאיריס צעיינים יומר, אצל כששומה יומר משיעורו, אז גורס קלקול צעיינים ונעשים אדומים, ואז (רע"מ ח"ג רנ"צ ע"א) ענני חפיין על עינא צקוד מלכי אדום דמתכסיא צגווינין חשוכין, ואז הס צקוד סילוק אור הדעת, כמ"ש (עירובין ס"ה ע"א) יין ניתן צשצעים אותיות ודעה נתנה צשצעים אותיות כו', והוא קוד (צרכות מ' ע"א) האלין שאכל ממנו אדה"ר גפן היה, שחטא אדה"ר היה ע"י הנחש שגרס שצירה וקלקול צמאורות העליונים, והוא המיתה שנגזר עליו צקוד מיתת הו' מלכים מלכי אדום וקוד כר"ס שיונא ממנו היין, הס צ' פעמים עי"ן, ווי"ן הוא ז' נקודות שנשצרו, וכשעיינים מאיריס והעולם הוא צתיקונו צקוד גווינין נהירין דקשת (צראשית ט טז) וראייתה לזכור צרית עולם, אז הוא

מאיר הפתח

ע"ח נסירה פרק א' וז"ל, כי הנוקבא בעת האצילות הראשון לא היתה רק נקודה א' לבד כנודע וזה הנקודה נקרא אישון בת עין וכו', עכ"ל, וכן כתוב בהגר"א על ספר"צ ג' ע"א וז"ל, והיא יצאה רק נקודה אחת וט' נקודות נשארו למעלה ושל ו"ק שלשה נקודות שהן זיוניהון הנ"ל ונשארה רק בנקודה א' א"א בה הויה כלל,

ונחתא עד אין תכלית, ע"כ. 374. ע"י בגר"א בספד"צ דף ג' ע"א וז"ל שם, וארעא אתבטלת - היא לא מלכה כלל דל"ל מגרמא כלום אלא מה שמקבלת מבעלה, לפיכך כאן שמלכים דו"ק מתו היא לא באה לכלל הויה, ולפיכך לא נזכר מלוכה והויה בתורה עליה כלל, וכמ"ש למטה והארץ תניינא לאו בחושבן כו', עכ"ל. 375. ע"י

פתח ה

א-ל אמונה ואין עול, צדיק וישר הוא, ומטעם זה נקראו ישראל ישורון (ישעיה מד ב) והוא הנהגה העליונה המלוכש בפנימיות הנהגת הגלגלים ומזלות, שהנהגת הטבע היא טפלה אליה ומשתנית ע"פ ישראל ע"פ הנהגת היושר גם באו"ה ובדצ"ח, שזה סוד בחינת יושר שהוא עומד בפנימיות העיגולים.

והנה, כל זה הוא בכלל למעלה מושרש בא"ק הזה, שאורות אח"פ שהם ההכנות אל מאורות וסדרי הפעולות של האצילות שהם רק בסוד קיבול שכו, למעלה ממדרגת הזמן ורק בבחינת נצחיות, וזה אינו תלוי רק³⁷⁸ בעבודה כמו שיהיה לע"ל אחר התחיה, שלא ישארו רק נשמות ישראל ונפשות שלהם שנודככו בסטרא דקדושה, לכן הם רק בבחינת יושר לבד, ואין שייך שם בחינת עיגולים כלל, מה שא"כ באצילות שהוא המסודר לפי סדר הנהגת הזמן של שית אלפי שנין, שבזה יש ב' מדרגות, א' בחינת השגחה כלליות שאינו לפי המעשה, והיינו אפילו לפי הקלקולים הנמצאים בהם, זה בחינת עיגולים שלהם, שהוא בסוד ב"ן, והיינו קודם התיקון לפי ענין השבירה שהיה בשביל התכלית שיוצא מהם, והיינו התיקון אשר נעשה, שהקלקול היה ע"מ לתקן, כמו שית' בס"ד בנתיבים הבאים, והוא ג"כ סוד ההשפעה שהגיע לדורות הראשונים שעד אברהם, בכדי להוציא מהם

הפריש יש בין אורות אח"פ שהאירו בא"ק, ובין אור שיצא מן העינים שהם הנקודים, שאורות אח"פ הם כולם בסוד יושר לבד, מה שא"כ אורות דנקודים שהם מן הטבור ולמטה דא"ק, הם בסוד עיגולים ויושר, ובתחלה קודם התיקון, לא יצאו רק בבחינת עיגולים לבד³⁷⁶, ואחר התיקון, נתגלה גם בחינת יושר שבהם, והכוונה בזה, שכבר נתבאר (עגו"י פתח ג') (שענין) עיגולים ויושר הוא שורש דרגא דאד"ם ובהמ"ה והם בסוד מ"ה וב"ן³⁷⁷, והיינו שהשקפת א"ס ית"ש על הנבראים הוא על שני דרכים, הא' בהשקפה כלליות שאינו לפי העבודה והבחירה, רק בשביל קיומם שנבראו בתחלת הבריאה מצד חסדו ית"ש למען שמו, והוא נקרא מדרגת בהמה, והיינו סוד שם ב"ן שהוא השגחתו ית' על כל הנבראים של דומם צומח חי ואו"ה שאין בהם תורה ועבודה, ובהם הוא הנהגתו ית' בכללות, אין הפרש בין גדול לקטן, ואין בהם בחינת מעלה ומטה עליה וירידה, והוא סוד הנהגת הטבע ע"פ המזלות שהם גלגלים בעיגולים וסובבים העולם בשוה, אין הפרש כלל בין פרט לפרט, והבחינה השניה הוא הנהגתו ית' בדרך פרט, בציור אדם ממש, והוא המיוחד רק לישראל ע"פ סדר התורה והמצות תרי"ג אשר הם ממש בציור אדם, ובו שייך הפרש חלקים ועליה וירידה חסרון ומיעוט וריבוי (ועליה) הכל לפי רוב המעשה, וזה נקרא בחינת יושר של המאורות, בסוד (דברים לב ד)

מאיר הפתח

אור ח"ג ל"א ע"ב וז"ל, סוד בריאת האדם בגוף שבתוכו נפש הבהמית, והיא יסודו, ונפח בו רוח האדם, שהוא נק' האדם באמת, אד"ם ידוע, והוא סוד מ"ה וב"ן, שהמ"ה בא בתוך הב"ן, להוציא הברורין ולהשלים אותה, והוא סוד אדם ובהמה (אותיות בהמה בה מ"ה) ולכן הקרבנות מהבהמה שהוא בירורי הבן, עכ"ל, ומקורו מהספד"צ וז"ל (כ"ח ע"ב) ויאמר אלקים תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש וגו' היינו דכתיב אדם ובהמה תושיע ה', ועי' ביאור הגר"א שם. 378. נראה שיש למחוק המילה.

עכ"ל. 376. כ"כ בע"ח נקודות פרק א', אבל בע"ח שבירה פרק ג' כתוב באופן אחר, ועי' לקמן פתח יב שכתב שמן הטבור ולמטה שהם בסוד הגוף של האדם הם מסודרים ממש כמו חלקי הגוף, ועי' שבירה פתח כה שמביא ע"ח שער ט' פרק ג', ועי' תיקון פתח יב שיש עגו"י בנקודות, ושם הוא מסביר שענינו של מ"ה היא לתקן הכל על פי צורת האדם, ולכן מ"ה בעיקרו יושר, אבל בנקודות קודם התיקון לא נתגלה מציאות שלמות האדם, וכאלו לא היה, לכן אפשר לומר שהנקודות לא היו רק בבחינת עיגולים. 377. עי' יהל

ועוד טעם שני, כי אורות אח"פ יוצאים דרך צינורות פתוחים ממש, לכן הם ישרים, מה שא"כ אורות דנקודים שהם מצומצמים ואינם יוצאים דרך פתח פתוח, רק דרך נקבי העור דרך גומות ושערות שבו, לכן הם בבחינת נקודים ועיגולים, והוא מ"ש שאורות אח"פ הם בהשפעה גדולה ובהארה מרובה בגילוי רצון הפנימי של א"ס ית' הגנוז בא"ק הזה, שאינו לפי ערך הצמצום של הנהגת הזמן, רק במדרגה יותר גדולה בבחינת נצחיות שזהו קיבול השכר, לכן אינו אלא לבעלי העבודה, למי שהוא במדרגת אדם ממש, והשלים רצונו ית' בתכלית בריאתו, מה שא"כ הארת הנקודים שהיא הנהגת הזמן העתה, שהוא בא בצמצום גדול ובהסתר פנים ממש ע"י מסכים ומחיצות רבות של כלים ומדות וגבולים לפי ענין הנהגה שאינו לפי העבודה, רק מצד חסדו ית', וגם מצד התכלית שכיון בהם ית' בכדי להיות שמירה לישראל ורצועת מרדות, או בשביל קיום ישראל, וכמה דרכים לפניו, לכן הם בעיגולים ואין השגחה זאת משקיף עליהם לדקדק לפי רוב המעשה וכמ"ש, והוא גם כן מ"ש הרב, שאור היוצא להאיר לנקודים הוצרך לצאת בדוחק גדול, ומכה בהאורות ההם עד שנעשו עיגולים מסביב, כי התגלות הרצון הפנימי במדרגת הנקודים, אינו ע"פ המעשה, שהרי השפע נשפע בהם אף שהקלוקל גובר בעולם, והסט"א מתגבר ומרבים לחטוא, ואעפ"כ, שפע החיים נשפע להם, שלא ברצון הגלוי כביכול, אלא צריך להעביר הקטרוג ולעשות לפנים משורת הדין, ולכן אינו בבחינת יושר, רק בדרך שפע כלליות לקיום העולם לבד, והבן.

האבות וישראל, כמ"ש (אבות פ"ה מ"ב) עשרה דורות מאדם כו', עשרה דורות מנח כו', וז"ס יציאתם בתחלה מן העינים בבחינת עיגולים לבד, ואח"כ הוא הסדר השני, שהוא העיקר בכוונה, והיינו התיקון שהיה אחר הקלוקל, והוא סוד ההנהגה שנתחדש בעת שבא אברהם לעולם, וכן האבות ומשה רע"ה ודור המדבר והנהגת ישראל וצדיקים שבכל דור, שהכל בדקדוק עצום בכל פרט ופרט לפי המעשה, שגם הטבע משועבד לו ונשתנה ע"י.

והוא סוד עולם התיקון, הכל לפי ציור אדם בתרי"ג מצות שבו, והוא הארת הרצון שנתגלה מן המצח, והוא היושר שנתחבר עם העיגולים, והוא סוד חיבור מ"ה וב"ן, ולכן אורות דאח"פ שהם רק בבחינת קיבול שכר ונצחיות, אין שייכות בהם בחינת עיגול כלל, ואינם נמשכים רק ביושר בבחינת הפנים של א"ק בסוד (במדבר ו כו) ישא ה' פניו אליך, ע"י התדבקות רצונו ית' אל ברואיו, מה שא"כ בבחינת אחוריים שלו שאין הנבראים פונים למלאות רצון קונם, אין שייך בזה קיבול שכר כלל, ולכן אין להם בחינת נצחיות כלל, עיין בביאורי רבינו הגדול הגר"א ז"ל לספד"צ, סוף פ"ה (ל"ז ע"ב)³⁷⁹, ותבין מ"ש כאן, מה שא"כ אורות הנמשכים מהעינים שהוא לפי בחינת הכלים, אף שעומדים להוציא הקלוקלים, והוא בהנהגת הזמן של שית אלפי שנין לפי בחינת השגחה כלליות בטבע גם באחוריים שייך המשכת השפע הזה, ולכן כתב הרב זללה"ה שאור העינים מסבב בכל צדדי א"ק, גם מאחוריו והוא בחינת עיגולים ממש, והבן.

פתח ו

ולמטה, והאורות המאירים להם נעשה ע"י הצמצום וסילוק האור שמחצי א"ק ולמטה,

מקום עמידת הנקודים כבר נתבאר למעלה (בפתח הקודם) שהוא מן הטבור דא"ק

לגדר עולם התחתון הזה, היה בשביל שלמות המעותד במה שיהיה חזרת הרע לטוב באמצעות בחירת האדם במה שיכוף הרע תחת הטוב, והקדושה ישלוט בס"א, שבזה יתוסף לו שלמות באופן שלא יהיה בושת למקבלים, ונמצא, שהסיבה הראשונה לסילוק האור וירידת המדרגות זה למטה מזה, היתה השלמות המעותד כפי מה שהוא למעלה ממדרגת זמן העתה, והוא סוד מ"ש שלמה המלך ע"ה בקהלת (א ט) מה שהיה הוא שיהיה וגו', ולכן אנו אומרים כאן שבמקום עמידת אבי"ע לפי ערך מצבם במקום הראוי להם שהוא למטה מן הטבור, היה תחילה גם שם אור מרובה כמו למעלה מן הטבור, והיינו שאותו השיעור ששיערה מחשבה עליונה ליתן גבול ומדה לאבי"ע ומקום עמידתם וערכם, היה כמוס בו גילוי הרצון העליון בבחינת השלמות הנצחית אשר למעלה מן הגבול, (ו) רק שנתעלם ונסתלק למעלה בסוד מ"ן, ר"ל שאותו דבר שהוא סוף מעשה העולה במחשבה תחלה (עי' תיקו"ז ז ע"א), הוא המעורר לא"ס ורצון העליון להוציא הנהגת אבי"ע, במדרגה שהם בערך שיהיו נקראים נקודות, והיינו לפי מצב שיהיו יכולים להוציא הקלוקלים, והוא סוד מ"ש הרב זל"ה, שהאור שלמטה מן הטבור עלה למעלה בסוד מ"ן, והעיר רצון העליון בהתעוררת רב, להוציא כלי למעשהו, כמו האומן הרוצה לעשות איזה כלי, שמחשב תחלה התכלית שיצא מזה, ואותו תכלית הוא עולה במחשבתו מן הסוף אל הקודם ומעורר אותו בחשק גדול יותר ויותר, מתחלת מחשבתו קודם שחשב התכלית להוציא הכלי לגמרו הראוי לו, וכן אנו מדברים כאן, (מ) אותו האור שעולה ממטה למעלה, נתוסף האור יותר למעלה מן הטבור והוא דחק להוציא האורות לחוץ להאיר לנקודים, והוא סוד הביקוע שהיה באותו פרסא

בנה"י שבו שעלו למעלה, ושם אתפריס חד פריסה באמצע להיות מסך מבדיל בין האורות שלמעלה ובין האורות שלמטה, וביאור דברים האלו כבר כתבנו (עקודים פתח יד) שכל פרצוף הוא מתחלק לב' חלקים, א' הוא בחינת עצמו לפי ערך מדרגתו, והב' הוא לפי השפעתו במי שלמטה ממדרגתו, שצריך למעט האור הזה שיהיה בערך התחתון המקבל ממנו, כמו באדם, שעד טיבורו הוא בחינת רוח שבו שהוא עיקר האדם³⁸⁰, ומן הטבור ולמטה הוא מדרגת נפשו שהוא למטה ממדרגתו, וכן הוא בכל פרצוף שבאצילות, שא"א מחציו ולמטה הוא בחינת התלבשותו בזו"נ והארתו להם כפי ערך מדרגתם, וכן או"א בז"א, וז"א בנוקבא, כמו שיתבאר עוד בס"ד במקומם, וכן כאן בא"ק, שעד הטבור הוא הארת שורש הראשון של דמות אדם כפי עניינו שלמעלה ממדרגת הזמן באופן שאין שייך בהם שום קלקול ופגם רק בסוד השלמות היותר עליון שאפשר להם, ומן הטבור ולמטה, הוא בחינת הארתו באבי"ע כפי סדר הנהגת הזמן, ושם נסתלק אותו המדרגה העליונה שאין שייך בו בחינת פגם וקלקול, אלא נשאר השקפתו אליהם שיהיה מנהיגם ופועל בהם, באופן שיוכלו להמציא כל אלו המדרגות באצילות ובענפים השייכים אליו שהם בי"ע, וזה נקרא צמצום וסילוק האור מלמטה למעלה מן הפרסא.

וי"י להקשות למה באמת בתחלה היה אור מרובה למטה מן הפרסא והוצרך אח"כ לסלקו ולהעלותו למעלה, למה לא היה כן בתחלה שיהיה האור מוגבל מחציו ולמטה כפי ערך הראוי לאצילות ולענפיו שהם בי"ע, אבל יש בזה ענין עמוק בדרכי החכמה, והוא, שכבר כתבנו (צמצום פתח ז') שעיקר אצילות כל העולמות והשתלשלות כל המדרגות עד שיבוא

מאיר הפתח

מלאך כידוע, עכ"ל, ועי' יהל אור ח"א כ"ח ע"ד וז"ל, הענין של נר"נ, נשמה היינו השכל אינו בגוף האדם אלא מזלו ושורה עליו, והרוח הוא כח ההרגש שבאדם, והנפש

380. עי' ליקוטי הגר"א בסוף ספר"צ ל"ז ע"ד וז"ל, והענין כי הרוח באדם הוא הנפש הוא המדרגה למטה ממנו, והנשמה למעלה ממנו והוא מדרגת

הרהבוני³⁸¹ שע"י העלאת מ"ן מתרבה האור למעלה, ומשפיע אל הנוקבא תוספת כח, כמו שיתבאר בתוספת ביאור במקומם בס"ד.

שהאיר בשאר הגוף מן הטבור ולמטה, וכן הוא בכל ענין העלאת מ"ן מנוקבא לדכורא, בסוד (שיה"ש ו ה) הסבי עיניך מנגדי שהם

פתח ז

יקח, ואין אנו מדברים שם בבחינו' עליה וירידה וקטנות וגדלות וכל שינוים שבהם, רק מצדנו שהנבראים מקבלים מן המאורות הללו בכח פחות או מרובה, והיינו שהמאורות פונים להשפיע לנבראים כפי הכנתם, ובוזה אנו מדברים כל השינוים באצילות, והוא כמו האב המשפיע לבנו באהבתו אותו, או שממעט מתנתו והשגחתו עליו מצד חסרון האהבה מצד מעשיו, שאין השינוי בדעת האב אלא במעשה בנו, וכל ענין הברכות ותוספת שפע במאורות העליונות של זו"נ, הכל הוא בבחינה זו שאנו כתפלינו מכינים שורש נשמותינו שיהיו ראויים לקבל רב טוב, ואז המאורות סדורים על אופן זה, כדי להטיב לנו, וכן כל הפגמים שאנו מדברים למעלה, ומה שאנו אומרים שהסט"א אוזנת בזו"נ דאצילות ברגלין דילהון³⁸³, הכל הוא בסוד הקטרוג של הסט"א שמגיע למעלה, שהמאורות לא יהיו פונים בחלקיהם המשפיעים למטה בהטבה שלמה אלא להשפיע דינים, שע"י הוא (תיקו"ז י"ב ע"א, וכן זהר ח"א י"א ע"ב) רצועה בישא לאלקאה לחייביא, והוא כל סוד שכינה בגלותא (זהר ח"א כ"ז ע"ב) אבל עיקר החסרון אינו מגיע אלא בנפרדים, והוא

וענין הפרסא שנעשה באמצע, הוא מחיצה ומסך מבדיל בין האורות העליונים שנסתלקו למעלה ובין מה שנשאר למטה, ובאמת בשביל אצילות עצמו לא היה צורך למסך הזה, רק היה די בסילוק האורות למעלה, אבל בשביל ג' עלמין בי"ע הוצרך ג"כ למסך ופרגוד, והענין בזה צריך שתדע כי ענין הנקודים מתחלק לב' חלוקות, הא' הוא בחינת אצילות עצמו, והב' הם ענפים הנמשכים ממנו, והם ג' עלמין בי"ע, והיינו שעיקר הנפרדים והעולמות הם מבי"ע ולמטה, שהם נקראים נבראים גמורים, והם הנשמות והמלאכים ומשרתים והנלוים אליהם, ואצילות הוא מדרת ההנהגה, הם כחות אלקות ומאורות שניתנו לנו להשיג מהם כדי ערכנו ומצדנו, והם מתפשטים בדרך התנוצצות והארה ממש, ולכן אמרו בזוה"ק (תיקו"ז ד' ע"ב) דבאצילות איהו וחיוהי חד בהון³⁸², מה שא"כ מבריאה ולמטה, הם נפרדים ממש, ולכן כל הקלקולים ותיקונים שנעשה בנבראים ע"י העבודה, באמת אין מגיעים רק בג' עלמין בי"ע, אבל באצילות כתיב (מלאכי ג ו) אני ה' לא שנית, וכתיב (איוב לה ז) אם צדקת מה תתן לו, או מה מידך

מאיר הפתח

הקב"ה הסבי עיניך מנגדי שלא תבכה עוד אלי שהם הרהבוני כי באה אהבתך עלי [וזה כדי לאפשר עשיית הכלי שלא יהיה הרבה אור]. 382. ע"י ע"ח אבי"ע פרק ה' וז"ל, וחיוהי וגרמוהי חד בהון, לפי שגרמוהי שהם כלים דאצילות הם בחי' רוחניות גמור הנקרא נפש רוח נשמה של כל העולמות, ואינן נקראים כלים אלא לגבי חיה הנקרא חיוהי, וזהו חיוהי וגרמוהי לרמז אל החיה הנ"ל, והבן זה היטב, וע"כ כל האצילות הוא אלהות גמור כי הכלים ממש אלהות, עכ"ל. 383. בהגר"א על ספד"צ כ"ט ע"ג.

הוא כח החיוני הצומחת שבאדם, עכ"ל. 381. בביאור הגר"א בספד"צ ב' ע"ג מביא מכאן ראיה לזה שכל זוג תלוי בראיה, והפת"ש מסביר שהראיה של הז"א בנזק' היא העלאת מ"ן של הנוק', וע"י בתיקו"ז (קס"ו ע"ב) ובהוא זמנא (של היחוד) נטלת היא (השכינה) מתלת גוונים (חג"ת) לאתפארא קדמיה (לפני הז"א) בתלת גוונים דעינא דאינון חוור סומק ירוק, ובהוא זמנא איהו יימא לגבה הסבי עיניך מנגדי, שהם הרהבוני מוקדין לי בשלהובין דרחימו דילך עכ"ל, וע"י גר"א על הפסוק בשיה"ש שמאחר שאי אפשר לגאול קודם הזמן לכן אמר

הסובל והסיכה של הנבראים וגם הסיכה והמסדר כחות מאורות של השגחה המסודרים לפי הזמן וגם בבחינת למעלה מן הזמן אלא בנצחיות בבחינת קיבול שכו, הוצרך ג"כ לב' עניינים אלו, הא' הצמצום שנעשה באמצע, בלא מסך, והיינו ההפרש שיש בין האורות שעד הטבור דא"ק שהם למעלה מגדר הנהגת הזמן, ובין האורות שמן הטבור ולמטה, אבל אין שייך בזה בחינת פרסא ומסך כיון שהכל מסוג אחד, מה שא"כ מבריאה ולמטה, ולפי שכאן בא"ק שהוא הסיכה לכל הנבראים הנפרדים ממש ג"כ, הוצרך שם להיות הפרסא ג"כ, בכדי ליתן מקום הפרש והבדל בין אצילות לבריאה ג"כ.

והבן מאד, שהפרסא שבכאן אינו פרסא ומסך ממש, שהרי באמת א"ק אינו בציור אדם וגבול כלל אלא בסוד השורש והכנה לבד, וא"כ גם הפרסא שבכאן אינו אלא בסוד שורש והכנה לפרסא שבין אצילות לבריאה, וכל בחינת פרסא שאנו מדברים באצילות, כגון הנוקבא שעומדת באחורי נה"י דז"א, וז"א בנה"י דאימא תחת הפרסא, אינו פרסא ממש, אלא כל אחד לפי ענינו, שכל פרצוף הוא ענין אחר בסדר קשרי המאורות, והפרסא הוא ההבדל שבין קשר לקשר, משא"כ הפרסא שבין אצילות לבריאה.

מ"ש הרב זללה"ה (קלי' פרק א')³⁸⁴, שהסט"א אין לה אחיזה אלא בג' עלמין ביי"ע, אבל לא באצילות, וכן סוד שבירת הכלים וחסרונם הכל הוא בבי"ע, שהם הענפים המתפשטים מאצילות, ומה שאנו מדברים בבחינת שבירה ומיתה בז"ת דאצילות, היינו סוד הקטרוג הנ"ל שלא יהיו פונים להאיר לבי"ע כראוי, וכמו שיתבאר עוד בס"ד באריכות בפתחים הבאים. **ומעתה** מובן לנו ענין הפרסא הנ"ל, והיינו שכמו שיש פרסא מבדלת בין אצילות לבריאה, ר"ל שענין ביי"ע הוא דבר אחר ואינו מסוג מאורות של האצילות כלל שהרי בבריאה הם הנפרדים ממש, משא"כ באצילות הם מאורות וסדרי כחות פעולת המאציל ב"ה, ואף שפרצופי האצילות יורדים במדרגה זה למטה מזה, מ"מ הכל סוג אחד, ור"ל שכח השגחתו ית' מסודר ע"פ הדרגה להאיר למטה בפחות ויותר הכל לפי סדר המעשה, והולך מהעלם אל גילוי, מהכנה לידי גמר, וכמו שיתבאר עוד במקומו, אבל שם, איהו וחיוהי חד בהון (תיקו"ז ד' ע"ב) הכל כחות אלקות שהם מסודרים במדרגות רבות בערכנו, שניתן לנו ליהנות מאורם ע"פ סדר הדרגה ולפי סדר הזמן, ולכן כאן בא"ק שהוא

פתח ח

הפנימיים שלהם שבתוך הגוף, ולא אל האורות היוצאים לחוץ דרך הנקבים, ואז, ע"י מ"ן אלו העולים שם, נדווגו ע"ב דבגולגלתא דא"ק עם

האור שעלה מחצי התחתון דא"ק למעלה, היה בסוד מ"ן אל אורות אח"פ שהם טעמים דס"ג, ור"ל אל אורות השרשים

מאיר הפתח

יציאת הרע לבד, פירוש כי לפי סדר השתלשלות הנמצא במדרגותיו הנה יגיעו הדברים לזה שגם הרע יהיה לו מציאות, אך לא משום צד שיוכל הרע להתפרץ ושלא להיות כפוי ח"ו, וס"ו (תהלים ה ט) לא יגורך רע, אך מצד ביי"ע שם נמצא ענין זה שיוכל אפילו להתפרץ מכח מעשי התחתונים, וזה מטעם הפירוד הנמצא בבי"ע, כי באצילות לא נמצא אלא האלהות (מ"ה) בעצמו, אך בבי"ע נמצאים ג"כ נפרדים כי אין אלקות אלא הנשמה כמבואר במקומו ע"ש, עכ"ל.

384. וז"ל, דע כי הקליפות בעולם אצילות אינם אחוזים אלא בזו"ן לבד, אבל מבינה ולמעלה אין להם אחיזה כלל, אבל בג' עולמות ביי"ע יש אל הקלי' אשר שם אחיזה ויניקה אפילו מבינה ולמעלה של אותו עולם, עכ"ל, ועי' בהגר"א על ספד"צ כ"ט ע"א וז"ל, ובבריאה ע"ה טו"ר וכו' ולכן כל החטאים בנפש וכו' ובה ע"ה טו"ר שבאצילות לא יגורך רע (תהלים ה') ואפילו המלכות שבאצילות כידוע, עכ"ל, ועי' ברמח"ל אדיר במרום עמוד תח וז"ל, מצד האצילות לא נמצא אלא ענין

ג"כ עם אורות ע"ב, והיינו שסוד ע"ב הוא גלגלתא דא"ק, ר"ל רצון הראשון של כלל כל מה שנמצא במקום החלל של הצמצום שהוא א"ק שנותן כח לאבי"ע להיות בבחינת גבול העתה, וגם שלמות הנצחיי כפי עלייתם אחר הזמן, והרצון הזה הוא (ה)נקרא את כל העולמות, הרצון הכולל הכל, והיינו סוד זיווג המחשבה עם הרצון³⁸⁶, שמזה בא תולדה מחודשת כדי להוציא המחשבה אל הפועל, והוא סוד הוצאות אור חדש משם להאיר בנקודים, ואור חדש הזה הוא גילוי הרצון להשלים כוונת התכלית, והוא המוציא את התכלית הזו שעלה במחשבה אל הפועל ע"י ההכנות הראוים לכך, והוא סוד הוצאות האור שעלה בסוד מ"ן דרך העינים, שעינים הוא נקרא השרשים והכנות הראוים לנקודים במצב הזה שעומדים להוציא הקלקולים, ונמצא, שעיקר האור שעלה למעלה בסוד מ"ן, נשאר גנוז בו למעלה, והיינו שלא ירד למטה כשיעור השלמות אשר ראוי לו אחר הנצחיות, וגם לא יצא בדרך הכנה דרך נקבי העינים, אלא יהיה נשאר גנוז עד אחר שיעבור גלגל ההקפה של כל שית אלפי שנין דהוה עלמא, ואז יתגלו גם הם באבי"ע, (ו)רק ניצוצות מועטים יוצאים מהם דרך העינים להכין סדר המאורות אשר הוכנו להוציא הקלקולים, שיהיו עומדים להתקן ע"פ רצון הפנימי העליון של שם ע"ב שנזדווג עם אח"פ דס"ג, כמו שביארנו.

וסוד אורות ע"ב, כבר ביארנו (אח"ף פתחים יד, כא) שהוא סוד חכמה דא"ק, והיינו כלל חכמת כל הנמצאים מכל העולמות אשר הושרשו בחכמה הזאת, קודם שבאו לידי ציור אשר יצאו ע"פ השערות שעל הגלגלתא שהם שיעורי הרצון העליון שאמרנו, המעלה המחשבה הזאת אל הרצון, ומשם היה יציאת האור הזה אל הנקודים, והבן.

בחינת הס"ג שבו³⁸⁵ שהם השרשים הפנימיים הנ"ל, ואז בקע אור חדש מזיווג הזה ובוקע ויורד דרך הפרסא מהטבור ולמטה, ואור הראשון שעלה מלמטה למעלה נשאר שם מהטבור ולמעלה, ושם הניח שורשו תמיד, וגם התפשט משם ויצא דרך העינים, והם סוד הנקודות.

וביאור הדברים, כי כבר נתבאר (פתח ו) שכל מ"ן שכאן, הוא סוד עליית סוף מעשה במחשבה תחלה, שבחינת השיעור מקום שניתן לאבי"ע שהם המאורות והענפים שהם למטה מן הטבור בבחינת גבולים אשר תחילת המחשבה, היה בשביל השלמות אשר יהיה גם במקום הזה, הוא היה המעורר ליתן קיום לאלה העולמות שיהיו בבחינה שהם עתה, ועלייתם בסוד מ"ן היה אל אורות אח"פ, שכבר נתבאר (אח"ף פתח ד') שאורות אח"פ הם הכנות למאורות האצילות ליתן להם מדה וגבול ולהוציא ג"כ הנפרדים סוד בי"ע, ולכן המ"ן הזה הוא היה המעורר להכנות האלה להשלים בנין הנקודות למטה בפרטות בסוד כלים גמורים.

ולפי שבהכנות האלה נגזז הרצון הפנימי בהם שהוא בסוד קו הנכנס ברשימו והוא הפועל לפי ערך אותם ההכנות, אבל בעצמו הוא בסוד אור א"ס שכן תמיד באור פנימי אין שום שינוי כלל דלא אשתני בכל אתר (תיקו"ז ד' ע"ב) רק שאין מתראה הרצון הפנימי אלא לפי ערך כח המאיר הפועל ומנהיג בכל א' לפי מה שהוא ממש, כמו אור הנשמה המתלבש באברי הגוף, שאף שאין בה שינוי כלל, מ"מ כחותיה ניכרים באברי הגוף כל א' לפי מה שהוא, וזה הרצון הפנימי של אח"פ שכוללים בכלל כל מה שיצטרך להיות באצילות ובענפיו הוא מתעורר ע"י מ"ן של אבי"ע שעלה במחשבה בתחלה קודם שנמצאו, והוא שנזדווג

מאיר הפתח

פרצופים, עכ"ל, וקשה שהרי לפ"ז מובן שזה חיבור של כתר עם חכמה, וכאן כתוב שזה זווג של ס"ג עם ע"ב, וצ"ל שכאן ס"ג הוי חכמה, וע"ב כתר כמש"כ בע"ח

385. דהיינו הע"ב וס"ג דא"ק, וכן כתב לקמן פתח י'.
386. ע"פ בהגר"א על תיקו"ז כ' ע"ג וז"ל, כתר הוא רצון, בסוד רצון ומחשבה והרהור וקול ודיבור, נגד ה'

פתח ט

שכר הג"ע, וגם מה שלמדו אותו כל התורה בבטן אמו, מאחר שנשכח ממנו הכל, אבל באמת הוא תועלת גדול, כי כל דבר צריך להיות בשורש תחלה, שהרי אנו רואין בגרגיר הזרע שזורעין בארץ, שמושרש בגרגיר הזה כל השיכולת, וכל מה שמתגדל אח"כ צריך שיהיה תחלה בכח הגרגיר הזה, כמו בגרגיר הפרי של האילן, כבר יש בו אילן שלם עם כל ענפיו ושריגיו ועליו ופירותיו, שאם לא היה תחלה בכח, לא היה בא אח"כ אל הפועל כמו שידוע ומבואר למחקרים.

והנה כמו כן הוא באדם, שנר"ן שלו הם העומדים לעשות פעולת העבודה ע"י אברי הגוף בתרי"ג מצוות, וכן עסק התורה בכלל³⁸⁸ כל א' לפי מדרגתו ושרשו בעלמין דלעילא, שכל נשמה הוא אילן שלם בפ"ע, עומד לתקן כלל הבריאה כולה ע"י התורה והמצוות כל א' בבחינה אחרת, שאין צדיק דומה לחבירו כלל³⁸⁹, וכל א' עושה תיקונים אחרים מה שאין חבירו יכול לתקן, ולכן (ב"ב י"א ע"א) כל המקיים נפש א' מישראל, כאלו קיים עולם מלא (כו'), ואלו הנר"ן הם המתלבשים בגוף, עומדים להוציא עניינו אל הפועל, והיינו נפש ורוח שלו בהם עיקר העבודה, שהנפש הוא עיקר הגוף ובו כל המדות טובות ורעות³⁹⁰, והרוח הוא המנהיג המדות ומתקנם בטוב הרצון

שלשה מיני אורות נמשכים אל הנקודים, הא' הוא האור החדש שנמשך מזיווג דע"ב ס"ג³⁸⁷, ובוקע דרך העור לחוץ מתחת הפרסא, והב' הוא האור שנסתלק למעלה, שיוצא דרך העינים, והג' הוא שזה האור כשיוצא מן העינים ומתפשט למטה, הוא לוקח עמו מאורות אח"פ, ויורדים ג"כ למטה ומזה האור הג' נעשו כלים, ומב' הראשונים הוא העצמות, ודברים אלו הם ענינים עמוקים בדרכי החכמה, ולהבין דבר זה, נקדים לך הקדמה ממה שאנו מוצאים בתולדות האדם הגשמי הזה אשר למטה, כי מענייני האדם וכל תולדותיו ומקריו, נבין בהם עיקר חכמה העליונה אשר הוא צלם ודמות לאורות העליונים כמ"ש בס"ד, והנה אנו רואים (תנחומא פקודי פרק ג') שהנשמה קודם הכנסה לגוף, מוליכין אותה לג"ע ומראין לה שכר המצוות ותענוגיו בעולם העליון, ושם משיביעים אותו תהי צדיק כו', ומשם מאירה בגוף בהיותו בבטן אמו, ומלמדים אותו חכמה עליונה וכל התורה כולה אשר מעותד לכל אדם כפי חלקו אשר קיבל מסיני, ואח"כ בעת לידתו משכחין אותו הכל, וגם נעלם ממנו כל מה שהשיג בתחלה, וכל ענין התענוג שהראו לנר"ן שלו בג"ע קודם התלבשותה בגוף, ודבר זה צריך ביאור, דלפ"ז, יקשה מה תועלת היה במה שהראו לנשמתו

מאיר הפתח

כעושה מצוה, נטהר ונתקדש ג"כ אותו הגיד הפרטי המכוון נגדה ומחיה אותו, כמ"ש אלה המצוות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, שאז הוא נקרא איש חי, אמנם כשהאדם עוסק בתורה כתיב בה, ולכל בשרו מרפא וכו', וכ"ה בויקרא רבה (פי"ב ובתנחומא יתרו ובמדרש תהלים מזמור י"ט) שע"י עסק התורה מתקדשים ומזדככים כל אבריו וגידיהם וכחותיו כולם, ולכן אמרו ות"ת כנגד כולם, עכ"ל. 389. ע"י ע"ח סדר אצילות פרק ב'. 390. לכאורה רבינו סותר עצמו כי לעיל אח"ף פתח ז', כתב שמידות טובות ברוח, ובאח"ף פתח י' כתב שמדות רעות בנפש, אלא נראה שהמדות הרעות הם חסרון קשר לרוח, ולכן מש"כ כאן, כל המדות טובות

טנת"א פרק א'. 387. נדצ"ל וס"ג. 388. ע"י נפה"ח שער ד פרק כט וז"ל, הנה רז"ל אמרו (סוטה כ"א ע"א) דרש רמב"י כי נר מצוה ותורה אור, תלה הכתוב את המצוה בנר ואת התורה באור, לומר לך, מה נר אינו מאיר אלא לפי שעה אף מצוה אינה מגינה אלא לפי שעה, ומה אור מאיר לעולם אף תורה מגינה לעולם וכו', וכן ידוע בזוהר שהתרי"ג מצוות הם מכוונים נגד התרי"ג איברים וגידיים שבאדם, ובעשות האדם אחת ממצוות ה' כראוי מתקדש על ידה אותו האבר המכוון נגדה ומחיה אותו, או אם בא ונודמן לידו אחת ממצוות ה' אשר לא תעשנה ונמנע ופירש ולא עשאה אשר עליו ארו"ל (בירושלמי פ"ק דקדושין) ישב אדם ולא עבר עבירה נותנין לו שכר

להנהיג את נפשו בדרכי התורה וכל מצוה על תיקונו לפי ערך מדרגתו, ע"י התורה שלומדים עמו בהיותו בבטן אמו, והוא מ"ש (איוב י יב) חיים וחסד עשית עמדי, ופקודתך שמרה רוחי, והוא החסד הגדול שעשה הקב"ה עם האדם, במה שנשמתו השיגה תחלה נועם חיים הנצחיים, וגם הרוח שבגוף השיגה כל התורה לשמור פיקודיו, לעשותם על השלמות הצריך לו.

שבלב, כשנוטה לסטרא דקדושה, וכן להיפוך ח"ו מקלקל נפשו³⁹¹, והנשמה שלו מתלבשת ברוחו לסייעו לעבודה, כענין (יומא ל"ח ע"ב) הבא לטהר מסייעין אותו, והסיוע הוא ע"י קנין השלמות שקנתה בעצמה בשעה שהיתה בג"ע קודם לידת האדם, שנתנו לה תיקונים גדולים לכל דרכי העבודה, והוא ענין תענוג שהשיגה בשכר המצוות שהוא למעלה מגדר הנהגת עולם התחתון הגשמי הזה, ורוח קנה בעצמו הכח

פתח י

בצאתו מרחם אמו, כדי שיבא לו הכל ע"י יגיעתו וטוב בחירתו, וכמו שהתורה וההשגה שנסתלק מן הולד אינו מסתלק לגמרי, אלא עומד בשמים ממעל ובא לו אח"כ ע"י יגיעתו מעט מעט להאיר בנפשו ומשקיף עליו מלמעלה, הוא סוד עליית הנשמה שבכל לילה מסתלק למעלה³⁹², ועולה למתיבתא עילאין, ומגלין לו רזי תורה כל א' לפי מה שהוא³⁹³, והוא בעצמו חלק תורתו שהשיג תחלה בבטן אמו.

והוא מ"ש דוד המלך ע"ה (תהלים קיט פח) כחסדך חייני ואשמרה עדות פיך, לעולם ה' דברך נצב בשמים, והכוונה שהוא ביקש מאתו ית' ליתן לו השגה בתורה כדי לשמור מצותיו, ואמר כי באמת הרבה מסייעים יש לאדם, שהרי דברך לעולם נשאר נצב בשמים, ומשם מאיר לאדם התחתון כמ"ש, והוא סוד סילוק האור מה שהיה מן הטבור

ואחר שביארנו הקדמה זאת באדם התחתון, נבא לבאר מ"ש ביציאת הנקודים שהוא סוד דמות אדם כפי שיעורו בכלים גמורים הראויים להוציא הקלקולים בסוד הבחירה, כמ"ש למעלה (צמצום פתחים ג, ד) והנה נמצא בזה ב' מדרגות, הא' הוא בחינת האור הגדול שהיה בתחלה מן הטבור ולמטה קודם הסילוק, הוא ממש כמו ההשגה שהיה לעובר בבטן אמו, שהיה לו אור גדול כמ"ש (איוב כט ב) מי יתנני כירחי קדם (נדה ל' ע"ב) ונר דלוק על ראשו, וצופה מסוף העולם ועד סופו, ומלמדים אותו כל התורה, והוא סוד שלמות האחרון המעותד להתגלות במאורות של אבי"ע אחר התיקון הגמור של סוף שית אלפי שנין, בכדי שיהיו הכנה לאצילות וענפיו בי"ע לעלות למדרגה זו, ע"י הנהגת הזמן והבחירה של עולם התחתון לסוף בזמן קיבול השכר, ואח"כ הוצרך להסתלק למעלה, שאל"כ, יתבטל הבחירה, והוא כמו השיכחה שבא לולד

מאיר הפתח

סוד אדם ובהמה (אותיות בהמה בה מ"ה) ולכן הקרבנות מהבהמה שהוא בירורי הבן, עכ"ל, אם כן רואים שהנטיה אחרי הנפש היא עצם הקלקול, שהוא נוטה לצד הנמוך שבו. 392. זה מה שכתוב כאן בע"ח עמוד ל"ג ע"ב 'דוגמת הנשמה כשיוצאת מן הגוף' ועי' עוד ע"ח נסירה פרק ג' וז"ל, נשמת האדם היושבת במוח שלו עולה בכל לילה בסוד מ"ן ומתעברת בתוך מלכות עיבור גמור ומחדש לו נשמתו היושבת במוח שלו, עכ"ל. 393. עי'

ורעות דהיינו בו תלוי המידות. 391. עי' ליקוטי הגר"א בסוף ספד"צ ל"ז ע"ד וז"ל, והענין כי הרוח באדם הוא האדם, אבל הנפש הוא המדרגה למטה ממנו, והנשמה למעלה ממנו והוא מדרגת מלאך כידוע, עכ"ל, עי' יהל אור ח"ג ל"א ע"ב וז"ל, סוד בריאת האדם בגוף שבתוכו נפש הבהמית, והיא יסודו, ונפח בו רוח האדם, שהוא נק' האדם באמת, אד"ם ידוע, והוא סוד מ"ה וב"ן, שהמ"ה בא בתוך הב"ן, להוציא הברורין ולהשלים אותה, והוא

יותר עליונה מערכו, ומ"מ הוא מצטמצם לפי ערכו לבד, ולכן בא האור שלא ע"י ציור, רק דרך נקבי השערות שבגוף לבד, מה שא"כ אור היוצא מן העינים הוא בא ע"י ציור, אף שיוצא הבל מועט ע"י מחיצות העינים עצמם, וכן הוא כאן, שאור החדש שבא מזיווג ע"ב וס"ג, הוא ממדרגה יותר עליונה מה שלא היה נשרש כלל בנקודים, והיינו שהנקודים הם שיעורי המאורות לפי הראוי להוציא הקלקולים, והאור הפנימי שבהם הוא השקפת הרצון שבא מזיווג מחשבה עליונה ורצון העליון, שע"י השיעור יעלו למדרגה יותר עליונה, ויהיה הקלקול ע"מ לתקן, אבל השקפת הרצון הזה, הוא כמוס בפנימיות עינים מאד, ואין (ניכר) לנו פנימיות המחשבה והרצון העליון, רק זה אנו משיגין שזהו מחשבתו ורצונו, וז"ס הארתם בנקבים כפי שיעור הנקודים, והוא סוד הגידולים שמגדלים האב ואם לבן הנולד, אף שמגדלים אותו לפי ערכו ואין מושג לבן ענין הגידול הזה, אך הוא בשביל תכלית שלמותו.

ואור החדש שהיה אח"כ בעת התיקון של ע"ב וס"ג הפנימיים להוציא מ"ה החדש, הוא כמו ענין הלימוד והדרכה בדרכי מוסר, שמלמדים אותו אביו ואמו ורבו, בכדי להטיב מדותיו לילך בדרכי ה', שהוא סוד מ"ה שבא לתקן את הב"ן, והאור הראשון שבקע דרך העינים, הוא הסילוק של השלמות שעלה בסוד מ"ן הבוקע דרך העינים, שהוא הכנת הנקודים עצמם ע"י שנסתלק מהם השלמות הזוה שהיא הגורם להם לעלות במדרגה יותר עליונה, והוא המשקיף עליהם דרך נקבי העינים, והוא כמו סוד השינה בקטן, שנפש דיליה מסתלקת למעלה, אף שאין לו עדיין מדרגת הנשמה ורוח, ואין זה מאיר לו אח"כ בקומו משינתו

ולמטה, ועולה ויוצא דרך נקבי העינים, להאיר לנקודים שהוא אותו האור עצמו שהיה תחלה במקום הנקודים למטה, והוא בסוד ההשקפה בכלל מן השמים אל האדם התחתון העומד בעוה"ז למטה מן הפרגוד, והאור הזה הוא יוצא מעט מעט ע"י מסכים ומחיצות, בכדי להשאיר כח הגבול על מקומו, כמו שהוא באדם התחתון ממש, וזה סוד השינה באדם שהוא בסתימו דעינין³⁹⁴, דסליק נר"ן דיליה למעלה בסוד מ"ן, ואח"כ בקומו ממטתו, אז הוא בסוד פקיחו דעינין, בסוד ומאיר לאישון בת עין³⁹⁵, ומתחיל לעסוק בתורה ובעבודה ע"י הסיוע הזה שקיבל נשמתו בהסתלקו למעלה.

והב' הוא סוד אור החדש, יוצא ע"י זיווג ע"ב וס"ג, ובוקע דרך הפרסא למטה ומאיר דרך נקבי העור אל הנקודים, והוא כמו באדם התחתון כשמתחיל ללמוד, אי אפשר לו ללמוד בעצמו, וצריך שגדול ממנו ילמדנו תבונה ודרכי חכמת התורה, והוא מצמצם שכלו וחכמתו ללמוד עם הבן כפי מה שיוכל לקבל, וכן בדרכי המוסר, אביו ואמו מדריכים אותו לילך בדרכי ה', ונמצא, שבאמת אביו ואמו ורבו שמלמדים אותו, הוא דבר חדש מה שלא היה בכחו בתחלה בהיותו בבטן אמו, שהרי הם מלמדים אותו בחכמת עצמם, אך מ"מ, הוא מועט יותר מן ההשגה שיוכל להשיג בעצמו משורש נשמתו, וההשגה הזאת הוא בהארה מרובה יותר מכפי מה שהיה בערכו להשיג ע"י רבו ואביו שמלמדים אותו, שהרי הם מצמצמים שכלם להבינו בערכו לבד, מה שא"כ השגתו מעצמו שבא לו ע"י סיוע מן השמים.

וכן הוא בשורש השורשים סוד אור החדש שבא ע"י זיווג ע"ב וס"ג שהוא סוד או"א חו"ב דא"ק, שהם מאירים לנקודים בבחינה

מאיר הפתח

דעינין מחאן ליה - שהוא גוון דלא מתחזי אלא בסתימו דעינין, כמו זוהר שסביב לאש, וכמ"ש בזהר וארא כ"ג ע"ב סתים עינך ואסחר גלגלך ויתגליין אינון גוונין דנהרן דמזדהרי, ולא אתייהיב רשו למיחמי אלא בעינין סתימין בגין דאינון סתימין עילאין וכו', עכ"ל, וכן ע"י תיקו"ז ז' ע"א, וע"ש בגר"א דהיינו אצילות. 395. ע"י בשעה"כ

בגר"א במשלי (יט כג) שנתן הקב"ה באדם בטבעו שישן כדי שתעלה נשמתו לשיבה של מעלה, ושם מגלים לה רזי תורה, מה שאי אפשר לאדם ללמוד בשבעים שנה לומד שם בשעה אחת, אך מאותו הלימוד לא בא לו שום שכר כלל אלא שזה הלימוד הוא השכר בעצמו, עכ"ל. 394. ע"י גר"א תיקוני זהר חדש נ"א ע"א וז"ל, בסתימא

מעט מעט, וכן כאן, הארת המצח הוא מ"ה החדש שמעורר לאורות הב"ן שיהיו מתוקנים כפי מה שהיו תחילה קודם הסילוק, ובתוספת שלמות יותר, ולכן המצח והעין הוא ענין א'³⁹⁶, שגם במצח הוא סוד הציץ שהוא סוד הסתכלות³⁹⁷ שגורם לאור העינים שיאיר בהארה מרובה.

ו'ן"ם הציצית (במדבר טו לט) וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה', והוא ג"כ בבחינת הארת המצח, רק שזה בסוד צי"ץ, וזה בסוד ציצי"ת, זכר ונוקבא (זהר ח"ג קע"ה ע"א) שת'³⁹⁸ הוא סימן נקבה, והוא סוד תפילין וציצית, או"פ ואו"מ³⁹⁹, בסוד (ירמיה לא כא) נקבה תסובב גבר, שהב"ן אחר התיקון עולה למעלה ממדרגת מ"ה, בסוד שם ס"ג⁴⁰⁰, והיא עטרת בעלה (משלי יב ד) קרן ביובלא אתעטר (ספד"צ ל"ו ע"ב⁴⁰¹) וכן הוא בסוד תורה

לסייעו בהשגת התורה, אלא הוא בסוד (איוב ג יז) ושם ינוחו יגיעי כח, בכדי לגדלו לפי עניינו ולהעמיד בריאותו, בכדי שיבוא אח"כ לידי תיקון, כמו כן כאן הוא בחינת הארת פקיחו דעיינין, שזה בא מן השלמות שנסתלק ומשקיף שיהיה נשלם בנין הנקודים, כפי ערכו העומד להוציא הקלקולים, ויהיה נשלם בכל הפרטים, בכדי שאח"כ יתחיל להיות נתקן, ומן הקלקול יבוא התיקון.

והארת המצח שבא אח"כ אחר התיקון, הוא מסוד פנימיות הארת חו"ב וגילוי הרצון העליון שילך בדרך התיקון, הוא כמו ההשגה שמשיג האדם ע"י הקימה שהיה ע"י עליית נשמתו, ובא לו אח"כ בסוד לידת המוחין, והוא המסייעו לעבודה ולתורה כמ"ש, והוא המתקן ענייני הקלקולים שהיו שקועים בנפש הבהמיית שלו, וגורם שהארה הראשונה שהיה בו בעת שהיה בבטן אמו, שיצאו לפועל

מאיר הפתח

הקדושה חלה על הטלית עצמו כמו התפילין, אבל הציציות הנמשכים ויוצאים מן הטלית הזה יש לנו בהם יותר השגה ולכך נק' תשמישי מצוה כמ"ש חז"ל, עכ"ל, ועי' פע"ח תפילין פרק יא וז"ל, וזה הטעם ללבוש הטלית קודם התפילין, כי הטלית הוא בחי' המקיף לבחי' ראשונה עיבור ויניקה, ואחר כך באים התפילין שהם פנימיות המוחין בעיבור ב' דהגדלה, אך אין בחי' הטלית לסוד המוחין רק שיש ב' טליתות קטן וגדול, שהם עיבור ויניקה אך לא כנגד הגדלות ולכך הוא קודם לתפילין, לפי שבאים אח"כ בעת הגדלה, עכ"ל. 400. עי' ע"ח שער השמות פרק ו' וז"ל, דע כי אלו אורות המקיפין כל הפרטים הנ"ל הנכללים בזו"ן כולם הם בחי' אור הבינה המקיף את הבנים בסוד פורס סוכת שלום, ועתה אור מקיף הוא מצד הבינה ואח"כ לעתיד לבא במהרה בימינו יברא ה' חדשה בארץ כי נקבה תסובב גבר הוא הז"א, ר"ל שהנוקבא דז"א שהיא התחונה הנקרא מלכות, תסובב גבר הז"א, כדמיון מה שעתה מסבבת אותו הבינה, והסיבה כי תתעלה המלכות למעלה מז"א, הנקרא ת"ת בסוד צדיקים יושבים ועטרותיהן בראשיהם, עכ"ל, ועי' ע"ח פנימיות וחיצוניות פרק ד' וז"ל, בערך א' החיצוניות גדול מהפנימיות, לכן שם ב"ן לעתיד יהיה גדול משם מ"ה, עכ"ל, וכן עי' אדיר במרום עמוד קח וז"ל, לעתיד לבוא יהיה התיקון שלם שאז יהיה ב"ן במדרגת ס"ג, ועי' בהגר"א על ספד"צ י"א ע"א, ועי' לקמן נתיב אבי"ע פתח יא. 401. עי' גר"א שם וז"ל, קרן הוא מלכות וכו'

דרושי הלילה ו'. 396. עי' ברמח"ל אדיר במרום עמוד ש' וז"ל, סדר ההסתכלות הוא זה, כי הנה הנשמה מתפשטת בחורי העינים כנ"ל, ומשם מאירה במקום שמאירה, ומזאת ההארה היא עצמה מתפעלת מהנושא אשר לו האירה, ואז חוזרת בסוד אור חוזר ועולה ומתדבקת ושולטת בסוד המ"ה אשר במצח, שאמרנו שהוא האור של העינים, ומשם עולה במוחין ובלב, והנה בפעולה הזאת עושת הציור ואחר כך חוזרת ויורדת באור הנמשך מן המצח, ואז נעשית הראיה, והראיה נעשית בתוך הבת עין, ששם צרורה הנשמה בצרור קטן, ובאמת היא המלכות, וצריך שתדע שהמלכות שהיא שם בתוך העין, הנה יש לה זווג עם הג' חירורין אשר סביבה, והיא בסוד צרור, ששם צרורות הבטישות הנעשית בה בסוד הזווג, ושם נשלמת הראיה, והנה הב' גווינין המזכרים כאן הם ממש הב' עינים כנ"ל, כי החירור הג' הוא הכח המחברם, ועל כן בגווינין האלה יש הבטישה וההסתכלות עכ"ל. 397. עי' בהגר"א על ספד"צ ו' ע"ג שמביא ראייה לזה מאד"ר קכ"ט ע"ב. 398. נדצ"ל שהאות ת'. 399. עי' שעה"כ ציצית פרק ב' וז"ל, דע כי בזוהר פרשת שלח לך בדרך קע"ד ע"ב אמרו כי ציצית מלשון הסתכלות, כמו מציץ מן החרכים גם ציצית מלשון [יחזקאל ח ג] ויקחני בציצית ראשי, והם הציצית הוא סוד אור המקיף אל כל ז"א כולו, אשר עליו ארז"ל, מלמד שנתעטף הקב"ה בטלית לבנה, והבן זה, ולפי שאור המקיף גדול מאד, ואין בנו כח להשיגו ולכן אין

זללה⁴⁰⁶, והם הגורמים סיוע לכלים של האדם לעשות עוד מצות, בסוד מצוה גוררת מצוה (אבות פ"ד מ"ב) ואין להאריך עוד בסודות העמוקים האלו.

והבחינה הג' הוא אורות אח"פ שלוקח אור העינים בהתפשטו להאיר לנקודים, שכבר נתבאר (אח"ף פתח ד') שאורות אח"פ הם הכנות לכלים דנקודים שיצאו מן ההעלם אל הגילוי, וגם נתבאר למעלה (אח"ף פתח יא) שבאח"פ אלו היו הכלים בלועים בהם, והאור גבר עליהם יותר עד שיצאו אח"כ בפה, ושם באו לידי גילוי כלי גמור, ונמצא שהיו כאן באורות אח"פ בחינת כלים ובחינת האור, ור"ל שהרצון הפנימי התחיל לבוא לידי גילוי למה שרצה להוציא המדות והגבולים בהדרגה, מהעלם לגילוי, ולכן משם נמשך הארה אל הכלים דנקודים ג"כ, שיהיו בבחינת כלים גמורים, והוא ממש כמו אור הנשמה שעומדת בג"ע קודם הכנסו לגוף, שבג"ע שם ניתן קצת ציור לאברי הגוף, שהרי שם עומדים הצדיקים קצת בדיוקנא דהאי עלמא, כמ"ש בזוה"ק (ח"א פ"א ע"א)⁴⁰⁷, והוא כמו ממוצע בין אור הנשמה ועלמין דלעילא, ובין העולם הגשמי הזה, וע"י דיוקן הזה שעומדת שם הנשמה קודם הכנסה בגוף, שם ניתן לה כח שתוכל להוציא פעולת האברים לפי ענינם הגשמי.

ומצות⁴⁰², שתפילין הם בסוד מ"ה, תורה שמאיר למצוה, בסוד כי נר מצוה ותורה אור (משלי ו כג) ואעפ"כ, העיקר הוא המעשה, כמ"ש תלמוד גדול שמביא לידי מעשה (קידושין מ' ע"ב) וז"ס מחלוקת החכמים אם תלמוד גדול, או מעשה גדול, שבאמת עכשיו מ"ה הוא למעלה ממדרגת ב"ן, אבל לע"ל אחר התיקון, שם ב"ן יעלה יותר למעלה ממדרגת מ"ה, בסוד שם ס"ג, ולכן, שכר מצוה בהאי עלמא ליכא כלל (קידושין ל"ט ע"ב) מה שא"כ, שכר תורה⁴⁰³ מגין גם בעוה"ז, והוא סוד שם מ"ה שבא לתקן את שם ב"ן בשביל תכלית שלמותו, והתכלית אינו פועל עתה, רק לע"ל, ואז יהיה התכלית מתגלה שענין הכלים שהיו בסוד הקלקול, זה היה עיקר מעלתו מה שמקלקול בא התיקון, לאפכא מרירו למתיקו⁴⁰⁴, וחושך לאור, והוא ענין סילוק הנשמה בכל יום מן האדם, מה שכבר נתקן בירורי ב"ן שבו ע"י העבודה שעבד ביום שעבר, ונשאר למעלה בסוד או"מ, בסוד הציצית וטלית חלוקא דרבנן לנשמתא⁴⁰⁵, ונכנס בתוכו למחר פנימיות אחר בסוד התפילין שהם מוחין חדשים מסוד מ"ה, לתקן ולברר בירורים חדשים מב"ן שבו, כמו שית' במקומו בס"ד (גדלות דז"א פתח לו) והוא סוד סילוק אור דנקודים למעלה, ויוצאים מן העינים בסוד ציצית שהם ארבע מלכין דנפקין לקדמות ארבע, כמ"ש בספד"צ פ"ה, ועיין שם בביאורי הגר"א

מאיר הפתח

חייך בעולם הזה דא גן דלתתא, ואורך ימין דא עלמא דאתי עלמא אריכא, עכ"ל. 404. עי' יהל אור ח"ב כ"ד ע"א, על פי הזהר ח"א ד' ע"א. 405. עי' לעיל עקודים פתח כו. 406. ל"ו ע"א וז"ל, ארבע מלכין נפקין לקדמות ארבע, הן ארבע ציצית שתליין בעינים בסוד וראיתם אותו כידוע, שלכן נקרא ציצית לשון הסתכלות, וכל סוד הציצית הוא בסוד העינים, עכ"ל. 407. וז"ל, רוחא מתלבש בגן עדן דארעא בדיוקנא דהאי עלמא ותמן אתעדנת בכל עידונין.

ואתיא מן יובלא כמ"ש"ל פ"ב בה"א אשתכלל ה' עלאה ה' תתאה כו' וזהו בק"רן היו"בל קרן מן יובל, עכ"ל. 402. עי' נפה"ח שער ד פרק כ"ט הובא לעיל הערה 388. 403. עי' בהגר"א משלי טז טו שכותב ששכר מצוה בעולם הבא, אבל שכר תורה שהוא חיי עולם איך שייך בה סוף שהיא עולמית, ועי' של"ה שבועות ת"א ד' וז"ל, לזה שנינו (אבות פ"ו מ"ז) גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה, עכ"ל, ונר' שיש עוד ראייה מהתיקו"ז ג' ע"א וז"ל, כי היא חייך ואורך ימין, כי היא

פתח יא

אם יהיה נמשך בבחירתו לטוב או להיפוך ח"ו, אבל הנשמה שבו אין שום רע שולט שם, רק בעת הקלקול אז מסתלק ממנו נשמתו ואינו מאיר בנ"ר שלו, ואז הוא בסוד נ"ר חשוק⁴⁰⁹, והנשמה הוא אור של הנ"ר, והנשמה היא בסוד בינה שהיא אם הבנים דזו"נ, שבעת שהקלקול גובר בז"ת אז מסתלקת אימא ממנו, ובעת שניתקן אז חוזרת ומאירה בו כמו שיתבאר עוד במקומו בס"ד (ז"א פתח ה') והוא סוד השבירה והביטול שהיה ב"ס דנקודים, שעיקר השבירה היה בז"ת לבד, שהם בסוד נפש ורוח, אבל בג"ר לא היה שבירה, אלא ביטול באחוריים דחו"ב שהוא בסוד סילוק אימא מעל בניה⁴¹⁰. והנה, לפ"ז צריך לומר שהארת הנשמה באה ממקום שאין קלקול וחסרון מגיע שם כלל, ולכן היא המסייע לאדם לילך בדרך הטוב ולתקן המדות הגרועות השקועים בנפש הבהמית שלו, והוא סוד הנשמה שבאה מבינה, ג"ע של מעלה, ואתברכא בשבע ברכאן הם הכתרים של ז"ת בסוד ז'⁴¹¹ זיונין דשעטנ"ז ג"ץ⁴¹², שית' עניינם בסמוך (שבירה פתח ד' בבית נתיבות) ועי"ז היא אבא לרוחא ורם לגופא, סוד נ"ר של האדם, והיינו שעיקר התיקון להעלות הנפש למעלה ולחברה עם הרוח בסוד זיווגא דזו"נ, שיהיו שניהם מקבלים העטרות של ג"ר שהוא סוד שלמות העבודה בסוד צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם

ובזה תבין עניינים עמוקים בדרכי הנשמה והגוף, המבוארים בסתרי תורה פרשת לך לך (דף ע"ו ע"ב) וז"ל שם: נשמתין אלין עאלין בגנתא דעדן לנחתא להאי עלמא, נשמתא כד נפקת אתברכא בשבע ברכאן למהוי אבא לרוחא ורם לגופא, ולמהוי בסליקו דדיוקנא עילאה, כד בעיא נפשא לנחתא להאי עלמא, אומי לה קוב"ה למיטר פיקודי אורייתא ולמיעבד רעותיה, ומסר לה מאה מפתחאן דברכאן דכל יומא לאשלמא לדרגין עילאין כחושבן לך לך, דהא כולהו אתמסר לה בגין לאתתקנא בהו לגנתא, ולמפלח לה ולנטרא לה, מארצך דא גנתא דעדן, וממולדתך דא אילנא דחיי, גופא דאיהו תריסר שבטין עילאין, ומבית אביך דא שכינתא כו', עכ"ל.

והוא ענין עמוק בסוד הנשמה ודרך התפשטותה אל הגוף, שהוא בסוד ציור כלים של האדם שהם ממש בדמות הנקודים שהם הכלים של אבי"ע שא"ק העליון סובל כולם, כמו כן, אדם היותר תחתון נרשמים בו כולם בחלקי אבריו, והוא הגוף שבו כל הקלקולים בטבע, ותכלית ביאתו לעולם היה, שיהיה מוכן לכל מדות המגונות ויהיה בית קיבול לסט"א, והקלקולים יתגברו בו בשביל תכלית שלמותו, והנה, עיקר הקלקולים הם בנפש שהוא מתפשט בגוף באבריו ממש, וכן⁴⁰⁸ הבחירה הוא ברוח, ובו ג"כ שייך קלקול ותיקון

מאיר הפתח

דא כתיב (דברים כב ו) לא תקח האם על הבנים בגין דאיהו עלמא דאתכסיא ולא אתגליא, ועל דא שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, בגין דאיהו עלמא דאתכסיא ולא אתגליא כלל, ואת הבנים תקח לך היינו דכתיב (שם ד לב) כי שאל נא לימים ראשונים וגו' ולמקצה השמים ועד קצה השמים, עכ"ל. 411. נדצ"ל ג'. 412. עי' בהגר"א על ספד"צ ג' ע"א וז"ל, הגהה - וכמ"ש שבעה אותיות צריכין שלשה זיונין שיע'ט'נ'ז ג'ץ', והן בז' מלכין שהן חסרים ג' מוחין, לכך צריך ג' זיונין, עכ"ל, ועי' שם עוד זיוניהון הן המוחין ג"ר שחסרו להן, שלא יצאו אלא ו"ק, והן תרין עטרין דאחסינו ליה

408. כוונתו שעיקר הבחירה היא כאן, שכאן עיקר האדם בחינת רוח, עי' ליקוטי הגר"א בסוף ספד"צ ל"ז ע"ד וז"ל, והענין כי הרוח באדם הוא האדם, אבל הנפש הוא המדרגה למטה ממנו, והנשמה למעלה ממנו והוא מדרגת מלאך כידוע, עכ"ל. 409. דהיינו בוצינא דקרדנותא, עי' לעיל צמצום פתח י'. 410. עי' זהר ח"א קנ"ח ע"א וז"ל, אמר רבי חזקיה, כתיב (שיר ב יז) על הרי בתר, וכתיב (שם ח יד) על הרי בשמים, מאן אינון הרי בשמים, אלין שית בנין דלאה דאכללן שית אחרנין, ואינון תריסר ואינון שית, בגין דכל חד כליל בחבריה ולאה עלייהו לקיימא (תהלים קיג ט) אם הבנים שמחה הללויה, ועל

שנה, שאז התחיל גילוי הברית בזרעו אחריו מיצחק ולדורות עולם כמו שנתבאר במקום אחר (גדלות דז"א פתחים כה, סז) והוא סוד מאה ברכאן דאתברך אברם בעת לכתו למקום שנשתלח לעבודתו ית', והוא בסוד ה"ח וה"ג של הדעת, שכל א' הוא במספר נ' שהוא כלל העבודה של מ"ע ומל"ת מהארת הנשמה סוד הדעת הנמשך מבינה להתפשט בז"ת, והם מאה ברכאן בכל יום שכל יום הוא תיקון אחר בסדר העבודה של מ"ע ומל"ת, שע"ז נאמר (בראשית ב טו) לעבדה ולשמרה (תיקו"ז ס"ט ע"א) לעבדה זו מ"ע ולשמרה זו מל"ת, וכמ"ש למעלה (עקודים פתח כו) שכל יום נכנסין מוחין חדשין בז"ת, והנשמה משלחת ניצוצין חדשים בנ"ר שלו לברר בירורים חדשים בכל יום ויום שבזה הוא גרם להיות נתקן לעלות למקום גנתא דעדן, בסוד עוה"ב לבינה ע"י מ"ע ומל"ת (שלו), וז"ש לאתתקנא לגנתא למפלח לה ולנטרא לה.

ועבשין מפרש מקום של הנר"ן ואמר, מארצך, דא גנתא סוד הנשמה מבינה, וממולדתך, דא גופא אלנא דחיי, סוד ז"א דביה תריסר שבטין כידוע, והוא סוד הרוח, ומבית אביך, סוד הנפש שבא משכינתא, דבחכמה יסד ארץ, אבא יסד ברתא (זהר ח"ג רנ"ח ע"א) וכל אלו ההכנות היו בשביל הליכתו

(ברכות י"ז ע"א) עתיד הקב"ה להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק כו' (מגילה ט"ו ע"ב) וז"ש למהוי בסליקו דדיוקנא עילאה, אבל הנפש והרוח הם לוקחים האור ממקום ששייך שם קצת קלקול ופגם, ומ"מ נשאר בהם רושם מהארה העליונה שיהיו מוכנים לקבל עליהם ציווי הנשמה שהיא המסייע אותם שיהיו נתקנים עכ"פ סוף כל סוף, אף אחר הקלקול, והוא ענין השבועה שהשביע הקב"ה את הנפש למיטר פיקודי אורייתא ולמעבד רעותיה, שהוא בסוד תיקון הכלים ע"י המעשה של תרי"ג מצות ולכוון בהם לעשות רצונו ית', הוא בסוד חיבור אור עם הכלים, שהאור שבכלים הוא סוד הרצון הכמוס במאורות ומדות עליונות, כמו שיתבאר במקומו בס"ד (תיקון פתח כג).

וענין זה הוא בסוד מצות מילה שנתנה לאברהם ולזרעו אחריו שהיא קשר הברית אשר הוכן עכ"פ לזרעו שיהיו מתוקנים לבסוף אחר הקלקול, שבזה נקשרו באמונה⁴¹³ וכמ"ש (יחזקאל כ לב) חי אני נאום ה' וגו', אם לא ביד חזקה וגו', וכתיב⁽⁴¹⁴⁾ אם יפרו חוקות שמים וגו', כן תוכלו להפר וגו', והוא סוד הניצוצין שנשארו בכלים והתגין שהאירו עליהם מרחוק בסוד הבלא דגרמי⁴¹⁵, לקום אח"כ בתחיה, ואברהם הוא כלל כל נשמות ישראל⁴¹⁶, ונתנה לו מצוה זאת בהיותו בן מאה

מאיר הפתח

ומסתלק הקב"ה ממנו כלל וכלל ואין תפלתו עולה כלל דהעליה משכינה לז"א ע"י הזיווג, עכ"ל, ועי' עוד לעיל תיקון פתח ד'. 414. לא מצאתי פסוק כזה, אלא דומה לו ירמיה (לג כ-כא) כה אמר ה' אם תפרו את בריתי היום ואת בריתי הלילה ולבלתי היות יומם ולילה בעתם גם בריתי תפר את דוד עבדי מהיות לו בן מלך על כסאו ואת הלויים הכהנים משרתי, ע"ש רש"י וז"ל, אם תפרו את בריתי היום - אם תוכלו להפר את בריתי אשר כרתי את היום ואת הלילה להיותם בעתם אשר כרתי לנח ובניו ויום ולילה לא ישבותו, עכ"ל. 415. עי' ע"ח טנת"א פרק ה', ועי' ע"ח מוחין דקטנות פרק ב'. 416. עי' בהגר"א על ספד"צ י' ע"ב וז"ל, כמ"ש בא"ר, וכיון דאתגליא יו"ד פומיה דאמה אתגלי חסד עילאה, והאי אמה חסד הוא דאתקרי, ותלי בהאי פום אמה, ולא אקרי חסד עד דאתגליא יו"ד דפום אמה, ות"ח דלא אתקרי אברהם

או"א, והוא עדיו שמתפשט בכל הגוף, עכ"ל. 413. עי' בהגר"א על תיקו"ז מ"ב ע"א ד"ה לא יפסיק וז"ל, כל זמן שמאמין באחדותו ית', אפילו עובר כמה עבירות אינו מומר לכל התורה, ואע"פ שחטא ישראל הוא ומצטרף למנין וכו', ונכלל תפלתו בכלל ישראל ותפלתו היא בקוץ הנ"ל, והענין כי קוץ הנ"ל הוא מבועא דלא פריש מבירא לעלמין, כי זאת בחי' אחרונה מל' של ז"א אות ברית של ישראל דבוק תמיד בה, כיון שתמיד ישראל מאמינים באחדותו וזה הקוץ מורה דלא ליחלף באל אחר, שלכן הד' והר' גדולים אבל שאר הבחי' שתלויים בשאר מצות מסתלקים בעו"ה מחמת עונות כשרובם ח"ו, וזה הוא סט' דנחש בשאר עבירות, אבל עקרב הוא המודה בעבודת כוכבים ומשתחוה לאל אחר, וכן בבת אל נכר אז הקוץ (דהיינו האמונה) ח"ו מסתלק מצדו, וזהו פירוד הגמור וז"ש ואיהו פוסק וברח כו', ר"ל יוסף במדרגתו,

אל הארץ אשר צווהו ה' בעולם התחתון שבו העבודה והבחירה, וכל התיקון הוא כאן כמ"ש

(קהלת ט י) כי אין מעשה וחשבון וגו' (עירובין כ"ב ע"א) היום לעשותם ולא למחר לעשותם.

פתח יב

מתוך הדברים האלה, תבין עומק דברי הרב זללה"ה באורות ותיקוני הכלים של הנקודים שבכאן, שהוא בסוד השורש לכל מה שנמצא כאן באדם התחתון, שסוד הכלים עצמם, הם אורות של הנקודים שמן הטבור ולמטה, שהם בסוד הגוף של האדם, שהם מסודרים ממש כמו חלקי הגוף ובהם היה כל הקלקול והשבירה שהוא בסוד סידור המאורות האלו הראויים להוציא כל הקלקולים, והם ממש מסודרים לעומת חלקי פעולות הגוף שבאדם התחתון, אך השגחת רצון העליון שעומד להוציא מצב זה של הנקודים שהוא בסוד אורות העינים כמ"ש למעלה (פתח ה') לקח לו הארה מאח"פ שהם בסוד נר"ן של הכלים דנקודים כידוע שאוזן הוא בחינת בינה נשמה, חוטם ת"ת מדרגת רוח, פה נפש מלכות, ואלו האורות במקומם אין שייך שם קלקול ופגם כלל, שהרי הם למעלה ממדרגת הגבול והמדה, אשר הוא מסודר לעומת עולם התחתון הזה, והוא ממש כמו הנר"ן של האדם, שאף נפש ורוח שבו אין שייך בו קלקול אם אינם מתלבשים בגוף, וכמו שהיה קודם הכנסם לגוף בשעה שהיו עומדים למעלה, אך בהיותם נכנסים אל הגוף, אז שייך בנ"ר שלו קלקול ופגם, וכן חסרון הארה

בנשמה שמסתלקת ואינה מאירה לנ"ר שלו כמ"ש, והוא סוד אורות אח"פ שבמקומם אין שייך בהם שום ענין קלקול ופגם כלל, ואורות אלו של אוזן חוטם פה, הם שנתפשטו למטה להאיר לנקודים ולהתלבש בהם, והוא בסוד ירידת הנר"ן למטה, מארצך דא גנתא דעדן⁴¹⁷, סוד הארת האוזן ס"ג בחינת בינה, ובחינת ירידתה אינו ממש עד הכלים דנקודים, שהרי עיקר הארת אוזן מסיים עד שיכולת הזקן ורק משם מסתעף הארה אל הכלים שהוא הגוף, והוא בסוד הנשמה שאינה נכנסת כלל אל הגוף רק נשאר בשמים, ורק ניצוצות משתלחין ממנה אל הגוף לסייעו ולהאיר לו, וסוד הזקן הוא ידוע כי הוא מגלה זיו הנשמה השורה במוח שבראש, כמו שיתבאר ענין הדיקנא במקומו בס"ד (א"א פתח כב) וכן למעלה בשורש בא"ק⁴¹⁸, הזקן בו סוד הדרכים והנתיבות של עומק מחשבה עליונה, המתפשטים בסוד שלמות הנצחיי בסוד קיבול שכר שלעתיד, למעלה מהנהגת הזמן שהוא בסוד י"ג נהרי דאפרסמונא⁴¹⁹, והוא למעלה בסוד שורש לקיבול שכר, ועיקר קיבול שכר הוא בסוד דיקנא דא"א כמו שיתבאר במקומו בס"ד (א"א פתח כט) ולכן אור האוזן שהוא

מאיר הפתח

אורות א'ח'פ והן דיקנא יקרא כידוע, שאורות און הוא עד שבולת זקנו ואורות חטם הוא עד החזה שליש ת"ת ואורות פה עד הטיבור, עכ"ל. ועי' אח"ף פתח יח, ופתח כא. 419. עי' בהגר"א ספד"צ י"ט ע"ג שזה ההארה שבתוך התיקון י"ג דדיקנא דא"א וז"ל, הוא שפעא דמ"ס שנקרא שמן כמ"ש (תהלים קלג ב) כשמן הטוב על הראש יורד על הזקן כו' ואמר דאפרסמונא דכיא שהוא השמן הטוב מכל השמנים כידוע, עכ"ל.

שלים בהאי חסד עד דאתגליא יו"ד דאמה, ובהאי חסד דפום אמה אתקיים כלהו, וז"ש (ב"ר פ' י"ב) בהבראם באברהם שהוא קיים העולם שהוא חסד עלאה, ולכן לו נצטוה המילה, ולכן בימיו נסתיים שני אלפים תהו, עכ"ל, ועי' עוד לעיל עגו"י ג'. 417. מלשון הזהר הובא לעיל בפתח יא. 418. עי' בהגר"א על ספד"צ ט"ו ע"ד וז"ל, וכן הוא בכל הפרצופים, בא"ק עד טיבורו יוצאין אורות אח"פ ונקראין כלן א"ס ע"ש א"ק, וכן בא"א יוצאין ג"כ

גבול וכלי בכלליות כמ"ש למעלה, שלכן הוא שיתופא דגופא.

ולכן בשורשם של הנקודים שהם אח"פ שלהם, אף ששם אין שום פגם וקלקול כלל שהרי אין השבירה והקלקול מתחיל אלא בנקודים עצמם מן הטבור ולמטה, מ"מ שורש הכל הוא שם באורות אח"פ שהם ההכנות שנעשו לכל מה שיהיו בנקודים, והוא מ"ש הרב, שג' נקודות הראשונות של הכלים הם קיבלו גם הארת האוזן שהוא בסוד נשמה ובינה אשר אין שייך בהם קלקול (ופגם), לכן נשארו ג"כ קיימים, אבל הז"ת הם אשר קיבלו רק אורות של חוטם ופה לבד שהם שורש רוח ונפש אשר בהם שייך קלקול ופגם, לכן בהם היתה השבירה, ולפי שיש הפרש בין מדרגת רוח למדרגת נפש, לכן ג"כ היה הפרש בענין ז' מלכים אלו, שז"ת עד היסוד, בהם היה השבירה, אבל מלכות אתבטלא לגמרי ולא יצאה כלל בעולם התוהו כמו שית' בס"ד (שבירה פתח יח) לפנינו בסמוך.

בסוד הנשמה אשר בשמים ממעל, שם מגלה כחה לפי עניינה הוא סוד התפשטותה עד שיכולת הזקן.

אבל הרוח שהוא מתקרב יותר אל הכלים של הגוף, הוא בסוד ממולדתך סוד אילנא דחיי⁴²⁰, סוד (בראשית ז כב) כל אשר נשמת רוח חיים באפיו, והוא הארת החוטם שנתפשט יותר למטה עד החזה, והוא הרוח שמתפשט מן השמים ולמטה גם באויר ומתקרב אל הגוף יותר, שבו עיקר הנהגתו של הגוף והוא עיקר מדרגת אדם⁴²¹ שהוא למעלה ממדרגת הנפש והגוף שלו, ולכן בו יש קלקול ושבירה, והוא העולה והיורד כמ"ש (קהלת ג כא) מי יודע רוח בני אדם העולה היא למעלה וגו', והנפש, הוא סוד הארת הפה שהוא כח הגוף ממש והוא נוגע בגוף ממש, שיתופא דגופא (תיקו"ז י"ג ע"ב) וכן הוא למעלה, הארת הפה שנמשך עד טיבורא דא"ק ממש, ששם מתחילים הנקודים והכלים ממש של הגבול, וגם הנפש הוא בחינת

פתח יג

ולמטה, כי עד סוף שיכולת הזקן נקרא ע"ש הארת האוזן שנתפשט עד שם, ובטל אורם לגבי אור האוזן, לכן גם בחינת נה"י דכתר אשר שייך למטה לחו"ב נפגמו כי כל נה"י של העליון שייך לתחתון, שהוא משתוה קצת לפי ענינו של התחתון, אבל חו"ב של הנקודים שקיבלו רק אור חוטם ופה, ורק במקום אשר נסתיים ג"כ אור האוזן, אבל עצמות אור האוזן לא האיר בהם רק בחינת אור חוטם ופה שקבלו הארה מאור האוזן בהיותו מלוכש בהם, ולכן גם בהם היה קצת ביטול באחוריים שלהם, ומ"מ אם היו מקבלים ההארה של חוטם ופה במקום העליון

וגם ג"ר דנקודים אף שבהם לא היה שבירה כלל, מ"מ היה הפרש מדרגות ביניהם, כי הכתר לא היה בו שום שבירה כלל אפילו באחוריים שבו, רק בסוד פגם בנה"י⁴²² שלו המתפשטים למטה בז"ת, אבל בחו"ב היה בהם בחינת ביטול באחוריים שלהם, והיינו כי הכתר לקח הארתו מבחינת אוזן עצמו שהוא סוד שורש הנשמה אשר אין שייך בה שום חסרון וקלקול, לכן גם בו (לא) היה שבירה, ומ"מ מצד קבלתו בסיומו של הארת האוזן בשיכולת הזקן, והוא בבחינת השתתפו להמשכת הארת החוטם ופה אשר נמשכו משיכולת הזקן

מאיר הפתח

ממנו, והנשמה למעלה ממנו והוא מדרגת מלאך כידוע, עכ"ל. 422. דהיינו אחורי נה"י כמש"כ בע"ח כאן, וכן כתב רבינו לקמן פתח טז.

420. מלשון הזהר לך לך הובא לעיל פתח יא. 421. עי' ליקוטי הגר"א בסוף ספד"צ ל"ז ע"ד וז"ל, והענין כי הרוח באדם הוא האדם, אבל הנפש הוא המדרגה למטה

שורש השרשים, כי אינו מאיר לז"ת כי אם ע"י אמצעות חו"ב, לכן נמשך הארתו ג"כ מאוזן שהוא שורש השרשים של הנקודים, ומאיר בהם באמצעות התלבשותו באורות דחוטם ופה, וכפי ערך קבלתם של הנקודים משרשם מאח"פ, כך היה ערך התרחקם והתקרבתם אל גדר זה שהיה בהם שייכות להוצאות הקלקולים והפגמים, ויתבאר עוד ענין ההפרש שהיה בין ג"ר לז"ת, ובג"ר בין א' לחבירו, לפנינו בפתחים הבאים בס"ד בתוספת ביאור.

בקרוך למדרגת האוזן, לא היה בהם ג"כ שבירה אפי' באחוריים שלהם, אבל הכתר אע"פ שלוקח האור בסיום השיבולת, מ"מ כיון שמקבל עיקר אור האוזן, לא היה בו שבירה ופגם כלל רק בבחינת נה"י שלו הנמשכים למטה, והטעם לזה, כי הארת חוטם ופה, הם שרשי הארת זו"נ דאצילות שהם ז"ת שהם בסוד מדרגת נפש ורוח, לכן משם מקבלים חו"ב של הנקודות שהם ג"כ שרשים היותר קרובים לזו"נ ומנהיגים אותם, אבא שורש לז"א, ואימא לנוקבא, אבל כתר הוא בחי

פתח יד

יש בחינת פנימיות וחיצוניות, והפנימיות הוא מאיר יותר מן החיצוניות מצד התקרבו אל אור הפנימי, אבל אעפ"כ חיצוניות הכלי יותר מעולה ממנו, ובאורות הוא להיפוך, שאו"פ אינו מאיר כ"כ כמו אור מקיף, שאו"פ הוא המשתתף לכחות המדות לפי הנהגת הגבול, מה שא"כ או"מ הוא המשקיף עליהם לפי בחינת הקפת גילוי יחוד העליון המעביר כל גבול ומדה, ומ"מ עיקר האור הוא הרצון של א"ס שהוא חוט חסדו ית' אשר המציא כל הנמצאות בשביל תכלית הטוב, רק שאו"פ הטוב הזה גנוז ומצמצם כחו שלא לפעול לפי הטוב המעותד בכדי להביא הדבר לבסוף אל הטוב, ואו"מ הוא השקפת הטוב המעותד שהוא בלי גבול, ולכן או"פ ואו"מ של הכלים נמשך מצד הארת ימיניים של אח"פ, רק שעיקר גילוי החסד והימין הוא או"מ שהוא עיקר הטוב המעותד, ומה שנמשך ממנו לצדדים ואינו מגולה כ"כ רק נמשך במקרה, הוא או"פ הכמוס עתה שהוא במקרה וזמן לבד, אבל הכלים שהם כחות הגבוליים שנעשה בכדי ליתן הטוב בדקדוק עצום הכל לפי המעשה וטוב הבחירה בדין גמור, הוא סוד המשכת אורות אח"פ בצד שמאל.

ודבר זה אינו אלא בהארת העינים באוזן, שמשם הוא הכתר דנקודים, ונודע כי

וסדר של עשיית כלים ואורות דנקודים וגילויים היה באופן זה, כי בהסתכלות אור העין נגד אור האוזן שבשיבולת הזקן בשוה מצד ימין, נעשה אור מקיף של הכתר דנקודים, ומה שנתפשט לצדדים נעשה אור פנימי, וכן בעין שמאל, בהבטתו נגד אוזן שמאל בסוף השיבולת בשוה, נעשה חיצוניות הכלי, ומה שנתפשט לצדדים נעשה בפנימיות הכלי של הכתר, וכן הוא בהארת עין באור החוטם קודם שמגיע אל הפה, מצד ימין הוא אור מקיף של חכמה דנקודים, ומהפה ולמטה הוא אור פנימי, וכן בשמאל עד"ז, הם כלים בחיצוניות ופנימיות, ומאור העין בהסתכלות אור הפה, מה שמגיע עד שיבולת הזקן מצד ימין הוא אור מקיף של בינה, ומה שהוא מן הפה ונמשך למטה מן הדיקנא הוא או"פ של בינה, וכן מצד שמאל, מעין שמאל במה שלוקח מאור הפה מצד שמאל עד"ז הוא בחינת חיצוניות ופנימיות של הכלים, וז"ת אינם מקבלים ממה שנמשך מסוף הדיקנא ולמטה.

וביאור הענין, כבר כתבנו למעלה בנתיב עיגולים ויושר (פתח א') שבכל פרצוף ועולם יש עצמות וכלים, והוא ממש דוגמת הנשמה וגוף האדם הרצון הפנימי הכמוס במאורות וגוף פעולות המדות לפי הגבול ושיעורי הרכבת כחות ההנהגה, שבכלים

שהוא שורש התחלקות ג' קווין, וגם הוא מאיר בכל י"ס בסוד (תהלים קד כד) כולם בחכמה עשית, וכ"ש בבינה, שבה הציור ממש בדרך קווין של ה' בחינות מעלה ומטה, לכן בחינת או"פ ואו"מ שלו מצד ימין, מתחלקים במדרגתם בבחינת מעלה ומטה, היינו עד הפה, ומן הפה עד למטה, ומצד שמאל כן הוא בכלים פנימיים וחיזוניים, וכן באורות וכלים של בינה מאורות הפה, וכן של ז"ת הוא על דרך זה, ולכן, כך נסדרו סדר חלקי האורות שלקחו העינים מאח"פ, לצורך השלמת עולם הנקודים ע"פ סדורם, והבן מאד מאד.

הכתר הוא לעולם הרצון⁴²³ של כל הבנין, ואין שייך שם מעלה ומטה שהרי הוא בסוד גלגלתא מקיף בשוה שהרצון כולל הפרטים בענין שוה, רק שיש בו דברים שהם עיקרים ברצון, ודברים שהם טפלים ברצון, לכן או"פ ואו"מ וחיזוניות ופנימיות של כלים שלו נתחלקו על אופן שנתבאר, אבל כלי דחו"ב דנקודים וז"ת שהם מכלל הבנין, שכל התחלה הוא מחכמה, שירותא דבניינא⁴²⁴, אבל כתר הוא בחינת שלמעלה הרצון שלו, ולכן שם שייך בחינת גדר מעלה ומטה, שאף שחכמה הוא יו"ד של השם, מ"מ יש בו ג' קוצין רישא וגזעא ושבילא⁴²⁵,

פתח טו

וחג"ת בג' פרקין אמצעיים, ונה"י בג' פרקים תתאין שלו, ועיקר עמידתם הוא בצד פנים שלו, ורק שאח"כ מתפשטים בצדדיו קצת הארה מהם, ומלבישים אותו מצדדיו ומאחוריו, ולבאר עניינים עמוקים האלו, צריך להקדים הקדמה אחת, והוא כולל ג"כ להבין כל ענייני התלבשות הפרצופים שהזכיר הרב ז"ל בסדר

וצריך שתדע כי אף שאמרנו שמאורות דאח"פ אלו נעשים כלים דנקודים, מ"מ עיקר מקומם ועמידתם הוא מן הטבור דא"ק ולמטה עד סיום רגליו, והם מלבישים את חצי התחתון דא"ק על דרך זה, כתר דנקודים הוא מלביש מן הטבור דא"ק עד סיום גופו, וכתב"ד הם בג' פרקין תתאין⁴²⁶ דנה"י שלו,

מאיר הפתח

מפרצוף שלמעלה, עכ"ל, ועי' עוד בהגר"א על ספד"צ א' ע"א שירותא מחכמה מהא"ז ר"צ ע"א. 425. עי' זהר ח"ג ר"ג ע"ב וז"ל, כל יחודא שלים הכא איהו יי אלקינו יי, דהא רזא דיליה מראש צורים איהו, ואתיחד ברישא בגזעא ושבילא, יי' דא רישא עלאה אוריא דסלקא, אלקינו דא גזעא דאתמר גזע ישי, יי' דא שבילא דלתתא, ועל רזא דא אתיחד ביה כדקא יאות, עכ"ל, ועי' אריז"ל בשער מאמרי רשב"י ה' ע"ב וז"ל, שלש טיפין דאזדרקו מן מוחא נמשכים מן ג' מוחין, חכמה ובינה ודעת הנז' באדרא רבא ונרמזים ביו"ד עצמה קוצא לעילא וקוצא לתתא וגי'ו (נ"א ושוריק) באמצעיתא, והם הם שרשא וגזעא ושבילא הנז' בפ' בלק בדרך ר"ג סוף ע"ב, עכ"ל, ועי' יהל אור ח"א ד' ע"ב וז"ל, באות יו"ד אית ביה קוצא וגזעא ושבילא קוצא הוא קוץ העליון, גזעא גוף היו"ד, ושבילא קוץ התחתון, ולכן ביו"ד התחברות כל ג"ר, כי גזעא גוף היו"ד הוא חכמה, ובקוצא נקשר כתר עליון, ובשביל התחתון בינה, והוא נעין בינה בה"א של השם שהוא קוץ הימין של ה"א שהוא י' כידוע, עכ"ל. 426. נדצ"ל עליונים.

423. עי' בהגר"א על תיקו"ז כ' ע"ג וז"ל, כתר הוא רצון, בסוד רצון ומחשבה והרהור וקול ודיבור, נגד ה' פרצופים, עכ"ל, וכן עי' ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות ט"ו וז"ל, כל מה שתלוי במציאות הבנין, שהוא המונח הראשון של הספירות, אין לשאול טעם עליו, והוא שאמרת למעלה, וזהו כתר שאמרו עליו במופלא ממך אל תדרוש, והיינו כי אור הכתר הוא סוד החק הראשון שבמדרגות, שיהיו אלה ושיהיו בדרך זה, שהם עתה ונמצא הכתר כללות הכל ממש, והנה הכתר נקשר בא"ס ב"ה, שהוא הרצון הכל יכול, והיינו כי אי אפשר לדעת שורש המונח הזה למה הוא דוקא כך לפי שהוא מושרש בכל יכול בשלמות, הרצון העליון, וכיון שודאי אסור לנו להתעסק בא"ס ב"ה, דהיינו בשלמותו מצד עצמו, בסוד כל יכול, לפי שכבר אין המחשבה תופסת שם, ממילא אסור להתבונן על כתר, פירוש לבקש טעמו ועניניו שהם מושרשים למעלה כנ"ל, ועל כן על כתר וא"ס ב"ה נאמר במופלא ממך וכו' ובמכוסה וכו', עכ"ל. 424. עי' בהגר"א על ספד"צ ה' ע"ג וז"ל, בכל פרצוף הוא שירותא מחכמה שכתר שלו אינו רק שורש לט"ס שלו והוא

בכחינה התחתונה שבו, שהוא הנותן סדר לפי ערך המאורות האלו.

ולפי שעיקר האור הנמשך לנקודים הוא מעינים דא"ק, שהעינים הולכים תמיד לַפְּנִים, והוא ההשגחה ברצון, והיינו שהנקודים לפי מצבם שמוציאים כל הקלקולים, וכן הנבראים התחתונים כשהם מקולקלים ע"י הסט"א המתגבר בהם, מ"מ נמשך להם קיום וחיים ברצונו ית' להשפיע להם אע"פ שאין כדאים לכך ע"פ עומק מדה"ד, אלא הוא למען חסדו ורצונו ית', וזה נקרא הארת פנים, וכן הוא סוד הנהגת או"ה עובדי כוכבים ומזלות אע"פ שמקלקלים מעשיהם, ואם היה ההארה עיקרית נמשכת להם ע"י הסתרת פנים העליונים אלא מבחינת אחוריים, לא היו מתקיימים כלל, לכן עיקר ההארה שלהם הוא בהשגחה כלליות לקיום העולם בהנהגת הטבע, הנמשך קצת מאור פניו, רק שאינו ברצון ושמחה, סוד הארת המצח שהוא בסוד כשהעולם בתיקון אלא מבחינת עינים, השגחה לקיום לבד⁴²⁷, ולכן עיקר עמידתם בצד פנים דא"ק, רק שבמקרה נמשך להם הארה גם מאחוריים, שהרי גם בעת שהנבראים בקלקול, וכן הנהגת הטבע, יש בהם חילוק זמן, פעם לחסד פעם לשבט כפי עומק מחשבתו ית' בשביל התיקון המעוּתד ע"י, שהוא סוד שינוי הנהגת או"ה עובדי כוכבים ומזלות ע"פ המזל, לצורך הנהגת ישראל כמ"ש⁽⁴²⁸⁾ החרבתי ערים נשמו פינותם, אמרתי אך תיראו אותי תקחו מוסר וגו', וכן כמה דרכים עמוקים בעינים אלו, והבן מאוד מאוד.

פרצופי האצילות בכ"מ, והוא ענין עמוק בדרכי החכמה, והוא, שכל הפרצופי האצילות וכל העולמות, הם הולכים בהדרגה זה למטה מזה, וכל א' מקבל הכח מהעליון ממנו, ומקבל ממנו כל הפרטים וסדור המאורות בכל החלקים הנמצאים בעליון, שיהיו מתפרשים גם בתחתון לפי סדרו, ורק שההדרגה הוא מה שבעליון הוא בכח מרובה, הוא בתחתון בכח פחות מזה, עד שסדר אחד מן העליון כולל הרבה סדרים של תחתון, והיינו סוד הלבשת התחתון נה"י של העליון, שכבר נתבאר שכל נה"י של העליון הוא אחר צמצום האורות, ונשאר רק לפי ערך הראוי להתלבש בתחתון, ומ"מ נה"י של העליון תופשים כל התפשטות של כל י"ס של התחתון, והיינו שאף שהאור הגדול מה שאין שייכות לתחתון נסתלק למעלה, ולא נשאר אלא באותם הסדרים הראויים לתחתון לקבל ממנו, מ"מ אור אחד של אותו סדר הוא מספיק ליתן כל חלקים הראויים לאותו סדר, והיינו שנצח העליון הוא מספיק להאיר לחח"ן של תחתון, והוא סוד התחלקות כל ספירה מנה"י של עליון לג' חלקים, שהענף של קו החסד היותר תחתון הוא בגדר אילן שלם של חסד דפרצוף התחתון ממנו, וכן הוא בהוד ויסוד של עליון מספיקים לבג"ה ודת"י של תחתון, וכן הכתר של התחתון שהוא הכולל כל חלקי הפרצוף מקבל תמיד מסוף הת"ת של העליון, שת"ת הוא תמיד העיקר שכל הענפים נמשכים ממנו וכלולים בו, וכן כאן בנקודים שהוא סדור המאורות לפי הגבוליים, הם מקבלים עינים מבחינת א"ק

פתח טז

הא' הוא מנקב הטבור, והב' מפי היסוד, ושם נמשך שני הבלים, והם ממש כנגד אור חוטם

האור הנמשך לנקודים מן הטבור ולמטה, הוא דרך ב' מקומות שיש שם נקבים,

מאיר הפתח

מבלי עובר נצדו עריהם מבלי איש מאין יושב אמרתי אך תיראי אותי תקחי מוסר ולא יכרת מעונה כל אשר פקדתי עליה אכן השכימו השחיתו כל עלילותם.

427. עי' לעיל (פתח ה') אמר רבינו שהם שייכים לעיגולים. 428. לא מצאתי פסוק כזה אלא הוא בצפניה (ג ו-ז) הכרתי גוים נשמו פנותם החרבתי חוצותם

בס"ד בביאור מדרגות הנוקבא, וכאן נבאר הענין בכלל מה שצריך לענינו, והוא, כי ענין הנוקבא הוא סידור כל ענין השפע וההנהגה המסודר בז"א, לפי ענין העבודה של התחתון להיות מעברת אותם אל התחתונים, והיא ג"כ המעלה את העבודה למעלה בסוד מ"ן, שיתעורר לעומתו סידור ההנהגה והמאורות המסודרים בז"א, ולכן מקומה, כל מקום שיש שם פתח ומעבר אל השפע, והכל בקו האמצעי שבו קיבוץ כל המאורות, וכן הם נכללים תמיד ביסוד ובת"ת ובדעת, ולכן שם הם ג' הנקבים, והם ג' מדרגות זה למעלה מזה, אשר הנוקבא מקבלת משם קיבוץ כל המאורות והכחות, הכל לפי תיקונה מן התחתונים.

וצריך שתדע, שבכל מקום שיש פתח ומעבר אל השפע ואל המאורות להאיר לתחתונים, שם נמצא כנגדו קטרוג הסט"א אשר היא כמו מחיצה מבדילה שאינה מניחה בקטרוגה להאיר לתחתונים, ואדרבא תובעת דין ליתן כח לשוטרים ולשלוחי הדינים להעניש החוטאים, ולמנוע מהם הארת פניו ית', והוא סוד עמידת הסט"א ואחיותם בנוקבא, והוא סוד הערלה החופף על הברית, עטרת היסוד⁴³³. **והם** ב' כחות של הסט"א, ערלה ופריעה, ב' עורות ומחיצות⁴³⁴ המכסים על מקום

ופה שלמעלה, שנמשך להם, שכמו שחסר להם אור האוזן ונשאר רק ב' אורות של חוטם ופה, כמו כן כאן, הם ב' נקבים לבד של פי הטבור ופי היסוד, ואלו ב' האורות הספיקו לג"ר של הנקודים, והם, כתר שלהם לקח מפי הטבור, וח"ב מפי היסוד, וז"ת גם אחוריים של ח"ב שנתבטלו, ואחורי נה"י של הכתר שנפגמו, הרי הם י' מדרגות, לקחו האור מי' צפרני הרגלים דא"ק, וכל אלו הם סודות עמוקים ורמים עד מאד, וכאן נשרשו ראשים ומדרגות השרשים של כל הקלוקלים וכל הסט"א שיצא למטה ע"י הקלוקל והשבירה שהיו באלו המלכים.

ולבאר ענין זה צריך להקדים סוד עמוק ונורא מאד בכל ענין הנוקבא ומלכות של אצילות, אשר כל אחיזת הסט"א הוא רק מצדה⁴²⁹ בסוד פגימת הירח, והוא שצריך שתדע שבאצילות, הנוקבא יש לה ג' שרשים ומקומות אשר היא דבוקה בז"א⁴³⁰, הא' בעטרת היסוד, הב' בטבור, הג' בפה, והענין, כי עיקר יציאתה הוא במקום שיש נקב, שלכך נקראת נקבה כנודע⁴³¹, שבהיותה נקודה לבד היא בעטרת היסוד, וכשהיא פרצוף עד החזה למטה, כתרה במקום פה הטבור, ובהתגדלה לגמרי כתרה נגד הפה יסוד אימא שבדעת דז"א, בסוד כלת משה⁴³², ויתבאר ענינם באריכות

מאיר הפתח

יום הראשון שאדם רואה מסוף העולם עד סופו, שהוא יומא דכלהו יומין שכולל כל הו"ק, שהן כל העולם כנ"ל, ואז וחפרה הלבנה ובושה החמה (ישעיה כ"ד) והתחלת גילוי העקב שהוא עקבות משיחא, שאז קליפה קודם לפרי, והוא סוד הערלה שעל פום אמה יתגברו הקליפות, ששם הוא בחינת נוק' וסוד הערלה, כמ"ש בר"מ שם והאי איהו דאמר הקב"ה כו', ואתה תשופנו עקב, ודא גרם שכינתא בגלותא, דאתמר בה עקב ענוה יראת ה', והן דרגין תתאין דס"א בחי' עקב שלהם, והן דרגין דחציפין כמ"ש בזוהר, וז"ש (סוף סוטה) בעקבות משיחא חוצפא יסגי ואח"כ יכרתו הערלה ויתגלה החסד, עכ"ל. 434. זהר ח"א י"ג ע"א וז"ל, תרין אלין ערלה ופריעה, גזירו דערלה ופריעה לבתר (דהיינו להסיר - ע"ת אונאה פרק ג') ואינון דכר ונוקבא, עכ"ל, ועי' יהל אור ח"א כ"ו ע"ב שהם נגד יסוד ומלכות דסט"א, ועי' בהגר"א על תיקו"ז ע"ז ע"ג ד"ה ועוד לבא, וכן בדף פ"ז ע"א ד"ה ודמא שזה שייך לעשו וישמעאל, ב' חלקי יצה"ר תאוה

429. עי' בפע"ח חנוכה ופורים פרק ו'. 430. עי' בתיקו"ז ה' ע"א רביעאה לכל תלת, ועי' בהגר"א ספד"צ ב' ע"א ד"ה, ועי' עוד בדברי רבינו שבירה פתח טו. 431. עי' ע"ח תיקון נוק' פרק ג' וז"ל, וזה טעם למה אשה נקרא נקבה, והוא כמ"ש באדרא דעבר בוצינא דקרדינותא ונקיב בחדוי דז"א ונפיק לבר מאחוריו, לכן היא נקראת נקבה שכל האור שלה יוצא דרך נקב ההוא זהו פירוש לשון נקבה נקב ה', עכ"ל. 432. עי' זהר ח"ג ד' ע"ב וז"ל, תא חזי כד נחתת שכינתא למשכנא, כתיב כלת משה חסר ו' כלת משה ודאי ואוקמוה, אבל רזא דמלה כלת משה דא כנסת ישראל, וכלא חד מלה ולמלכא עלאה אתמר, דהיינו שכלת משה היא המציאות של כנסת ישראל, מלכות, ועי' עוד בהגר"א על תיקו"ז צ"ח ע"ד וז"ל, משה של כתר, והוא הדעת דמשה, שהוא הפה, פה אל פה אדבר בו, ולכן הוא זכה לדיבור, והוא אשה הכושית אשר לקח, כלת משה, והוא הוריד השכינה לארץ, עכ"ל. 433. עי' בהגר"א על ספד"צ י' ע"ד אור

נקודה לבד בעטרת היסוד, או בבחינת לבד פרצופה עד החזה, או בבחינת כתר שלה לבד שעולה עד ג"ר דז"א ולא נגד כתר, כמו שיתבאר עניינו במקומו בס"ד (גדלות דז"א פתח מו) ובטבור היא בסוד חצי גורן עגולה, שתופסת מחצה האורות המסודרים בז"א.

ועוד יש לה מקום אחיזה בציפרי הרגלים כידוע, שמשם יונקים החיצונים בנ"ר דידה, שרגליה יורדות מות (משלי ה ה) והוא בסיום כחות הקדושה שהנחש נושך בעק"ב, והוא בסוד כפל הדינים, ב' פעמים אלהים⁴³⁸ שהם י' אותיות של ב' שמות הנ"ל, ה' אותיות בה' אצבעות של רגל ימין וכן של שמאל, וכ"ש (בראשית ג טו) ואיבה אשית בינך ובין האשה וגו', ובין זרעך ובין זרעה וגו', והוא בסוד (דברים כח נז) ובשליטה היוצאת מבין רגליה⁴³⁹.

פתיחת מעבר ירידת כל אורות העליונים, והם דו"נ שלהם, כמו שיתבאר עניינם במקומם בס"ד (א"א פתח יד) וכן נגד נקודת הטבור, בסוד (שיה"ש ז ג) שררך אגן הסהר⁴³⁵, והוא הפרצה שנעשה בלבנה⁴³⁶, שנגד שם הסט"א, נחש שבא על חוה (שבת קמ"ו ע"א) לאתמשכא בתר עינוגין דהאי עלמא, כמ"ש רבינו הגדול הגר"א זללה"ה בפירושו להיכלות בהיכל רביעי (יהל אור ח"ב כ"ד ע"א) עי"ש⁴³⁷ סודות נוראים, וסוד נקב, הוא מקום שהוא פרוץ, כמ"ש (ירמיה א יד) מצפון תפתח הרעה, שהעולם לאכסדרא הוא דומה, ופרוץ מצפון (ב"ב כ"ה ע"ב) והוא ע"י הסט"א שהיא באה מן הדינים, רצועה בישא לאלקאה לחייבא (תיקו"ז י"ב ע"א) שניתן שם רשות לסט"א לכנוס ולקטרג, והוא הגורם ליתן פרצה בנוקבא, והוא סוד מיעוטה בכמה מדרגות, או בבחינת

*בית נתיבות

זה מאוד⁴⁴⁰, וכל שכחה הוא צקוד אחרים דח"צ צקוד משכח⁴⁴¹, והוא צקוד כח עמלק כמ"ש צמ"א צאריכות, והוא צקוד ענד המשקר צאדונו, ושלית' הוא צקוד נה"י דנוקבא דסט"א דהוא אוכס חיור צלל רגלין וצונוין משוכין (תיקו"ז קמ"ד ע"צ⁴⁴²) כמ"ש (סנהדרין ק"ה ע"א) צלעס חיוגר

וסוד העמוק הזה רמוז רז"ל צפ"ק דצרכות (ו' ע"א) דענין המזיקין האי מאן דזעי למחזינהו לימי שלייתא דשונרתא אוכמתא צת אוכמתא צוכרתא צת צוכרתא ולקליה צנורא ולשחקי' ולמלי' עיניה מינייה וחזי לה, והענין, (כי נודע) כי השונרא יש לה כח גדול מן הסט"א שהשכחה גוצר

מאיר הפתח

היה השלחן באמצע הצפון שמחצי ההיכל ולכותל, ושם מקבל מעלמא דאתי סוד נקודה דאמצעייתא, כמ"ש בפר' תצוה וכו', וזהו הענין שכל ימות החול אסור להמשך אחר התענוגים ובשבת מצוה גדולה וכו', עכ"ל. 438. עי' ע"ח לאה ורחל פרק ד' וז"ל, והנה ב' רגלים הם ב' שמות אלקים (ועם י' אותיות שלהם ג"כ גימטריא ענבים) והם גימטריא עק"ב, כי אלהים שהוא שורש הדין בבחי' ענבים, ובתוכו גנוז היין ומובלע בתוכו, עכ"ל. 439. עי' בפע"ח פורים שכותב שזה הבחי' של ה' אחרונה. 440. עי' ביאור אנדות להגר"א ב"ק ס' ע"ב וז"ל, כלבים הן סוף ס"א דימינא וכו', ולכן הכלב והחתול אין להם שלום וכו', ועי' פירוש של ר' אברהם שם וז"ל, כי חתול הוא סוף ס"א דשמאלא מס' דמ"ה ימינא ושמאלא, עכ"ל, ועי' יהל אור ח"ג ח' ע"ג חשך ג' קליפות שור חמור כלב ומהן באה ש"י ח"ה בבא כ' באמצע שמחצי פומא וכו' אותיות האמצעיות כידוע, עכ"ל. 441. עי' ע"ח שבירה פרק ב'. 442. עי' בהגר"א בתז"ח כג ע"ב ד"ה אתפחיא.

וכעס. 435. עי' תיקו"ז ל"ה ע"א וז"ל, שררך אגן הסהר אל יחסר המזג וגו', שררך דא ציון דאיהו טבור עלמא, נקודה דמינה הושתת העולם, עכ"ל. 436. עי' רמ"ק פירס רימונים שער כג פרק י וז"ל, ירח היא השכינה והיא פעמים פרוצה פעמים מלאה בסוד הקטרוג, עכ"ל, ועי' ביאור האגרות של הגר"א מגילה ו' ע"א וז"ל, ירושלים נק' ע"ש יראה שלם כי ב' פגימות נפגמה הלבנה א' שאינה שלימה כחמה וא' שאינה מאירה כחמה ולע"ל יתמלאו שניהם וכו' שמות החמה והלבנה פרץ וזרח, עכ"ל. 437. וז"ל, והוא מ"ש בפ' בראשית באמצעייתא דהיכלא, דא הוא אתר מתקנא לקבלא רוחא דליעאל בגו רוחא דא וכו', וזהו ענג ושעשוע כידוע, והוא באדם טבור, כמ"ש שררך אגן הסהר, והוא נקודה האמצעית דסיהרא וכו', שלכן בבטן אמו הטבור פתוח ואוכל ממה שאמו אוכלת, והוא אמצעייתא דעלמא ומשם יוצא המזון לעולם, ושם הוא שער טוב הצפון לצדיקים לע"ל, שעליו אמר דוד תערוך לפני שלחן, ששם השלחן כמו שמפרש והולך, וז"ס השלחן בצפון, והוא נקודה האמצעית, ולכן

מ"ג ע"ז) פסיעה גסה נוטלת אחת מת"ק ממאור עיניו של אדם, שהרגלים הולכים תמיד אחר העינים, כמ"ש (סוטה ט' ע"ב) שמשון הלך אחר עיניו, ולכן אור המלכים הוא מניפורני הרגלים ושורשם מעינים כמ"ש הרב זללה"ה, והוא צקוד שונר"א או"ר ועפ"ר, שהעפ"ר הפורה צעין מחשיך מאור עיניו, ולכן אפר של השלייף דשונר"א נריך למלא עיניו ממנו, ואז יכול למחזינהו, והם צאים מקוד העיגולים, והוא מ"ש שם (צרכות) וקיימי עלן כי כסלא לאוגיא, והם מקוד י"א ארויס י"א יריעות עיזים הם י"א אלפי"ן, וז"ש שם, וכל חד מינן אלפא מימיניה ורצותא משמאלא, ששם הוא (סנהדרין כ"ט ע"א) כל המוסיק גורע, וע"ז נאמר (תהלים לא ז) יפול מדדך אלף וגו', והבן.

ברגלו אחת היה סומא צא' מעיניו כו', והוא צקוד טחול שצתאי⁴⁴³ (ע"ח קלי' פרק ז') ולכן נריך להציא שלייתא דשונר"א אוכמתא צת אוכמתא, והוא צקוד מלכי אדום שינא ראשונה, ולכן היא צוכרתא צת צוכרתא, ולקלייא צנור"א צקוד סיגי הגזרות אש של גהנוס, והוא קוד הא"פ של פ' דמנפ"ך, והם השחקים משצרי כלים שאין להם חיבור זה עם זה, וקוד מקורם הוא מן המלכים שנשצרו שהם צאים מסוד אור העיניים, והוא צקוד עננא דמכסיין על עינא (רע"מ ח"ג רנ"ב ע"א) וענן אצ"ק רגליו (נחום א ג) קוד (ע"ז י"ח ע"א) עונות שדש צעקב צאחזתם צכ"ף רגל עג"ל (יחזקאל א ז)⁴⁴⁴ שהוא צקוד (צראשית לב כד) ויאצק איש עמו וגו' (צראשית לב כה) ויגע צקף ירכו וגו', והוא (צראשית כ צ) אצימל"ך מלך גרר (צרכות

פתח יז

ובינה שקריית לבלבל דעתו של אדם, להפך האמת לשקר.

וְהַג' הוא בעונות שעושה ברצון ומזיד והוא קשה יותר מכולם, והוא סוד כתר דקליפה, שכל כתר הוא בחינת רצון⁴⁴⁵ כולל כל ענייני הקומה, וכן זה כולל כל חטאים, והוא סוד שבירת הז' כלים דז"ת, וביטול אחריים דחו"ב ופגם נה"י של כתר המתפשטים להאיר בז"ת, והכל בבחינת אחריים שהוא צד ההיפוך של חו"ב האמיתי ורצון האמיתי, וגם זה הרצון אינו רצון עצמי ח"ו, כי (ברכות י"ז ע"א) רצוננו לעשות רצונך כו' אלא שהוא מצד שיתוף הרצון לתאוות הגוף הוא עושה עון בתאוותו ברצון, ותיכף אחר שסר תאוותו הוא מתחרט, ונמצא, שאינו אלא בבחינה התחתונה של הרצון, ולכן

וביאור אלה הדברים הוא, כי מצינו שיש ג' מדרגות בסט"א הגורמת כל הקלקולים בסטרא דקדושה בעונות שהאדם חוטא בהם ע"י פיתוי הנחש וסט"א, והם הא' בבחינת עונות שאדם דש בעקב (ע"ז י"ח ע"א) ומצד הרגלו בהם שהוא עושה שלא בכוונה כלל רק בדרך הלוכו והרגילו שגם זה הוא רע כמ"ש (משלי יט ב) גם בלא דעת נפש לא טוב, והוא בסוד המעשה עצמו של הרע, והם בסוד ז"ת דיליה.

וְהַב' הוא במה שמפתה אותו ומראה לו על טוב רע ועל רע טוב בחלקלקות לשונו, ומוצא לו על כל דבר היתר, כמו שפיתה הנחש את חוה, כמ"ש (משלי ה ג) כי נופת תטופנה וגו', והוא סוד חו"ב של הסט"א שהוא חכמה

מאיר הפתח

ט"ו וז"ל, כל מה שתלוי במציאות הבנין, שהוא המונח הראשון של הספירות, אין לשאול טעם עליו, והוא שאמרתי למעלה, וזהו כתר שאמרו עליו במופלא ממך אל תדרוש, והיינו כי אור הכתר הוא סוד החק הראשון שבמדרגות, שיהיו אלה ושיהיו בדרך זה, שהם עתה ונמצא הכתר כללות הכל ממש, והנה הכתר נקשר בא"ס ב"ה, שהוא הרצון הכל יכול, והיינו כי אי אפשר לדעת שורש המונח הזה למה הוא דוקא כך לפי שהוא מושרש

443. עי' בהגר"א על תיקו"ז קי"ג ע"ד מרה כבד טחול הם ג' בקלי' המקבילים לנר"נ בקדושה, עכ"ל. 444. עי' יהל אור ח"ב כ"ט ע"א שחילוק אצבעות הוא מורה על אחיזת ס"א, ולכן אצל המלאכים נעשו טלפין, ואעפ"כ יש סדק בין הטלפין על אחיזתם של הסט"א המעט. 445. עי' בהגר"א על תיקו"ז כ' ע"ג וז"ל, כתר הוא רצון, בסוד רצון ומחשבה והרהור וקול ודיבור, נגד ה' פרצופים, עכ"ל, וכן עי' ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות

וצריך שתדע, כי בעטרת היסוד ומקום הטבור, אף שגם שם יש קצת מקום אחיזה לסט"א כמ"ש, מ"מ הוכן שם שמירה גדולה והגנה לנגדם בעטרת היסוד הוא סוד המילה בסוד יו"ד של שד"י⁴⁴⁸ שהיא הנקודה הנשארת תמיד בנוקבא אפילו בעת מיעוטה הגדול, והוא סוד האמונה⁴⁴⁹ הנשאר קיים בכלל ישראל שעי"ז עומדים להיות נתקנים, וסוף כל סוף יוחזר תגבורת הקדושה והעברת הסט"א לגמרי, שהאמונה כולל כל התורה והמצוות כמ"ש (מכות כ"ד ע"א) בא חבקוק והעמידם על אחת כו', ורק שהתורה והמצוות הם בהעלם ע"י פיתויי היצה"ר וסט"א וע"י הגלות הקשה, אבל באמת האמונה קבועה בלב ישראל בסוד (שיה"ש ח ו) שימני כחותם על לבך וגו', וזה נקנה לישראל ע"י מצות מילה שניתנה לאברהם, שעל ידה כרת עמו ברית ולזרעו אחריו, להיות לו לאלקים והוא הברית אשר לא יופר לעולם, שבזה נקשרו ישראל בסטרא דקדושה אשר סוף כל סוף אחר כלות העונשים והגלויות יעבור כל הסט"א, ויהי נתקן הכל וכמו שיתבאר בס"ד באריכות בענין עולם התיקון ומ"ה החדש, שזה נשרש בנבראים מצד הארת יסוד דא"ק שהוא ההולך לתקן כל המדרגות אשר נפגמו והוכנו לקלקולים, שיצאו מן הקלקולים ההם מעט מעט ע"י סיבוב

אין הפגם אלא בנה"י של הכתר המתפשטים למטה.

וכל אלו הכחות נמצאים בסט"א, ואין אחיזתם אלא בבחינה האחרונה של הקדושה, והיינו כאשר הקדושה מסתרת לגמרי כאשר (הוא) במקום הקרוב לסט"א, ר"ל, כאשר האדם קרוב אל הרע ואינו מתרחק ממנו בסוד (בראשית ד י) לפתח חטאת רובץ, ואינו מרוחק ממנו ע"י גדרים וסייגים⁴⁴⁶, וז"ס אחיזתם בציפורני הרגלים, והם י' מדרגות נגד י' כתרין דלהון⁴⁴⁷, אשר מתחלק לג' מדרגות כמ"ש, וז"ס הארת ציפורני רגלים דא"ק אשר האיר לנקודים, והוא סוד ההכנה שנעשה לנקודים שהם המאורות שהוכנו בסדר זה, להוציא כל הקלקולים והפגמים, כאשר יתבאר לפנינו בס"ד בתוספת ביאור, בפתחים הבאים, וכבר ביארנו (עגו"י פתח ב') שא"ק הוא הסובל כל העולמות מלמעלה למטה וסיום רגליו הוא עד סוף כל המדרגות, והיינו שהוא סובל ומניע לכל העולמות כולם בכל המדרגות שלהם, מן העליון עד התחתון, ונודע כי הסט"א מקומה בסוף הקדושה, לכן הם מקבלים ג"כ הנקודים מי' ציפורנים דא"ק, לתת הכנה אל הקלקולים אשר יהיו עומדים לבסוף, בסוף כל מדרגות דקדושה כמ"ש.

מאיר הפתח

כמה עבירות אינו מומר לכל התורה, ואע"פ שחטא ישראל הוא ומצטרף למנין וכו', ונכלל תפלתו בכלל ישראל ותפלתו היא בקוץ הנ"ל, והענין כי קוץ הנ"ל הוא מבועא דלא פריש מבירא לעלמין, כי זאת בחי' אחרונה מל' של ז"א אות ברית של ישראל דבוק תמיד בה, כיון שתמיד ישראל מאמינים באחדותו וזה הקוץ מורה דלא ליחלף באל אחר, שלכן הד' והר' גדולים אבל שאר הבחי' שתלויים בשאר מצות מסתלקים בעו"ה מחמת עונות כשרובם ח"ו, וזה הוא סט' דנחש בשאר עבירות, אבל עקרב הוא המודה בעבודת כוכבים ומשתחוה לאל אחר, וכן בבת אל נכר אז הקוץ (דהיינו האמונה) ח"ו מסתלק מצדו, וזהו פירוד הגמור וז"ש ואיהו פוסק וברח כו', ר"ל יוסף במדרגתו, ומסתלק הקב"ה ממנו כלל וכלל ואין תפלתו עולה כלל דהעליה משכינה לז"א ע"י הזיווג,

בכל יכול בשלמות, הרצון העליון, וכיון שודאי אסור לנו להתעסק בא"ס ב"ה, דהיינו בשלמותו מצד עצמו, בסוד כל יכול, לפי שכבר אין המחשבה תופסת שם, ממילא אסור להתבונן על כתר, פירוש לבקש טעמו ועניניו שהם מושרשים למעלה כנ"ל, ועל כן על כתר וא"ס ב"ה נאמר במופלא ממך וכו' ובמכוסה וכו', עכ"ל. 446. עי' גר"א תז"ח ל"ד ע"א וז"ל, בכל דור ודור עבדין גדרות חדשים לפי שהדורות מתמעטין והולכין והערב רב מתגברין צריך לגדר חדש לגדור הפרצה שפרצו הע"ר וכו'. 447. עי' תיקו"ז קכ"ו ע"א וז"ל, אם חס ושלום לא מקיימין אורייתא ופקודין דיליה יהיב עשר כתרין בידוי דסמא"ל, עכ"ל. 448. עי' תיקו"ז כ"ט ע"ב י' מן שד"י רשימו דברית. 449. עי' בהגר"א על תיקו"ז מ"ב ע"א ד"ה לא יפסיק וז"ל, כל זמן שמאמין באחדותו ית', אפילו עובר

זה מה שאין שייך בו פגם וקלקול כלל, והוא סוד הגן עדן שהוכן קודם בריאת העולם⁴⁵⁰, שהטוב עלה במחשבה תחלה קודם הרע, לכן גם בעולם התווה קיבלו הפנים דחו"ב עיקרו שהוא המחשבה והציור ביסוד דא"ק אשר אין שייך בו קלקול כלל, ואף שהערלה חופפת על היסוד, אינו אלא מבחוץ, שאינו מניח לאור שיאיר למטה, והוא כמו הענן המכסה אור השמש, שבאמת אור השמש מאיר למעלה, רק שהענן מכסהו ונשארים התחתונים בחשך, שאינם מקבלים האור העליון רק מלמטה, וכן כאן היה כיסוי, שלא יאיר אור הפנים דחו"ב, רק האחוריים שלהם, שבהם היה החשך והפגם שהוא ירד בז"ת, בסוד הרגלים דא"ק בבחינת מלכות שבו.

ההנהגה של שית אלפי שנין, ע"פ התורה והמצות שנתנו לישראל. והארה זאת חסר בעולם התווה, ר"ל שלפי ענין הכנת המאורות שיהיו ראויים להיות מקולקלים, נסתלק מהם הארה זאת בכדי ליתן מקום לרע לעשות את שלו ולהיות נמצא במציאות, אבל מ"מ לא נסתלק אלא מגדר המאורות אשר הוכנו לענין ההנהגה של הזמן בעת הבחירה, שהוא בסוד ז"ת והשייך להם, והם עיטורי זאת ההנהגה שמקבלים מג"ר, ולכן אלו לא היו מקבלים בעת התווה מנקב היסוד של א"ק, רק מציפורני הרגלים שהוא בסוד מלכות שבו לבד, אבל בחינת סידור המאורות לפי הנהגת עוה"ב נשאר המדרגות העליונות, זה לא נתבטל שהרי לא הוכנו מתחלה להיות ענין

פתח יח

מכשול⁴⁵³ וצו"ר מכשול (ישעיה ח יד) כי התורה מגנת נגד הסט"א והוא בסוד המים שנבקע מן הצור, וסוד מי מריבה אשר שם גבורים עומדים בפרץ⁴⁵⁴, כמ"ש רבינו הגדול הגר"א ז"ל שם בפירושו להיכלות (ח"ב כ"ח ע"ג) סודות נוראים למאוד, והמים הוא התורה כידוע, ופי הטבור הוא סתום, סוד סתימת הסלע להוציא מימיו ואם היה מדבר אל הסלע, היה נפתח הפה ויצאו מים רבים, וע"י שהכה בסלע נתגבר הנחש, בסוד (משלי ל יט) דרך נחש עלי

וכן נקודת פי הטבור ששם ג"כ יש פרצה, ששם הוא אתדבקוּתא דדו"נ⁴⁵¹ (ישעיה מד יג) כתפארת אדם לשבת בית⁴⁵² בסוד זיווג תורה שבכתב עם תורה שבע"פ, שהוא הגנה גדולה מסט"א כמ"ש (משלי כב טו) אולת קשורה בלב נער שבט מוסר ירחיקנה ממנו, והוא סוד אי"ש אש"ה כמ"ש (משלי א ח) שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך, ושם התחלת הפרצה לסתום הדרך ההיא ולעשות פירוד בין הדבקים, ושם הוא סוד אב"ן

מאיר הפתח

ע"ב. 454. עי' בתיקו"ז י"ג ע"א וז"ל, כד אתנטילת מחסד אתקריאת תורה שבכתב דאתיהיבת מימינא דכתיב (דברים ל"ג) מימינו אש דת למו, וכד אתנטילת מגבורה אתקריאת תורה שבעל פה, דהכי אוקמוהו מארי מתניתין, תורה שבעל פה מפי הגבורה ניתנה, ותמן גבורים עומדים בפרץ ולא יכיל למיקם בה, אלא גבור במלחמתה של תורה גבור ביצרו, עכ"ל, ופי' הגר"א שם, בתשבע"פ שעומדים בפרץ בפרצה של הלכה דאיהי קושי' קליפה דחפיא עלה וזהו מלחמתה של תורה, עכ"ל.

עכ"ל. 450. עי' גמ' נדרים ל"ט ע"ב וז"ל, תניא שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם אלו הן תורה ותשובה גן עדן וגיהנם כסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח, עכ"ל. 451. עי' באורך מקורו ביהל אור ח"ב כ"ד ע"א. 452. עי' אד"ר קמ"א ע"ב וז"ל, ובכללא חדא אתעבידו בהאי תפארת ואקרי אדם, דכר ונוקבא הה"ד כתפארת אדם לשבת בית, עכ"ל. 453. עי' זהר ח"ב רס"ג ע"א שבע שמהן אינון ליה (ליצר הרע) שטן טמא שונא אבן מכשול ערל רע צפוני, ועי' ענינם ביהל אור ח"ב כ"ב

ואז אין שליטה לסט"א בסוד עלמא דחירו, כמ"ש רבינו הגדול הגר"א ז"ל בביאורו שם, ועיין בפרק עגלה ערופה (שם) דמסיק התם דתחלת יצירתו מטיבורו, אבל עיקר חיותו באפיו, כמ"ש כל אשר נשמת רוח חיים באפיו, וחד אמר חיותו הוא בטיבורו, יעו"ש, וכן כאן, סוד התחלת מקום עמידת הנקודים הוא מטבורא, והחיות שלו נמשך מן החוטם למעלה, וגם בחינת חיים יש בטיבורו, לכן משם נמשך חיים לג"ר דנקודים, כי לעולם חו"ב הם נכללים בכתר והם המגלים פעולותיו, סוד המחשבה והציור מן הרצון.

ואף כי למעלה הארת הכתר הוא מן האוזן ג"כ, וכאן למטה לא נמצא נגדו נקב נגד האוזן, רק בחינת הטבור שהוא נגד החוטם, והוא ג"כ סוד עמוק מאוד, כי האוזן היא עשתה המשכת הדיקנא, וכמו שהוא למטה באצילות דיקנא דא"א מאודנין נפקא (ספד"צ י"ח ע"א) ותיקוני הדיקנא לא היה עדיין בעולם התוהו, כי אלו הם אורות ותיקונים העשויים להעביר הדינים וכל הקלקולים מזו"א, כמו שיתבאר עניינם בס"ד במקומו, אבל בנקודים, בעת שהיו מעותדים להוציא הקלקולים בלי תיקון, נחסר אלו המאורות בכתר של הנקודים כמ"ש בספד"צ פרק א' (א' ע"א – ג' ע"א) עד לא הוה מתקלא כו', וזיוניהון לא אשתכחו עד דרישא דכסופא כו', לבושין דיקר אתקין ואחסין כו' לא

צור⁴⁵⁵, ומ"מ, יש שם הגנה בסוד (דברים לא כא) כי לא תשכח עדות מפי זרעו⁴⁵⁶ והוא ו' דגחון⁴⁵⁷ דמגנא על הנחש דמאיר מבתר כותלא, סוד הארת נשמת משה בסוד הדעת, נגד פי הטבור דמעוהי בדעת אתתקנו (זהר ח"ב קכ"ג ע"א)⁴⁵⁸, ושם הוא בסוד יי"ן ע' כחות של השמש⁴⁵⁹ שהוא רע"מ⁴⁶⁰ נהורא דאוריתא⁴⁶¹, והוא היי"ן, שבעים סנהדרין שבמקום הזה כמש"כ (שיה"ש ז ג) שררך אגן הסהר אל יחסר המזוג, ושם הוא סוד התענוג והשעשוע, שלכך בבטן אמו אוכל מה שאמו אוכלת כו' (גדה ל' ע"ב) כי הולד בבטן אמו ניזון ממזון דלעילא, מסוד גן עדן של מעלה שמלמדים אותו כל התורה כולה, ולכן תחלת יצירתו משם, והוא מקום החיים, א' בחוטם וא' בטבור כמ"ש במסכת סוטה (דף מ"ה ע"ב) מהיכן מודדים, מטיבורו כו', ויש אומרים מחוטמו כו', וכמ"ש (בראשית ז כב) כל אשר נשמת רוח חיים באפיו, וכן כאן הארת פי הטבור הוא נגד הארת החוטם בא"ק כמ"ש הרב, והוא דרגה דת"ת שהוא בחינת כתר למטה, ושם הוא נקודה דעלמא דאתי, ולכן משם נמשך הארה לכתר דנקודים שלא היה בו ביטול ופגם בעצמו, כי כשהדין מתעורר מן המקום אשר לנגדו, אז מתעורר עלמא דאתי, ואז נתמלא שם רחמים, בסוד (ירמיה לא יט) על כן המו מעי לו רחם ארחמנו וגו', והוא בסוד נקודה אמצעית הנ"ל,

מאיר הפתח

בדעת אתתקן עייל ברישא אתתקן ואתפשט לגו, דהיינו הת"ת שהוא המעיים והוא הטבור נתקן בדעת, ולכן נשמת משה שהוא סוד הדעת ו' דגחון שומר על הת"ת שלא תשתכח מכלל ישראל, עכ"ל, רואים מכאן שהו' דכל הולך על גחון הוא נשמת משה רבינו שעומד נגד הנחש. 457. עי' קידושין ל' ע"א וז"ל, וא"ו דגחון חציין של אותיות של ס"ת, ועי' לקמן הערה 472. 458. עי' בהגר"א על ספד"צ י"ד ע"ד וז"ל, בתחלת יציאת הדעת שיצא מו"ק של א"א לכן מלביש לת"ת של א"א כידוע שת"ת כולל ו"ק, ולכן ת"ת בדעת הוא כמ"ש בפרשת משפטים דף קכ"ג ע"א מעוי בדעת אתתקן עייל ברישא אתתקן ואתפשט לגו, עכ"ל. 459. עי' לעיל אח"ף פתח ח בבית נתיבות. 460. עי' בהגר"א על תיקו"ז קס"ה ע"א שזה סוד הדעת. 461. עי' בהגר"א

455. עי' תיקו"ז מ"ו ע"א וז"ל, והאי סלע לא נפיק מיניה אלא טפין טפין זעיר שם זעיר שם, וכמה מחלוקות על אלין טפין ומאן גרים דא המורים (ע"ר – ב' הגר"א) דאתמר בהון כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה, ובגין דא שמעו נא המורים ובגיניהו ויך משה את הסלע במטהו פעמים, דאם לא דמחא בה לא הוה טרחין ישראל, ותנאים ואמוראין באורייתא דבעל פה דאיהי סלע (שהוא המט"ט – ב' הגר"א) אלא אתמר בו ודברתם אל הסלע ונתן מימיו, בלא טורח, ויהיה מתקיים בהון ולא ילמדו עוד וגו', והוה נפיק מיא בלא קשיא ומחלוקת ופסק, עכ"ל. 456. עי' בהגר"א על ספד"צ י"ד ע"ד וז"ל, וכ"ה כאן בתחלת יציאת הדעת שיצא מו"ק של א"א, לכן מלביש לת"ת של א"א כידוע שת"ת כולל ו"ק, ולכן ת"ת בדעת הוא כמ"ש בפרשת משפטים דף קכ"ג ע"א מעוי

אח"כ בתיקון הכלים, לכן לא היה בחינת מיתה ושבירה באלו הג"ר שקבלו הארתם משם, אבל אור הנמשך מצפורני הרגלים, משם היה סוד הארת ז"ת ואחוריים דאו"א ונה"י דכתר, כידוע שהציפורנים באדם אין בהם הרגשה וחיות כלל רק נמשך בהם קצת הארה מסופי האצבעות והוא בחינה אחרונה של הנפש שלכן אין בהם הרגשה, רק סמוכים להרגשה, לכן האור הזה הנמשך לכלים דנקודים הוא גרם להם שג"כ חיותם של הכלים לא היה בהם כדי חיות כלל ומתו ונשברו, והוא בסוד שא"ק הוא אשר נתן להם הכנה להיות גורמים יציאת הקלקולים, שכחם הוא בתכלית הפגם והמיעוט והחסרון, והבן מאורד*.

היו בכתר רק בסוד נקודה לבד והיינו, בחינת שורש הרצון והכולל של המאורות לפי בחינתו בעצמו שלא לפי הכנתו לתקן הז"ת שהם דרכי מאורות ההנהגה לכן גם נחסר כאן אור שנגד אור האוון, שלמעלה בסוד השורש הוכן גם התיקונים הצריכים למטה בסוד סוף מעשה במחשבה תחילה (עי' תיקו"ז ז ע"א), אבל בבואו למקומו אשר הגיע למדרגה זאת של מקום השבירה, והוצאות הקלקולים, נחסר מאור הזה, והוצרך להאיר לו במקומו מפי הטבור שהוא תחילת יצירת הפרצוף בכללות לבד, בסוד גולגולתא וכתר, ולפי שבאלו המקומות מקום החיים בנקודת הטבור גם בעטרת היסוד ששם הוא בסוד ח"י כמו שהיה

*בית נתיבות

ונורא מאוד כמ"ש (שזעות י"ח ע"א) היה משמש עם הטהורה ואמרה נטמאתי נועץ עשר ליפרני בקרקע כו', כי היא צקוד (צ"צ ט"ז ע"ב) איילתא דרחמנה נר, והקצ"ה מומין לה נחש כו' והוא סוד משי"ת, ואז נראה טיפת דם כחרדל ויקוצ ח"ר דלמ"ו, ולכן אז מתגלגלים כל נשמתין דערב רב והכלבים עזי נפש מסוד שם צ"ן עזי פנים שדור, שאין להם הארה צקוד המנח ששם הצושת צקוד שצ"ת שצו מאיר מנח הרצון כידוע, והם דהיפוכא כמ"ש (ירמי' ג ג) ומנח אשה זונה היה לך מאנת הכלס, והוא צקוד (צמדצר כד יז) ומח"ץ פאתי מואצ שפרסמה מאצ וכו', ונועץ עשר ליפרני עד שימות כו' צקוד אצר מת (כו'), שע"י היה מיתת המלכים קודם שצא הדור כמו שית' צסמוך צס"ד (שצירה פתח ו').

ויצ"י ילאו ניזונות של י' הרוגי מלוכה⁴⁶⁴ ע"י מלכי אדום, צכדי לתקן ולצרר צירורי מלכין קדמאין עד עקבות משיחא של עקצים דא"ק, ועיקר תגבורות שלהם צעקב כמ"ש (צראשית ג טו) ואתה תשופנו עקב, וסוד עקב הוא

ז"ם מ"ש רז"ל (סוטה מ"ט ע"ב) צעקבות משיחא חונפא יקגי כו', כמ"ש רז"ל (יצמות ס"ב ע"א) אין צן דוד צא עד שיכלו כל הנשמות שצגוף, והוא גופו של אדה"ר, כי כמו שגופו כולל צחוכו כל הגופים העמידים להולד ממנו שהיו כלולים צטיפה זרעיית שצמוחו, כמו כן כל הנשמות העמידים לנחית היו כלולים שצמחו, וצדור האחרון אז הם צקוד נשמות של עקציים דכלל קומה של הנשמה הכלולים צו, והוא סוד עקציים דאדם קדמון וליפרני רגליו, שצהם מתגלגלים כל עזי פנים שצדור וערב רצ⁴⁶², ונחצרו האפיקורסים והמלשיניים צשקר שהם הכל מסוד צירורים האחרונים שהרע מתגצר צהם שצהם המיתה כמ"ש (צרכות י"ח ע"ב) רשעים צחייהם קרואים מתים, שעיקר המיתה הוא צסוף קודם התחיה כמ"ש (שצת קנ"ב ע"ב) ששעה אחת קודם תמה"מ גם נדיקים חוזרים לעפרם, וכן הגלות צסופו קודם הגאולה מתגצר יותר, כי עמה צא עת זמן התיקון וכל דצר סמוך למפלתו מתגצר ציותר כידוע⁴⁶³, וכן סוף הלילה (סוד) קדרותה דצפרא (זהר ח"א מ' ע"ב) והוא סוד עמוק

מאיר הפתח

464. ע"י יהל אור ח"ב ל' ע"א וז"ל, כמו הקרבן, שהבשר עולה לקץ כל בשר, ורוח ורעותא עולה ומשלים את הקדושה, כן ג"כ עשרה הרוגי מלכות, והן עשרה לקבל עשרה כתרין קדישין ועשרה כתרין דמסאבותא, זה לעמת זה, כן היו י' גופין וי' נשמתין כל א' השלים דרגא אחת וכו' זריק לתלת מאה ועשרין עיבר ובריר פסולת מגו מחשבה ואתבריר ר"ל סוד עולם התהו, כמ"ש בא"ז רצ"ב ע"ב דניצוצא אפיק זיקין וכו' וכ"ז היתה כדי לברר

על תיקו"ז כ"ח ע"א שזה סוד הדעת. 462. בהגר"א על ספד"צ ב' ע"ב וז"ל, ובאותן השנים (של אלף הה' והו') מתגלגלים כל התתקע"ד דורות שהן הע"ר שהן הנשמות מעולם התהו, כמ"ש (חגיגה י"ד ע"א) שתלן בכל דור והן עזי פנים שבדור, ואמרו (סוף סוטה) בעקבות משיחא חוצפא יסגה כו' וכמ"ש בר"מ פ' נשא דף קכ"ה ואתהדרו אינון ע"ר רעיין על ישראל כו' ע"ש, עכ"ל. 463. כמש"כ (משלי טז יח) לפני שבר גאון.

האמונה הנשאר קיים בישראל, שע"י זה יזכו לגאולה כמ"ש (הושע ב כא) וארשתין לי באמונה.

וז"ה גורם לתקן את כל הקלקולים ולזרר כל הצירורים, שהאמונה כולל הכל, וסוד אמונה הוא, כי אחיזת הסט"א בג' מקומות הג' עלמין זי"ע כמ"ש שהם סוד ג' אחיון הו"א שנסתלקו כ"ז ששמו של עמלק קיים והם ה"ו של השם סוד עשיה ויזירה, וא' הוא של כס"א בצריאה, שהוא אחיזת הנחש זיר"ך, וע"י האמונה מעלין מ"ן שהם הצירורים לתקן ג' עלמין הנ"ל, לכן נאמר במלחמת עמלק (שמות יז יב) ויהי ידיו אמונה עד בוא השמש, והם הידים המעלים את המלכות מנפילתה בסוד (צמדבר כא יז) על"י צא"ר ענ"ו ל"ה⁴⁷¹, שהוא הדעת דרגא דמשה⁴⁷², כי עמלק אחיזתו על ידי רפיון ידים צרפידים, וע"י התורה מתגברים עליו והוא (שופטים ג כא) החרב אשר על היר"ך כמ"ש חגור חרבך על יר"ך וגו' וכמ"ש (תהלים קמט ו) וחרב פיפיות בידם לעשות נקמה וגו', ולכן כתיב (שמות יז יג) ויחלוש יהושע את עמלק וגו' לפי חרב⁴⁷³.

והעיקר מה שנשאר לעולם בישראל הוא אמונה, והוא חלו"ן שעולה מן היס, והוא בחלקו של זבול"ן כמ"ש (צראשית מט יג) זבול"ן לחוף ימים ישכון וגו' וירכתו על ידון, שזבול"ן הוא אמונה וע"י שורה שכניה בישראל שהיא האמונה כידוע, וכמ"ש (צראשית ל כ) הפעם יזלני אישי וגו', והוא לחוף ימים ימא רבא בעשיה אשר שם הנחש שאחיזתו זיר"ך, והוא לחוף אניות שהם שאטין צימא רבא,

ע' ק"צ כי שזירתם היה בסוד⁴⁶⁵ ק"צ חרוזין, כי היו קיימא דחד סמכא הקיטע יואל בק"צ שלו (שבת ס"ה ע"ב) כי לעולם הרגלים תלויים בעיינין⁴⁶⁶ והנקודים הראשונים נטלו אור העיניים בצחי' הסתלקות אור הפנימי סוד י' של העין, ואז העיינין חשוכין, ולכן לא היה להם סמיכה, כי גם הרגלים נשברו בסוד הסט"א שנקרא סומין, אוכמין בלא רגלין⁴⁶⁷, והוא סוד סילוק י' של יעק"צ ונשאר עק"ב, והוא סוד (צראשית לב כד) ויאצק איש עמו עד עלות השחר (צראשית לב כה) ויגע צכף יריבו, ואז ותקע כ"ף יר"ך יעק"צ בסוד שצ"י כלים שצ"י דצראשית מילוי עש"ו, עי"ן שי"ן וי"ו, וס"ת של כ"ף יר"ך יעק"צ הוא ק"צ חרוזין הנ"ל, כי אחיזתו בסופא דרגלין והוא סוד נפילת הכלים בג' עלמין זי"ע שהם יר"ך י"ס ר'קיע כס"א⁴⁶⁸, ש"ס בעשיה תהומא רבא⁴⁶⁹, ורקי"ע יזירה, וכס"א צריאה, והוא סוד (מנחות מ"ד ע"א) תכלת של חלזון העולה מן היס אחת לשבעים שנה וזו צעיס דדמו תכלת, כי הזיית הם בסוד העיניים נוקצא דליץ צמנח⁴⁷⁰, ותכלת הוא בסוד מלכות ששם אחיזתם בסוד (משלי ה ה) רגליה יורדות מות, והוא גוון תכלת דשזי כולא והוא במלכות דעשיה ששם כל הצירורין דמלכין קדמאין, והוא סוד הסט"א המתגבר להחטיא את ישראל ומצקסים להחריב העולם וכל סטרא דקדושה, אבל נשאר שם נינוזין דקדושה והוא צחי' (תהלים קג יט) ומלכותו בכל משלה שיחזור הרע לטוב ויטול שליטתו ממנו, והוא השומר ישראל בגלות שיזכו אח"כ לגאולה, כי לא ניתן להם שליטה מכל וכל, והוא סוד

מאיר הפתח

שלה, שהם ג"כ בגימטריא קכ"ו, וזש"ה עלי באר ענו לה כי ע"י ג' מ"ב הנזכר העולים בגימטריא ענ"ו, על ידיהם עלי באר, עכ"ל. 472. ע"י בהגרא על ספד"צ י"ד ע"ד וז"ל, וכ"ה כאן בתחלת יציאת הדעת שיצא מו"ק של א"א, לכן מלביש לת"ת של א"א כידוע שת"ת כולל ו"ק, ולכן ת"ת בדעת הוא כמ"ש בפרשת משפטים דף קכ"ג ע"א מעוי בדעת אתתקן עייל ברישא אתתקן ואתפשט לגו, דהיינו הת"ת שהוא המעיים והוא הטבור נתקן בדעת, ולכן נשמת משה שהוא סוד הדעת ו' דגחון שומר על הת"ת שלא תשתכח מכלל ישראל, עכ"ל. 473. ע"י ליקוטי הגר"א (ל"ט ע"ב) וז"ל, דרגא דמשה בנצח, והוא כמ"ש בס' התמונה, ז' היא רומזת למדה הנוצחת, שנאמר והיה כאשר ירים משה ידו כו', והנה הרמת ידי משה בציור הז' וציור מדתו כו' והוא כמ"ש רבינו בפ"י לס"ד שעמלק היתה אחיזתו בנצח, ולכן הוצרך משה להרים ידו כו' כמ"ש מוליך לימין משה כו', שמשה הוא שם, והרמת ידו במטה הוא ציור ז', יו"ד על ו', ועי"ז הכניע את עמלק, כי נז"ה הם בסוד מעלה ומטה, ולכן כאשר ירים

פסולת מתוך האוכל שהיו מעורבין בדינין לכן נשברו וכו' וכן היתה כ"ז ב' הרוגי מלכות, עכ"ל. 465. ע"י ע"ח אנ"כ פרק ג', שזה ג' מילויים של ע"ב ס"ג מ"ה שהיה חסר לז"א לפני התיקון. 466. ע"י גמ' (סוטה ט' ע"ב) שמשון הלך אחר עיניו, וכן (ברכות מ"ג ע"ב) פסיעה גסה נוטלת וכו', לעיל בית נתיבות פתח טז. 467. ע"י תיקו"ז קנ"ד ע"ב, וע"י עוד ע"ח קלי' פרק ז'. 468. ע"י מנחות מ"ג ע"ב ששלשתן דומים זה לזה. 469. ע"י לעיל פתח י'. 470. ע"י בהגרא על ספד"צ ו' ע"ג וז"ל, איך שהציץ היא במקום המצח, והוא גילוי הרצון של רעיון דרעיון תיקון ד' דת"ג דא"א. 471. ע"י שעה"פ חקת וז"ל, כי כל העליות הם ע"י שם בן מ"ב, שהם בגימטריא ג"פ י"ד שאוחזות במלכות הנקראת באר, ומעלים אותה למעלה כמבואר אצלינו בסדר אנא בכח וכו', והנה ג' מ"ב יש בג' הויו"ת דע"ב ס"ג מ"ה שהם מ"ב אותיות שיש בכל הויו"ה מהם, בפשוטה ובמלוואה ובמילוי מלוואה, ושלשתם בגימטריא קכ"ו כמנין ענ"ו לה, ועי"כ נעשית המלכות שם אדנ"י ברבוע אחוריים פשוטים

זכות לצינת (זכריה ח כג) והחזיקו עשרה אנשים מכל לשונות וכו' בכנ"ף איש יהודי וגו', שאז יהיה נפתח העין ונתגלה יו"ד הפנימי על ד' כנפי עינא, וז"ש (שבת ל"ב ע"ב) כל הזהיר צמנות לצינת זוכה ומשמשים לו כו', והוא מ"ש (מלאכי ג כ) ומרפא בכנפיה, ומשם קיבל יעקב אבינו עה"ש, ונתרפא היר"ך ע"י תכלת שבצינתי, שעיקר אחיזת הסט"א הוא בלבושין שהם צרגלים⁴⁷⁹ (צרכות ו' ע"א) הני מאני דרבנן דבלו כו', הני צרכי דמשלהי כו', והם הלבושים דאפשיט לאדה"ר⁴⁸⁰ ע"י שנפתח לעצת הנחש ונתלצש צכנות עו"ר סוד ע', ואז נעשה עור שנסתלק אור העין (צראשית ג ז) ותפקחנה וגו', וידעו כי ערומים הם וגו' (צראשית ג י) ואירא כי ערום אנוכי וגו', שלא היה יכול להסתכל צאור העליון, וזה היה בשעה עשירית (סנהדרין ל"ח ע"ב)⁴⁸¹ שאז השמש צמערב אפיתחא דגיהנום (צ"ב פ"ד ע"א) ואז נהורא אסתלק מינה צקוד סילוק המוחין צעת מנחה הנהורא אחתלש כמ"ש צוה"ק ר"פ שלח לך⁴⁸², ויעקב זכה לאלו הלבושים, כמ"ש (תנחומא תולדות יא) וירח את ריח צגדיו וגו' כריח שדה כו', שנכנס עמו גן עדן שהוא אור הפנימי הנ"ל, וע"י זה זכה ליטול הצרכות מעשו, וגם שרו של עשו הודה לו על הצרכות צפנואל ופינאל, ולכן הצינתי הם על ד' כנפי הצגדים צקוד פתיחו דעינין⁴⁸³, וזוכים לאלו הלבושים כתנות אור, ואז (צמדבר טו לט) וראיתם אותו וגו', ולא תתורו אחרי לצבכם ואחרי עיניכם וגו', שהם המרגלים האוחזין בלבושין כמ"ש רבינו הגדול הגר"א מוילנא ז"ל צאריכות צביאורו לסק"ד פ"ד (ל"א ע"א, ול"א ע"ג) והבן מאוד מאוד.

ולכן וירכתו על צידו"ן, והוא סוד מ"ן ע', והוא החלון שעולה אחת לשבעים שנה שהם צירורי המלכים שהם מסוד עי"ן, והוא עולה מן היס לרקיע ולכסא, ונצבעים צו תכלת של לצינת לחצרו עם הארת המנח צסוד ל"ך, והם לצינת ותפילין⁴⁷⁴ ולטוטפות צין עיניך (שמות יג טו) ועל ידי זה מאיר האור צצת עי"ן שהוא סוד י' של יעקב⁴⁷⁵ כמ"ש (צראשית לב לא) וירח לו השמש כאשר עבר את פנואל, ואז נתרפא היר"ך כמ"ש (צראשית לג יח) ויבוא יעקב שלם וגו', ואז (צמדבר טו לט) וראיתם אותו, וסוד פינאל ופנואל כצמתי כמ"א (שיח יחזק עמוד קסד) שהוא⁴⁷⁶ עם ו' של פנואל הוא ג"ן עד"ן, והוא סוד הליכת השמש צצפרא אצי וורדא דג"ן עד"ן (צ"ב פ"ד ע"א) ועי"ז נתרפא מלעתו כי (מלאכי ג כ) שמש לדיקה ומרפא בכנפיה, שאור הפנימי של השמש⁴⁷⁷ הוא אור הפנימי של העין, וע' כחות של השמש הוא סוד הע' צעצמו, וכנפי עינא הם עניי דמכסין על עינא (רע"מ ח"ג רנ"ב ע"א) צקוד (איכה ג כד) והצאתי את השמש צצהריים, סכותה צענן לך וגו'⁴⁷⁸, והם ד' כנפים צצ' עיינין, צ' למעלה וצ' למטה, וד' פעמים כנ"ף הוא לצינתי, כי כאשר נפתחים הכנפים אז מתגלה אור העין, ואז וראיתם אותו, אצל כאשר הכנפים סגורים אז העניים מכסים אור השמש, וכמ"ש (ישעיה ל כ) ולא יכנף עוד מוריק והיו עיניך רואות וגו', וכתיב (ישעיה נב ח) כי עין צעין יראו וגו', שאז (נדרים ח' ע"ב) יוציא הקצ"ה חמה מנרתיקה, והוא סוד פתיחת הכנפים, ויתגלה אור הפנימי של העין שהוא גנו צשמש אור הראשון, וע' אומין מקצלים הארתם מחיוניות של השמש מע' כחות דיליה שהוא צקוד עיינין סתימין, ולכן

מאיר הפתח

המלבוש שהוא הגוף של נחש, ובתחלה היה לו כתנות אור דבריאה ששם אור לבושו כנ"ל בווהר הנ"ל וזהו עוטה אור כשלמה (תהלים ק"ד) וז"ש (פר"א פ"ג) שמים מהיכן נבראו מאור לבושו שנא' כו', עכ"ל, וע"י לעיל הערה 38. 481. וז"ל, הגמ', אמר רבי יוחנן בר חנינא שתיים עשרה שעות הוי היום, שעה ראשונה הוצבר עפרו שניה נעשה גולם שלישית נמתחו אבריו רביעית נזרקה בו נשמה חמישית עמד על רגליו ששית קרא שמות שביעית נדרווגה לו חוה שמינית עלו למטה שנים וירדו ארבעה תשיעית נצטווה שלא לאכול מן האילן עשירית סרח אחת עשרה נידון שתיים עשרה נטרד והלך לו, עכ"ל. 482. לא מצאתי את הזהר אבל ענין זה נמצא ביהל אור ח"ב כ' ע"ג. 483. ע"י לעיל פתח ד' בית נתיבות.

משה ידו אז וגבר ישראל וכאשר יניח כו' בדרגא דהוד לבד אז וגבר צמלק, עכ"ל. 474. ע"י לעיל בית נתיבות עגו"י פתח ח. 475. ע"י בהגר"א על תיקו"ז ק"ה ע"א כל הענין באריכות. 476. דהיינו פניא"ל. 477. ע"י לקמן תיקון פתח ו' שזה תיקון מע"ב. 478. ע"י יהל אור ח"ב ל' ע"ב. 479. ע"י בהגר"א על ספד"צ כ"ח ע"ג. 480. ע"י בהגר"א על ספד"צ כ"ו ע"ג וז"ל, ע"ה טו"ר ושם חטא אדה"ר, כמ"ש פתח ואמר למלכא דהוה ליה כמה בניינין כו', עד עור ובשר תלבישני שהוא לבוש לאצילות ושם חטא לכן אמר לקמן וכד חב אדם אתפשט שמאלא כו' שהוא בריאה הלבוש ששם חטאו, ולכן וידעו כי ערומים הם שהפשיטו מלבוש, וז"ס שאמרו שלבושו של אדה"ר נתפתח ונשאר ערום ולכן עשה לו כתנות עור דמשכא דחוויא וצריך המיתה להפשיט אותו

פתח יט

הנכללים באות י' הוזה, אבל בינה הוא בסוד התפשטות וציור בסוד קוויין והוא סוד ו'⁴⁸⁵, וחוי"ב הם מכלל הי"ס שהם הכלים ולכן הם באמצע האותיות, והוא הארת היסוד במקום חיבורו לגוף מלמעלה, שכן בחינת פנים של חוי"ב שהם נכללים בזה בכתר הם אשר נשארו קיימים אבל למטה בעטרת היסוד עדיין הערלה חופפת שם, ולא נתגלה הארתו עד אחר התיקון, שלכן אחוריים דחוי"ב נחשך אורם ע"י הענן המכסה על היסוד, אבל פנים דחוי"ב, הם אשר קיבלו הארתם ממקום העליון של היסוד, וידוע כי חולם הוא נקודת ת"ת והוא נקודת הטבור שהוא בחצי ת"ת, ושורוק הוא ביסוד כמ"ש בכ"מ בזוהר ובתיקונים, ולכן אלו האורות הנמשכים מב' המקומות הנ"ל הם נקראים כן.

אלו האורות אשר נמשכו אל ג"ר דנקודים, הם בסוד חולם ושורוק, שחולם הוא נקודה על האותיות, ושורוק הוא מלאפום באמצע האותיות בסוד ב' חלקים ו"י, ונקודת החולם, הוא הארה שנתנה לכתר דנקודים והוא הארה שמפי הטבור, והוא בסוד הארה סתומה בסוד הרצון הכולל שהוא דרגא דכתר, שהרצון הוא עולה על המחשבה והמעשה שהם סוד האותיות ואינו בכלל האותיות, כנודע שכתר לעולם אינו בכלל הפרצוף רק הוא בחינה שלמעלה ממנו, ולכן היא נקודה למעלה, ואור היוצא מיסוד הוא בחינת שורוק שמתחלק לב' חלקים, ו"י, שהאות י' הוא בכלל, רק יותר גלוי מן הקוץ, שנמצא בו ג' מדרגות רישא וגזעא ושבילא⁴⁸⁴, והוא סוד בחינת חכמה שהיא המחשבה הכוללת כל הפעולות בכלל, והם י"ס

מאיר הפתח

בדף ר"ג סוף ע"ב, עכ"ל, ועי' יהל אור ח"א ד' ע"ב וז"ל, באות יו"ד אית ביה קוצא וגזעא ושבילא קוצא הוא קוץ העליון, גזעא גוף היו"ד, ושבילא קוץ התחתון, ולכן ביו"ד התחברות כל ג"ר, כי גזעא גוף היו"ד הוא חכמה, ובקוצא נקשר כתר עליון, ובשביל התחתון בינה, והוא נעיץ בינה בה"א של השם שהוא קוץ הימין של ה"א שהוא י' כידוע, עכ"ל. 485. עי' בהגר"א ס"י פ"א מ"ח ד"ה עשר ספירות וז"ל, המחשבה הוא בבהילו וברגע א' ולכן הוא בצורת י', והקול הוא באריכות לכן הוא בצורת ו', עכ"ל, ועי' דברי רבינו לעיל פתח ד'.

484. עי' זהר ח"ג ר"ג ע"ב וז"ל, כל יחודא שלים הכא איהו י"י אלקינו יי', דהא רזא דיליה מראש צורים איהו, ואתיחד ברישא בגזעא ושבילא, יי' דא רישא עלאה אוריא דסלקא, אלקינו דא גזעא דאתמר גזע ישי, יי' דא שבילא דלתתא, ועל רזא דא אתיחד ביה כדקא יאות, עכ"ל, ועי' אריז"ל בשער מאמרי רשב"י ה' ע"ב וז"ל, שלש טיפין דאזדרקו מן מוחא נמשכים מן ג' מוחין, חכמה ובינה ודעת הנז' באדרא רבא ונרמזים ביו"ד עצמה קוצא לעילא וקוצא לתתא וגיו"ו (נ"א ושוריק) באמצעיתא, והם הם שרשא וגזעא ושבילא הנז' בפ' בלק

נתיב שבירת הכלים

פתח א

הזאת, והיינו שכל העולמות וכל סדרי מרכבה וכל פרקין שבכל עלמין סתימין וגניזין, הם במספר במפקד מכוון לעומת הפרקים והכחות הנמצאים באדם התחתון הזה, אשר הוא מאסף לכל המחנות⁴⁸⁸, והיינו שניתן לו הכח והממשלה ע"י תנועות פרקי איבריו ודיבורו ומחשבתו וכל ענייניו, לשנות סדרי כל הבריאה, אם להוסיף בהם שלמות והכנה והתפשטות כח בברכה מרובה, או להיפוך ח"ו, כמ"ש (תהלים סח לה) תנו עוז לאלקים כו', וכמ"ש (איכה רבה פ"א פל"ג) בזמן שישראל עושים רצונו של מקום, מוסיפים כח בפמליא של מעלה כו', וכשאינן עושים רצונו של מקום מתישין כו', כמ"ש (דברים לב יח) צור ילדך תשי וגו'.

והכח הזה הנטוע באדם שתהיה לו הבחירה חפשית ונטיה לב' הדרכים, בא ע"י שהוא ית' המציא כח הרע והסט"א, שנקראת בשם זה להיותה צד אחר מתנגד לכל סטרא דקדושה, והיינו שכפי מספר הכחות הנטועים בכל עלמין דקדושה, כך יש לעומתם כחות מורכבים, הגורמים הפסד ומיעוט הארה בכל הסדרים הנבראים שמסטרא דקדושה, והוא על כמה מדרגות, או במיעוט הארה או בביטול לגמרי ח"ו וכן במיעוט הזה יש כמה מדרגות ברב ומעט, וזה נקרא קומה שלימה של הסט"א, בדמות אדם ממש, כמו שבכל הנבראים כולם, הם נכללים כאחד ונקראים אילן שלם של קדושה שיש להם חיבור זה עם זה, וכולם הם ענין שלם שהמציא הוא ית' לצורך התיקון כשביל האדם, כמו כן, הוא ענין שלם של רע

בנקודים האלו היה ענין השבירה של המלכים והיינו, בעת שיצאו הכלים כסדרן, זה תחת זה⁴⁸⁶, מכתר עד מלכות נכנס האור בהם, וכשנכנס בג"ר של כח"ב נתקיימו, וכשנכנס האור אח"כ בז"ת נשברו כולם, שלא היו יכולים לסבול האור, ובכדי להבין ענין השבירה והמיתה בכאן, צריך להרחיב הדיבור, שבאמת הם רזין עילאין סתימין דאורייתא, וכאן הוא שורש כל הבנין של החכמה הזאת, אשר עיקרה כדי להבין סדר הבריאה וענין ההשגחה וסוד הבחירה והפגמים שנעשה בכל העולמות ע"י עונות, וגם סדר התיקון הנעשה ע"י תיקון המעשים וסוד התורה והמצות, כללותיה ופרטותיה, וגם ענין היצה"ר ויצה"ט, וסדר בנין הקליפות והתמורות אשר את זה לעומת זה עשה האלקים (קהלת ז יד) והוא אשר רמז לנו בתוה"ק בפרשה קטנה, בענין (בראשית לו לא) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום וגו', שנזכר בכל א' מהם מיתה וימת וימלוך תחתיו וגו', ובאחרון לא נזכר מיתה כלל, והוא מלך הדר.

וכללות ענין זה, הוא במה שנבאר ענין מציאות הסט"א ומרכבת הטמאה מה עניינם, והוא, שכבר ידעת שתכלית מציאת כל העולמות וכל הנבראים כולם, היה בשביל האדם התחתון הזה, ונבחר ממנו זרע קדוש אשר יצא ממחצב האבות הקדושים, והראשון הוא אברהם⁴⁸⁷ אשר הוא האדם הגדול בענקים (ירושלמי שבת ע"ט ע"ב) וניתן להם התורה והמצות, שע"י יושלם כוונת רצונו ית' בבריאה

מאיר הפתח

עיגולים אפילו שיש במ יושר, ובתיקון המ"ה זה הפוך, שכללותו יושר אפילו שיש בו עיגולים. 487. ע"י לעיל עיגולים ויושר פתח ג'. 488. כך נקרא שבט דן (במדבר

486. ע"י לעיל נקודות פתח ה' שרבינו כתב שיש רק עיגולים, וע"י לעיל נקודות פתח יג שזה תחת זה הוא סוד הטבע, וע"י לקמן תיקון פתח י"ב שכללות הנקודות הם

ולהעביר ממנו כל מדה טובה מסטרא דקדושה
אשר בו.

ולפי הכנת עצמו, כך הוא נעשה בכל
העולמות, מאחר שנתבאר שהוא
הצלם⁴⁹¹ הכולל הכל, וכפי מצבו ומעמדו, כך
הוא מצב ומעמד כל הברואים, אם מתקן את
עצמו והקדושה גובר בו והרע נדחה ממנו, אז
ממילא נדחה ג"כ מכל הנבראים ועלמין
דלעילא, וכן להיפוך ח"ו, והם כלל כל ישראל
שנשמותיהם בפרטות הם במספר מיוחד, לעומת
חלקי הפרטים אשר משתנים בהם כל הנבראים
וכל העולמות, שכל א' מישראל יש לו תיקונים
פרטים בכל העולמות לפי מעשיו, וכן להיפוך
ח"ו, שמספר ב"י אינו במקרה והזדמן אלא
בכוונה מיוחדת, שלכך נמשלו לכוכבים
שמוציאים ומביאים במספר כמ"ש (ישעיה מ כו)
המוציא במספר צבאם, לכולם בשם יקרא וגו',
וכמ"ש במדרש ובכמה מקומות, וזה כל ענין
המלחמה שיש בין סטרא דקדושה ובין סטרא
דמסאבא, והכל ע"י האדם.

כולל לעומתו, אשר גורם הפסד בכל הבנין הזה,
והוא הנקרא בשם אדם בליעל⁴⁸⁹ (משלי ו יב)
וכמ"ש עת אשר שלט האדם באדם לרע לו⁴⁹⁰
(קהלת ח ט).

והאדם הזה אשר הוא בעולם הגשמי, הוא
אשר שמו ית' באמצע כל הסדרים
האלו, בין כל הקומה שלמה דסטרא דקדושה,
ובין כל הקומה דסט"א, שכמו שנשרש בו כל
ציור העולמות וכל המרכבה העליונה וכחות
העליונים דסטרא דקדושה, כמו כן נשרש בו
ג"כ כח הרע וכל כחות מרכבה טמאה של
הסט"א, והם ב' יצרים שבאדם, יצה"ט ויצה"ר,
שיצה"ט שבו הוא מסטרא דקדושה, ויצה"ר
הוא מן הסט"א, ובזה נשלם בו הבחירה כראוי
לעמוד בין שתי המחנות, או לנטות לצד
הקדושה ולהגבירה ולהעביר הסט"א ממנה ע"י
שמירתו מן השס"ה לא תעשה וכל פרטיהם
והתלוי בהם, וקיום כל הרמ"ח מצות עשה וכל
התלוי בהם בשלמות, או להיפוך ח"ו, להיות
מרבה לחטוא ולהגביר כח הסט"א אשר בו

פתח ב

ואביטה נפלאות מתורתך (תהלים קיט יח) הן
הן הרהיבוני להרחיב הדיבור בדברים שהם
כבשונו של עולם, והוא רחום יכפר וגו', ועת
לעשות לה' וגו' בדורות הללו אשר בעוה"ר
כבוד התורה מחולל והסט"א גברה מאד על
הארץ, ורבים המלעיגים על דברי חז"ל אשר כל
דבריהם כגחלי אש בוערות, וכמה גניזין טמירין

והנה כח הסט"א הזה הוא נקרא בשם מיתה
וביטול ופגם והפסד וכל מיני קלקולים
שאנו מדברים בעולם התוהו, והטעם בזה הוא
סוד עמוק וסתום, ואין כדאי להעלות דברים
אלו על ספר, אך למען כבוד שמו ית', ולמען
הקראות נועם זיו תוה"ק וחכמה הנפלאה הגנוזה
בה, אשר דוד המע"ה התפלל ואמר גל עיני

מאיר הפתח

כג וז"ל, והענין הוא כמה שתדע כי גם את זה לעומת
זה עשה האלהים וכמו שיש אדה"ר דקדושה כן יש
אדם בליעל בקליפות ויש בו רמ"ח איברים ושס"ה
גידין, עכ"ל. 490. ע"י באריז"ל ספר לקוטי תורה
ספר תהלים וז"ל, נמצא שהצדיק מתנקם ממלאך
המות, וז"ס אשר שלט האדם באדם לרע לו ר"ל האדם
הבליעל שולט באדם הצדיק לרע לו של בליעל כי
לוקח הקדושה מקרבו ונשאר מת (מהזהר ח"ב צ"ה
ע"ב). 491. ע"י לעיל עגו"י א' לגבי צלם ודמות.

י (כה) אבל הוא כינוי למלכות כמ"ש"כ (זהר ח"ג קצ"ז
ע"א) וז"ל, כנישתא דישראל, מהו כנישתא דא איהו
עצרת כנישו, כד"א מאסף לכל המחנות, מאן דכניש
לכל משריין עלאין לגביה, עכ"ל. 489. ע"י ז"ח
(ל"ג ע"ג) וז"ל, אית אדם אחרא מסטרא דמסאבו,
ולא עוד אלא תלת אדם אינון, אדם דבריאה אדם
דיצירה אדם דעשיה, מסטרא דדכיו ואית אחרא
מסטרא דמסאבו דאיהו אדם בליעל איש און יצר הרע,
אדם טוב יצר הטוב, וע"י שער הגלגולים - הקדמה

הסתרת פניו ע"י עונות האדם, והוא נעשה ממילא, כך חלקי ההפסד והתוהו שהם בחינת אין הגמור, והדבר נדמה לחותם שיש עליו אותיות בולטות מצויירים, והוא דוחקם בדבר הנחתם, וכל אות וציור שהוא בולט נעשה כנגדו אותו מקום בנחתם שקוע, ונמצא, בהסיר החותם מן הנחתם, ניכר שם ממש מספר האותיות וכל הציורים שהיו בחותם ממש, בלי שום שינוי כלל, רק ההפרש ביניהם, שבחותם הם בבחינת יש, שהרי הם דברים ממשיים בולטים, מה שא"כ בנחתם הוא דבר שאין בו ממש, ואדרבא ציורי האותיות הוא החללים הנשארים בבחינת אין ותוהו.

וכן הוא ממש, כל בנין הסט"א שהם כחות נמצאים בבחינת אין והפסד אשר הם בהיפוכא דכל הכחות הנמצאים בסטרא דקדושה בבחינת יש ודבר ממשיי, והוא סוד הגילופין שהוזכרו בזהר בכ"מ, ובדברי הרב זללה"ה, כי הכל נמשך מסוד שורש הצמצום הראשון אשר היה בשביל הבחירה אשר עי"ז נשתלשל אחר כמה מדרגות בסוף המדרגות כולם, כח הסט"א בשביל הבחירה, וח"ו לא תצייר בבחינת גילופין ממש במקום העליון הזה, רק שמצד הצמצום אשר נסתלק כח הבלתי בע"ת, והושם חק השיעור שילך בהדרגה זה תחת זה, היא סיבה ראשונה אשר היה בשביל הוצאת כח האפס והתוהו הזה, נמצא שכל כחות הסט"א הם נקראים בשם תוהו ממש, והם כמספר מיני הפסד כמו כל כחות הקדושה, שהסט"א מושלת בכולם ע"י עונות האדם, והנה, כמו שישראל הם נמשכים מכל כחות הקדושה אשר הם בבחינת היש הגמור, כמו כן או"ה הם נמשכים מן הסט"א הזה, אשר הם הוכנו להיות רצועות מרדות לישראל אל הגופים שלהם כמו כחות הסט"א, שהם לאלקאה לנפשות אחר המיתה לנקות מהם הזוהמא כמו שית' עוד לפנינו בס"ד (קליפות פתח כ') ולכן אמר הנביא שכל הגוים כאין נגדו, והם נמשכים מן האפס והתוהו, והוא עיקר

בהו, לזאת הוכרחתי להאריך בדברים שהם כבשונו של עולם.

הנה הנביא אמר, כל הגוים כאין נגדו, מאפס ותוהו נחשבו לו וגו' (ישעיה מ יז) וצריך לבאר ענין זה, למה דימה כל הגוים כאין ואפס ותוהו שהם דברים שאינם במציאות ובאמת כחם רב ורם ותופסים כל הישוב, ואומרים (ישעיה מז ח) אני ואפסי עוד, בעונותנו הרבים, אבל הענין בזה, תדע שבאמת לכאורה קושיא עצומה הוא, מאין נמצא כח הסט"א שהוא הרע הגמור המתנגד לכל סטרא דקדושה, והוא הרצון אשר נגד רצונו למרות עיני כבודו ית', ונודע, כי אין דבר זולתו ית', והוא ענין עמוק, מקום להבת שלהבת, אשר הדיבור בהם הרבה, סכנה עצומה הוא, אבל עת לעשות לה' וגו', והוא, תדע כי זהו מעצם נפלאותיו ית' אשר המציא קומה שלמה של סט"א שיהיו מתנגד לנגד רצונו ית', בכדי שיהיה הבחירה מסורה כמ"ש כמה פעמים.

וענין יציאת דבר זה אינו מציאות ממשיי נמשך מאור פניו ית', ככל עלמין דקדושה אשר עליהם נאמר (משלי ח כא) להנחיל אוהבי יש וגו', אלא הוא מסוד העלם, והיינו מסוד הסתרת פניו והעלם הקדושה, אשר במקום הזה הוא מקום האפס והתוהו, והוא אין הגמור, ונמצא, ממילא הוא הרע וההפסד וכל קלקול, כי כל ענין המשכת רצונו ית' וגילוי, הוא רק הטוב והיש הגמור, והוא מ"ש (משלי טז טו) באור פני מלך חיים, אבל במקום שהוא מסתיר פניו ית' ומסלק רצונו, אז ממילא הוא מקום ההפסד והכליון⁴⁹², והוא סוד כל קומה שלמה דסט"א, שהוא ממש במספר (ו) במפקד כל עלמין דקדושה כנודע שהם אבי"ע, בסוד צלמו של נבוכדנצר בציור אדם שלם, רישיה די דהב וגו', עד אצבעתיה דרגליה די פרזל ודי פחר וגו' (דניאל ב לב, לג) והיינו, שכמו מספר פרקי כל עלמין דקדושה שהם יחד בדמות אדם שלם, כמו כן שיער הוא ית' שיהיה בחינת העלם שלמותו מכל המקומות הנ"ל, ע"י

להשאירו על עומדו, שיהיה נמצא בחינת התווה והאפס בשביל תכלית הטוב שהיא ע"י הבחירה, ולכן, לעתיד לבא כאשר ישלם זמן הנהגה זאת ויהיה עת ביטול הבחירה, אז יסתלק הרצון הזה, ואז ממילא יוציא בלעו מפיו⁴⁹³, ואז וביער רוח הטומאה מן הארץ ולא ישאר רק רצונו שולט, ולא ישלטו אלא ישראל לבד כמ"ש (במדבר כט לה) עצרת תהיה לכם, עין ביאורי רבינו הגדול הגר"א זללה"ה לספ"ד פרק ה' (ל"ד ע"א)⁴⁹⁴ באריכות מזה.

חשיבותם ושליטתם בעולם, בכדי לשעבד בישראל כמ"ש (איכה א ה) היו צריה לראש וגו', וזה שכתוב, מאפס ותוהו נחשבו לו, וח"ו אין זה נגד רצונו ית' ממש, שהרי זה היה עיקר רצונו שיתעלם במקום הזה שלמותו, כגבור המתאבק עם חלש ואינו משתמש במדת גבורתו בכדי ליתן מקום לחלש להתגבר עליו, ונמצא, שהרצון שמתנגד לרצונו, זה ג"כ תלוי ברצונו, וז"ס (תהלים קג יט) ומלכותו בכל משלה, והוא ניצוץ דקדושה אשר מתלבש בקומה דסט"א

פתח ג

ולא היה הרע בו להיות נמשך מטבעו לכל חטא ועון ולכל תאוה ומדה מגונה, רק הסט"א היה עומדת מבחוץ מנגדו, לפתות אותו, והיה הבחירה בידו אם לשמוע אליו או לא, כמו מי שיש לפניו תנור אש בוערה, או בור וחפירה מלאה נחשים ועקרבים, שהרשות בידו אם לילך וליפול שם, או למנוע דרכו משם, ומקומו היה במקום זך וטהור, כמ"ש (בראשית ב ח) ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם וישם שם את האדם אשר יצר וגו', שכמו שהאדם גופו נחלק לג' חלקים ראש בטן גויה, וכן נר"ן שלו מתלבשים בגופו בג' מקומות אלו, כמו כן מקומו היה

ודע כי מה שאנו מדברים מבחינת מיתה ושבירה, הכל הוא רק בסוד הכלים ולא בעצמות, ונבין הענין מן האדם ממש, כמו שבו שייך מיתה וביטול ופגם הכל בגוף ובנפש לבד ולא בנשמה, וענין הפגם והמיתה שבו, הוא ג"כ ע"י הסט"א, כמו שבכלל כל העולם הסט"א הוא הבנין של הרכבת כחות של הפסד הגורמים ביטול ופגם בעולמות, כמו כן היה באדם ממש, כי הנה מצינו באדה"ר בתחילת יצירתו היה כולו טוב, והרע לא היה מובלע בגופו, רק עומד מבחוץ⁴⁹⁵ כמ"ש מזה במ"א באריכות (תיקון פתח כה) שבתחילת יצירתו היה כולו זך וטהור,

מאיר הפתח

להטות עצמו לכל אשר יחפוץ להטיב או להיפך ח"ו, כי זה תכלית כוונת כלל הבריאה, וגם כי הרי אחר כך חטא, אמנם לא שהיה ענין בחירתו מחמת שכחות הרע היו כלולים בתוכו, כי הוא היה אדם ישר לגמרי כלול רק מסדרי כחות הקדושה לבד וכל עניניו היו כולם ישרים קדושים ומזוככים טוב גמור בלי שום עירוב ונטיה לצד ההיפך כלל, וכחות הרע היו עומדים לצד וענין בפ"ע חוץ ממנו, והיה בעל בחירה ליכנס אל כחות הרע ח"ו כמו שהאדם הוא בעל בחירה ליכנס אל תוך האש, לכן כשרצה הס"א להחטיאו הוצרך הנחש לבא מבחוץ לפתות לא כמו שהוא עתה, שהיצר המפתה את האדם הוא בתוך האדם עצמו ומתדמה להאדם שהוא עצמו, הוא הרוצה ונמשך לעשות העון, ולא שאחר חוץ ממנו מפתהו עכ"ל, וע"ש שמקורו מע"ח קליפת נוגה ב'

493. על פי ירמיה נא מד וז"ל, ופקדתי על כל בכבל והצאתי את בלעו מפיו. 494. וז"ל, וכן בירחא שביעי מתגלה דיקנא, והוא ג"כ רמז לע"ל כמ"ש בזוהר, דשירותא דינא בר"ה ואח"כ סליחת עונות ביה"כ ואח"כ סוכות ושמיני עצרת ושמחתן, וכן לע"ל תחלה יום הדין הגדול, ואח"כ זורקתי עליכם מים טהורים וטהרתם כו' (יחזקאל ל"ו) כי אסלח לאשר אשאר (ירמיה ג') ואח"כ בסוכות חופות שבע כידוע וכמ"ש (ישעיה ד') וסוכה תהיה לצל יומם כו' זמן שמחתינו, וגם האומות יתקיימו ורעו זרים צאנכם כו' (שם ס"א) ואח"כ ש"ע שיכלו א"ה וישמחו ישראל לבדן עצרת תהיה לכם ויאכלו שלש סעודות של שבת שהן בזו"נ ובינה כמ"ש בזוהר, עכ"ל. 495. עי' נפה"ח שער א' פרק ו' בהגה"ה וז"ל, והענין, כי קודם החטא, עם כי ודאי שהיה בעל בחירה גמור

והוא בראשי תיבות ג' הנ"ל, ונשאר ד' ה' 500 נגד ט' כלים הנ"ל שהיה בשלמותו קודם החטא.

ואחר שנפתה אחר עצת הנחש, אז נכנס בו יצה"ר בפנימיות גופו, שכל אבריו נמשכים אחר תאוות, וכן הנפש נמשך אחר מדות מגונות ותאוות בהמיות, ונמצא, שהכלים שלו נשברו ממש, שהם כולם מלאים פגמים וחסרונות, שלא להשתמש באופן שהיה בריאתו בשבילם, ולא היה יכול להשתמש בהם בסטרא דקדושה רק להיות נכנע ליצה"ר וכל פיתויו, ולכן גורש מג"ע אל האדמה אשר לוקח משם, והוא בסוד נפילת המלכים מאצילות לבי"ע, ונגזר עליו מיתה ממש כדי לתקן ולברר הרע אשר נבלע בנפשו ובגופו, כדי שיקום אח"כ בתחיה שהוא בסוד התיקון של הכלים, ואז לא יהיה עוד קלקול כלל במדות של הנפש של האדם כמ"ש (יחזקאל יא יט) והסירותי את לב האבן מבשרכם וגו', ולכן לא יהיה עוד מיתה ושבירה, וכמ"ש (ישעיה כה ח) בלע המות לנצח 501, וכמו שיתבאר בנתיב עולם התיקון (פתח כה) בס"ד.

במקום המוכרח ג"כ מכוון למדתו, והוא סוד ענ"ג 496 ע"דן נ"הר ג"ן, כמ"ש (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו', והוא ממש היה מכוון לעומת ג' החלקים שבגופו ונר"ן המאירים בו, ותראה נפלאות מתוה"ק, שסוף תיבות של נהר עדן גן, הוא נר"ן שלו 497, וכמו שהנשמה אינה באדם ממש אלא היא בשמים, ורק ניצוצות מבחינת נה"י דידה מתלבשים בו בכדי להאיר הדרך לפניו ולסייעו בעבודת ה' ולהשכילו בחכמה עליונה 498, כמו כן אדה"ר לא היה בעדן רק בגן, ונהר משקה הגן כמו הרוח שבא לתקן נפש הבהמיית שלו, שהוא המדרגה למטה מן האדם שעיקר האדם הוא הרוח, כמו כן, עיקרו של אדה"ר היה להשקות על ידי הנה"ר את הג"ן, והוא מ"ש (בראשית ב טו) לעבדה ולשמרה, לעבדה זו מצות עשה, ולשמרה זו מצות לא תעשה (תיקו"ז ס"ט ע"א) וכמו שהנהר היה יוצא מן העדן, כמו כן הרוח נמשך מנשמה, בסוד צלם דאימא המתלבשת בז"א במוחין שלו 499, ואז הוא שלם בכל ט' כלים שלו, סוד חב"ד חג"ת נה"י, בראש בבטן ובגויה, והוא הענ"ג שלו,

פתח ד

שמדברים למעלה באצילות, שהכל ע"י הסט"א הנמצא למטה ע"י העונות שהאדם נפתה אחר עצת היצה"ר, ומכניס כח הטומאה בנפשו שהוא בחינת מיתה ושבירה שיש בזה כמה מדרגות,

ממה שכתבנו נתבאר לך שהסט"א הוא בנין שלם של כחות ההפסדים והקלקולים, שבכל מקום שהם נמצאים, שם בחינת התוהו והשבירה, והוא סוד הפגמים ומיעוט וכל מה

מאיר הפתח

הצומחת שבאדם, עכ"ל, ועי' בהגר"א ס"י פ"א מ"א אופן ג' וז"ל, וכן באדם הנשמה נעלמת מאד, ועיקר חיותו של האדם הוא הרוח, והוא האדם המקבל שכר ועונש כידוע, והוא המרגיש, והוא כל כחותיו וחושיו והנשמה הוא השכל המלמד לאדם דעת, והוא מזלו של האדם ומלאכו כידוע, והיא בשמים רק ניצוצות מתנוצצים ממנו על האדם להנהיגו ולהשכילו, עכ"ל. 499. עי' ע"ח ז"א פרק ג'. 500. כוונתו אחרי שמורידים אותיות נר"נ מעד"ן נה"ר ג"ן וגם אותיות ענ"ג נשאר ד"ה. 501. עי' בהגר"א על ספד"צ י' ע"א ימות המשיח באלף הששי

ובגלגולים א'. 496. מקורו בזהר ח"א כ"ו ע"א וז"ל, ונהר יוצא מעדן דא ו' להשקות את הגן, ונהר דא עמודא דאמצעייתא, יוצא מעדן דא אמא עלאה, להשקות את הגן דא שכנינתא תתאה. 497. עדן נהר גן. 498. עי' ליקוטי הגר"א בסוף ספד"צ ל"ז ע"ד וז"ל, והענין כי הרוח באדם הוא האדם, אבל הנפש הוא המדרגה למטה ממנו, והנשמה למעלה ממנו והוא מדרגת מלאך כידוע, עכ"ל, ועי' יהל אור ח"א כ"ח ע"ד וז"ל, הענין של נר"נ, נשמה היינו השכל אינו בגוף האדם אלא מזלו ושורה עליו, והרוח הוא כח ההרגש שבאדם, והנפש הוא כח החיוני

הפועלים ההשגחה בכל ו' אלפי שנין דהוה עלמא שאז הבחירה מסורה והסט"א נמצא עדיין, והם המתפעלים ע"י התחתונים לפי ערכם (ומצבם למטה, אם בהתפשטות האור כשמטיבים מעשיהם, או להיפוך ח"ו, ולכן השבירה היא בז"ת, והם בסוד ז' מלכי אדום), כמו שיתבאר עניינם בס"ד בסמוך.

וכן סוד עולם הנקודים, הוא כפי מה ששיער המאציל ית' את מאורות ההנהגה באותו המדרגה אשר ראוי להיות הקילקולים גוברים בכל אופן היותר אפשרי ע"י עונות התחתונים, וניתן מקום שיהיה נמצא הסט"א למטה אשר יסית את האדם לכל חטא, והוא⁵⁰⁴ יהיה רצועת מרדות אליו, שע"י החטא יהיה גורם קלקולים בכל הנבראים, וגם יגרום חושך במאורות עליונים, שלא יאירו בהארט פנים למטה, וזהו סוד שבירת הכלים שזכר הרב זללה"ה, שהיה בשביל מציאות הסט"א, ובשביל הבחירה*, והוא מ"ש שמשבירת הכלים יצא הסט"א שהיו בלועים שם בכח, ור"ל ששיערה מחשבה עליונה במאורות וסדרי פעולות ההנהגות הללו שלפי ההכנה שנסדרו, הוא כפי כח הסט"א הגורם חושך במאורות בבחינת פנותם לנבראים כמ"ש.

לפי ערך החטאים כך הוא הפגם, ולזה מאורות העליונות אשר הם כחות אלקות הפועלים להאיר לנבראים, אם התחתונים הם במצב הסט"א הזה, אז הוא תובע דין וגורם חושך במאורות העליונים, והיינו שאין פונים להאיר לנבראים שהם ב"ע רק בהארה מועטת, ומשם מקבלים שלוחי הדין למטה, והסט"א מתפשטת בעולם לעשות את שלה, והקלוקל גובר, והוא התוהו, ונמצא שבאמת ח"ו אין שייך פגם וחסרון בכחות העליונות של אצילות, רק שהוא מצדנו, שאין פונים להאיר למטה בהארה מרובה, וכמ"ש (איוב לה ו) אם חטאת מה תפעל בו וגו'⁵⁰², לאיש כמוך רשעך וגו', אך שם (דה"א טז כז) עוז וחדוה במקומו, ואין הפגם ח"ו בבתי גוואי⁵⁰³ שהם סוד אימא וזו"נ, סוד נר"ן המתפשטים למטה, רק במה שאין ג' עלמין ב"ע מקבלים הארתם בשלמות, והם בתי בראי ששם יש בכיה ועצבות ח"ו, וזה סוד השבירה במלכין קדמאין שהם ז"ת, שהם כללי מאורות ההנהגה, ר"ל שהם אין פועלים פעולותיהם להאיר למטה, וקטרוג הדין העולה ע"י הסט"א ע"י החטאים, נמצא שם לגרום חושך בכל פרטי הנהגות אלו, שלא יאירו כראוי לפי ענין שהוזמנו לכך אם יהיה העולם בתיקונו כראוי, ולפי שעיקר ההנהגה הוא מז"ת שהם

*בית נתיבות

ואינם פונים זה לזה להשלים רוח המייס בגוף, וכל יסוד מסתלק למעלה, והם הג' יסודות אר"מ, ונשאר יסוד העפר לצד, מלא תרווד רקצ (נזיר מ"ט ע"ג), כמו שנמצא בפנים צאריכות (א"א פתח י') והוא נרמז צאריכות צאריכות שהם שצרי"א"ת, ושית אותיות הם הו"ק שצבס היה

ענין השצירה של המלכים (דחיהו) היא פירוד האותיות שהם הכלים שצבס נצראו כל העולמות, והוא ממש כמו המיטה בגוף שהיא מורכב מאצרים רבים וכללות הרכבתו מד' יסודות, וכאשר מסתלק נשמתו אז נעשה פירוד בין הד' יסודות שלו, ואז מנילא נפרדים האיברים זה מזה,

מאיר הפתח

ואם לא תשמעוה במסתרים תבכה נפשי מפני גוה, אמר רב שמואל בר איניא משמיה דרב, מקום יש לו להקדוש ברוך הוא ומסתרים שמו, מאי מפני גוה אמר רב שמואל בר יצחק מפני גאוותן של ישראל שניטלה מהם ונתנה לעובדי כוכבים, רב שמואל בר נחמני אמר מפני גאוותה של מלכות שמים, ומי איכא בכיה קמיה הקדוש ברוך הוא והאמר רב פפא אין עציבות לפני הקדוש ברוך הוא שנאמר הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו, לא קשיא הא בבתי גואי הא בבתי בראי, עכ"ל. 504. כמוכא בגמ'

בסופו, שהוא עטרת היסוד, שאז בלע המות לנצח, שכל המיתות הן בו' אלפים שנה בסוד מיתת המלכים, ועטרת היסוד לא מת לכן בימיו בלע המות לנצח, עכ"ל. 502. עי' ברמח"ל אדיר במרום עמוד רסח וז"ל, ובהשבר הכלים שהוא חלק הגוף לא ירדו האורות אלא חזרו ונעלמו למעלה כידוע, וגם שהאירו מתחילה מרחוק אך לא יצאו מן האצילות ולא היה בהם פגם וגם סוף סוף חזרו ונתעלמו, וכו' כי כאן הוא סוד וכו' וכן אם חטאת מה תפעל בו, עכ"ל. 503. על פי חגיגה ה' ע"ב וז"ל,

כ⁵⁰⁷, וכן הס' נשצר ונשאר צסוד צ', והוא מ"ש רז"ל (צ"צ כ"ה ע"ב) שהעולם לאכסדרא הוא דומה ורוח לפון אינה מסוצבת, והוא צסוד מלפון תפתח הרעה וגו', שהוא הסט"א השורה שס, שסס השמים פתוחים, וכן הארץ, וכן נשצר אות ס' צאלכסון ונעשה צסוד צ' פעמים ר', ומשס ילאו ו' ראשין דסט"א⁵⁰⁸ סוד שעטנ"ז ג"ך, ונעשה צסוד ארז"ר, והוא י"א ארורים שהס ז' מלכס וד' אחוריים כידוע, והוא (צראשית ג יד) הנחש, ארור אתה וגו', דמעבר לו' שנים (צכורות ס' ע"א) נגד ו' כתרין דיליה, וסוד שבירת הלוחות היה כעין דוגמת שבירת הכלים שהאומיות פרחו למעלה, והוא סוד סילוק האורות, והכלים נפלו ונשברו, ושצר אותם תחת ההר והוא מ"ס וסמ"ך צבלוחות צננס היו עומדים (שצת ק"ד ע"א)⁵⁰⁹, וע"י חטא העגל נשברו צ' אמוון הנ"ל, שלא היה להס רגלין לעמוד עליו, והצן.

השבירה, כמו שנתצאר צפנים צאורן, וסוד א"ת הוא כ"צ אומיות שהס צמילוי כ"ף צי"ת גי' שצרי" עש"ו צמילואו עי"ן שי"ן וי"ו, גי' אחוריים של מקום, מ' מ"ק מק"ו מקו"ס⁵⁰⁵, והוא סוד סילוק המקום שצנמנוס הראשון מקומו של עולם נשרש דצר זה צשציל הצחירה, כמו שנתצאר למעלה צכ"מ צאריכות, וסוד השבירה היה צז"ת שהס שמים וארץ, שו"ק הס שמים שסס (הס) המלכס, וארעא אצצטלת, כמו שיצאר צסמוך צס"ד (שבירה פתח יח) ואלו הס צסוד עיגולא וריצועא, ששמים הוא עיגולא וארץ ריצועא כמ"ש (ישעיה יא יב) צארצע כנפות הארץ, שלכן השמים מסצב והארץ שוצת ונח, דעיגולא רהיט וריצועא לא רהיט (ס' הצהיר עמוד קיד) כמ"ש רצינו הגדול הגר"א זללה"ה צפירושו למיקונים (קנ"ח ע"ב)⁵⁰⁶, ואלו הס סוד ס' ומ' סתומה צעת שהס צמיקונס, אצל כשנצברו אז נשצר הס' ונתחלק הו' ממנו ונשאר צסוד

פתח ה

מוחין לזו"נ, והדעת נמשך ג"כ מא"א שהוא כתר דאצילות, כמו שיתבאר עניינם במקומם בס"ד, והיינו שאנו רואים שגם בהנהגת העתה, אף ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין ל"ט ע"ב) ואי אפשר לשלם שכר המצות שהם עשויים לבחינת נצחיות בעוה"ז שהוא הנהגת הזמן, אבל מ"מ, נשפע גם למטה איזה ניצוצות משכר הזה גם בעוה"ז, והוא כדי לסייע לאדם בעבודה⁵¹⁰, והוא בסוד הברכות שמבואר בתורה, אם ישמרו ישראל את התורה, כמ"ש (ויקרא כו ג) אם בחוקתי תלכו וגו'⁵¹¹ ובכ"מ,

וצריך שתדע, שכל השבירה לא היה רק בז"ת לבד, והם הו"ק שהם מנהיגים העולם לפי הכנת הנבראים בעת הנהגת הזמן של עתה שהם השית אלפין שנין דהוה עלמא, שבהם היצה"ר שולט והבחירה מסורה, ולכן בהם שייך קטרוג הסט"א, אבל הג"ר שהם כח"ב אינם לפי הנהגת הזמן אלא לפי מה שיהיה לע"ל, כמו שיתבאר עניינם בסמוך בס"ד, ולכן שם לא שייך קלקול ושבירה ופגם כלל, אבל מ"מ שייך שם קצת חסרון מצד מה שמשפיעים לז"ת, והיינו שאו"א הם הנותנים

מאיר הפתח

יעקב זכה לתקן אותו נחש של ז' ראשים וכמו שהעיד עשו בעצמו וניבא ולא ידע מה ניבא באמרו יש לי רב, אחי, שרמזו על רב אחא, שהפיל ז' ראשין דיליה כי שבע יפול צדיק וקם (משלי כד טז) עכ"ל, ועי' בהגר"א על ספר צ"ל ל"ב ע"ד וז"ל, הוי עד משחיתים - ר"ל דבפסוק הזה חשיב שבעה דרגין של רשעים וכו' והן ז' דרגין של הס"א וכו' והן ז' היכלות דמסאבותא וכו', עכ"ל. 509. עי' לעיל צמצום פתח ד' בית נתיבות. 510. עי' לקמן נוק' דו"א פתח י'. 511. עי' רמב"ם הל' תשובה פרק ט' הלכה א', ועי' לקמן תיקון הנוק' פתח יט שזה

(ב"ב ט"ז ע"א) אמר ר"ל הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות. 505. גימ' זו מובא בהגרמ"מ רזא דמהימנותא ט'. 506. עי' עוד יהל אור ח"ג י"ג ע"ב וז"ל, ס' ומ' הוא בינה ותבונה, וכן הם שמים וארץ, זו"נ, שלכן בבינה רומזו בן בלבד ובתבונה בן ובת, והן עגולא וריבוע, כי שמים הוא בעיגול ולכן הוא ו"ק ו' וארץ הוא בריבוע כידוע והן ו"ד, עכ"ל. 507. עי' בענין זו בר' אברהם בן הגר"א בפירושו על פירוש הגר"א על האגדות ב"ק פ"ג ע"א. 508. עי' בענין במגלה עמוקות שורש ק"ץ, בזה ספר תולדות אדם שם מבואר שרב אחא בר

ודוד המלך ע"ה, וד' פעמים בשנה הם ג"כ ד' רגלים, פסח שבועות סוכות ועצרת, שהם נגד ד' רגלי המרכבה (הנ"ל) ד' אותיות הוי"ה, כמ"ש רבינו הגדול הגר"א זלה"ה, בפירושו לפרשת אמור (אד"א סוף פרק כג ע"פ רמז) ובליקוטיו (יהל אור ח"ג י"ג ע"ג) שאז הוא זמן ירידת המוחין, ואותן טיפות שהוא נועם זיו העליון והשגת רוח"ק שהיו הצדיקים משיגים בעליהם לרגל, כידוע, ומשם השיגו הנביאים נבואתם שהוא גיא חזיון (ישעיה כב א) כמאמר רז"ל (זהר ח"א ר"ג ע"א)⁵¹⁴, והוא הנהר הגדול שמתחלק לד' ראשים שהם סוד ד' מוחין שיורדים מעדן עילאה סתימאה, שהם נגד ד' אותיות הוי"ה⁵¹⁵, והוא שפע המוחין המתפשט בז"א, בסוד הנהגת הזמן ב"ב שעות של היום ושל הלילה, בסוד י"ב צירופי הוי"ה שהם מ"ח אותיות והם מ"ח טיפין הנ"ל, וכן הם סוד י"ב מזלות שבהם מ"ח צורות⁵¹⁶, והוא סוד הנהגת הטבע, והמוחין שבהם הוא מבחינת (הנהגה) שלמעלה מן הטבע, שהמוחין יש בהם כמה מדרגות, או מוחין דקטנות או דגדלות או דיניקה, והוא בסוד הנהגת הטבע או בחינת הנהגה שלמעלה מן הטבע רק בהסתר פנים, הם סוד מוחין דיניקה, והנהגות הנפלאות באתגליא שלמעלה מן הטבע, הוא סוד מוחין דגדלות שהם המשדרים סוד המזלות וכל כחות של משטרי השמים ע"י גילוי שם הוי"ה שבהם, וכמו שיתבאר בתוספת ביאור במקומם (גדלות דז"א פתח יב) בסוד המוחין דזו"נ בכל פרטיהם, וכל ענין הנהגה שלמעלה, הוא בא מסוד ג"ר המתגלים בהנהגת הזמן של הז"ת, ומשם שבעים אילני הגן הם נשמות הצדיקים

שאינו בבחינת קיבול שכר, אלא סוד הפירות שנותנים לצדיקים בעוה"ז כדי שיהיה להם הכנה לתורה ולמצות, והוא סוד המוחין שיורדים לז"א בכל יום ע"י התורה ומצות, שהמוחין גורמים להם זיווג בכדי שיוכלו לברר עוד בירורין חדשים ולעשות תיקונים חדשים בתורה ומצות שמסגלים בכל יום, שהם עולים למעלה להשאר לנצחיות שהוא ענין סילוק המוחין בכל לילה שביום מחר באים מוחין חדשים⁵¹².

והם סוד הטיפות שנוטפים מג"ע בכל יום למטה, כמ"ש במדרש הנעלם (חיי שרה קכ"ה ע"א) וז"ל תנן התם בארבעה פעמים בשנה בכל יום עדן מנטף על הגן, ויוצא מאותם טיפין נהר גדול המתחלק לארבעה ראשים, ושמנה וארבעים טיפות מנטף בכל יום ומשם שבעים אילני הגן כו', באיזה מקום הוא, ר"י אומר למעלה מערבות, ר"י אומר בערבות הוא, דהא תנן שם גנוזי חיים כו', למטה ממנו מכוון גן בארץ ונוטל ממנו שפע בכל יום, א"ר אבהו, מ"ח נביאים עמדו להם לישראל, וכל א' נטל בחלקו תמצית טיפה אחת מאותם טיפות של עדן כו', עכ"ל, והוא סוד עמוק, וכוונתו הוא שעדן הוא סוד המוחין למעלה, שהוא עידון נשמות הצדיקים לע"ל שהוא למעלה מהנהגת הזמן, והוא בחינת נצחיות, ומשם נוטפים הטיפות גם בז"ת בהנהגת הזמן בסוד הסיוע כמ"ש, וגם סוד השגת הצדיקים בעוה"ז בתורה וענין רוח"ק ונבואה⁵¹³, הכל הוא מזיו הנהגה העליונה שהוא הנצחיות, וד' פעמים ביום, הם נגד ד' חלקי היום שהם זמן ד' תפילות, בוקר וערב וצהרים וחצות לילה, שהם נגד ג' אבהן

מאיר הפתח

גוונין תלויין בשלשה מוחין דז"א, וכד נהיר חוורא דע"ק מוחא עלאה בתתאה או לו ד' מוחין, וד' גוונין, ואע"פ שגם בלא מוחא עלאה יש לו בפרטות ד' מוחין, מוח חכמה אין מאיר בגוונין רק כשמתגלה מוחא עלאה אז נהיר עלאה בתתאה ונהיר חכמה בגוון חוור שלכן כל הג' גוונין הן דין, וד' מוחין חו"ב הן י"ה מוח דעת חו"ג ב' מוחין זו"נ הן ו"ד, עכ"ל. 516. ע"י באריכות בליקוטי הגר"א קע"ז ע"ב, ובהגר"א תיקו"ז קי"ט ע"ג, וע"י לקמן

שכר מצוה מצוה. 512. ע"י לעיל עקודים פתח כו. 513. ע"י לקמן פתח י"ז שאלה הם חב"ד. 514. ז"ל תא חזי, גיא חזיון דא שכונתא דהות במקדשא, וכל בני עלמא מינה הוו ינקין יניקו דנבואה, דאף על גב דכל נביאין קא הוו מתנבאין מאתר אחרא, מגווה הוו ינקין נבואתהון, ועל דא אתקרי איהי גיא חזיון, חזיון הא אוקמוה דאיהו חיזו דכל גוונין עלאין, עכ"ל. 515. ע"י בהגר"א על ספד"צ כ"ב ע"א וז"ל, והענין כי שלשה

נמשכו לז"ת, וענין פגם בנה"י דכתר, הוא כי ידוע שהכתר הוא הרצון, והוא, התכלית של המעשה עולה ברצון, והוא סוד עליית מלכות בכתר, אנ"י באי"ן⁵¹⁹, בסוד (ישעיה מד ו) אני ראשון ואני אחרון, וידוע כי הרצון העליון הוא סוף התיקון, וכל זמן שהקלקול גובר והסט"א עושה את שלו, אז אין הרצון מתראה בז"ת המנהיגים את העולם, שהרי אנו רואים קלקול בסדר ההנהגה מסוד צדיק ורע לו וגו', וישראל בגלות ואו"ה מושלים עליהם, ולא זהו הרצון, אלא הוא הכנה לרצון שע"י הנהגה זאת נשלם התיקון בכדי שיהיה בחירה, והוא סוד הרצון העומד בעצמו המשקיף אל התכלית, אבל אין הרצון נמשך בעת ההנהגה ושליטת הזמן, ולכן נה"י של הכתר הנמשכים למטה הם אשר נפגמו, הרי יש כאן ג' מדרגות: א', שבירה בז' מלכים. ב', וביטול באחוריים דאו"א. ג', ופגם בנה"י דכתר.

שכל א' הוא אילן שלם ופרצוף שלם, כמ"ש (שבת קנ"ב ע"א) שכל צדיק יש לו מדור בפ"ע, והוא בחינת ג' מוחין קודם התפשטם בגופא הוא בבחינת נצחיות שהוא שכר הנשמות, והיא מ"ש שהוא בערכות, סוד בינה עוה"ב ששם גנזי חיים, ששם הוא למעלה מגדר הזמן, שאין שם מיתה ושבירה ופגם כלל, ומשם נוטף לארץ והוא המתלבש בהנהגת הזמן, וכן כל מ"ח הנביאים, הוא בא מסוד הארת הג"ר בז"ת כמ"ש, שמשם משיגים נבואה ורוה"ק, והשגת הצדיקים בעוה"ז ברזין דאורייתא שהוא מה שמתעמין הקב"ה מעין עוה"ב בעוה"ז⁵¹⁷.

הרי מבואר לנו שג"ר הם מאירים ג"כ בז"ת, ובעת שבירת הכלים, אז לא האירו הג"ר בז"ת, והוא סוד ביטול אחוריים דאו"א וביטול⁵¹⁸ נה"ים דכתר שהיה בעולם התוהו, והיינו שאותו הארה הנמשכת מג"ר דאצילות לז"ת, היא אשר נפגם ונתקלקל, והיינו שלא

פתח ו

קרויים מתים⁵²⁰, והיינו שכל אברי גופו נבראו בשביל לעשות עבודתם בתורה ובמצות כמ"ש (משלי טז ד) כל פעל ה' למענהו, וכשהם אינם עושים רצון קונם למה שנבראו בו בשביל זה, אלא אדרכא עושים מעשים למרות עיני כבודו, הרי זה שבירה ממש, כמו הכלי המיוחד לעשות בו מלאכה העיקרית וכשהוא נשבר אז הוא מיוחד למלאכה בזויה.

והב', הוא בחינת מחשבה ושכל שלו במחשבה כלליות וציור, שהם עיקרם

ועתה תראה נפלאות, היאך האדם התחתון אשר הוא צלם ודמות כל עלמין, וכל מה שמדברים למעלה הכל הוא בו, וכל ענין שבירה וביטול ופגם במאורות העליונים, הכל נמצא בו, והוא שגם בו יש בחינת ג' מדרגות אלו, שעיקר הקלקול והשבירה הוא בז"ת שלו שהם כלי המעשה, בעברו על מצות ה' בקום ועשה בשס"ה ל"ת או בחסרון קיום מ"ע בכל אברים דגופא דיליה אשר בהם אחיזת יצה"ר וכחות הס"מ להחטיאו בפועל, וזהו מיתת נפשו ממש, בסוד (ברכות י"ח ע"ב) הרשעים בחייהם

מאיר הפתח

ראשון ואת אחרונים אני הוא כלא הוא, עכ"ל. 520. ע"י שער הפסוקים שלח וז"ל, הנשמה המתחבר בגלגול עם האדם אינה מסתלקת משם עד יום המיתה, אבל הנכנסת בסוד עיבור, מסתלקת ממנו כאשר האדם חוטא, ואומרת (במדבר טז כו) סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה, ולא די זה, אלא אפילו נשמת האדם עצמו מסתלקת בעת שחוטא, בסוד הרשעים

הערה 4012. 517. ע"י שבירה פתח כד, וז"א פתח כ' לגבי הגמ' ב"ב ט"ז ע"ב. 518. נדצ"ל ופגם. 519. ע"י תיקון ז' ע"א וז"ל, שכינתא תתאה אדנ"י מתתא לעילא מן אנ"י עד אי"ן עשרה מעילא לתתא, עכ"ל, וע"י עוד בהגר"א על ספר"צ כ"ד ע"א וז"ל, נעוץ סופן בתחלתן כמ"ש בס"י, שלכן מלכות אני, וכתר אין, באותיות שוות כידוע, וכמ"ש באד"ר דף ק"ל ע"א ות"ח כתיב אני ה'

קונו, כל אבר מצוה התלויה בו, (ואז) נקרא שהוא בסוד פרצוף⁵²⁵, שכל אבר מתפשט בכל פרטיו, וכל ענין כחותיו שמוציא בהם כוונת רצון בוראו כפי שיעור המדות שהכין בהם בכל אחד לפי שורשו בעולם העליון, אבל בחינת עשותם עניינים גופניים ותאוות מדומות הוא בסוד מלכי אדום שהוא כח המדמה לבד, ואין נקרא בשם אדם, אלא אדו"ם כמ"ש (בראשית כה ל) הלעיטני נא מן האדום וגו', והוא להמשך אחר התאוה שבכבד, והיא נפש התחתונה שבו נפש הבהמיית סוד שם ב"ן, והוא בכח היותר פחות והיותר תחתון של כל אבר שנברא ג"כ לדברים גשמיים, כדי לשתפם בענייני העבודה ותורה ומצות, שכל מצוה הוא בענין גשמי בכדי לתקן שם ב"ן, והתורה והמצות, הם בסוד חיבור מ"ה וב"ן כמו שיתבאר עניינם בסוד התיקון בס"ד, ואז הם רק נקודות לבד, ר"ל, שאין מתגלה בכל אבר רק הכח הפחות והתחתון שבו לבד, והם ז' מלכי אדום ז' פעמים אדו"ם הוא אנו"ש שהוא מדרגה היותר תחתונה שבד' שמות שנקרא בהם אדם איש גבר אנו"ש⁵²⁶, והוא בסוד ד' אותיות הוי"ה סוד כל פרצוף שבכל א', ונשאר רק בבחינת ה' אחרונה לבד שם ב"ן הוא אנו"ש, והם ז' מלכים שהם ישנים באדמת עפ"ר, ש"נ⁵²⁷ דאנו"ש, שלא היה בהם רק סוד עפר לבד, מלכות, ה' אחרונה, שם ב"ן.

ומזה תבין ג"כ למעלה למעלה במאורות של אצילות, שלפי השיעור ששיער בהם א"ס ית' על אופן הקלקול שיכול להגיע להם ע"י הסט"א הגורם להם ביטול ושביטה לעיקר השפעתם, הם ג"כ נקראים בשם נקודות לבד, ור"ל שלא נתגלה כל כחם, וכל מדה ומדה לא

להתבונן בחכמה ובינה בתורה כמ"ש (איוב כח כח) הן יראת ה' היא חכמה וסוד מרע בינה, שהוא באמת עיקר החכמה, ואין אדם חוטא אא"כ נכנס בו רוח שטות (סוטה ג' ע"א) ואז הפנים של חו"ב שלו נשארים במקומם שהוא בסוד הזכרון ששומע כרו"ז מלעילא⁵²¹ כמ"ש (מגילה ג' ע"א) אע"ג דאיהו לא חזי, מזליה חזי והוא סוד פנים דע"ב וקס"א⁵²² גי' זכור ונשאר בבחינת אחוריים שלהם, (בסוד) (דברים לב יח) צור ילך תשי, ותשכ"ח אל מחוללך, שהסט"א משכיח ממנו גודל רוממותו ית', והשכל והבינה אשר לפי ערכם א"א לבוא לידי חטא, ביודעו כי הוא חוטא למלך מלכי המלכים הקב"ה אשר הוא ממלא כל עלמין וסובל⁵²³ כל עלמין (זהר ח"ג רכ"ה ע"א) והוא אשר יורד לכלי המעשה לגרום להם כל מה שעושים, בסוד (תהלים ז טו) הרה עמל וילד שקר, והוא סוד ביטול אחוריים דחו"ב בעת השבירה של הז"ת.

⁵²⁴ וידוע, כי באמת רצון נפש הישראלי לעשות רצון קונם, כי הוא בחינת כתר של נשמתו ורוחו ונפשו כמ"ש (ברכות י"ז ע"א) גלוי וידוע לפניך שרצוננו כו', כי הוא לפי בחינה העליונה אשר אין שייכות בו לז"ת שהם כלי המעשה, אבל שאור שבעיסה גורם שהרצון לא יתפשט בכלי המעשה, ואדרבא מהפך לרצון התחתון מאד לעשות החטא, אבל הוא רצון משותף למעשה, ועיקר הרצון שלו הוא לעשות רצון קונו, ונשאר גנוז ונעלם בנפשו, והוא סוד פגם נה"י דכתר המתפשטים למטה לז"ת, ואז כל הכלים של גופו נשארים שבורים ואין הנשמה יכולה להאיר בהם.

ונודע, כי באמת כל האברים שבאדם, לא נבראו בו אלא כדי לעשות בהם רצון

מאיר הפתח

ו' הגה"ה וז"ל, נמשך הקדושה וחיות גם על אותו הכח של האדם שבו קיים מצו' בוראו המכוון נגדו, וכאשר קיים כל המצות בשלימות בכל פרטיהם ודקדוקיה בעיקר המעשה, ונוסף עליהם הצטרף עוצם טהרת וקדושת המחשבה, הרי תיקן כל העולמות והסדרים העליונים ונעשה כולו בכל כחותיו ואבריו מרכבה להם, עכ"ל. 526. ע"י ענינו אדרת אליהו במדבר כד ד. 527. עפ"ר

בחייהם קרויים מתים, ולכן נסתלקו מהם, עכ"ל. 521. לעיל אח"ף פתח ז'. 522. יהו"ה דיודי"ן יו"ד ה"י וי"ו ה"י, גימ' ע"ב, ואהי-ה דיודי"ן, אל"ף ה"י יו"ד ה"י, גימ' קס"א. 523. נדצ"ל 'סובב על כל' וכן כתוב בזהר, אבל בתיקונים (ד' ע"א) יש לשון כזה כי שם איתא, איהו ממלא כל עלמין ואיהו אסחר לכל סטרא, עכ"ל. 524. נראה להוסיף והג'. 525. ע"י נפה"ח שער א' פרק

ששיערה מחשבה העליונה שליטת המאורות ע"פ סדר הקלקולים נתבטל סדר הזה, ונפסק מלעשות פעולה זאת, כמו האדם אחר המיתה אינו עושה עונות ואין מקלקל עוד, רק עומד להתקן מה שעוות בתחלה, כמו כן הוא שבירת הכלים האלו שביתה משליטה זאת, ועומדים להתקן וליעשות בבחינת פרצופים, שהתחלת התיקון היה מעת שנבררו הנקודים ונתחברו מ"ה וב"ן, והוא נוהג בכל שית אלפי שנין דהוי עלמא, ועומד להיות גמר התיקון באלף השביעי שהוא סוד עוה"ב, כמו שיתבאר באריכות יותר בפתחים הבאים בס"ד.

גלתה אלא פעולת חלק היותר תחתון שבו, וכמו שהאדם התחתון כשהוא במצב הזה אז גורם לו מיתה לגמרי, שהמיתה היא לטוב לו, כדי שמן הקלקול יעשה אח"כ התיקון, שהגוף כלה בעפר והסט"א נוטלת את הראוי לה, והוא סוד התולעים השולטים עליו בקבר, והנפש נידון בגיהנם, ואש של גיהנם שואב הזוהמא שבו שהוא ג"כ שליטת כח ההפסד והתוהו אשר שולט שם, שהוא עונשי הנפש ומכאוביה, ועי"ז נתקן הנפש, וגם הגוף מזדכך שיהיה ראוי לקום אח"כ בתחיה לע"ל, וכמו כן, היא ענין שבירת הכלים ומיתת המלכים למעלה, שכפי השיעור

פתח ז

אז נגמרו הכלים, נמצא שהאור יצא תחלה, ואח"כ הכלים, אבל כאן בנקודים היה בהפוך, שתחלה יצאו י' הכלים זה תחת זה מכתר עד מלכות, ואח"ז נכנס בהם האור, תחלה נכנס בכתר והיו כלולים בו כל הי"ס, ואח"כ יצאו משם לחכמה ט' האורות, ואור הכתר נשאר בכלי הכתר, ואח"כ יצאו ח' האורות בכינה, וכן היה בכולם עד מלכות.

ודבר זה הוא ענין עמוק מאד, ולבאר זה, נבין דבריהם הקדושים בפרק חלק (דף צ"א ע"ב) אמר ליה אנטונינוס לרבי, מאימתי ניתנה נשמה באדם, א"ל משעת יצירה, א"ל וכי אפשר לחתיכת בשר שיתקיים ג' ימים בלי מלח, אלא משעת פקידה כו', אמר רבי כו', ומקרא מסייעו, שנאמר ופקודתך שמרה רוחי כו', וצריך ביאור, מה היה כוונת רבינו הקדוש בזה, וכי אפשר להיות שיטעה בדבר ואנטונינוס יכריע אותו, אבל הענין בזה הוא דבר עמוק, כי נודע שהטיפה שנותן האב, יש בו צורת (כל) העובר בכלל בכל חלקיו ואבריו, וכל הכחות הנמצאים בו הם בכלל בתחלה באותו הטיפה, ורק ששם הם בכח לבד, בבחינת מחשבה כללית והוא בחינת יו"ד, ונודע, כי לפי הכנת טהרת מחשבת

אחר שנתבאר הדברים האלו בכלל, עתה נבוא לבאר עניינים אלו בפרטות, ולבאר עומק דברי הרב הקדוש זללה"ה, ומתוך זה, יתבאר לנו סודות עמוקים ורמים מאד מאד בדרכי ההנהגה וסוד הבחירה וענין יצה"ר ויצה"ט, הכל באריכות בס"ד, על פי סדר דברי הרב זללה"ה בעץ חיים, הנה יציאת עולם הנקודים הזה, היה בהפוך מיציאת עולם העקודים, כי שם היה יציאתם ממטה למעלה ממלכות עד כתר, וכאן בנקודים היה להפוך, שיצאו זה אחר זה מכתר עד מלכות, והכוונה בזה, כי העקודים כבר נתבאר (עקודים פתח ו') ששם היו כל הכלים ומדות ומאורות העליונים הכל בכללות לבד בסוד הרצון, והוא בבחינת סוף המעשה העולה במחשבה תחלה, ולכן היה יציאתם להפוך כמ"ש למעלה (עקודים פתח ט') באריכות מזה, אבל כאן בנקודים, הגיע המדרגה בשיעור הראוי לתחתונים לפי ערכם בפרטות, בסוד הבחירה, והוא הנהגת טוב ורע, שהנהגה זאת הוא המעשה ההולך במדרגה מלמעלה למטה.

עוד זאת יש הפרש בין עולם העקודים לנקודים, שבעקודים נתפשט האור של הכלים בתחלה, וע"י הסתלקות האור למעלה,

בלעדי נפש השורה עליו, וע"ז היה דעתו שבשעת הפקידה כבר ניתן בו הנפש, וע"ז השיבו רבינו הקדוש שגם זה אמת, והוא סוד הארת הנשמה העליונה שקדמה לולד, והוא דבר שלמעלה ממדרגתו, מבחינת האב שהוא השורש לבן כמ"ש.

ומעתה יובנו עומק דברי הרב זללה"ה בשרשי המאורות העליונים של האצילות, שנסדרו על דמות אדם ממש בכל הפעולות ופרטים אשר מדברים בו, והיינו שגם בזה יש בחינת כלל ופרט, שעולם העקודים⁵³¹ הוא סוד כח ציור מאורות וסדרי פעולות של האצילות וכל המדות של ההנהגה בפרטות אבל בתחלה היה בכלל בסוד עולם הנקודים⁵³² כמו הטיפה במוח האב, ואז קדם האור להתפשט טרם יצא הכלי של הכלל, והוא ההכנה אל יציאת הכלים בשביל שלמות הנצחיי שלבסוף ועלו המאורות למעלה ממדרגת הזמן, והוא סוד המשכת אור הפה לעשות העקודים, ואדרבא הוצרך להתצמצם בעת יציאתו אל הפועל (והמבין יבין סוד הנורא העמוק הזה שא"א להרחיב הדיבור ביותר) שלולי כן לא היה אפשר לו לצאת, אבל אחר שהגיע המדרגה של הנקודים אל בחינת הציור בפרטות מן הטבור ולמטה, אז נצטיירו הכלים בתחלה, ואחר זה נכנס בו הנר"ן שלו, והוא סוד כניסת האור בהם, והבן מאוד.

האב בשעת הזיווג וקדושת מחשבתו⁵²⁸, כך הוא המשכת הנשמה אשר ניתנה בולד, שמזה זוכה האב לבן⁵²⁹, ונמצא שכח הקדושה אשר בו, ממשיך נשמה ממקור עליון קודם שנותן הטיפה בנוקבא דיליה, וקודם המשכת הטיפה כבר קדמה הקדושה ההיא, והיא הנשמה העליונה אשר כבר הוכנה למעלה, והוא מה שגוזר עליה הקב"ה בעת שהמלאך מביא הטיפה למעלה, חכם יהיה או טיפש כו'⁵³⁰, שהכל לפי ההכנה והמחשבה אשר קדמה לו, ורק שאעפ"כ הבחירה מסורה בידו כמו שידוע, אבל בהיות הולד בבטן אָם, אז בארבעים יום מצטיירים צורת אבריו בפרטות, שהוא בסוד בינה שבה הציור והיא מפרטת דרכי החכמה בפרט כידוע, ואז נעשו בו כלים גמורים בפרטות, וכאשר נגמר צורתו, אז נכנסת בו אח"כ הנפש, שקודם שמתפשטים אבריו אין בו הרגשה כלל, רק בחינת אור עליון מקיף עליו לשומרו שלא יתקלקל, ואדרבא מתעלם כח הקדושה ההיא ואינו מתראה בו עד שיעשה הרחם את שלו לצייר בו אברי הולד, וכן אח"כ נכנסים בו כל חלקי הנפש בכל ניצוציו, וכן רוח ונשמה, הכל בהדרגה בסוד עיבור יניקה ומוחין, כמו שיתבאר אי"ה בנתיבות הבאים באריכות, ונמצא שבאמת רבינו הקדוש דיבר מבחינת סידור כניסת הנר"ן באדם אחר שבא לכלל ציור פרטי, שאז הכלים קודמים להצטייר לכניסת הנר"ן, אבל אנטונינוס דיבר שא"א לו להתקיים

מאיר הפתח

הדרורות מראש. 530. עי' גמ' נדה ט"ז ע"ב וז"ל, דריש ר' חנינא בר פפא אותו מלאך הממונה על ההריון לילה שמו ונוטל טפה ומעמידה לפני הקדוש ברוך הוא ואומר לפניו רבוננו של עולם טפה זו מה תהא עליה גבור או חלש חכם או טיפש עשיר או עני ואילו רשע או צדיק לא קאמר, כדר' חנינא דא"ר חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו', עכ"ל. 531. נדצ"ל הנקודים. 532. נדצ"ל העקודים.

בגמ' ש"נ שהוא אנו"ש חוץ מז'. 528. עי' ר' בחיי בראשית ל לח וכן אגרת הקודש להרמב"ן, וכן עי' בהגר"א על תיקו"ז ס' ע"ד טפה סרוחה זו המת הטחול הלילית, והוא התאווה שהאדם זורק הטפה בתאווה, והוא שאור שבאדם יסודו של יצה"ר, ולכן אמר במ"ה שצריך להתקדש מאד בזיווג, ואז הבנים לא ישלוט בהן יצה"ר, עכ"ל. 529. זה לשון המשנה בעדיות פ"ב מ"ט, האב זוכה לבן בנוי ובכח ובעשר ובחכמה ובשנים ובמספר הדרורות לפניו והוא הקץ שנאמר (ישעיה מא) קרא

פתח ה

ועוד יש סוד כמוס בזה, כי כבר כתבנו (עקודים פתח ד') שעולם העקודים הוא בכללותו, שבו התחיל מדרגה הראשונה שיצא הדבר לידי גבול ומדה בבחינת הנהגת הזמן⁵³³, והוא קיבוץ כל הפרטים שעלו בכלל, בסוד סוף מעשה במחשבה תחלה (עי' תיקו"ז ז ע"א), בבחינת אור חוזר, והוא תכלית עלייתם למעלה ממדרגת הזמן, אשר ע"ז חופף רצון העליון מאד, שיתעלו למעלה ממדרגת הגבול, ולכן קדם להם אור העליון הזה בסוד ג"ע שעלה במחשבה תחלה⁵³⁴, משא"כ כשמגיע להדרגת הנקודים שהוא הנהגת הזמן כפי מה שהוא, שהמעשה הוא תחלה ואח"כ השלמות והשכר, כמ"ש (עירובין כ"ב ע"א) היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם, וא"א לשלמות הזה להיות נגלה עד שישלם גמר כל בנין הזה הראוי לקלוקולים ועד שיגיע רגלין ברגלין⁵³⁵ בסוד עקבות משיחא, ואז לאחר גמר החשך יבוא האור, והוא סוד הנהגת הזמן עד ביאת המשיח שהוא גמר הכלים של ז' מלכים, ואז זמן התחלת כניסת האור בהם.

וכן היה תחלה, במחשבה תחלה שיער המאציל אלו המדות כולם ליתן להם גבולים, ושיער כל מאור לפי עניינו כפי מה שהם ראויים אל התחתונים, ובשביל זה לא היה אפשר לכנוס האור בהם, כי שיעור אלו הקלוקולים הוא דבר שהיפך רצונו ואורו ית', רק שכך היה רצונו שיהא נמצא דבר שעומד נגד רצונו, כדי שיהיה בחירה וקיבול שכר, וא"כ, בעת שנעשים הכלים א"א לאור להיות בהם, ואדרבא האור הנכנס בהם גרם להם השבירה וביטול, והוא שורש שתכלית הטוב המתלבש במדות אלו גורם שיהיה הפסד וקלוקולים בנבראים, שעי"ז מקבלים עונשם ומסתלק הרע מן הקדושה, בסוד (קהלת ח ט) עת אשר שלט האדם באדם לרע לו, ונמצא, שהשבירה עצמה עשתה התיקון, שנסתלק הסט"א מן הקדושה ונדחתה למטה בסוף הקדושה, כמו המיתה באדם שהוא לטובתו, ואלו היה שם האור בתחלה קודם שנעשו הכלים, לא היה מקום לשבירה כלל ולא היה נמצא סדר הנהגת הזמן ע"פ הבחירה, והבן.

פתח ט

והנה סדר יציאת האורות בכלים דנקודים היה באופן זה, שתחלה ירד האור של הכתר בכלי שלו, וכבר כתבנו (שבירה פתח ה') שאלו הג"ר הם סדר שאינו לפי הנהגת הזמן ורק הם שורשים להנהגת הזמן, שהרי ע"י הנהגת הזמן

בא הדבר אח"כ לבחינת קיבול שכר, ולכן כל שאר האורות היו בטלים לגבי אותו האור, ונמצא שהיה כלי הכתר יכול לסבול אותו האור, שאין האור גדול יותר מערך הכלים, ר"ל, שהכלי הוא סדור המדה הכולל הנהגה זאת של

מאיר הפתח

חמוקין קיימי מראה, וההוא דאקרי נבואה קטנה, מחמוקי ירכין ולתתא קאים חלום, עד דמטו רגלין ברגלין, ותמן קאים היכלא תתאה ואקרי לבנת הספיר, כלא ירכין בירכין, לאשתלמא חד בחד, וכלהו דרגין דנבואה, דהא מתמן נפקי, ושראן ואתעבידו מנייהו מראה, ושראן על האי אתר, ואתעביד מנייהו חלום, עכ"ל, ועי' ע"ח אבי"ע ה' שהמציאות של רגלין ברגלין היא סוף התיקון, ועי'

533. עי' לקמן א"א פתח י"א שמ"ה וב"ן בסוד זמ"ן. 534. דברים אלו הם על פי גמ' נדרים ל"ט ע"ב וז"ל, תניא שבעה דברים נבראו קודם שנברא העולם אלו הן תורה ותשובה גן עדן וגיהנם כסא הכבוד ובית המקדש ושמו של משיח, עכ"ל. 535. עי' זהר ח"ב רנ"ח ע"א תא חזי, נביאים דקארמן, כד מתחברי לתתא, תרין דרגין מתפרשין מנייהו, מראה וחלום, וקיימי בירכין, באינון

עד שיכול למות ע"ז, וכמו כן, בעת שהאורות ומדות הם בקטנות גדול, עד שהקלקולים מושלים בהם לסתום כל המקומות של הארה, וא"א להם להתפשט בכל חלקיהם למטה, אז א"א לרצון הפנימי שהוא הטוב ההולך לתקן הכל⁵³⁶ יכול לעשות את שלו ולגלות פעולתו במדות האלו, ובהגלותו בהם היה הכרח שיתבטל מצבם הזה וסדר פעולות האלו הגורמים קלקולים, אלא יסתלקו מעניינם ויתוקנו באופן אחר, היינו להתברר ולהיות עומדים להתקן כמו שיתבאר בס"ד*, וכן הוא באדם התחתון כשנחלש ומגיע למות, אז כתיב (תהלים קד כט) תוסף רוחם יגועון, כי כשמתקרב אל שלמות העליון שיאיר בו בחינה עליונה מסוד עוה"ב, אז גורם לו מיתה, שאין הגוף שלו יכול לסבול אור הגדול הזה, מצד התקטנו ע"י הקלקולים שהיה בו ע"י יצה"ר, והוצרך למות להתברר הרע ממנו כמש"ל.

*בית נתיבות

תיצות הנ"ל הוא נחש וי"א ארורים האומזים צו"ה של השם⁵³⁸ (איכה ה י) כי ראתה גויס צא"ו מקדש"ה, ור"ת הוא ס' מלכו"ת צקוד התגין שהאירו על ראשי הכלים הנשצרים צקוד (תהלים קמה יד) סומך ה' לכל הנופלים, וכל אלו"ף הוא מלכותא בלא תגא⁵³⁹ (סנהדרין ז"ט ע"ב) כי שממית צידים תתפש (משלי ל כח) צקוד צ' שמות א"ל אלהים, ואח"כ (בראשית א ג) ויאמר אלוקים יהי אור והי אור, וע"י גילוי האור נשצרו הכלים ונפסדו הסיגים למטה והקדושה נצברה, וז"ש (שם ד) וירא אלוקים את האור כי טוב ויצדל אלוקים צין האור וגו'.

נצחיות, ואין לזמן ענין בו לומר שיבטל אור א' את חברו, שהמדה הזאת ראויה לקבל בתוכה אור שהוא רצון א"ס המלוכש בו, ואין דבר המעכבו, ולכן לא נשבר ונתקיים, וכן הוא בנקודת חו"ב, אבל כשבא האור לכנוס לתוך הו"ק, שהם הנהגות הזמן ושיעורם הראויים להנהגת שית אלפי שנין לפי המצב הזה שהיה בנקודים שלא היו בבחינת פרצופים שיהיה הכלי יכול להתפשט ולהאיר בכל כחותיו לפי ענין המושרש בהם בתכלית הקלקולים שיוכלו להמצא בהם, אין לרצון הפנימי השתתפות בהם, וא"א לכלי לסבול האור של כולם, שהרי רצון הפנימי הוא לפי ערך השלמות המעותד לבוא, ושלמות הזה אינו ראוי לפי מצב הנקודים האלו, כמו שא"א לתינוק שהוא קטן האברים לאכול מאכל מרובה יותר לפי כחו, ואם אוכל הרבה מתקלקל האצטומכא שלו ואינו יכול לפעול פעולתו, וגורם לו קלקול בכל אברי גופו

והוא מ"ש (בראשית א ז) והארכן היתה תוהו וצוהו ותוש"ך ע"ל פנ"י תהו"ס, ס"ת כלי"ם⁵³⁷, שהמושך הוא צקופא דלהון שהם המדרגות המתקרצים להוליא הסט"א צקוד (בראשית ג טו) ואתה תשופנו עקצ כשי"ת צקמוך צס"ד (צית נתיבות פתח יא) והוא תהו"ס רצה והוא סוד אדו"ס ות' איש אשר עמו ע"י שצירת העיגולא שהוא סמ"ך כמ"ש למעלה (צית נתיבות פתח ד') צקוד (ישעיה נ ג) ש"ק אשים כסותם (איכה ה יז) חשוכא דעיינין (אסתה ד צ) ואין לזא אל שער המלך בלצוש ש"ק, ולכן נתצטל המלוכה שלהם וירדו למטה והאותיות האמנעיים של

פתח י

בו בחינת פנים ובחינת אחוריים, והיינו מאורות הראויים להאיר בהארת פנים ובשמחה וחדוה שמצד זה אין אחיזה לסט"א כי אדרבא נדחית

כבר נתבאר למעלה (פתח ה, ו) שבעת מיתת המלכים גם אחוריים דאו"א נפלו למטה, וענין נפילת האחוריים, הוא שבכל פרצוף יש

מאיר הפתח

אלו היא מאריז"ל ליקוטי תורה בראשית. 538. ע"י בהגר"א בתזו"ח לז ע"ד ד"ה בההוא זמנא. 539. ע"י בהגר"א על ספר"צ י ע"ד.

יהל אור ח"ב כ"ד ע"ד כל דבר שיתרוקן אז נתמלא כבתחלה ולכן כשיגיעו רגלין ברגלין אז יבא משיח, עכ"ל. 536. נראה להוסיף 'אינו'. 537. מקור לס"ת

השלים האחוריים של זו"נ שכל א' יהיה פרצוף בפ"ע, ונשלם בכל פרטי מאורות שלו גם בחינת אחוריים שלהם, ואז הם ראויים לזיווג, כאשר יתבאר עניינם בביאור ענין הנסירה במקומו בס"ד, שהוא ענין שלמות הדכר בחסדים שלו והנוקבא בגבורות שלה.

וזה נקרא בחינת אחוריים דאו"א שנפלו למטה, ר"ל מאותו הבחינה הנמשכת מאו"א להשלים אחוריים דזו"נ כדי להחזירם בפ"פ, זה ירד למטה, שלא האירו להם כדי להשלים הנהגה זאת בנבראים, והיינו שאותה בחינה המחזירה את או"א בפ"פ, זה חסר שם, ונשארו או"א אב"א בסוד (תענית ה' ע"א) לא אבוא בירושלים של מעלה עד שאבוא בירושלים של מטה⁵⁴⁰, והיינו שסוד זיווג או"א הוא ג"כ בשביל זו"נ להשפיע להם הארה יותר, כמ"ש למעלה (פתח ה').

והוא מ"ש בספד"צ פ"א (א' ע"ב) דעד דלא הוה מתקלא לא הוה משגיחין אפיין באפיין, והוא סוד זיווג הנשיקין⁵⁴¹ (זהר ח"ב קכ"ד ע"ב) לאדבקא רוחא ברוחא, כי הרצון לא היה פונה למאורות כל זמן שהיו עומדים להוציא הקלקולים, ואז ממילא, ומלכין קדמאין מיתו בז"ת, וזיוניהון לא אשתכחו, הם העטרות שלהם סוד המוחין, להשלים כחות ההנהגה כמו שיתבאר בסמוך בס"ד.

למטה ע"י גילוי זיווג פב"פ כמ"ש (תהלים סח ג) כהמס דונג מפני אש יאבדו רשעים וגו', ועיקר אחיזתם הוא מן האחוריים, ור"ל מאורות אשר הם מסתירים השמחה והחדוה מן התחתונים, כענין מי שקצף על בנו ומסתיר פניו ממנו, ואז שלוחי הדין מקבלים כח לעשות משפט ודין בבן.

וכל עבודת האדם בתורה ומצות הוא להחזירם בפ"פ, והחזרתם הוא על אופן זה, כי תחלה היו דבוקים אב"א והיינו, שמצד הקטרוג הנמצא מן הסט"א צריך הוא ית' לעשות לפנים משורת הדין ולהעביר העון בסוד (מיכה ז יט) יכבוש עונותינו, כי אף שלא נברא האדם עדיין לעשות עונות, מ"מ הקטרוג נותן שלא יאיר האור למטה כ"ז שלא היה מעשה הטוב גורם להשפיע האור הגדול, ואז נברא העולם בחסד להסתיר קטרוג הדין כמ"ש במדרש (סנהדרין ל"ח ע"ב) שבעת שרצה לברוא האדם, אז קטרגו מלאכי השרת כו', הושיט אצבעו ביניהם ושרפם כו', והוא סוד התדבקות אחור באחור של זו"נ, שבחינת אחוריים של המשפיע והמקבל יהיה נסתר ונכלל זה בזה, כי עדיין לא נגמר חלקי מאורות שלהם שיהיו יכולים להנהיג התחתונים בסוד זיווג פב"פ בגלוי, וגם באחוריים שלהם ע"י אחיזת הסט"א, ולא היו שלמים בכל פרטיהם, וע"י ירידת חו"ג מאו"א

פתח יא

התאצלות המאורות הם המשכת זיו המאציל ית', שהם בדרך הארה והתנוצצות, וכן כל מה שבג' עלמין ב"ע כולם נבראו במאמר פיו ית',

אלו הכלים דנקודים הם כ"ב אותיות התורה שמהם נבנו כל הדיבורים והמאמרים כמש"ל בנתיבות הקודמים, כי כל הבריאה וכל

מאיר הפתח

ע"ג וז"ל, ששלש מיני זיווגים הן נישוק חיבוק וזיווג, נישוק הוא בשרשם בפה וחיבוק בחו"ב בהלבש ידים דא"א ושם חיבוק וזיווג הוא בזו"נ ביסוד, עכ"ל, ע"י ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות קלו וז"ל, סוד הזיווג תלוי בשליטת היחוד שמתדבקים ממש כלי הז"א וכלי הנוק' להחשב כאחד ממש כמו הפנימיות, שכבר הוא אחד וזהו והיו לבשר אחד מתחיל מזיווג הנשיקין שהוא

540. ע"י בהגר"א על ספד"צ ב' ע"ב וז"ל, וכ"ז שאין זיווג בין זו"נ ג"כ אין זיווג בין או"א כמ"ש (תענית ה' ע"א) שאין נכנס בירושלים של מעלה עד כו', עכ"ל. 541. ע"י בהגר"א על ספד"צ י"ד ע"ב שיש ב' זיווגים בין או"א א' הוא תדיר וזה בחינת ריעין דלא מתפרשין, ויש בשעת הדיבור, וע"י בהגר"א על ספד"צ א' ע"ב שיעקר זיווגם של או"א בפה, ובהגר"א על ספד"צ י"ד

השכירה הגמורה, והיינו ששם היה בלוע בכח הסטרא אחרא שהוא סוד שט"ן ע"ז, ויצא משם כהאי אומנא דאכתיש בפרזלא ואפיק זיקין לכל סטר, והוא ג"ץ כמ"ש הרב זללה"ה, והיינו כמ"ש למעלה (פתח ט') שכח השיעור שנשתערו מדות של המאורות דנקודים כפי הקלקולים שיכולים להגיע להם ע"י מעשה התחתונים לגרום החושך, האיר במקומות האלו, שע"ז נעשה העונש למטה, ונמצא שאז יכולים לכנות שהסט"א כביכול יש לה שליטה במאורות האלה, והיינו שכך ניתן לה רשות לתבוע דין ולגרום החשך, וע"ז מתנקה הזוהמא והטומאה של העון ע"י העונש שקיבל החוטא ע"י החשך הזה, בסוד (קהלת ח ט) עת אשר שלט האדם באדם לרע לו, ונמצא שמה שגרם לעלות ולהיות לו שליטה למעלה במאורות של אצילות, זה גרם להם ירידה למטה לנוקבא דתה"ר שאין להם עוד (פתחון פה) [פנים] לקטרג, ונמצא שסר ע"ז החשך מן המאורות וחוזר להאיר, והוא סוד נפילת הכלים הנשברים למטה בתחתית עשיה שהוא מצולות ים⁵⁴⁴ כמו שיתבאר עוד בסמוך בס"ד (פתח כא) והם זיקין דאתלהטו ואתדעכו לאלתר⁵⁴⁵, שסוד

וכל נברא יש לו כחות וסדרים כפי המספר והגבול ששיער המאציל ית"ש, והם כפי שיעור הרכבת האותיות שבכל תיבה וכל מאמר, וכפי מספר הצירופים היכולים להיות ע"י גלגול הכ"ב אותיות בכל השערים שבהם, כך הוא מספר כל הנבראים וסדרי פעולות ומדות הנהגה של האצילות, והכלל שלהם הוא כ"ב, והם נחלקים בי"ס דנקודים שהם החומר הראשון אשר יצאו שם הכלים בדרך פרט, והם נחלקים על דרך זו, ט"ו אותיות בחו"ב של הנקודים וז' אותיות בז"ת, כי לעולם הבנין מתחיל מחכמה שהוא ראשית המחשבה, אבל כתר אינו אלא רצון הנעלם⁵⁴² שממנו נמשך תחלת המחשבה, וכמו שאין אדם משיג תחלה מחשבתו מהיכן בא והיאך נולד⁵⁴³, כמו כן אין אנו משיגים בחינת כתר של כל פרצוף, כי הוא אינו מכלל בנין הגוף, אלא דבר חוץ ממנו מבחי' תחתונה של העליון כמו הכתר על ראש המלך שאינו מכלל גוף המלך.

וידוע, כי חו"ב הם י"ה של השם (ו) לכן שם צריכים ט"ו אותיות לכללות חלקי בנייני המאורות שבהם, וז' אותיות הם בז"ת והם אותיות שעטנ"ז ג"ץ בז"ת, שבהם היה

מאיר הפתח

להיטין ונהירין ודעכין לאלתר, עכ"ל, ועי' ברמח"ל קל"ח פתחי חכמה אות לו וז"ל, באצילות הוא שהמחשבה העליונה היתה לוקחת סוד דמות אדם להעמידו על מכוננו, ואז היתה מבררת מה שצריך להסיר משם ומהו שצריך להסיר, אלא ענין הרע דהיינו שהאורות ההם היו עומדים להוציא הרע, כי כבר הגיע ההעלם למדרגה זאת שאפשר לצאת הרע משם, והנה אין זאת הכוונה בדמות האדם שיהיו אורותיו מוציאים הרע, אדרבא שיהיו טהורים ומתוקנים כדלקמן, ואז זה מה שעומד להוציא הרע נבדל מגוף דמות אדם שהוא העומד להכין הדברים בהכנה ראויה, ואז הוציא מן הדמות זה הענין, וזה הענין יצא ונראה בפני עצמו, והם הם זיקין דאתלהטו ואתדעכו, והנה עשו שלהם שבתחלה יצאו בדרך להיטה, כאילו גם הם מנהיגים, שהרי מהנהגתם בא הרע, ואם לא היה להם מקום בהנהגה ולא היו פועלים כלום לא היו כלום אלא נתלהטו ונראו ושלטו, ומפני הרע נחרבו וזאת היא פעולת הס"א לגרום חורבן לזה השורש וזה שאמרנו מחשבה זריקת ניצוצין לש"ך עיבר שהוא כללות כל המלכין האלה, עכ"ל, ועי' עוד בהגר"א על ספד"צ ג' ע"א וז"ל,

חיבור הרוחין ביחד, שהוא הפנימיות המתחזק בסוד היחוד עד שמתדבקין גם החיצוניות וכו', מתחיל מזיווג הנשיקין כי בתחלה נעשים הנשיקין ואחר כך זיווג היסודות וכו' שהוא חיבור הרוחין ביחד שהוא הפנימיות, ע"כ. 542. עי' בהגר"א על ספד"צ א' ע"א מא"ז רפ"ט ע"ב. 543. עי' גר"א תז"ח נ' ע"א ד"ה בריש הורמנותא, וז"ל, כמו באדם המחשבה שרוצה לעשות הדבר והרצון הוא קודם למחשבה, וקודם להם התחלת הרצון כשמתעורר לחשב, והן ג' ראשונות, כתר הוא התחלת הרצון, והוא סתום מאד שנעלם אפילו מאדם עצמו, וזהו בריש הורמנותא, עכ"ל. 544. עי' זהר (ח"ב קפ"ה ע"ב) וז"ל, מאן יכפר אלא דא הוא עלמא עלאה דנהיר ונקי לכלא, ועל דא כלהו סטרין בישין דאקרון מצולות ים אתעברו, עכ"ל. 545. עי' א"ז רצ"ב ע"ב וז"ל, עד לא אברי עלמא לא הוו משגיחין אנפין באנפין, ובגין כך עלמין קדמאי אתחרבו, ועלמין קדמאי בלא תקונא אתעבידו, וההוא דלא הוה בתקונא אקרי זיקין, ניצוצין, כהאי אומנא מרצפא (ס"א מרזפתא) כד אכתש במנא דפרזלא אפיק זיקין לכל עיבר, ואינון זיקין דנפקין נפקין

התלהטותם וממשלתם גרם להם ביטול וכפי לעולם, וכל זה נשרש למעלה בנקודים האלו כמו שנתבאר, שהשבירה הוא סיבת התיקון, והמיתה סיבת התחיה*, והגלות סיבת הגאולה.

ונקראים ניצוצין שהם כולם כחות של אש ודינים היוצאים מן הברזל, וסוד הפטיש הוא כח בוצינא דקרדינותא סוד שורש הדין המושרש למעלה בצמצום הראשון שהוא הגורם שיתראה בנקודים הדין בגלוי שכאן בא השיעור בבחינת הוצאות הסט"א בסוד (איוב כח ב) ברז"ל מעפ"ר יוקח, והם פ"ר דינים של מנצפ"ך⁵⁴⁶ הבאים מאורות העינים, והוא

מחיצה של ברז"ל שנפסקה בין ישראל לאביהם שבשמים (ברכות ל"ב ע"ב) כמ"ש (איכה ג כד) סכותה בענן לך וגו'⁵⁴⁷, והם כרובי עינא ועפעפי עינא דמכסין על אור העינים⁵⁴⁸, והוא או"ר הגנוז ונעלם בבת עין, כי שוריינא דעינא באובנתא דליבא תלי (ע"ז כ"ח ע"ב) והם סוד ל"ב אלקים⁵⁴⁹ דעובדא דבראשית כשהם בסטרא דדינא לבד, אז הם סוגרין בעד אור העין שהוא סוד י' הויו"ת פנימיות כמ"ש (שמות ג ד) וירא ה' כי ס"ר⁵⁵⁰ לראות, וכאשר נתקן הלב בבניה והוא כניסת המוחין בז"ת שהוא באמת תיקון הכלים והחזרת הכתרים להם, אז נתקן ג"כ אור העין.

*בית נתיבות

דקדושה לאדם צליעל שעומד להתצרר וללאת מן הרע, כי בתחילה הוא מפתה לאדם למטה צסוד העקב דקדושה צעולם העשיה צצמי' נפש צצו, שהם הנקודות של הנפש המתקרצים לתאוות הגוף והוא צצקצ, ועי"ז נופח כל גופו ואיצריו שעולה למעלה למעלה לגרום חושך צצטס מאורות העליונים, ועי"ז נעשה לו הרמת ראש והס' ז' רישין של הנמש⁵⁵¹ ז' אומיות שעטנ"ז ג"ך, אצל עי"ז הוא יורד למטה וניטל כמו ממנו, ו"ש הוא יסופך ראש, וכמ"ש (תנחומא

והוא מ"ש הקצ"ה לנמש (צראשית ג טו) על גחונך תלך ואיצה אשית וגו', הוא יסופך ראש ואתה תשופנו עקב, והיינו שבתחילה היה הרמת ראש אל הנמש, כמ"ש (איכה א ה) היו צריה לראש וגו', כי עולים למעלה לגרום (קטרוג) צמאורות העליונים, ועלייתם זו גורם להם ירידה, שאין לו (עוד) מקום לעמוד אחר שכבר קבל עונשו, וז"ס קצינת רגלי הנמש (צראשית רבה פרשה כ' פסקה ה') והוא מ"ש ואיצה אשית וגו', סוד הפירוד שנעשה צין אדם

מאיר הפתח

ל' ע"ב. 548. עי' בתיקו"ז כ' ע"א שהגרא מסביר שכרובי עינא הם העור המכסה העין, ועפעפי עינא הם השערות, ועי' בהגרא על תיקו"ז קי"ע ע"ג שכרובי עינא הם נו"ה והם כנישו לכולהו כו' לכן אין גוון נגדן רק הן לכסות ולכללן בגוון, ועי' תז"ח ל"ג ע"ג לגבי עפעפי עינא שהם נו"ה א' למעלה וא' למטה שנו"ה נקרא מעלה ומטה, ועי' בהגרא על תיקו"ז קמ"ט ע"ד הכנפים הן במקום הידים וכן הן בעינא בכרובין מסככין את העין ובעפעפים פרחין ר"ל פתחין וסגרין, עכ"ל. 549. עי' עקודים פתח ג'. 550. גימ' י' פעמים הוי"ה, וגם גימ' פעמיים עי"ן. 551. עי' בענין במגלה עמוקות שורש ק"ץ, בזה ספר תולדות אדם שם מבואר שרב אחא בר יעקב זכה לתקן אותו נחש של ז' ראשים וכמו שהעיד עשו בעצמו וניבא ולא ידע מה ניבא באמרו יש לי רב, אחי, שרמז על רב אחא, שהפיל ז' ראשין דיליה כי שבע יפול צדיק וקם (משלי כד טז) עכ"ל, ועי' בהגרא על ספר"צ ל"ב ע"ד וז"ל, הוי עד משחיתים - ר"ל דבפסוק הזה חשיב שבעה דרגין של רשעים וכו' והן ז' דרגין של הס"א וכו' והן ז' היכלות דמסאבותא וכו', עכ"ל.

והן ז' מלכין שהן דינין לכן הן אותיות ש'ע'ט'נ'ז' שהן ה' גבורות דינין קשין כידוע ש'ט'ן' ע'ז' בסוד ש'ע'ט'נ'ז' וכן גי'ן' הוא ב' האחרונים שהן כללות כל הגבורות הניצוצין דאתדעכו, עכ"ל. 546. מוזכר בע"ח שבירה ז', ועי' ע"ח רפ"ח ה' שהם גבורות שבזכר, ועי' אדיר במרום עמוד קצט וז"ל, ותדע באמת, שזהו ענין כתנות עור וכתנות אור (עי' ב"ר פרק כ פסקה כט) כי הקב"ה היה רוצה מתחילה לתקן הנוגה הזה על ידי הגוף, אבל מפני חטא האדם לא היה כך, ונשאר בבחינת כתנות עור, והסוד כי הנוגה מתפשטת בסוד ר"ע, ויש בה ו' למיתוק הרע, ובחינה זו היא עו"ר לאדם, והענין הוא, כי הנה, כ"ז אותיות הם בנין הכל, וסודם ה' אותיות מנצפ"ך, הם ממש ה' מוצאות הפה שהוציא מהם כ"ב אחרים, והענין כי הגבול והשיעור הוא בסוד מי מדד בשעלו מים (ישעיה מ יב) ומן בחינתם היו המלכין קדמאין כמו שפירשתי במקומו, כי הם הה' גבורות שהם שיעור הנ"ל, והנה מן אלה הה' אותיות מנצפ"ך שעולה פ"ר [זה בשער רפ"ח] נעשה זה הנוגה, וסודם מן הי' של אוי"ר כנ"ל נחסר י' מן פ"ר עולה גי' ר"ע, עכ"ל. 547. עי' יהל אור ח"ב

צטלח ח') טוב שצנחשים לרזן את מוחו, והוא מ"ש (תהלים עד יג) שצרת ראשי תנינים על המים נטילת הדעת

ממנו כמו שית' עוד צטמוך צס"ד (פתח הצא וגדלות דו"א פתח נד).

פתח יב

ומ"ן אותיות הנשארים הם של חו"ב דנקודים בסוד י"ה, ואחוריים דאו"א הוא בד"ק חיי"ה⁵⁵², ואלו הז' אותיות שעטנ"ז ג"ץ יש ג' תגין על כל אות, והוא רמז על סוד הסתלקות ג' אורות עליונים שנסתלקו מהם שהם סוד אורות אח"פ, כי הם לקחו הארתם רק משיבולת הזקן ולמטה, שכבר נתבאר (אח"ף פתח יח) שאורות אח"פ הוא למעלה ממדרגת הגבול שלכן אין בהם שום ענין שייכות (ל)כלים כלל, ולכך בנקודים ששם היה חילוק בין ג"ר לז"ת שחו"ב שקבלו אורות אח"פ ונחסר מהם הארת האזן, לכן נשאר תג א' למעלה על אותיות שלהם שהם סוד אחוריים דחו"ב שירדו למטה לסיבה שלא קיבלו אור האזן, וז"ת שנחסר מהם הארת ג' המדרגות דאח"פ, נשארו ג' תגין על אותיות אלו, ועוד הוא בסוד סילוק המוחין דז"ת כמ"ש בספד"צ (ג' ע"א)⁵⁵³ דעד דלא הוה מתקלא כו', וזיוניהון לא אשתכחו, הם זיינין שעל אותיות אלו שהם ג' תגין א' מימין וא' משמאל וא' באמצע חב"ד דלהון, ונקראין זיינין שהם כלי חרב לאכנעא שנאין, שכל זמן שהמוחין מתפשטים בז"ת אז הם בסוד התיקון, שהקדושה מתגבר ואין כח לסט"א לגרום קטרוג וחשך במאורות העליונים.

ויש בחינת טנת"א גם בנקודים, כמו שנתבאר למעלה (אח"ף פתח יד) בעקודים, כי האותיות הם הכלים עצמם, וכמו שא"א להוציא הברת האותיות בדיבור לחוץ להשתמש בהם אם לא ע"י נקודות, כמו כן אין לכלים עצמם שום תשמיש בלא האורות שבתוכם שהם המנהיגים האותיות והכלים, כאומן ע"י כלים, והוא בסוד חיות ואופנים וכתוב (יחזקאל א כ) ובלכת החיות ילכו האופנים אצלם וגו', כי רוח החיה באופנים⁵⁵⁴ והוא מסוד חו"ט א"ס הנמשך במקום הצמצום והרשימו כמ"ש למעלה בנתיב הצמצום (פתח יא) באריכות, וכמו כן הוא סוד אורות שבתוך הכלים בכל העולמות, וז"ס חיי"ה כמנין חו"ט, והוא חוט של חסד⁵⁵⁵ כמ"ש (תהלים פט ג) עולם חסד יבנה, והוא המחיה את הכל כמ"ש (נחמיה ט ו) ואתה מחיה את כולם⁵⁵⁶, וכן הוא באדם התחתון אשר הוא צלם ודמות של כל העולמות, ג"כ הנשמה אשר בו בסוד עצמות האור נקרא ג"כ חיה כמ"ש (בראשית ב ז) ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיי"ה, ולכן האותיות בד"ק חיי"ה הם אחוריים דאו"א שנפלו, והוא האור המשלים האחוריים שלהם להחזירם פב"פ ולדבקם כדי ליתן מוחין לזו"נ.

מאיר הפתח

רוח החיה רוח קדשא דנשיב ובטש בכלהו אופנים, למהך אשתכח דכל מאן דאיהו בדרגא עלאה, איהו נטיל למאן דנטיל ליה, עכ"ל. 555. עי' זהו חדש נ"א ע"ג וז"ל, ות"ח כמה דנהורא דאתברי ביומא קדמאה יהיב שלימו ונגיד מניה נהירו לנהורא דהאי עלמא אתנהיג ביה, אוף אברהם נהורא קדמאה יהיב נהירו להאי ברתא דמלכא יומא רביעאה דעל ידה אתנהיג האי עלמא, ועל דא חוט של חסד משוך עליה לאנהרא מן נהוריה, וכד אתחברת עמיה ויתבא לימינא אתגדל איהו בכלוא, עכ"ל. 556. עי' ברמח"ל בדעת תבונות אות קס וז"ל, כי הכבוד

552. נראה להוסיף שיש להם תג א'. 553. וז"ל הגר"א שם, זיוניהון הן המוחין, ג"ר שחסרו להן שלא יצאו אלא ו"ק, הגהה - וכמ"ש שבעה אותיות צריכין שלשה זיונין ש'ע'ט'נ'ז' ג'ץ', והן בז' מלכין שהן חסרים ג' מוחין לכך צריך ג' זיונין, וכל מוח ומוח מתפשט בכל ז"ת כמ"ש בא"ז לכן הג' מוחין הן ג' זיונין והן כלי זיין להלחם בס"א דבגדלות מסתלקין ומתכנעין הס"א, והן א' לימינו כו' כמו הג' מוחין חב"ד כידוע וכמ"ש בתז"ח דף פ"ח ע"ג ואמרו מ"מ אלין תגין אינון זיינין כאדם שאוחז וכו'. 554. עי' זהר ח"ב רמ"ב ע"א וז"ל, רוח החיה באופנים,

בתחיית המתים, והוא הרצון הפנימי, אף שנסתלק ונתבטל מהשימוש שלהם והוא ביטול מלכותם שְׁכַח הוֹי"ה שבהם והתיקון היה מתעלם וגברו רק כחות ההפסד והקלקולים, והטעמים שלהם הוא סוד מ"ה החדש, יצא מן המצח לתקן את הכלים ולהיות מגביר כח הקדושה ולהפך הרע לטוב, שהוא מ"ה המברר חלקים של ב"ן כמו שיתבאר בסמוך בס"ד*.

*בית נתיבות

צקוד (שס) ונתן לי לח"ס לאכול, ולחס הוא זיווג⁵⁶⁴ סוד המתקלא דאתנסיצו דכורין ונוקצין, שהזיווג ע"י המוחין כשז"א שלם בגלותו, ונגד ללבוש, שנגלותו אז אפשיט לבושה דיליה צקוד (צראשית ג ז) וידעו כי ערומים הם, והוא כי בצצירת הכלים אז נפרד אלילות מצריאה, והוא פשיטת הלבושים כמ"ש מרן הגר"א זללה"ה צפי" לפס"ד פ"ג (כ"ו ע"ג)⁵⁶⁵ צאריכות, ורמו ג"כ לסקוד צנין הפרצופים, כי בתחילה היו צקוד נקודות לצד צחי מלכות של כל א', ואח"כ נתוספו לכל א' ט"ס שהם צקוד לבושין שא' מלביש לצצירו, וז"ש (צראשית כח כ) צגד ללבוש, וכל המיקוין הם הכלל ללבושין כמ"ש צפ"ד פ"א (ג' ע"א) עד דרישא דכיסופא דכל כיסופין לבושין דיקר אתקין ואחסין, וז"ס כל החטאים פוגמין ללבושין, וכן כל המיקונים הכל הם כמ"ש (זכריה ג ה) וילבישהו צגדים וגו', ישימו הצניף הטהור וגו', שע"י הלבושים מסתלק הסט"א כמ"ש (שם ד) ראה העברתי מעלך עוניך והלביש אותך מחללות, והוא מ"ש (צראשית כח כ) והיה ה' לי לאלקים, שתחילה צעולם המוהו היו רק צסטרא דדינא, ואחר שנתקנו, אז היה שיתוף מדת הרחמים מ"ה וצ"ן ציחד, והצן.

ואלו הנקודים דחו"ב אחוריים שלהם נשאר בחיים, שלא היה בהם מיתה ח"ו רק חסרון הארה שלא היו ראויים לזווג, והבן, והאורות כשנסתלקו למעלה ונשאר בבחינת אור חופף על הכלים להקימם בתחיה, הוא בבחינת תגין והוא כמו הבלא דגרמי⁵⁵⁷ הנשאר חופף על הגוף בקבר כמ"ש"כ (אבות פ"ו מ"י) בשכבך תשמור עליך בקבר, והקיצות וגו'.

וג' זיוין של שעטנ"ו ג"ך הם ז' פעמים כ"א⁵⁵⁸, שהוא סוד אה"ה⁵⁵⁹ השורה על ישראל לשומרם בגלות, ורופה עליהם כדי להציל לגאולה שהוא סוד מיקון השצירה כמ"ש (צרכות ט' ע"ב) אהיה עמהם בגלות כו', וע"ז אמר אסף (תהלים עג א) א"ך טוב לישראל וגו', והם כמנין שנותיו של יעקב, והוא מ"ש (תענית ה' ע"ב) יעקב אצינו לא מת, שהוא צקוד הצלא דגרמי הנשאר על ענש שנקרא לו⁵⁶⁰ שאין מקבל הפסד, ושם שורה אור הנפש וקם ממנו בתחיה, ואלו הג' זיוין הם צקוד יה"ו של השם שנתרחקו מה' אחרונה, שלא נשאר רק שם צ"ן לצד, והוא צחי נפש שבהם, שלכן נקראו מלכי אדו"ם⁵⁶¹, וכאשר נתקנו יקומו בתחיה, אז נתבררו עם ה' אחרונה ונעשו ז' הויו"ת כמנין שם יעקב⁵⁶², והוא צנין הפרצוף אחר המיקון, שתחילה היה צקוד נקודות, ואח"כ נעשו פרצופים שלמים, וגם נתוספו ג' ראשונות ג' הויו"ת צקוד לח"ס⁵⁶³, והוא מ"ש יעקב אחר מראה הסולם (צראשית כח כ) אם יהיה אלקים עמדי וגו', שהליכת יעקב לחרן הוא סוד ירידת הכלים לצי"ע צקוד הגלות, ושמיירת ישראל בגלות הוא סוד הניצוין שירדו עם הכלים שגורם להם עליה אח"כ, והוא סוד תוספות ג"ר להם

מאיר הפתח

562. גימ' זו מובא במגלה עמוקות שורש קיט.
563. גימ' זו מובא בפע"ח שבת פרק יז. 564. עי' בהגר"א על ספד"צ ב' ע"ג. 565. וז"ל, עור ובשר תלבישני שהוא לבוש לאצילות ושם חטא, לכן אמר לקמן וכד חב אדם אתפשט שמאלא כו' שהוא בריאה הלבוש ששם חטאו, ולכן וידעו כי ערומים הם שהפשיטו מלבוש וז"ס שאמרו שלבושיו של אדה"ר נתפתה ונשאר ערום ולכן עשה לו כתנות עור דמשכא דחוויא וצריך המיתה להפשיט אותו המלבוש שהוא הגוף של נחש ובתחלה

העליון הוא השורה בכל מקום, והוא המחיה את כל הנמצאות, והעיד הכתוב (נחמיה ט ו) ואתה מחיה את כולם, ועל כן נאמר (ישעיהו ו ג) מלא כל הארץ כבודו, עכ"ל. 557. עי' ע"ח טנת"א פרק ה', ועי' ע"ח מוחין דקטנות פרק ב'. 558. נדצ"ל ז' פעמים הם כ"א. 559. עי' ע"ח א"א פרק ז'. 560. עי' אוצרות רמח"ל רנא וז"ל, באדם נשאר עצם אחד בקבר הנקרא לוז, ועליו יבנה הגוף לתחית המתים, ויש שם גם חלק מן הנפש והיא נק' הבלא דגרמי, עכ"ל. 561. גימ' ב"ן עה"כ.

פתח יג

ומזה הטעם הסט"א כל בנין שלהם אינו נקרא רה"י שהרי אין בהם תכלית, ואדרבא הם קלקול השלמות והיפוך התכלית, לכן הם בסוד הפירוד בסוד (תהלים צב י) יתפרדו כל פועלי און, וע"ז נאמר (קהלת ז כט) האלקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים וגו', והוא סוד המחלוקת ושנאת חנם שגדול כחו יותר מכל עונות שבעולם⁵⁶⁷ כמ"ש (הושע ד יז) חבור עצבים אפרים הנח לו⁵⁶⁸ (שם י ב) חלק לבם עתה יאשמו⁵⁶⁹ וגו', כי כל ישראל הם כגוף אחד וערבים זה בזה כמו הגוף שנבנה מאברים רבים שהדם סובב בכולם בשוה וגם ההרגשים הבאים מגידי המוח אשר נמשכים בהם, שבכל א' מהם מרגישים כל האברים יחד, וגם ע"י חיבור האברים ע"י הדם הסובב בהם כל אבר פונה לתקן כללות כולם, כמו העין פועל הראיה לתקן כל (הגוף, וכך) האוזן והיד כו', וכל האברים יש לכל א' כח פרטי אשר גורם תיקון לכולם, ואז הוא חי באמת פונים כולם לתכלית א' והוא היותו בחיים ובקיום גמור, וכך ישראל, כל א' נברא לתקן חבריו, וכל אחד מישראל יש לו פרטים מיוחדים לתקן בכל הבריאה כולה, ובכל אדם דנשמות דכלל הקדושה, והוא מ"ש (עוקצין פ"ג משנה י"ב) לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום כו'⁵⁷⁰, שהוא בסוד עולם התיקון, שהכלים מיוחדים זה בזה ומתארך כל אחד

ענין השבירה הזאת הוא ענין פירוד החלקים, מה שקראם הרב הקדוש בשם רה"ר, מה שאין כן אחר התיקון נקראים בשם רה"י, והיינו שכל המאורות של אצילות⁵⁶⁶ שהם נכנסים בסוג מספר עשרה שהם כללות כל הפעולות ומדות ההנהגה, אינם פונים לתכלית לגמור בנין פעולה שיעשו כולם לפעול דבר אחד, שהרי ענין הנקודים בבחינת התוהו הוא השיעור ששיערה מחשבה עליונה אותם בבחינת הקלקולים אשר נמצא בהם ע"י הסט"א הנמצא בסיום הקדושה, אשר גורם הפסד לשליטת הקדושה, ואין שייך סדר להפסד וקלקול, שהרי אינם פונים לתכלית אחת היוצא לבסוף, שהתכלית הוא תמיד עיקר קיום הדבר וסוף שלמותו, אלא כל קלקול הוא ענין נפרד בפני עצמו, מה שאין כן סדר בנין הפרצופים אחר התיקון, אשר כולם מסודרים אל היקף שלם שתלוי דבר אחד בחברו, ומתלבש אחד בחברו כדי לגמור ענין היקף הנהגה הזאת, שאח"כ יתגלה תכלית שלמותם, והוא היחוד המתגלה לבסוף, ונמצא שכל המעשה המסודר בהם, אף שעדין לא נגלה היחוד והתכלית של הסוף, מ"מ אנו יודעים שכל מגמתם וסדר המשכת הפעולות זה מזה, הוא כדי שדבר אחד יהיה נשלם ע"י חברו, והולך ומשתלם עד שבא שלמות המעוזה, ונמצא שכולם פונים לדבר אחד, ולכן נקראים רשות היחיד.

מאיר הפתח

ואז היו נקראים אלו הו' רה"ר כי לא היה בהם יחוד והתקשרות ואחדות רק כדמיון אנשים נפרדין איש לדרכו פנה ולא היה ביניהם אהבה וחבה ולכן לא יוכלו לסבול אלו הכלים שלהם בחי' האורות ומתו כמו שכתוב חבור עצבים אפרים הנח לו כי החבור גורם קיום והעמדה ומשל הדיוט אומר אם תקח ו' קנים כל אחת לבדו ישתברו ואם תקח ג' לבד ביחד יתקיימו ולא ישתברו, עכ"ל. ⁵⁶⁹ עי' תיקו"ד קס"א ע"ב וז"ל, כד חב בהון אתפרשן יסודין ואית בהון מחלוקת דאיהו פרודא וסליק שם ה' מניהו ועאל יצר הרע דאיהו סמא"ל שטן, דה' לא שריא בפרודא ורזא דמלה חלק לבם עתה יאשמו, עכ"ל. ⁵⁷⁰ עי' ברמח"ל אדיר במרום עמוד רנ וז"ל, והנה

היה לו כתנות אור, עכ"ל. ⁵⁶⁶ נדצ"ל נקודים. ⁵⁶⁷ עי' יומא ט' ע"ב וז"ל, מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב, מפני שהיתה בו שנאת חנם ללמדך ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות, עבודה זרה גלוי עריות ושפיכות דמים. ⁵⁶⁸ עי' זהר ח"א ר' ע"ב דכד עמא כלהו אית בהו שלם ולא אית בהו מארי דבבו, קב"ה חייס עלייהו ודינא לא שלטא בהו, ואף על גב דכלהו פלחי לע"ז ואינון בשלם דינא לא שליט עלייהו ואוקמוה דכתיב (הושע ד יז) חבור עצבים אפרים הנח לו, עכ"ל. וכך עי' ע"ח מלכים פרק ה' אלו הו' חלקים נקודות של ז"א יצאו נפרדות זו מזו שלא כדרך קוין רק ועג"ז נפרדות ולא מקושרות יחד

בלשון רבים, שהוא הפירוד הנמצא משיעור הזה של רה"ר שאין פונים לתכלית היחוד אלא בבחינת קלקול ושבירה, כל אחד פונה לעצמו. **והוא** סוד מ"ש רז"ל (ויקרא רבה פרשה ד' פסקה ו') עשו שש נפשות היו לו, והכתוב קורא אותם נפשות ביתו לפי שעובדים לאלהות הרבה, אבל יעקב שבעים היו לו, והכתוב קורא אותם נפש לפי שעובדים לאל אחד, והוא סוד גדול שעשו עם ו' נפשות שלו הם בסוד ז' מלכי אדום, ועשו הוא הכולל סוד בלע בן בעור, הדעת המתפשט בו"ק⁵⁷³, והם בסוד נקודות לבד שאין כל אחד בנין שלם של עשר, רק בסוד מלכות שלהם לבד, אבל יעקב עם בניו הם בסוד שבעים, שכל א' מתפשט לי' בסוד פרצוף, ולא בבחינת נקודות, ולכן הם בסוד רה"י ועובדים לאל אחד, שכולם פונים רק למלאות רצון קונם, ועי"ז מתגלה הרצון הפנימי סוד האור שבתוך הכלים והולך ג"כ לגילוי היחוד שהוא רצון א"ס ב"ה ותכלית המעותד, וסוד אח"ד הוא אהב"ה⁵⁷⁴ שכל א' פונה לטובת כולם, והוא בעולם התיקון שהמאורות היו מביטים זה לזה באהבה ורצון, והוא ע"י הארת מ"ה החדש שבמצח הרצון כמו שיתבאר בס"ד, בנתיב התיקון, והוא חיבור י"ג טעמים עם י' נקודות וכ"ב אותיות סך הכל בחשבון מ"ה כמו שיתבאר בס"ד.

מהם לתקון כלל הגוף, והוא בחינת התפשטותם בסוד פרצופים וכל א' מתלבש בחבירו זה בזה⁵⁷¹, ואז יכול האור להיות בהם, משא"כ בעולם התווה שהוא בשיעור הוצאות הקלקולים, שאין אחד פונה בשביל השלמות הקיים, ונמצא שאין בהם התפשטות לפועל א' מהם בעד כולם ואז הם פונים כל א' לעצמו והם בסוד נקודות לבד ונמצא שאין יכולים להחזיק הברכה בתוכם שהוא סוד שבירתם ע"י שלא היו יכולים לסבול האור שבתוכם.

ומכאן נמצא הסט"א וסוד ע"ז אשר נקרא בשם אלהים אחרים, כי ע"י השבירה של הכלים, שלא היו פונים להאיר כל אחד בשביל תיקון כלל הבריאה שהוא סוד גילוי היחוד, אלא הוא ע"פ שיעור שליטת הסט"א וקטרוגו, שאז מתעלם האור הזה, ונשאר ההנהגה בסוד הטבע בבחינת השתלשלות לבד, והוא מ"ש הרב הקדוש ז"ל (נקודות פרק ד') שהיו הנקודות זה תחת זה ולא היו בסוד קוין, שסידור קוין הוא סדר הנהגת חד"ר שהוא הולך ע"פ עומק המעשה, והוא למעלה מהנהגת הטבע, ולכן עי"ז נמצא הסט"א האומר, לית דין ולית דיין, מאחר שהכל מתנהג ע"פ הטבע ואין רואים חילוק בין עובד אלקים לאשר לא עבדו (מלאכי ג יח) והוא סוד הע"ז של הקדמונים⁵⁷² שתלו הכל במזלות, ונקראים אלהים אחרים

פתח יד

השבירה ואשר ירדו מאצילות לבריאה כמו שיתבאר בס"ד, והם שמות הספירות כפי השיעור ששיערה מחשבה עליונה אותם בבחינת קלקולים, שהסט"א יש לו מקום שליטה בהם

ואלו המלכים שהם הנקודים דעולם התווה, הם הנזכרים בתורה בפרשת וישלח, פסוק (בראשית לו לא) ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום וגו', והם הו"ק אשר בהם

מאיר הפתח

ומתרצה עמו בזה לא היה אפשר לעשותו, ועל כן אמרו אין כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום (עוקצין פ"ג מ' י"ב) נמצא שהברכה היא תוספת השפעה שצריך להעביר הגבול הראשון, עכ"ל. 571. עי' ע"ה תיקון פרק ה'. 572. נראה למחוק 'של הקדמונים' וכנראה שזה מהצנזורה. 573. עי' לקמן פתח טו. 574. עי'

עיקר הברכה היא בסוד שלום, והוא כי הלא הדין הוא קו המדה המשים גבול פרטי לכל, אלא שבהיותו ממותק הרבה בחסד ומתיחד בו אם ירצה החסד להגלות יותר לא יעכב עליו, אלא אדרבא יתרצה לו בהיותו מפויס עמו, ועל כן הברכה לא תוכל לצאת אלא בכח השלום, כי הלא כיון שהיא העברת הגבול לולא היה הדין מתפייס